අමාවතුර

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුධස්ස

1 වෙනි පරිච්ඡේදය

දුර්දාන්ත දමනය

''ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධෝ විජ්ජාචරණ සම්පන්නො සුගතො ලෝකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්ම සාරථී සත්ථා දේවමනුස්සානං බුද්ධෝ භගවා''

යනු විස්තර කරත්, බුදුගුණ අනන්ත වන බැවින් නවගුණ හැම කියත් නොපිළිවනින් එහි 'පුරිසදම්මසැරථී' යන පදය ගෙණැ අප බුදුන් පැරුම් පුරා බුදු වැ **දෙව්රම්** වෙහෙර පිළිගෙණැ එහි වෙසෙමින්, තුන්ලොව්හි සැරිසර[1] විෂමපුරුෂයන් දමා අමාමහ නිවන් පැමිණවූ සේ නොවියත්[2] හුදීජනන් සඳහා සියබසින් මා විසින් සැබෙවින් දක්වනු[3] ලැබේ.

අප **බුදුහු**[4] අතීතයෙහි සාරාසංඛ්‍ය කප්සුවහස් මතුයෙහි **සුමේධ** නම් මහ තවුසෙක් වැ දිවකුරු බුදුන් හමු වැ අතට පත් නිවන් පියා මහ කුළුණි න් ගොරබිරම් සසර[5] වැදැ පැරුම් පුරා පඤ්චායුධ[6] ජාතක, සුතනු ජාතකාදියැ බිහිසුණු දරුණු වනා රක්සන් ධම්දෙස්නෙන් දමා පන්සිලැ පිහිට්වමින්; දේවධම්ම ජාතක, තයොධම්ම ජාතකාදියැ දියරක්සන් දමා සුගිමොක්මඟට පමුණුවමින්; මහාසුතසොමජාතක, ජයද්දිස ජාතකාදියැ මිනීමස් කන නරයකුන් දමා රජයෙහි පැවිජියෙහිඃ පිහිට්වමින් සුවණ්ණමිග ජාතක, මහාමොර ජානකාදියැ තමන් බැදු වැද්දන් දමා ලොව් ලොවුතුරාසැපත් වළඳවමින්; ඉල්ලීසජාතක, සුධාභොජන ජාතකාදියැ මහමසුරන් දමා මහදන් දෙවමින්; මතකභත්ත ජාතක, ධොනසාඛ[9] ජාතකාදියැ පාණාතිපාතයෙහි දොස් දක්වමින්; තුන්වන සීලවිමංසජාතක, පස්වන සීලවමංස ජාතකාදියැ අදත්තාදානයෙහි දොස් දක්වමින් ලොහකුම්භි ජාතක, මහානාරදකස්සප ජාතකාදියැ පරදාර සමාගමයෙහි දොස් දක්වමින්; චෙතිය ජාතක; කක්කාරු[10] ජාතකාදියැ මෘෂාවාදයෙහි දොස් දක්වමින්; කුම්භ ජාතක; භද්‍රඝට ජාතකාදියැ සුරාපානයෙහි දොස් දක්වමින් වණ්ණ[11] රොහ ජාතක; සන්ධිභෙද ජාතකාදියැ පිශුනවචනයෙහි දොස් දක්වමින් නන්දිවාසාල ජාතක, සුජාත ජාතකාදියැ පරුෂ වචනයෙහි දොස් දක්වමින්; තිත්තිර ජාතක, අකාලරාවි ජාතකාදියැ සම්පප්‍රලාපයෙහි[12] දොස් දක්වමින්; දූරාජාන ජාතක, ඉන්ද්‍රිය ජාතාදියැ සතුන් සතන්හි දිලිහී[13] ගිය රාගිනි නිවමින්; එකපණ්ණ ජාතක, නිලමුට්ඨි ජාතකාදියැ කෝගිනි නිවමින්; මාතංග ජාතක, මහාබොධි ජාතකාදියැ මිසදිට්හ බිඳැ සතුන් සමදිට්හයෙහි පිහිට්ටමින්; සන්ථව ජාතක, නංගුට්ඨ[14] ජාතකාදියැ මිත්ථ්‍යාතපස්හි දොස් දක්වමින්; සෙත කෙතු ජාතක; උද්දාල ජාතකාදියැ කොහොන් පිළිවෙත්හි දොස් දක්මවින්; පාරාපත ජාතක, රුචිර ජාතකාදියැ ලොලතායෙහි දොස් දක්වමින්; බ්‍රහ්මදත්ත ජාතක, අට්ටිසෙන ජාතකාදියැ යාච්ඤායෙහි දොස් දක්වමින්; ගිජ්ඣ ජාතක, චතුද්වාර ජාතකාදියැ දුර්වචස්හි දොස් දක්වමින්; සාලත්ත ජාතක, කොකාලික ජාතකාදියැ අතිමුඛරාතායෙහි දොස් දක්වමින්; මහිලාමුඛ ජාතක, මනොජ ජාතකාදියැ විපක්ෂසෙවායෙහි දොස් දක්වමින්; හීමසෙත ජාතක, කටාහ ජාතකාදියැ විකත්ථනායෙහි[15] දොස් දක්වමින්; සුවණ්ණහංස ජාතක, මහාවාණි ජ ජාතකාදියැ අතිලොභයෙහි දොස් දක්වමින්; කූට වාණි ජ ජාතක, මච්ඡුද්දාන[16] ජාතකාදියැ කූටව්‍යවහාරයෙහි දොස් දක්වමින්; ලාභගරුක ජාතක, ලොසක ජාතකාදියැ ලාභොත්පාදනයෙහි හා ලාභාන්තරායකරණයෙහි දොස් දක්වමින්; සාමේමාදමාන ජාතක, හරු ජාතකාදියැ කලහයෙහි දොස් දක්වමින්; මකස ජාතක, රොහිණී ජාතකාදියැ බාලතායෙහි දොස් දක්වමින්; සඤ්ජීවක[17] ජාතක, ගොධ ජාතකාදියැ අශිෂ්ටසෙවායෙහි[18] දොස් දක්වමින්; වරණ ජාතක, ගජකුම්භ ජාතකාදියැ අලසතායෙහි දොස් දක්වමින්; දධිවාහන ජාතක, සීලානිසංස ජාතකාදියැ අසත්සමාගමයෙහි දොස් දක්වමින්, සත්සමාගමයෙහි අනුසස් දක්මින්; අලීනචිත්ත ජාතක, පදමාණව ජාතකාදියැ ධැමිට් වැ[19] රජ කෙරෙමින් උරග ජාතක, කුලාවක ජාතකාදියැ නාගුරුළුමුළු රක්මින්; බරපත්ත ජාතක, දද්දභ ජාතකාදියැ ගිනි වැදැ මියන රජුනුදු, මුහුදු වැදැමියන සිවුපාවනුදු වළක්වමින්; ථුස ජාතක, මූසික ජාතකාදියැ රජනට වන අනාගත භය වළකමින්; රාජොවාද ජාතක අනෙක් රාජොවාද ජාතකාදියැ රාජ්‍යානුශාසනායෙන් සත්නට සෙත් කෙරෙමින්; මහාසාර ජාතක, බන්ධනමොක්ඛ ජාතකාදියැ බන්ධනගත සත්වයන් බන්ධනයෙන් මුදමින්; කච්ඡප ජාතක, ජවනසකුණ ජාතකාදියැ දුඃඛිත සත්වයන් සුඛිත කෙරෙමින්; මහාසුපින ජාතක, අට්ඨසද්ද ජාතකාදියැ සශොකසත්වයන් නිශ්ශොක කෙරෙමින්; දසණ්ණක ජාතක, කාම ජාතකාදියැ සරොග සත්වයන් නීරොග කෙරෙමින්; කුස ජාතක, ගොජාජානීය ජාතකාදියැ තමන් ගෙණැ දුන් රුපුරජුනට අභය දෙවමින්; ගුණ ජාතක, කුරුමිග ජාතකාදියැ උපකාරයනට ප්‍රත්‍යුපකාර කෙරෙමින්; මහා අස්සාරොහ ජාතක, පලාස ජාතකාදියැ මඳ උපකාරයෙක්හි පැහැද සත්නට අර්ධරාජ්‍යය දෙමින්; මහානිධාන පාමින්; වට්ටක ජාතක, මච්ඡ ජාතකාදියැ ගින්නෙන් නස්නා සත්නට ලැව්ගිනි නිවමින් මහවැසි වස්වමින්; අසදිස ජාතක, මහාඋම්මග්ග ජාතකාදියැ යමක්හු වෙරින් ලේ නො සොල්වා කැටක් ගෙණැ ලුහුබැඳනා කපුටු සෙනඟක් සෙයින් හීයක් ගෙන

---

[1]. සැරිසැර. 2. නො විත්. 3. මු. දකවන. 4. බුදුන්. 5. සසරට. 6. මු. පංචාවුධ. 7. මෙ වන. 8. පැවිජු, පැවිජුයෙහි. 9. වොනසාඛ, 'වෙනසාඛ'- සිංහලාක්ෂරජාතකාර්ථ කථා. 10. මු. තක්කාර. 11. වපණ්ණ. 12. විප්‍රලාපපහි. 13. මු. දිලීනැඟි. 14. නංපිකඨ. 15. විකර්තනයෙහි. 16. මච්ඡදාන. 17. සච්චව. 18. අනිෂ්ටවෘස(නා)යෙහි. 19. ධමිටු වැ.

ලුහුබඳනා වඳුරු සෙනඟක් සෙයින් රුපුරජ සෙනඟ, බුදු වූ දවස් බුන් මර සෙනඟ සෙයින්, බැඳැ ලුහුබැඳැ පියා සත්නට සෙත් කෙරෙමින්; මාතුපොසක ජාතක, සාලිකෙදාර ජාතක, සොණනන්ද ජාතකාදියැ සතුන් මවුවටන් පියවටන්ධැම්හි පිහිට්වමින්; සොමදත්ත ජාතක, මට්ටකුණ්ඩලී ජාතකාදියැ දිලී නැගි පුත්‍රශොක නිවමින්; සුජාත ජාතක, තක්කළ ජාතකාදියැ පිතෘශොක සන්සිඳුවමින්; මතරොදන ජාතක, උරග ජාතකාදියැ සැනහැති[1] මල්බැයනුදු උරෙහිදා දරුවනුදු මළ කලැ දොම්නස් නො කෙරෙමින්; අනනුසොචිය ජාතක, දසරථ ජාතකාදියැ මළානට වලප්නා සතුන් සධම්දෙස්නෙන් අස්වසමින්; තින්දුක ජාතක, සුරුචි ජාතකාදියැ පැණවෙසෙස් දක්වමින්; පුණ්ණනදි ජාතක, ගාමණීචණ්ඩ ජාතකාදියැ පැන විජමින්; සුසීම ජාතක, දද්දර ජාතකාදියැ ලදරුවක් වැ එක රැයකින් ත්‍රිවෙද නිමවා ගෙණැ "තොප අතැවැස්සනට මෙසේ කිය" යි ආචාර්යහට වෙද සෝධා[2] දෙවමින්, වටුවක් වැ ගල්මුදුනෙන් බස්නා හොයක් සේ පන්සියයක් දෙනාහට ත්‍රිවෙදප්‍රතාපාදනා කෙරෙමින්; සම්භව ජාතක, සත්තුභස්ත්‍ර[3] ජාතකාදියැ පැන විසජනෙන් සතුන් සොම්නස් මහවිල්හි ගලා සනහමින්; පරොසහස්ස ජාතක, සිරිකාලකණ්ණි ජාතකාදියැ නුවණැතියනටද ලෝවැඩ පසස්නානටද් සංග්‍රහ කෙරෙමින්; සාධීන ජාතක, නිමි ජාතකාදියැ **විජයත්** රථ අරා දෙව්ලෝ ගොස් දෙවියන් තුස්වමින්; සිගාල ජාතක, චුල්ලපලොගන ජාතකාදියැ ඡන්දරාගයෙහි දොස් දක්වමින්; තක්ක ජාතක, නළිනී ජාතකාදියැ ස්ත්‍රිලීලාවෙලොකනයෙහි දොස් දක්වමින්; මුදුලක්ඛණ ජාතක, සංකප්ප ජාතකාදියැ ශුභවශයෙන් බැලීමෙහි දොස් දක්වමින්; ආසංක ජාතක, උම්මදන්ති ජාතකාදියැ ස්ත්‍රී රූපදර්ශනයෙහි දොස් දක්වමින්; මොර ජාතක, කක්කුට[1] ජාතකාදියැ ස්ත්‍රී ශබ්දයෙහි දොස් දක්වමින්; පුප්ඵරත්ත ජාතක, අලම්බුසා ජාතකාදියැ ස්ත්‍රී ශරීරස්පර්ශයෙහි දොස් දක්වමින්; වෙර ජාතක, අට්ඨානජ ජාතකාදියැ ස්ත්‍රී සංසර්ගයෙහි දොස් දක්වමින්; කුම්මාසපිණ්ඩ ජාතක, ගංගමාල ජාතකාදියැ තමන් අනන්තරජන්මයෙහි එක් දවසක් දුන්දනින් හා එක් රැයක් රැකි සිලින්රජසපු ලද[5] පරිදි කියා සතුන් දන්සිල්හි[6] පිහිටුවමින්; ආදිත්ත ජාතක, දසබ්‍රාහ්මණ ජාතකාදියැ විශේෂ දාන දෙවමින් කුම්භකාර ජාතක, භික්ඛා පරම්පර ජාතකාදියැ පසේ බුදුන් පුදමින්; සංඛ ජාතක, මහාජනක ජාතකාදියැ සත්දවසක් නිරාහාර වැ මහමුහුදු පිහිනන කලුදු දවබොජුන් පිළිබෙව් කොට පෙවහවස් මැ රක්මින්; තෙලපත්ත ජාතක, සමිද්ධි ජාතකාදියැ දිව්‍යරූප ඉන්ද්‍රිය ගෙද කොට නොබලමින්; ගන්ධාර ජාතක, කණ්හ ජාතකාදියැ තවුස්පැවිජිවැ පන්සිල් මාත්‍රයක්[7] රක්නා කලැ ද පවා බලවත් අපිස්සතොස් බවට පැමිණෙමින්; කාක ජාතක, ගද්‍රසාල ජාතකාදයැ නෑයනට වැඩ කෙරෙමින්; දුම්මෙධ ජාතක, අයකුට ජාතකාදියැ ලෝවැඩ කෙරෙමින්; ධජවිහෙඨන ජාතක, මහාකණ්හ ජාතකාදියැ සසුන්වැඩ කෙරෙමින්; නිග්‍රොධමිග ජාතක, නන්දිමිග ජාතකාදියැ සධම් දෙස්නෙන් දරුණු රජුන් දමා හැම සත්නට අභයදාන දෙමින්; සරභංග ජාතක, සංකිච්ච ජාතකාදියැ තමන් පොළොව පළා පෑ නරක දැකැ වෙවුලන සතුන් තදන්තර්ධානයෙන් අස්වමින්; ජවන හංස ජාතක, වලාහකඅස්ස ජාතකාදියැ මරණමුවපත් හසුන් යක්[8] මුවපත් මිනිසුන් පියායෙන් පිටින් තරවමින්; සච්චංකිර ජාතක, චුල්ලපදුම ජාතකාදියැ දියෙන් යනුවෙන් ජලදූර්ගයෙන් නඟමින්; සරගමිග ජාතක, මහාකපී ජාතකාදියැ නරාවළැ හුනුවන් නරක ප්‍රපාතයෙන් උද්රමින්;[9] මහාකපි ජාතක, සුප්පාර ජාතකාදියැ මරණමුව පත් වඳුරන් බළබමුව පත් වෙණෙඳන් ගඟැ [10] මුහුදැ පරතෙරට පමුණු වමින්; අබ්ගන්තර ජාතක, ලොමසකස්සප ජාතකාදියැ උග්‍රතපසින් **ශක්‍ර** භවන කම්පිත කෙරෙමින්; අකිත්ති ජාතක, භිස ජාතකාදියැ ගිහිසපුව උරසක්මල් සේ දැක තෙපොවන එළෙබෙමින්; මඛාදේව ජාතක, සය්හ [11] ජාතකාදියැ පඤ්චකාමගුණ විෂ මිශ්‍ර අමෙධ්‍ය සේ ගරහමින්; සොමනස්ස ජාතක, සුසීම ජාතකාදියැ වලප්නා නෑයන් යමපලුන්සේ පියා තව [12] වල් නික්මෙමින්; සොණ ජාතක, දරීමුඛ ජාතකාදියැ ලැව්ගිනිගත් වනයහනයෙකින් නික්මෙන ඇතක්හු සෙයින් රජසපුව පියා නික්මෙමින්; උදඤ්චනී ජාතක, චිත්තසම්භූත ජාතකාදියැ කාමපංකයෙහි ගැලී ගිය සතුන් නඟා පැවිජිනලයෙහි පිහිටවමින්; චන්දකින්නර ජාතක, සාම ජාතකාදියැ තමන් මියන සේ විදි රදුන් කෙරෙහි දොම්නස් නොකෙරෙමින්,, ඛන්ති[12] වාද ජාතක, චුල්ලධම්මපාල ජාතකාදියැ තමන් කටුමතිගායෙන් සප්පා[2] අත්පාද් කන්නාසාද් කප්පා පාවිළුඹින්[3] කඩුසිළින් ලෙහි ඇන මරණ රජුන් කල්‍යහළුවන් සේ දක්වමින්,, මහාසීලව ජාතක, එකරාජාතකාදියැ ඇමති මඬුලු ඇතොවුරු කොටාර දහස් පැහැර ගෙණැ තමන් සොහොන්වළැ සිගල්බත් කොට ගැලු, දෙරතුරෙහි එල්වූ, රදුන් ප්‍රියපුතුන් සේ දක්මින්,, බදරංගාර ජාතික, සස ජාතකාදියැ දන් දෙනු සඳහා දිලියෙන ගිනිමැදට පුල්පියුම් විලට සේ වදමින්,, සීලව ජාතක, ඡද්දන්ත ජාතකාදියැ තමන්ට වධ කළ වැද්දන්ට සිය අතින් සරස් විහිදිනා දළ කඩා දෙමින්,, භූරිදත්ත ජාතක, සංඛපාල ජාතක, චම්පෙය්‍ය ජාතකාදියැ තණපතක් සේ දිවි පියා පොළොව පෙරළන්නාක් සෙයින් සිල් පොපියවමින්,, වෙලාම ජාතක, මන්ධාතු ජාතකාදියැ සත්නට රුවන්වහරේ වස්වමින්,, කුරුධම්ම ජාතක, සිවි ජාතක, විසය්හ ජාතක, වෙස්සන්තර ජාතකාදියැ දන්වහරේ වස්වමින්,, **මහෞෂධ** පණ්ඩිත කල්හි **විධුර** පණ්ඩිත කල්හි **සෙනක** පණ්ඩිත කල්හි, **කෙවිලිරජ** කල්හි, **ගිරාසෙනෙවි** කල්හි, **සුවන්මොනර** කල්හි, **රුමුව** කල්හි, **කුකුරු** කල්හි, **සුපත්** කපුටු කල්හි, **තුණ්ඩිල**හූරු කල්හි සත්නට දහම් වහරේ වස්වමින්,, **කුද්දාල** සමාගමයෙහි, **හත්ථිපාල** සමාගමයෙහි, **ජොතිපාල**සමාගමයෙහි, **අයොඝර**සමාගමයෙහි, **චුලසුතසොම** සමාගමයෙහි, **මුගපක්ඛ**සමාගමයෙහි සතුන් ශිලාදිගුණයෙහි පිහිටවමින්,,

---

[1]. මු. සිනෙහැති. 2. මු. යොද. 3. සත්තුභත්ත. 4. කටක. 5. සපුව වැළඳු. 6. දන්සිල්. 7. මාත්‍රාවක්. 8. මු. බිහිසුණුයක්. 9. මු. උද්රවමින්. 10. මු. ගෙන. 11. හංස, වීසය්හ-ඇතැම්. 12. තම.
1. මු. මහාඛන්ති. 2. මු. සප්වා සපා-ඇතැම්. 3. විළුමින්. 4. මු. ධර්මයෙන් පිරියොස්මින්. 5. මු. සාතත්‍යාභ්‍යාස, සතකත්‍යාභ්‍යාස ඇතැම්. 6. මු. නෛරන්තර්යා. 7. ගබඩාවට. 8. මු. කෙබඳු ද. 9. රත්. 10. මු. ඇළත්හි. 11. මු. හිඳුවුහු. 12. සඳවලා. 13. මු. උතුරු. 14. මු. කළා.

මෙසේ තමන් බෝසත් කල්හි මැ **පුරිසදම්මසාරථී** වන බැවින් නොඑක් දැකෙළසුවහස්හි දුර්දාන්ත සත්වයන් දමා ශීලසමාධි ප්‍රඥා ලක්ෂණ ගුණ ධර්මයන් පිරිපසමින්[4] සත්කාත්‍යාභ්‍යාස[5] නෛරන්තරා[6]භ්‍යාස දිර්ඝ කාලාභ්‍යාස විසින් බොධිසම්භාර ධර්මයන් මුහුකුරුවමින්, දැමී දමනු සඳහා සවන්ඤණ ශබ් ගන්වාගෙණැ විසතුරු අත් බැවින් සැවැ තුසිපුරයෙහි උපන්හු.

දුර්දාන්තදමන නම් පළමුවන පරිච්ඡේදය නිමි.

2. පරිච්ඡේදය.

ස්වසන්තාන දමනය

මෙසේ ඔවුන් **තුසී**පුරෙහි ඉපිදැ සත්පණස්කෙළසැටලක්ෂයක් අවුරුදු දෙව්සපු වළඳා වැඩවසන කල්හි දස දහසක් ලෝධාහි දෙව් බඹහු පූර්වනිමිත්ත දැක එක් සක්වළෙකැ මුළු දී "බුදු වනමහතෙක් කොහි වෙයි හො?"යි බලනුවා අප **මහබෝසතානන්** දැකැ **තුසී**පුරට ගොස් වැඳැ මුදුනෙහි ඇඳිලි බැඳැ "බුදු වන්නට කලැ"යි ආරාධනා කළහ. එකල්හි **මහබෝසතානෝ** පඤ්චමහා විලොකනාවලොකනය කොට බුදු වන්නට කල්බව දැනැ පිරිස් පිරිවරා **නඳුන්**උයන් වැදැ **තුසී**පුරෙන් සැවැ **දඹදවැ** මැදුම්පියෙසැ **කිඹුල්වත්** නුවරැ **ඔකාවස්**කුල අබරණ **සුදොවුන්** මහරජහු පිණි සැ **මහාමායා** දෙව්රැජිනි කුස පිළිසිඳැ ගත්හු.

මහාමායාදේවි ඇසළ පුණුපොහොයට සත් දවසක් ඇති කල පටන් ගෙණැ දෙව් නුවරක් සෙයින් සදන ලද කිඹුල්වත් පුරෙහි දෙව්පිරිස් බඳු මහපිරිස් පිරිවරා සැණ කෙළැ පොහෝ දවස් ගඳ දියෙන් නහා මල්ගඳ විලෙවුන් ගෙණැ සවබරණි න් සැදී සතර ලක්ෂයක් ධන විසඳා මහදන් දී වරභොජන වළඳා පෙහෙවැ දිවවිමන් පරයන සිරියහන්ගබට[7] වැදැ සිරියහන් මතුයෙහි හෙවැ නිදන්නට වන්නී මෙබඳු ස්වප්නයක් දුටු. කිසේ යැ[8]? යත්:- සතරවරම් මහරජහු අවුදු ැය යහනින් මැ නගා ගෙණ හිමවත් පියෙසට ඇරැ සැටයොදුන් රක්[9]ගල්තෙලෙහි පිහිටි සත්යොදුන් මහසල් රුකක් යට බහා තබා එකත්පස් වැ සිටියෝ. එකල්හි ඔවුන්ගේ දෙව්හි අවුදු දෙවිය අනුතත්දහතළට ඇරැ මිනිස්මල හරණා සඳහා නහවා දවපිළි හඳවා දිවගඳ විලෙවුන් ගන්වා දිවමල් පලඳවා එයට නුදුරු තන්හි එක් රිදීපව්යෙක් ඇති. එහි ඇතුළැ[10] රන්විමනෙක් ඇති එවිමන්හි පැදුම්දසට හිස ලා දිවයහනක් පන්වා ඒ යහන්හි වඩාහෙවුහු[11]. එකල්හි අප මහබෝසතානෝ සාරාවලා[12]ගබක් සෙයින් සුදු ඇත් වෙසක් දක්වා,-එයට නුදුරුතන්හි එක් රන්ගලෙක් ඇති-එගල්හි සැරැ එයින් බැස රිදීපව්වට නැඟී උතුරු දිසායෙන් අවුදු රිදීදමක් බඳු අතින් සුදුපියුමක් ගෙණැ කිලැ රන්විමනට වැදැ මෑනියන් හොත් යහන තුන්යලක් පැදකුණු කොට දකුණු ඇළයෙන් කුසට වන්නවුන් වැනි වූහ. මෙසේ ඇසළ පුණුපොහොයැ උත්‍ර [13]සළනකතින් මවුකුසැ පිළිසිඳ ගත්හු.

එකල්හි දෙවි පිබිදැ රජහට සැළකළහ[14]. රජ යිවුවේ ගෙවා දත් බමුණන් සූසැටදෙනකුන් ගෙන්වා ගෙණැ සත්කාර කොට මහත් හොග දී සිහින කියා "කිමෙක් වෙ?"යි පිළිවිත බමුණෝ "මහරජ තාගේ දෙවිය කුස ගබ පිහිටි ය. පිතෙක් තට උපද්දි. හේ ගිහිගෙයි සිටියේ[1] නම් සක්විති රජ වෙයි. පැවිජි වී නම්, බුදු වෙ"යි කීහු.

ඔවුන් මවුකුසැ පිළිසිඳ ගත් විගසැ එක පැහැර දහ දහස් ලෝධාකම්පිත වී යැ. සදදහසක් සක්වළැ අපමණ ආලෝක වියැ. ඒ ශෝභා දක්නට කන්නු[2] ඇස් ලදහ. එ රැවු බිහිරහු ඇසූහ. ගොළුවෝ ගායනා කළහ. පිළුහු නැටූහ. කුදුහු ඉදිසිරිරු ඇති වූහ. බන්ධනගත සත්වයෝ බන්ධනයෙන් මුක්ත වූහ. හැමනිරයැ ගිනි නිවිනැ. පේතයන්ගේ සාපිපාසා සන්සිඳිනැ. තිරිසන් ගතියැ සත්නට භය නැති වියැ. හැම සතුන්ගේ රෝග සන්හිඳිනැ. හැම සත්හු ප්‍රියතෙපුල් ඇති වූහ. අස්හු මියුරු ආකාරයෙන් කුල්ති. ඇත්හු සොම්නස් වැ ගර්ජ කෙරෙති. (සිංහයෝ සිංහනාද කෙරෙති.) හැම බෙරහු තමන් තමන්ගේ ධ්වනි වුහුට්හ. නොසොල් වන ලද දෙව්මිනිසුන්ගේ පලඳනා රැවුපිළිරැව් දී ගුගුළේ. හැම දෙසෙහි පහන්පැහැ වී යැ. හැම සත්නට සුව ජනවමින් සුවඳ මෙළෙක් සිහිල් සුළඟ හැමී යැ. අකාලමෙඝනගා වැසි වට. පොළොවිනි දු[3] දිය නැඟී පොළොව් තෙලෙහි ඇවිද්දී. පක්ෂීහි ආකාශයෙන් යන ගමන් පීහ. ගංහෝ නො ගොස් සිටියහ. මහමුහුදැ දය මියුරුවි යැ. හැමතැන් පස්පියුමෙන් සැදුම් ලද. දියෙහි ගොඩෙහි පුෂ්පයෝ විකසිත වූහ. හැම රුකැ හැම ලියෙහි කඳැ වෙළෙපැ ශාඛායෙහි පස්පියුම් පිපී යැ. පොළෝතල ගල්තල බිඳැ මතුමතුයෙහි සත්සත් බුමු වැ දඬුපියුම්[4] නික්මින. අහසැ පියුම්වියන් වී යැ. හාත්පස්හි මල්වැසි වට. ආකාශයෙහි දිවබෙර ගුගුරයි[5] සියලු දස දහසක් සක්වල වටා වුහුටු මල්ගුළාවක් වැනි වී යැ. පෙළා බැඳී මල්කලබක් වැනි වි යැ. සදා තුබූ මල් අස්නක් වැනි වි යැ. එකමාලාමාලිනී වි යැ. තෙවුනා වල්විදුනා ඇති වි යැ. පුෂ්පධූප ගන්ධපරිවාසිත වි යැ. පරම සෞභාග්‍යප්‍රාප්ත වි යැ.

---

1. මු. සිටී. 2. මු. කණහු. 3. මු. පොළොව්නිදු. 4. මු. පියුම්. 5. ගුගුළහ. 6. වෛබධයක්. 7. මු. ව. 8. මහානුභාව ඇති. 9. විසාරද වැ-හැම. 10. සැනහවී.

මෙසේ පිළිසිඳැ ගත් මහසත්හුගේ පිළිසඳ පටන් ගෙණැ මහබෝසතානන්ටද් මෑනියන්ටද් උපද්‍රව වළකනු සඳා මේ සක්වළැ සතරවරම් මහරජුහු කඩු ගත් අත්ඇති වැ ඇතුළු සිරියහන් ගබැ රැකවල් ගත්හ. තුබූ දස දහසක් සක්වළැ සතළිස් දහසක් වරම්මහරජහු සහපිරිවරින් අවුදු ගබ්දොර මහදොර පටන් ගෙණැ සක්වළගල් දක්වා වටා අරක් ගත්හු. මෑනියෝ සුපවත් වූවාහු නොලෙඩ සිරිරු ඇත්තාහු ඇතුළුකුසැ නැබමඬුලු බලා පලක් බැඳැ වැඩහුන් පුතනුවන් පහන්පැහැ ඇත මිණි රුවනෙක්හි ඇවුණු රත්පලස්හුයක් සෙයින් දක්නාහු දසමස් අවසන්හි දෙමාපියන් කරා යායටි වැ සුදොවුන් මහරජානන්ට සැළකොළෝ. රජානෝ කිඹුල්වත් නුවර පටන් ගෙණැ දෙව්දහ නුවර දක්වා මඟ සම කරවා සුදුවැලි ඔවා කෙහෙල්සිඳුවා පුන්කලස දදපෙළින් සදා දෙවීන් ගනරන්මුවා සිවිගෙකෙක්හි සුදු මෙළෙක් යහන්හි වඩා හිඳුවා දහසක් ඇමැත්තන් ලවා සිවිගේ ගන්වා මහත් පිරිවරින් නඟා යවුහු. දෙනුවර මැදැදෙ නුවර වැස්සන් ගොස් සැණකෙළනා ලුම්බිනිවන නම් මඟුල් සල්වනයෙක් ඇති. එකල්හි ඒ සල්වනය මුල පටන් ගෙණැ ශාඛාග්‍රය දක්වා මලින් සැදුම් ලද. ශාඛා අතුරෙහි දු මල් අතුරෙහිදු පස්වණක් බමර ගණන් හා නන්විසිතුරු ලිහිණි ගණයෝ මියුරුසරයෙන් කුල්මින් ඇවිදිති. සියලු ලුම්බිනි වනය තව්තිසා දෙව් නුවර සිත්ලියවනය වැනි වීයැ. ඒ දක්නා හා දෙවීන්ට සල්වන කෙළනා රිසි උපනැ. ඇමැත්තෝ දෙවීන් ගෙණැ සල්වනයට වන්හ. දෙවීහි කෙළමින් ගොස් මඟුල් සල්මුලට එළඹ සල්අත්තක් ගතැටි වූහ. සල්අත්ත හුයාපී වෙගබඩක්[1] සෙයින් නැමී දේවීන් අතට උපගත වි ය. ඔවුන් සල්අත්ත ගත්විගසැ කර්මජවාතයෝ චලිත වූහ.

එකල්හි ඇමැත්තෝ වටා කඩතුරා බැඳ පිටත් වැ සිටියාහ. ඔවුන් සල්අත්ත මැ ගෙණ සිටියවුන් කුසින් බෝසතානෝ ප්‍රසූත වූහ. එකෙණෙහි සුදවස්වැසි රාත් මහබඹහු අවුදු රන් දැලින් බෝසතානන් පිළිගෙණැ මෑනියන් පෙරට වැ සිටැ, "දෙවිය, සොම්නස් වව[2] මහානුභාව[8] පිතෙක් තිට උපනැ"යි කීහ. සෙසු සත්හු මවුකුසින් නික්මෙන කලැ අසූචි මුසු වැ නික්මෙති. මෙහු වනාහි බණපලගකින් බස්නා මහතෙරකෙනකුන් සෙයින් දෙත් දෙපා දික් කොට සිටැ මැ මවුකුසැ කිසිදැයකින් මුසු නො වැ පිරිසුදු වැ විශද[9] වැ කසීවතෙක්හි වසා තුබූ දැරගමිණි රුනක් සෙයින් දිලියෙමින් මවුකුසින් නික්මුනුහු. ඔවුන් එසේ පිරිසුදු සිරිරු ඇත ද, බෝසතානන්ටද් මෑනියන්ටද් සත්කාර සඳහා අහසින් දෙදියධාරායෙක් නික්මැ මෑනියනුදු බෝසතානනුදු නැහැවී[10].

එකල්හි මහබෝසතානන් රන්දැලින් පිළිගෙණැ සිටි මහබඹුන් අතින් සතරවරම් මහරජහු මඟුල් සම්මත වූ සුවපහස් ඇති අඳුන් දිවිසමින් පිලිගත්හ. ඔවුන් අතින් මඟුල් මහඇමතියෝ දුහුල්සුඹුළු වෙන් පිළිගත්හු. මිනිසුන් අතින් බැසැ පොළොවැ වැඩැසිටැ පැදුම් දිසා බැලූහ. ඒ දෙසෙහි අනත් අපරිසේ ලෝධාහි එක්හෙළි වි යැ. එහි දෙව්මිනිස්සු ගඳින් මලින් පුදා "මහාපුරුෂය, මෙහි තා හා සම කෙනෙකුදු නැති තට වැඩිසිටි කෙනෙක් නම් කොහි දැ?යි කීහු. මෙසේ සතරදිසාද් සතර අනුදිසාද් උඩද් යටද් යන දශ දිශා බලා තමන් හා සුදුසු කෙනෙකුන් නො දැකැ උතුරුදිසා බලා සත්පියරක් නඟා වැඩසිටියෝ. එකල්හි මහබඹ තුන්යොජුන්[1] පමණ සේසත් මුදුනට වැඩී යැ. සුයාම නම් දෙව් රජ තුන්ගවු පමණ වල් විදුනා සැලී යැ. සන්තුසිත නම් දෙව් රජ මිණි වටාපත් සැලී යැ. සක්දෙව්රජ එක්සියවිසිරියන් විජයතුරාපසක් පිම්බ. සෙසු දෙවියෝ රුවන්කරඬු රුවන්මරවැඩි[2] මිණි වොටුනු ගෙණැ පිරිවැරූහ. බොසතානෝ සත්පියවර වැඩැ සිටැ අනත්අපරිසේ ලෝධාහි තමන් හා සමකෙනකුන් නැති පරිදි, හැමතැනට තමන් ඇඟිපෙරිදි, දක්වමින් " අග්ගොහමස්මි ලොකස්ස" යනාදීන් සිංහනාද කළහ. මවුකුසැ පිළිසිඳැ ගත් කල්හි සෙයින් මැ මවුකුසින් ප්‍රසූත වූ කල්හි දු දෙතිස් පූර්වනිමිත්තයෝ පහළ වූහු. එකල්හි දෙනුවරැ රජදරුවෝ බෝසතානන් ගෙණැ කිඹුල්වත් නුවර[3] මැ ගියෝ. එදවස් කළුදෙවුල්[4] ඍෂියානෝ සුදොවුන් මහරජානන් ගෙයි වළඳා දිවාවිහාර සඳහා තව්තිසැ[5] දෙව් නුවර ගොස් නඳුන් උයන්හි සමවත් සමවැදැ නැංගාහු සැණ කෙළනා දෙව්පිරිස් දැක " මෙ වැනි සොම්නසෙක් තොපට යම්කළෙක නුවූවිරී යැ. කවර කරුණෙන් මෙසේ සැණකෙළුව?"යි පුළුවුත්හු. එසඳැ දෙවියෝ "සුදොවුන් මහරජහු පුතනු කෙනෙක් උපන්හ. බෝමැඩැ හිඳැ බුදු වැ ධම්සක් පවත්වති. ඔවුන්ගේ අනන්ත වූ බුද්ධලීලා බලම්හ බණ අසම්හයි සොම්නස් වුම්හ"යි කීහු.

තවුස්පානෝ දෙවියන්ගේ තෙපුල් අසා වහවහා දෙව් ලොවින් බැසැ රජගෙට වැදැ පැන්වූ අස්නේ හිඳ "මහරජ, තා පුතනු කෙනෙක් උපන්හුල. ඔවුන් දක්මහ[6]"යි කීහ. එකල්හි රජ කුමරු[7] පලඳනායෙන් සැදි පුතනුවන් වඩා ගෙණැ තවුස්පාණන් වඳනට එළවී යැ. එකෙණෙහි බෝසතානන් දෙපත්ල පෙරළී ඍෂියානන් මුඳුනෙහි පිහිටි යැ. ඒ අත්බැවැ බෝසතානන්ගෙන් වැඳුම් ගන්නට නියි කෙනෙක් මුළුතුන්ලොවැ ඇත්තාහු නො වෙති. ඉදින් නො දැන බෝසතානන් හිස ඍෂියානන් පාමුලට[8] එළවූහු නම්, ඔවුන්[9] හිස සත්කඩ වැ පැලෙයි. එකල්හි ඍෂියානෝ හුනස්නෙන් නැඟී බෝසතානන් වැන්දහ. රජ ඒ පෙළහැර දැකැ තමා පුතනුවන් වැන්ද[10]. ඍසියානෝ අතීතයෙහි සතළිස් කපක් හා අනාගතයෙහි සතළිස් කපක් හා මෙසේ අසූගවක් දක්ති. ඔහු බෝසතානන්ගේ රූපසම්පත් දැකැ "බුදු වෙයි හොයි? බුදු නො වෙයි හො?"යි බලන්නාහු එකාන්තයෙන් බුදු වන සේ දැකැ සතුටුවැ සෙන්නට වන්හ. එක්බිති "මම මොහු බුදු වුවාහු දක්මි? නො දක්ෂි හො?"යි බලන්නාහු අතුරෙහි තමන් මියැ අරූතලයෙහි උපදනා සේ දැකැ "ඒ උතුමා දක්නා නො

---

1. යොදුන් තුනක්. 2. රුවන්චාමර. 3. පුර. 4. කළුල්දෙව්. 5. තව්තිසා. 6. මු. බලම්හ. 7. මු. කුමර. 8. පාමුල. 9. ඔහු. 10. වැද. 11. මු. ඇම. 12. සුදත්. 13. බඳු මහපිරිස් පිරිවරා-ඇතැම්. 14. ගියෝ. 15. ධ්‍යාන. 16. සඳ සේ සිරින්.

ලැබෙමි"යි වලප්නට වන්හ. ඇමැත්තෝ ඒ දැකැ "වහන්සේ, කුමට සෙව? කුමට වලප්ව?"යි පුළුවුත්හ. "මොහු බුදු වන සේ දැකැ සතුටු වැ සෙමි. මා මොහු නොදක්නා සේ දැකැ රැහැණි වැ වල්පමි"යි කීහු.

එක්බිති බෝසතානන් පස්වන දවස් නහවා පායින් ගන්වා රජගේ සුවුදැගඳින් පිරිබඬ කොට ලදපස්මල් ඉසැ හිඳිනා හසුන් පණවා සිවුවේ ගෙවා දත් බමුණන් අටතුරාසියක් දෙනා ඇරැ හිඳුවා කිරිබත් වළඳවා සත්කාර කොට ලකුණු බැල්වූහු. හැමදෙන මැ සමඟ හුන් ප්‍රධාන බමුණන් අටදෙනා කෙරෙත් සත්දෙනෙක් බෝසතානන් දෙතිස්මහපුරිස් ලකුණු දැකැ "මේ දරු ගිහිගෙයි සිටියේ සක්විති වෙයි. පැවිජි වුව බුදු වේ"යි කීහු. ඔවුන් අට[11] දෙනාහට ලදරු කුඩන්[12] නම් බමුණු දරු බලා "එකාන්තයෙන් බුදු වෙ"යි කී.

එක් දවසක් රජුගේ වප්මඟුලෙක් වි යැ. එදවස් මුළු නුවර දෙව් නුවරක් සෙයින් සැදූහු. රජ දෙව්පිරිස් බඳු මහපිරිවරින්[13] නික්මෙන්නේ පුතනුවන් වඩාගෙණැ කෙත්වත් අබියෙසැ ගනසා දඹරුක්පයෙක්හි යහන් සලසා පුතනුවන් එහි වඩා හොවා උඩ විසිතුරු වියන් වටා කඩතුරා බඳවා රකවල් දීසවබරණි න් සැදි ඇමති දහස් පිරිවරා කෙතට ගියේ[14]. එසඳැ බෝසතානන් පිරිවරා හුන් කිරිමවුහු රජුගේ ඉසුරු බලන්නට ජවනිකාවෙන් පිටත් වූහු. බෝසතානෝ ඇතුළුවටනැ කිසිකෙනෙකුන් නො දැක හොත් තැනින් නැඟී පලක් අවුළුවා වැඩ හිඳැ අනාපන්සී හවා පළමුවන ධෑන[15] නිපදවූ කල්හි කිරිමවුහු ඇතුළුවටනට වැදැ බලන්නාහු එපෙළහර දැක ගොස් රජහට කීහු. රජ වෙලෙවි වැ අවුදු දඹරුක නො පියා සිටිසෙය දැක පලක් බැඳ යහන්මතුයෙහි උන් බෝසතානන් දැක "පුතනුවනි, මේ දෙවන වැඳීමැ"යි බැසැ හෙවැ වැන්ද.

එක්බිති බෝසතානෝ පෙරඩමසැ සඳසරින්[16] වැඩැ සත්හැවිරිදි විය පැමිණ යක්දෙව්රජහුගේ යෙදුමෙන් විශ්වකර්මයා විසින් මවා දෙනලද සොමි සිහිල් පහන් දිය පිරුණු පස්පියුමෙන් සැදි, සත්රුවන්මුවා පොකුණෙහි සහ පිරිවරින් දිය කෙළි කෙළැ ක්‍රමයෙන් වැඩැ සොළොස් හැවිරිදි විය පැමිණැ මුළු ලොවට එක් රජ වූහ. එකල්හි පියමහරජානෝ හිමත් ගිමන් වසත් තුන් ඍතුවට නිසි කොට දවව්මන් පරයන තුන් පහයක් කරවා "එකි එකී කුලෙන් එකි එකී රජකුමරියක සදා දී එවන්නේ යැ"යි නෑයනට හසුන් දුන්හ. එකල්හි රජදරුවෝ "සිද්ධත් කුමර සියුමැලි යැ. ළදරු යැ. කිසි ශිල්පයක් දන්නේ නො වෙයි. සංග්‍රාමයෙක් වී නම්, කුමක් කෙරෙයි ද? ඇපි අප දරුවන් නො දෙම්හ"යි කීහු. එපවත් අසා මහබෝසතානෝ "මාගේ ශිල්ප බැලියටියන් අන් සත්දවසෙකින් එන්නේ යැ"යි නුවර බෙර පියෙවි කරවා සත්වන දවස් රාජාංගණයෙහි මඩුවක් කරවා මඩුයෙහි මහපිරිස් පිරිවරා වැඩහිඳැ දහසක් පිරිමින් දුනුදිය නඟන දුන්නක් ගෙන්වා ගෙණැ යට දුනුමුද්ධාව වම් පයැ මහපටඇඟිලි පිට තබා හුන් සේ[1] ම හිඳ දුනුදිය නඟා අපොළා මුළුලෝ එකකොලහල කොට අනුන් හා අසාධාරණ කොට ලෝකයෙහි වැටෙන තාක් ශිල්ප දැක්වූහ. ඒ දැක්වූ පරිදි සරභංග ජාතකයෙහි ආ නියායෙන් දත යුතු.

එකල්හි ශාක්‍ය රජදරුවන් විසින් සාදාදෙන ලද් සතළිස් දහසක් නළුවන් පිරිවරා නන්විසිතුරු මිණි රසින් අලු රුවන් විමන් බඳු තුන් පහාකුස්හි නැටුම්ගඳැවූ ගත් සුරවමියන් බඳු වරවමියන්ගේ මඳලස්වහස් බැල්මෙන් පිණපිණා මහසම්පත් අනුභව කරන්නාහු එක් දවසක් උයන් කෙළනට යායටි වැ පහයින් බැසැ රුවන්රිය අරා සිවුරඟ සෙනඟ පිරිවරා උයන් වඩනාහු ජරාරූ දැක, නැවැතැ දෙවන වරැ වෑදිරූ[2] දැකැ, තුන්වන වරැ මළරූ දැකැ, සතරවනවරැ පැවිජ්රූ දැකැ, උයන් ගොස්, දෙව්පිරිස් පිරිවරා නඳුන් උයන් වන් සක්දෙව්රජහුගේ ලීලායෙන්, උයන් කෙළි කෙළැ මඟුල් පොකුණෙහි සනහා මඟුල් සලවට වැඩහිඳැ වස්කම් දෙව්පුත්හු විසින් මඟුල් කපුවෙස් ගෙණැ දස දහසක් දිවසළුවෙන් හිස වෙළා මිණි වොටුනු පලඳවා සවබරණි න් සදන ලද්දාහු පසඟතුරුැරැවින් හා මඟුල්ගීන් දසදිසා පුරමින් රුවන්රිය අරා යසසිරින් වොරජමින් නුවර වැදැ කිසාගොතමිය විසින් කියන ලද නිබ්බුත පද අසා සුවහස් වටනා මුත්හර දී පහාතල අරා සිරියහන්හි වැඩහොත්හු.

එකල්හි දවසරන් බඳු සතළිස් දහසක් නළුවෝ සවබරණි න් සැදී පසඟතුරු ගෙණැ මහපුරිසා පිරිවරා නැටුම් ගැයුම් පැවැත් වූහු. එකෙණෙහි මහබෝසතානෝ නිඳන්නට වන්හ. ඔවුන් නිදන සේ දැකැ නළුවෝ තමන් තමන් ගත් පසඟතුරුයෙහි වැතිරැ හෙවැ නිඳන්නට වන්හ. එකල්හි මහබෝසතානෝ පිබිදැ යහන් මත්තේ පලක් බැඳැ වැඩහුන්නාහු ගඳතෙලැ දිලියෙන පහනින් නිඳි ගත් මාගමුන් නැහැ හඬවනුවන් මියෙන් වැහෙන කෙළින් තෙත් සිරිරු ඇතියවුන් දත් කනුවන් කස්නවුන් වලප්නවුන් වළකට ඇතියවුන් නොමුවහ රහස්පියෙස් ඇතියවුන් දුගඳවා විහිදුනවුන් දැකැ සංවේග කොට ශක්‍රභවනයක් බඳු මහල්තලය අමුසොහොනක් සේ වටහා ගියකල්හි මුළු තුන්ලෙව් ගිනි ගත් ගෙකක් සේ දැකැ "අද මා පැවිජි වන්නට ගිය මැනැවැ"යි යහනින් නැඟී ගොස් හිණගෙහි හොත් සන්[3] මහඇමැත්තා පොබයා ගෙණැ අසකු සදා ගෙණැ එනු කොට අස්හලට නඟා යවුහු. හේ ගොස් දිලියෙන පහන් ඇති සමන්මල්වියන් යට රමණී බිම්පීයෙසැ සිටි කත් නම් අස්රජහු දැකැ ඉතා කැකුළු කොට සදන්ට පටන් ගත්, එසඳැ අස් "අද මහිමි මහභිනික්මන් කටැටි බඳැ"යි සතුටු වැ මහත් කොට කුල්නට වනැ. පැතිරැ ගියා එ හඬ දෙවියෝ කිසි කෙනෙකුන් නො ඇසිය දුන්හ.

1. මු. හුනස්නේ. 2. මු. ව්‍යාධිරූ. 3. සඳ-සමහර. 4. නික්ම යන බියෙන්.

බෝසතානෝ රාල් කුමරුවන් දැකැ පහයින් බැසැ අශ්වයා කරා එළඹ "මෙ රෑ තෝ මා තරවා. මම් මුළු ලෝ තරවම්" නැඟී අස්පිට වැඩැ හුන්හු. එ අස් දිග අටළොස්හතැ. දිගට සුදුසු උස ඇතියේ යැ. බල ඇත්තේ යැ. ජව ඇත්තේ යැ. උහු කුල්නා හඬ හෝ ඇක්මෙන හඬ හෝ මුළු නුවර පැතිරැ යන බියෙන් දෙවියෝ තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් කුල්නා හඬ නොපැවැත්තැ දුන්හ. ඇක්මෙන ඇක්මෙන පියවරට අත් දැගු කොට අත්ලෙහි ඇක්මවා ගත්හු. මහබෝසතානෝ අස්පිට වැඩැ හිඳැ සන්මහ ඇමැත්තා අසු වල ගන්වා ගෙණැ පසළොස්පෑ ගියවේලේ මහදොර අබියෙසට වැඩියෝ.

එකල්හි රජ "බෝසතානන් යම් කවරවේලෙකැ නුවර දොර විවර කරවා කින්මෙන[4] බියෙන් යුවලදොරපුවරියෙහි එකි එකී දොරබියලි දහස් දහස් පුරුෂයන් මිස විවර නො කට හැකි පරිද්දෙන් කරවී. බෝසතානෝ වනාහි ඇත්ගණනින් කෙළ දහසක් ඇත්තට බල ඇතියවුහු. පුරුෂගණනායෙන් කෙළ ලක්ෂයක් පුරුෂයන්ට බල ඇතියවුහු. "ඉදින් දොර විවර නො වී නම්, මම අස්පිට හුන්නෙම් වැ වල්පත ගෙණැ සිටි සන්හු හා සමග අසු දෙකළවෙයින් හැදවාගෙණ අටළොස්හත් පවුරු පැන යෙම්"යි සිතූහු. සන්මහ ඇමති " ඉදින් දොර විවර නො වී නම්, මහිම්යා මා දසරුයෙහි හිඳුවාගෙණැ අස්රජු දකුණු කිසිල්ලෙන් ගෙණැ පවුර පැනැ යෙම්"යි සිතී යැ. අස්තෙමෙ දු "ඉදින් දොර විවර නො වී නම්, මම මහිම්යා පිට හිඳුවාගෙණ වල්හි ගත් සන්හු හා සමඟ පවුර පැන යෙම්"යි සතී. එකල්හි දෙවියෝ දොර විවර කොළෝ.

එකෙණෙහි මැ රදෙව්පිත් අවුදු අහස සිටැ "සිද්ධත්කුමර, අන්[1] සත්දවසෙකින් තට සක්[2] රුවන් පාළ වෙයි. දෙ දහසක් කොදිව් හා සමග සරතමහදිවින් සැදුම් ලද් සක්වළැ එක්රජ කෙරෙයි. නො යා. නවත"යි කීයැ. එකල්හි බෝසතානෝ "තෙපි කවරහ?"යි පිළිවිසැ "මම් මරදෙව්පිත්මි"යි කීකල්හි "මට සක්රුවන් පාළ වනබව දන්මි. මම රජ නො කැමැත්තෙමි. දස දහසක් ගුගුරුවා බුදු වෙමි"යි වදාළෝ. එසඳැ මර "මෙතන පටන් ගෙණ, තට කාමාදි තුන් විතර්කයෙන් යම් විතර්කයෙක් උපන් නම්, දනිම් නො"යි සිත්හසර බලනුයේ සේයක් සෙයින් පා නො වී, බෝසතානෝ අතට පත් සක්විති රජය අලුයමැ කෙළපිඬක් සෙයින් පියා ඇසළ පුණුපොහෝ දවස් නුවරින් නික්මැ යිටැ නුවර බැලියටි වුහු. එකෙණෙහි මහපොළෝ කුඹල් සකක් සෙයින් කැඩී ඔවුන් නුවර බල්වා සිටිවී යැ. ඔහු නුවර බලා නැවැතී අස්පිට හැඳැ මහත් පෙරහරින් මහත් පිරිවරින් වඩිත්. එකල්හි දෙවියෝ බෝසතානන් පෙරට සැට දහසක් මිණි දඬු වැටපහන් නැගුහු. පිටිපසැ දු දකුණත්පසැ දු වමත්පසැ දු සැටසැට දහස් මිණි දඬුවැට නැගුහු. සෙසු දෙවියෝ සක්වළගබ පිරී සක්වළ මුවවිට දක්වා අපමණ මිණි දඬු වැටපහන් ගෙණැ සිටියෝ. තුබු දෙවියෝ ද නා-ගුරුළු-ගජඹ ආදීහු ද දිවගඳින් දිවමලින් දවසඳුන් සුන්නෙන් පුදමින් යෙති. පරසතු මඳාරා ඈ දිවකුසුම් මහමේවැයිදහරින් අහස්කුස් පිරිණ. දිවගඳැවු පැවැත්ත. පෙරටද් පිටපසැද් දකුණත්පසැද් වමත්පස්හිද් අටසැට දහසක් දිවපසඟතුරු පැවැත්ත. සෙසු දිවගවියෝ[3] පසඟතුරු ගෙණැ සක්වළ මුවවිට දක්වා සිටියාහ. එහඬ මුහුදුකුස මහමේගැජුම් සෙයින් යුගඳුරු පව්යෙහි රළ ගැසෙන හඬ සෙයින් පොළෝතෙලෙහි පටන් ගෙණ අකනිටා බඹලෝ දක්වා එකකොලාහල වි ය. මෙබඳු ශෝභායෙන් වඩනාහු එ රෑ තුන් රජයක් ඉක්මැ තිස්යොජනකින් මත්තේ අනොමා ගග තෙරට පැමිණි යෝ. එ අස් වනාහි නැබින් තුබු සක්නිමෙක්හි ඇවිදිනාක්හු සෙයින් සක්වළ මුවවිටි ගෙණ සක්වළගබ[4] වටලා පෙරවරු බත්වේලේ අවුදු සිටිනට නිසි ජව ඇතියේ එදා දෙවි-බඹ-නා-ගුරුළු ආදීන් විසින් අහසැ සිටැ වුහුටු ගඳමල්හි ගැලීගිය සිරිරු ඇති වැ දවකුසුම් කඩා යනුයෙන් ලස් වැ තිස්යොජනක් තැන් මැ ගියේ.

එකල්හි මහබෝසත් ගංතෙරැ වැඩසිටැ "මේ කිනම් ගඟෙකැ"යි ඇමැත්තා පිළිවිසැ "අනෝමා නමැ"යි කීයෙන් "අපගේ පැවිදි අනෝම වෙයි. අලාමක වෙ"යි අස්හට විළුම්සන් කොට, අසූ අටඉස්බක් පමණ පළල් ගග පැනැ පරතෙර ගොස් සිටිකල, අසු පිටින් බැස, රිදීපටක් බඳු වැලිපිටැ වැඩැසිටැ පලඳනාද් අසුද් සන්මහඇමැත්තාහට දක්වා දී, පැවිජි නො විය දි, ඔහුට සමු දී සිටැ "මේ කෙහෙ මහණහට සරුප් නො වෙ"යි තමන් හිසකෙහේ කපන්නට තිස්සන් නැත්නේ[5] දකුණතින් කඩුව ගෙණැ වමතින් මුහුලස හා සමග කෙහෙ ගෙණැ සිඳැ "ඉදින් මම බුදු වෙම් නම්, අහසැ සිටීව යි, බුදු නොවෙම් නම්, බිමට බසීව"යි අහසට වුහුටහ. ඒ කෙස්දා යොජනක් පමණ තන්හි නැගී අහසැ සිටියේ යැ. සක්දෙව්රජ යොජුන් පමණ රුවන් කරඬුයෙකින්[6] කෙස්දා පිළිගෙණ මෙර මුදුනෙහි තව්තිසැ දෙව් නුවර සිළුමිණි සෑ පිහිටිවී. එසඳ මහසත් "මෙ මා හන් කසීවත් මහණහට සරුප් නො වෙ"යි සිති ය. එකෙණෙහි මහඹබ මහණ පිරිකර ඇරැ දක්වා දී, සිවුරු හැඳ පෙරවැ උතුම් පැවිජිවෙස් ගෙණැ හැම සංවර ඉටාගත් කල්හි, ගැලවූ සළුසගළත් හිසින් පිළිගෙණැ බඹලොවට ඇරැ දොළොස්යොජුන් සළුමහසෑ පිහිටිවී.

මහබෝසතානෝ පැවිජි වැ අනුපිය අඹවනයට වැද පැවිජි සුවෙන් උපන් සොම්නසින් සතියක් එහි දවස් ගලවා[7] පෙරවරු පයින් තිස්යොජනක් තැන් ගොස් රජගහා නුවර වැද ගෙපිළිවෙළින් අහර සිඟත්. එකල්හි මුළු නුවර මහසත්හුගේ රුදස්නෙන් නාලාගිරිහි වන් රජගහා නුවර සෙයින්, අසුරන් වන් දෙව් නුවර සෙයින් උළෙල වී. නුවර වැසියෝ ගොස් "මහ රජ, මෙසේ වූ සත්වයෙක් නුවර වැදැ අහර සිඟයි. ඔහු දෙවියකු බව නො ද දන්මහ. බඹකු ගුරුළකු මිනිසකු බව නො ද දන්මහ"යි සැළ කොළෝ.

---

1. මු. අදින්. 2. සත්. 3. මු. ගදඹයෝ. 4. මු. ගල්. 5. නැතිහෙයින්. 6. කරඬියෙකින්. 7. මු. යවා. 8.

රජ සිහිමැඳුරේ සිට බලනුයේ මහපුරිසා දැකැ විස්මිත වැ "මම ද මොහු දෙවියකු බව් නො ද දන්මි. බඹකු නයකු ගුරුළකු යකකු මිනිසකු බව් නො ද දන්මි. තොපට උපායක් කියමි. මොහු පසුපස් යව. ඉදින් දෙවියෙක් වී නම්, බඹෙක් වී නම්, නුවරින් නික්මැ දෙව්ලෝ බඹලෝ බලා යෙයි. නයෙක් වී නම්, පොළෝ කිමිද යෙයි. ගුරුළෙක් වී නම්, අහස පියා පහරා යෙයි. සකෙක් වී නම්, නො පෙණී යෙයි. මිනිසෙක් වී නම්, ලද් අහර ඇරැ එක්තැනෙක්හි හිඳ වළඳ කෙරෙ"යි යෙදී. මහසත් යපෙන පමණ අහරක් සිඟාගෙණ වන් දොරින් නික්මැ පද්ධව නම් පවුඅබියෙසට එළැඹැ රුක්සේවළල්ලෙක්හි වැඩැ හිඳැ අහර වළඳන්නට ආරම්භ කෙළේ[1]. පෙර ඔවුන් තෙවැසි[2] ගඳහැල්සාලේ බත් නන්නන් අගරෙසෙන් වැළඳුවනට ඇසැ නො පහළවිරි අහරැ අත පහරත් මැ අගුණු පෙරැළී කටින් නික්ම යන පමණ පිළිකුල් උපන. එකලැ අහරැ පිළිකුල් සංඥා භාවනා කොට පස්විකා වැළඳූහ. පසුපස් ගිය දූතයෝ දැකැ ගොස් එපවත් රජහට සැළකළහ. රජ වෙලෙවි වැ ගොස් මහසත්හු කරා එළැඹැ දැකැ පැහැදැ නම්ගොත් පිළිවිසැ පෙර තමා සබඳබව් දැන තමාගේ රජය ඕහට පිළිපෙවී ය. ඔහු "මහරජ, මට රජයෙන් කම් නැති. අතට පත් සක්විති රජය පියා ආයෙමි. දැන් බුදු වන්නට යෙමි"යි වදාළහ. රජ "තෙපි එකාන්තයෙන් බුදු වව. තොප බුදු වූ කලැ පළමු කොට මාගේ විජිතයට වඩනේ මැනවැ"යි අයැදී[3] යැ.

මහසත් රජහට පිළිණ දී ගොස් කලම් තවුසා හා උද තවුසා හා දෙතවුසන්ගේ අසපුවට එළැඹැ ඔවුන්ගේ සමයෙහි නිවන් නැති සේ දැකැ, එහි හිඳ රුවාරූ අටසමවත් උපයා, උරුවෙල් දනවු ගොස් නිල් දලා හෝ තෙර රමණී සල් වනෙක්හි වෙසෙමින් සහවුරුද්දක් පොළෝ පෙරළනුවන් සෙයින් අහස ගැට ලනුවන් සෙයින් කිසි කෙනෙකුනුදු විසින් නො කට හැකි කෙළපත් මහත් වීර්ය කොට එයින් නික්මැ ගම්නියම ගමට පැමිණැ සිනිඳු අහරින් සිරිරු සතපාගෙණ වෙසඟ පුණුපොහෝ දවස් පස්මහ සිහින දැක විචාර පාසිවුරු ගෙණ වේලා බලා අජපල් නුගරුක් මුල්හි සවණක්රසින් දිලියෙමින් වැඩ හුන්හු.

එකල්හි උරුවෙල් දනවියෙහි සේනානි නම් නියම්ගම්හි සේනානි නම් කෙළෙඹියා දූ සුජාතා නම් දැරි තමා වියපත් කල්හි "ඉදින් මම සමාන කුලදරුවක්හු කෙරෙහි වැසැ කුළුඳුලේ පුතකු ලදිම් නම්, තට අවුරු පතා ලක්ෂයක් විසිඳා කිරිබත් දෙමි"යි නුගදෙවියා අයදැ බරණැස් සිටිහු කෙරේ මැස යස නම් පුතකු ලද කල්හි දහසක් දෙනුන් වැල්මී වෙනෙහි කවා, ඔවුන් කිරි දෙවැ පන් සියක් දෙනුන් පොවා. ඔවුන් කිරි දෙවැ දෙසියපණස් දෙනක[4] පොවා, ඔවුන් කිරි දෙවැ එක්සියපස්විසි දෙනක[4] පොවා, ඔවුන් කිරි දෙවැ තිස්දෙනක[4] පොවා, ඔවුන් කිරි දෙවැ සොළොස්දෙනක[4] පොවා, ඔවුන් කිරි දෙවැ අට දෙනක[4] පොවා, මෙසේ කිරි බොල් මියුරු ඕජස් ඇති වූ කල්හි, වෙසඟ පුණුපොහෝ දවසැ උදය වැ නැඟී ඒ අට දෙනුන් කිරි දෝනා සඳහා මුදා ලූ වස්සන් දෙනුන් තනමුලට ළඟ නො වන කල්හි එළවු නවමු[5] බඳුන් පිරි කිරි වැහුනු කල්හි, එපෙළහර දුටු සුජාතා සිය අතින් ගෙණ නවමුබඳනෙහි කිරි එවැ අගරු දෙව්දුරු සඳුන් කළුවැල් උදා කිරිබත් පිසන්නට පටන් ගත්, බත් පැසෙන කල්හි මහත් මහත් බිබුළු නැඟී දක්ෂිණාවෘත්ත ව ඇවිද්දී. එක ටිකෙකුදු පිටත නො හෙයි. උදුනෙන් මඳ දුමෙකුදු නො නැඟෙයි.

එකල්හි සතර වරම්මහරජහු අවුදු උදුනේ සතර දෙසැ රකවල් ගත්හ. සක්දෙව්රජ අවුදු දදා බටපෙණහෙලි නඟාලා ගිනි දල්වයි. මහබඹ ලුප්මුදුනට කොට සේසත් නඟා සිටියේ යැ. දස දහස් තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් දඬුඑල්බෑ[6] මීයක් පෙළා මී ගන්නවුන් සෙයින් ගෙණැ බඳනෙහි ඔත්හු.

සුජාතා ඒ අසිරිමහ පෙළහර දැක පුණු නම් දැස කැඳවා බැණැ. "මෙතෙක් කල් මෙවෙනි පෙළහරයක් නො දුටුවිරීමි[7]. අපගේ දේවතාවා අද අපට ඉතා පහන් වන (වනැ). වෙලෙමි වැ ගොස් දෙවොල් හැමඳ එ"යි නඟා යවු. හෝ වෙලෙවි වැ වෙලෙවි වැ අජපල් නුගමුලට ගොස් රුක්මුල්හි පැදුම්ලෝධා බලා වැඩහුන් මහසත්හු ශරීරයෙන් නික්මෙන සවණක් රසින් සියලු රුක සත්රුවන් රුකක් සෙයින් දිලියෙන සේ දැක "අද අපගේ දේවතා රුකින් බැස සියඅතින් කිරිපිඬු පිළිගන්නට හුන් වනැ"යි බියපත් වැ ගොස් සුජාතාවට සැළ කළා. හෝ ඇය තෙපුල් අසා සතුටු වැ තමා දෙටුදු තන්හි තබා සවබරණී න් සදා, ලක්ෂයක් වටනා ගනරන්පයක් කිරිබතින් පුරා රන්තලියෙන් පියාලා සුදුපිළියෙකින් වසා, තොමෝ සවබරණී න් සැදී කිරිබත්පය තමා හිස[8] මුඳුනේ තබාගෙණ මහත් පිරිවරින් මහත් පෙරහරින් නුගරුක්මුලට යන්නී මහසත්හු දැකැ සොම්නසින් පිණා 'රුක්දෙවි'ය යන සිතින් දුටුතැන් පටන් ගෙණ නතු නතු වෙමින් ගොස් හිසින් කසුන්පය බහාගෙණ පියන් ගලවා රන්කොතුරුයෙන් සුවඳ මලින් වැසූ දිය ගෙණැ අත එවැ බත්පය අතැ තබා හෙවැ වැඳැ "යම් සේ මාගේ මනොරථය මුදුන් පත්ද, එසෙයින් මැ තොපගේ මනොරථය නිපදිව"යි බැණැ සුවහස් වටනා රන්පය මහසත්හට පියා පැදකුණු කොට ගියා.

එකල්හි මහසත් හුනස්නෙන් නැඟී බත්පය ගෙණ නිල්දලා හෝතෙරට ගොස් හැම මහබෝසතුන් බුදු වන දවස් සනහන[9] සුපිහිටිතොට පය බහා තබා දියට බැසැ සනහා[10] සිවුරු හැඳැ පෙරෙවැ පැදුම් දසා බලා වැඩහිඳ එකුන් පණස් පිඬක් කොට වළඳා රන්පය ගෙණැ "ඉදින් අද මම බුදු වෙම් නම්, මේ පය උඩුහෝ බලා යේවයි. බුදු නො වෙම නම්, යටහෝ බලා යේව"යි දියපිටැ විහිදැ ඒ පය හෝමැදට ගොස් දියපිටින් හෝමැද උඩුහෝ බලා අසූ හතක් තැන් ගොස් එක් සළාවැටමෙක්හි ගැලී

1. මු. කොළෝ. 2. මු. නෙවැසි. 3. වඩනේ යැ යි. 4. දෙනකු. 5. නහිව. 6. දඬුවැල් බෑ. 7. මු. විරිමු. 8. සිය.
සනන-හැම. 10. සනා.

මහකෙලනාරජහු භවනයට වැදෑ පෙරැ තුන්බුදුන් වැළඳූ තුන් පය මතු කොට එයට යට වැ සිටි කල්හි මහත් ඒ හෝ තෙර සුපිපි සල් වෙනෙහි දිවා විහාර කොට සවස දෙවියන් විසින් සල්වෙනෙහි පටන් ගෙණ බෝ මඬ දක්වා පළල අටඉස්බක් තන්හි රුවන්පවුරු හා රුවන්වැලි සියෝ රුවන්බිම්හි රුවන්කලස තබා දිවමහනෙලින් සදා තන්හි තන්හි රුවන් තොරණ මල්තොරණ නඟා රුවන් ඇගෑ මල් ඇගෑ නඟා එහි මියුරුරැවින් හඬන මිණි කිකිණි දැල් බහාලා නන් විසිතුරු[1] දදපෙළින් හා සේසතින් සැදුම් ලද මැගින් දෙව්බමනා ගුරුළු ආදීන් විසින් ඉස්නා දිවකුසුම්වහරෙනයින් පුදන[2] ලැබෙමින් දවගැඳැවු නැටුම් පවත්නා කල්හි දැස දහස් ලෝධා එක මලස්නක් සෙයින් සැදුනු[3] කල්හි එක් ගඳකිළියක් සෙයින් වැසුනු[4] කල්හි සාධුකාර ශබ්දයෙන් එකනින්නාද වූ කල්හි පුන්පැරුම් සෙත් බමුණා දුන් අටමිටක් කුසතණ ගෙණැ බෝමඬට එළඹ දකුණු දෙසෙහි උතුරුදිසා බලා වැඩ සිටියෝ.

එකෙණෙහි දකුණුසක්වළ බැස රසාතෙලෙහි ගැලී ගියාක් වැනි වි ය. උතුරුසක්වළ නැඟී බව අග්හි පහරණාක් වැනි වි ය. ඔහු "මෙ තැන්[4] හිඳැ බුදු වන්නට නොතන් වනැ"යි මහබෝ පැදකුණු කොට පැලදෙසෙහි දු උතුරු දෙසෙහි දු වැඩ සිටැ එසෙයින් ම ගැලෙන නැඟෙන සේ දැකැ පැදුම්දසට එළඹ එතැන් නො ඇලළැ සිටි සේ දැකැ "මේ හැම බුදුන් විසින් අවිජහිත කෙලෙස්පඳුරු විදහනතැන"යි තණ අග්හි ගෙණ සලා එ විගස නිපන් තුදුස් හත් තණපලග් මතුයෙහි මහබෝ කඳට පිට දී පැදුම්දස බලා "දැමී දැමුව[6] මැනැවින් බුදු ව මිස නො නැඟෙමි"යි සිවුරඟ වැර ඉටා වැඩැ හුන්හු. එකල්හි සක්දෙව්රජ එක්යලක් පිඹිකලැ දස දහසක් යොජුන් තව්තිසැ දෙව් නුවර පැතිරැ සාරමසෙකින් සන්හිඳුනා ධවනි ඇති එක්සියවිසි රියන් විජයතුරාසක මහපුරිසා පෙරට පිඹිමින් සිටියේ යැ. එසෙයින් මැ පන්සිකා දෙව්පිත් බේලුවපඬු[7] නම් තුන්ගවු පමණ වෙණ ගෙණැ වයමින් සිටියේ යැ. සුයාම නම් දෙව්රජ තුන් ගව්වක් පමණ විල්දුනා ගෙණැ සලමින් සිටියේ යැ. සන්තුසිත නම් දෙව්රජ මිණි තල්වැට ගෙණැ සලමින් සිටියේ යැ. මහබඹ පුන්සඳක් බඳු සේසත් වඩා සිටියේ යැ. මහකෙළ[8] නාරජ අසූ දහසක් නළුවන් පිරිවරා ස්තුති කෙරෙමින් සිටියේ යැ. දෙතිස්දෙව්කුමරියෝ දිවකුසුම් පිරුණු රුවන් සුමුගු ගෙණැ පුදමින් සිටියාහ. සියලු දස දහසක් සක්වළ දෙවියෝ සණවෙස් ගෙණැ හාත්පස්හි දදපෙළ කෙහෙල් පෙළ තොරණපෙළ මල්දම්පෙළ දුමලොසුපෙළ මිණි දඬුවැටපෙළ අට මඟලා[9] පෙළ ගෙණැ පොළෝතෙලෙහි පටන් ගෙණැ අකනිටා බඹලොව දක්වා අතුරු නැති වැ සිටියෝ.

එකල්හි මරදෙව්පිත් "සිද්ධත් කුමර මාගේ විෂය ඉක්මවීයැටි වන. ඔහු කාමවිෂය ඉක්මැ නො යා දුන මැනවැ"යි දහසක් අත් මවා ගිනි ගෙණැ දිලියෙන නොයෙක් ආයුධ ගෙණැ යෙළසියයක් යොජුන් ගිරිමෙවුලා නම් ඇතක්හු නැඟී පෙරට දොළොස් යොජුන් දකුණත්පස්හි දු වමත්පස්හි දු දොළොස් දොළොස් යොජුන් පිටිපයින් සක්වළගල් දක්වා සිටි නව යොජුන් නොයෙක් වෙස් නොයෙක් අවි ගත් පොළෝ පැළී යන්නාක් වැනි හඬ මරසෙනඟ පිරිවරා දස දහසක් යොජනෙහි පටන් ගෙණැ සෙණසුවහස් බස්නා කලක් බඳු ගොරබිරම් හඬින් මුළුලොවු එකනින්නාද කෙරෙමින් "සිද්ධත් කුමරහු කල්ව. අන්ව. විදුව. පය ගෙණැ පරසක්වළ පියව"යි අණවමින්[10] එයි. ඔහු එසේ මරසෙනඟ ගෙණැ එත් එත් දස දහස් ලෝධාහි දෙව්බඹහු නතු නතු වූ දෙසෙහි හී පැලෑහ. මහකෙළ නාරජ පොළෝ කිමිදැ පන්සියයක් යොදුන් මන්දෙරික[11] නම් නාග භවනයට ගොස් දෝතින් මුහුණ පියාලා හොත්තේ යැ. සක්දෙව්රජ විජයතුරාසක පිටට කොට ගෙණ ගොස් සක්වළ මුවවිටියෙහි සිටියේ යැ. මහබඹ සේසත සක්වළ කෙළැ[12] හෙළාපියා බඹලෝ බලා ගියේ ය. මෙසේ හැම දෙව් බඹුන් පැලැකල්හි මහසත් එකලා වැ හිඳැ පිටිපසින් එන මර සෙන' දැකැ "මෙතෙක් දෙන මා හුදකලහු හා සමඟ යුද්ධයට එති. මෙහි මා කිසි නෑ කෙනෙකුත්[13] ඇත්තාහු නො වෙති. දස පාරමිතාවෝ මා බොහෝ කලක් පුටු යෝධයන් වැන්නාහ. එබැවින් පාරමිතාබල ගෙණ මරබල මැඩපිව මැනැවැ"යි පැරුම් සිම්දුමින් වැඩහුන්හු.

එකල්හි මරපිරිස් ගල්සෙල් සෙයින් වැතිරමින් අවුදු වටා ගත් කල්හි[14] "මෙයින්ම මොහු ලුහුබැඳපිව මැනැවැ"යි මරහු විසින් මවන ලද මහසුළඟ සතරදෙසින් නැඟී යොජුන් දෙයොජුන් තුන් යොජුන් පමණ ගල්කුළුදු උපුරා අහසට නඟාලා වනදහසුදු රුකුදු එසෙයින් වැ උපුරා අහසට නඟාලා සුන් සුන් කෙරෙමින් ගොස් මහසත්හු කරා පමණ සිවුරුකණකුත් සලන්නට නො පොහොසත් වැ ගියේ[2] එක්බිති "දියවතුරෙහි[2] ගලා මරාපිව මැනැවැ"යි වලාකුළු දහස්සුවහස් නඟා පොළෝ සිල් කොටපියන්නා සේ වස්වන ලද වැයි වනහිස් ගලමින් ගොස් මහසත්හුගේ සිවුරෙහි පිනිබිඳික් සා දියබිඳක් නො හෙළී ය. එක්බිති පහණවැසි වස්වන මරහු විසින් මවන ලද මහත් මහත් ගල්කුළුහු දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් ගොස් මහසත්හු කරා පැමිණ දිවමල්ගුළු බවට ගියෝ. එක්බිති ආයුධවැයි මස්වනකල ද[3] මරහු විසින් මවන ලද නන් ආයුධයෝ දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් ගොස් මහසත්හු කරා පැමිණැ දවමල්දම් බවට ගියෝ. එසෙයින් මැ මවන ලද අඟුරුවැසි දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් ගොස් මහසත්හු කරා පැමිණැ දිවමල් බවට ගියෝ[4]

1. වෙසතුරු. 2. පුද. 3. වැසුණු. 4. මු. මැදුණු. 5. මෙතැන්හි. 6. දැමීව. 7. බේලුව පඬුව. 8. මහකළ. 9. මඟල. 10. ඇනවමින්-හැම. 11. මඤ්ජෙරික-පාල. 12. එකස්කොට-හැම. 13. මු. කෙනෙක-න් ඇත්තේ නොවෙයි. 14. ගත්හ. එකල්හි-ඇතැම්.

2. ගියෝ-හැම. 2. මු. වගුරෙහි. 3. 'ගියේ'? 4. අතදිගු. 5. හැඬූහ. 6. ගියයි. 7. ගොස්මින්. ගොස් අසමින්. 8. පැහැ.
9. ගඳකිළියක්. 10. මහ-හැම.

එසෙයින් වැ මවන ලද වැලිවැසි දුමමින් දලියෙමින් අහසින් ගොස් මහසත්හු පාමුලැ දවසඳුන් සුණු බවට ගියෝ[4] එසෙයින් මැ මවන ලද සියුම් වැලිවැසි දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් ගොස් මහසත්හු කරා පැමිණැ දිවකුසුම් රොන් බවට ගියෝ[4]. එසෙයින් මැ වස්වන ලද කලල්වැයි දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් ගොස් මහසත්හු කරා පැමිණැ දිවගඳ බවට ගියෝ[4]. එක්බිති "සිද්ධත් කුමරහු බවා ලුහුබැඳැපිව මැනැව"යි මරහු විසින් මවන ලද සිවුරඟින් යුත් මහඅඳුරු මහසත්හු කරා පැමිණ හිරිරසින් බුන් අඳුරු සෙයින් අතුරුදන් වී. මෙසේ මර මේ නවමහ වැස්සෙන් මහසත්හු නොනට සේ දැකැ කෝගිනින් දිලී මෙරගල් සක්වළගල් පවා කිළිල් සෙයින් කඩන්නට පොහොසත් වූ තාමගේ චක්‍රායුධය මහසත්හට විහිට. හේ ගොස් මහසත්හු මුඳුනේ මල්සතක් සෙයින් සිටියේ ය. එකල්හි මර පිරිස්විියනුදු විසින් විහිදුනා ලද ගල්කුළුහු දු අවිසුවස්හුදු දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් ගොස් පැරුම් සිමිඳුමින් හුන් මහසත්හු කරා පැමිණ දිවකුසුම් වැ වගුළෝ.

දෙවියෝ සක්වළ මුවවටියෙහි සිට කර නඟනඟා "සිද්ධත් කුමරහුගේ රුසපුව නට හෝ? නො නට හෝ?" යි බලත්. එකල්හි මරදෙව්පිත් කෙළවරට තකා ගත් චක්‍රායුධයෙනුදු කැරුණු දැ නැති සේ දැකැ මහසත්හු කරා එළඹැ "සිද්ධත් කුමර, තෙලපලඟින් නැඟී යා. පලඟ තා නො ගැත්තේ යැ. මා ගැත්තේ යැ"යි කී යැ. "කියග, මාරය, පැරුම් පිරූ මහබෝසතුන් බුදු වන දවස් පැමිණෙන පලඟ තා ගැතිබවට දෙස්හු කවරහ?"යි කීයැ. "මොහු හැම දෙන මැ දෙස්හ"යි මරදෙව් පිත් සෙනඟහට අත් පෑකල්හි මර පිරිස් වැසියන් විසින් "මම් දෙස්මි. මම් දෙස්මි"යි පොළොව පැළී යන පමණ මහහඬ පැවැත්වූ කල්හි මරහු විසින් "සිද්ධත් කුමර, තට දෙස්හු කවරහ?"යි කීයෙන් "මට මෙතැන දෙස් කියන්නට නිසි සිතක් ඇති කෙනෙක් ඇත්තාහු නො වෙති"යි කියා "සෙසු අත්බව් හැර වෙසතුරු අත්බැවැ සතසතුමහදන් දුන් තැන් පටන් ගෙණැ පැරුම්බිම්හි ලා රැවුපිළිරැවු දී හඬා දැන් කුමට නො බණහි?"යි සිවුරුගැබින් දකුණත් නෙරා පොළොවට දිගු[3] කළහ. එසඳැ මහ පොළෝ රැවුදහස් රැවුසුවහස් විහිදැ හැඬුව[5] එසඳැ යෙළයියක් යොජුන් ගිරිමෙවුලා නම් ඇත් දන බිම එවැ බැසැ හෙවැ මහපුරිසා සරන ගියේ. මරදෙව්පිත් බියපත් වැ මරපිරිස් හා සමඟ ගත්ගත් අවි පිළි පලඳනා පියාලා පැලැයි. එකල්හි දෙව් බඹහු පලන මරපිරිස් දැකැ "මර පැරද ගියේ[6] සිද්ධත් කුමර දිනී යැ. ජයමඟුල් කරම්හ"යි නයි නයින් කරා යවූහු. ගුරුළුහු ගුරුළුන් කරා යවූහු. දෙවියෝ දෙවියන් කරා යවුහු. බඹහු බඹුන් කරා යවුහු. මෙසෙයින් දස දහස් ලෝධාවැසි දෙව්බඹහු සතුටු සොම්නස් වැ ජයමඟුල් ගොහමින්[7] ගඳමල් ගෙණැ අවුදු මහසත් පිරිවැරුහ. මෙසෙයින් මහපුරිසා හිරි නො ඉප්සෙන තුරු මාරවිජය කොට පෙරයම්හි නො එක් ඉකුත් දැ කෙළසුවහස්හි නො පැකිලැ පවත්නා පුවේනිවස්නුවණ ලදින් මැදුම්යම්හි අනත්අප්රිසේ ලෝධාහි තමන් තමන් කළ කැමින් දුක් විඳිනා සුව විඳිනා සතුන් නිරවසෙස්නෙන් දක්නා දවසක් නුවණ උපයා, අලුයම්හි දොළොස්අඟින්යුත් පිළිසමුපා වටව්වට විසින් අනුලෝම් පිළිලොම් විසින් සිමිඳුන් සිමිඳුන් සදදහසක් සක්වළ දිය පොළොව අවසන් කොට දොළොස්වටෙක කම්පිත වි යැ. මහසත් වනාහි දස දහස් ලෝධා ගුගුරුවා අරුණු නැඟෙන වේලෙහි සව් කෙලෙස් පහා[8] බුදු වී.

එකල්හි පැදුම්සක්වළැ මුවවිටියෙහි සිට නැගු දදයෙහි අග් පැළසක්වළ මුවවිටියෙහි ලෙලෙයි. පැළසක්වළ මුවවිටියෙහි සිට නැගුදදයෙහි අග් පැදුම්සක්වළැ මුවවිටියෙහි ලෙලෙයි. උතුරු සක්වළැ මුවවිටියෙහි සිට නැගු දදයෙහි අග් දකුණු සක්වළැ මුවවිටියෙහි ලෙලෙයි. දකුණු සක්වළැ මුවවිටියෙහි සිට නැගු දදයෙහි අග් උතුරු සක්වළැ මුවවිටියෙහි ලෙලෙයි. පොළෝ තලයෙහි සිට නැගු දදයෙහි අග් අකනිටා බඹලොවැ ලෙලෙයි. අකනිටා බමලොවැ සිටැ නැගු දදයෙහි අග් පොළෝ තෙලෙහි ලෙලෙයි. එදා දස දහසක් සක්වළ එකදදවනයක් සෙයින් එක මල් අස්නක් සෙයින් එක ගඳ සැළියක්[9] සෙයින් එකමල් කලබක් සෙයින් සැදුම් ලදි. මෙසෙයින් බුදුහු ගිනි ගත් යපිඬෙක්හි අබ්ධා සෙයින් තමන් සතන්හි සිටි කෙළෙස් වාසනාලවද් නො තබා මඟ[10] නුවණි න් කඩා සව්නේ දැනැ "අනෙක ජාතිසංසාරං" යනාදි විසින් උදන් ඇනූහු.

ස්වසන්තානදමන නම් දෙවන පරිච්ඡේදය නිමි.

3. පරිච්ඡේදය.

පරසන්තාන දමනය

මෙසේ බුදු වැ උදන් අනා හිඳැ "මම් සිවුරාසැකිකප්සුවහසක් මෙ පලඟ සඳහා** දිවිමි. ඒ තාක් කල් මෙ මැ පලඟ සඳහා*[1] හිස් කඩා දින්මි. ඇස් උදුරා දින්මි. හදමස් උපුටා දින්මි. රන්ලිය සෙයින් වොරොජනා දරුවනුදු නවයොවුනෙන් දිලියෙන අඟනනුදු අන්නට දස් කොට දින්මි. මෙහි මැ හිඳැ මාරවිජය කෙළෙමි. මා මෙහි හුන්නාහුගේ මනදොළ පිරිණ. මෙ පලඟින් දැන් නො නැංගා මැනැවැ"යි අනේ කෙළසුවහස් සමවත් සමවජමින් සතියක් එහි මැ වැඩ හුන්හ. එකල්හි ඇතැම් දෙව්කෙනෙක් "සිද්ධත් කුමර තව පලඟ නො පියයි. බුදු නො වූ බඳැ"යි[2] සිතූහු. එකල්හි බුදුහු ඒ දෙවියන්ගේ අදහස් දැන අහසට නැඟී ඇඟින් යුවළයුවළ කොට ගිනිකඳ දියකඳ විහිදුවමින් සවණක් රස් විරමින් යමා මහපෙළහර දක්වා

* මේ ලකුණු අතර කොටස මුද්‍රිත පොතෙහි නැත. 2. නොවුයේ-බඳු යි. 3. මු. දැතුරෙහි. 4. මු. එකල්හි. 5. මු. හැසී ගැවසී. 6. දැවිටි. දැහැටු-ඇතැම්. 7. ඔව්හු. 8. එකක්. 9.

දෙවියන්ගේ කුකුස් හැර අහසින් බැසැ මහබොයින් ඉසාන දෙසෙහි වැඩැ සිටැ "මේ රුක්මුල්හි හිඳැ බුදු වීමි"යි සිවුරාසැකිකප් සුවහසක් පීරූ පැරු මෙහි පල ලද තැන් සත්දවසක් එක ඉරියව්වෙන් වැඩැසිටැ ඇසිපිය නො හෙළා පස්පෑ දිස්නා දිගු පුළුල් ඇසින් පිදූහු. එක්බිති බෝපලඟ හා නුවණි න් පිදු තැන් හා දෙඅතුරෙහි[3] දෙවියන් මැවූ පැළපැදුම්දිග රුවන් සක්මන්හි සත්දවසක් සක්මන් කොළෝ. එක්බිති මහබොයින් වායව්‍යාදෙසෙහි දෙවියන් මැවූ රුවන් ගෙහි වැඩැහිඳැ සත්දවසක් දහම් සම්දියෝ. මෙසේ සතර සතියක් බෝමැඩ දවස් යවා අජපල් නුගමුලට එළඹැ වැඩහිඳ සත් දවසක් සමවත්සුව අනුභව කොළෝ. එකල්හි මාරකන්‍යාවෝ තුන්දෙන "බුදුන් කාමපාසයෙන් බැඳගෙණ යම්හ"යි අවුදු තුන්දෙන තුන්සියයක් විලස් දක්වා නොයෙක් ලීලායෙන් භාවභාවයෙන් නො පෙලඹියැ හී ගියෝ.

එක්බිති[4] මුදලිඳු විල් තෙරට එළෙඹැ මිදෙල් රුක්මුල්හි වැඩ හුන්හු. එකල්හි මුදලිඳු නාරජ විලින් නැඟී දසදෙසෙහි ගැවසී[5] සිටි නිල් වදුල් දැකැ බුදුනට වැසිසුළඟ මැසිමදුරු පිරිපත් වළකනු සඳහා වටා සත් කරණ පටක් එවැ පණයෙන් සොයාගෙණ සිටියේ යැ. බුදුහු පිළිමිණි මුවා ගඳකිලියෙක්හි වසනු සෙයින් දරණ ගැබැ සත්දවසක් සමවත්සුවෙන් දවස් යවූහු. එක්බිති කිරිපලු වනයට එළඹ කිරිපලු රුක්මුල්හි වැඩහිඳැ සත්දවසක් සමවත්සුවෙන් මැ දවස් යැවූහු. මෙසේ සත්සතියැ එකුන් පණස් දවසක් අහරකිස නැති වැ සමවත්සුවෙන් දවස් යවු කල්හි සක්දෙව් රජ අමෘතඵ ඇරැදන. ඒ වැළඳු කල්හි බුදුනට සිරිරුකිසා ඇති වී යැ. එක්බිති ඔහු මැ දුන් නාලියදැහැටි[6] විළඳා අනෝතත්දහනළා පැනින් මුව දෙවැ එ මැ රුක්මුල්හි වැඩ හුන්හු. එසඳැ තපස්සු හල්ලුක නම් දෙබෑ වෙණෙඳො පන්සියයක් ගැලින් බඩු ගෙනැ කිරිපලු වනය වෙතට ගෙණ යෙති. පෙර ඔවුන් නෑ වු දෙවදුවක් ඒ වනයෙහි වසන්නී ඔවුන් ලවා බුදුනට දන් දෙවියැටි වැ ඔවුන්ගේ පන්සියයක් ගැල් නැඹ දක්වා පොළොව ගලාපිව. ඔවුන් ගඳමල්දුම් පුදා දෙවියන් අයදනට වන්කල්හි දෙව්පිරිස් පිරිවරා අහස්හි සිටැ දෙවිදු බුදුන්ගේ අපමණ ගුණ කියා බුදුනට දන් දෙනු කළා ඔහු[7] මිහිපිඬු ගෙණ බුදුන් කරා එළඹැ මීපිඬු පිළිගන්නට අයදියහ. මහබඹහු දුන් පය බුදුන් කිරිපිඬු පිළිගත් දවස් අතුරුදන් වි යැ. කිරිපිඬු පිළිගත් පය නාලෝව්‍යාසියනට සෙත් නිසා නාවිමන් ගියේ බුදුහු "කමෙකින් මීපිඬු පිළිගන්මි හො?"යි සිතූහු. එසඳ සතරවරම් මහරජහු ඉඳුනිල්මිණි මුවා සතරපයක් එලවූහු. බුද්හු එ පා නො පිළිගත්හු. එසඳැ මුගුවන්පැහැ ඇති සෙල්මුවා සතරපයක් එළවූහු. බුද්හු සතරදෙව්පුතුන් කෙරෙහි අනුකමපාවෙන් සතරපය පිළිගෙණැ මතුමත්තෙහි තබා "එක්[8] වේවා"යි ඉටුහ. සතර පය මුවවිටි පැණෙන සතරහිරක් ඇති එක්පයෙක් වි යැ. බුදුහු ඒ පයින් මීපිඬු පිළිගෙණැ වළඳා අනු මෙවෙනි කොට දෙවෙණෙඳන් බුද්සරණ දම්සරණ දෙකැ පිහිට්වූහු. එව්හු පුදන්නට නිසි වතක් ඇරවූහු. බුද්හු දලවුල් අත්ලෙන් හිස් පිරිමැදැ කෙස්දා දි වදාළහ. ඔහු රුවන් කරඬියෙන් පිළිගෙණ රඨයේ වඩා තබා පුද කෙරෙමින් සිය නුවර ඇර දාගබ් කොට දා නිදන් කළහ.

බුදුන් හුනස්නෙන් නැගී අජපල් නුගමුලට එළඹැ එහි වැඩ හිඳැ තමන් පිළිවුදු දහම් ගැඹුරු සේ, සතුන් කෙලෙස්බැරි සේ, සිතත් සිතත් බුදුනට "ධම් සෙම්හ" යන සිත් නො උපන. එකල්හි මහබඹ බුදුන්ගේ අදහස් දැන "මුළුලෝ නස්සි"යි දස දහසක් ලෝධා උපුල්වා මහහඬින් හඬා දස දහසක් සක්වළ බඹපිරිස් දෙව් පිරිස් පිරිවරා දික් කළ අතක් වක් නො කරණ තුරු අවුදු බුදුන් පෙරට පෙණී බුදුන් වැඳැ අඩදැණි වැ මුදුනෙහි ඇඳිලි බැඳැ ධම් දෙසුව මනා සෙයට ආරාධනා කෙළේ[1]. එසඳැ බුදුහු ඇසින් දස දහස්ලෝධා බලනුවෝ විනේජනයන් දැකැ මහබඹහු අයජමෙහි ගිවිසැ "පළමු ධම් කහට දෙසම් හො?"යි සිතා "ආලාරකලම් නම් උදරම් නම් දෙ මහ තවුසෝ නුවණ ඇතියව්හු"යි බලනුවෝ ඔවුන් එයට පෙරට වැ මැ මියැ අරූතල ගිය සේ දැකැ පස්වගසඟුන් තමනට වහල් සේ සිතා "ඔහු කොහි වෙසෙති හො?"යි බලනුවෝ බරණැස් නිසා ඉසිපතන්හි වසනුවන් දැකැ "එයට ගොස් උන්ට ධම්සක් පැවැත්වුව මැනවැ"යි කිහිප දවසක් බෝමඬ අබියෙස්හි වැසැ ඇසළ පුණුපොහෝ දවස් බරණැස් වඩනට අටළොස් යොදුන් මඟ පළිපන්හු.[2] අතරමඟ උපක නම් ආජීවකයක්හු දැකැ මත්තේ ඕහට වන වැඩ දැකැ තමන් බුදු පරිදි වදාරා, එ මැ දවස් සවස් වේලෙහි ඉසිපතනයට වැඩියෝ. පස්වග සඟහු බුදුන් වඩනවුන් දුරින් දැකැ "මේ පධනින් පහ වැ ඉසුරුකුලෙහි ඉපැදූ[3] සිනිඳු අහර වළඳා පිරිපුන්සිරිරු ඇති වැ පහන් ඉඳුරන් ඇති වැ රන්වන් වැ එයි. මුහු[4] නො ද වඳම්හ. හුනස්නෙන් නො ද නැගෙම්හ. උතුම් කුලයෙහි උපන් වන බැවින් හිඳුනා අසුන් දෙම්හ"යි අස්නක් පන්වා තබා කතිකා කොට ගෙණ හුන්හු.

බුද්හු ඔවුන් අදහස් දැනැ හැම සතුන් කෙරෙහි පැතිර සිටි මෙත්සිත් හකුළුවා ඔවුන් කෙරෙහි පැවැත්වූහු. එව්හු බුදුන් වඩුත් වඩුත් තමන්ගේ කතිකායෙහි නො සිටියැ හී හුනස්නෙන් නැගී ගොස් වැඳැ පාසිවුරු ගෙණ වඩා හිඳුවා පා දොවා බුදුබව නො දන්නාහු නම් කියකියා බෙණෙති. එකල්හි බුදුහු " මහණෙනි, මට නමිනුදු 'ආවුසො' වාදයෙනුදු ව්‍යවහාර නොකරවු. මම රාත්මි. බුදුමි"යි[5] තමන් බුදුබව් හඟවා පැන්වූ උතුම් අස්නෙහි දස දහස්ලෝධාහි දෙව්බඹපිරිස් පිරිවරා වැඩහිඳැ පස්වග සඟුන් අමතා ධම්සක්පවතුන්[6] සුතත් දෙසූහු. ඔවුන් කෙරෙහකි කොණ්ඩඤ්ඤ මහතෙරහු සෝවාන් වූහු. අටළොස් කෙළක් බඹහු රාත් වුහු. අසංඛ්‍යයක් දෙවියෝ සෝවාන් සෙදගැමි අනගැමි වූහු. බුදුහු එහි මැ වස් එළඹැ තුබූ සතර

1. මු. කොළෝ. 2. පිළිපන් බුද්හු. 3. ඉපද. මු. ඉපිදු. 4. ඔහු. මොහු. 5. මු. රාත්මි යි. 6. පැවතුම්. 7. අහස්හි. 8. මු. මුඹ. 9. සොයමින්-ඇතැම්. 10. පිය. 11. නුවක්. 12. මු. හිඳි. 13. මු. එකල්හි ඒ පිරිස් අතුරෙන් ඇතැම්. 14. කසුබ්වන්. 15. කෙරෙයි.

දෙනාහට සතරදවසක් අවවාද කොට සෝවාන් කළහ. විසේණි යැ පස්දෙනාහට අනත්ලකුණුසුත් දෙසා රහත් කොළෝ.

එකල්හි බරණැසැ යස නම් සිට්දැරියෙක් හිමත්ගිමන් වසත් යන තුන් සෘතුවට කරවන ලද තුන්පහාහි නළුපිරිස් පිරිවරා උඩු මහලෙන් යටිමහල් නො බැස වසනුයේ එදවස් රෑ නැටුම්ගඳැවූ විඳුමින් හෙවැ නිදනුයේ පිබිදැ තමන් තමන් ගත් පසඟතුරුයෙහි වැතිර හෙවැ නිදන මාගමුන්ගේ විකාර දැකැ සංවේග ඇති වැ හොත් යහනින් නැඟී රුවන්මරවැඩිසඟළ පයින් ගෙණ පහයින් බැසැ නුවරින් නික්මැ ඉසිපතන් ගොස් අලුම්හි විහාරයෙන් නික්මැ අබවස්හි[7] දිලියෙන පහන් රුකක් සෙයින් සිටැ සක්මන් කරණ බුදුන් දැකැ "මොබ[7] එව; යස ය"යි වදාළ කල්හි නිසැක වැ අවුදු වැඳැ ධම්දෙසුන් අසා සෝවාන් වැ අලුයෙහි සොස්මින්[9] ආ පියහට දෙසූ දෙස්නෙන් රාත් වි යැ. පියේ[10] සෝවාන් වී. ඔහු සබඳ සෙසු සිට්දරුවෝ සුපනස් දෙනෙක් 'ඔහු පැවිජි වූහ' යනු අසා ඉසිපතන් ගොස් දැකැ බුදුන් කෙරේ බණ අසා එහි භික්බුභාවයෙන් පැවිජි වැ රාත් වූහ. මෙසේ ලෝකයෙහි බුදුන් ඇතුළු වැ රාතන් එක්සැට දෙනෙකු නිපන් කල්හි බුදුහු වස් වැසැ පවරා "මහණෙනි, දනවු සැරිසරන්නට එළබෙව. දෙදෙනෙක් එක මඟින් නො යව. ගිය ගිය තන්හි ධම් දෙසව. සත්වැඩ සාහව"යි සඟුන් සැටදෙනා ඒ[8] තැනට නඟා යවා තුමූහු උරුවෙල් දනවු වඩනාහු අතර මඟැ කපුවන උන්හි කෙළනාට ගිය රජකුමරුවන් තිස්දෙනා හට ධම් දෙසා සෝවාන් සෙදගැමි අනගැමි කොට එහි භික්බුභාවයෙන් පැවිජි දී සැරිසරණුවට නඟා යවා උරුවෙල් දනවු එළඹ තුන් දහස් පන්සියසොළොස් පෙළහරක් දක්වා තවුස් දහස් පිරිවර ලද උරුවෙල්කසුබ් ගයාකසුබ් නදිකසුම් නම් තුන්මාහ තවුසන්ගේ දුලද බිඳැ එහි භික්බුභාවයෙන් පැවිජි දී ගයාසීසයෙහි වැඩැ හිඳ ආදිත්තපරියායසුතන් දෙසා රාත් කොට ගෙණැ ඒ රාත් සඟුන් සහසක් දෙනා පිරිවරා. බිම්සර මහරජහට දුන් පිළිණයෙන් මිදෙනු සඳහා රජගහා නුවර අබියෙස්හි යටිවන උයන් වැඩියෝ.

එකල්හි රජ බුදුන් වැඩි පරිදි උයන්පල්ලා අතින් අසා දොළොස් නුහුවක්[11] බමුණන් හා ගහපතින් හා පිරිවරා අවුදු තරු පිරිවර ලද පුන්සඳක් සෙයින් සඟපිරිස් පිරිවරා සවණක් ඝන බුදුරසින් දිලියෙමින් වැඩ හුන් බුදුන් දැකැ සක්ලකුණෙන් විසිතුරු පතුල් දැකැ සහ පිරිවරින් එකත්පස්හි හිනි[12] ඒ පිරිස් ඇතැම්[13] කෙනෙක් "කිම් හෝ? මහමහණ උරුවෙල් කස්බන්[14] නිසා බඹසරවස් සෙරෙයි[15] හෝ? උරුවෙල්කස්බෝ මහමහණු නිසා බඹසරවස් සෙරෙති හො?"යි සිතූහු. බුදුහු ඔවුන්ගේ අදහස් දැන "කස්බ, දනයන් සිතැ කුකුස් හර"යි වදාළෝ. එකල්හි උරුවෙල්කසුබ මහතෙරහු හුනස්නෙන් නැඟී බුදුන් වැඳැ "බුදුහු මට ගුරුහ. මම් බුදුන්ගේ සවුයෙමි"යි අහස්හි තලයක් පමණ තැනට නැඟී දුමදුමා දිලිදිලී හෝමින් හිඳිමින් සිටිමින් සක්මන් කෙරෙමින් අතුරුධන් වෙමින් අහසින් බැසැ බුදුන් පා වැඳැ තමන් සවුපරදි හඟවා, දෙවනවටැ අහස්හි දෙතලයක් පමණ තැනට නැඟී, තුන්වනවටැ තුන්තලයක් පමණ තැනට නැඟී, සතරවනවටැ සතරතලයක් පමණ තැනට නැඟී, පස්වනවටැ පස්තලයක් පමණ තැනට නැඟී, සවනවටැ සතලයක් පමණ තැනට නැඟී, සත්වනවටැ සත්තලයක් පමණ තැනට නැඟී, දුමා දිලී හෙවැහිඳැයිටැ සක්මන් කොට අතුරුධන් පැමිණ පෙළහර දක්වා අහසින් බැස "බුදුහු මාගේ ගුරුහ. මම් බුදුන්ගේ සවුයෙමි"යි බුදුන් පා වැඳ එකත්පස් වැ හුන්හු. එකල්හි මුළුපිරිස් වැසියෝ ඒ පෙළහර දැක "අහෝ! බුදුහු මහානුභාව ඇතියව්හ. එබඳු දුලද් ගෙණැ 'රාත්මි'යි වැටෙන උරුවෙල්කස්බෝ ද පවා දුලද් බිඳැ බුදුන් විසින් දමන ලදහ"යි බුදුන්ගේ ගුන වැණූහු. බුදුහු "මුහු දැන් මතු දැමූයෙම් නො වෙමි. අතීතයෙහි දු දැමූයෙම්"යි ඔවුන් මියුලු නුවර අංගාති නම් රජක් වැ ගුණ නම් නුවටක්හු කරා එළබැ "මෙලෝ නැත පරලෝ නැති. කම් නැති. කම්පල නැතැ'යි දුලද් ගෙණ වැටෙන කල්හි තමන් බඹ වැ[1] ඉසිවෙසින් අවුදු ධම් දෙසා දුලද් බුන් පරිදි දක්වමින් මහානාරදකස්සප ජාතකය දෙසා සිවුසස් වදාළහ. එකල්හි බිම්සර මහරජ එකොළොස්නුහුවක්[2] දෙනා හා සමඟ සෝවාන් වි ය. එක් නුහුවක්[2] වැඳ සරණ ගියෝ[3]. රජ බුදුන් කෙරෙහි හිඳ තමාගේ පස්මනදොළක් පිරුණු සේ කියා සරණ ගොස් සෙට දවසට පවරා හුනස්නෙන් නැඟි බුදුන් වැඳැ පැදකුණු කොට නුවර ගියේ[4] අලුයෙහි බුදුන් දුට් නුදුට් අටළොස් කෙළක් රජගහා වැසියෝ[5] බුදුන් දක්නට උදය මැ නුවරින් නික්මැ යටිවන උයන් ගියෝ තුන්ගවු මඟ නොපොහොනු වි යැ. සියලු යටිවන උයන් මිනිසුන් විසින් අතුරු නැති වි යැ. මහජනයෝ තමන්ගේ ඇස් පසුරෙන් බුදුන්ගේ රූමුහුදු පිහිනා පරතෙර නො දැක්කැ හෙත්. මෙසේ දෙතිස්වර ලකුණෙන් සැදුම් ලද අසූ ව්‍යඤ්ජනයෙන් දිලියෙන බුදුන් බඳ බලන මහජන අතුරු නැති වැ උයනැ දු මඟැ දු හැසී ගැවසී සිටි කල්හි එක් පැවිජි කෙනෙකුනුදු නික්මෙන්නට මඟ අවසර නො වී. එකල්හි සක්දෙව්රජ බුදුන් සඟුන් සුන්බත් වන බියෙන් යහපත් මණෙවු වෙසක් මවා ගෙණ බුදුන් පෙරට[6] බැස සිට දෙවානුභාවයෙන් අවසර කොට ගෙණ බුදුන්ගේ ගුණ වණා යසගී කියමින් පෙරට ව ගියේ. මහජනයෝ ඔහුගේ රූසිරි දැකැ "අපි මෙ වැනි දරුවකු යම්කලෙක නුදුටු විරීම්හ. මේ කෙ සේ වූ දරුයෙක්[7] යි කීහු. එකල්හි දෙව් රජ තමා බුදුන්ගේ මෙහෙකරු පරිදි කී යැ. බුදුහු සක්දෙව් රජහු අවසර කොට දුන් මඟ පිළීපැදැ මහණ දහස පිරිවරා රජගහ නුවරට වන්හ.

රජ බුදුපාමොක් මහසඟනට දන් දී "වහන්සේ, මම තුණු රුවන් විනා වාස කරන්නට නොහැක්කෙමි. වේලේ වුව මැනැ යැ. නො වේලේ වුව මැනෑ මැ යැ. බුදුන් කරා එළෙඹෙමි යි. යටිවන

---

1. බඹලොව. 2. නුහුයෙක්. 3. ගියේ. 4. ගියෝ-හැම. 5. කෙළක් මිනිස්සු. 6. පෙරමඟට. 7. දැරියෙක්. 8. හැර. 9. මු. සෙනෙහැත්තන්.

උයන් ඉතා මැ දුරැ. මේ මාගේ වෙළ්වන උයන් නො ද දුරැ. නො ද ආසන්න යැ. යන එන කලට සුව යැ. බුදුනට මේ සෙනස්න නිසි යැ. මාගේ මේ උයන් පිළිගන්නේ මැනැවැ”යි රන්කොතුරුයෙන් මලින් ගඳින් වැසුනු මිණි වන් පහන්දිය ගෙණ වේළුවන උයන් දෙනුයේ බුදුන් අතැ දියැ ඔත. බුදුන් උයන් පිළිගත් විගසැ “බුදුසස්නෙහි මුල් බටැ”යි මහපොළෝ ගුගුළේ. දඹදිව තෙලෙහි වේළුවන උයන් තබා පොළෝ ගුගුරුවා ගත් අනික් වෙහෙරෙක් නැති. ලක්දිවැ මහවෙහෙර තබා පොළෝ ගුගුරුවා ගත් අනික් වෙහෙරෙක් නැති. බුදුහු වේළුවන උයන් පිළිගෙණැ රජහට අනුමෙවුනි කොට හුනස්නෙන් නැඟී සඟුන් පිරිවරා වේළුවන උයන් වැඩියෝ. එකල්හි සැරියුත් මුගලන් දෙදෙන දෙසියපණස් දෙනෙකුන් ගෙණ බුදුන් කරා එළඹ එහිභික්ඛුභාවයෙන් පැවිජි වැ සහපිරිවරින් රාත් වැ අගසවුතන් පත් වූහ.

මෙසේ බුදුන් වේළුවන උයන්හි සත්වැඩ සාහමින් වසන කල්හි සුදොවුන් මහරජනෝ “මපුතනුවෝ බුදු වැ ධම්සක් පවත්වා රජගහා නිසා වේළුවන උයන්හි වෙසෙති” යනු අසා එක් ඇමැත්තක්හු දහසක් පුරුෂයන් පිරිවරා රජගහා නුවර ගොස් “සුදොවුන් මහරජානෝ තොප දක්කැටියහයි, මපුතනුවන් ගෙණැ අව මැනැවැ”යි නඟා යවූහු. හේ “ඉතා මැනැවැ”යි සුදොවුන් මහරජානන්ගේ තෙපුල් මුඳුනෙන් පිළිගෙණ දහසක් පුරුෂයන් පිරිවරා වහා ම සැටයොජුන් මඟ ගෙවා ගොස් බුදුන් පිරිස් මැද වැඩහිඳ ධම් දෙසන වේලායෙහි වෙහෙරට වැද “රජුගේ හසුන් දැන් තබම්හ”යි පිරිස් අන්තයේ සිට බුදුන් කෙරේ බණ අසා සහපිරිවරින් රාත් වැ නො බැණැ බුදුන් කෙරේ විසී. රජානෝ එම නියායෙන් අනික් අටවරෙක්හි දහස් පුරුෂයන් පිරිවර දී ඇමැත්තන් අටදෙනකුන් යවූහ. ඔහු හැමදෙන රාත් වැ පැවිජි වැ නො බැණ බුදුන් කෙරෙහි මැ වුසූහු. රජානෝ හස්නකුදු ඇරැ[8] කියන කෙනකුන් නො ලදින් “එතෙක් දෙනා කෙරෙහි මට සැනැහැත්තන්[9] නැත්තෙන් මට හස්නකුදු ඇර නො කීහු. මා කීවාක් කරන්නෙක් කවර හො?”යි සියලු රජබල බලනුවෝ තමන්ගේ හැම කාර්ය සාධන, ඇතුළත්, විස්වස් ඇති, පුතනුවන් හා එකදවස් උපන්, වැලිකෙළියෙහි පටන් ගෙණ ඔවුන් හා පුරුදු සබඳ කාළුදායි නම් ඇමැත්තක්හු දැක ඔහු කැඳවාගෙන “මපුතනුවන් දැක්කැටි ව නව ඇමැත්තකු දී නව දහසක් පුරුෂයන් යවීමියි. එකෙකුදු[1] ඇවිදු හස්නකුදු නො කී යැ[2]. දිවියෙහි නියත නැති. මා දිවි ඇති විගස මපුතනුවන් ඇරැ මා දක්වන්නට නිස්සෙහි ද?” කීහ. “මහරජ, මම පැවිජි වන්නට අවසර ලැබෙම නම්, නිස්සෙමි”යි කී යැ. “තෝ පැවිජි වැ හෝ නො පැවිජි වැ හෝ මපුතනුවන් ඇරැ මා දක්ව”යි[3] කීහ. හේ “ඉතා මැනැවැ”යි රජානන්ගේ හසුන් ගෙණ රජගහ නුවර ගොස් බුදුන් ධම් දෙසන වේලෙහි පිරිස් අන්තයේ සිට බණ අසා සහ පිරිවරින් රාත් වැ එහි භික්ඛුභාවෙයන් පැවිජි වී.

ඔහු සතටත් දවසක් ගියකලැ මාදින්දින පුරපොහෝ දවස් “හිමන් කල් ඉකුත්තේ යැ. වසත්කල් පත්තේ යැ. පොළෝතල තිතණයෙන් ගැවසී ගත්තේ යැ. වනලැව්[4] සුපිපියේ යැ. වඩනට නිසිකලැ”යි සිතා[5] බුදුන් කරා එළබැ සැටගයකින් බුදුන් කුල නුවර එළෙබිය මනා පරිදි කියා ගමන් වැණූහු. එකල්හි බුද්හු “කිම, උදය, මියුරුසරයෙන් ගමන් වණහි නො?”යි වදාළෝ. එසඳැ මහතෙරහු “වහන්සේ, මුඹ පියානෝ සුදොවුන් මහරජානෝ මුඹ දැක්කැටියහ”යි කීහු. “මැනව, උදය, නෑයන්ට සංග්‍රහ කරෙමි. බික්සඟනට සැළ කරව”යි වදාළෝ. “මැනැව, වහන්සේ”යි ගොස් සඟනට සැළ කළහ. සඟනු අවුදු බුදුන් පිරිවැරූහු. බුදුහු අඟුමගධ දෙරට වැසි කුලදරුවන් දස දහසක් දෙනා හා කිඹුල්වත් වැසි දස දහසක් දෙනා හා මෙසේ විසි දහසක් රාත් සඟුන් පිරිවරා හස්ගණ පිරිවර ලද හස්රජකු සෙයින් රජගහ නුවරින් නික්මැ ‘එක් දවසකට එක් යොජනක් බැවින්[6] රජගහා නුවරින් සැටයොජුන් කිඹුල්වත් නුවරට යොජුන් යොජනෙහි වෙහෙරැ වෙසෙමින් දෙමසකින් ගිය මැනැවැ’යි නික්මුනුහු.

මහතෙරහු ‘බුදුන් නික්මුනු පරිදි රජහට සැළ කළ මැනැවැ’යි අහසින් ගොස් රජගෙයි පාළ වුහු. රජානෝ මහතෙරුන් දැක සතුටු වැ මහාරජහලක් මත්තේ වඩාහිඳුවා තමනට යුතු කොට තුබූ නන්[7] රසබොජනෙන් පය පුරා දුන්හු. මහතෙරහු හුනස් කීයෙන් “බුදුන් කරා ගොස් වළඳම්හ”යි කීහු. “බුදුහු කොහි යැ පුතනුවෙනි?”යි කීයෙන් “විසි දහසක් සඟුන් පිරිවරා තොප දක්නට නික්මුනාහ”යි කීහු. රජානෝ සතුටු වැ. “තෙප් වළඳව. මපුතනුවන් මෙනුවර එනතැන් දක්වා මොබින් බත් ගෙණ වඩව”යි කීහු. මහරෙහු ගිවිස්සහ. රජානෝ මහතෙරුන් වළඳවා පය ගඳසුන්නෙන් උළාපියා උතුම් බොජනෙන් පුරා “බුදුනට දෙව”යි මහතෙරුන් අතැ තුබූහු. මහතෙරහු හැමදෙනා දක්නා සේ මැ පය අහසට විහිදැ තුමූහු ද අහසට නැඟී බත් ඇරැ බුදුන් අතැ තුබූහු. බුදුහු වැළඳූහු. ඒ නියායෙන් මහතෙරහු දවසැ දවසැ බත් ගෙණ යෙති. බුදුහු අතරමඟැ පියමහරජානන්ගේ ම බත් වැළඳූහු. මහතෙරහු බුදුන් බත් වැළඳවූහු. ඉක්බිති තෙන් දවසැ දවසැ “බුදුහු මෙතෙක් තැන් වැඩියහ. මෙතෙක් තැන් වැඩියහ”යි බුදුන්ගේ ගුණ කියා සියලු රජකුලන් බුදුන් නුදුට ද බුදුන් කෙරෙහි ප්‍රසාද ඉපදවූහ. එහෙයින් ඔවුනට බුදුහු කුල පහදවන්නන් කෙරෙහි අගතනතුරු වදාළෝ.

සැහැරජහු බුදුන් වැළැතට වැඩි කල්හි “අපගේ නෑ උතුමා දක්මහ”යි රැස් වැ බුදුන් වාස[8] කරන්නට නිසිතැනක් බලන්නාහු නිග්‍රොධ නම් ශාක්‍ය රජහුගේ උයන රමණී සේ දැක ඒ සඳන්නට යොදා තුමූ ගඳමල් ගෙණ පෙරමඟට යන්නාහු පළමු වැ සවබරණී න් සැදි ළදරුවන් හා ළදැරියන් නඟා යවූහු.

1. මු. එකතු. 2. නො කී හු. 3. දක්වා ලන්නට නිස්සෙහි දා යි. 4. මු. ළැබ්. 5. අමතා. 6. බැගින්. 7. නන්නන්. 8. වහස. 9. කළුලු දෙව්, කුළුල් දෙව්. 10. වැඳීම ය. 11. මා. 12. වැන්දෙමි. 13. වැඳමැයි රජානන්-හැම.

එක්බිති රජකුමරුවන් හා රජකුමරියන් හා නඟා යවූහු. ඔවුන් එක්බිති තුමූහු ගොස් ගඳින් මලින් පුදමින් බුදුන් ගෙණ නිග්‍රොධාරාමයට වැඩූහු. බුදුහු එහි විසි දහසක් සඟුන් පිරිවරා පැන්වූ බුදු අස්නෙහි වැඩ හුන්හු. සැහැරජහු අභිමානයෙන් "සිද්ධත්කුමර අපට ළදැරි යැ. අප මලැ. අප බෑනෙ යැ. පීතැ. මුනුබුරෙ යැ"යි සිතා ළදරු ළදරු රජකුමරුනට "තෙපි වඳුව. ඇපි තොප පිටිපසැ හිඳුම්හ"යි කීහු. ඔවුන් එසේ හුන්කල්හි බුදුහු ඔවුන්ගේ අදහස් දැනැ "මා නෑයෝ නො වඳිති. ඔස, මොවුන් වැඳැවුව මැනවැ"යි සතරවන ධෑන් සමවැදැ හුනස්නෙන් නැඟී ඔවුන් හිසැ පියපස් ඕනවුන් සෙයින් අහසට නැඟී සියල්සිරිරින් දියකඳ ගිනිකඳ විහිදමින් සවණක් රස් විරමින් යමාමහ පෙළහර දැක්වූහු. පියමහරජානෝ ඒ අයිසි මහපෙළහර දැකැ "වහන්සේ, මම තොප උපන් දවස් කළුදෙවුල්[9] නම් මහතවුසා වඳනට එළවූවන්ගේ පා පෙරළී ඔහු මුඳුනේ පිහිටි සේ දැකැ තොප වහන්සේ වැන්දෙමි. හේ මාගේ පළමුවන වැඳම යැ[10] වප්මඟුල් දවස් දඹරුක්පයැ සිරියහන් මතුයෙහි පලක් බැඳ වැඩහුන්නාහු දැකැ දඹසෙයඳු නො පෙරෙළන සේ දැක වැන්දෙමි ම යැ. හේ දෙවන වැඳම ය. දැන් මේ[11] නොදුටුවිරී පෙළහර දැකැ වඳිමි[12]. මේ මාගේ තුන්වන වැඳැමැ"යි (කීහ). රජානන්[13] වැඳිකල්හි බුදුන් නො වැඳැ සිටිනට නිසි එක රජෙකුදු නො වී ය. හැම දෙනම වැඳියෝ. මෙසේ බුදුහු නෑයන් වඳවා ගෙණැ අහසින් බැසෑ පැන්වූ අස්නේ වැඩහුන්හු. බුදුන් වැඩහුන් කල්හි නෑයන්ගේ සමාගම මුඳුන් පැමිණි යැ. හැමදෙන එකඟයින් වැ හුන්නාහැ. එකල්හි මහමේ නැඟී පොකුරුවැයි වට. ඒ වැස්සෙහි "තෙමෙම්හ"[1]යි සිතුවන් වෙර දියබිඳෙකුදු නො හෙයි. එ අසිරි පෙළහර දුටු රජහු විස්මපත් වූහු. බුදුහු "දැන් මතු නො වෙයි. මාගේ නෑසමාගමයෙහි පොකුරුවැයි වටුයේ[2] අතීතයෙහි දු වට"යි වෙසතුරුදා වදාළහ. ඒ ධම්දෙසුන් අසා හැමදෙන මැ හුනස්නෙන් නැඟී වැඳැ නුවර ගියහ. එක් රජෙක් හෝ රජ ඇමැත්තෙක් හෝ අනික් දවසට පැවරූ කෙනෙකුදු නො වූහු.

බුදුන් අනික් දවස් විසි දහසක් සඟුන් පිරිවරා කිඹුල්වත් නුවර සිඟන්නට වැඩියහ. පෙරමඟට ගොස් පා ගත් කෙනෙක් හෝ පැවරූ කෙනෙක් හෝ නො ද වූහු. බුදුහු එළිපතැ වැඩසිට "පෙර බුදුහු කුලුනුවරැ කිසේ පිඩු සුරුහ[3] හෝ? ගෙපිළිවෙළ හැරැ ඉසුරු ජනන්ගේ ගෙට එළඹියහ හෝ? නොහොත් සපදන්සැරි සුරුහ හො"යි බලනුවෝ ගෙපිළිවෙළ පියා එක් බුදු කෙනෙකුදු නො වැඩි සේ දැක "දැන් මයිදු එ ම වංශය රක්ක මැනැවැ. අනාගතයෙහි මාගේ සව්වෝ මා අනු වැ හික්මෙන්නාහු සපදන්සැරිවත් පුරණු වෙනි" කෙළවරැ ගෙහි පටන් ගෙණ සිඟමින් වඩිති. "අප හිමි සිද්ධත් කුමර පිඬු සෙරේ ල"යි දෙබුමු තුන්බුමු ආදී පහාහි සිහිමැඳුරු වවර කොට බලන ජනයෝ දැක්මෙහි මැ ව්‍යාවට වූහ.

යශෝධරා දේවී වනාහි "හිමියා පිත් මෙ මැ නුවර රුවන්රිය අරා දෙව්පිරිස් බඳු මහපිරිස් පිරිවරා හැසිරැ දැන් මුඬු වැ කහවත් හැඳැ පෙරෙවැ පාකබලක් ගෙණැ අහර සිඟා ල. හේ ඕහට හොබී හෝ? නො හොබී හො?"යි සිහිමැඳුරු විවර කොට බලන්නී බුදුන් නන්විසිතුරු පැහැයෙන් දිළියෙන සිරුරුරසින් නුවරැ මහවේ බබුළුවමින් ව්‍යාමප්‍රභාවෙහි[4] ගැලී සිටි අසූ අනුව්‍යඤ්ජනයෙන් බබලන දෙතිස්වර ලකුණෙන් සැදුම් ලද රූපකාය ඇතියවුන් උපමා නැති බුදුසිරින් වොරජනන් දැකැ හිස පටන් ගෙණ පතුල් දක්වා නරසීගා නම් අටගයකින් බුදුන් වණා සුදොවුන් මහරජානන් කරා ගොස් "තොප පුතනුවෝ අතුරුවේ බැසැ සිඟති"යි කිව. මහරජානෝ බියපත් වැ සළුව හඳිමින් වෙලෙවි වැ ගොස් බුදුන් පෙරට වැ සිටැ "වහන්සේ, මට ලජ්ජා කුමට කරව? කුමක් සඳහා සිඟව? මා මෙ සඟනට බත් නො දිය හෙතියි ගත්තාව"?යි කී ය. " මහරජ, මේ අපගේ වංශ චාරිත්‍ර යැ[5]යි වදාළහ. "වහන්සේ, තොපගේ මහාසම්මත වංශයෙහි එක රජෙකුදු සිඟුයේ නො වෙ"යි කීහු. "මහරජ, හේ තොපගේ වංශ යැ. අපගේ වූ කල බුද්ධවංශ යැ. හැම බුද්හු මැ සිඟා වැටුනහ"යි අතුරුවෙයැ සිට ගාථාවක් වදාළහ. ඒ ගාථාව අසා සෝවාන් වූහු. දෙවන ගාථාව අසා සෙදගැමි වූවාහු. මහදම්පල්දා අසා අනගැමි වූහු. මියනකලැ සෙසත් යට සිරියහන් මත්තේ හෙවැ රහත් වූහු. රජානෝ සෙදගැමි වූවාහු බුදුන් අතින් පා ගෙණ විසි දහසක් සඟුන් හා බුදුන් පහයට වඩා සිනිඳු මියුරු බත් දුන්හු. බත් වළඳා උන් කල්හි සතළිස් දහසක් නළුවෝ බුදුන් වැන්දාහ.

යශොධරාදේවී වනාහි "බුදුන් වඳනට එව"යි කීයෙන් "සැබවින් මම ගුණවත් වීම් නම්, ඔහු මැ මා කරා එති. එකලැ මැ වඳිමි"යි නො ගියා. බුදුහු පියමහරජානන් ලවා පය ගෙන්වා ගෙණ අගඅගසව්වන් හා සමඟ ඇයගේ සිරියහන් ගබට එළඹ "ඇය රිසි සේ වඳනා කල්හි නො වළකන්නේ ය"යි වදාරා පැන්වූ අස්නෙහි වැඩහුන්හු. දෙවී වෙලෙවි වැ ගොස් ගොප්මස අත් ලා[6] ගෙණ පාපිට හිස් තබා වනවනා වැලැපැ රිසි සේ වැන්ද. රජානෝ ඇය බුදුන් කෙරෙහි සනා බුහුමන් ඇති පරිදි කියන්නාහු "වහන්සේ, ම දු තොප 'කහවත් හන්හ' යනු අසා කහවත් හන. තොප 'එකවේලේ වළඳති'[7] යනු අසා එක් වේලේ වළඳයි. තොප මහත් සම්පතක් පිබ්ව් දැනැ මහත් සම්පත් පිව. 'මහයහන් පීහ' යනු අසා මහයහන් පියා පටුහැඳෙකැ හොවී. තොප මල්ගඳවිලෙවුන් නොපලඳනා බව් දැනැ මල්ගඳවිලෙවුන් හළ. තමා නෑයන් කෙරෙහි 'ඇපී ඇපි පස්වටම්හ'යි හසුන් දුන්කලැ එක් රජක්හු දූ කියෙහි නො ගිව්සසි. ම දූ මෙසේ ගුණවතැ"යි කීහු. "මහරජ, දැන් තොප විසින් රක්නා ලද්දිය මෙසේ වැටෙනු කිසි පෙළහරෙක් නො වෙයි. පෙරැ කිසිකෙනකුන් විසින් නො රක්නා ලද්දී නොපිරිපැසුනු නුවණැ දූ තමා[8] රක්කැ"යි වදාරා සන්[9]කිඳුරුදා දොස ඇය වස්වා හුනස්නෙන් නැඟී වැඩියෝ.

---

1. තෙමෙමුව. 2. වටුයේ යි. 3. මු. සැරුහ. 4. රශ්මප්‍රවාහයෙහි, ඇතැම්. 5. වංශය. 6. අල්වා-ඇතැම්. 7. වැළඳනු. වැළඳනු. 8. නුවන දුන් මා. 9. සඳ.

දෙවනදවස් තමන් මලු නන්ද කුමරහුගේ තනතුරු මඟුල් ගෙවදනා මගල් මේ තුන්මඟුලට සරහන කල්හි ඔහුගේ ගෙට එළඹ පැන්වූ අස්නෙහි වැඩහිඳැ මඟුල් වදාරා ඔහු පැවිජි කටැටි වැ පය අතැ නඟා තබා හුනස්නෙන් නැඟී වැඩයෝ.ජනව්කලණ නම් රජකුමරිය බුදුන් හා යන කුමරහු දැකැ "හිමියා පිත, වහා එව"යි කියා කර දික් කොට කවළියෙන් බැසුව. හෙ ද බුදුනට "පය ගන්ව, වහන්සේ ය"යි කියන්ට නොපොහොසත් වූයේ බුදුන් හා මැ වෙහෙරට ගියේ. බුදුහු ඔහු නො කැමති සේ පැවිජි කරවූහු. මෙසේ කිඹුල්වත් නුවර ගොස් තුන්වන දවස් නන්ද කුමරහු පැවිජි කළහ.

සත්වන දවස් යශොධරාදෙවී තමා පුතු රාල් කුමරහු කුමරබරණි න් සදා මේ "විසි දහසක් මහණගණ පිරිවරණ ලද, රන්වන් උතුම් රූ ඇති, මහබඹහු සෙයින් දිලියෙන, මහණ තා පියේ යැ. ඔහුගේ මහානිධි සතරෙක් ඇති. ඔහු නික්මැ ගිය තැන් පටන් ගෙණ ඒ නො දක්මහ. ඔහු කරා ගොස් දායාද ඉල්වා ගණැයි[1]; පියන් ගැති දෙයෙක් නම්, පුතුන් ගැති වේ දැ?"යි නඟා යවූ යැ. කුමර බුදුන් කරා ගොස් "මුහු මපියානහ" යන සෙනෙහෙන් සතුටුසිත් ඇතියේ "මහණ, තාගේ සෙවන සුව ය"යි ළඳබොළඳ බස් බෙණෙයි. බුදුහු වළඳා අනුමෙවෙනි කොට හුනස්නෙන් නැඟී වැඩියහ. කුමර ද දායාද ඉල්වමින් බුදුන් හා ම ගියේ. බුදුහු දරුවා[2] නො නැවතූහ. පරිජනයෝ ද බුදුන් හා යන්නහු නවත්වන්නට නොපොහොසත් වූහු. මෙසේ හේ බුදුන් මා සමඟ අරම් ගියේ. එසඳ බුදුහු "මේ පිය අයත් ධන ඉල්වයි. මොහුට සසර වැසි[3] කරණ ධන නො දුන මැනැවැ. මො බෝමැඬෙහි[4] ලත් සත්වැදෑරුම් අරීධන දුන මැනැවැ. ලොවුතුරා දායාදයෙහි මොහු හිමි කළ මැනැවැ"යි සැරියුත්[5] මහතෙරුන් කැඳවා "මොහු පැවිජි කරව"යි වදාළහ. රාහුල කුමරහු පැවිජි කළෝ.

ඔවුන් පැවිදි වූ කල්හි සුදොවුන් මහරජානන්ට බලවත් දුක් උපන. අධිවාසනා කරන්ට නොපොහොසත් වූවාහු බුදුන් කරා එළබැ "මවුපියන් නො අනුදත් දරුවන් පැවිජි නො කරවන්ට වරයක් මට වදාරණු මැනව, වහන්සේ"යි කීහ. බුදුහු ඔවුන්ට ඒ වරය දුන්හ. අල්ලේ[6] දවස් බුදුන් රජගෙයි වළඳා වැඩහුන් කල්හි රජානෝ "වහන්සේ, මම් තොප පධන්හි යොග කරණ කල්හි එක් දෙව්දුවක[7] අවුදු 'මහරජ, ත පිත් මෙළේ'යි කී කල්හි, 'මපිත් බුදු ව මිස නො මියේ"යි දේව්දුව කීවා නො හැදහීමි"යි කීහු. බුදුහු "මහරජ, තෙපි දැන් කීසේ හදහව? පෙර 'තපිත් මෙළේ"යි ඇට ඇර පෑකල්හි දු නො හැදවුව"යි වදාරා මහධම්පල්දා දෙසූහ. දෙසුන් අවසන්හි රජානෝ අනගැමිපල පසක් කොළෝ. මෙසෙයින් බුදුහු පියානන් තුන්මඟ පමුණුවා සඟපිරිස් පිරිවරා කිඹුල්වතින් නික්මැ රජගහා නුවර ගොස් සීතවනයෙහි වැඩැ වුසූහ.

එකල්හි සැවැත් නුවර අනේවඩු මහසිටු පන්සියයක් ගැලින් බඩු ගන්වා ගෙණ රජගහා නුවර තමා සබඳ සිටිහු ගෙට එළඹැ එහි සිට බුදුන් උපන් බව් දැනැ රෑ බොහෝ වේලෙහි ම දෙවියන් හළ දොරින් නික්මැ බුදුන් කරා එළමැ බණ අසා සෝවාන් වැ අනෙක් දවස් බුදුපාමොක් සඟනට මහදන් දී බුදුන් සැවැත් නුවර වඩනට ගිවිස්වා ගෙණ අතරමඟ පන්සාළිස් යොජනක් තන්හි ලක්ෂ ලක්ෂ වසදා යොජනෙහි යොජනෙහි මහවෙහෙර කරවා සැවැත් නුවර ගොස් ජෙත[8] නම් රජකුමරහුගේ උයන මසුසුලසින් අතොට අටළොස් කෙළකින් විකිණි ගෙණ ඒ රමණී උයන් මැදැ බුදුනට ගඳකිළි කරවා, ඒ වටා සෙසු සෙනසුන් කරවා, පවුරු දොරටු යොදා, රැවටන් දවාවටන් සක්මන්[9] පිරි පොකුණු කරවා අටළොස් කෙළක් ධන විසදා මනොරම කොට වෙහෙර කරවා, බුදුන් කරා යවී.

බුදුහු මහසඟුන් පිරිවරා රජගහා නුවරින් නික්ම අනුක්‍රමයෙන් සැවැත් නුවර වැඩියහ. මහසිටි වෙහෙරමහන් සරසා බුදුන් දේවරම් වෙහෙර වඩනා දවස් පුතු සවබරණි න් සදා එසෙයින් ම සැදි පන්සියයක් දරුවන් දී බුදුන් පෙරමඟට යවී ය. දරු සහපිරිවරින් පස්පැහැයෙන් දිලියෙන පන්සියයක් දද ගෙණ බුදුනට පෙරට වී යැ. ඔවුන් පස්පස් මහාසුභද්‍රා නම් චුලසුභද්‍රා නම් දෙ සිටිදූහු සවබරණි න් සැදි පන්සියයක් කුමරියන් හා සමඟ පුන්කලස ගෙණ නික්මුනාහ. ඔවුන් පස්පස් සිටිදූ සවබරණි න් සැදී එසෙයින් මැ සැදුනු පන්සියයක් අඟනන් හා සමඟ පුන්පැණ[3] ගෙණ නික්මුනාහු. කොසොල් රජහු දූ සමන් කුමරි පන්සියයක් රථපිරිවරින් මල් ගඳ ගෙණ නික්මුනාහ. හැමදොට ම පසු ව මහසිටි දහවලු හා පිළී හැඳ තමා සෙයින් ම දහවලු හන් පන්සියයක් සිටුන් හා සමඟ ගඳමල් ගෙණ බුදුන් කරා ගියේ. බුදුහු මේ උපාසක පිරිස් පෙරට කොට මහ සඟුන් පිරිවරා සවණක් ඝනරසින් දසනුදෙස බබුළුවමින් අනත් අපරිසේ බුදු සිරින්[11] වොරොජමින් දෙවුරම් වෙහෙර වන්හු. එකල්හි සිටි බුදුපාමොක් සඟනට වෙහෙර දින. බුදුහු අනුමෙවෙනි කළහ. සිටි අනෙක් අටළොස් කෙළක් ධන විසදා වෙහෙරමහන් කරවී.

මෙසෙයින් බුදුහු තමන් පුරිසදම්මාසාරථී වන බැවින් ධම්සක් පවත්නෙහි පටන් ගෙණ අනෙකඍධිප්‍රාතිහාර්යයෙන් හා දෙසනා විලාසයෙන් හා මහණ දුළුල බමුණු ගැහැවි සැහැරජ ඈ අනේසිය දහස් සතුන් සතන්හි දුලද් බිඳැ දමා අමාමහ නිවන් පමුණුවමින් ගොස් අනේවඩු මහසිටිහු සූපණස් කෙළක් ධන විසදා කරණ ලදු දෙව්රම් මෙහෙර හැම බුදුන් වූසූතන්හි අමාරස වහන පුන්සඳක් සෙයින් විනේකුමුදුවන පුබුදුවමින් වැඩ වුසූහ.

'පරසන්තානදමන' නම් තුන්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

---

1. ගෙණෙවයි. 2. දරුවානන්. 3. වැඩි. 4. බෝමැඬ හිඳ. 5. සැරියුත්. 6. අනෙක්. 7. දුවක්.

4. පරිච්ඡේදය

උපාලි දමනය

මෙසේ බුදුහු දෙව්රම් වෙහෙර දහම් අමාවහරේ වස්වමින් වැඩ වසනුවෝ තුන්ලොව්හි සැරිසැරූ උපාලි ගහපතිහි ඈ සිටිනුදු කූටදන්ත ඈ බමුණනුදු අජාසත් ඈ රජනුදු අඟුල්මල් ඈ සොරුනුදු සභිය ඈ පරිව්‍රාජකයනුදු සච්චක ඈ නුවට දරුවනුදු පාඨිකපුත්‍ර ඈ දගම්බරයනුදු සච්චබද්ධ ඈ ජටිලයනුදු බාවරික ඈ තවුසනුදු ශාක්‍ය[1]භික්ෂු ඈ මහණනුදු නන්දොපනන්ද ඈ නාරජුනුදු නාලාගිරිහි ඈ මහානාගයනුදු ආලවක ඈ යක්ෂයනුදු රාහු ඈ අසුරයනුදු සක්දෙව් රජහු ඈ දෙවියනුදු බක ඈ බඹුනුදු කමා අමාමහ නිවන් පැමිණි වූහු.

මෙහි උපාලි ගහපතිහි දැමූ පරිදි කිසේ ය? යත්:- එක් සමයෙක්හි බුදුහු මිණි කවද පෙරෙව් ගඳැතුන් බඳු රත්පවුල් පෙරෙව් මහානුභාව සඟපිරිස් පිරිවරා දේවරමින් නික්මැ ගම් නියම්ගම් නුවර දනවු මලමඬුලු ගල්වල් සවණක් ඝන බුදුරස්හි කුමුදුවමින්[2] දනවු සැරිසරමින් ගොස් මගධරට නාලන්දා නම් නුවර නිසා පාවාරික නම් සිටිහුගේ අඹ උයන්හි වැඩ වෙසෙති. එකල්හි නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර නම් නිවට මහත් නුවටපිරිස් පිරිවරා නාලන්දායෙහි වෙසෙයි. උහුගේ දීර්ඝතවස්වී නම් නුවටෙක් නාලන්දායෙහි වළඳා පාවාරික නම් අඹ වනයට බුදුන් කරා එළඹ සාමීචි කොට අවසර ගෙණ එකත්පස් ව හුන්නේ යැ. හුන්නාහට බුදුහු "කියග, තපස්විය, නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර පව්කම් කිරීමට කිහි කමක් දක්ව"යි වදාළහ. "ගොයුම්ගොතුව, 'කැමැ, කැමැ'යි නො දක්වයි. 'දඬ යැ, දඬ යැ, මිසැ"යි[3] කී යැ. එසඳැ බුදුහු නුවටුන්ගේ සමයෙන් පුළුවුස්නාහු "හේ පව්කම් කිරීමට කිහි දඬයක් දක්ව?"යි වදාළහ. "කායදණ්ඩ ය, වාග් දණ්ඩ ය, මනොදණ්ඩ ය යන තුන් දණ්ඩයක් දක්ව"යි කී. එහි පළමු[4] දණ්ඩචය නුවටහු අචිත්තක කොට දක්වත්. කිසේ යැ? යත්:- " සුළඟ හමන කලැ අතු සලෙයි. දිය සැලෙයි. එහි සිත් නැති. එසෙයින් ම කායදණ්ඩ දු අචිත්තක වෙයි. යම් සේ සුළඟ හමන කලැ කල්පත් ආදීහු හඬත් ම ය. දිය හඬා ම ය. එහි සිත් නැති. එසෙයින් වාග්දණ්ඩයත් අචිත්තක වෙ"යි යෙත්. මෙසේ මේ දණ්ඩඑය අචිත්තක කොට දක්වති. සිත් වූ කල මනොදණ්ඩ කොට දක්වත්.

රසඳැ බුදුහු උහුගේ තෙපුල් සිටිවියටි ව "කියග. තපස්විය, කායදණ්ඩ අනෙකෙක් ම ය හෝ? වාග්දණ්ඩ අනෙකෙක් ම ය හෝ? මනොදණ්ඩ අනෙකෙක් ම ය හෝ?"යි වදාළෝ. "ගොයුම්ගොතුව, කායදණ්ඩ අනෙකෙක් ම ය. වාග්දණ්ඩ අනෙකෙක් ම ය. මනො දණ්ඩ අනෙකෙක් ම ය"යි කී. "මේ තුන්දණ්ඩයන් කෙරෙහි පව්කම් කිරීමට නිගණ්ඨනාතපුත/ කවර දණ්ඩය මහා සාවද්‍ය කොට දක්ව?"යි වදාළෝ. "ගොයම්ගොතුව, කායදණ්ඩ මහා සාවද්‍ය කොට දක්ව"යි කී. "කායදණ්ඩයයෙහි තපස්විය?"යි වදාළහ. "කායදණ්ඩය යෙමී ගොයුම්ගොතුව"යි කී ය. මෙසේ බුදුහු තුන්යලක් ඔහු මේ කථා වස්තුවැ පිහිට්වූහ. බුදුහු මෙසේ කුමට කළාහ? යත්:- "මේ කථා වස්තුව ගෙණ ගොස් මේ තාමගේ සථරහු මහනුවටහට කියයි. එම පිරිසැ හුන් උපාලිමහසිටි ඒ අසා මට වාදාරොපණයට එයි. මම් ඔහු පුළුවුත් පැන විසජම්. හේ පැහැදැ තුන් යලක් සරණයෙයි. එක්බිති සිවුසස් දෙසමි. ඒ දෙස්නෙන් සෝවාන් වෙයි. අන්නට වැඩ සඳහා යැ මා පැරුම් පිරූයේ[5]යි දක්නා බුදුහු තුන්යලක් ඔහු කථා වස්තුව පිහිට්වූහු.

එකල්හි නුවට "ගොයුම්ගොතුව, පව්කම් කිරීමට කිහි දඬයක් දක්වහි"යි කී යැ. "තපස්විය, තථාගත 'දඬ, දඬැ'යි නො දක්වයි. 'කැම. කැම'ය, මිස"යි[5] වදාළහ. එසඳැ නුවට බුදුන්ගේ සමයෙන් පුළුවුස්නේ "ගොයුම්ගොතුව, පව්කම් කිරීමට කිහි කමක් දක්වහි"යි කී ය. "තපස්විය, මම් 'කාය කර්ම ය, වාක්කර්ම ය, මනඃකර්ම ය' යන තුන්කමක් දක්වමි"යි වදාළෝ.

සැබෙවින් මෙහි ත්‍රිවිධකායදුශ්චරිත 'කායකර්ම' නම් වෙයි. චතුර්විධ වාග්දුශ්චරිත 'වාක්කර්ම' නම් වෙයි. ත්‍රිවිධමනො දුශ්චරිත 'මනඃකර්ම' නම් වෙයි. කායචාරයෙහි පැවැති චෙතනා කායකර්ම යැ. විග්චාරයෙහි පැවැති චෙතනා වාක්කර්ම යැ.මනොචාරයෙහි පැවැති චෙතනා මනඃකර්ම යි. කුමට චෙතනා 'කර්ම' නම් වී ය? යත්:- චෙතනා මුල් කොට ඇත්තේ යැ 'කර්ම'. එයින් කියත්. මෙහි අකුසලට පැමිණ 'කායකර්ම වාක්කර්ම මහතැ'යි කියන්නේ නො කලකිරෙයි. කුසලට පැමිණැ 'මනඃකර්ම මහතැ'යි කියන්නේ නො කලකිරෙයි. කිසේ ය? යත්:- පස් අනතුරකම්හි මවුන් මරණු ආදි සතරකම් කයින් කැරෙයි. නිරය කපක් දවස් පස්නා සංඝභෙදකර්ම වාග්චාරයෙන් කැරෙයි. මෙසේ අකුසලට පැමිණැ කායකර්ම වාක්කර්ම මහතැයි කියන්නේ නො කලකිරෙණු නම් වෙයි. එක ධ්‍යානචෙතනායෙක්[72] සුවාසූ දහසක් කප් සුගීසපු වළඳවයි.[2] එක මාර්ග චෙතනායෙක්[1] හැම අකුසල් නසා රාත් කෙරෙයි. මෙසේ කුසලට පැමිණැ මනඃකර්ම මහතැයි කියන්නේ නො කලකිරෙණු නම් වේ. මෙතැනැ බුදුහු අකුසලට පැමිණැ මනඃකර්මය මහාසාවද්‍ය කොට දක්වන්නාහු නියත මිසදිට්හ සඳහා වදාරත්. එයින් වදාළහඃ- "නාහං භික්ඛවෙ අඤ්ඤං එකධම්මම්පි සමනුපස්සාමි එවං මහාසාවජ්ජං, යථයිදං භික්ඛවෙ මිච්ඡාදිඨී මිච්ඡාදිට්ඨී පරාමැනි භික්ඛවෙ වජ්ජානී"යි.

---

1. සාති. 2. කුමුටුවමින්. 3. දණ්ඩය දණ්ඩය යි මිස. 4. පළමුවන. 5. මා බුදු වූයේ . 6. කැම කැමයක් මිස ය යි.
2. චෙතනාවෙන්. 2. වළඳති. 3. ගහපතිහු. 4. ඔබට ඇදැ. 5. පිබ, බීම.

එකල්හි නුවට කියන්නට කිසි අනෙකෙක් නො දැකැ බුදුන් ගත් මග ගෙණ "කිම, ගොයුම්ගොතුව, කායකර්ම අනෙකෙක් ම යැ හෝ? වාක්කර්ම අනෙකෙක් ම යැ හෝ? මනඃකර්ම අනෙකෙක් ම යැ හෝ?"යි කී ය. "තපස්විය, කායකර්ම අනෙකෙක් ම යැ. වාක්කර්ම අනෙකෙක් ම යැ. මනඃකර්ම අනෙකෙක් ම යැ"යි වදාළෝ. "මේ තුන්කර්මයන් කෙරෙහි පව් කම් කිරීමට කවර කර්ම මහාසාවද්‍ය කොට දක්වහි?"යි කී ය."මනඃකර්මය මහාසාවද්‍ය කොට දක්වමි"යි වදාළෝ. "මනඃකර්මයයෙහි ගොයුම්ගෙතුව?"යි කී ය. "මනඃකර්මය යෙමි. තපස්විය"යි වදාළහ. "මනඃකර්මය යෙහි ගොයුම්ගොතුව?"යි කී ය. "මනඃකර්මය යෙමි. තපස් විය"යි වදාළෝ. මෙසෙයින් දීර්ඝතපස්වී බුදුන් මේ කථාවස්තුවැ තුන්යලක් පිහිට්වා හුනස්නෙන් නැඟී නිගණ්ඨනාතපුත්‍රයා කරා ගියේ.

හේ මහත් නුවට පිරිස් පිරිවරා හුන්නේ උපාලි ගහපති දුඃ තමාගේ බාලකලොණකාර නම් ගමෙකින් අය අළ මිනිස්නට "එව, අප සථරහු දක්නට යම්හ"යි පිරිස් පිරිවරා නිගණ්ඨනාතපුත්‍රයා කරා ගොස් වැඳැ එකත්පස් වැ හුන්නේ යි. එසඳැ නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර දීර්ඝතපස්වී ආවහු දැක "කොයට ගොස් ආහි?"යි පිළිවිත. හේ "මහණ ගොයුම්හු කරා ගොස් ආමි"යි කී යැ. "උපන් කථා කීමැ?"යි කීයෙන් බුදුන් හා තමා හා කළ තාක් කථා හැම කී ය. එකල්හි නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර දීර්ඝතපස්විහට සාධුකාර දී "සථරහුගේ සස්න දත්තෙහි නම් තෝ ය. ලාමක වූ මනොදණ්ඩය මහත් වු කායදණ්ඩය හා සම වන්නේ නො වෙයි. පව්කම් කිරීමට කායදණ්ඩය මැ මහාසාවද්‍ය ය. වාග්දණ්ඩ මනොදණ්ඩ එසේ වන්නේ නො වෙ"යි කී.

එකල්හි උපාලි ගහපති දීර්ඝතපස්විහට ඔහු සේ ම සාධු කාර දී නිගණ්ඨනාතපුත්‍රයාහට " වහන්ස, මම මේ කථා වස්තුවැ මහණ ගොයුම්හුහට වාදාරොපණය කරන්ට යෙමි. යම් සේ බල ඇති පුරුෂයෙක් දික් ලොම් ඇති එළුවක්හු ලෝම ගෙණ මොබට ඔබට ලා[4] ආකර්ෂණ පරිකර්ෂණ සමපරිකර්ෂණ කෙරේ ද, එසෙයින් මැ මහණ ගොයුම්හුගේ වාදයෙන් වාද කොට කථාමාර්ගයෙන් දොස් දක්වා මොබට ඔබට නො යා දී ආකර්ෂණ පරිකර්ෂණ සම්පරිකර්ෂණ කෙරෙමි. යම් සේ සුරාධූර්තයෙක් රහ පරහන මටුලුකස්ස දෙවියටියෙ කසට හරණා සඳහා දෙකණ ගෙණ ඇදැ කිබිසිනි කොට පිඹැ[5] පියා ද, උඩුකුරු කොට පිඹැ[5] පියා ද, පුනපුනා ගසා පියා ද, එසෙයින් ම මම් මහණ ගොයුම්හු හා වාදයෙන් වාද කොට අවධුනන නිර්ධුනන නිෂ්ඵොටන කෙරෙමි. යම් සේ බල ඇති මිනිස්සු සණපිළි කරණු සඳහා සණවැහැරි ගෙණ මිටි මිටි කොට බැඳැ දියෙහි ගලා තබා විලික්සැ ගියකලැ තුන්වන දවස් එ තුබූ තැනට ඇඹුල්හඹු රහ ඇ උපකරණ ගෙණ ගොස් දකුණත්පසැ පුවරුවක් තබා මවත්පසැ පුවරුවක් තබා පෙරට පුවරුවක් තබා කෙළවර අත් ලා හැර ගෙණ එක්යලක් දකුණතැ පුවරියෙහි පැහැරැ එක් යලක් මවතැ පුවරියෙහි පැහැරැ එක් යලක් පෙරට පුවරියෙහි පැහැරැ කන්නාහු බොන්නාහු සණ දොවුන්කෙළි කෙළිද් ද, මම ද සණදොවුන් කෙළි කෙළනා මිනිසුන් සෙයින් මහණ ගොයුම්හු හා වාද කෙළියක් කෙළැ පාමි. යම් සේ රජුගේ ඇත් සණදොවුන් කෙළි කෙළනා මිනිසුන් දැක ගැඹුරු දයට වැදැ සොඬින් දිය ගෙණ එක් යලක් කුඹැ එවැ එක් යලක් පිටැ එවැ එක් යලක් දකුණත් පසැ එවැ එක් යලක් මවත්පසැ එවැ එක් යලක් කළවේ අතුරේ එවැ කෙළි ද, එසෙයින් ම මම ද මහණ ගොයුම්හු හා වාදයෙන් වාදකොට සණදොවුන් කෙළි කෙළනා ඇතක්හු සෙයින් මොබට ඔබට ලා ආකර්ෂණ පරිකර්ණ සම්පරිකර්ෂණ කෙරෙමි"යි කී යැ.

එකල්හි නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර "මහසිට, මහණ ගොයුම්හු හා වාදයට මම නො නිස්සෙමි. දීර්ඝතපස්වි හෝ නිස්සැ. තෝ නිස්සෙහි"යි කී යැ. එකල්හි දීර්ඝතපස්වි නිගණ්ඨනාත පුත්‍රයහට "වහන්සේ, උපාලි මහසිට්හු මහණ ගොයුම්හු හා වාදයට යනු මට නො රිසුනේ ය. හේ මායාවී යැ. අනුන්ගේ සව්වන් ආවර්තනය කොට ගන්නා මායාවක් දන්නී"යි කී යැ. එසඳ නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර 'තපස්විය, උපාලි මහසිට් මහණ ගොයුම්හුගේ සවු වන්නට නො නිස්සැ. මහණ ගොයුම් උපාලි මහසිට්හුගේ සවු වන්නට නිස්සැ. තෝ යා, මහසිට්"යි කී යැ. මෙසේ තුන්යලක් දීර්ඝතපස්වි කියතුදු උපාලි මහසිට් කුමට නගා යව යි? යත්:- නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර බුදුන් හා එක් නුවර නිසා වස්තුදු බුදුන් නුදුටුවිරී. යමෙක් 'බුදුමි' යන පිළිණ කෙළේ වී නම්, එ පිළිණ නො පියා හේ බුදුන් දක්නට නො නිස්සැ. එයින් මේ බුදුන් නුදුටුවිරී වන බැවින් බුදුන්ගේ දර්ශනසම්පතුදු නෛයර්යාණි ක කථා දු නො දන්නෙන් සිට්හු බුදුන් කරා යන්නට අවසර අවසර අවසර දින. දීර්ඝතපස්වි වනාහි කලින් කලැ බුදුන් කරා එළඹැ සිටැ හිඳැ පැන පුළුවුස්සි. හේ බුදුන්ගේ දර්ශනසම්පතුදු කථා නෛයර්යාණි ක පරිදි දු දන්නි. එයින් හේ "මේ සිට් ඉතා නුවණ ඇත්තේ යැ. මහණ ගොයුම්හු කරා ගොස් දැක්මෙහි දු පහද්දි. නෛයර්යාණි ක කථායෙහි දු පහද්දි. එසේ වන්නා හා වටා ලා අප කරා නො වද්දි"යි තුන්යලක් නො ගිය මනා සේ කී යැ.

එකල්හි උපාලි ගහපති නිගණ්ඨනාතපුත්‍රයාගේ තෙපුල් "ඉතා මැනැව, වහන්සෙ"යි පිළිගෙණ හුනස්නෙන් නැඟී වැඳැ පැදකුණු කොට පාවාරික නම් අඹ වනයට ගොස් බුදුන් කරා එළඹැ වැඳ, එකත්පස් වැ හුන්නේ යි. බුදුන් දුටුකලැ ම පහන්නාහු ද වඳිත් ම යැ. නො පහන්නාහු දු බොහෝ සේ වඳිත් ම යැ. වඳනාහු කවර කරුණෙනැ? බොහෝ සේ වඳිත් ම යැ. වඳනාහු කවර කරුණෙනැ? යත්:- බුදුහු ඉතා උතුම් කුලෙහි උපන්නාහ. ගිහිගෙයි වසනුවෝ[1] ද වැන්ද යුතුවහ. එයින් වඳිත්. මෙ සිට් වූ කලැ පහන්නෙන් මැ වැඳැ දැක්මෙන් බුදුන් කෙරේ ප්‍රසාද කෙළේ. මෙසේ බුදුන් වැඳැ එකත්පස් වැ හුන් උපාලි මහසිට් "වහන්සේ,

---

1. වසවනුවන් විසින්. 2. උපද්දියි. 3. මනස්සත්‍ය. 4. හන්හිදී.

දීර්ඝතපස්වී මෙයට ආ ය හො?”යි කී යැ. “ආ ය, මහසිටි”යි වදාළෝ. “උහු හා උපන් කථායෙක් හා ඇත හො?”යි කී යැ. “ඇත, මහසිටි”යි වදාළෝ “කුමන කථායෙක් හො?”යි කී යැ බුදුහු උහු හා උපන් කථා තාක් වදාළෝ.

එසඳ උපාලි මහසිටි දීර්ඝතපස්වීහට සාධුකාර දී “සථරහුගේ සස්න දත්තේ නම් හේ ය. ලාමක වූ මනෝදණ්ඩය මහත් වූ කායදණ්ඩය හා සම වන්නේ නො වෙයි. පව් කිරීමට කායදණ්ඩය මැ මහාසාවද්‍ය යැ. වාග්දණ්ඩ මනොදණ්ඩ එසේ වන්නේ නො වෙ”යි කී. බුදුහු “ඉදින්, මහසිට, තෝරුසෙක හිඳිවූ කණුවක් සෙයින් නො සෙල්වී සැබැවැ පිහිටා සිටනෙයි වී නම්, තා හා කථා කරම්හ”යි වදාළෝ. “වහන්සේ, මම් සැබැව පිහිටා සිටිමි. වදාරණු මැනැවැ”යි කී. “කියග, මහසිට, මේ ලෝකයෙහි සිහිල්දිය නො ගෙණ හුණුදිය වළඳ කරණ නුවටෙක් බලවත් ලෙඩක් වැ සිහිල් දිය නො ලදින් මෙළේ වී නම්, නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර උහු කොයි උපදිතියි[2] යෙ?”යි වදාළේහ. වහන්සෙ, මනස්සක්ත[3] නම් දෙවිකෙනෙක් ඇති. ඔවුන් කෙරේ උපද්දි, මනස්හි බැඳි මෙළෙන් හා යැ”යි කී යැ.

ඔහු සිහිල් දිය වළඳ නො කරණු කුමට ය? යත්:- නුවටහු ‘දියෙහි දිවි ඇත’ යන සිතින් සිහිල් දිය නො ගන්ති. එහි ‘කුඩා දියබිඳු කුඩාපණුවහ’ යෙති. ‘මහත් දියබිඳු මහත් පණුවහ’ යෙති. මෙසේ ‘පණුවහ’ යන සිතින් සිහිල් දිය වළඳ නොකරණු වහට පීත්තජ්වරයෙක් ඇති. ඕහට හුණුදිය බොනු හෝ අත්පා දෝනේ හෝ පරිෂෙක කරණු හෝ නො රිසියෙයි. රොගය බලවත් වෙයි. සිහිල් දිය වුව මැනැව. එයින් රොගය සන්හිඳේ[3] මෙ වනාහි හුණුදිය ම වළඳ කෙරෙයි. එ නො ලදකලැ කාඩිදිය වළඳ කෙරෙයි. සිතින් වූ කල සිහිල් පැන් බියටිද් වෙයි. වළඳ කටටිද් වෙයි. එයින් ඔවුගේ මනොදණ්ඩය එහි මැ බිඳෙයි. සේ “කායදණ්ඩ වාග්දණ්ඩ රක්මි”යි “මම් සිහිල්පැන් බියටියෙමි.” “මට සිහිල්පැන් දෙව”යි කියන්ට නො නිස්සැ. ඔහු මෙසේ රක්නා ලද කායදණ්ඩ වාග්දණ්ඩයෝ චුතිය හෝ පිළිසඳ හෝ අරන්නට නො හැක්කාහ. මනොදණ්ඩය වනාහි බුන්නෙදු චුතිද් පිළිසැඳුද් අරා ම ය. මෙසේ දුර්වල වන බැවින් කායදණ්ඩ වාග්දණ්ඩයෝ ලාමකයහ. මනොදණ්ඩය මැ බලවත් වේ. මහත් වේ. මෙසේ උපාලි ගහපතිහි “බුන් මනොදණ්ඩ ඇති නුවට මනස්සක්ත නම් දෙවියන් කෙරෙහි උපද්දි”යි කීකලැ “මහසිට, සිහි එළවා කියා. තා ‘කායදණ්ඩ මහතැ’යි පළමු කී බස හා දැන් ‘මනොදණ්ඩ මහතැ’යි පසු ව කියන බස් හා සටිත නො වෙ”යි වදාළෝ.

මෙ සිටි බණනකැලැ මැ සිතීඃ- “මූර්ච්ඡා වශයෙන් සංඥා නැත්තාහට සතියකුදු අස්සපසස් නො පවත්ති. සිත ඇති තාක් කලැ ‘මළහ’යි නො කියැ හැක්ක. යම් කලෙකින් ඔවුන් සිත නො පවත්නේ වී නම්, එකලැ ‘ඔහු මළහ. හැර දවා පියව’ යෙති. කායදණ්ඩ නිරීහ ය. නිර්ව්‍යාපාර ය. වාග්දණ්ඩයද් එතෙක් ම ය. ඔවුන්ගේ චුතිද් පිළිසැඳුද් සිතින් ම වෙයි. මෙ සෙයිනුදු මනොදණ්ඩ ම මහතැ. බිඳීද් චුතිද් පිළිසැඳුද් දෙන බැවැනි අපගේ මහනුවටහුගේ කථා අනෛයර්යාණි ක ය”යි සලකා බුදුන්ගේ විසිතුරු පැනවිසජුන් ඇසියටි ව “එසේ ද හොත්, වහන්සෙ, කායදණ්ඩය ම මහාසාවද්‍ය ය”යි කී.

එසඳැ බුද්හු අනෙක් කාරණයක් දක්වන්නාහු “මහසිට,මේ ලොකයෙහි නුවටෙක් තෙමේ සතුන් නො මරයි. නො ද මරවයි. සමාදන් නො ද කෙරෙයි. සොරකම් නො කෙරෙයි; නො ද කරවයි. සමාදන් නො ද කෙරෙයි. බොරු නො කියයි; නො ද කියවයි. සමාදන් නො ද කෙරෙයි. පස්කම්ගුණ අනුභව නො කෙරෙයි. නො ද කරවයි. සමාදන් නො ද කෙරෙයි. සිහිල් දිය මළදඬු රණලා හකුරු කැබිලි පණුවහ යෙයි. හේ ඇක්මෙන්නේ බොහෝ පණුවන් මිරිකා මරයි. උහුට නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර කිනම් විපාකයක් දක්ව?”යි වදාලහ. “චෙතනා නැත්තෙන් මහාසාවද්‍ය කොට නො දක්ව”යි කී ය.“ඉදින් චෙතනා ඇත් නම් කවර කොටසැ එවැ දක්ව?”යි වදාළෝ. “මනො දණ්ඩයෙහි එවැ දක්ව”යි කී ය. “මහසිට, මහසිට, සිහි එළවා කියා. තා පළමු කී බස් හා දැන් පසු ව කියන බස් හා සටිත නො වෙ”යි වදාළෝ. මෙ සිටි බණනකලැ මැ සිතීඃ- “අපගේ මහනුවට චෙතනා නැති කම් අල්පසාවද්‍ය කොට චෙතනා ඇති කම් මහාසාවද්‍ය කොට දක්වා චෙතනාවට ‘මනොදණ්ෂ ය යෙයි. ඔහුගේ කථා අනෛයර්යාණි ක ය.[1] මොවුන්ගේ කථා නෛයර්යාණි ක ය”යි සිතා වැලිදු බුදුන්ගේ විසිතුරු ප්‍රශ්න ව්‍යාකරණ[2] ඇසියටි ව නො අනුදත්.

එසඳැ බුද්හු අනෙක් කාරණයක් දක්වන්නාහු “මහසිට, මේ නාලන්ද්‍රා නම් නුවරැ බොහෝ ඇතුන් අසුන් මිනිසුන් විසින් ගහන යැ. ඉදින් පුරුෂයෙක් කුඩුවක් ගෙණ අවුදු ‘මේ නාලන්දායෙහි යම් තාක් සත්හු ඇද්ද, ඔවුන් එක පහරින් මරා මස්රැසක් කොට පියම්”යි කියන්නේ වී නම්, හේ කරන්නට නිස්ස හො?”යි වදාළහ. “වහන්සේ, පුරුෂයෝ දසදෙනෙකුදු විසි තිස් හතළිස් පණස් දෙනෙකුදු එයට නො නිස්සහ. එක පුරුෂයෙක් නම් කුමට නිසි දැ?”යි කී යැ. “කියග, මහසිට, මේ ලොකයෙහි ඍඩිමත් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ අවුදු දැහැවැ මේ ‘නාලන්දාව එකවටැ හස්ම කරම්[3]යි කීයේ වී නම්, හේ එය කරන්නට නිස්ස හො?යි වදාළහ. “වහන්සේ, මෙ වැනි දස නාලන්දාවකුදු විසි තිස් සතළිස් පණස් නාලන්දාවකුදු එකවට හස්ම කොටපියන්නට නිස්සැ. එක නාලන්දායෙක් නම් උහුට කිමෙක් දැ”යි කී ය.“මහසිට, මහසිට, සිහි එළවා කියා. තා පළමු කී බස් හා දැන් පසු ව කියන බස් හා සටිත නො වෙ”යි වදාළහ. මේ සිටි බණන කලැ මැ සිතීඃ- “කායප්‍රයොගයෙහි මිනිස්සු පණස් දෙනෙකුදු නාලන්දාව එක මස්රැසක් කරන්නට නො

1. අනෛර්යාණි ක ය යි සිතා. 2. ප්‍රසන්න විසිතුරු ව්‍යාකරණ. 3. කොට පියම්යි කියන්නේ. 4. හේ. 5. ලොකයේ. 6. තවුසන්. 7. කුම්භපුරං-පාලි. 8. ගැලියාමෙන්. 9. නුවර සොහිනී.

නිස්සහ. ඍඞි ඇති එකෙකුදු වනාහි එකවට දැහැවැ හළු කරන්නට නිස්ස. අප මහනුවටහුගේ කථා අනෛයර්ණි ක ය. බුදුන් කථා නෛයර්යාණි ක ය"යි සලකා වැලි දූ බුදුන්ගේ විසිතුරු ප්‍රතිභාන දැක්කැටි ව නො අනුදත්.

එසඳ බුදුහු අනෙක් කාරණයක් දක්වන්නාහු "මහසිට, දණ්ඩකාරණ්‍ය, කාලිංගාරණ්‍ය, මෙද්ධ්‍යාරණ්‍ය, මාතාංගාරණ්‍ය වල වූ පරිදි හා ඇසූවිරී දැ?"යි වදාළහ. "ඇසූවිරීමි, වහන්සේ," කී ය. "ඒ කිමෙකින් වල් වි ය යනු ඇසී දැ?"යි වදාළහ. "ඍෂින්ගේ දැහැවිලින් වල් වි යැ යනු ඇසීමි"යි කී. එහි[4] වනාහි රජුන් ඍෂින්ට කළ අපකාර දැකැ දැහැවි දෙවියන් විසින් ඔවුන්ගේ රට නසන ලද ලෝකයෝ[5] වූ කලැ "ඍෂිහි දැහැවැ නැසූහ"යි ගත්හු ලොකයන් ගත් පරිද්දට කොට මේ වාදාරොපණය කරණ ලද්.

එහි දණ්ඩකාරණ්‍යය වල් වූ පරිදි කිසේ ය? යත්:- සරභංග බොධිසත්වයන්ගේ තවුස් පිරිස් අති විපුලභාවයට ගිය කල්හි බෝසතානන් අතැවැයි සත් තවුසන් කෙරෙහි කිසවච්ඡ නම් තවුස්පාන කෙනෙක් විවික්ත ව වාස කටැටි ව තවුස්[6] ගණන් පියා ගොදාවරී හෝතෙරෙහි ගිවුළු වනයෙන් නික්මැ කලිගුරට දණ්ඩකි නම් රදුගේ කුම්භවතී[7] නම් නුවරක් නිසා උයන්හි වෙසෙති. ඔවුනට සේනාපති උපස්ථාන කෙරේ. එකල්හි එනුවර ගණි කාවක් රථයට නැඟී පන්සියක් මාගමුන් පිරිවරා නුවර හොබවමින් ඇවිද්දි මහජනයෝ ඇය බලබලා පිරිවරා ගෙණ ඇවිදිති. මිනිසුන්ගේ ගැළියායෙන්[8] මහවේ නො පොහොයි. රජ සිහිමැඳුරෙහි සිට බලනුයේ ඇය දැකැ "හෝ කවර ය" යි පිළිවිත. "මහරජ තොපගේ නගරසොභිනී[9]ය"යි කීහු. හේ ඊර්ෂ්‍යායෙන් "කිම නුවර ඇය විසින් හොබි ද? තෙමේ තමා විසින් ම හොබි දැ?"යි ඇයට උදහස් ව තනතුරු හරවාගත. හෝ ඔවුනොවුන් හා සසඟ[10] කොට තමහට වහල් වනුවන් සොය සොයා ඇවිදුනී[11] එක් දවසක් රජුගේ උයනට වැද සක්මන් කෙළවර ආලම්බන ඵලකයෙහි වැතිර පහණසලවට හුන් තවුස්පාණන් දැකැ "මෙ තවුස් කිලිටැ. පහයින් නො ගත්තේ යැ. උඩුදැළියෙන් මුවය වැසුණේ ය. යටිදැළියෙන් ලමැඩිය වැසුනේ යැ. දෙකිසිල්ලෙහි කෙහෙ දිග. මම එක් දැයක් සඳහා ඇවිදුනෙමි දැන් කාලකණ්ණි යක්හු දිටිමි. දිය ගෙණෙව්, මා ඇස් දෝනට ය"යි දිය දැහැටි ගෙන්වාගෙණ දැහැටි කකා තවුස්පාණන් වෙරැ පිඩි පිඩි කොට කෙළ පියා දැහැටු දළමඬුලු මුදුනෙහි බහාලා මුදුනෙහි දිය එවැ "මා විසින් කාලකණ්ණි හි දුටු ඇස් දෝනා ලද. පව් පුවහන ලදැ"යි කියා ගියා.

එදවස් රජ ඇය සඳහන් කොට "නගරසොභිනී කොහි ය?"යි පිළිවිස "මෙ මැ නුවරැ ය" යනු අසා "ඇගේ තනතුරු ඇයට ම දෙන්නේ ය"යි දෙවී. හෝ තමා පෙර කළ පිණි න් ලද තනතුරු "තවුස්පාණන් සිරිරැ කෙළ ඔත්තෙන් ලද්දේ ය[1]"යි සිතූ. එයින් කිහිප දවසක් ගියකලැ රජ පෙරෙවි බමුණාගේ තනතුරු ගත. හේ නගරසොභිනය කරා ගොස් "සොඳුර, තෝ කුමක් කොට[2] තනතුරු පිළිලදු දැ?"යි පිළිවිත් "බමුණා, අනෙක් කළ මනා දැයෙක් ඇත්තේ නො වෙයි. රජ උයන්හි කූටජටිලයෙක් ඇති. හේ කාලකණ්ණි යෙක. ඔහුගේ ශරීරයෙහි කෙළ ඔවා[3] එසේ වන්නා හා තනතුරු ලැබෙ"යි කිව. "ඉතා මැනැවැ" යි එයට බමුණු ගොස් ඇය කළ තාක් දැය කොට ගියේ. රජ එදවස් ඔවු[4] සඳහන් කොට "බමුණු කොහි ය?" පිළිවිසැ "මෙ ම නුවරැ ය" යනු අසා "අප විසින් නො පිරික්සා කරණ ලද. උහුගේ තනතුරු උහුට ම දෙව" යි දෙවී. හෙ ද තමා පෙර කළ පිණි න් ලද් තනතුරු "තවුස්පාණන් සිරිරැ කෙළ ඔත්තෙන් ලද්දේ ය"යි සිතී.

එයින් කීප දවසක් ගිය කලැ රජුගේ පසල්දනවු කුපිත විය. රජ "පසල්දනවු සන්හිඳුවමි"යි සිවුරඟ සෙනඟ ගෙණ නික්මින. පෙරෙවි බමුණු ගොස් රජු පෙරට ජය කියා සිටැ "මහරජ, තෙප් ජය කැමැතියවු[5]දැ"යි කී ය. "එසේ ය. බමුණැ" යි කී යැ. "එසේ වුව හොත් රජඋයන්හි කූටජටිලයෙක් ඇති. හේ කාලකණ්ණි යෙක, ඔහු ශරීරයේ කෙළ ඔව" යි කී ය. රජ ඔහු කියමන් ගෙණ[6] උයනට වැදැ ගණි කාව විසිනුදු පෙරෙවි බමුණා විසිනුදු කළ තාක් දැ කොට ඇතොවුරනටද් "මේ කූටජටිලයාගේ ශරීරයෙහි කෙළ ඔව"යි යෙදී ය. ඇතොවුරුදු[7] ඇතොවුරන් රක්නාහු දු එසේ ම කොළෝ. එක්බිති රජ උයන් දොරටුයෙහි රකවල් ගන්වා "මා හා එන තාක් දෙනා තවුසා සිරිරැ කෙළ එවැ[8] මිසැ නො යා දෙන්නේ යැ"යි යෙදී. එකල්හි බලකාය දු හැම මෙහෙතැන් වැස්සෝ දු එ ම නියායෙන් තවුස්පාණන් මුඳුනෙහි කෙළ දු මුවදෙවි දිය දු ඔත්හු. කෙළින් හා දැහැටින් සිරුරු මුවහ වී.

සේනාපති පසු ව එපවත් අසා "මාගේ පින්කෙත් සගපුරට රුවන්හින්[9] හගවත් ස්ථරහට ගහට කොළෝ ල" යි කකියන හදවත් ඇති වැ කටින් සුසුම් විහිදුවමින් වහා උයන් ගොස් කෙළින් හා දැහැටින් මුවහ ව හුන් තවුස්පාණන් දැකැ කැසපට ගළා හැඳගෙණ දෙඅතින් දැහැටු පා කොට පියා නගාහිඳුවා දිය ගෙන්වා ගෙණැ නහවා වෙර බෙහෙත් ගල්වා[10] සිවුදැගඳින් උළා සියුම් සළුවෙන් පිසැ පෙරට ඇඳිලි බැඳ සිටැ "වහන්සේ, මිනිසුන් කළ දැ නො යෙදෙයි. ඔවුනට කිමෙක් වෙයි හො?"යි පිළිවිත්. එකල්හි තවුස්පානෝ "සේනාධිපතිය. දෙවියෝ තුණක් ව බුන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් 'රදු මැ[11] නසම්හ'යි යෙති. ඇතැම් කෙනෙක් රදුගේ පිරිස් හා සමඟ නසම්හ'යි යෙති. ඇතැම් කෙනෙක් 'රදුගේ රට හැම[12] නසම්හ'යි යෙතී" (කියා) තුමූහු මඳ කොපයකුද් නො කොට ලොවට සෙත් සඳහා උපායක් දක්වන්නාහු "වරදෙක් නම් නො වේ, කැමවූ තැනින් මත්තේ; සෙත් ම වෙ" යි කීහු.

---

1. ලදිමි. 2. කොටග. 3. එව. 4. උහු. 5. කැමතිවා. 6. අසාගෙණ. 7. ඇතෝරෝද. 8. නො එව. 9. මු. හිණු. 10. ගල්වා දෙව, ගල්වාගෙණ දෙව. 11. මු. රදුව. 12. රට හා. 13. වැරැද්.

සේනාපති නය ලදින් රජු කරා ගොස් "මහරජ, තොප නිවරද මහත් ඉදුහ ඇති තවුස්පාණන්ට වරදනවුන් විසින් බැරි කමෙක් කරණ ලද, දෙවියෝ තොපට දැහැවියාහු ල. කැමවූ කලැ සෙත් වෙයි. රට නො නසව. තවුස්පාණන් කමව"යි කී යැ. රජ 'තමහට කළ දොස් දැකැ එසේ කියයි. මම ඔහු නො කමවමි"යි කී යැ. සේනාපති තුන්යලක් අයැදැ රජු නො ගිවිස්සෙන් "මහරජ, මම තවුස්පාණන්ගේ බල දනිමි. ඔහු මුසවා නො කියති. නො දැහැවියහැ. මෙ ද සතුන් කෙරෙහි කුළුණි න් කියති. ඔවුන් කවම'යි කී කලැ " නො කමවමි"යි කීයෙන් "ඔස, මහරජ, සෙනෙවිතැන් අනෙකක් හට දෙවව. මම් තොපගේ අණසක් පවත්නාතැන්හි නොවෙසෙමි"යි කීයැ. "තෝ රසියුනු තැනකට යා. මම් මට සේනාපතියක්හු ලැබෙමි"යි කී ය. එකල්හි සේනාපති තවුස්පාණන් කරා ගොස් වැඳැ "වහන්සේ, කුමක් කෙරෙයි හො?" යි කී ය. "සේනාපතිය, යම් කෙනෙක් තා කීවා කෙරෙද්ද, ඔවුන් හැමදෙනා ගෙණ ධන ගෙණැ විලඳ ගෙණැ සරක් ගෙණැ සත්දවසෙකින් ඇතුළත රාජ්‍යසීමායෙන් පිටත් වැ යා. දෙවියෝ ඉතා මැ දැහැවියහ. එකාන්තයෙන් රට නසති"යි කීහ. සේනාපති එසෙයින් ම නික්ම ගියේ. රජ යෙමින් ම ශත්‍රුමර්ථන කොට ගොස් ජය කඳවුරෙහි හිඳැ සැදි නුවර වනැ.

එකල්හි දෙවියෝ පළමු වැසි වැස්වූහු. මහාජනයෝ "කූටජටිලයහට වරදූ[13] තැන් පටන් ගෙණැ අප මහරජහට වැඩ වි යැ. විජය කොට ආ දවස් මැ වැසි වට"යි සතුටු වූහ. දෙවියෝ වැලි දු සමන් මල්වැසි වැස්වූහ. මහාජනයෝ ඉතා ම සතුටු වූහු. එක්බිති කුදුමසුවැසි වැස්වූහ. එක්බිති කහවුණු වැසි වැස්වූහ. එක්බිති රුවන් අබරණ වැසි වැස්වූහ. මහජනයෝ සත්බුමුපහයැ සත්වන මහලෙහි ද සිටියාහු බැස දිව අබරණ පලඳනා හු "කූටජටිලයා වෙරැ කෙළ පීතැන් පටන් ගෙණ අප මහරජහට වැඩ වි යැ. රිපුවිජය කෙළේ. නුවර වන් දවස් ම වැසි වට. එක්බිති සමන් මල්වැසි වට. මසුවැසි වට. කහවුණු වැසි වට රුවන් අබරණ වැසි වට"යි සතුට් ව බණන්නාහු රජු කළ පව අනුමෙවියහ. එකල්හි දෙවියෝ සියුම් ධාරා ඇති දිලියෙන සත්වැසි වැස්වූහ. මහජනයෝ සැත්වැස්සෙන් පුවරුයෙහි තබා කොටන[1] මස් සෙයින් සුන් සුන් ව ගියහ. එක්බිති දුම් නැති දල නැති කැහැලමල් සුදුසු අඟුරුවැසි වැස්වූහ. එක්බිති කුළාරගේ සා රත් කළ ලොහොපිඬු සෙයින් දිලියෙන පහණවැසි වැස්වූහ. එක්බිති ඇතුළුම්ටැ[2] නො සිට්නා පමණ සියුම් ගිනි වන් වැලිවැසි වස්වා පෙළොවින් අසූහතක් තැන් පුරාපීහු. එ රජුගේ විජිතයෙහි කිසවච්ඡ නම් තවුස්පාණන් හා සේනාපතිහි හා මවු[3] පුස්නා රාම නම් වෙණෙඳ දරුවකු හා මේ තුන්දෙන දිවි ලද්හු.

එ රජුගේ පව්කම්හි නො සහා සෙසු තිරිසන්ගතියැ සත්නට පැන් ඇති තැන්හි පැන් නැති වී යැ. තණ ඇති තැන්හි තන නො වී යැ. ඔහු "පැන් කොහි යැ හෝ? තණ කොහි යැ හො? යි සොයමින් ගොස් සත්දවසින් ඇතුලත ම රාජ්‍යසීමායෙන් පිටත් වූහු. එයින් කීහඃ සරභංගබෝධිසත්වයෝඃ--

"කිසං හි වච්ඡං අවකිරිය දණ්ඩකි
උච්ඡින්නමූලො සජනො සරට්ඨො,
කුක්කුලනාමෙ නිරයම්හි වච්චති
තස්ස ඵුලිංගා නිපතන්ති කායෙ"යි

මෙයින් දණ්ඩකාරණ්‍යය වල් වු පරිදි දත යුතු.

කාලිංගාරණ්‍යය වල් වූ පරිදි කිසේ ය? යත්:- කලිඟුරට නාළිකීර නම් රජක්හු රජ කරණ කල්හි හිම්වියෙහි පන්සියයක් තවුසෝ බ්‍රහ්මචාරී වැ අඳුන්දිවිසම් ජළමඬුලු වල්කලධර[4] වැ වන මුලඵල වළඳා වසන්නාහු බොහෝ දවසක් ගියකලැ ලුණු ඇඹුල් සෙවුනා සඳහා මිනිසුන් වසන තැනට අවුදු අනුක්‍රමයෙන් කලිඟුරට නාළිකීර රජුගේ නුවරට පැමිණ පාසිවුරු ගෙණ හැඳ පෙරෙව ජළමඬුලු බැඳ අඳුන්දිවිසම් එකස් කොට බහාලා පැවිජි වෙසට හොබනා උපසමසිරි දක්වමින් අහර සඳහා නුවර වන්හු. මිනිස්සු බුද්ධෝත්පාද නැති කල්හි තවුස් පැවිජියන් දැකැ පැහැද හිඳිනා තැන් සංවිධාන කොට අතින් භික්ෂාභාජන ගෙණ වඩා හිඳුවා අහර තන් කරවා දුන්හු. තවුසෝ බත් වළඳා හිඳ අනුමෙවෙනි කළහ. මිනිස්සු බණ අසා සතුට වැ " භවත්හු කොයට වඩිති?" පුළුවුත්හු. "සැපතැනකට යම්හ"යි කීහ. "වහන්සේ, බැහැර නො වඩව. රජ උයන්හි වසව. ඇප් බත් කා ගොස් බණ අසම්හ"යි කීහ. තවුසෝ ගිවිසැ උයන් ගියහ. නුවරවැස්සෝ බත් කා සුදුපිළී හැඳැ උතුරුසළු එකස් කොට "බණ අසම්හ"යි රැස් ව උයන් යෙත්.

එකල්හි රජ පහයැ උඩුමහලෙහි සිටියේ ඔවුන් යනුවන් දැක "මොහු කොයට යෙති? මොවුන් කෙරෙහි නටන ගයන වයන මිනිස්සු හා ඇද්දැ"යි පිළිවිස "නැති, මහරජ, මොහු තවුසන් කෙරෙහි බණ අසන්නට උයන් යෙති" යනු අසා "ඔස, මම ද යෙමි. මා හා සමඟ යන්නේ ය"යි යවා කියවී ය. නුවර වැස්සෝ "අපගේ රජ සැදැහැ නැත්තේ යැ. සිල්වත් ගුණවතුන් කෙරෙහි නො පහන්නේ යැ. දුශ්ශීල යැ. තවුසෝ ධැමිට්හ. නො ධැමිට් රජ ධැමිට් වෙ"යි සතුට වූහු. රජ නික්මැ ඔවුන් පිරිවරා උයන් ගොස් තවුසන් හා පිළිසඨර කොට එකත්පස් ව හුන්නේ ය. තවුසෝ රජ දැක පරිකථා කරන්නට නිසි තවුසක්හු රජහට බණ කියනු කළහ.

---

1. කපන. 2. පිටු. 3. ඔවුන්. 4. වල්කලාධර. 5. නොරිසිය.

තවුස් පිරිස් බලා පස්දුසිල්කම්හි ආදිනව හා පන්සිල්හි අනුසස් හා කියනුයේ "පණි වා නො කට යුත්තේ ය. අයිනාදන් නො ගත යුත්තේ ය. මිසහසර නො සිරිය[5] යුත්තේ ය. මුසවා නො කිය යුත්තේ ය. රහ නො බිය යුත්තේ ය. පණි වා නිරැහිද් තිරිසන්යොන්හිද් ප්‍රෙතවිෂයෙහිද් අසුරකායෙහිද් පිළිසඳ දෙයි. අයිනාදන් ආදීහුද් එතෙක් ම ය. පණි වා කෙළේ නිරයැ උපැද අනේ වා දහස් සුවහස් නිරයැ පැසී සතරඅපායෙහි වෙහෙසී මිනිස්පියට ආයේ වී නම් සම්පත් නො වළඳා නව යෝනෙහි ම මියෙයි. අයිනාදන් ගත්තේ දිළිඳු වෙයි. මිසහසර සෙවියේ සතුරන් ඇති වෙයි. මුසවා කීයේ අභූතයෙන් අවඥා[6] කරණු ලැබෙයි. රහ පූයේ උන්මාද ඇති වෙ"යි පස්දුසිල්කම්හි ආදීනව දැක්වී.

රජ සැදැ නැත්තේ යැ. දුශ්ශීල යැ. දුශ්ශීලයහට ශීලකථා කණැ යහුල් දෙන කල් වැනි වෙයි. එයින් රජ "මම් මොවුන් සගන්මි යි ආයෙමි. මොහු මා ආ තැන් පටන් ගෙණ ඔව්ජැ පිරිස්මැද තෙපුල් කෙරෙති. මොවුනට කළ මනා දැ දන්මි"යි සිතා බණ සමහර කළ කලැ "සෙට මාගේ ගෙහි වළඳන්නට වඩනේ ය"යි කියා ගියේ. ගොස් දෙවන දවස් මහත් මහත් සැළි ගෙන්වා ගෙණ එහි අශුචි පුරවා කේල්පතින් මුව වසා බඳවා තන්හි තන්හි තැබ්වී[1]යැ මල්ලවයන් කැඳවා ගෙණ "තෙපි කැසපට ගළා හැඳ මුගුරු ගෙණ සිට කූටතාපසයන් පහයින් බස්නා කලැ කෙළෙන් බෙලසුල් හිණි හිස සිට වටාපියා හිස මුගුරෙන් පැහැර කරැ අත් ලා ගෙණ හිණැ හෙළා පියව"යි යෙදි යැ හිණි පාමුළු කැකුළුබල්ලන් බඳවා සිටිවී. තවුසෝද් "සෙට රජගෙහි වළඳන්නට ගිය මැනව. රජගේ නම් සාසංක ය. සභය ය. පැවිජියන් විසින් සදොරට හමු වූ සඅරමුණෙහි සංයම ඇති විය යුත්තේ ය. දුටු දුටු අරමුණෙහි නිමිත්ත නො ගත යුත්තේ ය"යි ඔවුනොවුන්ට අවවාද කොට වේලා බලා තවුස් පිරිකර ධරා[2] භික්ෂාභාජන ගෙණ පිළිවෙළින් රජ ගෙට නැංගහ.

රජ ඔවුන් මහලට නැගි බව දැන සැළි[3] මුවවිට බන් කේල්පත් මුදව පී ය. දුගඳ වා තවුසන් නාසායේ පහළ හිස්මුල් වැමහ යන පමණ පිළිකුල් වී ය. මහතවුස් රද බැලී ය. රජ[4] "මෙහි තොප කන පම කව. ගෙණ යන පමණ ගෙණ යව. තොපට මේ නිස්සැ. ඊයේ මම් තොප සගන්මි යි ගියෙමි. තෙපී මා ඔව්ජ පිරිස්මැද බුණුව[5] මේ තොපට නිසි භොජන යැ.[1] වළඳව"යි මහතවුසාහට ලුවින් අසූචි ගෙණ එළවි ය. මහ තවුස් "ධිග්! ධිග්!!"යි ගරහමින් පසුපස්සෙන් බට. "තෙපි මෙතෙකින් යාටි[6] නො වව"යි කෙළෙන් බෙලසුල් හිණි හිස ඔවාපියා මල්ලවයනට ඉඟි කෙළේ. මල්ලවයෝ මුගුරෙන් හිස් පළා පැහැර ගෙණ කරැ අල්ලා හිණැ හෙළාපීහ. එක් කෙනෙකුද් හිණැ සිටිනට නො හැකි ව වැටෙමින් ගොස් හිණ මුලැ හුනුහ. හුනුහුනුවන් ප්‍රචණ්ඩ බල්ලෝ "පටන් පටන්" යන අනුකරණ ඇති කොට සිඳැ බිඳැ කාපීහ. ඔවුන් කෙරෙන් යමෙක් නැගී පලා යේ ද, හෙ ද ගොස් බිඳැ තුබූ වළැ හෙයි. එහිදිද් කීනබල්ලෝ[7] ඔහු දූ ලුහුබැඳ ගොස් කත් ම ය.

මෙසේ එරජ සිල්වත් ගුණවත් පන්සියයක් තවුසන් එක දවසින් ම දිවි ගැළවී. එක්බිති දෙවියෝ උහුගේ රටැ පෙර සෙයින් ම නවවිධ වර්ෂා වැස්වූහු. ඔහුගේ රට සැට යොදනක් තැන් උස අසූ හත් වැලිතෙළෙන් පිළිසන් වී. එයින් කීහ. සරභංගබෝධිසත්වයෝ:-

"යො සඤ්ඤතෙ පබ්බජිතෙ අවඤ්චයී
ධම්මං භණන්තෙ සමණෙ අදූසකෙ,
තං නාළිකීරං සුනඛා පරත්ථ
සංගම්ම ඛාදන්ති විප්ඵන්දමානං"යි

මෙසෙයින් කාලිංගාරණ්‍යය වල් වූ පරිදි දත යුතු.

මෙංඣාරණ්‍යය වල් වූ පරිදි කිසේ ය? යත්:- අතීතයෙහි බරණැස් නුවරැ සතළිස් කෙළක් ධන කෙළක් ධන ඇති සිටක්හුගේ දිට්ඨමංගලිකා නම් එක ම දුවක් වුව. යහපත. පැහැපත. රූපත. හෙ රූපසම්පත්තීන් කුලසම්පත්තීන් භොගසම්පත්තීන් සම්පන්න බව බැවින් බොහෝ දෙනා විසින් පතන ලදු. යමෙක් යමෙක් ඇය කැමැති වේ[8] ද, ඕ ඔහු දැක ඔහුගේ ජන්මයෙහි හෝ අත්පා ආදියැ හෝ දොස් දක්වා " උහු කෙරෙහි කවුරු වෙසෙති? ඔහු[9] නෙරපියව"යි නෙරපියවා "මෙසේ වූවක්හු දිටිමි. දිය ගෙණෙව - ඇස් දෝනට ය" යි දිය ගෙන්වා ගෙණ ඇස් දොවී. එයින් හෝ දිට්ඨමංගලිකා නම් වුව. මුල නම් අතුරුදන් වී. හෝ එක් දවසක් ගඟැ දියැ කෙළනට යාටි වැ තොට සදවා බොහෝ කනබොන දැ ගැල් පුරා සරහවා ගෙණ බොහෝ ගඳමල්දුම් ආදි ගෙණ පිළිසන් යානාවකට[10] නැගී නෑ නොනෑ පරිජනයන් පිරිවරා ගෙන් නික්මුනු.

එකල්හි අප මහසත් කර්මපරවශ වැ සැඬොල් කුලෙහි උපැද පිටි නුවර සම්ගෙකෙක වෙසෙති. ඔහුහට මාතංග නම් නමෙක් වී යැ. හේ සොළොස් හැවිරිදි කල්හි කිසි කාරියක් සඳහා ඇතුළු නුවරට වැද්දැටි වූයේ එක් නිල්පියල්ලක් අතැ බැඳ එක් අතෙකින් පැසක් ගෙණ එක් අතෙකින් සණ්ටාවක් ගෙණ "පහ වව. සැඬලෙක්මි"යි දන්වනු සඳහා වයමින් යටත් සිතින් දුටුදුටු වන් වඳිමින්[6] නුවර වන. එකල්හි දිට්ඨමංගලිකා සණ්ටා යෙහි හඬ අසා ජවනිකා අතුරෙන් බලන්නී ඔහු දුරින් එන්නහු දැක "මේ කවර?" යි පිළිවිසැ 'සැඬලෙක' යනු අසා "ඇපි කිනම් අකුසලයක් කළම්හ. හෝ? මේ කවර පාපයක්හුගේ විපාකය හෝ? මා නස්නා කලෙක් වන්නේ වෙයි. පිරිසිදු වන්නට යනු යෙම් සැඬලක්හු දිටිමි"යි සිරිරු වෙවුල්වා ගරහා

1. තැබ්බවී. 2. ධර ව. 3. සැළ. 4. මහතවුසන්ට රජ-හැම. 5. බිණුව.

කෙළ පියා දැස්නට "වහා දිය ගෙණෙව. සැඬලක්හු දුට් ඇස දු නම් කී වුවය දු දෙවිය මැනැවැ"යි දෙවැ රථය නවතාගෙණ හැම දැ ගෙට දී යවා ගොස් පායට නැංග.

රහසොඬ ආදීහුද් ඇයගේ පරිජනයෝද් "සැඬොල්හු නිසා රහමස්ගඳමල් ආදී වළඳ කරණු නො ලදුම්හ. ඔහු ගත මැනැවැ"යි ගොස් නිවරද මාතාංග පණ්ඩිතයා තර්ජන කෙරෙමින් කෙහෙයෙහි[1] ගෙණ බිම පැහැර හෙළාපියා විළුඹින් වැලමිටින් පහණි න් තළා 'මළහයි' යි සිතා පය[2] ගෙණ ඇදැ කසළගොඩැ දමාපියා ගියෝ, මහසත් සන්න[3] ලදින් අත්පා පිරිමැද "මෙ දුක් මට[4] දට්ඨමංගලිකාව නිසා උපන්නේ[5]ය. ඉදින් මම් පිරිමියෙකිම වීම් නම්, ඇය මට පාදපරිචාරිකා කරවම්"යි සිතා වෙවුලමින් ඇය[6] ගෙට ගොස් " දිට්ඨමංගලිකාව ලද හොත් මෙ තෙනින් නැගෙමි. නො ලද, මෙහි ම හෙවැ මියෙමි" ගෙඅඟණයෙහි හොති. එ සමාහි දඹදිවැ "යමක්හුගේ ගබ්දොර[7] සැඬලෙක් දැහැවැ හෙවැ මෙළේ වී නම්, යම් කෙනෙක් එ ගබ[8] වෙසෙද්ද, ඔහු හැම සැඬොල්[9] වෙති. ගෙමැදැ හෙවා මෙළේ වී නම්, ගෙවැස්සෝ හැම දෙන මැ සැඬොල්[9] වෙති. දොරැ හෙවැ මෙළේ වී නම්, දෙ එක්බිති ගෙහි[10] ඇත්තෝ සැඬොල් වෙති. ගෙඅඟණෙහි හෙවැ මෙළේ වී නම්, දෙපයින් සත් සත් ගේ බැවින් තුදුස් ගෙකෙක මිනිස්සු සැඬොල් වෙති" යන ව්‍යවස්ථායි මහසත් වනාහි ගෙඅඟණයෙහි හොත්තේ යි.

එකල්හි සිට්හුගේ පරිජනයෝ "ස්වාමිය, ගෙඅඟණයේ සැඬොලෙක් හොත්තේ ය"යි කීහ. " කුමට හොත්තේ දෝ හො?යි ගොස් පිළිවිස බලා මේ මස්ස ඔහුට දී නඟා පියව"යි යවි යැ. ජනයෝ ගොස් " මේ මස්ස ගෙණ නැඟී යා"යි කීහ. "මම් මස්සක් නිසා හොත්තෙම් නො වෙමි. දිට්ඨමංගලිකාව නිසා හොත්තෙමි"යි කී ය. "ඇය කවර වරදැ?"යි කීහු. "මා නිරපරාධයහට ඇය ගැත්තන් කළ දැ නො දක්ව? ඈ ලද, හොත්තැනින් නැගෙමි. නො ලද, නො නැගෙමි"යි කී ය. සිට් එපවත් අසා දුවගේ දොස් බව් දැන එක් කහවණුවක් දී යවි ය. "මම දැරිය කැමැත්තෙමි. කහවණු[11] නො කැමැත්තෙමි"යි කී ය. සිට් දු සිට්දූ දු "අප සෙනෙහැති එක ම දුව. වංශය රක්නට නිසි අනෙක් දරුයෙක්[12] ඇත්තේ නො වෙ"යි බියපත්ව "යව. දරුවෙනි, නොපසස්නා[13] යමෙක් ඔහු මැරුයේ වී නම්, ඇපි හැමදෙනමෝ නස්මහ. ඔහු රක්ව"යි වටා ඔහට රකවල් දෙවා හඹු දී යවුහ. හේ එයි දු පිළිබෙව් කෙළේ. මෙනියායෙන් දවස් යත් යත් දෙපස්හි සත් සත් ගෙහි මිනිස්සු[14] නැඟී "ඇපී තොප නිසා සැඬොල් වන්නට නො හැක්කම්හ. අප නො නසව. දැරිය දී ඔහු හොත්තැනින් නඟා යව"යි කීහු. ඔහු ක්‍රමයෙන් සියයක් දී දහසක් දී ලක්ෂයක් දී යවුහ. හේ එයිද් පිළිබෙව් කෙළේ.

මෙසේ සදවසක් ගියකලැ දෙපස්හි තුදුස් ගෙහි මිනිස්සු රැස් ව "අප සැඬොල් නුවුව මැනැව. තොප නො කැමැතද් දැරිය ඇපි ඕහට ඇරැ දෙමහ"යි කීහු. මවුපියෝ ශෝකපත් වැ සන්න නැති වැ ගොස් යහන්හි ගැල හුනහ. ඔහු දැරියගේ සිරියහන්ගබට වැදැ දැරිය හැරැගෙණ සුපිපී කැහැලරුකෙක්හි මල්අතු බිඳිනවුන්[15] සෙයින් ඇයගේ සව්බරණ ගලවා නියෙන් සීමන්ත[16] දක්වා සැඬොල් කෙහෙ බැඳ නිල්පිළියක් හඳවා නිල්පීයැල්ලක් අතැ බැඳ කණැ තුඹුපට පලඳවා තල්පත් පැසක් දී දෙඅත්කර ගෙණ පහයින් බහා ඇරැ "තී සැමියා ගෙණ යා"යි මහසත්හට දුන්හු. නිල්මහනෙල් මලකුදු 'ඉතා බරැ'යි නො පලඳනා ඉතා සියුමැලි දැරි "නැගෙව හිමි"යි කියන්නී "උට්ඨාහි. සාමි"යි කිව. මහසත් "මේ 'උට්ඨාහ' නම් නො වෙමි"යි කී ය. "වැලි කුම් යෙම් දැ?"යි කිව. "නැගෙව. හිමි මාතංගය, කිය"යි කී ය[17] ඇය එසේ කීකල්හි "තිගේ මිනිස්හු මා නැඟී හිඳුනා පමණ ශක්ති නැති කළහ. දෙඅත්කර ගෙණ නඟා ගණැ"යි කී ය. ඇය තමා නඟා ගන්නාකලැ නැගෙන වන් වැ පෙරළී බිමැ වැටී ගී "දිට්ඨමංගලිකාව විසින් නටම්. පළමු මා තමාගේ මිනිසුන් ලවා තළවා දැන් තොමෝ තළ"යි හැඞී ය.

එකල අත් ලා නඟා හිඳුවා "යම්හ, හිමි" යි කියන්නී "ගච්ඡාම, සාමි,"යි කිව. මහසත් " ගච්ඡයෝ නම් වලැ වෙති වෙති[18]. මම තී ගැත්තන් විසින් තර කොට තළාපියන ලද්දෙමි. පයින් නො යා හෙමි. පිටින් මා[19] ගෙණ යා"යි කී යැ. හෝ නැමී පිටු දී මහසත්හු තමා පිටට නැඟිකල "කොයට ගෙණ යෙම ද? හිමි,"යි කිව. "පිට් නුවරට ගෙණ යා"යි කී යැ. හෝ පැදිදොරතුරට ගොස් "හිමි, තා වසන්නේ මෙහි වේ දැ?"යි කිව. "මේ කොතැනෙක් දැ?යි කී යැ. "පැදිදොරතුර යැ, හිමි"යි කිව. "පැදිදොර තුරෙහි සැඬලුන් නො විසිය හැක්කැ"යි කී ය. මෙසේ තමා වසන තැන් නො කියා ඇය හැම දොරතුරේ ඇවිදුවාපී.[20] මෙසේ කුමට කෙළේ? යත්:- හවඅග් දක්වා නැගි ඇගේ[21] මන් බිඳුනා සඳහා කෙළේ. මහජනයෝ "තොප තබා මැගේ මන් බිඳුනට නිසි අනෙක් කෙනෙක් නම් නැති"යි ගුගුළෝ. හෝ පැළදොරතුරට පැමිණ "හිමි, තා වසන්නේ මෙහි වේ දැ?"යි පුළුවුත. "මේ කොතැනෙක් දැ?"යි කීකල්හි "පැළදොරතුර ය, හිමි"යි කිව. "මෙදොරින් නික්ම සම්ගෙ බලමින් යා"යි කී ය. හෝ එයට ගොස් "සම්ගෙය තා වසන තැන් ද? හිමි"යි කිව. "මා වසන තැන ය"යි ඇය පිටින් බැසැ සම්ගෙට වනි.

---

1. කෙහෙයෙන් හිස. 2. පා. 3. මු. සන. සන්‍ය. 4. මට වූයේ. 5. නිසා ය. 6. ඇයගේ. 7. ගමදොර. 8. ගම. 9. සැඬැල්, සැඬුල්. 10. මු. එග්බිති (දෙ) ගෙහි. 11. කහවුන්. 12. දැරියක්. 13. නොනසනාව. 14. මිනිස්. 15. බූන්නවුන්. 16. සීමාන්ත. 17. මාතංග යයි කීය. 18. වෙසෙති. 19. පිට හිඳුවා මා. 20. ඇවිද්දාපි. 21. මිනිසුන්ගේ-හැම.

එහි සතකටක් දවස්[1] වසන මහබෝසතානෝ ඇයගේ ජන්ම හෙද නො කොට දවස් යවා "ඉදින් මේ කුලදූ මා නිසා මහත් යශස් නො ලදු නම්, මම්[2] සූවිසි බුදුන් අතැවැසියෙම්[3] නො වෙම්[4]. මෑ පා දෙවි දය මුළු දඹදිව රජනට අභිෂෙකොදක කළ මැනවැ. ගිහිමිනිස් වැ ඒ නො පළ කට හැක්ක. පැවිජි වුව මැනැවැ"යි සිතා "දිඨ්ඨමඞ්ගලිකාව, මා හුදකලා කලැ මෙහෙ කොටිනුදු නො කොටිනුදු වැටෙන්නට නිස්සෙම්. දැන් වූකල නො[5] හුදකලා බැවින් මෙහෙ නො කොට වැටෙන්නට නො පිළිවන. මා එන තැන් දක්වා තෝ උකටලී නො වා"යි කියා ගොස් වනයට වැද සොහොන් පියලි සොයා හඳනා පොරෝණා සිවුරු කොට රඳා පෙරෙව ගෙණ පැවිජ්වැ කිසුණු පිරියම් කොට සත්දවසින් ඇතුළත අටසමවත් හා පස් අභිඥා නිපයා "දැන් කලි දිට්ඨමංගලිකාවට වහල් වන්නට නිස්සෙම්"යි අහසින් ගොස් සැඬොල්ගම්දොර බැසැ සිඟමින් දිට්ඨමංගලිකාවගේ ගෙදොරට ගියෝ.

හෝ දොරැ සිටියන් දැකැ නො හැඳිනැ "වඩව, වහන්සේ, සැඬොල් ගෙයෙකැ"යි කිව. ඔහු නො ගොස් එහි ම වැඩ සිටියෝ හෝ පුන පුනා බලන්නී හැඳින ලෙහි අත් පැහැර හඬහඬා පා මුලැ හී "හිමි තොපට මෙ වැනි සිතක් ඇති බැවින් මා මහත් සගයින් පිරිහෙළා අනාථ කුමට කළව?"යි නොයෙක් සේ වැහැසැ ඇසැ කඳුළු පිස පියා නැඟී අතින් පය ගෙණ ඇතුළු ගෙයි වඩා හිඳුවා බත් දුන. වළඳා හිඳ "දිට්ඨමංගලිකාව, නො සොස[6] නො වහස, මම් තී පා දෙවි දිය මුළු දඹදිවැ රජනට අභිෂේකොදක කරන්නට පොහොසත්මි. තෝ මා කීවා කර නුවර වැදැ 'මසැමි සැඬැලෙක් නො වෙයි මහබඹ'යි හඬ ගහා ඇවිදැ"යි කීහු. හෝ "මම් මාගේ මුවදොසින්[7] දුක්පත් වීමි. එසේ කියන්නට නො නිස්සෙම්"යි කිව. ඔහු "මා ගිහි මිනිස් කලැද් බොරු නො කීයෙමි. දැන් පැවිජි වැ කුමට කියම් ද? අද පුරඅටවක. තෝ 'අන් සත් දවසෙකින් පණුරසීපොහෝ දවස් මසැමි මහබඹ සඳමඬල පළා පියා මා කරා එ'යි මුළුනුවරැ හඬ ගහා"යි කියා නැඟී ගියෝ. හෝ හදහා සූර ව සතුටු ව සවස හා රැයිම්මෙහි දු නුවර වැදැ කී පරිද්දෙන් හඬ ගහයි. මිනිස්සු අත්පිඬු ගසා "බලව, දිට්ඨමංගලිකාව අපට සැඬැල් දරුවා මහබඹ කෙරෙ"යි සෙමින්[8] කෙළි කෙරෙත් හෝ අනික් දවස්හිද් එසෙයින් මැ සවස හා රැයිම්මෙහි නුවර වැදැ "අන් සදවසෙකින්, පස්දවසෙකින්, සතර දවසෙකින්, තුන්දවෙසෙකින්, දෙදෙවසෙකින්, එක්දවසෙකින් මසැමි මහබඹ සඳමඬල බිඳැපියා මා කරා එ"යි හඬ ගැහූ.

එකලැ බමුණෝ "මේ දිට්ඨමංගලිකාව ඉතා සූර ව කියයි. සැබැවෙක් වන්නේ වෙයි. ඒ දිට්ඨමංගලිකාවගේ ගෙය යදම්හ"යි ගොස් සම්ගෙය වටා වැලි එවූහු. හෝ ද පොහෝ දවස් රැයිම්මෙහි නුවර වැදැ "අද මසැමි එ"යි හඬ ගැහූ. බමුණෝ "මෝ නුදුරු කොට කියයි. අද මහබඹ ඒ ල. වසන තැනක් බලම්හ"යි ගොස් සම්ගෙය පිළීන් වසා බිම ගඳින් තවර[9] ගෙණ උඩ සෙල්වියන් බැඳැ ගඳදැමින් මල් දැමින්[10] ලල් දී සැදූහු. ගෙය සදත් සදත් සිරි[11] එප්සින. මහසත් සඳ නැගෙත් මැ ඉද්හයෙන් දොළොස් යොජුන් බඹවෙසක් මවා අහසට නැඟී සඳවිමන් ඇතුළට වැදැ වන අන්තයෙන් නැගෙන සඳ බිඳැ නික්මැ සඳවිමනට පෙරට වැ "මහා ජනයෝ මා දකිත්ව"යි ඉටූහු. ජනයෝ ඔවුන් දැකැ "දිට්ඨමංගලිකාව කී දැ සැබැව. එන්නේ මහබඹ යැ. බඹහු පුදම්හ"යි ගඳමල් ආදී ගෙණ ඇයගේ ගෙය පිරිවරා සිටියෝ.

මහසක් නුවර මුදුනෙහි ගෙණ සත්යලක් වටා ඇවිද මහ ජනයා දුට්බව් දැනැ දොළොස් යොජුන් අත්බව් හැරැ මිනිස් පමණ කොට මවා හැමදෙනා දක්නා සේ සම්ගෙට ගොස් වන. ජනයෝ දැක "අපගේ මහබඹ බට"යි ජවනිකා ගෙන්වා ගෙණ වට බඳවා පිරිවරා සිටියාහ. මහසත් සිරියහන් මැදැ වැඩහිඳ දිට්ඨමංගලිකාව වැළත් ව සිටියට[12] "තෝ ඔසප්හු වෙහි දැ?"යි කී ය. එසේ යැ, හිමි"යි කිව. "මා දුන් පුතක්හු ගණැ"යි ඇඟිල්ලෙන් නැබමඬුලු පිරිමට[13] එ ම විගස ගබ් පිහිටි ය. "මෙපමණෙකින් තී පා දෙවි දිය මුළු දඹදිවැ රජනට අභිෂේකොදක වෙයි. තෝ සිට"යි කියා බඹඅත්බව් මවා හැමදෙනා දක්නා සේ නික්මැ අහසට නැඟී සඳ මඬලට ගොස් වනි. හෝ එතැන් පටන් ගෙණ බ්‍රහ්මප්‍රජාපතී නම් වුව.

බමුණෝ "මහබඹහු අඹුව ඇතුළු නුවරැ වුව මැනැවැ"යි ඇය සවබරණි න් සදා ස්වර්ණි න් සදා ස්වර්නිගිමිකායෙක්හි හිඳුවාගෙණ සත්වන කුල කෙළවර දක්වා නොපිරිසුදු ජන්ම[14] ඇතියන් සිව්ගේ නො ගත දී පිරිසුදු කුල ඇති බමුණන් සොළොස් දෙනෙකු ලව ගන්වා ගඳමල් ආදීන් පුදමින් නුවරට ගෙණ වැදැ "බ්‍රහ්මප්‍රජාපතිය ඉඳුල්ගෙහි නො විසිය හැක්ක. බිම් පිස ගෙකක් කරවම්හ. කරවන තැන් දක්වා මඬුයෙහි වුසුව මැනැවැ"යි මඬුගෙකෙක්හි වාස කැරවූහු. එතැන් පටන් ගෙණ ඇස්හමුයෙහි සිට ඇය වැන්දැටියෝ කහවුණක් දී වඳිති. බස් ඇසෙනතැනැ සිටැ වැන්දැටියෝ සියයක් දි වඳිති. ළඟ ව සිට වැන්දැටියෝ පන්සියයක් දී වඳිති. පාපිට හිස් තබා වැන්දැටියෝ දහසක් දී වඳිති. පා දෙවි දිය කැමත්තාහු දස දහසක් දී ගන්ති. පිටි නුවර පටන් ගෙණ ඇතුළු නුවර මඬුතැන්[12] දක්වා එන්නිය, ලද් ධන සියක්කෙළ පමණ

1. දවසක්. 2. මා. 3. තැවැසියේ. 4. වෙයි. 5. තා. 6. මු. තෝ සොස් නොව. 7. දොරින්. 8. යෙමින්. 9. ගෙවර. මු. තෙවෙර. 10. ගඳදුමින් මල්දමින්. 11. හිරු. සිවුරු-ඇතැම්. 12. සිටිය. 13. පිරිමටහ.
2. කරම්හයි පිටිනුවර පටන් ගෙණ ඇතුළු නුවර මඬුතැන් දක්වා ලක්ෂ-සමහර. 2. කොටිසතසහස්සංපපඤ්ඤසුදනී. 3. නම් තබන්නාහු. 4. සොළස බ්‍රාහ්මණ සහස්සානි-ජාතකට්ඨකථා. 5. දළ දඬුවක්-සමහර කඤ්චනකදණ්ඩං-ජාතකට්ඨකථා, සෝලුලියක් - සිංහල ජාතක පොත. 6. දැහිටි. 7. රත්රන්-සමහර. 8. තා පහයින්. 9. කසලපිස්සක්හු. 10. වළඳගන්නාහු බොහෝ ජන්මවත්හ. යම්-බොහෝ. 11. අනුබුයෙහිද්. 12. බිජ්.

වි ය. සියලු දඹදිවැ හැම රජහු "බ්‍රහ්මප්‍රජාපතිය පා දෙවි දියෙන් අභිෂේක කරම්හ"යි ලක්ෂ ලක්ෂ දී ඇය පා දෙවි දිය ගෙන්වා ගෙණ මුදුනෙහි ඔවිති.

මඬුයෙහි වෙසෙමින් පුතකු ලද. මහපුරිසා පිණි ස උපන් කුමර ඔහු සේ ම යහපත් වි ය. හැම ලකුණෙන් පරිපූර්ණ වී."මහබඹහු පුතෙක් උපනැ"යි සියලු දඹදිව එකකොලාහල විය. කුමරහට "කිරිමිල, වැලිමිල ය"යි ඒ ඒ තෙනින් අළ ධන දස දහසක් කෙළ ය[2] පහයැ දු නවහම් දසමයින් නිමි යැ. "කුමරහු නම් තබම්හ"යි[3] ගෙය සදා දරුවා ගඳදියෙන් නහවා කුමර බරණ පලඳවා පහයට වඩා මණ්ඩපයෙහි උපන්නෙන් 'මණ්ඩප්ප' නම් කොළෝ.

කුමරහු සුවයෙන් මහත් පෙරහරින් මහත් පිරිවරින් වැඩ සත් හැවිරිදි වයසට පත්කල්හි සියලු දඹදිවැ ශිල්ප දන්නා තාක් දෙන අවුදු ශිල්ප උගන්වති. දරු නුවණැත්තේ ය. ඇසු ඇසුවා මුතු අවුණන්නක්හු සෙයින් ගන්නි. ගත් ගත් දැ රන් බජනෙහි ඔත් සීතෙල් සෙයින් සිටී. බසින් උගන්නා තාක් දැයින් ඔහු නො උගත් දැ නම් නැති. බමුණෝ ඔහු පිරිවරා ඇවිදිති. හෙ ද බමුණන් කෙරෙහි භක්ති ඇත්තේ යැ. සොළොස් හැවිරිදි කල පටන් ගෙණ බමුණන්ට බත් දෙයි. නිත්තෙන් ගෙහි බත් කන්නාහු අසූ දහසක් බමුණහ[4]. ඔවුන් සතරවන දොරටුයෙහි හිඳුවා බත් දෙයි. එසේ දන් දෙමින් සිටිකලැ එක් දවසක් ගෙහි කිරිබත් පක්හ. අසූ දහසක් බමුණෝ[4] සතරවන දොරටුයෙහි හිඳ ගිතෙලින් හා මීකඬ සකුරෙන් කිරිබත් කති. දරු සවබරණි න් සැදි රන්මරවඩියට නැඟී අතින් ලදදඬුවක්[5] ගෙණ "මොහු පෙරට සකුරු තබව. මෙහු පෙරට ගිතෙල් ඔව. මිහි ඔව"යි කියමින් විචාරමින් ඇවිද්දි.

එකෙණෙහි මාතංග පණ්ඩිත හිමවත්හි ආශ්‍රම පදයෙහි වසනුයේ "දිට්ඨමංගලිකාව පුතුගේ පවත් කිම හො?"යි බලනුයේ දුලද් සැඬසළා කිඹුල් මුවරසියෝ නොතොටට පටබව දැක "අද මැ ගොස් දරුවා දමා, යම් කෙනෙක්නට දුන් දනැ ඵල මහත් වේ ද, ඔවුනට දන් දෙවා අව මැනැවැ"යි සිතා අහසින් ගොස් අනුතත්දහතළායෙහි දැහැටි[6] වළඳා රක්[7]ගල්තෙලෙහි සිට දෙපට සිවුර හැඳැ පටිය බැඳැ පහුල් සඟළ සිවුර පෙරෙවැ මැටිපය ගෙණ අහසින් ගොස් සතරවන දොරටුයෙහි අසූ දහසක් බමුණන් බත් කන තැන ම බැස සිටියේයි. මණ්ඩප්ප කුමර බලනුයේ මහසත්හු දැක දැහැව "පහයින්[8] නොගත් බැවින් කසළපිසසක්හු[9] වැනි වූ, තොටපියලි ගොතා හන් බැවින් ලාමක වූ, මාගේ දන් ගන්නට නොනිසිවන බැවින් දක්ෂිණීය නො වූ, තෝ මාගේ පරම දක්ෂිණීය වූ බමුණන් හුන් තෙනට කුමට අහි?"යි කී ය.

ඒ අසා මහසත් මෛත්‍රෙක් සිතින් අවවාද කරණුයේ "යශස්විය, තාගේ බත් යුතු කෙළේ ය. එ බත් වළඳ කරන්නාහු කන්නාහු බොන්නාහු හෝ වෙති. ජන්මවත්හු යම්[10] ඒ තැනෙක්හි දු ලැබෙති. සැඬලනට දෙනුවෝ කවරහ? මට නො දැහැවැ මා යපෙන පමණක් දෙ"යි කී ය. එසඳ කුමර "මේ බත් මට වැඩ සඳහා සැදැහැයෙන් ජන්මවත් බමුණන්ට යුතු කෙළේ යැ. අප වැන්නෝ තා වැනි සැඬලන්ට දන් නො දෙති. යා. කුමට සිටිහි දැ?"යි කී යැ. මහසත් "දන් නම් ගුණවත්නටද් නොගුණවත්නටද් දිය යුත්තේ යැ. යම් දෙණැ ද ගොඩැ ද වපුළ බිජු පොළොව රසද් දියරසද් ගෙණ ඵල දෙයි. එසෙයින් ඵල නො දෙන දනෙක් නම් නැති. එබැවින් යම් කෙනක්නට ම දියැ යුත්තේ ය. එතෙකුදු හොත් ශස්‍යඵල කැමැත්තාහු ගොඬද් දෙණද් අනුපයෙහිද්[11] බිජු වපුරෙති. වැසි බොහෝ වී නම්, ගොඩ වපුළ බිජු ඵල දෙයි. තිබූ තැනැ වපුළ බිජු[12] කුණු වෙයි. වැසි මඳ වී නම්, දෙණ වපුළ බිජු[13] ඵල දෙයි. තුබූ තැන වපුළ බිජු මියෙයි. සම වැසි වී නම් තුන්තැන ම වපුළ බිජු[12] ඵල දෙයි. වැසි නැත්නම්, හෝ නිසා ගඟ නිසා වැවලැ විල්වලැ වපුළ බිජු දියෙන් හෝ යෙයි. (දයෙන් හෝ එයි.) තොද් එසෙයින් ම ඵල කැමැති වීහි නම්, ආ තාක් දෙනහට සැදැහෙන් දන් දෙ. එසේ දෙන කලැ සිල්වත් ගුණවත් කෙනෙක් සමුඬු වූහු නම්, සරුකෙත වපුළ බිජු සෙයින් තට ඵල මහත් වෙ"යි කී යැ.

කුමර "මම් කෙත් හැඳිනැ බිජ් පිහිට්වමි. ජාතිමත් වේද දන්නා බමුණෝ සරු[1] කේත"යි කී යැ. මහසත් "ජාතිමදමාන ලොභවෛෂමොහයෝ යම් යම් කෙනෙකුන් කෙරෙහි ඇද්ද, ඔහු ඇසිවසන් පිරුණු තුඹස් වැන්නහ. ඔවුනට දුන් දනහි ඵල මහත් නො වෙයි. යම් කෙනෙකුන් කෙරෙහි ජාති මදමානලොභවෛෂයෝ නැද්ද, මෙත්කුළුණුනුවණ ඇද්ද, ඔහු සියුම්යුරු පිරුණු බඳුන් වැන්නහ. ඔවුනට දුන් දනැ ඵල මහත් වෙයි. එ දන තට සුගිසපුව ගෙණ දෙන්නේ ය"යි කී ය. මෙසේ මහසත්හු පුනපුනා සිල්වත් ගුණවත්නට දුන් දනැ ඵල මහත් පරිදි කියත් කියත් දඬුයෙන් පහළ ඇසිවසක්හු සෙයින් කුපිත වැ "මෙතුන් දොරටුයෙහි ගොව්වෝ කොයට ගියහ?" කී ය. ඔහු අවුද වෙළෙයි ව වැඳ සිටියාහ. "මොහු කුමට වැද්දැ[2] දුන්ව?"යි කී ය. "වදනා කලැ නො දුටුම්හ. 'මෙනම් තැනෙක ගෙණ අය' යනු නො ද දන්මහ. මායාකාරයෙක් දෝ හෝ? විද්‍යාධරයෙක් දෝ හෝ? අප විසින් කල මනා කිමෙක් දැ?යි සිපා පිට වරළු නඟා පියා කර ගෙණ සත්වන දොරටුයෙන් පිටතට නෙරපියව"යි කී යැ.

මහසත් ඔහු ළඟ නොවන තුරු ම අහසට නැඟී සිට "තෝ විදුරුගල් නියෙන් කැණි යටියෙහි. වහණෙ දතින් කැටියෙහි ගිනි ගිලියටියෙහි"යි කියා ඔහුද් බමුණනුද් දක්නා සේ අහසින් නැඟී ගියේ[4]. එයින් වදාළහ බුදුහු.

---

1. සතර. 2. වැද. 3. පලා. 4. ගියෝ. 5. පණ්ඩිතයන්ගේ බැල ය. 6. මෙතෙක් දුක්. 7. දැහැවැ. 8. කීහ. 9. ත.

"ඉදං වත්වාන මාතංගො ඉසි සච්චපරක්කමො,
අන්තලික්ඛස්මිං පක්කාමි බ්‍රාහ්මණානං උදික්ඛතං"යි

මහසත් පැදුම්දස බලා ගොස් වෙයක බැස "මා පියවර දිට්ඨමංගලිකාවට පැණෙව්වයි ඇත්අස් ආදීන් විසින් නො මැකේව"යි ඉටා කෙණෙහි අහර සිඟාගෙණ එක් සාලායෙක වළඳයි. එනුවර දෙවියෝ " අපගේ සිල්වත් ගුණවත් වහන්සේට ඔහු බුණු සේ නො යෙද"යි දැහැවැ ගොස් ඔවුන් කෙරෙහි නායක යක් දරුව ග්‍රීවාව ගෙණ පෙරළා තිබී ය. සෙසු යක්හු සෙසු බමුණන් ග්‍රීවා ගෙණ පෙරළා තුබූහ. "මේ මහපුරිසා පිතැ"යි මෙළෙක් සිතින් නො මැරූහ. කුමරහු මුහුණ පෙරළී පිටිපස් බලා තුබූයේ යැ. ඇස් පෙරළී මළමිනිසුන් ඇස් වැනි වී යැ. මියෙන් කෙළපෙණ වැහෙයි. සිරිරු තද වි යැ. අත් පා දැඩි විනි. සෙහු බමුණෝ මියෙන් පෙණ නඟමින් පෙරළි පෙරළී අත්පා සිපත්. ඔහුගේ පරිජනයෝ ගොස් එපවත් දිට්ඨමංගලිකාවට කීහ. හෝ වෙළෙයි ව පහයින් බැස ගොස් "මපුත්හට මේ කළාහු කවරහ?" කිව. ජනයෝ " මෙයට ආ පවුල් පෙරෙව් මහණෙක මේ කෙළෙ"යි කීහු.

හෝ ඒ අසමින් ම "අනික් කෙනෙකුන්ගේ බල නො වෙයි මට මහත් සම්පත් දුන් මාතංග පණ්ඩිතයාගේ බල ය[5]. පුතු පමා සේ දැකැ ආයේ ය. හේ මෛත්‍රීභාවනායෙන් සම්පන්න යැ. මෙතෙක් දෙනාහට දුක්[6] පත් කොට හොවාපියා නො යෙ"යි සිතා "හේ කොයට ගියෙ?" යි පිළිවිසැ "පුන්සඳක් සෙයින් තෙවුමින් පැදුම්දස බලා අහසින් ගියේ යැ" යනු අසා "ම පුතු දිවි සඳහා ඒ උතුමා අයදනට ගිය මැනැවැ"යි රන්කලස රන් මලා ගන්වාගෙණ දැස්ගණ පිරිවරා ගොස් මහපුරිසා පියවර දැකැ "මේ මහිමියා පිවරැ"යි බලමින් ගොස් ඔවුන් පුටුයෙක හිඳ වළඳන්නවුන් දැකැ වැඳ සිටියා. මහසත් ඇය දැකැ මඳ බතක් පය තිබී යැ හෝ මහපුරිසා රන්කලසයෙහි දිය ගෙණ අත් දොවා "මපුත්හට මෙදුක් කළාහු කවරහ හො?"යි කිව. "තී පුතු තපස්වීනට කළ ආක්‍රොශ දැක ඔවුන්ගේ ගුණ දන්නා දෙවියෝ උහුට මෙතෙක් දැ කළහ"යි කීහු. "මම පුත්‍ර ශොකයෙන් ආයෙමි. තොප සරණ යෙමි. මපුත්හට නො දහව[7]"යි කිව. "තී පුතු මට ආක්‍රොශ කරණකලැ හෝ දැන් තී අයදනාකලැ හෝ මා සිතැ දොම්නස් ඇත්තේ නො වෙයි. හේ වෙදමදයෙන් මත. අර්ථ අනර්ථ නො දන්නි"යි කී යැ.

"ඔහු දිවි ගැලැ නොයනතුරු ඒබාලයහට ක්ෂමා කරන්නේ යැ, වහස්සේ"යි කමවා වැන්ද. එසේ බැවින් "යකුන් පලා යනු සඳහා තිට අමාඔස්සක් දෙමි. මා ඉඳුල්බත් ගෙන යා"යි කී[8]. "මැනැවැ, වහන්සේ"යි රන්මලාව එළවුව. මහසත් එහි ඉඳුල් බත් එවැ ඉඳුල් දිය එවැ "මෙයින් සමහරක් තී[9] පුතු මුයෙහි ඔව. තුබුවා සැළැ දිය නඟා පියා එහි ලා ඇලළා සෙසු බමුණන් මුයෙහි ඔව. ඔහු හැමදෙන නිරොග වෙති"යි කියා අහසට නැඟී හිමවත් ගියහ. හෝ ඒ රන්වලාව හිසින් ගෙණ "අමාඔස්සක් ලද්මි"යි කියමින් ගෙට ගොස් පළමු පුතු මියෙහි ඔත. නායක දෙව්රජ "ස්වාහි[10] තමා බෙහෙත් කරණකලැ අප කිසිදැ නො කට හැක්කැ"යි පලාගියේ, දරු වෙරැ ධූලි පිස්මින් නැඟී "අන්න,[3] මට මේ කෙළෙ කිමෙකැ?"යි කී ය. "තා කළදැ තෝ ම දන්හි. මොබට එ. තා පරමදක්ෂිණී ය කොටගත් බමුණන්ගේ විප්‍රකාර බලා"යි කිව. හේ බමුණන්ගේ විප්‍රකාර දැකැ විපිළිසර ඇති වී ය. එකල්හි ඔහු මවු "පුත, මණ්ඩප්පය, තෝ බාලයෙහි. දැනඵල මහත් වන තැන් නො දන්හි. දක්ෂිණාර්හයෝ නම් මෙසේ නො වෙති. මාතංග පණ්ඩිතයා සේ වෙති. මෙ තෙන පටන් ගෙණ මේ දුශ්ශීලයනට දන් නො දෙයි. සිල්වත්නට දෙ. මේ බල. තාගේ කුලුපගයන් අමාඔසු පොවා නීරොග කරම්හ"යි ඉඳුල්කැඳ දියසැළැ ලා අසූ දහසක් බමුණන් මියෙහි එවුහු[1] බමුණෝ වෙරැ ධූලි පිස්මින් නැංගහ. එකල්හි සෙසු බමුණෝ ඒ බමුනන් "සැඬැල්හු ඉඳුල් දිය පූහ"යි නොබමුණු කළහ. ඔහු ලජ්ජා ඇති ව පලාගොස් මෙධ්‍ය මහරජුහු කෙරේ වුසූහු මණ්ඩප්ප කුමර බරණැස ම විසී.

එක්බිති වෙත්‍රවතී නම් නුවරක් නිසා වෙත්‍රවතී නම් හෝ තෙරැ ජන්මවත් බමුණෙක් පැවිජි වැ ජන්ම නිසා මහත් මත් කොට වෙසෙයි. මහසත් "ඔහුගේ මත් බඳිමි[2]"යි එයට ගොස් හුඩුහොයැ වාස කරණුයේ එක්දවසක් දැහිටි කා "මේ ජාතිමත් හුගේ ජටායෙහි, ලග්න වෙව"යි ඉටා හොය දියෙහි බහාපී ය. දැහිටි ගොස් නහන්නහුගේ ජටායෙහි ලක්න වී ය. හේ දැකැ දැහැවැ හුඩුහොයට යනුයේ මහසත්හු දැකැ " තාගේ කවර ජාතිය?"යි පිළිවිසැ "සැඬැල් ජාතිය" යනු අසා "තෝ ය දියෙහි දැහිටි බහාලූයෙහි?"යි පිළිවිසැ " මම?"යි කීයෙන් "නස, යටත, සැඬල කළුවණ, මෙහි නො වසා. යට හොයැ වසා"යි කී යැ. යට හොයැ වසන්නහු විසින් බහාලූ දැහිටි හුඩුහොයට ගොස් ජටායෙහි ලග්න වූ කල්හි "යටත, ඉදින් තෝ මෙහි වෙසෙයි නම්, සත්වනුදවස් තා හිස සත්කඩක් කොට පළමි"යි කී යැ. මහසත් "ඉදින් මම මුහුට දැහැවියෙම් නම්, මාගේ සිල් නො රැකෙයි. උපායෙන් මොහුගේ මත් බිඳපිය[3] මැනැවැ"යි සත්වන දවස් හිරුහු නො නැංග දින.

මිනිස්හු ප්‍රතිහත[4]ව රජු ගෙණ ජාතිමත් තවුසානන් කරා ගොස් "තෙපි ය, හිරු නො නැංග දුන්නාව?"යි පුළුවුත්හ. හේ "මා කළ දැයෙක් නො වෙයි. හෝ තෙර එක් සැඬලෙක් වෙසෙයි. ඔහු කළ දැයෙක් වන්නේ වෙ"යි කී යැ. මිනිස්සු මහසත්හු කරා එළම "තෙපි ය, වහන්සේ, හිරු නො නැංග දෙව?"යි පුළුවුත් කල්හි 'තොපගේ කුලයට එළබෙන තවුස් මා නිවරද්හට සාප කෙළේ. ඔහු අවුදු මා කමවා පාවිට[5] හොත් කලැ හිරුහු විහිද්වමි"යි කීහ. ඔහු ගොස් ඒ තවුසා අතපය අත් ලා ඇදගෙණ අවුදු මහසත්හු පාමුල

1. ඔවුහු-ඇතැම්. 2. බිඳුමි. 3. බිඳපිව. 4. ප්‍රතිගත. 5. පාපිට. 6. හිරුහු. 7. සොළස බ්‍රාහ්මණසහස්සානි ජාඃ අඃ කඃ
8. වෙලෙව් ව. 9. විජ්ජාධරයෙක්. 10. කිවමන්. 11. හුණු කලල්. 12. ගිලුවා.

හොවා වඳවා "හිරු විහිදුව, වහන්සේ"යි කී කලැ "මම වු කල ක්ෂමා කෙරෙමි. මොහු ක්ෂමා නො කළ තාක් කල් හිරුහු නො විහිද්ද හැක්කැ"යි කීහ. "ඔස, වහන්සේ, කුම් කරම්හ?"යි කීහු. මහසත් "මැටි පිඬක් ගෙණෙව"යි ගෙන්වාගෙණ "මේ මැටිපිඬ තවුසා හිසැ තබා මොහු දියට බහා දියෙහි සිටුවව"යි සිටුවා හිරු[6] වුහුටහ. හිරුරස් පහළ විගස මැටිපිඬ සත්කඩක් වැ පැළී ගියේ. තවුස් දියෙහි ගැලී කිමිඳැ අනෙක් තොටකන් නැඟී ගොස් එතන පටන් ගෙණ "ජාතීන් කම් නැති; පැවිජියන් සිත ගුණදහම් මිස ය"යි මන්විසී නො ව විසී.

මහසත් ඔහු දමා "අසූ දහසක්[7] බමුණෝ කොහි වෙසෙති හො?"යි අවජනේ මෙධ්‍ය නම් රජු කෙරෙහි වසනුවන් දැක ඔවුන් දමනු සඳහා ඉදුහයෙන් ගොස් නුවර අබියෙස්හි බැස පය ගෙණ නුවර වැද සිඟන්නට වන. බමුණෝ දැකැ හැඳින "මේ මෙහි එක් දෙදවස් විසී නම්, අපට පිහිට නැතැ"යි වෙලෙයි ව[8] ගොස් "මහරජ, මායාකාර එක් විජ්ජාධර සොරෙක්[9] මෙ නුවරට ආ යැ. ඔහු වහා හරව පියව"යි කීහු. රජ "මැනැවැ"යි ගිවිස්සැ. මහසත් කෙණෙහි අහර සිඟාගෙණ එක් තැනෙක්හි හිඳ වළඳා උයන් ගොස්, අතීතයෙන් හා අනාගතයෙන් අසූ කපක් දක්තුද් ආවර්ජනා නැති ව, නිවරද වන බැවින් සැක නැති ව, මඟුල්සලවට හුන්නේ ය. රජු අනුන් කියමන්[10] ගෙණ තෙමේ ම ගොස් කඩුයෙන් මහසත්හු හිස සිඳපී යැ. හේ මිය බඹලොවැ උපනැ. දෙවියෝ දැහැවැ පෙර කී සෙයින් ම නවවිධ වර්ෂා වැස්වූහ. මෙහි අටවනු ව විරුවූ ලොහොදිය බඳු ලොහො මඬවැසි වටැ.නවවනු ව එම බඳු කලල්[11] වැසි වට. මෙසේ කැලණි මහ රජහු සඟනට කළ වධයෙන් ඔහුගේ රජය මුහුදු කැලුවා[12] සෙයින් ම මෙධ්‍ය නම් රජු මාතංග නම් ඍෂින්හට කළ වධයෙන් ඔහුගේ රට නොරට වි යැ. එ රජ සහපිරිවරින් ගොස් මහනරකයේ උපන්. එයින් කීහ සංකිච්ච පණ්ඩිතයෝ:-

"උපහච්ච මනං මෙජ්කෙධා මාතංගස්මිං යසස්සිනෙ,
සපාරිසජ්ජො උච්ඡින්නො මෙජ්කධාරඤ්ඤං තදා අහු"යි.

මෙසෙයින් මෙධ්‍යාරණ්‍යය වල් වූ පරිදි දත යුතු. මාකංග ඍෂිහු නැමින් හේ මාතංගාරණ්‍ය නම් වී.

මෙසේ උපාලි මහසිට්හු "දණ්ඩකාරණ්‍යාදින් ඍෂීන්ගේ දැහැවිලින් වල් වූ පරිදි ඇසීමි"යි කී කල්හි බුදුහු "මහසිට, මහසිට, සිහි එළවා කියා. තා 'කායදණ්ඩ මහතැ'යි පළමු කී බස් හා දැන් 'මනොදණ්ඩ මහතැ'යි පසු ව කියන බස් නො ගැළපෙ"යි වදාළෝ. එසඳැ උපාලි ගහපති "වහන්සේ, මම පළමු උපමායෙන් ම ප්‍රසාද කෙළෙමි. එතෙකුදු වුව භවත්හුගේ[1] විසිතුරු ප්‍රශ්නව්‍යාකරණ ඇසියටි වැ විරුද්ධයක්හු වැනි වීමි"යි පැහැදැ සරණ ගියේ. "මහසිට, සතා පිරික්සා සරණ යනු මැනැව. තොප වැන්නවුන් මා දැකැ මා සරණ යන කලැ, නුවටුන් දැකැ නුවටුන් සරණ යන කලැ, 'මේ උපාලි මහසිට් දුටුදුටුවන් සරණ යෙ'යි යනු නො කියවුව මැනැවි. තොප වැනි ප්‍රසිද්ධ මිනිසුන් සිතා පවත්නා තැන් යෙදෙ"යි වදාළෝ. "වහන්සේ, මම 'සිතා පිරික්සා සරණ යනු මැනැව' යන මෙයින් මැ ඉතා සතුටිමි. වහන්සේ, තීර්ථකයෝ සව්වන් ලද්කලැ 'අසුවල් රජ අසුවල් ඇමැති අසුවල් සිට් අප සරණ ගියේ. සවු වී ය'යි දද[2] නඟා නුවර හඬ ගහා ඇවිදුති; තමන් මහත්බව් පාළ කරනු සඳහා යැ. මා දුලද් කලැ එසේ ම කළහ. වහන්සේ සිතා පිරික්සා සරණ යන්නට වදාරණදැ ය. වහන්සේ මම දෙවනවටැ දු සරණ යෙමි"යි සරණ ගියේ.

බුදුහු "මහසිට, තාගේ ගෙය බෝදවසක් නුවටනට පැන් පොකුණක් සේ සිටියේ යැ. පෙර තොප ආ තාක් දෙනාහට 'නැතැ'යි නොකියා දෙහි. දැන් මා සරන ගිය බැවින්ම ඕහට දෙන දැ නො සිඳ ආකෙනක්නට දෙන්නේ ය"යි වදාළහ. "වහන්සේ මම නුවටුන් කියන්නා ඇසූයෙමි. 'මහණ ගොයුම් මට ම දන් දිය යුත්තේ යැ. මාගේ සව්වනට ම දන් දිය යුත්තේ යැ. මට ම දුන්නෙහි ඵල මහත. මාගේ සවවනට ම දුන්නෙහි ඵල මහත. අනුන්ගේ සවවනට දුන්නෙහි ඵල මහත් නො වෙ'යි කියන්නාය. දැන් වහන්සේ මා නුවටුවන් කෙරේ ද දනැ සමාදන් කරවනදැ ය. මම් ම එයට කටයුතු දන්මි. වදාරණ දැයට සතුටිමි. වහන්සේ මම තුන්වන වටද් සරණ යෙමි"යි මෙසේ තුන්යලක් තුණුරුවන් සරණ ගියේ. බුද්හු ඔව්හට සිවුසස් දෙසූහ. හේ සෝවාන් ඵල පසක් කොට දුට්ධම් ඇති ව පත්ධම් ඇති ව දත්ධම් ඇතිව "වහන්සේ, ඇප් බොහෝ කාර්ය ඇත්තම්හ"යි කී යැ. "කල් දනු මහසිට"යි වදාළහ.

එකල්හි උපාලි ගහපති හුනස්නෙන් නැඟී බුදුන් වැඳ පැදකුණු කොට තමාගේ ගෙට ගොස් දොරටුගොව්වා කැඳවා ගෙණ "අද පටන් කොට නුවටුන් ගෙට නො වැද්ද දෙන්නේ යැ. බුදුන් සඟුන් උපාසකයන් උපාසිකාවන් ආ කලැ වැද්ද දෙන්නේ යැ. ඉදින් කිසි නුවටෙක් ආ නම්, එහු කැමැත, බත් ගෙන්වා දෙන්නේ ය"යි යොදා ගෙට වන. එකල්හි දීර්ඝතපස්වි ඔහු බුදුන් කරා ගියතැන් පටන් ගෙණ "සිට් නුවණැත්තේ යැ. මහනගොයුම්හු දර්ශනසම්පත් ඇත්තේ යැ. නෛයර්යාණි ක කථා ඇත්තේ යැ. ඔහුගේ දර්හනයෙහි දු පහද්දි. පැහැද සරණ යෙයි. තව[3] සරණ ගියේ හෝ? නො ගියේ හො?"යි කන් කුරු[4] කොට ගෙණ ඇවිදුනේ[5] ඔහු සරණ ගිය පරිදි අසා නිගණ්ඨනාත පුත්‍රයා කරා ගොස් උපාලි මහසිට් මහණ ගොයුම්හු සරණ ගියේ ල"යි කී යැ.

---

1. භගවත්හුගේ. 2. ධ්වජ. 3. තවද. 4. කන්කරු. 5. ඔ ඇවිදිනේ. 6. සිටුව. * සමහර පොත්හි මෙ තැන "එකල්හි උපාලිගහපති හුනස්නෙන් නැඟී බුදුන් වැන්ද' යන පාඨය පෙණේ. 7. ආවර්ථන. 8. සිටුව. 9. වඩා.

ඒ අසා නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර "උපාලි මහසිට් මහණ ගොයුම්හුගේ සවු වන්නට නිසි නො වෙයි. මහණ ගොයුම්හු උපලි මහසිට්හුගේ සවු වන්නට නිස්සැ"යි කී යැ. මෙසේ දීර්ඝතපස්වී තුන්යලක් කියා නිගණ්ඨනාත පුත්‍රයා නො හදහන සේ දැකැ "වහන්සේ, මම් උපාලි ගහපති මහණ ගොයුම්හුගේ සවු බවට ගියේ, නො ගියේ යනු ගොස් දන්මි හො?"යි කී යැ. "මැනැවි, ගොස් අතුරුදනැ"යි කී ය. එසඳ දීර්ඝතපස්වී උපාලි ගහපතිහිගේ ගෙට ගියේ. දොරටුගොවු ඔහු නො වැද්ද දී "සිට. අප මහසිට් මහණ ගොයුම්හුගේ සවු බවට ගියේ ය. නො වැද්ද දෙමි. බත් කැමැත, මෙහිම * සිට,[6] මෙයට ගෙණ එති"යි කී යැ. "මට බතින් කම් නැති"යි එහි ම සිට නැවැත නිගණ්ඨනාත පුත්‍රයා කරා ගොස් "උපාලි ගහපතිහි මහණ ගොයුම්හුගේ සවු බවට ගියේ සැබැව. මම් මුල ම කීමි. වහන්සේ, උපාලි මහසිට්හු මහණ ගොයුම්හුහට වාදාරොපණයට යනු මට නො රිසුනේ යැ. හේ මායාවි යැ. අනුන්ගේ සව්වන් ආවර්ථනය කොට ගන්නා මායාවක් දන්නේ යැ. දැන් තොපගේ උපාලි මහසිට් මහණ ගොයුම්හුගේ ආවර්ථනීය මායායෙන් ආවර්තිත[7] වී ය"යි කී ය.

එකල්හි නිගණ්ඨනාත පුත්‍ර දීර්ඝතපස්විහි තුන්යලක් කිව ද නො හදහා "මම් ම යෙමි. ගොස් දන්මි"යි මහත් නුවටපිරිස් හා සමඟ උපාලි ගහපතිහි ගෙට ගියේ. දොරාට්ගොවු ඔහු නො වැද්ද දී "සිට. අප මහසිට් මහන ගොයුම්හුගේ සවුබවට ගියේ. තොප නො වැද්ද දෙම්හ. බත් කැමැති මෙහි ම සිටු[8]. මෙයට ගෙණ එතී" කී යැ. හේ බලවත් ශොකයෙන් අභිභූත වැ "මෙහි ම සිටු[8]" යන බස නො සලකා "තෝ ඔහු කරා ගොස් මා අවුදු දොරටුයෙන් පිටත තමා දැක්කැටි ව සිටි පරිදි කියා"යි කී යැ. දොරටුගොවු ගොස් සිට්හට කී. උපාලි මහසිට්හුගේ පහය වටා සත්පවුරු සත්දොරටු යැ. හේ දොරටුගොව්වහට මධ්‍යයෙහි සතරවන දොරටුයෙහි තමා හිඳිනා අසුන් පණවන්ට කී යැ. හේ අසන් පන්වා ගොස් කී යැ. සිට් එයට ගොස් හැමයට උතුම් අස්නෙහි හිඳ "නුවටුන් එම්හ යි සිතුව, එනු කරා"යි කී ය. දොරටුගොවු ගොස් නුවටනට කී යැ.

එකල්හි නිගණ්ඨනාත පුත්‍ර දීර්ඝතපස්වීහි තුන්යලක් කිව ද නො හදහා "මම් ම යෙමි. ගොස් දන්මි"යි මහත් නුවටපිරිස් හා සමඟ උපාලි ගහපතිහි ගෙට ගියේ. දොරාට්ගොවු ඔහු නො වැද්ද දී "සිට. අප මහසිට් මහණ ගොයුම්හුගේ සවුබවට ගියේ. තොප නො වැද්ද දෙම්හ. බත් කැමැති මෙහි ම සිටු[1] මෙයට ගෙණ එතී" කී යැ. හේ බලවත් හොකයෙන් අභිභූත වැ "මෙහි ම සිටු[1]" යන බස නො සලකා "තෝ ඔහු කරා ගොස් මා අවුදු දොරටුයෙන් පිටත තමා දැක්කැටි ව සිටි පරිදි කියා"යි කී යැ. දොරටුගොවු ගොස් සිට්හට කී. උපාලි මහසිට්හුගේ පහය වටා සත්පවුරු සත්දොරටු යැ. හේ දොරටු ගොව්වහට මධ්‍යයෙහි සතරවන දොටුයෙහි තමා හිඳිනා අසුන් පණවන්ට කී යැ. හේ අසන් පන්වා ගොස් කී යැ. හේ අසුන් පන්වා ගොස් කී යැ. සිට් එයට ගොස් හැමයට උතුම් අස්නෙහි හිඳ "නුවටුන් එම්හ යි සිතුව, එනු කරා"යි කී ය. දොරටුගොවු ගොස් නුවටනට කී යැ.

එකල්හි නිගණ්ඨනාත පුත්‍ර මහත් නුවටපිරිස් හා සමඟ සතරවන දොරටුවට ගියේ. පෙරැ උපාලි මහසිට් නිගණ්ඨනාත පුත්‍රයා එනකලැ දුර ම දැක පෙරමගට ගොස් අත වටා[2] ගෙණ ගෙට ඇරැ හැමයට උතුම් අස්නෙහි උතුරුසළුයෙන් පිසිපියා එම උතුරුසළව බඩ වටා ඕමින් "ආචාර්ය, සෙමෙන් හිඳුව. සෙමෙන් හිඳුව" සෙමින් මහත් තෙල්කළයක් බහා තබන්නක්හු සේ දොහො අතින් ගෙණ බහා හිඳුවයි. හේ දැන් හැමයට උතුම් අස්නේ තෙමේ හිඳ "හින්දැටි වුව. තිලී බැස හිඳුව"යි කී යැ. එසඳ නිගණ්ඨනාත පුත්‍ර බලවත් ශෝකයෙන් අභිභූත වැ "මහසිට, ඇලැළ ගියෙහි. මහසිට, ඇලැළ ගියෙහි. 'වහන්සේ, මම් මහණ ගොයුම්හුහට වාදාරොපණයට යෙමි'යි ගොස් මහත් වාදබන්ධනයෙන් තිර ව උහුගේ ආවර්තනමායායෙන් ආවර්තිතව ආහි?"යි කී යැ.

එකල්හි සිට් තමා පිළිවුද් සෝවාන් මඟ සඳහා "වහන්සේ ආවර්තනමායාභද්‍රයැ. සුන්දරයැ. කල්‍යාණ යැ. මා සැනැහැති නෑයෝ මේ ආවර්ථනමායායෙන් ආවර්තිත වෙත්වයි. හේ මා සැනැහැති නෑයනට බොහෝ කල් හිතයට සුවයට වැටෙයි. හැම රජ්ජුරුවෝ හැම බමුණෝ හැම වෛශ්‍යයෝ හැම ශුද්‍රයෝ හැම දෙවියෝ හැම මිනිස්හු මේ ආවර්තනමායානේ ආවර්තිත වෙත්වයි. හේ ඕනට බොහෝ කල් හිතයට සුවයට වැටෙයි. තොපගේ සසුන් අනෛයර්යාණි ක යැ. අප බුදුන්ගේ සසුන් නෛයර්යාණි ක යැ. තොපට උපමාවක් දක්වමි. නුවණැති කෙනෙක් දන්තිඃ-

"පූර්වයෙහි එක්තරා මහලු බමුණක්හුගේ ළදැරි භායර්යාවක් වුව. හෝ ගබ් ගෙණ වදනවර වූකලැ. 'යා; බමුණ, අවුණුදොරැ දිව ඇති නැති කෙළිබඩු තබා විකුණෙති. තිලින් මිලයක් ගෙණ ගොස් මපුතු කෙළනට වඳුරුපැටක[3] විකිණි ගෙණ එ'යි කිව. 'දැන් බල. තී වැදූ[4] කලැ පිතෙක් වී නම්, වඳුරුපැටකු ගෙණ එමි. දුවක් වූ නම්, වඳුරුපැටියක ගෙණ එමී' කී ය. මෙසේ දෙයලක් තුන්යලක් ඇය කීකල 'කැමැත්තා කළ මැනැවැ'යි බමුණු අවුණුදොරින් වඳුරුපැටකු විකිණි ගෙණ ඇරැ 'පුතු කෙළනට මුහු බලා ගණැ'යි කී යැ. එකල්හි බැමිණි ය 'බමුණ, මේ වඳුරුපැටවු රඟ පොවන රදාදරුවා කරා ඇරැ රන් වන් කොට පොවා තළා ගුළා මට කොට ඇරැ දක්වා දෙනු කර'යි කිව. 'බමුණු ඇය කැමැත්තා කළ මැනැවැ'යි රදාදරුවා කරා ගොස් 'මුහු රන්වන් කොට පොවා තළා ගුළා මට කොට දෙ'යි කී යැ. එකල්හි රදාදරු 'දිවි ඇති නැති වත් රඟ

1. සිටුව. 2. වඩා. 3. නිසි වඳුරු පැටවකු. 4. වැදැ. 5. කොළ. 6. මිටි. 7. දිවිනැති වන්නාහ.

පොවන බැවින් මේ වඳුරු පැටහු රන්වන් කට හැක්ක. කඳ තබා කොළන[5] මුගුරෙන් කුස පහළකලැ කුස මිරිකෙයි. වසුරු නික්මෙයි. හිස පහළකල හිස මිරිකෙයි. මුල් නික්මෙයි. මිණි [6] වහණෑ තබා ගුළනකලැ ලොම් නැති වෙයි. සිවි දු නැති වෙයි. දිවි නැති වන්නා[7] වුව තළනකල කඬ කඬ ව යෙයි. ගුළනකල සුණු සුණු ව යෙයි. මේ වඳුරුපැටෙ රංගක්ෂම වෙයි. ආකොටන ක්ෂම නො ද වෙයි. විමාර්ජනක්ෂම නො ද වෙ'යි කී ය. එසෙයින් ම බාලනුවනුන්ගේ කථා ප්‍රිය ව රාගමාත්‍රයක් ජනන බැවින් රංගක්ෂම වෙයි. පණ්ඩිතජනයන් විසින් නුවටුන්ගේ කථා දු සෙසු භාරතරාමායණාදි නිරර්ථක කථා මාර්ග දු විමසා බලත් බලත් තොහො පැර සාල් සොයන්නා සෙයින්, කේල්ගසැ හර සොයන්නා සෙයින්, සිස් වන බැවින් අනුයොගක්ෂම නොද වෙයි. විමාර්ජනක්ෂම නො ද වෙයි. එම බමුණු අනෙක් සමයෙක හා පිළීසඟලක් ගෙණැ, රඟ පොවන රදාදරුවා කරා ගොස් 'මෙ සඟළ රන්වන් කොට පොවා තළා ගුළා මට කොට දෙ'යි කී යැ. එකලැ රඟ පොවන රදාදරු 'වහන්සේ, මේ සඟළ වූ කල රංගක්ෂම ය. ආකොටනක්ෂම ය. විමාර්ජනක්ෂම ය. විමාර්ජනක්ෂම ය'යි කී යැ. එසෙයින් ම අප සමමාසම්බුදුන්ගේ සිවුසස් දිස්නා කථා පණ්ඩිතජනයනට ප්‍රිය වන බැවින් රංගක්ෂම ය. අනුයොගක්ෂමය. අනුමාර්ජනක්ෂම ය. හවුරුදු සියයකුදු අසත්, තෘප්ති නැති. මහමුහුදු සෙයින් ගැඹුරු වෙ"යි කී.

එකල්හි නිගණ්ඨනාත පුත්‍ර "මහසිට, සරාජිකාපර්ෂද් දු තා අපගේ සවුබව් දන්නි. දැන් තා කාගේ සවු ය යනු දන්මහ?"යි කී යැ. එසඳ උපාලි ගහපති හුනස්නෙන් නැඟී උතුරුසළු එකස් කොට ලා බුදුන් වසන දසට ඇඳිලි බැඳ "මම් යමක්හුගේ සවුයෙම් ද, ඔහුගේ ගුණ අසව"යි බුදුන්ගේ ගුණ වණනුයේ තමා සැබෙවින් කී දැයක් අනෙකාකාරයෙන් දන්නා උද්ඝටිතඥ පුගුල් වන බැවින්, සෝවාන් මඟින් ආ පිළිසිඹියා විෂයෙහි සිටි වන බැවිනුදු.

"ධිරස්ස විගතමොහස්ස පභින්නඛිලස්ස විජිතවජයස්ස,
අනීඝස්ස සුසමචිත්තස්ස වුද්ධසීලස්ස සාධුපඤ්ඤස්ස,
වෙස්සන්තරස්ස විමලස්ස භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මි"

යනාදි විසින් දසගාථායෙකින් සියක් පදයෙන් බුදුන්ගේ ගුණ වණා "මම් මෙබඳු ගුණ ඇති බුදුන්ගේ සවුයෙම්[1]යි කී ය. එකල නිගණ්ඨනාත පුත්‍ර "තා මහණ ගොයුම්හු කරා දැන් ගොස් අව. එවිගස මෙගුණ කිසේ කියන්නට නිසි වීහි?"යි කී යැ. එසඳ "යම් සේ නානාපුෂ්පයන්ගේ මහත් මල් රැසක් දක්ෂ වූ මල්ලරෙක්[2] තමා දක්ෂ වන බැවිනුදු මල්හි නොයෙක් පැහැ ඇති වන බැවිනුදු විසිතුරු කොට ගොතා ද, එසෙයින් ම බුදුන්ගේ නන්නන් ගුණකුසුම් ගොතන්නට මා වැනි දක්ෂ පුරුෂයෙක් නොනිසි වේ දැ?"යි කී යැ. ඒ අසා නිගණ්ඨනාත පුත්‍ර "මෙ සිටි අප කෙරෙන් පහ වී ය, දැන් කලී නටම්හ. අපගේ බත්කුඹ බිනැ" යි සිතන්නාහට බලවත් ශොක උපන. හදවත කකියා ගියේ. පයක් පමණ ලේ කටින් නැංග. එහි ම දනින් හින. ඔහු හිදොලුයකින් පිටි නුවර ඇරැ හැඳෙකින් පාවා නුවර ගෙණ ගියහ. හේ පාවා නුවරැ මෙළේ.

මෙසෙයින් බුදුහු තමන් පුරිසදම්මසාරථී වන බැවින් උපාලි මහසිටිහුද් ආද ශබ්දයෙන් ගත් දසමහගපති සිටිහුද් දමා අමාමහ නිවන් පැමිණි වූහු.

ගෘහපතිදමන නම් සතරවන පරිච්ඡේදය නිමි.

5. පරිච්ඡේදය

බ්‍රාහ්මණ දමනය

කුටදන්ත නම් බමුණා[3] දැමූ පරිදි කිසේ ය යත්*- එක්සමයෙක්හි බුදු ඇසින් දස දහස් ලෝබා බලන බුදුන්ගේ නුවණ දැල්හි කූටදත්ත නම් බමුණා පැණි නි. එකල්හි බුදුහු "මේ බමුණු මාගේ නුවණ දැල්හි පැණෙයි. මුහුට උපනිඃශ්‍රය ඇති හො?"යි බලන්නාහු "මා ඔයට ගිය කලැ උහු අතැවැස්සෝ දොළොස් ආකාරයෙකින් බමුණාගේ ගුණ කියා මා කරා නො යා දෙති. හේ ඔවුන්ගේ වාද බිඳැ එකුන්තිස් ආකාරයකින් මාගේ ගුණ කියා මා කරා අවුදු පැන පුළුවුස්සි. මා පැන විසඳූ කල සරණයෙ"යි පන්සියක් සඟුන් පිරිවරා මගධරට සැරිසරමින් ඛාණුමත නම් බමුණු ගමට පැමිණැ අඹයටි උයන්හි වැඩැ වෙසෙති.

එකල්හි බිම්සර මහරජහු විසින් බඹදෙයන්[4] තමහට පමුණු කොට දුන් ඛාණුමත නම් බමුණු ගම්හි වසන කූටදත්ත නම් බමුණු මහත් යාගයක් කරන්නට සැරැවී ය[5]. සත්සියක් ගොනුන් සත්සියක් දෙනුන් සත්සියක් වස්සන් සත්සියක් වැස්සන් සත්සියක් එළුවන් සත්සියක් එළුදරුමැඬවුන් නොයෙක් මුවන් ලිහිණි යන් සත්සත්සිය බැගින් මරා යාග කරන්නට යාග ශාලායෙහි ටැඹැ ඇරැ බැඳ සිටවී යැ. එකල්හි යාග අනුභව කරන්නට රැස් වූ බමුණෝ[6] "තං ඛො පන භගවන්තං ගොතමං එවංකල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො"

---

1. සරණ යෙමි යි. 2. මල්ලරයෙක්. 3. බමුණානන්. 4. දෙසෙන් (ශිලාලේඛන සංග්‍රහයේ 3 වන කාණ්ඩ යේ 191 වන පිටුව බැලිය යුතුය). 5. සැවිය. "යාග අනුභව කරන්නට රැස් වූ බමුණෝ" යන්න "ඛාණුමතකා බ්‍රාහ්මණ ගහපතිකා" යන පාඨය හා නො ගැළපේ. ඒ අනුව මෙය "බමුණුමත නම් බමුණුගමැ වසන බමුණු ගැහැවි යෝ"යි විය යුතු.

යනාදීන් පැවැති බුදුන්ගේ යසගී අසා බුදුන් දක්නට අඹයට්ඨි උයන් යෙත්. එකල්හි කූටදත්ත නම් බමුණු තමා වසන පහයැ උඩුමහලෙහි දවයහන්හි හෙවැ කවළියෙන් බලන්නේ බුදුන් දක්නට යන බමුණන් දැක පුළුවුත් දෑ කියන ඇමැත්තා කැඳවා ගෙණ "මේ බමුණෝ කොයට යෙති?"යි පිළිවිසැ, බුදුන් දක්නට යන පරිදි අසා " මහණ බවත් ගොයුම් තුන් යාගසම්පත් හා සොළොස් පිරිවර දනී ලත් මම් ඒ නො දන්මි මහායාග ද කටට්යෙමි. මහණ ගවත් ගොයුම්හු කරා ගොස් ඒ පිළිවිසැ ගත මැනැවැ"යි සිතා බමුණන්ට "කුඩාතමක් බලන්නේ ය. මම ද එමි"යි කියා යවී යැ.

බමුණෝ ඔහු බුදුන් දක්නට යන පරිදි අසා "මේ කූටදත්ත නම් බමුණු උතුම් බමුණෙකැ. බොහෝ සේ සෙසු බමුණෝ මහණ භවත් ගොයුම්හු සරණ ගියහ. මෙ මත්න සරණ නො ගියේ. ඉදින් මේ එයට ගියේ වී නම්, උහුගේ ආවර්තනමායායෙන් ආවර්ත්තව සරණ යෙයි. එසේ වන්නා හා මුහුගේ ගෙදොර බමුණනට හුනු සෙනක්[1] වැනි වෙයි උහුගේ ගමනට අත්තරාය කළ මැනැවැ"යි සිතා බැණ ගෙණ "තමාගේ ගුණ කීකල සතුටු නො වන සතෙක් නම් නැති උහුගේ ගුණ කියා වළකම්හ"යි සිතා උහු කරා ගොස් "සැබෑ ද[2] තා මහණ භවත් ගොයුම්හු කරා යන්නෙ? ය"යි පිළිවිසැ "සැබැවැ"යි කීයෙන් "තෝ ඔහු කරා නො යා. තෝ උහු දක්නට යන්නට නො නිස්සෙහි. හේ තා දක්නට එන්නට නිස්සැ. තෝ ඉදින් උහු කරා ගියෙහි නම් තාගේ යශස් පිරිහෙයි. උහුගේ යශස් වඩී. අභිජාතයෙහි. මහත් ධන ඇත්තෙහි ත්‍රිවේදයෙහි පාරයට ගියෙහි. අභිරූපයෙහි. සිල්වත්හි පිය[3] තෙපුල් ඇත්තෙහි. තුන් සියයක් බමුණු දරුවනට ඇදුරෙහි. නො එක් දිශායෙන් බමුණු දරුවෝ අවුදු තා කෙරෙහි ශාස්ත්‍ර උගණි ති. තෝ මහල්ලෙහි. මහණ ගොයුම් ළදැරි ය. තෝ බිම්සර මහරජහු විසින් පුදන ලද්දෙහි. පොක්ඛරසාති බමුණා විසින් පුදන ලද්දෙහි. මගධ රජහු තට බඹදෙයෙන් දුන් පමුණුයෙහි වාසය කෙරෙහි. තෝ මහණ භවත් ගොයුම්හු දක්නට යන්නට නො නිස්සෙහි. හේ තා කරා එන්නට නිස්සැ"යි බිණූහු.

එකල්හි කූටදත්ත බමුණු "මේ බමුණෝ ජාති ආදීන් මගේ ගුණ කියති. තමාගේ ගුණයෙහි රැඳෙනු යෙදෙන්නේ නො වෙයි. එසේ බැවින් මොවුන්ගේ වාද බිඳ මහණ භවත් ගොයුම්හුගේ මහත්බව් හඟවා මොවුන් එයට යනු කළ මැනැවැ"යි සිතා "තෙපි මා හා කියනු අසව. මම් කවරෙම්? මහණ භවත් ගොයුම්හුගේ ජන්ම සම්පත් ආදි ගුණයෝ කවරහ? මෙරගල් පිණි ස සිදුහතු සෙයින්, මහමුහුදු පිණි ස බොලට ගැලෙන දිය සෙයින්, සත්[4] දහතළා පිණි ස පිනිබිඳු සෙයින් මහණ භවත් ගොයුම්හුගේ ජන්ම සම්පත් ආදි ගුණයන් පිණි ස අපගේ ගුණයෝ ලාමකයහ. එබැවින් භවත් ගොයුම්හු දක්නට යන්නට ඇපි මැ නිස්සම්හ. මහණ භවත් ගොයුම් අභිජාත ය. මවුපියන් විසින් කිය හැකි දොස් නැති යේ යැ. ඔහු මැනියන්ගේ පක්ෂයෙහි අසූ දහසක් කුලවැස්සහ. පියානන්ගේ පක්ෂයෙහි අසූ දහසක් කුල වැස්සහ. මෙසේ එක්ලක්ෂ සැට දහසක් කුල වැස්සන් පියා පැවිජි වූයේ බිමැ නිධාන කොට තිබූ ධන මීස උහු උපන් දවස් මැ සංඛ නම්, එල නම්, උත්පල නම්, පුණ්ඩරීක නම් සතර නිධිකුම්භියෙක් නැංගැ. එහි සංඛ නම් නිධිකුම්භිය ගවු පමණැ. එල නම් නිධිකුම්භිය දෙගවු පමණැ. උත්පල නම් නිධිගුම්භය තුන්ගවු පමණැ. පුණ්ඩරීක නම් නිධිකුම්භිය යොදුන්[5] පමණැ. එහි ගත් තැන් පිරෙයි. මෙසේ මහත් ධන පියා පැවිජි[2] වූයේ යැ. තුරුණු වියෙහි සොඳුරු යොවුනෙහි ගිහිගෙන් නික්මැ ගොස් පැවිජි වූයේ ය. මවුපියන් නොකැමැති සේ කඳුළු මුසුමුහුණු ඇති නෑයන් වලප්වා පැවිජි වූයේ යැ. අභිරූප යැ. දර්ශනීය යැ. ප්‍රසාදජනක යැ. පැහැසපුවෙන් උපෙත යැ. මහබඹහු සෙයින් දිලියෙයි. රාහු අසුරිඳුහු දු පමණ නො ගත හැකි අපමණ අවකාශ ඇත්තේ යැ. සිවුපිරිසුදු සිල්වතැ. කලණ මියුරු වියත් තෙපුල් ඇත්තේ යැ. ආදිමධ්‍යාවසාන ප්‍රකට කොට කියනු වූයේ යැ. උහුගේ එකෙකි ධම්දෙස්නෙන් සුවාසූ දහස් සුවාසූ දහස් පමණ දෙව්මිනිස්හුද් මඟපලඅමා වළඳති. එයින් බොහෝ දෙනාහට ඇදුරැ. කාමරාග පැහුයේ යැ. අචපල යැ[7]. කර්මවාදී යැ, ක්‍රියාවාදී යැ. නවලොවුතුරා දහම් පුරස්සර කොට වැටෙයි. සැරියුත් මහමුගලන් මහසුබ් ඈ මහණ බමුණෝ උහුට පිරිවර වැ වැටෙති. තමහට විරුද්ධ වූ බමුණනට අවිරුද්ධ වැ. හිතකාම වැ වැටෙයි. උතුම්කුලෙන් පැවිජි වූයේ යැ. නොනට කුලෙන් පැවිජි වූයේ යැ. මහත් ධන ඇති මහත්ගොග ඇති සමෘද්ධ කුලයෙන් පැවිජි වූයේ යැ. පරරටින් ක්ෂත්‍රිය පණ්ඩිත ආදීහු දු දෙව්බඹ නාගජඹ ආදිහු දු පැන පුළුවුස්නට එති. ඇතැම්හු පැන පුළුවුස්නට හෝ තමන් විසජුන් පිළිගන්නට හෝ නොපොහොසත් සේ[8] සිතා නො පිළිවිසැ මැ නො බැණ හිඳිති. ඇතැම්හු පුළුවුස්ති. හේ ඔවුන් පැනයෙහි උත්සාහ ජනවා කියවයි. මෙසේ ඔවුන් හැමදෙනාගේ විමතීහි, වෙළල පැමිණ බිඳෙන මහමුහුදැ රළ සෙයින්, ඔහු කරා පැමිණෙමින් ම බිඳෙති. නොඑක් දෙව් දහස්හු දිවියෙන් උහු සරණ ගියහ. මහණ භවත් ගොයුම්හුගේ, 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො' යනාදී යසගෙන් දසදෙසෙහි පතළේ යැ. හේ සුපිහිටි පතුල් ඈ දෙතිස්මහ පුරිස් ලකුණෙන් සැදුනේ යැ. දෙව්මිනිසුන් ගිහිගේ සසුන්වැස්සන් කෙරෙහි තමා කාරා ආවුන්ට පළමු මැ, 'එව සුවද්' යෙයි. කණට සුව මෙළෙක් තෙපුල් බෙණෙයි. පිළිසඨරහි දක්ෂ ය. සිවුවණක් පිරිස්වැස්සන් ආ ආ කලැ ගමන්ශ්‍රම නිවන්නවුන් සෙයින් පෙරට වැ ස්වාගත කෙරෙයි. සිවුවණක් පිරිස් දුට්කල ඔහුහට ලහිරිරසින් පුබුදුනා පියුමක් සෙයින් මුවපියුම් විකසිත වෙයි. පුන්සඳක් බඳු සොම් මුහුණු ඇති වෙයි. ඇතැම්හු පිරිස් දුටුකලැ කර බහාගෙණ නො බැණ හිඳිති. මහණ භවත් ගොයුම් වූ කල සුලභ කථා ඇත්තේ යැ. ඔහු කරා ආවන්ට 'ඇපි මෙයට කුමට ආම්හ?' යන විපිළිසර නො උපද්දි. ධම්දෙසුන් අසා සතුටු වෙති. කාලයුක්ත වූ ප්‍රමාණයුක්ත වූ අර්ථවත් තෙපුල් බෙණෙයි. සිවුවණක් පිරිස් වැස්සන් විසින් පුදන

---

1. හුන් සෙනස්නක්. 2. සබද. 3. වියත්. 4. සදත්. 5. සතරගවු. 6. බුදු. 7. අචලය. 8. එති. ඇතැම්හු පැන පුළුස්නට ගොස් තමන් විසජන්නට පැන නොපොහොසත් සේ.

ලදුයේ යැ. දෙව් මිනිස්සු පහන්හ. යම් ගමෙකැ හෝ නියම් ගමෙකැ හෝ වසන්නේ වී නම් මහෙශාඛ්‍ය දෙවියෝ අරග් ගන්ති. යකුන් විසින් එහි මිනිස්සුනට උපද්‍රව නො වෙයි[1]. ඔහු ඔවුන්ගේ ආනුභාවයෙන් දුරා වෙති. ඔවුන්ගේ මෛත්‍රී බලයෙනුද් යක්ෂයෝ මිනිසුන් නො පෙළත් මැ යැ. තමා විසින් නිපදවන ලද සඟුන් ඇත්තේ යැ. එසෙයින් මැ නිපදවන ලද මහණ ගණන් ඇත්තේ යැ. ගණ ඇදුර අග්‍රදර්ශනයෙහි සිටියේ යැ. ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනකුන්ගේ යශස් යම්තම්[2] ප්‍රකාරයෙකින් වඩී. මහණ භවත් ගෞතමයන්ගේ යශස් වූ කල එසේ නො වේ. අනුත්තර වූ විජ්ජාචරණසම්පත්තීන් වඩී. බිම්සර මහරජ අඹුදරුවන් ඇමැත්තන් හා සමඟ සහපිරිවරින් ප්‍රාණයෙන් භවත් ගොයුම්හු සරණ ගියේ යැ. කොසොල් රජ එසෙයින් ම සහපිරිවරින් සරණ ගියේ යැ. පොක්ඛරසාති බමුණු සහපිරිවරින් සරණ ගියේ යැ. සොණදණ්ඩ බමුණු සහපිරිවරින් සරණ ගියේ යැ. මහණ භවත් ගොයුම් බිම්සර මහරජුහු විසින් පුදනු ලදු වෙයි[3]. කොසොල් රජහු විසින් පුදනු ලදු වෙයි[3]. පොක්ඛරසාති බමුණා විසින් පුදනු ලදු වෙයි. සොණදණ්ඩ බමුණා විසින් පුදනු ලදු වෙයි. මහණ භවත් ගොයුම් දැන් ඛාණුමත නම් බමුණු ගමට අවුදු අඹයටි උයන්හි වෙසෙයි. යම් කවර[4] මහණ බමුණු කෙනෙක් අපගේ ගම්කෙතට අවු ද, උහු අපට අමුත්තහ. අමුත්තනට අප සත්කාර කළ මැනැවැ. එබැවින් මහණ භවත් ගොයුම් අප දක්නට එන්නට නොනිස්සැ. ඇපි මැ ඔහු දක්නට යන්නට නිස්සම්හ. මා දන්නේ ඒ භවත් ගොයුම්හුගේ මෙ පමණ ගුණයෙකැ. හේ මෙ පමණ ගුණ ඇත්තේ නො වෙයි. ඔහු සේ ම සව්නේ දන්නා බුදු කෙනෙකුනුදු කියත් නො ගෙවෙන ගුණ ඇත්තේ යැ. අප වැන්නෝ නම් කුම් කියති?"යි කී යැ.

එකල්හි බමුණෝ කූටදන්තයා කියන බුදු ගුණ අසා "යම් සේ මෙ බමුණු මහණ භවත් ගොයුම්හුගේ ගුණ කියා ද, හේ උතුම් ගුණ ඇත්තේ යැ. මෙසේ ඔහුගේ ගුණ දන්නා ආචාර්යයා විසින් මෙතෙක් දවස් වුසු සේ වෙසෙස. එබැවින් උහු ම අනුවම්හ"යි අනුවැ බණන්නාහු "භවත් ගොයුම් මෙයට සියක් යොජනෙහි දු වෙසේ නම්, සැදැහැ ඇති කුලපුතක්හු විසින් පාථෙය ගෙණ දු ගොස් දක්නට නිස්සැ. එසේ බැවින් ඇපී හැමදෙනමෝ මැ මහණ භවත් ගොයුම්හු දක්නට යම්හ"යි කීහු. එකල් කූටදන්ත බමුණු මහත් බමුණුගණා හා සමඟ අඹයටි උයන් ගොස් බුදුන් කරා එළඹ සාමීචී කොට එකත්පස් වැ හිනි. ඇතැම් බමුණන් හා ගහපති බුදුන් වැඳැ එකත්පස් වැ හුන්හ. ඇතැම්හු බුදුන් හා සාරානීය කථා බැණ එකත්පස් වැ හුන්හ. ඇතැම්හු බුදුනට ඇඳිලි බැඳ එකත්පස් වැ හුන්හ. ඇතැම්හු නම්ගොත් කියා එකත්පස් වැ හුන්හ. ඇතැම්හු නො බැණ එකත්පස් වැ හුන්හු. එහි බුදුනට ඇඳිලි බැන්දාහු[5] ලද ගත්තාහ. ඉදින් මිසදිට්හ ගත්තාහු "තෙපි මහණ ගොයුම්හු වැන්දව"යි[6] කීහු නම් "ඇඳිලි බැඳි මාත්‍රයෙකින් වැන්දමෝ[7] ද?" යම්හ. දම්දිට්හ ගත්තාහු "බුදුන් කුමකට නො වැඳිව?"යි[6] කීහු නම්, "හිස බිමැ පහරවා මැ වැන්දැ මනා ද? අත් නඟා වඳුනේ වැඳුම් නො වේ ද? යම්හ"යි ඇඳිලි බඳහු. නම් කියන්නාහු "මම් අසුවල්හු පුත්මි. දත් නම්මි. මිත් නම්මි. මෙයට ආයෙමි"යි නම් කියති. ගොත් කියන්නාහු "මම් වාසට්ඨ ගොත්‍රයෙමි. කච්චායන ගොත්‍රයෙමි. මෙයට ආයෙමි"යි ගොත් කියති. මෙසේ නම්ගොත් කියන්නාහු දිළිඳු කුලෙහි උපන් දරුවහ. "පිරිස්මැද නම්ගොතින් පාළ වම්හ"යි කොළෝ. නො බැණැ හිඳිනාහු කෛරාටිකයන් හා අන්ධබාලයෝ යි. එහි කෛරාටිකයෝ "එක් දෙ බස් බණන්නා හා විස් වස් කෙරෙති. එසේ වන්නා හා එක් දෙ දා අහර දුන මැනැවැ"යි නො බැණ හුන්හ. අන්ධබාලයෝ තමන් නුවණ නැති වන බැවින් කිබිසිනි කොට බහා ලූ මැටිපිඬු සෙයින් නො බැණැ බැස හුන්හු.

මෙසෙයින් හැමදෙනා පිරිවරා හුන් කල්හි එකත්පස් වැ හුන් කූටදන්ත බමුණු බුදුනට "තොප තුන්යාග හා සොළොස් පිරිවර දන්තියි[8] ඇසීමි. මම් ඒ නො දන්මි. මහත් යාගයක් කටටියෙමි. ඒ මට කියනු මැනවැ"යි කී යැ. "ඔස, බමුණා, සකස් කොට අසා. මම් කියමි"යි වදාළහ. හේ "ඉතා මැනැව"යි ගිවිස්සැ. එසඳ බුදුහු පොළොව තුබූ[9] නිධියක් නඟා පෙරට රැස් කරණුවක්හු සෙයින් භවයෙන් පිළිසන් මහාවිජිත රජහු ගේ චරිත ඇරැ දැක්වූහු.

කිසේ යැ? යත්:-

අතීතයෙහි දඹදිවැ මහාවිජිත නම් රජෙක් වී ය. හේ මුහුදින් පිරිසුන්[10] මහත් පොළෝ මඬල දුනුයෙන් මහාවිජිත නම් වී. එරජ ආඪ්‍ය යැ. මහාධන යැ. මහාභොග යැ. බොහෝ රන්රිදී ඇත්තේ යැ. සතුට්සොම්නස් උපදනට නිසි රන් බඳුන් රිදී බඳුන් ඈ බොහෝ උපකරණ ඇත්තේ යැ. බොහෝ ඇතුන් අසුන්[11] ඇත්තේ යැ. බොහෝ රථ ඇත්තේ යැ. බොහෝ රට ඇත්තේ යැ. ධනයෙන් පිරුණු ධාන්‍යයෙන් පිරුණු පිළීන්[12] පිරුණු නොයෙක් දහස් කොටගේ ඇත්තේ යැ. එරජ එක් දවසක් සතුරුවනින් පිරුණු කොටාරදහස් බලා "මෙ ධන කා රැස් කෙළේ යැ?"යි භාණ්ඩාගාරිකයන් පිළිවිත. "මහ රජ, තොප පියන් මුත්තන් ඈ සත්වන කුලපරම්පරායෙහි වූවන් රැස් කළ ධන ය"යි කීහ. "ඔහු කොයට ගියාහ?"යි කී යැ. "මියැ පරලොව ගියාහ"යි කීහ. "තමන් උපැවූ[2] ධන නො ගෙණ ගියෝ දැ?"යි කී යැ. "මහරජ, කුමක් කියව? ධන තබාපියා යත් මිසැ ගෙණ යන්නාහු නොවෙති"යි කීහු. එකල්හි රජ නැවැතී සිරියහන්ගබ ගොසින් හිඳ "මම මිනිස්ලොවැ විපුල මහත් භොග ලදිමි[2]. මුළු දඹදිව් දැනැ වෙසෙමි. පරලොව්හි දු මා සුව විඳුනා සඳහා මහත්

---

1. නැත්තේය. 2. යම් යම්. 3. ලදුයේය. 4. යම් බමුණු කවර. 5. බද්දාහු. 6. වැඳවයි. 7. වැදවමෝ. 8. දන්තී යනු.
9. තිබූ. 10. පිරිහුන්. 11. ඇතුන් ඇත්තේ යැ. බොහෝ අසුන්. 12. බූපිළියෙන්.
2. මු. ඉපදවූ. 2. ලදුමි. 3. දියටි ව. 4. බොහෝ වියහ. 5. කෙනෙක් තාගේ. 6. සන්හිඳි(ඳු)ති. 7. කැටියනට. 8. සැම්වැටි-යටියනට. 9. බොහෝ රැස්. 10. සතුටුවෙති. 11. කුලයටද්. 12. හෙටුව.

යාගයක් කළ මැනැවැ"යි සිතී. 'යාග' ශබ්දය දෙවපූජායෙහි දු සංගති ක්‍රියායෙහි දු දානයෙහි දු වැටෙයි. මෙතැනැ වුකල 'යාග' ශබ්දයෙන් දන් කියත්. "දන් දෙන්නන් එක් පණ්ඩිත පුරුෂයකු හා බැණ ගෙණ දුන මැනවැ"යි තමාගේ පෙරෙවි බමුණා ගෙන්වා ගෙණ "ආචාර්ය, මම් මහා යාගයක් කටටියෙමි. පරලොව ද සුව විඳුනා සඳහා යැ. මට අනුශාසනා කළ මැනැවැ"යි කී යැ.

එකල්හි පෙරෙවි බමුණු "මෙ රජ මහදන් දියටි වන[3] ජන වියෙහි සොරහු බොහෝහ[4]. ඔවුන් නො සන්සිඳුවා දන් දෙන කලැ ගෙණෙන කිරි දිහි සාල් ඈ දානසම්භාර වොලො ගන්ති. ජනපදය සොරුන් විසින් ආකුල වෙයි. එසේ වන්නා හා රජුගේ දන් බොහෝ කලක් නො පවත්ති. ඔහු සිතට සුව ද නො වෙ"යි සිතා "මහරජ, තාගේ රට සොරහු බොහෝහ. ඔවුන් නො සන්සිඳුවා බඳුකරවුවර ගන්නේ දහම් නො වෙයි. සොරුන් මැරුව හොත් ඔවුන් කෙරෙහි දිවි තිබූ කෙනෙක් ඇත් නම්, තාගේ[5] රට වැස්සන් පෙළති. තාගේ මේ සංවිධානයට පැමිණ සොරහු සන්හිඳෙති[6]. එබැවින් තාගේ රට ගොවිකම් කටටියනට[7] බිජු බත් හුදලු කැති සිහිවැල් දෙනු මැනව. වෙණෙඳහම් කටටියනට[7] බඩුමිල දෙනු මැනව. සම්වැටියටියනට[8] ඔටුනොවුන් තුබූ පරිද්දෙන් නිමඳ දිවෙල් තනතුරු ගම්නියම්ගම් දෙනු මැනව. ඒ මිනිස්සු තමන් තමන් කළ මනා ගොවිකම් වෙණෙදාම් ඈ කම්හි යෙදුනාහු රට නො පෙළති. එසේ වන්නා හා තට ධනධාන්‍යයෝ රැස්[9] වෙති. සොරුන් නැති වන්නා හා මිනිස්සු භය නැති වැ සතුටු වැ[10] දරුවන් ළමැඬියෙහි නටවමින් දොර නො පියාලා නිසැක වැ දවස් යවනු වෙතී" රජහට අනුශාසනා කෙළේ.

එකල්හි රජ "ඉතා මැනැවැ"යි ගිවිස ගෙණ ගොවිකම් කටටියනට[7] බිජු බත් හුදලු කැති සිහිවැල් දන. වෙණෙඳාම් කටටියනට බඩුමිල දින. තමා සම්වැටියටියනට[8] ඔවුනොවුන් තුබූ පරිද්දෙන් නිමඳ දිවෙල් තනතුරු ගම් නියමගම් දින. එ මිනිස්සු තමතමන්ගේ කම්හි යෙදුනාහු රජුගේ රජ නො පෙළූහු රජහට ධනධාන්‍යයෝ රැස් වූහ. මිනිස්සු සොරුන් නැති වන බැවින් බය නැති වැ සතුටු වැ දරුවන් ළමැඬියෙහි නටවමින් දොර නො පියාලා නිසැක ව වෙසෙති. එකල්හි රජ හැම සේ ම රට සමෘද්ධ බව දැනැ පෙරෙවිබමුණා කැඳවාගෙණ "ආචාර්ය, තාගේ උපායෙන් රටැ සොරහු දු නැති වූහු. ධනධාන්‍යයෙන් කොටාර දහස් ගණන් පිරිණ. රටවැස්සනට ද භය නැති වි යැ. මම් මහායාග කටටියෙමි, පරලොව ද සුව විඳුනා සඳහා යැ. මට අනුශාසනා කරණ මැනැවැ"යි කී යැ.

එකල්හි පෙරෙවිබමුණු "මේ රජ මහාදාන දෙන්නට මහත් උත්සාහ ඇත්තේ යැ. ඉදින් තමාගේ රට රජ ආදීනට නො කියා දෙන්නේ වී නම්, ඔහු හැම දෙන නො සතුටු වෙති. ඔවුන් සතුට් වන නියාවක් කළ මැනැවැ"යි සිතා "මහරජ, තා මහදන් දියටි බැවින් තාගේ රටැ රජනට දු තා සැනැහැති ඇමැත්තනට දු පිරිස්වැස්සනට දු බමුණු මහසල්කුලට දු[11] සිටුමහසල්කුලට දු[11] නියම්ගම් වැස්සනට දු දනවු වැස්සනට දු "මම් මහායාගකටටියෙමි පරාලොව ද මට සුව සඳහා ය. එයට මට අනුදන්නේ මැනැවැ"යි කියන්නට යෙදී යැ. මහරජ, "ඉතා මැනැවැ"යි තමාගේ විජිතයෙහි රජ ආදීනට කී යැ. ඔහු "මෙ රජ 'ඉසුරුම්'යි අභිභවා දන් නොදී අපට කියයි. කළ සේ හෙටුය.[12] නොකී කලැ දාන සමභාර බලන්නට දු නො යතී" සතුටු ව "මහරජ, දෙයධර්ම නැති කලද් මහලුකලද් මෙ බද්. දනක් දෙන්නට නොපිළිවන. තෝ මහත් ධන ඇත්තෙහි. ළදරුයෙහි. ඉතා මැනැවැ. මහා යාග කරන්නේ ය"යි කීහු. "බමුණ, මෙ සතර අනුමති දායකයෝ යාගයට පිරිවර වෙතී" වදාළෝ.

මහාවිජිත නම් රජ අටඅඟෙකින් සමුපෙත ය. කවර අට අඟිනැ?[13] යත්:- අභිජාතයැ. අභිරූපයැ. මහත් ධන ඇත්තේයැ. මහත් සිවුරඟ සෙනඟ' ඇත්තේ යැ. මහත් සැදැහැ ඇත්තේ යැ. බහුශ්‍රැතයැ. කී කී බසැ අර්ථ දන්නි, පණ්ඩිත යැ. ව්‍යක්ත යැ. අතීත අනාගත වර්තමාන අර්ථයන් සිතන්නට සමර්ථයි. කිසේය? යත්:- "මා මේ[14] සම්පත් අතීතයෙහි පින් කෙළෙන් ලද්දේය"යි සිතනුයේ අතීත අර්ථයන් සිතන්නට සමර්ථ නම් වෙයි. "දැන් කළ පින්කැමින් අනාගතයෙහි සම්පත් ලබන්නට නිසි වෙමි"යි[1] සිතන්නේ අනාගත අර්ථයන් සිතන්නට සමර්ථ නම් වෙයි. "මෙ පින්කම් නම් හැම් මහා පුරුෂයන් විසින් සුරුයේ[2] යැ. මාගේ භොග දු ඇති. දාන චෙතනා දු ඇති එබැවින්[3] පින්කම් කෙරෙමි" සිතනුයේ වර්තමාන අර්ථයන් සිතන්නට සමර්ථ නම් වෙයි. මේ අටඅඟින් සමුපෙත වැ දෙනුවහුගේ දනට හැම දෙසෙන් මහාජනයෝ එළඹෙති. "අජන්මවත් තෙමෙහෙ කෙතෙක් කල් දේ ද? දැන් ම විපිළිසර ඇති ව සිඳ පිය"යි මෙ ඈ නොයෙක් සිතිවිලි සිතා කිසි කෙනෙක් ම නො එළැබියටි වෙති. මෙ අට අඟින් සමුපෙත වැ දෙන දනට එළැබියටි වෙති. මහා විජිත නම් රජ මෙ අට අඟින් සමුපෙත යැ. මෙ අට අඟද මෙ මැ යාගයට පරිචාර වේ.

එරජුගේ පෙරෙවි බමුණු සතර අඟෙකින් සමුපෙතයැ. කවර සතර අඟිනැ? යත්:- අභිජාත යැ. තුන්වේදයෙහි පාරයට ගියේ යැ. සිල්වතැ. නුවණැත්තේ යැ. අභිජාතාදිගුණෙන් යුත් පුඟුලන්ගේ සංවිධානයෙන් දෙන දන බොහෝ කල් පවත්ති. හැම දෙයින් ම මහජනයෝ එළඹෙත් ම යැ. අගර්හිත වන බැවින් එළඹෙත් මැ යි.මෙසේ එ රජුගේ පෙරෙවි බමුණු සතර අඟෙකින් සමුපෙතයි මෙ සතර අඟ ද ඒ යාගයට පරිවාර වේ.

1.වෙයි. 2. මු. ඇසුරුයේ. 3. ඇති බැවින්.

එකල්හි පෙරෙවි බමුණු රජුගේ යාගයට පෙරට ව ම සිතීඃ "දන් දෙන්නාහු තුන්තැනනින් එක්තැනකම චලිත වෙති. මෙරජු තුන්තැන්හි පළමු මැ අචල කළ මැනැවැ"යි රජහට තුන්විධාන දෙසී. කිසේ ය? යත්:- "මහරජ, තා යාග නටටියහු විසින් කිසි කවර විපිළිසරයක් නො කළ මැනැවැ- 'මාගේ ධන[1] නස්සී' කියා යැ. යාග කරන්නහු විසින් කිසි කවර විපිළිසරයක් නො කළ මැනැවැ- 'මාගේ ධන නස්මන් සිටියේ ය'යි කියා යැ. යාග කළාහු විසින් කිසි කවර විපිළිසරයක් නො කළ මැනැවැ- 'මාගේ ධන නට'යි කියා යැ. පසු වැ නො තැවුන මැනැවැ. පූර්ව චෙතනා අචල කොට පිහිටවිය යුත්තේ යැ. එසේ වන්නා හා දානයෙහි ඵල මහත් වෙයි. මධ්‍ය චෙතනාද් අපර චෙතනාද් එ සෙයින් ම අචල කොට පිහිටි විය යුත්තේ යැ. එසේ වන්නා හා දානයෙහි ඵල මහත් වෙයි. එසේ නොකරන්නා හට දානඵල විපුල නො වෙයි. උළාර වූ සම්පත් ලද්කලද් රොරුව මහා නරකයෙහි උපන් අපුත්‍රක සිටිහට සෙයින් සම්පත් වළඳ රිසි නො උපද්දි. මෙසේ[2] මහාවිජිත රජුගේ පෙරෙවි බමුණු රජුගේ යාගයට පෙරට ව ම ආදිචෙතනා මධ්‍ය චෙතනා අපර චෙතනා පිරිසුදු කළ පරිදි දක්වනුයේ තුන් විධාන දේශනා කෙළේ.

එක්බිති "ඉදින් මෙ රජ දුශ්ශීලයන් දැකැ 'මාගේ දානය නස්සි-දුශ්ශීලයහ වළඳන්නායහි' සිල්වන් කෙරෙහිද් විපිළිසර උපැද වූයේ[3] වී නම්, දානය මහ ඵල නො වෙයි. විපිළිසර නම් දායකයනට පිළිගාවන් කෙරෙන් ද උපද්දි. එසේ බැවින් පළමු ම ඒ විපිළිසර නො උපැද්ද දුන මැනැවැ"යි දස ආකාරයෙකින් පිළිගාවන් කෙරෙහි විපිළිසර නො කළ මනා පරිදි කියනුයේ "මහරජ, තාගේ[4] දන් ගන්නෝ පණි වා කරන්නාහු දු එති. නො කරන්නාහු දු එති. එහි යම් කෙනෙක් පණි වා කරන්නාහු වුහු නම්, ඒ 'පාපයෙන් අනිෂ්ටවිපාක උනට ම වෙයි. සෙස්සනට වන්නේ නොවෙයි. එහි යම් කෙනෙක් පණි වා නො කෙරෙද්ද ඔවුන් සඳහා දන් දෙන්නේ ය' යි සිත් පහදවන්නේ යැ. එසේයින් ම අයිනාදන් ගන්නාහු දු නො ගන්නාහුදු කාම මිථ්‍යාචාරයෙහි පවත්නාහුදු නොපවත්නාහුදු මුසවා කියානුවෝ දු නොකියනුවෝදු අනුන්ගේ අයිණි [5] කියන්නාහුදු නොකියන්නාහුදු අන්නට කර්කශ තෙපුල් බනන්නාහු දු නො බණන්නාහුදු සමප්ප්පලප[6] බණන්නාහු දු නො බණන්නාහු දු අනුන්ගේ සම්පතැ ලොභ කරන්නාහු දු නො කරන්නාහු දු අනුන් කෙරේ සැටෙන්නාහු දු නො සැටෙන්නාහු ද මිසදිට්හ කත්තාහු දු නො ගත්තාහු දු තාගේ දන් ගන්නට එළඹෙත්. එහි යම් කෙනෙක් අයිනාදන් ඇ ගන්නාහු වූ නම්, ඒ පාපයෙන් අනිෂ්ට විපාක උනට ම වෙයි. සෙස්සනට වන්නේ නොවෙයි. එහි යම් කෙනෙක් අයිනාදන් ඇ නො ගන්නාහු වූ නම්, ඔවුන් සඳහා ය මා දන් දෙන්නේයි, සිත් පහදවන්නේ ය"යි මේ දශ ආකාරයෙන් පිළිගාවන් කෙරෙහි විපිළිසර නො කළ මනා පරිදි යාගයට පෙරට ව ම කියා ගිවිස්වීය.

එක්බිති "මහරජ, තා මෙසේ දන් දෙන කලැ 'අපට නො කියා රජ යාග කෙරේ'යි කියන්නට නිසි යමෙක් නැතී" යනාදී විසින් සොළොස් ආකාරයෙකින් රජහට සොම්නස් උපැද්දී[7]. ඒ යාගයෙහි ගෙරින් නො ද මැරූහ. එළුවන් නො ද මැරූහ. කුකුළන් නොද මැරූහ. හූරන් මුවන් ලිහිණි යන් ඇ නොයෙක් සතුන් නොද මැරූහ. යූපයට රුක් නො ද සුන්හ. ඉලුප් දා නො ද අළහ. දස් දැස් ආදි කම්කරුවෝ යාග කරන තැනැ මෙහෙවර කටටි වුව, කෙරෙති. නො කටටි වුව, නො කෙරෙති. යමක් කටටි වූහු නම්, කටටි දැ කෙරෙති. නො කටටි දැ නො කෙරෙති. දඬු මුගුරු ගෙණ "මෙහෙ කෙරෙහි ද? නොකෙරෙහි දැ?"යි කියන්නාහු නැති. "ඉදින් මෙහෙ කෙරෙහි නම් කරා. නොකෙරෙහි නම් තළම්හ. බදම්හ"යි යන්නෝ නැති. කඳුළු මුසු මුහුණු ඇති වැ වැලැප වැලැප මෙහෙ කරන්නෝ නැති. මිහිරි තෙපුල් බැණ මෙහෙ කැරැ වූහ. එහි දස්නට 'දස්හ' යි නොකියති. දැස්නට 'දැස්හ' යි නො කියති. කම්කරුවනට 'කම්කරුවහ' යි නොකියති. පිය තෙපුල් බැණ අඹුන්මිනිස් පිරිමින් කෙරෙහි බල[2] ඇත්තනට බල[1] නැත්තනට නිසි නිසි මෙහෙ දක්වා දී 'මෙයිදු මෙයිදු කරව' යෙති. ඔහු තමන් තමන් සිත් වූ[2] පරිද්දෙන් මෙහෙ කොළෝ. ගිතෙල් වෙඬරු දිහි මී සකුරු ආදීන් යාග කොට නිමැවූහු.

කිසේ ය? යත්:- රජු පිටිනුවරැ සතර දොරැ ඇතුළු නුවරැ මැද ද මේ පස් තන්හි මහදන්හල් කරවා එකෙකි දන්හලැ එකෙකි. ලක්ෂ ලක්ෂ බැවින් දවසැ දවසැ පස් ලක්ෂයක් ධන විසඳා හිරු නැඟි තැන පටන් ගෙණ ඒ ඒ කලට[3] නියි බොජුන් සිය අතින් රන්කෙණෙස්ස ගෙණ පිණි වු ගිතෙල් වෙඬරු දිහි මී සකුරු මුසු කොට හඹු කදු[4] බත්මාලු බොන දැ ආදින් මහ ජනා සැතැප්පී. ගෙණ යාටියනට එසෙයින් ම බදුන් පුරා දෙවී[5]. සවස් වේලෙහි පිළීන් ගඳින් මලින් පුදයි. ගිතෙල් ආදි මහසැළ පුරා යමෙක් යමක් වැළැඳියටි වී නම්, හේ ඒ වළඳාවයි[6] නොඑක්සියතන්හි තබවයි.

එකල්හි එ රජුගේ රට රජහුදු ඇමැත්තෝදු පිරිවැස්සෝ දු බමුණු මහසල්කුල වැස්සෝ දු ගැහැවිමහසල්කුල වැස්සෝ දු නියම්ගම් වැස්සෝ දු දනවු වැස්සෝ දු "මෙරජ ගිතෙල් ආදී ජනපද වාසීන් කෙරෙන් ගෙන්වා නො ගෙණ තමා ගැති දැ වියදම් කොට මහදන් දෙයි. අපට කිසි දැයක් නොකියයි. අප නො බැණ හිඳුනා තැන් නො යෙදෙයි. රජගෙහි ධන අපමණය. එතෙකුදු වුවද් ධන ඇරැ දුන මනා මැ"යි ගැමින් නියම්ගැමින් නුවරින් ධන නඟා ගෙණ වෙන වෙන ම ගැල් පුරා රජු කරා ගෙණ ඇරැ "මහරජ, මේ

---

1. ධාන්‍ය. 2. බමුණ මෙසේ. 3. ඉපයුයේ. 4. තාගෙන්. 5. අස්ණි . 6. සම්ඵප්පල. 7. උපද්දි-හැම.
2. බැල. 2. සිත් තුබු. 3. කුලට. 4. හඹුකද, හමනද, හඹුකනදු. 5. දෙවයි. 6. වළඳිවයි. 7. සුබුනේ, සොබ්නේ. 8. පැද් පැදීම.

ධන බලා ගන්නේ මැනැව"යි කීහු. රජ "මාගේ ධන බෙහෙව ධැමින් සෙමෙන් ගත් කරවුවරින් රැස් කෙළේය. තෙළෙ තොපට ම වේවයි කැමැත, මොබින් ගෙණ යව"යි කියා නො ගත.

මහාජනයෝ එක තැනෙකැ ගොස් සිට බැණගෙණ "මේ ධන නැවැත අපගේ ගෙට ගෙණයන තැන් සොබනේ[7] නොවෙයි. රජ මහායාග කෙරෙයි. ඇපි අනුයාග කරම්හ"යි යම් සේ පැදුම්[8] දෙසෙන් එන්නාහු "අපගේ දන්හලැ හඹු බී රජුගේ දන්හලැ බත් වළඳා නුවර වදිද්ද, එබඳු තන්හි අනුයාග කරම්"යි රජ්ජර්[9] ආදීහු පැදුම් දෙසෙහි දන්හල් කරවා දන් දුන්හ. එසෙයින් ම දකුණුදෙසෙහි ඇමැති ආදීහු දන්හල් කරවා දන් දුන්හ. පැළදෙසෙහි බමුණු ආදීහු දන්හල් කරවා දන් දුන්හ. උතුරු දෙසෙහි ගොවි ආදීහු දන්හල් කරවා දුන්හු. ඔවුන්ගේ යාගයෙහි දු ගෙරින් නො ද මැරූහ. එළුවන්, කුකුළන් හූරන්, මුවන්, ලිහිණි යන් නො එක් සතුන් නො ද මැරූහ. රුක් නො ද සුන්හ. ඉලුපදා නො ද අළහ. දස් දැස් කම් කරුවන් නො ද කලකිරුවුහ.[10] ගිතෙල්, වෙඬරු දිහි මිහි සකුරු ආදින් යාග කොට නිමැවූහු.

"මෙසේ රටවැස්සන් අතින් ගත් සතර අනුමති හා රජුගේ අටඅඟ හා පෙරෙවි බමුණාගේ සතර අඟ හා තුන්විධාන හා මේ යැ, බමුණ, තුන් යාගසම්පත් හා සොළොස් පිරිවර[11]ය"යි වදාළෝ. එකල්හි බමුණෝ ගිතෙල් ආදින් නිමාමට[12] ගිය යාග විධි අසා "ලොකයෙහි යම් මියුරෙක් ඇද්ද, මහණ ගොයුම් එම කියයි. එසේ බැවින් යාග පසසමහ"යි සතුටුසිත් ඇත්තාහු මහත් කොට "යාග මෙසේ වුව මැනැවැ. යාගසම්පත් නම් මෙය"යි ගුගුළෝ.

එකල්හි කූටදත්ත නම් බමුණු මත්තේ කිව මනා අර්ථයක් සිතා නො බැණ හුන්නේය. බමුණෝ ඔහු නො බැණ හුන් සේ දැකැ "හැයි, තෝ මහණ භවත් ගොයුම්හුගේ කථා නො අනු මෙවුහි නො?" යි කීහු. "මම් එ නො අනුමෙවුනෙම් නො වෙමි. යමෙක් මහණ භවත් ගොයුමහුගේ කථා නො අනුමෙවුනේ වී නම්, උහු හිස් සත්කඩ ව පැළෙයි. ඒකාන්තයෙන් මහණ භවත් ගොයුම්හු එකල්හි යාගස්වාමි මහාවිජිත රජහු හෝ වුව මැනැවැ යාග කැරැ වූ පුරෝහිතයා හෝ වුව මැනැවැයි සිතා හුන්නෙමි" කී යැ. එසඳ කූටදන්ත බමුණු "තෙපි ඒ කාලයෙහි රජ වූ ද? පුරෝහිත වූ දැ?යි ඉඳුරා කියනු හරසර නො වෙ"යි යන සිතින් පයර්යායෙන් පුළුවුස්නේ "මෙබඳු යාග කළාහු දු කැරැවුවාහු දු කුමක් වෙති හො?"යි කී ය. "බමුණ, මෙබඳු යාග කළාහු දු කැරැවූවාහු දු සුගතියැ උපදිති. මම් ඒ කාලයෙහි මහාවිජිත රජහුගේ යාග කැරැවූ පෙරෙවි බමුණුමි" වදාළෝ.

එකල්හි කූටදන්ත බමුණු "මේ තුන්යාග සම්පතට හා සොළොස් පරිවාරයට වඩා මහත් ඵල ඇති අනික් යාගයෙක් හා ඇති හො?"යි කීය. එයට වඩා නිත්තෙන් සිල්වත්නට දෙන දන්හි ඵල මහත් සේ වදාළහ. එයට වඩා සෙනසුන්දනැ ඵල මහත් සේ වදාළහ. එයට වඩා සරණගමන්හි[1] ඵල මහත් සේ වදාළහ. එයට වඩා පන්සිල් රැක්මෙහි ඵල මහත් සේ වදාළහ. එක්බිති බුද්ධෝත්පාදයෙහි පටන් ගෙණ අර්හත්ඵල පයර්යන්ත කොට "ඉධ තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මා සම්බුද්ධො" යනාදි විසින් ධම් දෙසා අර්හත් ඵලයට වැඩි වැඩි අනෙක් උතුම් පිණි යාගයෙන් ඇත්තේ නො වෙ"යි වදාළෝ.

එකල්හි කූටදන්ත නම් බමුණු බුදුන් වදාළ ධම්දෙස්නෙහි පැහැද වැඳ තුණුරුවන් සරණ ගොස් "වහන්සේ, මම් යාග ශාලායෙහි සත්සියක් ගොනුන් සත්සියක් වස්සන් සත්සියක් වැස්සන් සත්සියක් එළුවන් සත්සියක් එළපැටවුන් නොඑක් මුවන්, ලිහිණි යන් සත්සත්සිය බැගින් ගෙණ ටැඹ බැඳ සිටිවූවන් විහිදුමි. දිවි දෙමි. තිල් තණ කා සිහිල් පැන් බොත්වයි. ඔවුන්ගේ ශරීරද රථ නිවමින් මනා මෙළෙක් සිහිල් සුවඳ සුලඟ[2] හමාව"යි බැණ එක් පුරුෂයක්හට යෙදිය. හේ ගොස් හැම සතුන් මුදවා පියා අවුදු බමුණාට කී ය. හේ අසා සතුටු වී යැ.

බුදුහු ධම් දෙසූහු. බමුණු සෝවාන් වැ. බුදුන් සඟුන් පිරිවරා වැඳ පැදකුණු කොට ගෙට ගොස් අලුයෙහි සිනිඳු මියුරු පිණි බොජුන් යුතු කරවා "කල් දන්නේ වැනැවැ"යි කියා යවීය. බුදුහු සුගත්මහපවුල් පෙරෙවැ පන්සියක් සඟුන් පිරිවරා ගොස් පාන්වු අස්නෙහි වැඩහුන්හ. බමුණු සිය අතින් දන් දී වැඳ එකත්වස් වැ හුන්නේ යැ. බුදුහු එවුහට ධම් දෙසා හුනස්නෙන් නැඟී වැඩියෝ.

මෙසෙයින් බුදුන් තමන් 'පුරිසදම්මසාරථී' වන බැවින් කූටදන්ත බමුණා දු ආදි ශබ්දයෙන් ගත් වංගිසාදි අනේ සිය දහස් බමුණනුදු දමා අමා මහනිවන් පැමිණි වූහු.

බ්‍රාහ්මණ දමන නම් පස්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

---

1. ගමනියෙහි. 2. සුවඳ. 3. සෙයින්. 4. හුඹුවා. සුඹුළුවා. 5. වටක. 6. බිසොවට. 7. යත්නෙන්. 8. සැව (මි). කමු (වූ. සවකමු. සුවකම පූජාවලි (356) පිටුව. 9. වෙදුන්. 10. සන්හිඳින. 11. බිසව්.

6. පරිච්ඡේදය

රාජ දමනය

අජාසත් මහරජහු දැමූ පරිදි කිසේ ය? යත්:- බුදුහු තමනට විරුද්ධ දෙව්දත් තෙරුන් ලදු ගත්, තමන් ගිහි කල්හි යහළු බුදුකල්හි අරිසවු බිම්සර මහරජහු මරා රජය ගත්, අජාසත් රජහු පුළුවුත් පැන විසජා ධම දෙසා සරණසිලැ පිහිට්වූහු.

කීසේ ය යත්:-

මගධරටැ රජගහා නම් නුවරෙක් වී. එ නුවර මන්ධාතුමහා ගොවින්දාදි රදුන් විසින් පිරිගා කරණ ලද් බැවින් රජගහා නම් වී ය. බුදුන් දවසුදු සක්විත්තන් දවසුදු නුවර වෙයි. සෙසු කලැ සිස් ව යකුන් විසින් පිරිගා කරන ලදුව ඔවුනට වසත් උයන් ලෙසින්[3] යටී බුදුහු එනුවර නිසා අඩතෙළෙස් යල්සියක් සඟුන් පිරිවරා ජීවකයන්ගේ අඹවන උයන්හි වැඩ වෙසෙති.

ඒ වනය කිසේ වූයේ ය? යත්:- එක් සමයෙක්හි ජීවකයෝ මහනෙල්මල් සුඹුවා[4] බුදුන් දොස් හැරැ පජ්ජොත මහරජුහු තමන් කළ පිළියමැ පැහැදැ දී එවු පිළීසඟලත් දී අනුමෝදනාවසානයෙහි සෝවාන් වැ, “එක්දවසකට දෙතුන්වරෙකැ[5] බුදුන් කරා ගිය මැනැවැ. වෙළුවන උයන් දුරැ මාගේ අඹවන උයන ආසන්නය. බුදුනට වෙහෙරක් කළ මැනැවැ”යි තමන් අඹවන උයන්හි වෙහෙර කොට අටළොස්හත් මහපවුරෙන් පිරිබෙව් කොට බුදුපාමොක් මහසඟනට වෙහෙරකොට දන් දුන්හු. මෙසෙයින් බුදුහු ජීවකයන්ගේ අඹවන උයන්හි වැඩ වෙසෙති.

එයට පෙරට වැ සැවැත් නුවරැ මහකොසොල් රජහු දූ රජගහ නුවර බිම්සර මහරජහට බිසෝ ව අජාසත් කුමරහට ගබ් ගත. ඔහු කුසැ වසන කලැ බිසෙවට[6] රජු දකුණු දසරුයෙන් ලේ බොන දෙළොක් උපන හෝ තමහට උපන් දොළ කිසි කෙනෙකුන්ට නො කියා වැහරැ ගියා. රජ පිළිවිසැ බලා නො කියන්නෙන් “තී මට විපරීත වනු කුමට ය?”යි යත්නයෙන්[7] පිළිවිස ගෙන “සුවකමු[8] දොළෙක තිට උපන්නේ ය”යි වෙදු[9] ගෙන්වා ගෙණ රන්සැතින් දසරුව පළවා රන්තැටියෙන් ලේ ගෙණ දිය හා මුසු කොට පොවාලී ය. දොළ සන්හින[10]. නෛමිතිත්තකයෝ “එගබ රදු සතුරු දරුයෙක ඔහු විසින් රජ නස්සි”යි කීහු. බිසෙව්[11] එ අසා ගබ හෙළා පියටි වැ උයන් ගොස් කුස මද්ධවයි. ගබ නො හෙයි. රජ ඇය එක්වන් උයන් යන සේ දැකැ පරිජනයන් පිළීවිසැ අතුරු දැන “තී කුසැ පුතකු බව් දුවක බව් නො ද දැනෙයි. ‘අසූවල් රජ තමහට උපන් දරුවක්හට මෙසේ කරවී ල’ යන මහත් අගුණ රාශියෙක් දඹදිව් තෙලෙහි පැතිර යෙයි. වටාලා එසේ නො කරා”යි රකවල් දෙවී යැ. හෝ “ඔහු උපන් කලැ මැරුව මැනැවැ”යි සිතුව. දරුවා උපන් කලැ රකවලැ සිටි මිනිස්සු දැකැ රජහුගේ කීමෙන් කුමරහු පා කළහ. කුමරහු මහත්වූ කලැ ඇර මවුබිසෙව්[11] දැක්වූහු. හෝ ඔහු දැකැ පුත්‍රසනා කළා. එයින් ඔහු මරන්නට නො පොහොසත් වුව. රජද් අනුක්‍රමයෙන් ඔහුට යුවරජතන් දින්.

එකල්හි දෙව්දත් මහතෙරහු සිතූහු: “සැරැයුත් මහතෙරහු දූ මහමුගලන් මහතෙරහු දූ මහසඹු මහතෙරහු දූ වෙන වෙන පිරිස් ගෙණ වාසය කෙරෙති මයිදු පිරිසක් කොට ගත මැනැවැයි. ලාහ උපයුව මැනැවැ”යි. විනයෙහි කී නියායෙන් අජාසත් කුමරහු ඍද්ධි පෙළහරයෙන් පහ දවා සවස දූ රැයිම්මෙහි දූ පන්සියක් රථ පිරවරින් තමා කරා එලබෙන සේ විස්වස් කළ සේ දැන[2] ඔහුට මෙසේ කීයඃ- “කුමාරය, පෙරැ මිනිස්සු බොහෝ කලට ආ[3] ඇත්තාහ. දැන් එසේ නො වෙයි. තෝ පියා[4] මරා රජ වව. මම් බුදුන් මරා බුදු වෙමි”යි පියරජහු මරන්නට යෙදී. එකල්හි රජකුමර “අප වත්හිමියෝ දෙව්දත් තෙරහු මහත් ආනුභාව ඇත්තාහ. ඔවුන් නොදත් දැයෙක් නම් නැතී” කළවෙයැ සිරියක් බැඳගෙණ දෙවෙන්දාවල්[5] වෙවුලමින් රජගෙට ගොස් වනි. එකල්හි ඇමැත්තෝ ඔහු තිරු කොට ගෙණ සබව දැන “කුමාරයා ද මැරුව මැනැව. දෙව්දත්හු ද මැරුව මැනව. හැම මහණහු ද මැරුව මැනැවැ”යි බැණගෙණ “සැළ කොට කළ මැනැවැ”යි රජහට කීහු. රජ “කුමරුවා මරම්හ”යි රජහට කීහු. රජ “කුමරුවා මරම්හ”යි සිතූ ඇමැත්තන් අතැ මෙහෙවර ගෙණ “නො මරම්හ”යි සිතූ ඇමැත්තනට මහත් මෙහෙවර දී කුමරහට “කුමක් සඳහා ‘මරමි’ සිතුයෙහිදැ?”යි පිළිවිස “රජය සඳහා”යි කීයෙන් “ඉතා මැනැවැයි. තා කැමැති රජය බලාගණැ”යි රජය ඔහුහට දක්වා දිනි. හේ “මාගේ මනොරථය නිපනැ”යි දෙව්දත් තෙරුන්ට කීය.

එකල්හි දෙව්දත් තෙරහු “තෝ මීයන් ඇතුළු කොට බෙර සදන මිසිසක්හු වැන්නෙහි. කිහිප දවසෙකින් තා පියේ කාගේ නිහරසර[7] සඳහන් කොට බලා රජය ගන්නී” කී ය. “ඔස, වහන්සේ, කුමක් කෙරෙමි?” කී ය. “රජු මරාපිව මැනැවැ”යි කී ය. “මා පිය රජ හට සැතින් වධ නො කට හැක්කැ”යි කීය. “ තැවෙන්නට නිසි ගෙකෙක ලා අහර වළකා මරාපියව”යි කීහු. හේ පියරජු තැවෙන්නට නිසි ගෙකෙක බහාපියා “අන් නිය මිස අනෙකක්හු නොවැද්ද දෙන්නේ ය”යි යෙදීය. එතැන පටන් ගෙණ දේවීහි

1. බිසව්. 2. දැක. 3. ආයු. 4. තෝ තොප පියා. 5. දවාල්. 6. බඳින. 7. නිහසර. 8. වදති. 9. මපියාණෝ, මපණෝ.
10. පණන්, මපනන්, පියානන්.

රන්තැටියෙකැ බත් එවැ හිඟැ තබාගෙණ වදිති[8] රජ ඒ වළඳා යපෙයි. හේ "මබපානෝ[9] කිසේ යපෙති?" පිළිවස එපවත් අසා "ඇය හිඟින් යම් දැයක් නො ගෙණ වැද්දැ දෙන්නේ ය"යි යෙදීය.

එතැන් පටන් ගෙණ දේවීහි බත් මුහුලැ තබාගෙණ වදිති. එයිදු අසා "අන්නිය කෙහෙ බැඳැ නො වැද්ද දෙන්නේය"යි යෙදිය එතැන පටන් ගෙන රන්මරවඩියැ බත් එවැ පියාලා පයින් ගෙණ වදිති. රජ එ අසා "අන්නිය මරවඩි ලා නො වැද්ද දෙන්නේ ය"යි යෙදීය. එතන පටන් ගෙණ දේවීහි ගඳදියෙන් නහා ශරීරයෙහි සියුම්යුරු ගල්වා පිළී පෙරෙව ගෙණ වදිති. රජපා ඔවුන් සිරිරු ලෙවැ යපෙත් වැළි දු පිළිවිස එපවත් අසා "අන්නිය නො වැද්දැ දෙන්නේ ය"යි වැළකී. දේවීහි දොරටුගේමුල සිටැ "හිමි, බිම්සර මහරජ, ඔහු ළදරුකලැ මරා නොපිව දුන්ව. තොප සතුරා තෙපි ම පුටුව. මේ තොපගේ නිමාම් දැක්ම ය. මම් මෙතන් පටන් ගෙණ තොප දක්නා නො ලැබෙමි. මගේ වරදක් ඇත් නම්, මා කෙරෙහි ක්ෂමා කරන්නේ ය"යි වැලැප වැහැස නැවැත්ත. එතැන පටන් ගෙණ රජහට අහර නැති වි ය.

සෝවාන් රජ මඟපලසුවෙන් සක්මන් කොට යපෙයි. "රජුගේ ශරීරය දිලියෙ"යි අසා "කීසේ යපෙති?"යි පිළිවිස, සක්මනින් යපෙන සේ ශරීරය දිලියෙන සේ අසා, "සක්මන් නොකට දුන මැනැවැ"යි [යිත] 'බපාානන්[10] පතුල් කරයෙන් පළා ලුණුතෙල් ගල්වා කිහිරඟුරෙහි 'චිටිචිටි' යන අනුකරණ ඇති කොට *[පස්ව"යි නැවියන් යවි රජ ඔවුන් දැකැ "මපිත් කිසිවක්හු විසින් එකැතින් සියවරද ගිවිස්වන ලද්දේ වනැ. මොහු මා මස්වලුමෙහෙ නිමවනු සඳහා ආහ"යි සිතී. ඔවුන් ගොස් රජු වැඳ සිටි කල්හි "කුමක් සඳහා අවු නැ?"යි පිළිවිත්. ඔහු රජුගේ ඒ හස්න සැළ කළහ. "තෙපි තොප රජු අණ කරව"යි රජ කී යැ. ඔහු "දේවයන් වහන්ස, වැඩැ හුන මැනැවැ"යි කියා රජු වැඳැ "දේවයිනි, ඇපි රජුගේ නියොග කරමහ. අප කෙරේ නහමක් දැහැවුන මැනැව. මේ ඔබ වැනි දැහැමි රජ කෙනකුන්ට සුදුය දෙයෙක් නො වෙ"යි කියා වමතින් ගොප් මස ගෙණ දකුණතින් කරය ගෙණ පතුල් පළා ලුණු තෙල් වකා කිහිරඟුරෙහි 'චිටි චිටි' යන අනුකරණ ඇති කොට] පක්හ. එ රජ පූර්වජන්මයෙහි දාගබඟණෙක්හි වහන් ලා ගියේය. සඟුන් හිඳුනට අළ කළාලක් නොදෙවි පයින් ඇක්මන. මේ එහි එලයි.

රජහට මහත් වේදනා උපන. "අහෝ බුද්ධෝ! අහෝ! ධම්මෝ! අහෝසංඝෝ!"යි තුණුරුවන් සඳහන් කරණුයේ ම දාගබඟණෙක්හි බහාලු මලක් සෙයින් මෙළේ. සවුමහරජ දෙව්ලෙව්හි වෙසවුණු මහරජානන් පිරිවර ජනවභ නම් යක්ෂයෙක්වැ උපන පළමු සවරෙක්හි එහි උපැද මහත් සම්පත් වැළඳුයේ ය. සවරෙක්හි දඹදිව රජ වූයේ යැ. දැන් සත් වනවර රජ වැ සත්වනවර සපුරමින් ගොස් උපන. එදවස් ම අජාසත්හු පුතෙක් උපන පුතු උපන්බව් දු පියාණන් මළ බව් දු දුන්වන්නට දෙපත එකවට ම අළහ. ඇමැත්තෝ පළමු "පුතු උපන්බව් කියම්හ"යි පත රජු අතැ තුබූහු. රජ හට එකෙණෙහි මැ පුත්‍රසනා උපැදැ සියල් සිරිරු පැතැර ඇටමුල් පැහැර සිටියේ යැ. එකෙණෙහි පියරජහුගේ ගුණ සඳහන් කොට "මා උපන් කලැ බපාන[1]නටද් සනා මෙසේම උපන්නේ යැ. යව. බපාණන්[1] විහිද්ව"යි යෙදියැ "කුමක් විහිද්වම්හ? මහරජ"යි අනෙක් පත අතැ තැබූහු හේ එපවත් අසා වලප්මින් මෑනියන් කරා ගොස් "අන්න, බපානනට මා කෙරෙහි සනා හා විය හො?"යි පිළිවිත ඔහු "බාල පුත, කුම් කියහි? තා ළදරු කලැ ඇඟිල්ලෙහි පොළෙක් නැංග[2] එකල්හි වලප්නහු සන්හිඳුවන්නට නොපෝසත් වුවාහු විනිසමඬලෙහි හුන් තා පිය රජහු කරා ගෙණ ගියහ. හේ තා ඇඟිල්ල මුවයෙහි තිබී ය. පොළ මුවයෙහි ම සිල් වි ය. හේ තා කෙරෙහි සෙනෙහෙන් ලේ මුස පුයා දමා නො පියා මැ ගැලපී යැ. තපියා තා කෙරෙහි සනා මෙ බන්දැ"යි[3] කීහු. හේ වැලැප වැහැස පියානන් සිරිරු හළු කිස කැරැවි.

දෙව්දත් මහතෙරහු දු අජාසත් මහරජු කරාගොස් බුදුන් මරන්නට යෝධ[4] දුනුවාවන්[5] ඉල්වාගෙණ නඟා වයා එයිනුදු කැරුණුදැ[6] නැති සේ දැකැ, තුමුහු ගිජුකුළු පව්වට නැඟී ගල් පාතැ සක්මන් කරණ බුදුන් මුදනට සෙල් විහිදැ එයිනුදු කැරුණු දැ[7] නො දැක, නාලාගිරි ඇතු විහිදැ, යම්කිසි උපායෙකින් බුදුන් මරන්නට නො පොහොසත් වැ, ලාභසත්කාරයෙන් පිරිහී බුදුන් පස්වරයක් ඉල්වා එ නො ලදින් සතුරු වැ, සඟුන් පන්සියයක් දෙනා බිඳ ඇර ගෙණ ගොස්, සැරියුත් මහමුගලන් දෙඅගසව්වන් තමන්ගේ පිරිසැ සඟුන් ගෙණ ගියකල්හි කටින් හුණු ලේ නඟා, නවමසක් දවස් ලෙඩ වැ හෙවැ තමන් කළ තාක් දැයට විපිළිසර[8] උපයා "දැන් බුදුන් කොහි වෙසෙති හො?"යි පිළිවිස "දෙව්ම්හි වෙසෙති" යනු අසා "හැඳෙකින් මා ගෙණැර බුදුන් දක්වව"යි කියා ගෙණ යන ලද්දාහු[9] බුදුන් දක්නට නිසි පිණක් නො කළ බැවින්, දෙව්රම් පොකුණු තෙර දෙකක් වැ පැළීගිය පොළොවට වැදැ අවිචි මහනරකයෙහි පිහිටියහ.

එකලැ රජගහ නුවර සැණකෙළියෙක් වීය. නුවර වැස්සෝ එනුවර දෙව් නුවරක් සෙයින් සදා සැණවෙස් ගෙණ දෙවියන් සෙයින් සැණකෙළි කෙළිත්. අජාසත් රජ පණුරැසි පොහෝ දවස් රැ සරාසඳුරැසින් රිදීකෙළෙන් නික්මුනු කිරි[10]දහර සෙයින්, රිදී විමනින් නික්මුනු මුතුවැල සෙයින්, සමන්කුසුම් දම් සෙයින්, දිලියෙන රාත්‍රියැ නිරිඳුමහලෙහි[11] ඇමැතිමඬුලු පිරිවරා සේසත් යට ගනරන්මුවා අස්නෙහි හුන්නේයි. කුමට හුන්නේ ය? යත්ඃ නිදි වළකනු සඳහා හුන්නේයි මෙ රජ[12] පියා මළතැන් පටන් ගෙණ නිඳන්නට ඇසපියාලු

1. මපණ. 2. නැඟි. * වරහන් තුළ තිබෙන කොටස පිටපත්හි නො පෙණේ. පාළිපොතින් පෙරළා යෙදින. 3. සනාවෙන්දැයි. 4. යෝධයන්. 5. දුනුවායන්. 6. කරණු. 7. කැරුණු සේ. 8. විපිළිසාර. 9. යන කලද්. 10. කිර. කිරු. 11. මහලෙහි. 12. මෙසේ. 13. පුරාණ. 14. අනික්. 15. අනිකෙක්. 16. කකුඨ. 17. බෙලට්ඨ. 18. කැයටි.

විගස මැ සියලු ශරීරයෙහි සැත්දහස් ඔත්කල් සෙයින් හඬමින් මැ පුබුද්දි. "මහරජ, කිමැ?"යි පුළුවුත් කල්හි වළහයි. එයින් ඕ හට නිඳි නො රිසියෙහි. මෙසේ නිඳි වළකනු සඳහා හුන් රජ "මෙරැ සඳරැසින් රමණීය ය. අභිරූපය. දර්ශනීය ය. සිත් පහදවයි. කවර මහණ බමුණු කෙනකුන් කරා යම්හයි? කා කරා ගිය කලැ අප සිත් පහද්දී?"යි උදන් ඇනී.

එ අසා එක්තරා රජමහඇමැත්තෙක් "මහරජ, පූරණ[13] කස්සපයා කරා එළඹෙන්නේ ය. එකලැ සිත් පහද්දි?"යි කී ය. රජ එ අසා නො බිණි ය. අනෙක්[14] ඇමැත්තෙක් "මක්ඛලි ගොසාලයා කරා එළඹෙන්නේ ය"යි කී ය. අනෙකෙක්[15] අජිත කෙශකම්බලයා කරා එළඹෙන්නේ ය"යි කී යැ. අනෙකෙක්[15] පකුධ[16]කච්චායනයා කරා එළඹෙන්නේ ය"යි කී ය. අනෙකෙක්[15] සඤ්ජයබෙලට්ඨි[17] පුත්‍රයා කරා එළඹෙන්නේ ය"යි කී ය. "අනෙකෙක්[15] නිගණ්ඨනාත පුත්‍රයා කරා එළමෙන්නේ ය. එකල සිත් පහද්දී" කී ය.

මෙසේ ඇමැත්තන් තමන් තමන් ලද ගත් නුවටැජරන් කී කල්හි, රන්වන් මියුරු රස ඇති අඹපකක් කැටි[18] පුරුෂයක්හු තමා අතැ තුබූ කදුරුපකක් දැකැ දමා පියන්නක්හු සෙයින් නො ගිවිසැ නො බැණැ හිඳ, තමහට නොදුරු තන්හි හුන් ජීවකයනට "හැයි, සබඳ, නො බැණ හුන්නෙහි නො?"යි කී ය. රජු මෙතෙක් පරිකථා කරණු ජීවකයන් සඳහා කෙළේ යි. කුමට ය? යත්:- ඇරැ බුදුන්[1] දක්වනු සඳහා යි. තෙමේ ගොස් දක්නට නො නිසිදැ? යත්:- තමා මහාපරාධයෙන් ගොස් දක්නට නො නිසි ව "ජී - ක්‍යා පිටිපසැ හිඳැ බුදුන් දුට මැනැවැ"යි මෙතෙක් පරිකථා කෙළේ[1] රජුගේ අභිප්‍රාය ජීවකයෝ නො දනිත් ද? යත්:- දන්ති වැළිකුමට නො බැණ හුන්නාහ? යත්:- විබෙව පසිඳුනා[2] සඳහා යි. කිසේ ය? යත්:- එපිරිසැ නුවටැජරන් සඳෙනා ලද ගත් ඇමැත්තෝ බොහෝ දෙන රැස් වුවාහු. ඔහු "මා බුදුගුණ කියන්නට වන්කලැ අතර තුරෙහි නැඟී තමන් තමන් ලද ගත් නුවටුන්ගේ ගුණ කියති. එසේ වන්නා හා[3] මා කියන බුදුගුණ නිමාවට නො යෙයි. රජ වූ කලී පෙර මැ මොවුන්ගේ නුවටැජරන්[4] කරා එළඹ නිස්සාර බව් දත්තෙන් ඔවුන්ගේ ගුණ කථායෙහි නො සතුටු ව මා පුළුවුස්සි. එකල්හි මම් බුදුන්ගේ ගුණ කියා රජු බුදුන් කරා ගෙණ යෙමි" රදුගේ අභිප්‍රාය[5] දනුතුද් විබෙව් පසිඳුනා සඳහා නො බැණ හුන්හ.

එකල්හි රජ ඇමැත්තන්ගේ බස් අසා "මම යමක්හු යමක්හු බස් නො ඇසියටියෙම් ද, හෙ මැ හෙ මැ බෙණෙයි යමක්හුගේ බස් ඇසියටියෙම් ද, හෙ මැ නාරජවස වළඳා සිටි ගුරුළක්හු සෙයින් නො බෙණෙයි. මට මහත් පිරිහිණෙකැ"යි සිතී. සිතා බලා "ජීවක උපශාන්ත වූ බුදුන්ගේ සව්[6]ය. තෙමේ ද උපශාන්ත ය. එ බැවින් වත්සපත් මහණක්හු සෙයින් නො බැණ හුන්නේ ය. මා නොබුණු[7] කලැ හේ නොබෙණෙයි. ඇතක්හු මඬනා[8] කලැ ඇතක්හු මැ ගේ පයින් හැඬිය මැනැවැ"යි සිතා ජීවකයන්ට "මේ ඇමැත්තන් තමන් තමන් ලද[9] ගත් මහණුන්ගේ ගුණ කියන්නන් මුව නො පොහොයි. මොවුන් සේ ම තා දු ලද ගත් මහණහු නැද්ද? කිම දිළිඳුහි ද? මපියේ තට ඉසිර[10] නො දුන්නේ ද? නොහොත් සැදැහැ නැත්තෙහි දැ?"යි පිළිවිත්.

එකල්හි ජීවකයෝ "මා ලවා මේ රජ බුදුන්ගේ ගුණ කියැ විටටි බඳ, දැන් මා නො බැණ හිඳිනට කල් නො වෙයි. යම් සේ මේ ඇමැත්තෝ රදු වැඳ හිඳ මැ[11] තමන් තමන් ලද[9] ගත් නුවටුන්ගේ ගුණ කීහුද, මා එසේ බුදුන් ගුණ නො කිව මැනැවැ"යි හුනස්නෙන් නැඟී බුදුන් වසන දෙස බලා පසඟ පිහිට්වා වැඳ නියරැසින් දිලියෙන ඇඳිලි බැඳ "මහරජ, 'මා යම්තම් මහණක්හු කරා එළබෙතී' නොසිතව. අප බුදුන් මවුකුස්හි පිළිසිඳැ ගන්නා කලැ දු මවුකුසින් නික්මෙන කලැ දු මහබිනික්මන් කරණ කැ දු බුද් වන කලැ දු ධම්සක් පවත්වන කලැ දු දස දහසක් සක්වළ කම්පිත වි ය. මෙසෙයින් යමාමහ පෙළහර කළහ. මෙසේ දෙව් ලොවින් බටහ. අප බුදුන්ගේ ගුණ කියමි. එකඟ සිත් ඇති වැ අස. මහරජ,"යි බුදුන් ගුණ කියන්නාහු-

"අයං, දෙව, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධෝ අම්හාකං අම්බවනෙ වහරති මහතා භික්ඛුසංඝෙන සද්ධිං අඩ්ඪතෙළසෙහි භික්ඛුසතෙහි. තං ඛො පන භගවන්ත ගොතමං එවංකල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො- ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මා සම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථී සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. තං දෙවො භගවන්තං පයිරුපාසතු. අප්පෙව නාම දෙවස්ස භගවන්තං පයිරුපාසතො චිත්තං පසීදෙය්‍යා"යි.

"මහරජ,[12] අප බුදුහු මාගේ අඹ වනයෙහි අඩතෙළෙස්යල් සියක් සඟුන් පිරිවරා වැඩැවෙසෙති. තොප වැනි සියනුදු දහස්නුදු සුවහස්නුදු සිත් ගෙණ බණ කියති. රිසි සේ එළැඹ පැන පුළුවුස්නේ ය"යි කීහ.

රජු බුදුන්ගේ ගුණ අසත් අසත් සියල් සිරිරු පස්වණක් ප්‍රීතීන් අතුරු නැති වැ පිරී ගියේ. හේ එම විගස බුදුන් කරා යාටි[13] වැ- "මා මේ වේලේ බුදුන් කරා යන්නාහට අනෙක් කිසි කෙනෙක් යානයක් යොජන්නට නො නිස්සහ, ජීවකයා විනාය"යි සිතා "සබඳ, ජීවකය, යා. තො මැ ඇතුන් සදව"යි[14] කී යැ. අනෙක් අශ්වයාන රථයාන ඇත ද, ඇතුන් ම සදා එළවන්නට කියනු[15] කුමට ය? යත්:- උත්මයන් කරා යන

1. කොළෝ. 2. පසිඳිනා. 3. වන්නා හැමැ. 4. නුවැටජුරන්. 5. අභිප්‍රාව. 6. මු. සව්. 7. නොබිණු. 8. මඬුනා. 9. ලැද. 10. ඉසුරු. 11. මැද හිඳ හැම. 12. බුදුන්ගේ ගුණ කියන්නාහු මහරජ-හැම. 13. යායටි. 14. සදුවායි. 15. කී ය. 16. යානායෙන්. 17. රථයාන සබ්දයෙන් දුර ම-හැම. 18. කැරති. 19. මහද්.

කලැ උත්තමයානයෙන්[16] ගිය මැනැවිනුදු අශ්වයාන රථයාන සගබ්දයෙනුදු, දුරැ ම[17] එහි හඬ ඇසෙන්නෙනුදු, පස් පස් යන්නාහටද් හස්තියානයෙහි හඬ නො ඇසෙන්නෙනුදු, "නිවී බුදුන් කරා නිවියානයෙන්[16] ගිය මැනැවැ"යි සිතා ඇතුන් සදා එලවන්නට යෙදී.

ජීවකයෝ "රන් මෙ වේලේ 'බුදුන් දක්නට යෙමි'යි යෙයි. රජ්ජුරුවන් සතුරෝ බොහෝහ. ඉදින් අතරමගැ කිසි අන්තරායයෙක් වී නම්, අන්හු මා ගරහති: 'ජීවක-රජ මා කීවා කෙරෙයි. අකාලයෙහි රජු ගෙණ නික්මෙ'යි කියා ය. බුදුනුදු ගරහති: 'මහණ ගොයුම් තමා කීවා කැරෙති[18] කියා කල් නො තහමා මැ කථා කෙරෙ'යි කියා ය. එබැවින් මයිද්[19] බුදුනුද් නො ගරහන නියායෙන් යම් සේ රජහට රකවල් සුසංවිහිත වේ ද, එසේ කෙරෙමි" සිතුහු.

එක්බිති "අඹුන් මිනිසුන් නිසා පුරුෂයනට භය නම් නැති. සුවයෙන් අඹුන් මිනිසුන් පිරිවරින් අඹුන් මිනිසුන් පිරිවරින් යෙති"යි පන්සියක් ඇතින් නන් සදවා පන්සියක් මාගමුන් පිරිමිවෙස් ගන්වා අසි තෝමර ගත් අත් ඇති වැ[1] රජු පිරිවරව"යි කියා වැළි දු සිතුහු:- "මෙ රජහට මෙ අත්බැවැ මගඵලයට උපනිඃශ්‍රය නැති. බුදුහු උප නිඃශ්‍රය බලා ධම් දෙසති. එසේ බැවින් මහජනා රැස් කරවමි. එසේ වන්නා හා බුදුහු කිසිකෙනකුන්ගේ උපනිඃශ්‍රය හෙයින් ධම් දෙසති. ඒ දෙසුන් මහජනයාහට උපකාරයට ම වෙ"යි[2] එබඳනට කියා යවුහ. නුවරැ බෙර පියෙවී කැරවූහ.: "අද රජ බුදුන් කරා යෙයි. හැම දෙනා තමතමන්ගේ කැරුම්නි[3] තුබූ පරිද්දෙන් අවුදු රජහට අරක් ගන්නේ ය"යි.

එකල්හි මහාජනයෝ "රජ බුදුන් දක්නට යේ ල. ඒ'ධම් දෙසුම් කිබඳ හෝ? සැණකෙළියෙන් කිම? එයට යම්හ"යි හැම දෙන ගඳමල් ගෙණ රජු පෙරමග බලා මගැ සිටියෝ. එසඳැ ජීවකයෝ "මහරජ, ඇතුන් සදා එළවූයේ ය. කල් දන්නේ මැනැවැ"යි කීහු. රජ පන්සියක් මාගමුන් පන්සියක් ඇතුන් නගා තෙමෙහෙ මගුල්ඇතු නැඟී මිණි දඬුවැට පහනින් එකලූ කොට මහත් ආනුභාවයෙන් නුවරින් නික්මිනි.

එකෙණෙහි මාගම්හු පිරිමිවෙස් ගෙණ හිස් වෙළා දසරුයෙහි කඩු තබා මිණි තෝමර ගෙණ නික්මුනාහ. ඔවුන් එක්බිති සොළොස් දහසක් නළුවෝ රජු පිරිවැරූහ. ඔවුන් එක්බිති කුරුකුදු[4] කිරාතාදීහ. ඔවුන් එක්බිති රජගේ රක්නා රජු කෙරෙහි විස්වස් ඇති[5] පුරුෂයහ. ඔවුන් එක්බිති විසිතුරු වෙශවිලාසධර වූ සැට දහසක් මහාමාත්‍රයහ.[6] ඔවුන් එක්බිති නොඑක් පලඳනෙන් සැදී නන්නන් අවි ගත් විද්‍යාධර තරුණයන් බඳු අනූ දහසක් පමණ රථිදරුවහ. ඔවුන් ඉක්බිති සියක් වටනා[7] පිළී හැඳ පන්සියක් වටනා පිළී එකස් කොට බහාලා නහා ගඳවිලෙවුන් ගත් රන්මල් ආදි නන්බරණි න් සැදුනු දස දහසක් මත්[8] බමුණෝ දකුණු අත් ඔසොවා ජයශබ්ද ගොහිමින් යෙති. ඔවුන් එක්බිති පසගතුරු ගත් පුරුෂයෝ පසගතුරු වයමින් යෙති. ඔවුන් එක්බිති දුනුබෙලෙයැ[9]. ඔවුන් එක්බිති ඔවුනොවුන් වෙර පැහැර යන ඇත්පන්ති ය. ඔවුන් එක්බිති ගෙලෙන් ගල[10] පැහැර යන අස්පන්ති ය. ඔවුන් එක්බිති එහි එහි පැහැර සිටි රථපන්ති ය. ඔවුන් එක්බිති දස රියෙන් දසරියෙහි පැහැර සිටි යොධයහ. ඔවුන් එක්බිති තමන් තමනට නිසි ආභරණ සම්පත්තීන් වොරජනා අටළොස්සේණි හ යි යම්සේ කෙළවර සිට වුහුටු සරයෙක් රඳු කරා නො පැමිණේ ද, එසෙයින් ජීවකයෝ රජුගේ පිරිස් සංවිධාන කොට "ඉදින් රජහට කිසි උපද්‍රවයෙක් වේ නම්, හැම දෙනා හට පෙරට ව රජහට දිවි දෙමි"යි තුමූහු රජු[11] වැළැතෙගෙණ යෙති. ලියවැටමිණි දඬුවැටපහන් මෙතෙක් සිය යැ, මෙතෙක් දහස යැ, යන පමණ නැති.

මෙසේ මහත් රාජානුභාවයෙන් එ රජ දෙතිස්මහ දොරක් හා සූසැට සුළුදොරක් හා ඇති රජගහා නුවරැ පැදුම් දෙසෙහි දොරින් නික්මැ නුවර පවුර හා ගිජුකුළුපව්ව හා දෙඅතුරෙහි ජීවකයන්ගේ අඹ වනයට වෙත් ව ගියේ. එකල්හි "බුදුන් කරා යනකලැ නිශ්ශබ්ද ව ගිය මැනැවැ"යි රජ ගෙහි ම සිටැ ජීවකයන් කීයෙන්[12] බෙර නො ගැසිය දි මහත් කොට නො බිණි ය දි යන රජහට භය උපන. කුමකට ය? යත්:- "අඩතෙලෙස්යල්සියක් සඟුන් වසන අඹ වනයේ කීබිස්නා හඬෙකුදු පොවා නැති. ජීවක මා නුවරින් පිටතට නෙරැ ගෙණැ පෙරටින් බලකායක් දක්වා මා මරා තෙමේ රජ වියටි ය. මේ පස් ඇතක්හට බල ඇත්තේ ය. මා වැළැත ගෙණ යෙයි. මා කෙරෙහි ආයුධ ගත් එක පුරුෂයෙකුදු නැති. මට කැරුණේ මහත් පිරිණෙකැ"යි සිතා බියපත් ව "ජීවකය, මා නො නස්හි දැ?"යි කී ය.

එකල්හි ජීවකයෝ "මෙ රජ මාගේ මාත්‍රා නොදන්නි. මම් ලිහිඬින්ලකුදු දිවි නො ගළවමි. රජු නො අස්වැසීම් නම්, නස්සි"යි සිතා තර කොට අස්වසන්නාහු "මහරජ, නො බා. නො බා. තෙලෙ බලා ගණැ. මණ්ඩල මාලයෙහි පහන් දිලියෙන්නාහ"යි (?) කීහ. එකල්හි රජ දොරටුයෙන් පිටත මැ සිටැ ඇත්පිටින් බට. බැසැ බිමැ සිටි විගසැ මැ බුදුන්ගේ තේජස් රජු වෙර පහළ. එකල්හි රජහට එකෙණෙහි සියල්සිරිරින් ස්වෙද (වැහිත) හන්සළු පෙළා පියන පමණ වි ය. තමාගේ අපරාධ සඳහන් කෙළේ. මහත් භය උපන.

හේ ඉඳුරා බුදුන් කරා යන්නට නො පොහොසත් වූයේ ජීවකයන් අතැ ගෙණ අරම් සැරිසරන්නක්හු සෙයින් "ජීවකය, තා මේ කැරුවූ සේ යහපත. මේ කැරුවූ සේ යහපතැ"යි ගුණ කියමින්

---

1. ඇතියාව. 2. වැටෙයි. 3. කැමිනි, කාරාමිණි . 4. එක්බිති කුදු 5. ඇමැති. 6. මු. මහාමාත්‍යයහ. 7. සතසහස්සග්ඝ නිකානි-සුමංගලවිලාසිනි. 8. දස දහසක් 9. මු. බෙළෙ යෑ බැල ය. 10. ගෙළ. 11. රජුට. 12. කී සෙයින්.

අනුක්‍රමයෙන් මණ්ඩලමාලයට සම්ප්‍රාප්ත වැ "බුදුහු, සබඳ, කොහි?ය"යි පිළිවිත්. කුමට පුළුවුස්සි? යත්:- ඇතැම්හු 'නො අඳුනන්නෙන් පිළිවිත' යෙත්. අකාරණයැ. මේ ළදරු කලැ පියරජු හා ගොස් බුදුන් දුටුවිරීය. පැසුළු පාප මිත්‍රයන්ගේ සසඟින්[1] පියරජහු මරා බුදුන් මරන්නට දුනුවාවන් මෙහෙයා නාලාගිරිහි විහිදැ මහත් අපරාධයක් කොට සිටියෙන් බුදුන් කරා නොවන්නා මිසැ නො හඳුනන්නේ නො වෙයි. බුදුහු වනාහි දෙතිස්වර ලකුණෙන් හා අසූ අනුව්‍යඤ්ජනයෙන් සැදි සිරිරු ඇති යව්හ. සවණක් රැසින් දිලියෙමින් සියලු අරම් බුබුලුවා තරු පිරිවරණ ලද පුන්සඳක් සෙයින් මහණගණා පිරිවරා මණ්ඩල මාල මධ්‍යයෙහි වැඩ හුන්නාහ. බුදුන් කවුරු නො හඳුනති?[2] මෙරජ තමාගේ ඉසුරු ලීලායෙන් පිළිවිත. හඳුනතුදු නොහඳුනනවන් වැ පුළුවුස්නේ රජුන්ගේ සිරිති. ජීවකයෝ වනාහි රජුගේ බස් අසා "මෙ රජ පෙළෙවැ[3] සිට 'පොළොව් කොහි ය?' යන්නක්හු වැන්න අහස් බලා 'හිරි[4] සඳ කොහි ය?' යන්නක්හු වැන්න මෙරමුලැ සිටැ 'මෙරගල කොහි ය?' යන්නක්හු වැන්න. බුදුන් පෙරට සිටැ 'බුදුහු කොහි ය?'යි පුළුවුස්නේය. එසේ බැවින් මොහු බුදුන් දක්වමී' ඇඳිලි බැඳ "මහරජ, පෙරට මොහු[5] අප සම්මාසම්බුදුහ මැද ටැඹ නිසා පැදුම්දස බලා සඟපිරිස් පිරිවරා වැඩහුන්නාහ"යි කීහු.

රජ බුදුන් කරා එළැඹ සඟනට ගහට නො කොට එක් තැනෙක්හි බුදුන් නො වැඳ ම සිට, නිවාතතැනෙක්හි පිපි රත්පියුම් වනයක් සෙයින්, නො බැණ ම වැඩහුන් සඟුන් දිට. එහි එක්කෙනෙකු අතක් සොල්වනුවෝ නො ද ඇති. පයක් සොල්වනුවෝ නො ද ඇති. සවබරණි න් සැදි නළුපිරිස් පිරිවරා බුදුන් පෙරට සිටි රජ හෝ රජපිරිස් හෝ එක්කෙනෙකුදු නො බැලූහ. හැම සඟහු ම සවණක් පැහැයෙන් දිලියෙන බුදුන් බලා වැඩහුන්හු. රජ සඟුන්ගේ උපසමයෙහි පැහැදැ, මඩ නැති පහන්විලක් සෙයින්, සන්හුන් ඉඳුරන් ඇති සඟුන් මෙ පුනපුනා බලා "මෙ උපසමය මපුතු උදාකුමරහට වේව"යි සිතා උදන් ඇනී. ඔහු පැවිජි ව මෙ සඟුන් සෙයින් උපශාන්ත වනු සඳහා නො වෙයි, මෙරජ සඟුන් දැක පැහැද පුතු සඳහන් කෙළේ. දිලිඹ්දැයක් ලදින් හෝ අපූර්ව දැයක් දැක හෝ ප්‍රිය වූ නෑයන් මිතුරන් සඳහන් කරණු ලෝකයාගේ සිරිති.

එසඳ බුදුහු රජුගේ සිත්හසර දැකැ "මෙ රජ මා හා සමඟ කථා කරන්නට නොපොහොසත් වූයේ බික්සඟුන් බලා පුතු සඳහන් කෙළේ. මා නො බණන කල්හි මෙරජ කිසි දැයක් කියන්නට නො නිස්ස. මුහු හා සමඟ කථා කළ මැනැවැ"යි "මහරජ, යම් සේ උස්තැනැ වට දිය නතුතැනට යේද, එසෙයින් ම සිත්ත[6] පුතු කරා නතු වී ය"යි වදාළෝ. එසඳ රජු සතුටු වැ "බුදුගුණ අචින්ත්‍ය පරිදි මම් දැන් දන්මි. මා සේ බුදුනට අපරාධ කළ කෙනෙක් නම් නැති. මා මැ විසින් බුදුන්ගේ අගුවටා[7] රජ මරණ ලද. දෙව්දත්හු කියමන් ගෙණ දුනුවාවන් මෙහෙයීමි. නාලාගිරිහි විහිද්වීමි. මා නිසාය දෙව්දත්හු ගල්කුළු වුහුටුයේ[8]. මෙසේ අපරාධ ඇති මට බුදුහු ප්‍රියතෙපුල් කරණ දැ ය. අහෝ! යහභා!![9] බුදුහු පස්වැදෑරුම් තාදිගුණයෙහි පිහිටියාහ. මෙබඳු ගුන මුහුදු සථරුන් තබා බැර සථරුන් පිරියෙස්සම්හ"යි සොම්නස් වැ පුතු තම හට පිරිය පරිදි කියා, බුදුන් පසඟ පිහිටුවා වැඳ, "සඟුන් වඳුත් බුදුනට පිටි පා වැන්ද මනා වෙ"යි සඟනට ඇඳිලි බැඳ එකත්පස් වැ හිඳ පැන පුළුවුස්නට අවසර ගත්.

එසඳ බුදුහු "රිසියුනුදැයක්[10] පුළුවුස, මහරජ"යි සර්වඥ පවරුණෙන් පැවරූහු. මෙසේ බුදුන් සර්වඥ පවරුණෙන් පැවරූ කල්හි රජ පැන පුළුවුස්නේ "වහන්සේ, ඇත්ඇරූ අස්අරූ රිය සැරි ආදීහු තමන් තමන් දන්නා ශිල්පයෙහි එල මෙ ම ජන්මයෙහි ලැබෙති. රජකුලෙන් මහත් සම්පත් ලදින් තුමුහු දූ සුවයෙන් වැටෙති. මවුපියනුදු අඹුදරුවනුදු මිත්‍රයනුදු ඇමැත්තනුදු සුවයෙන් පස්වටතී. මහණ බමුණට, සුගතියැ උපැද ම මෙ ම ජන්මයෙහි මහණුවමැ එල දැක්විය හැක්ක හො?"යි පිළිවත. බුදුහු පැන නො විසජාම සිතුහු " තීර්ථිකයන්ගේ ළද ගත් බොහෝ ඇමැත්තෝ මෙයට ආවාහ. හළ මනා පක්ෂ ය දු ගත මනා පක්ෂයදු දක්වා කියන කල්හි "අප මහරජ මෙයට මහත් උත්සාහයෙන් මෙ අයැ. ඔහු ආතැන් පටන් ගෙණ මහණ ගොයුම්හු මහණුන්ගේ කෝලාහල හා සටන් කියති'යි මුමුනනු වෙති. සකස් කොට බණ නො අසති. රජු කියනකලට දහනට නො නිස්සහ. රජු ම අනුව පවතිති. එබැවින් රජු ම භාර කළ මැනැවැ"යි "මහරජ, මෙ පැන සෙසු මහණ බමුණන් පුළුවුත් විරියෙක් හා ඇද්ද? ඔවුනොවුන් කී දෑ තා සඳහන් ඇත් හොත්, යා"යි වදාළහ.

එකලැ රජ "පණ්ඩිත ප්‍රතිරූපකයනට කියනු දුකැ. ඔහු පෙදෙහි පෙදෙහි අකුරෙහි අකුරෙහි දොස් දෙති. ඒකාන්ත පණ්ඩිතයෝ වූ කලැ කියනු2 අසා මනා කොට කිව, පස්සති. නෙසේ[2] කී දැයක් ඇත*, ඉදි කොට දෙති. බුදුන් හා සම එකාන්ත පණ්ඩිත කෙනෙක් ඇත්තාහු නො වෙති. එබැවින් කිව මැනැවැ"යි සිතා "වහන්සේ, මම එක් සමයෙක්හි පූරණකස්සප නම් නුවටහු කරා ගොස් මෙම නියායෙන් පැන පුළුවුත්මි. හේ 'පව්කැම් දු පින්කම දු එල නැති' යනාදි විසින් තමාගේ දර්ශන කී ය. 'අම්බං පුට්ඨෝ ලබුජං ව්‍යාකරෙය්‍ය' යන සෙයින් මා පුළුවුත්තා තබා අනෙකක් කී ය[2]. මම ඔහු කී දැය නො ගිව්සැ 'අසුවල් රජ තමාගේ විජිතයට ගිය මහණ බමුණනට මෙනම් දෙයක් කෙළේ ල' යනු නො කියවුව මැනැවින්, නො බැණ නැඟී ගියෙම්" කී ය. මේ නියායෙන් සනුවටපරන් කරා එළඹැ පැන පුළුවන් සේ, ඔවුන් තමා පුළුවුතුදැ තබා තමන් තමන් දර්ශන දැක්වූ සේ. එහි තමා නොසතුටු සේ කියා "වහන්සේ, මම් වැලි පෙළා තෙල් නො

1. සැසැඟින්. 2. කවර නො හඳුනෙති. 3. පොළොව. 4. හිර. 5. මු. පෙරටොහු. 6. තමා. 7. අක්වටා. 8. වුහුටුයේ ය. 9. යහභ. 10. දෙයක්.
2. තෙසෙ. * දුක්කථිතෙ-පාලි. 2. මු. කියයි. කියා-ඇතැම්. 3. තීර්ථකයන්ගේ. 4. මු. තා මම. 5. පින්. 6. වි යැ. 7. කියමි. 8. ලවා. 9. මු. දසු.

ලබන්නක්හු සෙයින් තිථයන්ගේ[3] දර්ශනයෙහි සාරයක් නො ලදින් වහන්සේ පැන පුළුවුස්නට ආමි. වහන්සේ, මෙ මැ ජන්මයෙහි මහණුවමැ ඵල දැක්විය හැක්ක හො?"යි කී ය.

එකල බුදුහු "කියග මහරජ, තා මැ[4] පුළුවුස්මි. තාගේ කීකරු දසෙක් 'පිණැ'[5] ඵල පෙළහර යැ. මෙ අජාසත් රජු ද මිනිසැ. මම ද මිනිස්මි. මෙරජ පස්කම් ගුණන් පිණපිණා රජ කෙරෙයි. දෙව් රජක්හු වැන්න. මම ඔහුගේ දස්මි. මා මුහු සේ මැ පින් කළ මැනැව. ඉදින් දන් දෙම් නම්, රජු එක් දවසක් දුන් දන් සියක්භාග කළකලැ එයින් එක්භාගයක් පමණ දනක් මම් දිවි පමණි න් දෙන්ට නො නිස්සෙමි. ඕස, මා පැවිජි ව සිල් රක්ක මැනැවැ'යි පැවිජි වෙයි[6] පැවිජි වැ සිල්වත් වැ අපිස්සතොස් වැ වෙසෙයි. ඔහු එසේ වසන කලැ 'මා දසු මට මෙහෙයට එන්නේ ය'යි හා කියහි දැ?'යි වදාළහ. "වහන්සේ එසේ නො කියම්හ. ඇපි මැ ඔහු වැඳ පුදා දෙම්හ"යි කී යැ. "කියග මහරජ ඉදින් එය එසේ වී නම්, මෙ ම ජන්මයෙහි මහණුවමැ මේ ඵල නො වේ දැ?"යි වදාළහ. "වහන්සේ, ඒකාන්තයෙන් මෙ මැ ජන්මයෙහි මහණුවමැ මේ ඵල ය"යි කී යැ. "මහරජ, මෙසේ මා විසින් මෙ ම ජන්මයෙහි මහණුවමැ පළමුවන ඵල පණවන ලදැ"යි වදාළහ. "වහන්සේ, මෙසේයින් ම මහණුවමැ මේ ජන්මයෙහි මැ අනෙක් ඵලයක් හා පැණ විය හැක්කහො?"යි කී යැ. "මහරජ, එයිත් තා මැ පුළුවුස්මි. තට උපයා දෙන ගොවියෙක් තාගේ විධි දැක 'මයිදු පින් කළ මැනැවැ'යි කුඩුමහත් සැපත් පියා පැවිජි වැ සිල්වත් ගුණවත් වැ වැටෙයි. ඔහු එසේ වසන කලැ 'මාගේ ගොවිහි මට උපයා දෙන්ට එන්නේ ය'යි හා කියහි දැ?"යි වදාළෝ. "වහන්සේ, එසේ නො කියම්හ[7] ඇපි මැ ඔහු වැඳ පුදා සතරපසයෙන් දන් දෙම්හ"යි කී ය. "කියග, මහරජ, ඉදින් එසේ වේ නම්, මෙ ම ජන්මයෙහි මහණුවමැ මේ ඵල වේ ද?යි නො වේදැ?"යි වදාළෝ. "වහන්සේ, එකාන්තයෙන් මැ මෙ මැ ජන්මයෙහි මහණුවමැ ඵල ය"යි කී ය. "මහරජ, මෙසේ මා විසින් මෙ ම ජන්මයෙහි මහණුවමැ දෙවන ඵල පණවන ලදැ"යි වදාළෝ.

"වහන්සේ, මෙ ම ජන්මයෙහි මෙයට වැඩි මහණුවමැ අනෙක් අතිශය ඵලයක් හා පැන්විය හැක්ක හො?"යි කී යැ. "ඕස, මහරජ, අසා දනැ"යි- ඉධ තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මා සම්බුද්ධො" යනාදි ක්‍රමයෙන් බුද්ධොත්පාදයෙහි පටන් ගෙණ අර්හත් ඵලය පර්යන්ත කොට අහස්ගඟ වතුර සෙයින් ධම් දෙසා "මහරජ, මෙ ම ජන්මයෙහි මහණු වමැ මේ ඵලය. මෙයට වඩා උතුම් අනෙක් අතිශය ඵලයෙක් නැතැයි" වදාළෝ. මෙහි විස්තර දික්සඟියැ සාමඤ්ඤඵලසුතින් දන්නේ යැ.

එකල්හි රජ තන්හි තන්හි සාධුකාර දී ආදිමධ්‍යාවසාන පහසා සකස් කොට අසා "මම් මෙ පැනයන් බොහෝ දවසක් බොහෝ මහණ බමුණන් පුළුවුස්නෙම් තොහො කොටන්නක්හු සෙයින් කිසි සාරයක් නො ලදුමි. බුදුන්ගේ ගුණසපුව මහතැ බුදුන් වහන්සේ මට පහන් දහස් දල්වා[8] අලු කරන්නක්හු සෙයින් මෙ පැන විසජුහ. බොහෝ දවසක් මම් බුදුන්ගේ ගුණානුභාව නො දැනැ බැඳිනිමි" සිතා බුදුගුණ සඳහන් කිරීමෙන් උපන් පස්වණක් ප්‍රීතින් පිණන ලද සිරිරු ඇති වැ "දිවි පියම් නිදු සරණ නො පියමි. තුණුරුවන් සරණ ගොස් "ඉදින් මා තියුණු කඩුයෙකින් හිස් සිඳිත් නම්, බුදුන් 'නො බුදුහ'යි නොද කියමි. දහම් 'නොදහමැ'යි නො ද කියමි. සඟහු 'නොසඟහ'යි නො ද කියමි. මා සරණ ගියබව් උපාසකබව් කැපහරු බව් දන්නේ මැනැව"යි දන්වා තමා පියා ධම්රජුහු මැරූ වරද කමවා වැඳ තුන් යලක් පැදකුණු කොට නියරැසින් දිලියෙන ඇඳිලි මුදුනෙහි පිහිටුවා පැණෙන තාක් තැන. බුදුනට අභිමුඛ වෙමින් ගොස් දසුන්[9] වජහන තැන සිට බිම පසග පිහිටුවා වැඳ බුදුන්ගේ ගුණ සඳහන් කෙරෙමින් නුවර ගියේ.

ඔහු ගියකලැ බුදුහු "මහණෙනි, මෙ රජ පියා නොමැ රුයේ වී නම්, දැන් මෙහිමැ හිඳැ සෝවාන් වූයේ ය. පාපමිත්‍ර සංසර්ගයෙන් එයට අන්තරාය වී ය. එතෙකුදු වත් හොත් යම් හෙතුවකින් මෙ රජ තථාගතයා කරා එළබැ තුණුරුවන්හි සරණ ගියේ ද, ඒ හේතුවින් මාගේ සස්නෙහි මහතින්, යම් සේ කිසිවෙක් මිනිසකු මරා මල්මිටක් පමණ දඩ දී ගැලවේ ද, එසෙයින් මැ මෙ රජ ලොහොකුඹු නිරයැ උපැදැ තිස්වාදහසෙකින් පත්ලට බැසැ තිස්වාදහසෙකින් සැළමුවවිටට නැඟී ගැලවීයෙ"යි වදාළෝ.

මෙ රජ පියා මැරූ තැන් පටන් ගෙණ රෑදාවල් නිදි නො ලැබෙයි. බුදුන් කරා එළැබැ මියුරු ඔජ ඇති ධම්දෙසුන් ඇසූ තැන් පටන් ගෙණ නිඳි ලද. තුණුරුවන්ට මහත් සත්කාර කෙළේ., පුහුදුන් සැදැහැවතුන් කෙරෙහි මෙ රජු හා සමයෝ නැති. අනාගතයෙහි විදිතවෙසෙස් නම් පසේබුදු වැ පිරිනිවෙයි.

මෙසෙයින් බුදුන් තමන් 'පුරුෂදම්‍යසාරථී' වන බැවින් අජාසත් රජහු පුළුවුත් පැන විසඳා[10] ධම් දෙසා කරණසිලැ පිහිට්වා ආදිශබ්දයෙන් පයාසි, පොක්සි ඈ රජුන් දමා අමාමහ නිවන් පැමිණි වූහු.

රාජදමන නම් සවන පරිච්ඡේදය නිමි.

7. පරිච්ඡේදය

අඟුල්මල් දමනය

අඟුල්මල් සොරහු දැමූ පරිදි කිසේ ය? යත්:- ගොසොල් රජහුගේ භාගිව[1] නම් පුරෝහිතයා පිණි ස මන්තාණි නම් බැමිණි ගබ් ගෙණ රෑ[2] පුතකු ප්‍රසව කළා. ඔහු මවුකුසින් නික් මෙන කලැ සියලු නුවරැ ආයුධ[3] දිලින. රජුගේ යහන්හි තුබූ මඟුල්කඩුව ද සෙසු අවි ද දිලින. බමුණු නික්මැ නකත්තරු බලන්නේ සොරනකතින් උපන් බව් දැකැ රජු කරා ගොස් "දවස් ගිය සේ සුව දැ?"යි පිළිවන. රජ "දවස් ගිය සේ නොසුව ය. රෑ මාගේ මඟුල් අවි දිලින. රජයට හෝ දිවියට හෝ අන්තරාය වෙ[4]යි යන සිතින් නිඳි නො ලත්මී" කී යැ. "මහරජ, නො බව[5]. මාගේ ගෙහි කුමරක් උපන. උහුගේ ආනුභාවයෙන්, තොපගේ මතු නො වෙයි, සියලු නුවරැ ආයුධ දිලිනැ"යි කී යැ. රජ එකල්හි "කිමෙක් වෙ"යි පුළුවුත්තෙන් "සොරෙක් වෙ"යි කී යැ. "එක සොරෙක් වෙයි හෝ? බොහෝ සොරුන් ගෙණ රජ පහරණට නිසි සොරෙක් වෙයි හො?"යි කියැ. "එක සොරෙක් වෙයි මහරජ"යි කී යැ. එසේ කියා තමා රජු සිත් ගන්නා සඳහා "උහු හැරපිව[6] මැනැවැ හො?"යි කී ය. "එක සොරකු බැවැන් කුම් කෙරෙයි? පිළිදගුව උහුය"යි කී ය. ඔහු නම් තබන්නාහු "සියලු නුවරැ දිලියෙන ආයුධයෝ කිසි කෙනක්නට හිංසා නො කළහ"යි 'අහිංසක' නම් තුබූහ.

ඔහු වියපත් කල්හි මවුපියෝ සිල්ප උගන්නට නක්සලා නුවර යවූහ[7]. හේ ධර්මාන්තෙවාසික වැ ශිල්ප උගන්නි. වත්සපන කී කී දැයක් වහා සපයයි. මන වඩන නියායෙන් හැසිරෙයි. පෙම් වඩන නියායෙන් බෙණෙයි. සෙසු දරුවෝ පිටත් වූහු. ඔහු "අහිංසක මාණවකයා ආ තැන් පටන් ගෙණ ඇපි නොපෙණෙම්හ. උහු කිසේ බිඳුවම්හ?"යි බැණ ගන්නාහු "හැමදෙනාහට වඩා නුවණැති බැවින් 'නුවණ නැත්තේ ය'යි නො ද කිය හැක්ක. වත්සපනින් 'නොවත් සපනැ'යි නො දකිය හැක්ක ජන්ම ඇත්තෙන් 'අජන්ම වතැ'යි නො ද කිය හැක්ක. කුමක් කරම්හ?"යි 'ආචාර්යයා අඹුව හා සසඟ ඇත්තේ ය'යි බිඳපියම්හ"යි බැණගෙණ තුන් රැසක් වැ පළමු ඇතැම් කෙනෙක් ආචාර්යයා කරා එළඹ වැඳ සිටියාහ. "කිම්ද? දැරියෙනි" කීයෙන් "මෙහි ඇසෙන දැයක් ඇති"යි කීහ. "කිමෙක හො?"යි කීයෙන් 'අහංසක මානවකයා තොපට වරද්දහයි[8] ගත්තම්හ"යි කීහ. ආචාර්ය උනට දැහැව "යටත්නි, ම පුතු මා කෙරේ නො බිඳැ පියව"යි නෙරපී යැ. අනෙක් වටැ අනෙක් රැසැ ඇත්තෝ ආහ. අනෙක් වටැ අනෙක් රැසැ ඇත්තෝ ආහයි තුන් රැසැ මැ ඇත්තෝ අවුදු එසේ ම කියා "අප නො හදහා නම් තෙපි ම පිරික්සා බලව"යි කීහ.

ආචාර්ය ඔවුන් සනා ඇති ව[9] බණන සේ දැකැ "ඇය හා ඔහු සසඟ ඇති සේ ය"යි බිඳී, "ඔහු මරමී" සිතී. "ඉදින් ඔහු මැරුයෙම් වීම්[10] නම්, දිසාපාමොක් ඇදුරු තමා කරා ශිල්ප උගන්නට ගිය දරුවන් දොස් දක්වා මර'යි කියා වටාලා ශිල්ප උගන්නට එන්නෝ නො වෙති. එසේ වන්නා හා[11] මට ලාභ පිරිහෙයි. එසේ බැවින් ශිල්පසමාහාරයට උපචාරය යි කියා මිනිස් දහසක් මරන්නට කියමි. ඒකාන්තායෙන් එයින් එකෙක් මහු මර"යි සිතා "පුත, මිනිස් දහසක් මැරුව මැනැවැ. එසේ වන්නා ශිල්පයට උපචාර කළා වෙ"යි කී ය. "ඇපි අන්නට හිංසා නොකරණ කුලෙහි උපන්නම්හ. එසේ නො කට හැක්කැ"යි කී ය. "ශිල්පයට උපචාර නො කරන්නා එල නො දෙයි, පුතැ,"යි කී යැ. හේ පඤ්චායුධ ගෙණ ආචාර්යයා වැඳ අටවට වදනා තන්හි දු අටවිමධ්‍යයෙහි දු අටවියෙන් නික්මෙන තන්හි දු සිටැ[2] මිනිසුන් මරයි. පිළි ඈ කිසි අයතියක් නො ගන්නි. 'එකෙක, දෙකෙකැ'යි ගනන් මතු කෙරෙමින් යෙයි. මොහු නුවණ ඇත ද, පණි වා කරණුවන් සිත් නො පිහිටන බැවින්, කල් යත් ගණනුදු නො දත. එකෙකි ඇඟිලි කපා ගෙණ තබයි. තුබූ තැනැ ඇඟිලි නස්යි. එනස් නා සේ දැකැ ඇඟිලි වදැ මාලාකොට ධැරීය. එයින් හේ අංගුලිමාල නම් විය.

හේ හැම අරණ්‍යයෙහි හසර නැති කෙළේ. දර පලා සඳහා යල් යන්නාහු නැති. රෑ ගමට වැදැ පයින් පැහැර දොර ගලවා පියා එහි හොතුවන් මරාපියා 'එකක, දෙකෙකැ'යි ගැණ ගෙණ යෙයි. එකල්හි ගම්වැස්සෝ ගම්පියා ගොස් නියම්ගම් වන්හ. නියම්ගම් වැස්සෝ ගොස් නුවර වන්හ. තුන්යොජනක් තන්හි මිනිස්සු ගේ පියා දරුවන් අතැ ගෙණ ගොස් සැවැත් නුවර වටා කඳවුරු බැඳ රාජාංගණයෙහි රැස්වැ " මහරජ, තාගේ රට අංගුලිමාල නම් සොරෙක් වී ය"යි කිය කියා වලපිත්.

පිය බමුණු "මපිත් වන්නේ වෙ"යි සිතා මවු බැමිණි යට "අඟුල්මල් නම් සොරෙක් උපන. හේ අනෙකෙක් නො වෙයි තී පිත්[2] අහිංසක කුමාර යැ. දැන් රජ ඔහු ගන්නට යෙයි. කුමක් කට යුත්තේ දැ?"යි කී යා හිමි, මපුතු ගෙණ එ"යි කිව. "සොඳුර, මම් යන්නට නො නිස්සෙමි. සතර දෙනෙකු කෙරේ විස්වස් නැති. සොර 'පෙර මා සබඳ'යි විස්වස් නො ද කට[3] යුත්තේ ය. තමා පළමු අතුට හුන් කොළ 'මා පෙරැ වලඳ ගත්තේ ය'යි. විස්වස් නො ද කට[3] යුත්තේ ය. රජ 'මා හා සබඳ'යි විස්වස් නො ද කට යුත්තේ ය. ස්ත්‍රී 'මට

---

1. ගර්ග-ඇතැම්. 2. රූ. 3. නුවර රජුන්ගේ ආයුධ. 4. දැන. 5. මු. නුබැව. 6. හැරපියා. 7. නඟා යවූහ. 8. මු. වැරැද්දයි. 9. ඇතිවන් ව. 10. වී. 11. වන්නාහ.
2. සිටි. 2. පුතු. 3. නොකට. 4. විස්වස්. 5. සිවුපදයක්. 6. මුසු. 7. සපුරෙමි. 8. හෙළා. 9. හියොයුර. හියහුර. 10. මු. වඩිනවුන්. 11. දිවනුයේ. 12. ගන්වමි. 13. දිවන.

විසී[4]යි'යි විස්වස් නො ද කට යුත්තී ය"යි කී ය. මවුන් වනාහි ල මෙළෙක් වෙයි. එයින් හෝ "මම් මැ මපුතු ගෙණ එමී" නික්මුන.

එ දවස් බුදුහු දෙව්රම්හි වෙසෙමින් අලුයම්සමාහි ලෝ බලන්නාහු අඟුල්මල් සොරහු දැකැ "මා ගියකලැ ඔහුට සෙත් වෙයි. ගම්නැති තැනැ මහවල්හි සිටි සේ සිවුපද ගයක්[5] අසා මා කෙරෙහි පැවිජි ව රාත් වෙයි. ඉදින් නො ගියෙමි නම්, මව මරා සසරින් නො නැගිය හැකි වෙයි. ඕහට සංග්‍රහ කළ මැනැවැ"යි පෙරවරු සුගත් මහපවුල් හැඳැ පෙරෙවැ නුවර වළඳා වෙහෙර ගොස් ඔහුහට සංග්‍රහ කටටි වැ දෙව්රමින් නික්මැ අඞන්මඟ පිළිපන්හු. එකල්හි ගොන් රක්නාහු වස්සන් රක්නාහු සහන්නාහු ගමන් යන්නාහු බුදුන් එකලා වැ බුදුරස් නො විහිදැ වඩනවුන් දැකැ නො හැඳින "මහණ එමඟට නො යා. එ මඟැ අඟුල්මල් නම් සොරෙකැ. දරුණැ. ලෙහෙමුඬු[6] අත් ඇත්තේ ය. සතුන් කෙරේ කුළුණු නැත්තේ ය. ගම් නොගම් කෙළේ. නියම්ගම් නොනියම්ගම් කෙළේ. දනවු නො දනවු කෙළේ. මිනිසුන් මරමරා ඇඟිලි විදැ මාලා කොට ධරයි. මහණ, තෙල මඟට පුරුෂයෝ දසදෙනෙකුදු විසි තිස් සතළිස් පනස් දෙනෙකුදු සැක ඇතිවැ සන්නද්ධ වැ වගවැයෙති. ඔහු දු අඟුල්මල් සොරහු අතැ නස්ති" කීහ. බුදුහු ඔවුන් තුන් යලක් කියතුදු නො බැණ නැඟී වැඩියෝ.

සොරු එසමාහි දුබ්භොජනයෙනුදු දුක්ඛසෙය්‍යායෙනුදු උකටලී වී. ඔහු මැරූ මිනිස්සු එකක්හු උනු දහසක් දෙන යැ. හේ වනාහි "එකකු විසින් දහස සපිරෙ"යි යන සිත් ඇති වැ "යමක්හු පළමු දිටිම් ද, ඔහු මරා ගණන් සපුරම්[7] ශිල්පයට උපචාර කොට දැළි කප්වා නහා පිළී පෙරළා[8] මවුපියන් දක්මි"යි අටවියට වදනා තැනට අවුදු මඟින් පහවැ සිටියෙ, බුදුන් දැකැ විස්මිත වැ "මෙමඟට පුරුෂයෝ දසදෙන දු විසි සතළිස් පණස් දෙන දු සැක ඇති වැ සන්නද්ධ වැ වග වග වැ එති. ඔහු දු මා අතැ නස්ති. එතෙකුදු හොත් මේ මහණ එකලා වැ මා අභිභවමින් මෙන් එයි. මේ මහණහු මැරුව මැනැවැ"යි කඩුපලඟ ගෙණ දුසුහියොවුරු[9] බැඳ බුදුන් පස්පස් ලුහු බඳවමින් යෙහි සේ අඟුල්මල් සොරහු බුදුන් පියවි ගම නින් යන්නවුන්[10] බලපමණි න් දිවේනුයේ[11] හඹා නො ගත හේ ද, එ වැනි අධිෂ්ඨානයක් කොළෝ. කිසේ ය? යත්-"මහපොළොව නැඟී නැඟී බස්නා රළ සෙයින් උහු ඇර බහබහා සිටුවයි, හිය සනක් පමණතැන් පියා යෙයි. ගියකල බුදුහු පෙරට මහත් අංගණයක් දක්වා තුමූහු මධ්‍ය වෙති. හේ අන්ත වෙයි. "දැන් මොහු හඹා ගන්මි." බල පමණි න් දිවෙයි. බුදුහු ඒ අංගණයෙහි කෙළවර වෙති. සොර මධ්‍යයෙහි වෙයි. හේ "මෙතැන දී ඔහු හඹාගන්මි[12]"යි වෙලෙවි වැ දිවෙයි බුදුහු එහි පෙරට වළක් හෝ ගොඩක් හෝ දක්වති. මේ නියායෙන් ඔහු තුන්යොජනක් තැන් ගෙණ වැඩියෝ.

සොර ක්ලාන්ත විය. මියෙහි කෙළ සිඳී ගියේ. ශරීරයෙන් ස්වෙද බස්සි එකල අඟුල්මල් සොර විස්මිත වැ "මම් පූර්වයෙහි දිවෙන[13] ඇතුන් ලුහුබැඳ ගණි ම් ම යැ. අසුන් ලුහුබැඳ ගනිම් ම යැ. රථ ලුහුබැඳ ගණි ම් ම යැ. දිවෙන මුවන් ලුහුබැඳ ගණි ම් ම යැ. එතෙකුදු හොත් මම් මේ මහණහු පියවි ගමනින් යන්නහු බල පමණි න් දිවෙනුයෙම් හඹා නො ගත හෙමි"යි සිටැ බුදුනට "සිට, සිට මහණ"යි කී ය. බුදුහු "මම සිටියෙමි. තොද සිට"යි වදාළෝ. එසඳැ අඟුල්මල් සොරහු "මේ සැහැ[1] මහණහු සබව් කියති. මේ මහණ යනුයේ ම "මම සිටියෙමි. තො ද සිට'යි යෙයි. යම් කාරණයෙකින් මේ මහණ යනුයේ 'සිටියා' නම් වේ ද, මම් සිටියෙමි. 'නො සිටියා' නම් වෙම් ද ඒ කාරණය පිළිවිස බැලුව මැනැවැ"යි සිතා "මහණ, තෝ යන්නෙහි, 'සිටියෙම්'යි යෙහි, මා සිටියාහට 'නො සිටියාහ' යෙයි. තෝ කිසේ සිටියෙහි? මම් කිසේ නො සිටියෙමි?" පිළිවිත්.

එසඳ බුදුහු අංගුලිමාලය, හිංසා සඳහා සතුන් කෙරේ පැවැත්විය යුතු යම් දඬෙක් ඇද්ද, ඒ හැමකල්හි පියා ක්ෂාන්ති මෛත්‍රියැ සිටී වන බැවින් මම් 'සිටියා' නම් වෙමි. මෙතෙක් දහස්[2] සතුන් මරණ තා ක්ෂාන්ති මෛත්‍රියැ නො සිටි වන බැවින් තෝ 'නො සිටියා' නම් වෙහි. දැන් තෝ ඉරියවු විසින් සිටියෙහි ද, නිරයැ හෝ සිටිහි[3]. තිරිසන් යෝනියැ හෝ ප්‍රේත විෂයෙහි හෝ අසුරකායෙහි හෝ සිටිහි"යි වදාළෝ.

එකල්හි අඟුල්මල් සොර බුදුන්ගේ දේශනා අසා "මේ වැනි සිංහනාදයෙක් ආනෙකක්හට වන්නේ නො වෙයි. මේ මහාමායා දේවිය පුතු සිද්ධත් මහණ රජහුගේ ගර්ජනා යැ. මම් තියුණු නුවණ ඇති සම්මාසම්බුදුන් විසින් දක්නා ලද බන්දෙමි[4] බුදුහු මට සංග්‍රහ සඳහා මෙයට වැඩියහ"යි සිතා "දෙව්මිනිසුන් විසින් පුදන ලද බුදුරජ, බොහෝ කලක් ගිය කලැ මට වැඩ සඳහා මේ මහවලට වැඩි ය. මෙ තැන් පටන් ගෙණ පව් නො කෙරෙමි; තොපගේ මියුරු කථා අසා ය"යි තමාගේ පඤ්චායුධ පුපාතයෙි බහාපියා බුදුන් වැඳ පැවිජි අයදිය. බුදුහු ඕහට එහි භික්ෂු භාවයෙන් පැවිජි දුන්හ.

බුදුන් මොවුන් පැවිජි කරණ කල "කර සෙවුව මැනැවැ, පා සිවුරු සෙවුව මැනැව" යන කිස නැති. මොහු පූර්වයෙහි සිල්වත්නට අටපිරිකර දුන්බව් දැනැ "එව මහණැ"යි දකුණත දික් කළහ. එවිගස ගිහිවෙස් අතුරුදන් වී ය. මහණ වෙස් පහළ වී ය. ඍද්ධිමය පාසිවුරු ශරීරයෙහි ප්‍රතිමුක්ත වී ය. හෙ ම ඔහු

---

1. හැම. 2. දවස්. 3. සිටියෙහි. 4. ලදු බන්දයෙවි. 5. රජුගේ ගෙට දොස් දොර රැස් ව සිට. 3. ලේමුසු. 7. තිරැ. 8. බිරින්. 9. නොයටි. 10. බැල බලා. 11. නවත්නා.

හට පැවිජි වී ය. හෙ ම උපස්පත්කර්ම වී ය. එහි භික්ෂුභවයෙන් උපසපන්නානට සඟුන්ගේ වෙන උපසම්පත්කම් ඇත්තේ නො වෙයි.

මෙසේ බුදුහු අඟුල්මල් සොරහු දමා මහණ කොට පා සිවුරු ගන්වා ගෙණ සැරිසරමින් සැවැත් නුවර ගොස් දෙව්රම්වෙහෙර වැඩ වෙසෙති. එ දවස් ඔවුන් මවු ඒ වනයට ගොස් අට ඉස්බක් පමණ තනින් අන්තරිත වැ "පුතැ, අහිංසකය, කොහි සිටියෙහි? කොහි හුන්නෙහි? කොයට කියෙහි? පුතැ, මා හා නො බැණෙහිනො?"යි කියමන් වැදැ ඇවිද නො දැකැ ගෙට ගියා.

එකල්හි මහාජනයෝ කොසොල් රජුගේ වත් දොර රැස් ව[5] "මහරජ, තොපගේ රට අඟුල්මල් නම් සොරෙකැ. දරුණැ. ලේමුඬු[6] අත් ඇත්තේ ය. සතුන් කෙරෙහි කුළුණු නැත්තේ ය. ගම් නොගම් කෙළේ. නිගම්ගම් නොනියම්ගම් කෙළේ. දනවු නොදනවු කෙළේ. මිනිසුන් මරා ඇඟිලි විදැ මාලා කොට ධරයි. ඔහු වළකා"යි කියා මහහඬින් හැඬූහු.

රජ නොයෙක්වරැ "ඔහු ඇතැණි යෙන් තිරු[7] කොට ගන්නේ ය"යි ඇතුන් දී යවී ය. අසැණි යෙන් තිරු[7] කොට ගන්නේ ය"යි අසුන් දී යවී ය. "රථැණි යෙන් තිරු[7] කොට ගන්නේ ය"යි රථ දී යවීය. ඔවුන් ගොස් එය වටහාගත් කල්හි ඔහු නැඟී "මම අඟුල්මල්" ශබ්ද කරන්නා හා ආවුධ පෙර ළන්නට නිසි එකෙකුදු නැති. හෙ හැම දෙනා කොටා මරයි. ඇත්තු වල්ඇත් වෙති. අස්හු වල්අස් වෙති. රථ එහි ම තිබී නස්සි. එකල රජ මහජනාගේ ගිගිරියෙන් "මා මැ ගිය මැනැවැ. ඉදින් සොරහට පරාජය වී නම්, ලුහුබැඳ ගන්මි. ඉදින් මට පරාජය වී නම්, සල්හු ව පලායෙමි" පන්සියයක් අසුන් සදාගෙණ සිවුරඟ සෙනඟ ගෙණ සැවැත් නුවරින් නික්ම සොරු කෙරේ බිරි[8] සිතින් නො යාටි[9] වූයේ ද ගරහනු බියෙන් යනුයේ "බුදුන් දැකැ ගිය මැනැවැ"යි දෙව්රම්වෙහෙර ගියේ කුමක් සිතා ගියේ ය? යත්:- "ගොස් බුදුන් වැඳ එකත් පස් වැ හිඳිමි. 'කවර හෙයින් බලා[10] ගෙණ නික්මුනුහු?"යි බුදුන් වහන්සේ මා පුළුවුස්නාදැ යැ. එකලැ මම් කියමි. බුදුහු වනාහි මට හුදු පරලොවින් ම සංග්‍රහ කරන්නාහු නො වෙති. මෙලොවිනුදු සංග්‍රහ කෙරෙත් ම යැ. ඉදින් මට ජය වේ නම්, ගිවිස නො බැණ වැඩහිඳිනාදැ ය. පරාජය වෙ නම්, 'මහරජ, එක සොරකු සඳහා තා ගිය මනා නො වෙ'යි වදාරණදැ ය. එකල මහාජනයෝ 'රජ සොරු නසන්නට යන්නේ බුදුන් විසින් නවතන[11] ලද' යනු දන්ති. එසේ වන්නා හා මා නො ගරහතී" යන සිතින් වෙහෙර ගියේ. ගොස් බුදුන් වැඳ එකත්පස් ව හුන්නේ ය.

එකල්හි බුදුහු "කිම, මහරජ, තට බිම්සර මහරජ කුපිත වී ය හෝ? විසාලා මහ නුවරවැසි ලිච්ඡවි රජහු කුපිත වූහ හෝ? සෙසු ප්‍රතපක්ෂ රජ කෙනෙක් කුපිත වූහ හො?"යි වදාළහ. "වහන්සේ, මට දැහැවි රජ කෙනෙක් ඇත්තාහු නො වෙති මාගේ රට අඟුල්මල් නම් සොරෙකැ. උහු ගන්නට යෙමී" කී ය. එකල බුදුහු "ඉදින් මහරජ, තෝ අංගුලිමාලයා කෙහෙ බහා සිවුරු හැඳැ පෙරෙවැ පැවිජි වැ පණි වාඇපවකැමින් විරත වැ එක්වෙලේ වළඳා බඹ[11]සරවස් රැකැ සිල්වත් වැ කලණ දහම් පුරා වසන්නාහු දිටිහි නම්, උහුට කුමක් කෙරෙහි?"යි වදාළහ. "වහන්සේ, ඇප් උන් වඳම්හ. දුටුකලැ හුනස්නෙන් නැගෙම්බ. හිඳිනා අසුන් දෙම්හ. සතරපසයෙන් උපස්ථාන කරමහ"යි කී යැ. කියා තබා "බුදුහු ඔහුගේ උපනිඃශ්‍රය බලා උහු ඇරැ පැවිජි කළාහු වූහු නම් යහ ය"යි සිතා බුදුන් පිරිත් සනු සඳහා "වහන්සේ, ඒ දුසිල් පවිටිහට මෙ බඳු ශීලසංයමයෙක්[2] කොහි වේ දැ?"යි කී යැ. එසමාහි අඟුල්මල් මහතෙරහු බුදුනට නුදුරුතන්හි වැඩහුන්නාහ. බුදුහු දකුණත නඟා "මහ රජ, මේ අඟුල්මලැ"යි වදාළහ.

එසඳ කොසොල් රජ බියපත් වැ වෙවුලා ගියේ. තිබූ මහජනයෝ බියපත් වැ කඩුපලඟ දමාපියා ඒ ඒ දසායෙහි ගී පලා නුවර වැදැ දොර පියාලා අගුළු ගෙණ අටල්ලට නැඟී බලමින් සිටියාහු " අඟුල්මල් සොර 'රජ මා කරා ඒ ල' යනු දැන පළමු අවුදු දෙව්රම්හි හුන්නේ යැ. රජු ගත. ඇපි පලා ආවමෝ දිවි ලදුම්හ"යි කීහු. බුදුහු රජහට භය උපන් බව් දැන "නො බව. මහරජ, නො බව. මහරජ, මේ දැන් කිහිබියකුදු දිවි නො ගළවයි. මුහු කෙරෙන් තට භය නැති" වදාළෝ.

බුදුන් මෙසේ වදාරත් ම රජහට භය සන්හින. රජ අඟුල්මල් මහතෙරුන් කරා එළඹ " වහන්සේ, අඟුල්මල් දැ ය හො?"යි කී යැ. "එසේය මහරජ"යි කී යැ. රජ "පැවිජියනට දරුණු කැමින් ලද නම් කියනු නො යෙදෙයි. මවුපියන්ගේ ගොත් විසින් බැවහර කරණු මැනැවැ"යි සිතා "වහන්සේ, තොප පියෙ කවර? මවු කවර?"යි පිළිවිත. "මහරජ, මා පියේ භාර්ගව[3] නම් බ්‍රාහ්මණ යැ. මවු මන්තාණි නම් බ්‍රාහ්මණි ය"යි කීහු. "වහන්සේ, අප වත්හිමියෝ භාර්ගවයෝ[4] මන්ත්‍රාණි පුත්‍රයෝ සස්නෙහි අභිරත වෙත්ව යි. මම් සතරපසයෙන් උපස්ථාන කෙරෙම්ව"යි කී යැ. කියමින් ම බඩැ බඳ සළුව ඇරැගෙණ මහතෙරුන් පාමුල තිබී යැ. මහතෙරහු තමන් තෙළෙස්ජුහඟ[5] සමාදන් වැ පවුල්සිවුරු පොරෝණෙන් "මහරජ, තුන්සිවුරු සපිරැ ඇතී" කීහ. රජ බුදුන් කරා එළැඹ වැඳ එකත්පස් වැ හිඳ "ආශ්චර්ය ය! වහන්සේ, අද්භූත ය! වහන්සේ, යම් තාක් අදාන්ත සතුන් දමනදැය. අශාන්ත සතුන් සන්හිඳුවන දැය. නොපිරිනිවි සතුන් කෙලෙස් පිරිනිවණි න් නිවනදැය. වහන්සේ, ඇපි දඬියෙනුදු සැතිනුදු සතුන් දමන්නට නො හැක්කම්හ. වහන්සේ සතුන්

1. බ්‍රම්. 2. සංයමෙක්. 3. හර්ග. 4. භාර්ගයෝ. 5. දුහ(ව)ඟ. 6. වදති. 7. අය යි. අයත් කළ. 8. නො වැද. 9. විඳිනා.

නොදඬියෙන් මැ නොසැතින් මැ දමනදෑ ය. වහන්සේ, ඇපි යම්හ. බොහෝ කාර්ය ඇත්තම්හ”හි කී. “කල් දනැ, මහරජ”යි වදාළෝ. රජ බුදුන් වැඳ පැදකුණු කොට ගියේ.

මහතෙරුන් කුලගම් සිඟන්නට ගියකලැ මිනිස්සු ඔවුන් දැක වෙවුලත් ම යැ. පලත් ම යැ. දොර පියාලත් ම යැ. ඇතැම්හු අඟුල්මල් නම අසමින් ම පලාවලට හෝ වදිති[6]. ගෙට වැදැ දොර පියාලා අගුළු හෝ ගත්ති. පලා නො යා හෙන්නාහු පිට් පෑ සිටිති. මහතෙරනු ලුවක් හඹු දු කෙණෙස්සක් බතු දු. නො ලැබෙති. අහරින් ක්ලාන්ත වෙති. අහර නො ලබන්නාහු. “නුවර නම් සර්වසාධාරණ ය”යි නුවරට වදිති. යම් දොරෙකින් වන්හු ද, එහි මිනිස්සු “අඟුල්මල් අයැ”යි කළ[7] දහස් ගණන් බිඳිමින් පලත්. එක්දවසක් අඟුල්මල් මහතෙරහු පෙරවරු පා සිවුරු ගෙණ සැවැත් නුවර වැදැ, සපදන්සැරි වන බැවින්, ගෙපිළිවෙළින් කෙණෙසි අහර සිඟන්නාහු මූඪගර්භ වැ නො වැද්ද[8] හෙන මාගමක දැක කරුණායෙන් කම්පිත වූහු. ඔවුන් පෙර එකක්හු උනු දහසක් මිනිසුන් මරන්නානට එක දවසකුදු කුළුණු නො උපන. මූඪගර්භ මාගම දුටුපමණි න් කුළුණු කිසේ උපන? යත්:- පැවිජි බලයෙන් උපන.

එකල්හි අඟුල්මල් මහතෙරහු අහරකිස කොට බුදුන් කරා එළැම වැඳ එකත්පස් වැ හිඳ “ වහන්සේ, සැවැත් නුවරැ කෙනෙයි අහර සිඟනුයෙම් මූඪගර්භ මාගමක දිටිමි. ඇය විඳුනා[9] දුක් මට නුරුස්සී” කීහ. “එසේ බැවින් තෝ ඈ කරා ගොස් ‘මා උපන්තැන් පටන් ගෙණ දැනැ දැනැ සතක්හු දිවි නො ගැළවීම් නම්, එ සසින් තිට දු ගබට දු සෙත් වේව’යි සස්කරා”යි වදාළෝ. “වහන්ස, හේ මට මුසවා වෙයි. මා විසින් බොහෝ සත්හු දැනැ දැනැ මරණ ලදහ”යි කීහු. “අංගුලිමාලය, හේ තා ගිහිමිනිස්කලැ. ගිහිමිනිස්හු නම් සතුන් මරණු ආදි කෙරෙති. දැන් තට ‘ආර්ය’ නම් ජාතියෙක් ඇති. එසේ බැවින් තෝ ‘මා උපන්තැන් පටන් ගෙණ ය’යි කියන තැන කුකුස් ඇති වීහි නම්, ‘ආර්යජාතිය උපන්තැන් පටන් ගෙණ’ ය කියා”යි නගා යවූහු.

මහතෙරහු “මැනැවැ, වහන්සේ”යි එයට ගොස් “තමන් සස් කොට සෙත් කරන්නට ආපරිදි කියා”යි යවූහු. මිනිස්සු වටා ජවනිකා බැඳ මහතෙරනට ජවනිකායෙන් පිටතැ පුටුවක් තුබූහ[1] මහතෙරහු ඉහි වැඩහිඳ “මා ආර්යජාතීන් උපන්තැන් පටන් ගෙණ දැන දැන සතක්හු දිවි නො ගැළවීම් නම්, එසයින් තිට දු ගබට දු සෙත් වේව”යි සස් කළහ. එ සස්තෙපුල් හා සමඟ ඩබරායෙන් ගුලු දියත්තක්[2] සෙයින් දරු නික්මිනි. දිපුතු [3] මවුනට සෙත් වී.

මහතෙරුන් හිඳ සස්කළ තන්හි පිලක් කළහ. මූඪගර්භ වූ තිරිසන් ගතියැ. සත්හුදු ඇරැ එහි හොවති. එවිගස ම සුවයෙන් බර මුසිත්. යමක් දුර්බල ද, ගෙණ එන්නට නො හැකි ද, ඇයට පිල දෙවි දය ඇර හිසැ ඔත්කලැ එකෙණෙහි ම බර මුසී. සෙසු රොග ද සන්හින්දි. මේ කප සිටිනා පෙළහරයි.

කිම හෝ බුදුහු මහතෙරුන් ලවා වෙදකම් කරවූවා වෙති හෝ? යත්:- එසේ නොවෙයි. කිසේ ය? යත්:- මහතෙරුන් දැකැ මිනිස්හු බා පලති. ඔහු කෙණෙසි අහර නො ලදින් ක්ලාන්ත වැ මහණුවම් කරන්නට නො තිස්සහ. මෙසේ වන්නා හා “දැන් අඟුල්මල් මහතෙරහු මෙත්සිත් පිළිලදින් සස්කොට මිනිස්නට සෙත් කෙරෙති”යි මිනිස්සු මහතෙරුන් නො බා එළැඹියටි වෙති. එකල්හි අහරින් ක්ලාන්ත නො වැ මහණුවම් කරන්නට තිසි වෙත්. එයින් බුදුහු ඔවුන් කෙරේ අනුග්‍රහයෙන් සත්‍යක්‍රියා කැරැවූහ. සස් කොට සෙත් කරණු වෙදහම්[4] නො වේ. මහතෙරුන් “මහණුවම් කෙරෙමි”යි කමටහන් ගෙණ උන්කල්හි අටවියෙහි මිනිසුන් මැරූ තැන්ම පහළ වෙයි; “වහන්සේ, දුගීමි. බොහෝ දරුබිළිඳුන් ඇත්තෙමි. මට දිවි දෙව”යි මරණ බියෙන් වලප්නා පරිදි දු, අත් ප සිපන පරිදි දු, ආපාතයට එයි. ඔහු විපිළිසර ඇති වැ හුන් තෙනින් නැඟී යෙති. එයින් බුදුහු ඔවුනට ඒ ජාතිය අබ්බොහාරික කොට, “එසේ වන්නා හා ම විදර්ශනා වඩා රාත්බව් ගන්නි”යි පැවිජි වූ තැන් මුල්කොට ආර්යජාතීන් සත්‍යක්‍රියා කැරැවූහ.

එකල්හි අඟුල්මල් මහතෙරහු නො මවා ව මහණුවම් කොට රාත් වූහ. මහතෙරුන් කෙණෙසි අහර සිඟන්නට නුවර වන් කල්හි කවුඩුබලු ආදීන් නෙරණා සඳහා වටා හීසණක් පමණ තන්හි යම් කවර දශාභාගයෙකින් දමාලු දඬු පහණ හකුරු අවුත් මහතෙරුන් වෙර හෙයි. ඔහු මහසම් සිඳී ඇට දක්වා බුන්ඉසින් ලේ වගුරුවමින් බුන්පා ඇති වැ හිනැ හිරුණු සිවුරු ඇති වැ බුදුන් කරා ගියාහ. බුදුහු ඔවුන් දැක “බ්‍රාහ්මණය, අධිවාසනා කරා. යම් කමක් හුගේ විපාකයෙක්, සසර සිටිය හොත් නොයෙක්වා දහස් සුවහස් නිරයැ පස්සි ද, එ කම්හුගේ විපාක තෝ මෙ අත් බැවැ විඳිහී” වදාළෝ.

මෙහි සත්ජවන්සිත්හි කුසල් ව අකුසල් ව හෝ උපන් පළමු ජවන්සිත් මෙම අත්බැවැ විපාක දෙයි. මෙ අත්බැවැ විපාක දෙන්නට නො පොහොසත් වී නම් විපාක නො දෙන බවට පැමිණේ. සත්වන ජවන් සිතින් අනතුරු අත්බැවැ විපාක දෙයි. අනතුරු අත්බැවැ විපාක දෙන්නට නො පොහොසත් වී නම්, වටාලා විපාක නො දෙන බවට පැමිණේ. එ දෙදෙනා අතුරෙහි පස්ජවන් සිත් අනාගයෙහි යම් කලෙක අවකාශ ලද නම්, එකල විපාක දෙයි. සසර සිටිනා තාක් කලැ විපාක නො දෙන බවට නො පැමිෙ. මේ

1. තිබූහ. 2. දියක්. දියයක්. 3. දිපත. 4. වෙදදහම්. 5. මු. වෙද්දහම්. 6. වූකල විපාක නොදෙන බව-හැම. 7. අත්බවත්. 8. පතානට. ප්‍රාර්ථනාවට. 9. මු. කසුබු. කඩුබු. ඇතැම්.

කර්මයන්ගේ විභාග ධර්මප්‍රදීපිකා නම් මහාබෝධි වංශපරිකථා දන්නේය. හේ බුද්ධ ධර්ම යැ. මේ බුද්ධ චරිත යැ.

මෙ මහතෙරනට වූ කලැ[6] අනතුරු අත්බැව් දු[7] අනාගතයෙහි යම් කලෙක දු විපාක දෙන කර්මයෝ රාත්මැඟින් කැඩුනහ. මෙ අත්බැවැ විපාක දෙන කර්ම වූ කල රාත් බවට ප්‍රජ්තයනට[8] ද වේ. එයින් එ වී. එකල්හි අඟුල්මල් මහතෙරහු රහොගත වැ වැඩහිඳ එලසම වත්සුව විඳ එයින් නැඟී බුදුන් තමහට වහල් වූ සේ සිතා සොම්නස් වැ උදන් අනන්නාහුඃ-

"දණ්ඩෙනෙකෙ දමයන්ති - අංකුසෙහි කසාහි චා,
අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන - අහං දෙන්තොම් තාදිනා"
යනාදි ගාථායෙන් උදන් අනූහු.

මෙසෙයින් බුදුහු තමන් 'පුරිසදම්මසාරථී' වන බැවින් අඟුල්මල් සොරහු දු ආදි ශබ්දයෙන් ගත් යංකිච්ච නම් හෙරණ පාණන් අතැවැයි පන්සියක් සොරුනුදු අතිමුක්තක නම් හෙරනපාණන් අතැවැසි පන්සියයක් සොරනුදු බානුකොණ්ඩඤ්ඤ නම් මහතෙරුන් අතැවැසි පන්සියක් සොරු නුදු කෙළරුවන්කල[9] මහතෙරුන් අතැවැසි නවසියක් සොරු නුදු මේ ඈ නො එක් සිය නො එක් දහස් සොරුන් දමා අමාමහ නිවන් පැමිණි වූහු.

අඟුල්මල් දමන' නම් සත්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

8. වන පරිච්ඡේදය

පරිබ්‍රාජක දමනය

සභිය නම් පරිබ්‍රාජකයා දැමූ පරිදි කිසේ යැ? යත්ඃ- එක් සමයෙක්හි බුදුහු රජගහා නුවර නිසා ගන නිල් වෙළුවෙනෙන් පිරිබෙව්[1] ලද වන බැවන් වෙළුවන නම් ලද අටළොස් හත් පවුරු හා දොරටු ඇති පරම රමණීය වූ උයන්හි වැඩ වෙසෙති එකල්හි සභිය නම් පරිබ්‍රාජකයෙක් ගොස් බුදුන් පැන පිළිවිත් ඒ කිසේ ය යත්ඃ-

පෙර කසුබුසම්මා සම්බුදුන් වහන්සේ නො එක් කප්කෙළ සුවහස් මතුයෙහි පැරුම්පුරා අවුදු තුසීපුරෙහි උපැද දස දහස් ලෝධාහි දෙව්-බඹුන්ගේ ආජමෙන්, මිනිසුන් විසිවා දහසකට ආ ඇති කල්හි, තුසීපුරෙන් සැවැ බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් බමුණා පිණි ස ධනපතී නම් බැමිණි ය කුසැ පිළිසිඳ ගෙණ, දසමස් ඇවෑමෙන් ඉසිපතන් උයන්හි මවුකුසින් නික්ම, ගොත් විසින් කසුබු නම් වැ. හංසවත් නම් යහෝවත් නම් ශ්‍රීනන්දන[2] නම් තුන්පහයැ අටසාළිස් දහසක් නළුවන් පිරිවා දෙවා දහසක් ගිහිගෙහි වාසය කොට, අගමෙහෙසුන්[3] සුනන්දා නම් බැමිණි ය විජිතසෙන නම් පුතකු ලද කල්හි, සතර නිමිත්ත දැකැ " මහභිනික්මන් කෙරෙමි"යි සිතූ විගස පහය අහසට නැඟී මහජනා නුවන්මන[4] වුලුඹුමින් ගොස් නුගමහබෝ ඇතුළු කොට බිම පිහිටි කල්හි, මහයින් නික්මැ පැවිජි වැ, නළුගණා පහයින් බැසැ අඩගව්වක්[5] පමණ තැන් ගොස් සහපිරිවරින් කඳවුරු බැඳ හුන්කල්හි, තමන් අනුව පැවිජි වූ කෙළක් පමණ දෙනා පිරිවරා සතියක් පධන්හි සැරැ, සුනන්දා නම් බැමිණි ය දුන් මී පිඬු වළඳා 'කිහිරි වනයෙහි දිවාවිහාර කොට, සවස්හි සොම නම් යවපාලයක්හු දුන් අටමිටක් කුසතණ ගණ නුගරුක් මුලට එළැබ තුන්යලක් පැදකුණු කොට පසළොස් හත් තණපලඟ මතුයෙහි පැදුම්ලෝධා බලා වැඩහිඳ මාරවිජය කොට සම්මාසම්බුදු වැ උදන් අනා සත්සතිය ගලවා[6] මහබඹහුගේ අයජමෙන් අහසින් ගොස් ඉසිපතන්හි ධම්සක් පවත්වා කෙළෙ දහස් දෙනා සසර මුහුදින් නගා තිස් නම් භාරඞාජ නම් දෙඅගසව්වන්[7] හා සර්වමිත්‍ර නම් අගඋවටා මහතෙරුන් හා අනුලා නම් උරුවෙලා නම් අදඅගසැව්වන්[8] හා සමඟ අනේ දහස් සඟුන් පිරිවරා, නො එක්දහස් මිණි දඬුවැඩ පහන් මැදැ දිලියෙන පහන් රුකක් සෙයින් වොරජමින්, සැරිසැරැ දහම්චාරේ වස්වා කෙලෙස් රජසළා සන්හිඳුවා සොළොස්වා දහසක් සිට කසී රට ස්තෙව්‍යපුර නම් නුවර අබියෙස්හි ස්තෙව්‍ය වන නම් උයන්හි අනුපාසෙස් නිවන් ධයින් පිරිනිවියාහ. ධාතු නො සුන් ව කසුන් කඳක් සෙයින් සිටියේ යැ.

සියලු දඹදිව් වැස්සෝ රැස් ව ගනරන් උළුයෙන් යොදුන් උස් දාගබක් බැන්දහ. මෙසේ රුවන් දාගබ පිහිටි කල්හි කුල දරුවෝ සත් දෙනෙක් බුදුසස්නෙහි මහණ වැ සැරුඅනුරු කමටහන් ගෙණ පසත් දනවු ගොස් වලැ මහණුවම් කරන්නාහු අතරතුරෙහි බණ අසන්නට නුවර එති. ආවාහු සඟුන්ගේ පිළිවෙත් නො පෙළහර සේ දැකැ "සස්න අතුරුදන් නොවනතුරු අපට පිහිට කොට ගත මැනැවැ"යි රුවන් දාගබ වැඳැ අරණයයට[9] වැද එක් පර්වතයක් දැකැ 'දිවියෙහි ආශා ඇති කෙනෙකුන් නවත්නේ. නැති කෙකුන් නැඟෙන්නේ ය"යි හිණි බැඳ හැමදෙන ම පර්වතයට නැඟී හිණ හෙළාපියා මහණුවම් කොළෝ.

---

1. පිළිබෙව්. 2. ශ්‍රීනන්දා. 3. මෙහෙසෙන්. 4. මු. මනනුවන්. 5. පහයින් බා දෙගව්වක්. 6. යවා ගල්වා. 7. සවුන්. 8.
8. මු. සැවුන්. සව්වන්. 9. අරණ්‍යපුරව. 10. නම් අහර. 11. ඇත්තේ දැ යි.

ඔවුන් කෙරෙහි මහලු මහතෙරහු තමන් උපනිඃශ්‍රය ඇති වන බැවින් එ ම දා රැ රාත් වැ සෘද්ධීන් හිවම්වට ගොස් අනුතත්දහතෙළෙහි මුව දෙවැ නාලිය දැහැටු වළඳා උතුරුකුරු දිව් ගොස් බත්කිස නිමවා පා පුරා අහර හා අනුතත් පැන් හා නාලියදැහැටු හා ගෙණ ඔවුන් කරා අවුදු "ඇවැත්නි, මෙ උතුරුකුරු දිවින් අළ බත. මෙ හිමවියෙන් අළ දිය දැහැටැ මෙ දියෙන් වුව දෙවැ මෙ දැහැටු කා මෙ අහර වළඳා මහණුවම් කරව. මෙසෙයින් මම් තොපට හැමකල්හි උපස්ථාන කෙරෙමි"යි කීහ. "වහන්සේ, පළමු යම් කෙනෙක් රාත් වුහු දු, ඔවුන් අළ අහර වළඳා මහණුවම් කරමහ යි මුලැ අප කළ ව්‍යවස්ථායෙක් ඇද්දැ?"යි කීහ. "නැති. ඇවැත්නී," කීහ. "ඉදින් ඇපි දු තොප සේ ම නිපන්නමෝ නම්, ඇපි මැ ඇරැ[10] වළඳම්හ"යි නො ගිවිස්සහ. අනෙක් දවස් වැළත මහතෙරහු අනාගාමි වැ එසෙයින් මැ අහර හා දියදැහැටු ගෙණැ අවුදු වළඳා මහණුවම් කරන්නට කීහු. "වහන්සේ, මහලු මහතෙර අළ අහර නො වළඳා අනුතෙරුන් අළ අහර වළඳම්හයි මුලැ අප කළ ව්‍යවස්ථායෙක් ඇද්ද?"යි[11] ඉ කීහ. "නැති. "නැති ආවැත්නී," කීහ. "ඉදින් ඇපි දු තොප සේ ම නිපන්නමෝ නම්, ඇපි මැ ඇරැ වළඳම්හ"යි නො ගිවිස්සහ. අනෙක් අනෙක් දවසුදු අවුදු එසෙයින් ඔවුන් අයජනා සේ දැක "වහන්සේ, මොබ හා කරණ කථා මාත්‍රයෙකුදු අපට ප්‍රපඤ්ච ය. මෙසේ ද වඩනේ කුමට දැ?"යි කීහ. ඔහු යම් කවර පරියායෙකින් ඔවුන් නො ගිවිස්සියැ හී නැඟී වැඩියහ.

ඔවුන් කෙරේ රාත් වූ මහතෙරහු පිරිනිවියාහ. අනාගාමීවු මහතෙරහු සුදවස්[1] නම් බඹතෙලෙහි උපන්හ. තුබූ පස්දෙන කිසි විශේෂයක් නො ලදන් වියළී වත්වන දවස් මියැ කම්වජරි දෙව්ලොව්හි උපැද සදෙව්ලොවැ අනුලොම් පිළිලොම් විසින් දෙව්සැපත් වළඳා මෙ[2] බුදුරජයෙහි දෙව්ලොවින් සැවැ ඒ ඒ[3] කුලෙහි උපන්හු. ඔවුන් කෙරෙහි එක් කෙනෙක් පොක්සි මහරජ වූහ. එක් කෙනෙක් කුමරකසුබු මහතෙර වූහ. එක් කෙනෙක් දාරුචීර මහතෙර වූහ. එක් කෙනෙක් දබ්මල් පුත්[4] මහතෙර වූහ. එක් කෙනෙක් සභිය පරිබ්‍රාජක වූහ.

එහි සභිය පරිබ්‍රාජිකාවක කුසැ පිළිසිඳ ගත්. කිසේය? යත්:- හෝ එක්තරා රජදුවකැ. ඇය සමයාන්තර උගන්වනු සඳහා එක් පරිබ්‍රාජකයක්හට දක්වා දුන්හු. ඔහු අතැවැයි පරිබ්‍රාජකයෙක් ඇය හා සසඟ කෙළේ. හෝ එයින් ගබ් ගත. ඇය දැරි ඇති සේ දැකැ පරිබ්‍රාජකයෝ නෙරපීහ. හෝ අනික් තැනෙකැ යන්නී අතරමඟැ සභායෙක වැදුව. එයින් ඔහුහට සභිය නම් කළා. සභිය තමා වයපත් කල්හි පරිබ්‍රාජක පැවිජියෙහි පැවිජ වැ නොඑක් වාද උගෙන මහාවාද[5] කරයි. සියලු දඹදව් තෙලෙහි ඇවිදුනේ තමා හා සුදුසු වාදියකු නො දැකැ නුවරැ දොරැ ආශ්‍රම පදයක් කරවා ගෙණ රජකුමරු ආදීන් නික්මවමින් එහි වෙසෙයි.

එකල්හි බුදුහු ධම්සක් පවත්වා අනුක්‍රමයෙන් රජගහා නුවර අවුදු වෙළුවන උයන්හි වැඩ වෙසෙතෙි. හේ බුදුන් උපන් බව නො දන්නී. එකල්හි ඔහු හා ගල් නැඟී මහණුවම් කළ සුදවස්වැයි මහබඹ සමවතින් නැඟී "මම මෙ සුවය කාගේ ආනුභාවයෙන් ලදිමි හො?"යි බලනුයේ කසුබු සම්මාසම්බුදුන් වහන්සේගේ සස්නෙහි මහණුවම් කළ පරිදි දු ඒ සබඳුනුදු සඳහන් කොට "එක්කෙනෙක් පිරිනිවියහ. තුබුවෝ දැන් කොහි ය හො?"යි. අවජනේ දෙව්ලොවින් සැව දඹදිවැ උපන් බව් දැන "ඔවුන් කෙරෙහි සභිය බුදුන් උපන් බව් නො දනිති. ඔහු බුදුන් කරා යන පරිද්දක් කළ මැනැවැ"යි විසි පැනයක් සිතා ගෙණ රැ අවුදු අහස සිටැ "සභිය, සභිය,"යි කැඳවී. හේ නිඳමින් හොත්තේ තුන්යලක් එ හඬ අසා නික්මැ දිලියෙන මහබඹහු දැකැ ඇඳිලි බැඳ සිටියෙ යි. එස ද එ බඹ "සභිය, මම් තට විසි පැනයක් අළම්. උගණැ"යි කියා විසි පැනය කී. පරිබ්‍රාජක මහබඹ ඔහු කෙරෙහි විසි පැනය පිළිවෙළින් එකවටින් ම උගත. එම මහබඹ කුමරකසුබු මහතෙරනට පසළොස් පැනය කීවා සෙයින් ම විසි පැනය ඔහුට කියා දාරුචීර මහතෙරනට කීවා සෙයින් බුදුන් උපන් පරිදි නො කියා මෙහි අර්ථ සොයන පරිබ්‍රාජක තෙමේ මැ බුදුන් හැඳින ගන්නී. මෙයින් පිටත් මහණ බමුණන් සිස්බව් දන්නී" යන සිතින් "සභිය, යම් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ තා මෙ පැන පුළුවුත් කලැ විසැජුයේ වී නම්, තෝ උහ කෙරේ බ්‍රම්සරවස් සරා"යි කියා බඹලෝ ගියේ.

එකල්හි සභිය පරිබ්‍රාජක දඹදිවැ ප්‍රස්ද්ධ වූ බොහෝ දෙනා විසින් සම්මත වූ පන්සිය ශිෂ්‍යපරිවාර ඇති පූරණකස්සප ය, මක්ඛලිගොසාල ය, අජිතකෙසකම්බල ය, පකුධකච්චායන ය, සඤ්ජයබෙලට්ඨි පුත්‍ර ය, නිගණ්ඨනාත පුත්‍ර ය යන "සව්නේ ගෙවා දත්මහ, බුදුමහ"යි පිළිණ කරණ නුවටැජරන් සදෙනා කරා ගොස් පැන පුළුවුස්සි. ඔහු එපැන නො විසැජිය හී ක්‍රොධ කොට දැහැවැ උහු ම පුළුවුස්ති. හේ ඔවුන් සිස් සේ දැකැ යම්තෙනෙකැ සාරයක් නොදැක "ගිහිමිනිස් ව පස්කම් ගුණ අනුභව කළ මැනැවැ"යි සිතී. එක්බිති "මහණ ගොයුම් සාධුජනයන් විසින් සම්මත යැ. ඔහු කරා ගොස් පැන පුළුවුස්මි"යි සිතී.

එක්බිති "මෙ වැනි මහලු සම්දරු වැ සිටි නුවටැජරන් නො වසැජු පැන ළදරු මහණ ගොයුම් මැ කුමක් විසජා?"යි සිතී. එක්බිති විතක් විසී නො ව වැළි දු පිරික්සනුයේ "මහණුන් දරුවහ යි අවඥා නො කළ මැනැවැ. ඔහුදු මහත් සෘද්ධි ඇති. මහත් ආනුභාව ඇති[7] මහන ගොයුම් කරා ගොස් මෙ පැන පුළුවුත මැනැවැ"යි අනුක්‍රමයෙන් සැරිසරමින් රජගහා නුවර ගොස් වෙළුවන වෙහෙර බුදුන් කරා එළබැ සාමීචි කොට එකත්පස් ව හිඳ බුදුන්ගේ රූපසම්පත්තීන් හා උපසමසම්පත්තීන් හැගෙන සර්වඥභාවයේ බුහුමන්

1.සුස්සන නම. 2. මෙ බව. 3. එක. 4. දම්පල් පුත්තිස්. 5. මා හා වාද කරයි - මහාවාදි හුත්වා - පාළි. 6. බ්‍රහ්මසර. 7. ඇති වෙති.

කොට සන්හුන් සිත් ඇති වැ පැන පුළුවුස්නට අවසර ගත්. එසඳ බුද්හු "සභිය, තෝ පැන විසරජනුවන් සොයා සත්සියක් යොජුන් තැන් ඇවිද දුර සිටැ ආයෙහි. තා කැමැති දැයක් පුළුවුස. මම් එ කියම්" සර්වඥ පවරුණෙන් පැවරුහ. එකල්හි සභිය පරිබ්‍රාජක විස්මිත වැ "සෙසු මහණ බමුණන් කෙරේ මෙපමණ අවකාශයකුද් නො ලද්මි" සතුටු වැ විසි පැනය පිළිවෙළින් පිළිවිත. බුදුහු නිරවශේෂයෙන් විසැජුහු. පරිබ්‍රාජකයා පැන පුළුවුත් පරිදි දු බුදුන්[1] විසැජු පරිදි දු සුත්තනිපාතයෙහි සභිය සුතින් දන්නේ යැ.

එකල්හි සභිය පරිබ්‍රාජක කැපෙන සැතෙකින් මහනෙල් දඬු කලබක් කපන්නක්හු බුදුන්ගේ විසිතුරු පැන විසජුම් අසා සතුටු සොම්නස් වැ තන්හි තන්හි සාධුකාර දී සමාහාරයෙහි හුනස්නෙන් නැඟී උතුරුසළුව එකස්කොට බුදුනට ඇඳිලි බැඳ-

"යා මෙ කංඛා පුරෙ ආසි තං මෙ ව්‍යාකාසි චක්ඛුම,
අද්ධා මුනීසි සම්බුද්ධො නත්ථි නීවරණා තව"

යනාදි විසින් අට ගාථායෙකින් බුදුනට ස්තුති කොට "වහන්සේ, මා මුඳුනෙහි පලඳනට තොප පාපියුම් දි වදාරව"යි දෙපත්ල ඉල්වා ගෙණ හිස තබාගෙණ පසඟ පිහිටුවා වැඳ තුණුරුවන් සරණ ගොස් පැවිජි අයදී යැ. එසඳැ බුදුහු "සභිය, තීර්ථකයෝ මෙ සස්නෙහි පැවිජි වන කලැ සාරමසක් පිරිවෙස් වෙසෙති. සාරමස් අවසන්හි ආරාධිත වූ සඟහු පැවිජි කෙරෙති" වදාළෝ "ඉදින්, වහන්සේ, තීර්ථයයෝ මෙ සස්නෙහි පැවිජි වියටි කලැ සාරමසක් පිරිවෙස් වෙසෙද්, සරමසක් අවසන්හි ආරාධිත වූ සඟහු ඔවුන් පැවිජි කෙරෙද්ද, වහන්සේ, මම සතර අවුරුද්දක් පිරිවෙස් වෙසෙමි. සතර අවුරුද්දක් අවසන්හි මා පැවිජි කරන්නේ ය"යි කී යැ. එකල්හි බුදුහු ඔවුන් පැවිජි කැරැවූහු. ඔහු රාත් වූහු.

මෙසෙයින් බුදුහු තමන් "පුරුෂදම්‍යසාරථි" වන බැවින් සභිය නම් පරිබ්‍රාජකයාද් ආදිශබ්දයෙන් ගත් සකුලුඳායි ඈ පරිබ්‍රාජකයනුද් දමා අමාමහ නිවන් පැමිණි වූහු.

'පරිබ්‍රාජකදමන' නම් අටවන පරිච්ඡේදය නිමි.

9. වන පරිච්ඡේදය

මාණවන දමනය

සච්චක නම් නුවටදරුවා දැමූ පරිද කිසේ ය? යත්:- එක්සමයෙක්හි බුදුහු විසාලා මහනුවර නිසා මහාවන නම් වෙහෙර කුටාගාරසාලා නම් ගන්ධකුටියෙහි වැඩ වෙසෙති. එයට පෙරට වැ එක් නුවටකු හා නුවටක හා දෙදෙන[2] පන්සිය පන්සිය වාද උගෙණ වාදාරෝපණය කෙරෙමින් දඹදිවැ ඇවිදුනාහු විශාලා මහනුවර ලා ඔහුනොවුන් දුටහ. ලිච්ඡවි රජහු ඔවුන්දැකැ "තෝ කවරෙහි? තෝ කවර[3]"යි පුළුවුත්හ. නුවට "මම් වාදාරොපණයට දඹදිවැ ඇවිද්මි"[4]යි කී යැ. නුවටුත් එසේ ම කිව[5]. ලිච්ඡවිහි "මෙහි මැ ඔවුනොවුනට වාදාරොපණය කවර"යි කීහ. නුවටු[6] තමා උගත් පන්සියක් වාද පුළුවුත්. නුවට කී ය. නුවට පුළුවුත්තා ද නුවට කිව[7]. එකක්හට දු[7] ජය නො වීය. පරාජය නො ද වී යැ. දෙදෙන ම සමසම වුහු. ලිච්ඡවීහි "තෙපි දෙදෙන ම සමසමය ව. ඇවිද කුම් කරා ද? මෙහි වසව"යි ගෙකක්[8] දී වැටුම් තබා දුන්හු.

දෙදෙනාගේ සංවාසයෙන් දුහු සතර දෙනෙක් උපන්හ. සච්චක නම් එක් පුතෙක් උපන්. ඔවුන් සතරදෙනා කෙරෙහි එකක් සච්චා නම. එකක් ලොලා[9] නම. එකක් පටාචාර නම. එකක් ආවාටකායා[10] නම. ඔහු නුවණා ඇත්තාහ. මවුපියන් කෙරෙන් පන්සිය පන්සිය වාද උගත්හ. ඔවුන් විය පත් කල්හි මවුපියෝ "අපගේ කුලයෙහි දැරියෝ නම් රන්රිදී ඈ දායජ්[11] දී කලත්‍රයට යවුව්රිහි නම් නැති. යම් ගිහිමිනිසෙක් ඔවුන්ගේ වාද මඬනට නිසි වී නම්, ඕහට[12] පාදපරිචාරිකා වෙති. යම් පැවිජි කෙනෙක් මඬනට නිසි වූහු නම්, ඔවුන් කෙරේ පැවිජි වෙති. තෙපි කුමක් කටටියා[13] දැ?"යි කීහ. "අපි දු එසේ ම කරම්හ"යි සතරදෙන ම පැවිජිවෙස් ගෙණ "මෙ දඹදිව නම් දඹරුකින් පැණෙයි. අප මුළු දඹදිවට වාද කරණ බව් හඟවම්හ"යි දඹඅත්තක් හිසට කොටගෙණ සැරිසරමින් ගියෝ. යම් ගමකට පත්හු ද, එගම්දොරැ පස්රැසෙක හෝ වැලිරැසෙක හෝ දඹ අත්ත ධජයක් කොට හිඳුවාලා "යමෙක් වාදයට නිසි වේද, හේ මඬීව"[14]යි කියා ගම් වදිති[15]. මෙසේ ගමින් ගමට යන්නාහු සැවැත් නුවරට පැමිණ එසෙයින් ම නුවරදොර දඹඅත්ත හිඳුවාලා එහි සිටි මිනිසුනට කියාලා ඇතුළු නුවර වන්හු.

එකල්හි බුදුහු සැවැත් නුවර නිසා දෙව්රම්හි වැඩැ වෙසෙති ධම්නෙනෙවි සැරැයුත් මහතෙරහු ලෙඩසඟනට ගියදවස් පුළුවුස්මින් නොහමට කන් හමඳමින්[16], තමන් කළ මනා දැ බෙහෙවින්, සෙසු සඟුන් හා නො ගොස් දව වැ සිඟන්නට වඩනාහු[17] නුවරැ දොරැ හිඳිවු දඹඅත්ත දැකැ "කිමෙක මේ ය?"යි දරුවන් පිළිවිස එපවත් අසා "එසේ බැවින් මැඬපියව"යි වදාළහ. "මඬනට නො හැක්කම්හ. බම්හ. වහන්සේ"යි කීහ.

1. බුදුන් පැන. 2. දෙදෙනේ.

නො බව. 'කවරහ අපගේ දදය වඬවාපිහ?'යි කීකලැ 'බුත්[1]සවු සැරයුත් මහතෙරහු වඬවාපීහ. වාද කටටි[2] වුව, දෙව්රම් වෙහෙරැ තෙරුන් කරා යව'යි කියව. දරුවෙනි[3]"යි වදාළහ.

ඔහු මහතෙරුන්ගේ බස් අසා දදය මැඬදමාපීහ. මහතෙරහු නුවරැ වැදැ සිඟා වළඳා වෙහෙර වැසියෝ. පරිබ්‍රාජිකාවෝ ද නුවරින් නික්ම "අපගේ දදය වැඬියාහු කවරහ?"යි කීහු. දරුවෝ එපරිදි කීහු. ඔහු " ඉතා මැනැවැ"යි නැවත නුවර වැද එකෙකි දෙන එකෙකි වීථිය බැස "බුත්සව් සැරයුත් මහතෙරහු නම් කෙනෙක් අප හා වාද කෙරෙත් ල. ඇසියටි කෙනෙක් නික් මෙව"යි හඬ ගැසූහ. නුවර වැස්සෝ කික්මුනුහු. ඔවුන් හා සමඟ පරිබ්‍රාජිකාවෝ දෙව්රම් ගියෝ. මහතෙරහු, "අප වසන තැනට මාගමුන් එනු නො යෙදෙ"යි වෙහෙර මැද ගොස් වැඩහුන්හු. පරිබ්‍රාජිකාවෝ ගොස් මහතෙරුන් කරා එළඹැ "තෙපි ය අපගේ දදය වඬවාපියව?"යි පුළුවුත්හු. "මම ය මඬවාපියෙමි"යි වදාළහ. එසේ බැවින් "ඇපි තොප හා වාද කරම්හ"යි කීහු. "ඉතා මැනැව. වාද කරව. කා පුළුවුත මැනැවැ හෝ? කා විසැජුව මැනැවැ හො?"යි වදාළහ. ඉක්බිති " පුළුවුස්නට කිව, පුළුවුස්මහ. විසජන්නට කිව, විසජම්හ"යි කීහ.[4] "පුළුවුස්නේ අපට පත්තේ ය. තොප මාගම් බැවින් පළමු පුළුවුස්ව"යි වදාළහ. ඔහු සතර දෙන[5] සතර දිසායෙහි සිට මවුපියන් කෙරේ උගත් වාද දහස පුළුවුත්හු. මහතෙරහු කඩුයෙකින් නෙළුඹුදැළි[6] කඩනුවන් සෙයින් පුළුවුත් පුළුවුත් දැ අවුල් නැති කොට ගැට නැති කොට විසජූහු විසජා[7] වැළි දු "පුළුවුස්ව"යි වදාළහ. "වහන්සේ, අප දන්නා දැ මෙතකෙැ"යි කීහු.

මහතෙරහු "තොප විසින් පුළුවුස්නා ලද දහසක් වාද මා විසින් විසජන ලද. මම් තොප සතරදෙනා එක පැනයක් පුළුවුස්ම තෙපි එ කියා දැ?"යි වදාළහ. ඔහු මහතෙරුන්ගේ නුවණ වෙසෙස් සේ දැකැ "පුළුවුස්ව. වහන්සේ, ඇපි වසජම්හ"යි කියන්නට නොපොහොසත් වූහු. "දතුමෝ නම්, කියම්හ"යි කීහ. මහතෙරහු "මෙ කුලදරුවන් පැවිජි කොට පළමු හික්ම වන පැන ය"යි වදාරා "එකෙක් නම් කිමෙකැ?"යි වදාළහ. ඔහු පැනයෙහි ආදි මධ්‍යාවසාන නුදුටහ[8] මහතෙරහු "කියව"යි වදාළහ "නො දක්මහ, වහන්සේ"යි කීහ. "තොප විසින් දහසක් වාද පුළුවුස්නා ලද. මා විසින් කියන ලද. තෙපි එක පැනයකුත් කියන්නට නොහැකි වුව[9]. මෙසේ බැවින් කහට ජය යැ? කහට පරාජය යැ?"යි වදාළහ. "වහන්සේ, තොපට ජය යැ. අපට පරාජය යැ"යි කීහ. "දැන් කුමක් කරව?"යි වදාළහ. මවුපියන් කී දෑ සැළ කොට "තොප කෙරේ පැවිජි වම්හ"යි කීහ. "තෙපි මාගම් ව. තොප පැවිජි කරණු අපට නො වටී. අපගේ හසුන් ගෙණ මෙහෙණවර ගොස් මාගම්සඟුන් කෙරෙහි පැවිජි වව"යි වදාළහ. ඔහු "මැනැවැ, වහන්සේ,"යි මහතෙරුන්ගේ හසුන් ගෙණ මාගම්සඟුන් කරා ගොස් පැවිජි වූහ. පැවිජි වූවාහු නො පවා ව දවස් යවා මඳ දවසෙකින් ම රාත් වූහු.

සච්චක වනාහි තමා බුහුනුන් සතර දෙනාහට වඩා නුවණ ඇත්තේ ය. මවුපියන් කෙරෙහි දහසක් වාද උගෙණ එයට බොහෝ වාද සමයානන්තරයෙන් උගෙණ කිසි තැනකට නො ගොස් රජකුමරුවන් හික්මවමින් විසී. නුවණි න් ඉතා පිරුණු වන වැවින් "මාගේ කුස පැළී යෙ"යි බියපත්ව යපටෙකින්[10] බඩ වැලඳ ගෙණ ඇවිද්දි. කථාමාර්ග ඇත්තේ යැ. "මා හා සමපණ්ඩිත කෙනෙක් ඇද්ද?" යෙයි. යම් යම් නකතෙකින් යමක් වෙයි කී ද, හේ බොහෝ සේ එසේ ම වෙයි. එයින් "සාධු යැ, භද්‍ර යැ"යි බොහෝ දෙනා විසින් සම්මත ය. හේ විසාලා මහනුවර පිරිසැ මෙසේ බෙණේ:- "මා විසින් වාදයෙන් වාදාරො පනය කොට දොස් ගෙණ වන්කල කම්පිත නොවන ප්‍රකම්පිත නොවන වෙවුලා නොයන කක්ෂයෙන් ස්වෙද නො සිලියෙන මහණක්හු හෝ බමුණක්හු හෝ නොහොත් 'රාත්මි. බුදුමි'යි පිළිණ කරණුවන් හෝ නො දක්මි. ඉදින් මම් අවෙ තන වූ ටඹට වාදාරෝපණය කෙළෙම්[11] නම්, හෙද කම්පිත වැ ප්‍රකම්පිත වැ වෙවුලා යෙහි. මිනිසෙක් නම් කිමෙක් ද?" යෙයි

එකල්හි පස්වගසඟුන් කෙරෙහි ඇතුළත් අස්සජි මහතෙරහු පෙරවරු සිවුරු පෙරෙව[13] පා ගෙණ සිඟන්නට විශාලා නුවර වන්හු සච්චක එනුවර එ එ රජගෙට පයින් වැද[13] ඇවිදුනේ මහතෙරුන් දැකැ "මම් මහණ ගොයුම්හට වාදරොපණයක් කෙරෙමියි ඇවිදුමි. ඔහුගේ සමය නො දන්නෙන් වාදරොපණය නො කෙරෙමි. පරයන්ගේ සමය දැන වාදාරොපණය කළ කල යැ මනා වන්නේ. මේ මහණ ගොයුම්හුගේ සවු ය. අස්සජි නම් මහන තමා ස්ථරහුගේ සමය කොවිජ[14] කොට දන්නි. මම් මොහු පිළිවිස කථා පිහිටිවා මහණ ගොයුම්හට වාදාරොපණය කෙරෙම්'යි සිතා මහතෙරුන් කරා එළැබැ "කියග, අස්සජිය, තොපගේ මහණ ගොයුම් සව්වන් කිසේ හික්මවයි? සව්වන් කෙරෙහි ඔහුගේ අනුශාසනා බහුල ව[2] පවන්නා පරිදි කිසේය?"යි පිළිවිත්.

මහතෙරහු "මම් මුහුට දුක්ලකුණු කීම් නම් 'අස්සජිය' තෙපි කුමක් සඳහා පැවිජි වුව'යි පුළුවුස්සි. 'මගඵල සඳහා පැවිජි වුම්හ'යි කීකල 'මේ තොපගේ සස්කේ නම් නො වෙයි. මහදම්ගෙඩි නම්. ඔසුපත්තිරැ නම්. තොපට සුවයෙහි ආශා නම් නැති' දොස් දෙයි. එසේ බැවින් මුහුට දුක්ලකුණු නො කිව මැනැවැ"යි සිතා අනිත් ලකුණු අනත් ලකුණු විසින් දක්වන්නාහු "ගිනිවෙස්න,"

---

1. බුදුන්ගේ. බුදු. 2. කැමටි. කැටැටි. 3. දරුයෙනි. 4. කීය. 5. දෙනෙ. 6. නෙලුමදලු. 7. විසඳා. 8. නො දුටහ. 9. වූහ. 10. යහපකින්. 11. කෙළේ. 12. පෙරැව. 13. වැදගෙණ. 14. කොවිජා.
2. බලසයන්. 2. පවිටු. 3. මාණ. 4. විසින්. 5. මා. 6. බැල. 7. ලොම් 8. මු. දෙකණ ඇද. 9. මු. දෙකණ ඇද. 10. සැණ. 11. කැටටි. 12. වැහිරු. 13. ලිච්ඡවිහි. 14. පියවි. 15. ගොස් එළඹ. 16. මු. අනාදවස් වූයේ. ඇතුළුවූ යේ ඇතැම්. 17. සපයා. 18. හුනන්වුන් මැද (වි). 19. හුන්නු. 20. සාරාණි ය. 21. හුන්නාහ.

"රූපං භික්ඛවෙ අනිච්චං. වෙදනා අනිච්චා. සඤ්ඤා අනිච්චා. සංඛාරා අනිච්චා. විඤ්ඤාණං අනිච්චං. රූපං භික්ඛවෙ අනත්තා. වෙදනා අනත්තා. සඤ්ඤා අනත්තා. සංඛාරා අනත්තා. විඤ්ඤාණං අනත්තා. සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්චා. සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා"යි මෙසේ පස්කඳ අනිත් අනත් සේ කියා "අප බුදුහු සව්වන් මෙසේ හික්මවති. සව්වන් කෙරෙහි අප බුදුන්ගේ අනුශාසන බහුල ව පවත්නා පරිදි මෙසේ ය"යි වදාළෝ.

එකල්හි සච්චක "අස්සජිය, ඇපි නො ඇසුව මනා දැයක් ඇසුමහ. කිසි දවසක් ගියමෝ නම්, බිණීමෙක් උපන් නම්, මෙ පවිට්[2] දිට්හයෙන් ඔහු ගලවාපියම්හ"යි කීහු. එදවස් පන්සියයක් ලිච්ඡවීහි කිසි කාර්යක් සඳහා සන්ථාගාරයෙහි රැස් වූහ. එකල්හි සච්චක "මම් පූර්වයෙහි සමය නොදන්නා වන බැවින් මහණ[3] ගොයුම්හට වාදාරෝපණය නො කෙළෙමි. දැන් ඔහුගේ මහසව්වා විසින්[4] සමය දන්මි. මොහු මා අතැවැසි පන්සියක් ලිච්ඡවීහි රැස් වූවාහ. මොවුන් ගෙනගොස් මහණ ගොයුම්හට වාදාරොපණය කෙරෙමි"යි. ඔවුන් කරා ගොස් "භවත් ලිච්ඡවීහි එත්ව යි. එත්ව යි. අද මා හා[5] මහණ ගොයුම්හු හා කථා සල්ලාප වෙයි. යම් සේ ඔහුගේ අස්සජි නම් ප්‍රසිද්ධ මහසව්වා විසින් පිහිටා කී දැයෙක් ඇත් ද, ඉදින් මහණ ගොයුම් එසෙයින් එහි පිහිටියේ වී නම්, යම් සේ බල[6] ඇති පුරුෂයෙක් දිග් ලොම් ඇති එළුවක්හු ලොමැ[7] ගෙණ මොබට ඔබට ලා ආකර්ෂණ පරිකර්ෂණ සමපරිකර්ණ කෙරේද, එසෙයින් ම මම් මහණ ගොයුම්හු හා වාදයෙන් වාද කොට කථාම මාර්ගයෙන් දොස් දක්වා මොබට ඔබට ලා ආකර්ෂණ පරිකර්ෂණ සම්පරිකර්ණ කෙරෙමි. යම් සේ සුරාධූර්තියෙක් රා පරහන මටුලුකස්ස දෙවියටි වූයේ කසට හරණා සඳහා දෙකණ ගෙණ ඇද[8] කිබිසිනි කොටැ පිඹැ පියා ද, උඩුකුරු කොට පිඹාපියා ද, පුනපුනා ගසාපියා ද, එසෙයින් ම මම් මහණ ගොයුම්හු[9] හා වාදයෙන් වාද කොට අවධුනන නිර්ධුනන නිඃස්ඵොටන කෙරෙමි. යම් සේ සණ[10]පිළි කටටි[11] මිනිස්සු සණවැහැරි[12] මිටි ගෙණ සණදොවුන්කෙළි කෙළිද්ද, රජුගේ ඇත් සණදොවුන් කෙළි කෙළනා මිනිසුන් දැකැ ගැඹුරුදයට වැදැ සොඬින් දය ගෙණැ සණදොවුන් කෙළි කෙළී ද, එසෙයින් ම මම් මහණ ගොයුම්හු හා වාදයෙන් වාද කොට සණදොවුන් කෙළි කෙළිනවුන් සෙයින් මොබට ඔබට ලා ආකර්ෂණ පරිකර්ෂණ සම්පරිකර්ෂණ කෙරෙමි. භවත් ලිච්ඡවීහි එත්වයි. එත්ව"යි කී ය.

එහි ඇතැම් ලිච්ඡවි[13] කෙනෙක් "මහණ ගොයුම් මුහුට කුමන වාදාරොපණය කෙරෙයි?. මුහුම මහණ ගොයුම්හට වාදාරොපණය කරත් මිස ය"යි කීහ. ඇතැම් ලිච්ඡවීහි සච්චක බුදුනට යක් වැ වාදාරොපණය කෙරෙයි හෝ? දෙව් වැ බඹ වැ හෝ වාදාරොපණය කෙරෙහි හෝ? පියෙවි[13]. මිනිසෙක් නම් බුදුනට වාදාරොපණය කරන්නට නො හැක්කැ"යි කීහු. එකල්හි සච්චක පන් සියයක් ලිච්ඡවි රජුන් පිරිවරා හිරිමුදුනෙහි මහවන වෙහෙරට එළැබැ[14] "මහණ ගොයුම් කොහි ය මො?"යි පිරිවෙණි න් පිරිවෙණට වැද බලනුයේ මිණි කවද පෙරෙවි ගඳැතුන් සෙයින් රත් පවුල් පෙරෙවැ පිණි බොජුන් වළඳා මහසක්මන්හි සක්මන් කරණ සඟුන් දැක ඔවුන් කරා එළැබැ "භවත් ගොයුම් කොහි ය හෝ? උහු දැක්කැටියම්හ"යි කී ය.

එදවස් බුදුහු අලුයම්හි මහකුළුණු සමවත් සමවැද දස දහ සක් සක්වළ විනේජනන් බලන්නාහු සච්චකයා අලුයේ දවස්[15] මහත් ලිච්ඡවි පිරිස් ගෙණ තමහට වාදාරොපණ කටටි ව එන සේ දැකැ පෙරවරු සඟපිරිස් පිරිවරා විසාලා මහනුවර වැද අහර කිසි සාහා[16] වෙහෙර අවුදු "මහපිරිස් හිඳුනට සුවතැනෙක්හි හුන මැනැවැ"යි ගඳකිළියට නො වැදැ මැ මහවනයෙහි එක් රුක්මුලෙක්හි දිවාවිහාර කොට වැඩ හුන්හු. එ සඟහු බුදුන්ට වතාවත් දක්වා ආවාහු, සච්චකයා පුළුවුත් තැන සිට දුරැ වැඩ හුන් බුදුන් දක්වන්නාහු "ගිනිවෙස්න, අප බුදුහු මහවනයෙහි එක්තරා රුක්මුලෙක්හි දිවාවිහාර කොට වැඩහුන්හ"යි කීහු. එකල්හි සච්චක මහත් ලිච්ඡවි පිරිස් පිරිවරා ගෙණ මහවනයට වන. පළමු කී පන්සියෝ එහු අතැවැස්සහ. ඇතුළු නුවරැ වනාහි "සච්චක පන්සියක් ලිච්ඡවි රජුන් ගෙණ බුදුන් හා වාදාරොපණයට ගියේ" යනු අසා " පණ්ඩිතයන් දෙන්නාගේ බස්කම් අසම්හ"යි නුවරැ හුන්න වූ නොමඳ[17] මිනිස්සු නික්මුනහ. මෙසේ අපමන පිරිස් පිරිවරා බුදුන් කරා එළැබැ සාමිචී කොට එකත්පස් වැ හුන්නේ යැ. එහි ඇතැම් ලිච්ඡවි කෙනෙක් බුදුන් වැඳැ එකත්පස් වැ හුන්හ[1] ඇතැම්හු බුදුන් හා සාරනීය[2] කථා කොට එකත්පස් වැ හුන්හ[1]. ඇතම්හු අත් නගා වැඳ එකත්පස් ව හුන්හ[1] ඇතැම්හු බුදුන් පෙරට තමන්ගේ නම් ගොත් කියා එකත්පස් වැ හුන්හ[1] ඇතැම්හු නො බැණ එකත් පස් වැ හුන්හු[3] එකත්පස් වැ හුන් සචචකයා බුදුනට "මම් භවත් ගොයුම්හු කිසි දැයක් පිළිවිසැ බැලියටියෙමි, අවකාශහළ හොතිනැ"යි කී ය. බුදුහු "තට රිසියෙන[3] දැයක් පුළුවුස. පැන විසජනු මට නො බරැ. තා පුළුවුස්නා[4] තාක් දැ හැම විසජමි" පසේබුදු අගසවු මහසවුවන් හා අසාධාරණ සර්වඥ ප්‍රවාරණයෙන් පැවරූහු. "ඔහු රිසියුනු ජැයක්[5] පුළුවුස්ව"යි නො කියති. "අසා දන්මහ"යි යෙති. බුදුහු වුකලැ " පුච්ඡාවුසෝ යදාකංඛසි"යි අළව්යක්හු සර්වඥ ප්‍රවාරණයෙන් පැවරූ ම යැ. "පුච්ඡ මහාරාජ යදාකංඛසි"යි අජාසත් රජහු පැවරූ ම යැ.

"පුච්ඡ වාසව මං පඤ්හං යං කිඤ්චි මනසිච්ඡසි,
තස්ස තසසෙව අත්ථස්ස අහං අනතං කරොමි තෙ"යි

සක්දෙව් රජුහු පැවරූ ම යැ.

---

1. හුන්නු. 2. සාරාණි ය. 3. හුන්නාහ. 4. රිසියනු. 5. පුළුවුස්. 6. දැයක්. 7. අනිකෙක. 8. වදාරණ බුදු (රජ) හු. 9. බලවත් ව.

"බාවරිස්ස ච තුම්හං වා සබ්බෙසං සබ්බසංසයං,
කතාවකාසා පුච්ඡව්හො යං කිඤ්ඤ්ඥි මනසිච්ඡථ"යි

තවුසන් පැවරූ ම යැ:

"පුච්ච මං සභිය පඤ්හං යං කිඤ්චි මනසිච්ඡසි,
තස්ස තස්සෙව පඤ්හස්ස අහං අන්තං කරොමි තෙ"යි

පරිබ්‍රාජකයන් පැවරූහු ම යැ. "තෙන හි ත්වං භික්ඛු සකෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා පුච්ඡ යදාකංඛයි" යනාදි විසින් මහණ බමුණන් පැවරූහු මැ යි.

මෙසේ බුදුහු යකුන් රදුන් දෙවියන් තවුසන් පිරිවැජියන් මහණ බමුණන් සර්වඥ ප්‍රවාරණයෙන් වරත්. ඔවුන් බුදු බවට පැමිණ සර්වඥ ප්‍රවාරණයෙන් පවරණු ආශ්චර්ය නො වෙයි. තමන් බොධිසත්ව භූමියැ ප්‍රාදේශිකඥානයෙහි සිටි කලැ සරතංග ජාතකයෙහි සක්දෙව් රජහු ඈ රජුන් සඳහා ඍෂින් විසින් අයජනා ලදු වැ-

"කතාවකාසා පුච්ඡන්තු භොන්තො
යං කිඤ්ඤ්ඥි පඤ්හං වනසාභිපත්ථිතං,
අහං හි තං වො ව්‍යාකරිස්සං
ඤත්වා සයං ලොකමිමං පරඤ්ච"යි

සර්වඥ ප්‍රවාරණයෙන් පැවරූ ම යැ. සම්භව ජාතකයෙහි සියලු දඹදිවැ තුන් යළක් ඇවිද පැන කියන කෙනෙකුන් නො දැක සුචිරත නම් බමුණා විසින් පැන පුළුවුස්නට අවකාශ කැරැවු කල්හි සත්හැවිරිදි වයසැ වැලිවෙයැ පස්කෙළි කෙළිමින් සිට පලග් බැඳ අතුරුවෙයැ බැස හිඳ-

"තග්ඝ තෙ අහමක්ඛිස්සං යථාපි කුසලො තථා,
රාජා ච ඛො තං ජානාති යදි කාහති වා නවා"යි
සර්වඥ ප්‍රවාරණයෙන් පැවරූ මැ යි.

මෙසේ බුදුන් විසින් සර්වඥ ප්‍රවාරණයෙන් පැවරූ කල්හි සච්චක පැන පුළුවුස්නේ "භවත් ගොයුම් සව්වන් කිසේ හික්මව යි? ඔවුන් කෙරෙහි භවත් ගොයුම්හුගේ අනුශාසනා බහුල ව පවතිනා පරිදි කිසේ ය?"යි පිළිවිත්. එකලැ බුදුහු "භවත්නි, මෙ දුටු ද? සච්චා කීයේ අනෙකෙක[7]. සථරහු කියන්නේ අනෙකෙක[8]. මම් පළමු මැ කීම්: 'යම් සේ සච්චා පිහිටා කී දැයෙක් ඇද්ද, ඉදින් මහණ ගොයුම් එසෙයින් ම ඉහි පිහිටියේ වී නම්, වාදාරොපණ කෙරෙමි'යි මේ වනාහි අනෙකක් ම කියයි. එයට කුම් කට හැකි දැ?යි නුවටහු කියන්නට අවකාශ නො වේවා"යි පළමු අස්සජි මහතෙරුන් කී නියායෙන් වදාරන්නාහු[2] ඔහුගේ ගොත්‍රනාම ගෙණ "ගිනිවෙස්න, 'රූපං භික්ඛවෙ අනිච්චං-පෙ-සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා'යි මෙසේ සව්වන් හික්මවමි. සව්වන් කෙරෙහි මාගේ අනුශාසනා බහුල ව[9] පවත්නා පරිදි මෙසේ ය"යි වදාළෝ.

භවත් ගොයුම්ගොතුව, මට එක් උපමායෙක්[1] වටහ"යි කී ය. "කියා, ගිනිවෙස්න,"යි වදාළහ. " යම් සේ, ගොයුම් ගොතුව, යම් කෙනෙකැ[2] වපුළ බිජු කෙනෙක් නැඟී වැඩැ විපුල වන්නාහු පොළොව් නිසා පොළොවැ පිහිටා වැඩැ විපුල වෙද්ද, බාහුබලයෙන් කටයුතු ගොවිකම් වෙණෙඳාම් ඈ කර්මාන්ත කෙනෙක් පොළොව් නිසා පොළොවැ පිහිටා සිට කරණ ලැබෙද්ද, එසෙයින් මැ රූපය ආත්ම කොට ඇති 'රූප ආත්මය'යි ගත් පුඟුල් රූපයෙහි පිහිටා සිට පින්පව් ඈ ප්‍රසව කෙරෙයි. වෙදනා ආත්ම කොට ඇති 'වෙදනා ආත්ම ය'යි ගත් පුඟුල් වෙදනායෙහි පිහිටා සිට පින්පව් ප්‍රසව කෙරෙයි සංඥා ආත්ම කොට ඇති 'සංඥා ආත්ම ය'යි ගත් පුඟුල් සංඥායෙහි පිහිටා සිට පින්පව් ප්‍රසව කෙරෙයි. සංස්කරායන් ආත්මකොට ඇති 'සංසකාර[4] ආත්ම ය'යි ගත් පුඟුල් සංස්කාරයන් කෙරෙහි පිහිටා සිටැ පින්පව් ප්‍රව කෙරෙහි විඥාන ආත්ම කොට ඇති 'විඥාන ආත්ම ය'යි ගත් පුඟුල් විඥානයෙහි පිහිටා සිට පින් පව් ප්‍රසව කෙරෙයි. මෙසේ පස්කඳ මෙ සත්නට පොළෝ සෙයින් සිටියේ යැ. සත්හු මෙ පස්කඳැ පිහිටා සිට කුසල් අකුසල් සිද්ධ කෙරෙති. තෙපි මෙසේ විද්‍යාමාන ආත්මයනට නිෂෙධ කරන්නාහු පස්කඳ අනාත්මය යි දක්ව"යි ඉතා සකාරණ කොට උපමා ඇරැ දැක්වී.

මෙ නුවටහු උපමා අළ නියා බැලුකලැ සවනේ දන්නා බුදුන් මිස අනෙක් කෙනෙක් ඔහුගේ වාද බිඳ දොස් දෙන්නට[5] පොහොසත්හු නම් නැති. පුඟුලෝ දෙවැදෑරුම් වෙත්[6]. බුදුන් විසින් විනෙය වන පුඟුලහ. සව්වන් විසින් විනෙය වන පුඟුලහ'යි. එහි සව්වන් විසින් විනෙය වන පුඟුලන් සව්වෝ ද විනෙය කෙරෙති. බුදුහු ද විනෙය කෙරෙත්. බුදුන් විසින් විනෙය වන පුඟුලන් සව්වෝ විනෙය කරන්නට නො නිස්සහ. බුදුහු ම විනෙය කරන්නට නිසි වෙත්. මෙ නුවට[7] බුදුන් විසින් ම විනෙය වෙයි. එයින් ඔහුගේ වාද

---

1. උපායෙක්. 2. කෙනෙක්. 3. කොළ-හැම. 4. සංඛාරයන්. සංස්කාරයන්. 5. බිඳ සොම්නස් දනවන්නාට-හැම. 6. දෙවැදෑරුම් ඇතිවෙත් 7. නුවටහු. 8. දෙයෙක්. 9. හුදකළාහු. 10. මු. සෙයින් යි වදාළෝ. 11. (බුදුනට) කළ. 12. තියු(හි)ණු. 13. මිණි යක්.

බිඳ දොස් දෙන්නට අනෙකෙක් නම් නැති. එයින් බුදුහු තුමූ ම උහුගේ වාදයෙහි දොස් දක්වනු සඳහා "කියග, ගිනිවෙස්න, තෝ 'රූප මාගේ ආත්ම ය"යෙහි? 'වෙදනා මාගේ ආත්මය'යෙහි[7] සංඥා මාගේ ආත්ම ය' යෙ?හි 'සංස්කාර මාගේ ආත්ම ය' යෙහි? 'විඥාන මාගේ ආත්ම ය'යෙහි" වදාළෝ.

එකලැ "මහණ ගොයුම් ඉතා ම මාගේ වාද පිහිට්වයි. ඉදින් මත්තේ කිසි දොසෙක්[8]වී නම්, මා හුදෙකලාහු[9]ම නිගන්නි. එබැවින් මේ වාද හැමදෙනා කෙරේ බහා ලුව මැනැමැ"යි සිතා "භවත් ගොයුම්ගොතුව, මම් 'රූප මාගේ ආත්ය ය'යෙමි. 'වෙදනා මාගේ ආත්ම ය'යෙමි. 'සංඥා සංස්කාර විඥාන මාගේ ආත්ම ය' යෙමි. මේ මහාජනයෝ ද 'තමන් තමන්ගේ ආත්ම ය'යි යෙති" කී බුදුහු 'ගිනිවෙස්න, මුහු මා හා වාදයට ආවාහු නො වෙති. තො ම ය. සියලු විශාලා නුවරැ වැස්සන් ඔසොවා ගෙණ ආයෙහි. එබැවින් තාගේ මැ වාද කියා කුමට මහජනා කෙරේ බහා ලහි?" වදාළෝ. හේ ප්‍රතිඥා කරණුයේ "මම 'රූපාදින් මාගේ ආත්ම ය' යෙමි" කී.

මෙසේ බුදුහු උහුගේ වාද පිහිට්වා "යම්හේතුවකින් තෝ 'පස්කඳ ආත්ම යැ. විසියැ වැටෙ'යි පිළිණ කෙරෙහි ද හේ අනාත්ම පරිදි විසියැ නො වැටෙන පරිදි තා මැ පුළුවුස්මිඃ කියග, ගිනිවෙස්න, කැතකුලෙහි උපන් අභිෂික්ත රජහට උහුගේ රට ඉසුරු පවත්ති. මරවන්නට නිස්සන් මරවන්නට ධනහානියට නිස්සන් දිළිඳු කරවන්නට රටින් නෙරට නිස්සන් රටින් නෙරවන්නට ය. කොසොල් රජහු අජාසත් රජහු සෙයින් හො?"යි[10] (හේ) "මෙ වැදිරටවැසි රජනට දු මලරටවැසි රජනට දු ඔවුනොවුන්ගේ රට ඉසුරු පවත්ති. කැකුලෙහි අභිෂික්ත රජහට වූ කලැ ඔහුගේ රට ඉසුරු පවත්ති ම යැ නො?"යි කී. මෙසේ නුවට තමාගේ වාද බිඳුනට[11] අළ කාරණය තමා මැ මරණු සඳහා කළ ආයුධයක් තිහිණි [12] කරන්නක්හු සෙයින් වෙසෙස් කොට දැක්වී.

මෙහි අභිප්‍රාය කවරැ? යත්ඃ- "රජු විසින් මරණ මිනිසුන්ගේ නසන මිනිසුන්ගේ නෙරවන මිනිසුන්ගේ රූපාදීහු ඔවුන් විසියැ නො වැටුනහ"යි සේයි. බුදුහු "ගිනිවෙස්න, 'රූප මාගේ ආත්ම ය'යි තෝ යමක් කිහි ද, 'මාගේ රූප මෙසේ වේව'යි 'මෙසේ නො වේව'යි යන තාගේ ඉසුරු ඒ රූපයෙහි පවත්ති හො?"යි වදාළෝ. මෙහි අභිප්‍රාය කවරැ? යත්ඃ- "මාගේ රූපය යාපත් වේවයි, සදා තුබූ රන්තොරණක් වැනි වේවයි, විසිතුරු පෙතියක්[13] සෙයින් සිත් ගණීවයි. මාගේ රූප විවණ නො වේ වයි, දුසටහන් නො වේ වයි, නර නො වේවයි, කළතලා නො වේවයි සිතුයෙන් එසේ වන්නේ නොවෙ?"යි සේයි.

බුදුන් මෙසේ වදාළ කලැ නුවට තමා පරදු[1]බව් දැනැ "මහණ ගොයුම් මාගේ වාද බිඳුනට කාරණ අළ. මම් මාගේ නො දැන්මෙන් එ ම වෙසෙස් කොට දැක්වීමි. දැන් නටමි. ඉදින් 'පවත්ති'යි කිම් නම්, මෙරද්දරුවෝ නැඟී 'ගිනිවෙස්න, තෝ රූපයෙහි මාගේ ඉසුරු පවත්තී යෙහි. ඉදින් තාගේ ඉසුරු රූපයෙහි පවත්නේ වී නම්, යම් සේ මේ ලිච්ඡවි රජ්ජුරුවෝ තව්තිසා වැසි දෙවියන් සෙයින් වොරජති. අභිරූපයහ. ප්‍රාසාදිකයහ. තෝ එසේ කුමට නො වොරජහි'යි යෙති. ඉදින් 'නො පවත්තී' කීම් නම්, මහණ ගොයුම් නැඟී 'ගිනිවෙස්න, තෝ පළමු මාගේ ඉසුරු රූපයෙහි පවත්නී' කියා දැන් 'නො[2]පවත්තී යෙහි' මා නිගන්නි. මෙසේ 'පවත්තී' කිව, එක්දොසැ. 'නො පවත්තී' කිව, එක් දොසැ"යි නොබිණි දෙවන වට දු බුදුහු පුළුවුත්හ. දෙවනවට දු නො බිණී. තුන්යළක් බුදුන් පුළුවුත්කල නොහන්නහු හිස් සත්කඩ වැ පැළෙයි. බුදුහු සතුන් මැ සඳහා සියුරාසැකිකප්සුවහස් පැරුම් පිරුවාහ. සතුන් කෙරේ බලවත් කුළුණු ඇත්තාහ. එයින් තුන්වන වටැ නො පිළිවිසැ "කියග, ගිනිවෙස්න, තා නො බණන්නට කල් නො වෙයි. යමෙක් තථාගතයා තුන්යළක් පුළුවුත[3]දැ නො කියන්නේ වී නම්, මෙතැන ම හිස් සත්කඩක් වැ පැළෙ"යි වදාළෝ.

එකල්හි සක්දෙව් රජ මහත් කඳලා[4] කැකුළු බඳු තිහිණි [5] දළ ඇති, අඟාළමුව ඇති, පළල් නළල් ඇති, බුන් බැම ඇති, ගොරබිරම බැලුම් ඇති උඩු බලා දිලියෙන් කෙහෙ ඇති, රත්දෙලෙන් අවුල් සිරිරු ඇති, හන් විසිතුරු පට ඇති, ගර්ව සහිත රොෂ සහිත භයානක සක්වෙසක් මවාගෙණ යුගත් ගිනිකඳක් බඳු හාත්පසින් දිලියෙන වජ්‍රායුධය[6] ඇරගෙණ "ඉදින් මෙ නුවට බුදුන් තුන්යළක් පුළුවුස්තුදු නො කියන්නේ වී නම්, මෙතන ම උහු හිස සත්කඩක් කොට පළාපියමි" උහු හිස් මත්ත වැ අහස සිටියේ යි. මේ කුමට ආයේ? යත්ඃ- උහුගේ දිට්හ විහිදවන්නට[7] ආයේයි. කිසේ ය? යත්ඃ- බුදුන් බුද වැ අටවන සතියැ අජපල් නුගමුල වැඩ හිඳ "මා ධම් දෙසූවද්, ගන්න වුන් නැත, ධම් කහට දෙසම් දැ?"යි නිරුත්සාහ වූ කල්හි සක්දෙව් රජ මහබඹුහු හා අවුදු "වහන්සේ, තෙප් ධම් දෙසව. තොපගේ ආඥායෙහි නොපවත්නවුන් ඇපි පවත්වම්හ. තොපගේ ධම්සකැ. අපගේ අණසකැ"යි පිළින කෙළේ. එයින් "අද සච්චකයා උත්‍රස්ත කොට පැන විසජුන් කරවමි" ආයේ ය. ඔහු බුදුහු දු දකිති. සච්චක දු දක්කි[8]. ඉදින් ඔහු අනෙකෙක් දිටී නම්, "මහණ ගොයුම් සච්ඡකයා තමාගේ වාදයට නො බස්නා[9]සේ දැකැ යක්ෂයක්හු ගෙන්වා දැක්වි යැ. එකල සච්චක භයින් කී යැ" යනු වෙ. එයින් ඔහු බුදුහු දක්ති. සච්චකද් දක්කි.

සච්දකයාහට උහු දකුත්ම උත්‍රාස ඇති වි යැ. උද්වෙග ඇති වි යැ. රොමහර්ෂි ඇති වි යැ සියල් සිරිරැ ස්වෙද වැහිනැ. ඇතුළුකුස පෙරළී[10] මහහඬින් යැඞී. හේ "සෙස්සෝ දක්ති හො?"යි බලනුයේ

---

1. රජදු. 2. තෝ නො. 3. පුළුවුස්. 4. 'කඳල' යන්න පුස්කොළ පිටපත්හි නැතත් "කන්දල මකුල සදිසා දාඨා"යි අටුවාහි පෙණෙනුයෙන් මෙහි අවශ්‍ය ය. 5. තිහිණ.

'කිසිවක්හුගේ රොමහර්ෂි මාත්‍රයකුදු නො දැක "මේ භය මට ම උපන්නේ යැ. ඉදින් මම 'යක්ෂයෙකැ'යි කීම් නම්, කිම, තට ම ඇස් ඇති? යක්හු තෝ ම දක්හි? ඇත හොත් ඇපි දු නො දක්මෝ ද? පළමු යක්ෂයක්හු නො දැක මහණ ගොයුම්හු විසින් වාදාවර්තයෙහි බහාලන ලද්දෙහි යක්ෂයක්හු දිටිහියි කියනු වෙති" සිතා " දැන් මට මෙහි අනෙක් පිළිසරණෙක් ඇත්තේ නො වෙයි. මහණ ගොයුම්හු මිස[11]යි හඟනේ බුදුන් ම තම හට සරණ කොට "භවත් ගොයුම් මා පුළුවුසීවයි, කියම්" කී ය. එසඳ, බුදුහු "ගිනිවෙස්න, 'රූප මාගේ ආත්ම ය'යි තෝ යමක් කිහි ද, 'මාගේ රූපය මෙසේ වේවයි, මෙසේ නො වේව'යි යන තාගේ ඉසුරු රූපයෙහි පවත්ති හො?"යි වදාළෝ. "නොපවත්ති, ගොයුම්ගොතුව,"යි කී යැ. "ගිනිවෙස්න, සිහි එළවා කියා. තා පළමු කී දැ හා පසුව කී දැ නො ගැළපෙයි. පසුව කී දැ හා පළමු කී දැ නො ගැළපෙයි. 'වෙදනා මාගේ ආත්ම වෙ'යි තෝ යමක් කිහිද, මාගේ වෙදනා කුසල් හෙයින් ම වේවයි සුවහෙයින් ම වේවයි, අකුසල් හෙයින් නො වෙවයි, දුක් හෙයින් නො වේව'යි යන තාගේ ඉසුරු ඒ වෙදනායෙහි පවත්ති යො?"යි වදාළහ. "නො පවත්ති, ගොයුම්ගොතුව"යි කී ය.

එසෙයින් ම සංඥාසංස්කාරයනුදු පටිපාටින් පිළිවිස ඔවුනුදු අනිත්‍ය පරිදි කීකල්හි " ගිනිවෙස්න, 'මාගේ විඥාන මෙසේ වේවයි මෙසේ නො වේව'යි යන තාගේ ඉසුරු ඒ විඥානයෙහි පවත්ති හො?"යි වදාළහ. "නො පවත්ති, ගොයුම්ගොතුව," යි කී ය. "ගිනිවෙස්න, යිහි එළවා කියා තා පළමු කී දැ හා පසුව කී දැ නො ගැලපෙයි. පසු ව කී දැ හා පළමු කී දැ නොගැලපෙ"යි වදාරා "කියග, ගිනිවෙස්න, රූපය නිත්‍ය හෝ අනිත්‍ය හො?"යි වදාළහ. "අනිත්‍ය යැ; ගොයුම්ගොතුව"යි කී ය."යමෙක් අනිත්‍ය ද, හේ දුක් වෙයි හෝ? සුව වෙයි හො?"යි වදාළහ. "දුකැ. ගොයුම්ගොතුව"යි කී ය. "යමෙක් උපැද නස්නා බැවින් අනිත්‍ය වී ද, උදාවිය දුකින් පෙළෙන බැවින් දුක් වී ද, හේ මා ගැත්තේ ය. මම හේ ය. හේ මාගේ ආත්මය යි මෙසේ තෘෂ්ණා මාන දෘෂ්ටි විසින් දක්නේ යෙදේ දැ?"යි වදාළහ. "නො යෙදෙයි. ගොයුම්ගොතුව," කී ය. මෙසෙයින් බුදුහු යම් සේ නිවුගෙඩියෙක්[1] සප්හුගේ සුහුඹුයෙන් නැඟී විස එ ම සප්හු ලවා ඩහවා[2] හැරපියා ද, එසෙයින් ම එ ම පිරිසැ සච්චකයා ලවා[3] එ ම මුයෙන් "පස්කඳ අනිසැ. දුකැ. අන්තැ"යි කියාවූහු. බුදුහු "යම්සේ, ගිනිවෙස්න, හර කැමැති පිරියෙස්මින්[4] ඇවිදිනා පුරුෂයෙක් කැපෙන පොරොවක් ගෙණ වනයට වැදැ එහි මහත් ඉදි ලද කේල්කඳක් දැකැ මුල දී අග දි සිඳපියා අග ගෙණ පත්වටි නඟ නඟා බලනුයේ බොරු දු පොවා නො දක්කි. හර මෙ කොහි දකී ද? එසෙයින් තෝ, මා විසින් තාගේ වාද විචාර බලත්, සිස් විහි. රික්ත වීහි. පරාජිත වී හි"යි වදාළෝ.

හේ පළමු පූරණාදි සනුවටැජරන් කරා එළැබැ පැන පුළුවුස්සි. ඔහු විසජන්නට නො හැකි වෙති. හේ උනට පිරිස් මැද මහත් වියරු බැණැ තමා දුනූ පරිදි දන්වා නැඟී යෙයි. "සම්මා සම්බුදුනුදු එසේ ම වෙහෙසෙමි" යන සිතින් අවුදු යම් සේ හිඹුල් එරබදු ඈ නිසරු රුක් පළමු විදිවිරී එක්තරා සියොතෙක් " කිහිරිරුක ද විද්ද හැක්කැ"යි සිතා එහි පැහැර එකපහරින් තුඩු බිඳී ඇස් නික්මැ හිස් පැළුනු කලැ කඳින් ගැල බිමැ වැටී හී වෙදනාවත් වැ-

"සම්ගො! කො නාමා'යං ඥක්බො-සිනපත්තො සකණ්ටකො, යත්ථ එකප්පහාරෙන-උත්තමංගං විසාරිතං[5]"යි.

වලපී ද, එ සෙයින් ම සච්චක ද සවඤ්ඤණහර පැහැර තමා නුවණතුඩු බුන්කලැ සවඤ්ඤණහර තදබව් දත්.

එකල්හි බුදුහු ඔහුගේ මුබර බව ප්‍රකාශ කොට නිගන්නාහු "ගිනිවෙස්න, තා 'මා විසින් වාදයෙන් වාද කොට දොස් ගෙණ වන්කලැ කම්පිත නොවන ප්‍රකම්පිත නොවන වෙවුලා නොයන කක්ෂයෙන් ස්වෙද නොසිලියෙන මහණක්හු හෝ බමුණක්හු හෝ නොහොත් 'රාත්මී, බුදුමී' පිළිණ කරනුවක්හු හෝ නො දක්මී. ඉදින් මම් අචෙතන වූ ටඹටද් වාදාරොපණය කෙළෙම් නම්, හෙ ද කම්පිත ව ප්‍රකම්පිත ව වෙවුලා යෙයි. මිනිසෙක් නම් කිමෙක් දැ?"යි විසාලා නුවර පිරිසැ බණන ලද්දේ ය. දැන් තා නළලින් ගුලු ඇතැම් ස්වෙද බිඳු පොද උතුරුසළු විනිවිද ගොස් බිම හෙයි. මාගේ ශරීරයෙහි වූ කලැ ස්වෙද දැන් ඇත්තේ නො වෙ"යි බුදුහු එපිරිසැ රන්වන් සිරිරු දැක්වූහු. හැම සිරිරු දැක්වූවාහු නො වෙති. බුදුහු ගැටවටු ගන්වා පිළිසන් සිරිරු ඇති වැ පිරිසැ ධම් දෙසති. දෙසන්නාහු[6] ගලයෙන් සිවුරු සතරඟුලක් පමණ තෙනට බැහුහු. බැහූ විගස රන්වන් රස් පුඤ්ජ පුඤ්ජ වැ රන් කෙළෙන්[7] නික්මුනු රත්රන්ධාරා සෙයින්, රත්වලා ගැබින් නික්මුනු විජුලිය කලබක් සෙයින්, නික්මැ රන්මිහිඟක්[8] බඳු ගලය පැදකුණු කෙරෙමින් අහස දැවැ ගත්හු බුදුන් මෙසේ කුමට කළහ? යත්:- මහජනා හට සැක හරණා සඳහා කොළෝ. එහි මහජනයාහට වනාහි 'මහණ ගොයුම් තමහට ස්වෙද නැත්තේ ය යි යෙයි. සච්චකයා හට වූ කලැ යන්ත්‍රරූඪයක් සෙයින් ස්වෙද වැහෙයි. මහණ ගොයුම් ගන දෙපට සිවුරු පෙරෙවැ[9] හුන්නේ ය. ඇතුළතැ ස්වෙද ඇති බව් නැති බව් කවුරු දන්ති?" යන සැක උපද්දි. මහජනයාගේ සැක පසිඳිනා සඳහා මෙසේ කොළෝ.

1. නියහුගෙඩියෙක්. නිසිහුසේ මඩියෙක්. 2. බහවා. 3. සච්චකයාගේ. 4. පිරියස්මින්. 5. විසාටිතං. 6. මු. දක්වන්නාහු. 7. කෙළින් 8. මිහිඟයක්. 9. පෙරැව. 10. බිම්පා. 11. උපායෙක්. 12. අඟක්. 13. නළ. 14. වහන්සේගේ ප්‍රඥා.

මෙසේ වදාළ කලැ සච්චක නො බැණ කර බහා ගෙණ ප්‍රතිභාන නැති වැ බිම් පාඇඟිල්ලෙන්[11] කැණ කැණ හුන්නේ ය. එකල්හි නමින් දුර්මුඛ නම් යහපත් මහත් ලිච්ඡවි කුමරෙක් සච්චකයා හුන්නාහු දැකැ බුදුනට "වහන්සේ, මට එක් උපමායෙක්[12] වටහ"යි කී ය. "කියා දුර්මුඛය,"යි වදාළහ. "වහන්සේ යම් ගමකට හෝ නියම්ගමකට හෝ නුදුරුතන්හි පොකුණෙක් වී ද, එහි කකුළුවෙක් වී ද, වහන්සේ, එහි බොහෝ දරුවෝ හෝ දැරියෝ හෝ ඒ ගැමින් හෝ නියම්ගැමින් හෝ නික්ම ඒ පොකුණට ගොස් බැස ඒ කකුළුවා දියෙන් නගා ගොඩ හෙ වූ ද, කකුළුවා යම් යම් අළක්[12] නැඟී ද, ඔහු නැඟු අළ ඒ දරුවෝ හෝ දැරියෝ හෝ දඬුකඩෙකින් හෝ කබල්කඩෙකින් හෝ ගෙණ සිඳපීහු ද, මෙසේ හැම අළ[13] සුන්කලැ ඒ කකුළුවා ගමන් පසුන් බැවින් ඒ පොකුණට පෙර සේ බස්නට නො හැක්ක. එහි ම කවුටුකොක් ආදීනට බත් වෙයි. එ සෙයින් ම, වහන්සේ, සච්චකයාගේ යම් කවර දිට්හයෙක් ඇද්දෙ, හේ හැම ම වහන්සේ[14] විසින් සිඳබිඳපියා ලනලද, වහන්සේ, සච්චකයා වටාලා භවත්හු කරා එළඹෙන්නට නො නිස්සැ. වාද සඳහා"යි කී. දුර්මුඛයා උපමා කීකලැ සෙසු ලිච්ඡවි කුමාරයෝ සිතූහු. "මේනුවටහු විසින් අපට ශිල්ප උගන්නා තැනැ බොහෝ කල් අවමාන කරණ ලද. දැන් මේ අප සතුරා පිටිදක්නට නිසි කලැ ඇපි දු එකෙකි උපමා ඇර අත්පිඬු ගසා තලින් හුනුවක්හු මොහොලින් බහනුවන් සෙයින් වටාලා පිරිස් මද හිස් නො නැඟිය හේ ද, එවෙනි දෙයක් උහුට කරම්හ"යි උපමා සිතා ගෙණ දුර්මුඛයා කථා අවසන් බලබලා හුන්හු.

සච්චක ඔවුන්ගේ අභිප්‍රාය දැන "මොහු හැමදෙන ම කර ඔසොවා තොල පොපි[1] ඇති ව හුන්නාහු ඉදින් වෙන වෙන උපමා අළහු නම්, වටාලා මම් පිරිස් මැද හිස් නඟන්නට නොහැකි වෙමි. එසේ බැවින් මම් දුර්මුඛයා වළකා, යම් සේ අනෙකක්හට අවකාශ නො වේද, එසේ කථා පසිඳැ මහණ ගොයුම්හු පැන පුළුවුස්මි" සිතාගෙණ "දුර්මුඛය, දැන් සිට. තෝ මුඛරයෙහි. ඇපි තා හා සසැඳිලි නො කරමහ. භවත් ගොයුම්හු හා සසැඳිලි කරම්හ. ගොයුම්ගොතුව, අප ද ගේ සෙස්සනුදු ගේ කථා තිබී යේවයි. ප්‍රලාපමාත්‍රයෙකැයි"යි බැණ බුදුන් පැන පුළුවුස්නේ "භවත් ගොයුම්හුගේ ශ්‍රාවකයෙක් කීපමණෙකින් සසුන් කරණු නම් වෙ?"යි කී ය. "ගිනිවෙස්න, මෙ සස්නෙහි මාගේ ශ්‍රාවකයෙක් "යං කිඤ්ඤි රූපං අතීතානාගත පච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරි කං වා සුඛුමං වා හීනංවා පණී තං වා යං දූරෙ වා සන්තිකෙ වා, සබබං රූපං නෙතං මම. නෙසො'හමස්මි. න මෙ'සො අත්තා" - යන මේ එකොළොස් වැදෑරුම් හැම රූප මා නො ගැත්තේ යැ. මම් රූපයෙම් නො වෙමි. මාගේ ඉසුරු රූපයෙහි පවත්නේ නො වෙ'යි. යථාභූතය මනා කොට නුවණි න් දකී ද, එසෙයින් මැ "යා කාචි වෙදනා, යා කාචි සඤ්ඤා, යෙ කෙචි සංඛාරා, යං කිඤ්ඤි විඤ්ඤාණං අතීතානාගත පච්චුප්පන්නං-පෙ-න මෙ'සො අත්තා" 'යන එකෙළොස් වැදෑරුම් හැම විඥාන මා නොගැත්තේයැ. මම් විඥානයෙමි නො වෙමි. මාගේ සුරු විඥානයෙහි පවත්නේ නො වෙයි' මෙසේ යථාස්වභාවය මනා කොට නුවණි න් බලා ද, මෙපමණෙකින්, ගිනිවෙස්න, මාගේ ශ්‍රාවක සසුන් කරණු නම් වෙ"යි, ශෛක්ෂේභූමි දැක්වූහු.

එක්බිති අශෛක්ෂභූමි පුළුවුස්නේ "ගොයුම්ගොතුව, මහණ කී පමණෙකින් රාත් නම් වෙ?"යි කී ය. "ගිනිවෙස්න, මෙ සස්නෙහි මහණෙක්, "යං කිඤ්චි රූපං අතීතානාගත පච්චුප්පන්නං-පෙ-න මෙසො අත්තා" - 'යන එකොළොස් වැදෑරුම හැම රූප මා නො ගැත්තේ යැ මම් රූපයෙම් නො වෙමි. මාගේ ඉසුරු රූපයෙහි පවත්නේ නො වෙයි. මෙසේ යථාභූතය මනාකොට නුවණි න් දැකැ අනුපාදා විමොක්ෂයෙන් විමුක්ත[2] වී ද, එසෙයින් මැ "යා කාචී වෙදනා, යා කාචී සඤ්ඤා, යෙ කෙචි සංඛාරා, යං කිඤ්චි විඤ්ඤාණං අතීතනාගත පචචුප්පන්නා - පෙ - න මෙ සො අත්තා" - 'යන එකොළොස් වැදෑරුම් හැම විඥාන මා නො ගැත්තේ යැ. මම් විඥානයෙම් නො වෙමි. මාගේ ඉසුරු විඥානයෙහි පවත්නේ නො වෙයි මෙසේ යථාභූත අර්ථය මනා කොට නුවණි න් දැකැ අනුපාදා විමොක්යෙන් විමුක්ත වී ද, මහණ මෙපමණෙකින් 'රාත්' නම් වෙයි. මෙසේ ලොවීලොවුතුරා නුවණි නුදු ලොවීලොවුතුරා පිළිවෙතිනුදු ලොවීලොවුතුරා විමුක්තිනුදු සමුපෙත වූ විමුක්ත සිත් ඇති මහණ තථාගතය හට මැ සත්කාර ගුරුකාර නමස්කාර කෙරෙයි. 'බුදුහු තුමූහු ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් දැමී අනුන් දමනු සඳහා ධම් දෙසති. තුමූහු කෙලෙසුන්ගේ ක්ෂොභ සන්හිඳුවා අනුන්ගේ ක්ලෙශක්ෂොභ සන්හිඳුවනු සඳහා ධම් දෙසති තුමූහු සසර සයුරු තැර අනුන් සසර සයුරෙන් නගනු සඳහා ධම් දෙසති. තුමූහු කෙලෙස්පිරි නිවණි න් පිරිනිවී අනුන්ගේ කෙලෙස්ගිනි නිවනු සඳහා ධම් දෙසති"යි මෙසේ තථාගතයහට මැ සත්කාර ගුරුකාර නමස්කාර කෙරෙ"යි වදාළෝ.

එකල්හි සච්චක "ගොයුම්ගොතුව' ඇප්, ගවත්හු වාදයෙන් වාද කොට ගැටෙම්හ"යි සිතන්නමෝ නටුවම්හ. ත්‍රිමද ගලිත ඇතක්හු පැහැර වැදගත් පුරුෂයක්හට සෙත්වන්නේ වෙයි[3]. දිලියෙන ගිනිකඳක් සිප ගත් පුරුෂයක්හට සෙත් වන්නේ වෙයි[2]. ඝොරවිෂ ඇති ආශීවිෂයක්හු පැහැර සිපගත් පුරුෂයක්හට සෙත් වන්නේ වෙයි[3]. භවත් ගොයුම්හු කෙරේ ගැහැටුනු පුරුෂයක්හට සෙත් නො ම වෙ"යි කී.

බුදුහු ඇත් ආදීන් සෙයින් කිසිවක්හු දිවියට අන්තරායක් කරන්නාහු නොවෙති නුවට මෙතුන් උපමාවන් බුදුනට උත්කර්ස සඳහා අළියේ නො වෙයි. තමහට මැ උත්කම් සඳහා අළ. යම් සේ රජෙක් සතුරක්හු මරා 'මෙසේ ශූර වූ මෙවෙනි බල[4] ඇති පුරුෂනට'යි සතුරහු වණන්නේ තමා මැ හුවා ද, එසෙයින්

1. මු. පොපියුම්. 2. විමොක්ෂ. 3. නො වෙයි. 4. බැල. 5. අළ.

මැ මෙතුන් උපමායෙන් බුදුන් හුවන්නේ "ඇපි මැ ශුරයම්හ. ඇපි මැ පණ්ඩිතයම්හ. අපි මැ බහුශ්‍රැතයම්හ. මෙසෙයින් ත්‍රිමදගලිත ඇතක්හු බඳු, දිලියෙන ගිනිකඳක් බඳු, පැණ කළ[5] ආශිවිෂයක්හු බඳු සම්මාසම්බුදුන් කරා වාද සඳහා එළඹෙන්නාම්හ"යි මෙසේ තමහට මැ උත්කර්ෂ කොට බුදුන් නිමන්ත්‍රණ කරණුයේ " ගොයුම්ගොතුව, තොපට සත්කාර කරණ මට යම් පුණ්‍යයෙක් ප්‍රීතියෙක් උපදී ද, ඒ සඳහා සඟුන් හා සමඟ සෙට මාගෙන් වළඳන්නට වැඩිය මැනැවැ"යි කී ය.

බුදුහු ඔව්හට අනුග්‍රහ පිණිස නො බැණ සිතින් ඉවසූහු. සච්චක බුදුන් ඉවසූබව් දැන ගොස් ලිච්ඡවි රජ්ජුරුවන්ට "මම් සෙට භවත් ගොයුම්හු හා සඟුන් නිමන්ත්‍රණය කෙළෙම්. තොප දවස් පතා මට පන්සියක් බත් සැළි දෙන බැවින් ඒ සෙට මහණ ගොයුම්හට නිසි වන පරිද්දෙන් දෙව"යි කී අනෙක් දවස් ඒ රජ්ජුරුවෝ උහුට පන්සියක් බත් සැළි දී යවූහු. සච්චක තමාගේ අරම්හි පිණිස කන බොන දෑ පිළියෙළ කරවා තබා යවා කල් දැන්වී යැ. බුදුහු මහසඟුන් පිරිවරා උහුගේ අරමට එළැබැ පන්වූ අස්නෙහි වැඩ හුන්හු. සච්චක බුදුපාමොක් සඟුන් පිණිස බොජුනෙන් සිය අතින් සතපා එකත්පස් වැ හිඳ "භවත් ගොයුම්ගොතුව, මේ දානයෙහි යම් ඵලයෙක් ඇද්ද, හේ දායකයනට සුවයට වැටෙයි"යි[1] කී යැ. "ගිනිවෙස්න, තා බඳු අවිත රාගයනට දුන් දන්හි ඵල තට දුන් දායකයනට වෙයි. මා සේ වූ විතරාගයනට දුන් දන්හි ඵල තට වේ"යි වදාරා හුනස්නෙන් නැඟී වැඩියෝ.

අනෙක් දවසක් බුදුහු විසාලා නුවර වැඩියටි ව පෙරවරු මුරුතමල් කලබක් බඳු දෙපට සිවුරු හැඳ විජුලියක් බඳු කා[2]බාන් බැඳ නුගපල බඳු පවුල් එකස් කොට පෙරෙවැ ගඳකිළියෙන් නික්මැ සඟ පිරිස් පිරිවරා අග්දෙරියෙහි වැඩ සිටියෝ. එකල්හි සච්චක "පළමු මම් අපණ්ඩිත වන බැවින් සියලු විසාලා නුවරැ වැස්සන් ගෙණ මහණ ගොයුම්හු කරා ගොස් පිරිස් මැදැ පරිභූත වීම්. දැන් එසේ නො කොට එකළා වැ ගොස් වාදාරොපණය කෙරෙමි. ඉදින් මහණ ගොයුම්හු පරදවන්නට නිසි වීම් නම්, මාගේ ලද්[3] හුවා ජය කියා එම්. ඉදින් ගොයුම්හට ජය වී නම්, අඳුරෙහි නැටුම් සෙයින් දන්නාහු නැති" සනිට්හන් කොට නිද්‍රා[4]පැන නම් පැණයක් ගෙණ මහවන වෙහෙර ගියේ.

අනඳමහතෙරහු උහු දුරින් එන්නහු දැකැ "බුදුන් මොහොතක් වැඩහුන් කලැ බුදුන් දක්නා ලැබෙයි. බණ අසනු ලැබෙයි. හේ ඔහු හට බොහෝ කල් හිතටය සුවයට වැටෙ"යි යන සිතින් "වහන්සේ, එන්නේ සච්චක යැ. මොහොතක් වැඩ හුන මැන වැ"යි අයජැ අසුන් පැනවූහ. බුදුහු වැඩහුන්හ. සච්චක බුදුන් කරා එළැබැ සාමීචිකොට එකත්පස් වැ හිඳ "සන්ති, භො ගොතම, එකෙ සමණ බ්‍රාහ්මණා කායභාවනානුයුත්තා විහරන්ති" යනාදි ක්‍රමයෙන් පැන පිළිවිත. "ඉධ අග්ගිවෙස්සන, අස්සුතවතො පුථුජ්ජනස්ස උප්පජ්ජති සුඛ වෙදනා" යනාදි ක්‍රමයෙන් පැන විසජූහ. ඔහු පැන පුළුවුත් පරිද්දි බුදුන් නිරව සෙස්නෙන් විසජූ පරිදීද් මාදුම්සඟියැ මහාසච්චක සුතින් දන්නේ යැ.

මෙසේ බුදුන් විසින් මේ නුවට දරුවහට දෙවරෙක දෙසූ තක් දෙසන ලද. හේ අධිගම නො ද කෙළේ. පැවිජි නො ද වී යැ. සරණැ නො ද පිහිටි ය.

ඔහු හට බුදුහු කුමට ධම් දෙසූහ? යත්:- අනාගතයෙහි උහුට වන වැඩ දැකැ වාසනා සඳහා දෙසූහ. ඔහු බුදුපිරිනිවණි න්[5] මතුයෙහි දෙසියසතිස්[6]හවුරුද්දක් ඉකුත් කල්හි ලක්දිවැ සසුන් පිහිටි කල්හි දෙව්ලොවින් සැවැ මෙරට දැකිණි ගිරි වෙහෙරට නොදුරුතන්හි එක් ඇමැති කුලයෙක්හි උපැද පැවිජි වැ තෙවළාධර වැ වදර්ශනා වඩා පිළිසිඹියාපත් රාත් වැ කළුබුද්ධරක්ඛිත මහතෙරහු නම් වූහු.

ඔවුන් සැගිරි යැ කළුතිඹිරිරුක්මුල්හි කාලකාරාමසුත දෙසූ දවස් රජු විසින් සියක් යොදුන් ලක්දිවැ රජයෙන් පුදන ලද පරිදි ධර්මප්‍රදීපිකායෙහි (4 අංශය, 48 පිටුව) කී පරිද්දෙන් දත යුතු.

මෙසේ බුදුහු තමන් පුරුෂදම්‍යසාරථී වන බැවින් සච්චක මාණවක නම් නුවට දරුවා ද ආදිශබ්දයෙන් ගත් සුභමාණ වකාදිනුදු දමා අමාමහනිවන් පැමිණි වූහු.

'මාණවක දමන' නම් නවවන පරිච්ඡේදය නිමි.

10. වන පරිච්ඡේදය

දිගම්බර දමනය

පාටිකපුත්‍ර[7] නුවටහු දැමූපරිදි කිසේ ය? යත්:- විසාලා නුවරැ සුනක්ඛත්ත නම් ලිච්ඡවි රාජපුත්‍රයෙක් බුදු සස්නෙහි පැවිජි වැ බුදුනට මෙහෙ කරණුයේ එක් දවසක් බුදුන් කරා එළැබ "දිව ඇස් ලබන්නට ය"යි පිළිවෙත් ඇරැවී ය[8] ඕහට බුදුහු පිළිවෙත් වදාළහ. හේ වදාළ නියායෙන් පිළිපැදැ දිව ඇස් උපයා[9] දෙවියන්ගේ උයන් මිවන් කප්රුක් දැක සවබරණි න් සැදි රූ දැකැ "මොවුන්ගේ හඬ මියුරු වුව මැනැවැ. එ කිසේ අසම් හො?"යි සිතා බුදුන් කරා එළැබි දිවසෝධා උපදනට නිසි පිළිවෙත් ඇරැවී ය. හේ

1. වැටෙයි. 2. කහ. 3. ලැද්. 4. නින්ද. 5. බුදුන් පිරිනිවන්. 6. සතළිස්-හැම. 7. පුත්‍රාදි. 8. එරවීය. 9. ඇස් ලැබ උපයා.

අතීතයෙහි සිල්වත් පැවිජි කෙනෙකුන් කන්සක පැහැර බිහිරි කොටපී යැ. එයින් උහුට දිවසෝධා නො උපද්දි. බුදුහු ඒ නො උපදනා සේ දැකැ එයට පිළිවෙත් නො වදාළහ.

හේ එපමණෙකින් බුදුන් කෙරේ වෙර බැඳ සිතීඃ- "එකාන්තයෙන් මහණ ගොයුම්හට මෙබඳු සිතක් උපන් සේ යඃ- "මමත්[1] රද්[2]දරුයෙමි. මෙයින් රද්[2]දරු ය. ඉදින් මොහුගේ නුවණ වැඩියේ වී නම්, මේ සර්වඥ වෙ'යි යන සිතින් ඊර්ෂයායෙන් මට නො කිය"යි සිතා එක් දවසක් බුදුන් කරා එළඹ "වහන්සේ, වහන්සේ පියා[3] යෙමි. නිසා නො වෙසෙමි" කී යැ. එකල්හි බුදුහු "තෝ මා නිසා වසායි මා තට කී දැයෙක් ඇද්දැ"යි වදාළහ. "නැති වහන්සේ,"යි කී යැ. "මම් වහන්සේ නිසා වෙසෙමියි තා මට කී දැයෙක් ඇද්දැ?"යි වදාළාහ. එයිද් නැති සේ කී යැ. "මෙසේ තා මට කී දැ නැත[5] මා තට කී දැ නැත[5], (එසේ) මට කුමට කියහී?" වදාළෝ. "වහන්සේ, මට උතුරු මිනිස්ධැමින් පෙළහර නො දක්වන දැ යැ"යි කී යැ. "තෝ මා නිසා වසා. මම් තට පෙළහර දක්වමියි මා තට කී දැයෙක් ඇද්දැ?"යි වදාළහ. "නැති. වහන්සේ,"යි කී යැ. "මම් වහන්සේ නිසා වෙසෙමි. මට පෙළහර දක්වන්නේයි තා මට කී දැයෙක් ඇද්දැ?යි වදාළහ. එයිදු නැති සේ කී යැ. "මා තට ප්‍රාතිහාර්ය කෙළෙන්[6] කිම? නො කෙළෙන්[6] කිම? එයින් තට කවර ප්‍රයෝජන යැ?. ඒ කළ දු නොකළ දු මාගේ සස්නට[7] වන පිරිහිණි නැති. මම් දෙව්මිනිසුන් අමාමහ නිවන් පමුණුවනු සඳහා පැරුම් පිරුයෙමි. ප්‍රාතිහාර්ය කරණු සඳහා පිරුයෙමි නො වෙමි. මා තට කී දැ නැත, තා මට කී දැ නැත, (එසේ) මට කුමට කියහී?" වදාළහ. "වහන්සේ, මෙ නම් දැයෙක් ලොකයෙහි අග්‍රය යි අග පමණක් මට නො වදාරණදැ ය"යි කී යැ. "තෝ මා නිසා වසා. මම් තට අග පමණක් කියමි'යි මා තට කී දැයෙක් ඇද්දැ"යි වදාළහ. "නැති වහන්සේ"යි කී යැ. "මම් වහන්සේ නිසා වෙසෙමි. මට අග පමණක් කියන්නෙ ය යි තා මට කී දැයෙන් ඇද්දැ"යි වදාළහ. එයිද් නැතී කී යැ. "සුනක්ඛත්තය, ලොකයෙහි මෙනම් දෙයක් අග්‍ර ය යි කීයෙන් කිම? නොකීයෙන් කිම? එයින් නිවන් සෑහෙන්නේ නො වෙ"යි වදාළහ. සනක්ඛත්ත "බුදුන්ගේ ගුණ මකමී" මෙතෙක් විප්‍රලාප[9] බැණ බුදුන්ගේ ගුණකථා අසඅසා පිහිට නොලදින් නො බැණ සිටියේ යැ.

"සුනක්ඛත්තය, විශාලා නුවර 'මොහු පෙර[10] තුණුරුවන්හි ගුණ කියන කලැ මුව නො පොහොයි. හේ දැන් එම මියෙන් අයුණු කියයි. බ්‍රම්සරවස් රක්නට නො පොහොසත් වූයේ තමා බාල වන බැවින් තුණුරුවන්හි අයුණු කියා ගිහි වැ වැටෙයි[11] 'බුදුහු වූ කලි සවනේ දන්ති. ධම් නියයාණි ක යැ. සඟහු සුපිළිපන්නාහු'යි තුණුරුවනට ස්තොත්‍ර කරණ මිනිස්සු තාගේ දොස් දක්වතී" වදාළෝ. මෙසේ කුමට වදාළහ? යත්ඃ- එදොස් උපන්කලැ "සව්නේ දන්නා බුදුහු මෙ දොස් දැක පළමු මට නො වදාළහ"යි නො කියනු සඳහා වදාළෝ

එක් සමයෙක්හි බුදුහු බුලුජනවු නම් ජනවියෙක්හි උතුරු නම් නියම්ගමක් නිසා වැඩ වසනුවෝ පෙරවරු *සුනක්ඛත්ත ලිච්ඡවි හා සමඟ ගමට වැඩියෝ. එකල්හි* කොරක්ඛත්තිය නම් නුවටෙක් 'බලුතව' නම් තව කෙරෙයි දෙදණ හා දෙවැළ මිට බිම ඔබා ඇවිද්දි. බල්ලකු සේ බිම කනබොන දැ හිඹු බලා මියෙන් මැ කයි. වියෙන් මැ බොයි. අත් නො පහරවයි. ලුප්[12] දොර හළු පීරා වැකැටීගෙණ හොවී. සුනක්ඛත්ත ඔහු දැකැ "මේ රාත් මහණෙක. මොහු හා සම අනෙක් මහණෙක් ඇත්තේ නො වෙයි. මේ ඇපිස් බැවින් පිළී නො හඳී. ප්‍රපඤ්චයෙන් භික්ෂාභාජන නො ගෙණ ඇවිද්දි. බිම ඔත්තා මැ කයි. මේ ය 'මහණ' නම් ඇපි කුමන මහණම්හ?"යි සව්නේ දන්නා බුදුන් පස්පස්[13] යනුයේ මේ පවිටුසිත් සිතී.

එසඳැ බුදුහු "මේ සුනක්ඛත්ත පාපාධ්‍යාශය ඇත්තේ යැ. මුහු දැක කුම් සිතී ය හො?"යි බලන්නාහු ඔහුගේ අදහස් දැන "මේ මාඝපුරුෂ මා වැනි සව්නේ දන්නා බුදුරජකු[14] පස්පස්[13] එන්නේ නුවටහු 'රාත්හ'යි සිතයි. මේ බාලයා දැන්ම නිගත මැනැවැ"යි සිතා "තෝ මෙසේ හීනාධ්‍යාශය ඇත්තෙහි. 'මම් මහණ ශාක්‍ය පුත්‍රයෙමි' කුමට පිළිණ කෙරෙහි?" වදාළහ. "වහන්සේ, මාගේ කවර වරදක් දැකැ වදාරණ දැ ය?"යි කී ය. "මේ බලුතව කරණ නුවටහු 'රාත්හ' යි ගත්හි නො?"යි වදාළහ. "කිම? වහන්සේ, රාත් බැවු මසුරු දැ ය හො?" යි කී ය. "මොඝපුරුෂය, මම් දෙව්මිනිසුන් රාත් වනු කැමැත්තෙමි. එ මැ සඳහා යැ මා පැරුම් පිරුයේ. 'රාත් බව් මට මිස[17] අන්නට නො ද වේව'යි අන්නට නො ද වේව'යි යන සිත් නැත්තෙමි. නොරාතන් 'රාත්හ' යන පවට්දිට්හය තට උපන්නේය. එ පියා[16]. බොහො කල්හි තට අහිතයට වැටෙයි. තා 'රාත් ය'යි ගත් කොරක්ඛත්තිය නම් නුවට සත්දවසෙකින් ආලස්‍යයක් ඇති වැ මියැ කාලකඤ්ජක නම් අසුර කායෙහි උපද්දි. එහි ප්‍රෙතයන් තුන්ගවු පමණ අත්බව් වෙයි. ලේ මස් නැති වන බැවින් පරණලා වැන්නාහ[2]. කකුළුවන්ගේ ඇස් සෙයින් ඇස් නික්මැ මුදුනෙහි සිටී. මුවය හිදිකටු සිදක් වැනි වැ මුදුනෙහි මැ සිටී. එයින් ගොදුරු ගන්නා කලැ නැඹුරු වැ මිස නො ගත හෙති. මළ කලැ බීරණත්ථම්භක නම් සොහොනට ඇදපියති. තෝ කැමැති වීහි නම්, උහු කරා ගොස් පිළිවිසැ දනැ"යි වදාළෝ.

---

1. උපන්නේය. මයිත්. 2. රද. 3. එළඹ වහන්සේ පියා. 4. නො වෙමි. 5. නැති. 6. කෙළෙම්. 8. සස්න. 9. විලාප. 10. නුවර වැස්සේ පෙර-හැම. 11. ගිහි ව වෙයි. * ලකුණු අතර කොටස මුද්‍රිත පොතෙහි නො පෙණේ. 12. මු. ලිප්. 13. පසු පස. 14. රජෙකු. 15. මට මය. 16. එ පියෝ.
2. වැන්න. 2. උපද්දි. 3. ලිප්. 4. බැවැර. 5. සතුරුහු. 6. මැනැ. 7. කළ මැනැ. 8. ඇතියේ 9. මැනැවැයි බිම ඔවා ගෙන දෙ අත. 10. ආදා. 11. දක්වන්නාහු.

සුනක්ඛත්ත ලිච්ඡවිහි බුදුන් එ ගමැ වළඳා වෙහෙර වැඩි කල්හි කොරක්ඛත්තිය නුවටහු කරා ගොස් "මහණ ගොයුම් 'තා සත් දවසෙකින් ආලසායයක් ඇති වැ මියැ කාලකඤ්ජක නම් අසුර කායෙහි උපදිති[2] මළාහු බීරනත්ථම්භක නම් සොහොනැ ඇදපියති' කී යැ. තෝ මඳ මඳ කොට කා. මඳ මඳ කොට බෝ. මහණ ගොයුම්හු මුසවායෙන් නිගන්මහ"යි කී යැ. ඒ අසා නුවට බල්ලකු සේ ලුප්[3] දොර හොත්තේ හිස ඔසවා ගෙණ ඇස වැරැ[4] බලනුයේ "කුම් කියහි? මහණ ගොයුම් අප සතුරැ. ඔහු[5] උපන් තැන් පටන් ගෙණැ ඇපි හිරු නැඟිකලැ කදෝපැණි යන් වැනි වුම්හ. එහු එසේ කිව මනා[6]මැ යැ. අන් සේ කිවමනා[6] මැ යැ. සතුරන්ගේ බස් නම් වන්නේ නො වෙයි. තෝ යා. මම් කළ මනා දැ[7] දන්මි" කියා එහි ම බැස හොත.

එකලැ සුනක්ඛත්තයා බුදුන් නො හදහා එක් දවසකට තුන් වටෙක 'එක්දා ගියේයි. දෙදාගියේ'යි. ගොස් ගොස් කියයි. නුවට ඔහුගේ බස් අසා සත්දවසක් නිරාහාර වී ය. සත්වන දවස් උහුගේ එක් උවටායෙක් "අපගේ මහණු ගෙට නො එන්නේ අදින් සද්දා වෙයි. ලෙඩක් ඇති සේ[8] ය"යි හුරුමස් පිසවා බත් ගෙන්වා ගෙණ ගොස් පෙරට බිම බහා තිබීය. නුවට බත් දැකැ "මහණ ගොයුම්හුගේ බස් සබා වත් මැනැවැ. බොරු වත් මැනැවැ. බත් කා සුවයෙන් මළ තැන් මැනැවැ"යි දෙඅත[9] දෙදණ බිම ඔබාගෙන කුස් පුරා කෑ යි. රෑ දිරවන්නට නොපොහොසත් වැ ආලසායයෙන් මියැ කාලකඤ්ජක නම් අසුරකායෙහි උපන් එකල්හි තිථයෝ ඔහු මළ පරිදි අසා දවස් ගැණ බලා "මේ වූකල සබාවී ය. දැන් මොහු අනික් තැනකට ඇදපියා මහණ ගොයුම්හු බොරුයෙන් නිගන්මහ"යි ගොස් උහුගේ ශරීරය වැලින් බැඳගෙණ අදනාහු "මෙ තැනැ පියම්හ. මෙ තැනැ පිම්හ"යි යෙති. ඔවුන් ගිය ගිය තැන් එක්හෙළිවෙයි. ඔහු අදනාහු බීරනත්ථම්භක නම් සොහොනට ඇරැ[10] සොහොන බව් දැනැ බැහැර ඇද පියම්හ"යි ඇද්දහ. එකල්හි වැල් සිඳීගියේ. පැසුළු සොල්වන්නට නොනිසි වූහු. එහි මැ සිට නැවැත්තාහ.

එකල්හි සුනක්ථත්තයා "කොරක්ඛත්තිය නම් නුවටහු බීරනත්ථම්භක නම් සොහොනට ඇදපීහ" යනු අසා "මහණ ගොයුම්හුගේ බසැ සැබැව් දෙකක් දුටුම්හ. මළ මිනිස්සු හොත් තැනින් නැඟී අනෙකක්හු හා බණනු නම් ඇත්තේ නො වෙයි. එබැවින් ගොස් පිළිවිස බලනු මැනැවැයි. ඉදින් බිණුයේ වී නම් යෙදෙයි. නො බිණුයේ වී නම්, මහණ ගොයුම්හු මුසවායෙන් නිගන්මී" සොහොනට ගොස් උහු පිට අත්ලෙන් පැහැර "කොරක්ඛත්තිය, කොහි උපන්හී?" පිළිවිත්. හේ "කාලකඤ්ජක නම් අසුරකායෙහි උපන්මි" කියාලා එම තන්හි උඩු බලා හිනැ. මළ මිනිසෙක් නම් නැඟී බණන්නට නිසි නො වෙයි. මෙ කිසේ කී ය? යත්:- බුද්ධානුභාවයෙන් කී ය. බුදුහු ඔහු අසුර යොනින් ඇරැ ශරීරයෙහි පිළිමුස්වා කියවූහු. මෙ තැන පෙළහර පසෙක් වී. කිසේ ය? යත්:- "සත්දවසින් මියෙ"යි වදාළහ. හේ එසේ මැ මෙළේ. මෙ පළමුවන පෙළහර යැ. "ආලසායයෙකින් මියෙ"යි වදාළහ. හේ එසේ මැ මෙළේ. මෙ දෙවන පෙළහර යැ."කාලකඤ්ජක අසුරයොන්හි උපද්දී" වදාළහ. හේ එහි මැ උපන. මෙ තුන්වන පෙළහර යැ. "බීරනත්ථම්භක නම් සොහොනට ඇද පියති" වදාළහ. ඔහු එහි මැ ඇරැ දමාපීහ. මෙ සතර වන පෙළහර යැ. "උපන්තෙනින් අවුදු සුනක්ඛත්තයා හා බෙණෙ"යි වදාළහ. හේ එසේ මැ වී යැ. මෙ පස්වන පෙළහරයි.

මෙතෙක් පෙළහර දුටු සුනක්ඛත්ත බුදුන් කරා ගොස් වැඳ එකත්පස් වැ හුන්නේ ය. බුදුහු " කියග, සුනක්ඛත්තය, මා කොරක්ඛත්තිය නම් නුවටහු අරගයා කී දෑ නිපන් ද? නො නිපන් දැ?"යි විදාළහ. " නිපන, වහන්සේ" කි යැ. "මෙසේ බැවින් උතුරු මිනිස්ධැමින් පෙළහර කරණ ලද ද? නොකරණ ලද දැ?"යි වදාළහ. "කරණ ලද, වහන්සේ"යි කී යැ. "මා මෙසේ පෙළහර දක්වන්නාහට[11] 'වහන්සේ මට උතුරු මිනිස්ධැමින් පෙළහර නො දක්වන දැය' යෙහී?" වදාළෝ.

එක්සමයෙක්හි බුදුහු විසාලා නුවර නිසා මහවන වෙහෙර වැඩ වෙසෙති. එකල්හි විසාලා නුවරැ කළාරමට්ථක නම් නුවෙටක් ලාභයෙහි දු යශස්ති දු අග්‍රප්‍රාප්ත යැ. හේ සත් ව්‍රතපදයක් සාදන් කොට වැටෙයි. කවර සත් ව්‍රතපද යැ? යත්:- "දිවිපමණි න් පිළී නො හදිමි" යනු එකෙකැ. "මෙවුන්ධම් නො සෙවෙමි"[1] යනු එකෙකැ. "රහමස් මුත් බත්2[1] ෙ නො කමි" යනු එකෛකැ. "පැදුම්දෙසෙන් විසාලා නුවරට නුදුරු තන්හි උදෙන නම් දෙවාලය ඉක්මැ නො යෙමි" යනු එකෙකැ" යනු එකෙකැ. "උතුරු දෙසෙන් බහුපුත්‍රක නම් දේවාලය ඉක්මැ නො යෙමි" යනු එකෙකැ. "පැළදෙසෙන් සතඹ නම් දේවාලය ඉක්මැ නො යෙමි" යනු එකෙකැ. හේ මෙසේ සත් ව්‍රතපද සමාදන් කළ හෙයින් විසාලා නුවර වැස්සන් විසින් පුදන ලද.

එකල්හි සුනක්ඛත්තයා බුදුනට මෙහෙ කරණුයේ කළාර මට්ථුක නම් නුවටහු කරා ගොස් තුන්ලකුණෙන් යුතු පැන පිළිවිත. හේ දුදුළු තන්හි ගමන් යන අන්ධයක්හු සෙයින් ඒ ඒ තැන පැකිල ආදි අන්ත නො දැකැ ඇස් පෙරළා ඔහු බලා "නොහික්මුනුහු කෙරේ වුසූයෙහි. අවසර නැති බව් දැන දැන පැන පුළුවුස්සී" කියා "මී නො සිට නො සිට"යි දැහැවැ ය. එකල්හි සුනක්ඛන්තයා "මෙවැනි රාත්මහණහු කෙරේ ගැහැටිනිමට[3] අකුසල් නො වේවා"යි සිතා උළුල්ලෙන් හිඳ "වහන්සේ මට කමන්නේ ය"යි කැමවී. නුවටුදු " මෙතන පටන් ගෙණ පැන නො පුළුවුස්සි දැයි"?යි කී යැ. "ඉතා මැනැවැ. නො පුළුවුස්මි[5]" කී යැ. "එසේ වුවහොත්, යා. කමමී[6]" නඟා යවී. සුනක්ඛත්තයා බුදුන් කරා එළැඹ වැඳ එකත්පස් වැ හුන්නේ යැ. "කියග, මොඝපුරුෂය, 'ශාක්‍යපුත්‍රයෙමි' පිළිණ කුමට කෙරෙහී?" වදාළහ. "වහන්සේ, ඒ කුමට වදාරණ දෑ ය?යි කී යැ.

---

1. සෙවිම්. 2. රහමස් බත්-හැම. 3. ගැහැටනිම් මට. 4. කමවන්නේ. 5. පිළිවුස්මි. 6. කමවම්. 7. මු. වනැයි. 8. දෙයක්.

"තෝ කළාර මට්ඨුක නම් නුවටහු කරා ගොස් පැන පිළිවිසැ ඔහු දහවා 'මේ රාත්මහණහු මා දැහැවූ සේ නො යෙදෙයි. මට අකුසල් නො වේව'යි සිතීහී?" වදාළහ. "කිම වහන්සේ, රාත්බැවැ මසුරු දැ නො?"යි කී යැ. "මම් නො මසුරුමි. හේ තාගේ පවිට්දිට්හ යැ. තට බොහෝ කලක් දුකට වැටෙයි. එ පියා"යි වදාරා "තා රාතැ"යි ගත් කළාරමට්ඨුක නම් නුවට මඳ දවසෙකින් මැ පිළී හැඳ කලත්‍ර ගෙණ රහමස් බත් වළඳ කොට හැම දෙවාලය ඉක්මැ ලාභයෙන් යශසින් පිරිහී මියෙ"යි වදාළහ. හේ හැම ව්‍රතපද හෙද කොට ලාභයෙන් යශසින් පිරිහී මෙළේ.

සුනක්ඛත්ත එපවත් අසා බුදුන් කරා ගියේ. "කියග, සුනක්ඛත්ත, මම් කළාරමට්ඨුක නම් නුවටහු අරහයා යමක් කීම් ද, හේ නිපන්නේ ද? නොනිපන්නේ දැ?"යි වදාළහ. "නිපන, වහන්සේ,"යි කී යැ. ඔහු සත් ව්‍රතපදය ඉක්මැ ගියබව් සත් පෙළහරයක් වන බැවින් "උතුරු මිනිස්ධැමින් පෙළහර කරණ ලද ද? නො කරණ ලද දැ?"යි වදාළහ. "කරන ලද, වහන්සේ"යි කී යැ. "මා මෙසේ පෙළහර කරන්නාහට 'වහන්සේ උතුරු මිනිස්ධැමින් පෙළහර නො කරණදැ ය'යි කුමට කියහී" වදාළෝ.

එක්බිති පාටිකපුත්‍ර නම් නුවටෙක් විසාලා නුවරැ ලාභයෙහි දු යශස්හි දු අග්‍රප්‍රාප්ත වැ වසනුයේ පිරිසැ මෙසේ කියයි:- "මහන ගොයුම් නුවණි න් මැ වාද කෙරෙයි. මම ද නුවණි න් මැ වාද කෙරෙමි. හේ යොජනක් තැන වාස කෙරෙමින් සිට මා හා වාදයට දෙගව්වක් තැන් ආයේ වී නම්, මම ද උහු කරා දෙගව්වක් තැන් යෙමි. එක් පියවරකුත් වඩා ගියාක්හට ජය වෙයි. නොගියාක්හට පරාජය වෙයි. දෙදෙනමෝ එසේ උතුරු මිනිස්ධැමින් පෙළහර කරම්හ යි. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස්ධැමින් එක් පෙළහරක් කෙළේ වී නම්, මම් දෙපෙළහරයක් කෙරෙමි. හේ දෙපෙළහරයක් කෙළේ වී නම්, මම් සතරපෙළ හරයක් කෙරෙමි. හේ සතර පෙළහරයක් කෙළේ වී නම්, මම් අටපෙළහරයක් කෙරෙමි. මහණ ගොයුම් යම් තාක් පෙළහර කරන්නේ වී නම්, මම් එයින් දියුණු දියුණු කොට කෙරෙමි"යි බුදුන් හා පෙළහර කරන්නට තමා නො නිසිබව් දනුතුදු "උත්තම පුරුෂයන් හා වාදයට නො නිස්සහට දු ප්‍රශංසා වෙ"යි යනු දැන කී යැ. නුවර වැස්සෝ ඒ අසා "තමා නොනිසි වුවහොත් මෙසේ ගර්ජනා නො කෙරෙයි. ඒකාන්තයෙන් මෙයිදු රාත් බඳැ"යි[7] ඕ හට මහත් සත්කාර කොළෝ.

සුනක්ඛත්ත තෙමෙහෙ "පාටිකපුත්‍ර නම් නුවටහු මෙසේ කියයි" යනු ඇසී යැ. හිනාධ්‍යාශය ඇති වන බැවින් ඕහට හීන යා දක්නා රිසි උපන් හේ බුදුනට වාවත් කොට, බුදුන් ගඳකිළියට වන් කල්හි, පාටිකපුත්‍රයා කරාගොස් "තෙපි මෙනෙම් දැයක්[8] කියා ල?"යි පිළිවිත. "සැබව, මා එසේ කීයේ ය"යි. පිළිවිත. " සැබව, මා එසේ කීයේ ය"යි කී යැ. "ඉදින් එසේ වී නම්, තෙපි නො බව. රිසි සේ පුනපුනා එසේ මැ කියව. මම මහණ ගොයුම්හුගේ උවටායෙක්මි. උහුගේ මාත්‍රා දන්මි. හේ තොප හා පෙළහර කරන්නට නො නිස්සැ. මම් මහණ ගොයුම්හට කියා ගය උපදවා උහු අනික් තැනකට ගෙණ යෙමි. තෙප් නො බව"යි උහු අස්වසා බැණ බුදුන් කරා ගොස් "වහන්සේ, පාටිකපුත්‍ර නම් නුවට 'වහන්සේ හා උතුරු මිනිස්ධැමින් පෙළහර කෙරෙමි' යෙ"යි කී යැ. බුදුහු "සුනක්ඛත්තය, හේ "මම් බුදුමි' යන තෙපුල් නො පියා 'බුදුම' යන සිත් නො පියා, 'බුදුමි' යන දිට්හ නො විහිද මා කරා එන්නට නො නිස්ස. ඉදින් ආයේ වී නම්, තුවටයෙන් වගුළ කල්පකක් සෙයින් ගෙලෙන් හිස හෝ කැඩී පලායෙයි. මුඳුන හෝ සත්කඩක් වැ පැළීයෙ"යි වදාළහ.

එකල්හි සුනක්ඛත්ත "වහන්සේ, තෙළ බස් රක්නේ මැනැවැ"යි කී යැ. "එසේ කුමට කියහී?"[1] වදාළෙන් "පාටික පුත්‍ර තෙමෙහෙ 'බුදුම්' යන තෙපුල් නො පියා, සිත් නො පියා, දිට්හ නො විහිද, සියවෙසින් පැණි හෝ නොපැණි හෝ, සිහවග් ඈ වෙසින් හෝ, වහන්සේ කරා ආයේ වී නම්, භවත්හුගේ බස් බොරු වෙයි. මුසවායෙන් නිගන්මහ"යි කී යැ. මෙවුහු විනා අනෙක්[2] "මුසවායෙන් බුදුන් නිගන්මහ"යි එ පන්සාළිස් හවුරුද්ද මුළුල්ලෙහි කීවාහු නැත්. ඔහු තමන් සසරැ වසනකලැ "මහරජ, සලගල් සුළඟින් යන්නේ වී නම්, හිරු සඳු[3] දෙදෙන බිමන් යන්නාහු වූහු නම්, හැම ගඟ හෝ උඩුහෝ බලා යන්නේ වී නම්, අහස් පැළෙන්නේ වී නම්, මුහුදු වියලෙන්නේ වී නම්, පොළෝ නස්නේ වී නම්, මෙරගල් සහමුලින් ඉපිර යන්නේ වී නම්, මම් බොරු නො කියමි" යනු දක්වමින් කීහ.

"සවෙ පව තො ගිරි මාවහෙය්‍ය
චන්දො ච සුරියො ච ඡමා පතෙය්‍යුං,
සබ්බා ච නජ්ජො පටිසොතං වජෙය්‍යුං
න ත්වෙ වහං රාජ මුසා භණෙය්‍යං.

නභං එලෙය්‍ය උදධි විසුස්සෙ
සංවට්ටයං භූතධරා වසුන්ධරා,
සිලුච්චයො මෙරු සමූලමුබ්බහෙ
න ත්වෙ වහං රාජ මුසා භණෙයයං"යි.

1. කීහ දැයි. 2. අනෙකේක්. 3. සඳහිරු. 4. පහයැ. 5. විහාර සඳහා. 6. කුමට වදාළහ. 7. ඇත්තේ නොවෙ යි. 8. මල්ලව යුද්ධ.

මෙසේ තමන් පැරුම්බිමැ සිටිකලැ පොවා මුසවා නො කියනුවෝ දැන් රමන් සව්කෙලෙස් පහා[4] සව්නේ දැන බුදු වැ සිටි කලැ මුසවා කුමට කියනුවහ? "කිම, වහන්සේ පාටිකපුත්‍රයා සිත් දැන කියන දැ ද? නොහොත් දෙව්කෙනෙක් කීහු ද?"යි කී ය. "මම් ඔහු සිත දතිම් ම යැ. දෙව්කෙනෙක් මට කීහු ම යැ. ලිච්ඡවි රජුන්ගේ අජිත නම් සේනාපතියෙක් මට උපස්ථාන කොට මියැ තව්තිසැ දෙව්නුවර උපනැ. එදෙව්පුත් මා කරා අවුදු 'වහන්සේ, පාටිකපුත්‍ර නම් නුවට අලජ්ජි යැ. මුසවා කියයි. මිනිස්හු මා සිරිරු හළුකිස කොට පාටිකපුත්‍රයා කරා ගොස් 'අජිතසෙනාපති කොහි උපන හො?"යි පුළුවුත්හ. හේ 'මහානරකයෙහි උපැද මා කරා අවුදු මම් තොපට කීවා නො කොට මහණ ගොයුම්හුගේ වාදයෙහි සිට නිරයැ උපන්මි වැලැප්පැ'යි කී යැ. නුවර වැස්සන්ට එසේ මැ කිය යි. "වහන්සේ, මම් නිරයැ නො උපන්මි. තව්තිසැවැසි දෙවියන් කෙරෙහි උපන්මි. වහන්සේ, එ නුවට 'බුද්මි' යන තෙපුල් නො පියා, එසිත් නො පියා, එ දිට්හ නො විහිද හවත්හු කරා එන්නට නො නිස්සැ?. ආයේ වී නම්, ඔහු මුඳුන සත්කඩක් වැ පැළෙ"යි කී යැ. "මම ද දනිම් ම යැ. සුනක්ඛත්තය, විශාලා නුවර පිඬු සැරැ පස්බතැ දිවාවිහාර සඳහා පාටිකපුත්‍රයාගේ අරමට එළඹෙමි. දැන් තට රිසියෙන්නේ වී නම්, උහුට කියා"යි වදාළෝ.

බුදුහු "පෙළහර කරන්නට යම්හි"යි නො කියා "දිවාවිහාරයට[5] යම්හ" යනු කුමට ය?[6] යත්:- හේ බුදුන් දක්නේ නො වෙයි. පෙළහර කොහි කෙරෙයි? එයින් එසේ නො කියා "දිවා විහාරයට යම්හ"යි වදාරා, විශාලා නුවර වැද අහරකිස සාහා දිවාවිහාර සඳහා බුදුහු පාටිකපුත්‍රයාගේ අරමට වැඩියෝ. එකල්හි සුනක්ත්ත වෙලෙවි වැ ගොස් විසාලා නුවරට වැද ප්‍රධාන ලිච්ඡවීන් කරා බමුණු මහසල් කුලන් කරා ගැහැවිමහසල් කුලන් කරා නන්තොටුවන් කරා මහණ බමුණන් කරා ගොස් "බුදුහු දිවාවිහාර සඳහා පාටිකපුත්‍රයාගේ අරමට එළඹියහ. වහා එයට යව. ඒ දෙමහණුන්ගේ ප්‍රාතිහාර්ය බලන්නටය"යි කී යැ. එකල්හි ලිච්ඡවීර රජ්ජුරුවෝ ද බමුණු මහසල්කුලෝ ද ගැහැවිමහසල්කුලෝ ද නන්තොට්වෝ ද මහණ බමුණෝ ද පාටිකාරාමයට ගියෝ. එදවස් එහි අනේසුවහස් මිනිස් පිරිස් වී යැ.

එබඳු පිරිස් රැස් කරන්නට සුනක්ඛත්තයා හැර අනෙක් කිසිකෙනෙක් ඇත්තාහු නො වෙති[7]. එයින් බුදුහු ඒ තාක් කල් උහු ගෙණ ඇවිද්දෝ. එකල්හි පාටිකපුත්‍ර නම් නුවට එපවත් අසා සිතීඃ "මම දෙවිමිනිස්නට අගපුඟුල් වැ සිටි හවත් ගොයුම්හට විරුද්ධ වීමි. මාගේ සතනැ, රාත්බැවෙක් හෝ පෙළහර කරන්නට නිසි ගුණ දැහැමෙක් හෝ නැති. මහණ ගොයුම් වනාහි පෙළහර කෙරෙයි. උහුගේ පෙළහර දැකැ මහාජනයෝ 'තෝ පෙළහර කරන්නට නො පෝසත් වූයෙහි. තාගේ පමණ නො දැන ලෝකයෙහි අගපුඟුල් වැ සිටි බුදුන් හා සමග මල්ලයුද්ධ[8] කරන්නක්හු සෙයින් කුමට ගර්ජනා කෙළෙහි?"යි දඬුපහණි න් මා සිපති"යි. මහජනා රැස් වන බව් දු[1] බුදුන් වඩනා බව් දු[1] අසා බියපත් වැ, දෙගවවක් තැන් පලා ගොස් තිඹිරිකණුපිරිවැද්දා අරමට වැද, සිතට සුව නො ලබන්නේ, සැඟවෙන තැන් සොයා වටා ඇවිදිනේ, අරම් පසතැ එක් ගහනයක් දැකැ එයට වැද පහණක් මත්තේ හුන්නේ යැ.

එකල්හි බුදුහු සිතුහුඃ "ඉදින් මේ බාල කිසිවක්හු කියමන් ගෙණ ආයේ වී නම්, නස්සි. ඒ බාල නො නසීවයි. හුන් පහණ උහුගේ ශරීරයෙහි ඇලේව"යි ඉටුහු. ඉටු සිත් හා සමග එ පහණ උහුගේ ශරීරයෙහි ඇලින. හේ මහඅඳුබඳනෙක්හි[2] මැසුවාක් වැනි වී ම යැ. පාසුන්නාක්හු වැනී වීයි. එකල්හි පිරිස්වැස්සෝ " පාටිකපුත්‍ර කොයට ගියේ හො?"යි සොයති. උහු පසුපස් ගොස් වැදහුන් තැන දැකැ ආ එක්තරා පුරුෂයෙක් " තෙපි කා සොයව?"යි පිළිවිත. "පාටිකපුත්‍රයා සොයම්හ"යි කීහු. හේ "තිඹිරිකණුපිරිවැද්දා අරම්හි හුන්නේ ය"යි කී යැ. ඒ අසා පිරිස් වැස්සෝ එක් පුරුෂයක්හු කැඳවාගෙණ "තෝ තිඹිරිකණුපිරිවැද්දා අරම්හි ගොස් පාටිකපුත්‍ර නම නුවටහුට 'තාගේ[3] පෙළහර බලන්නට ලිච්ඡවී රජ්ජුරුවෝ ද බමුණු මහ සල්කුලෝ ද ගැහැවි මහසල්කුලෝ ද නන්තොට්වෝ ද මහණ බමුණෝ ද තාගේ[4] අරම්හි රැස් වූහ. බුදුහු දු දිවාවිහාර කොට හුන්නාහ. වහා එන්නේ ය'යි කියා"යි[5] යවූහු. ඒ පුරුෂ ගොස් එපවත් සැල කොට "එන්නේ ය"යි කී යැ.

එකල්හි පාටිකපුත්‍ර "එමි. එමි"යි කියා එහි ම ගැලෙයි. හුනස්නෙන් නො නැංග හෙයි. එසඳැ පුරුෂ "තා හිත්ම[6] ඇට දක්වා පහණැ ඇලුනේ ද? පහණ තා හිත්මෙහි ඇලුනේ දැ? 'එමි. එමි' කියා එහි ම ගැලෙහි[7]. අස්නෙන් නො නැංග හෙහි"යි බැණ ඔහු නොනැංගිය හී තෝ "නටියෙහි"යි ගොස් එපවත් පිරිස් වැස්සනට කී යැ. එකල්හි බුදුහු "හේ මා දක්නට නොනිස්සැ. ආයේ වී නම්, උහු මුඳුන පැළෙ"යි වදාළෝ.

එකල්හි ලිච්ඡවි රජුන්ගේ එක්තරා මහඇමැත්තෙක් හුනස්නෙන් නැඟී පිරිස් වැස්සනට " කුඩාතමක් බලව. මම් උහු මේ පිරිසට ගෙණ එමී" කීයා උහු කරා ගොස් හැමදෙනා රැස්වූ සේ කියා, "මහණ ගොයුම් අවුදු තාගේ අරමැ හිඳැ තා තමා දක්නට නො නිසි සේ කී ය. තාගේ ගමනින් ම තා දිනුවා[8] කරමහ. මහණ ගොයුම්හු පැරැද්දා කරම්හ"යි බැණ, නො ගෙණ යා හී, පිරිසට ගොස් එපවත් සැලකෙළේ. "පාටිකපුත්‍ර නටියේ ම ය"යි කී යැ.

---

1. බැව්නුදු. 2. මහා අඳනෙක්හි. 3. නුවටහුට කියා-තමාගේ-හැම. 4. තමාගේ-හැම. 5. කියා යවූහ. 6. හිදුම. 7. ගැලෙයි. 8. දුනුවා. 9. මැනැවියි. 10. සැමීවටනට.

එකල්හි බුදුහු "හේ මා දක්නට නො නිස්ස. ඉදින් ආයේ වී නම් හිස සත්කඩක් වැ පැළෙ"යි වදාළහ. ඉදින් ලිච්ඡවීහි පාටිකපුත්‍රයා වරබානෙන් බැඳ ගොනුන් සියක් වියෙන් හෝ දහසක් වියෙන් හෝ අදවන්නාහු වූහු නම්, වර හෝ සිඳෙයි. බඳ තැනින් පාටිකපුත්‍රයා හෝ කැඩෙ"යි වදාළහ.

එකල්හි ජාලිය නම් දාරුපත්තිකයා අතැවැස්සෙක් සිතීඃ- "දැන් පෙළහර තිබියේවයි. මහණ ගොයුම් 'පාටික පුත්‍රයා අස්නෙනුදු නො නැංග හේ'යි කී ය. එසේ බැවින් මම් ගොස් කිසියම් උපායෙකින් ඔහු අස්නෙන් නඟාපියම්. මෙපමණෙකින් මහණ ගොයුම්හට පරාජය වෙ"යි සිතා හුනස්නෙන් නැඟී පිරිස් වැස්සනට "කුඩාතමක් බලව. මම් ගොස් උහු අළියෙම් නම්, මැනැ ය"යි[9] පාටික පුත්‍රයා කරා ගොස් මහපිරිස් රැස් වූ සේ කියා, බුදුන් එ ම අරම්හි දිවාවිහාරගත වැ වැඩහුන් සේ කියා, "ගමනින් මැ තට ජය කරම්හ. මහණ ගොයුම්හට පරාජය කරමහ"යි බැණ, "එමි, එමී" කියා උහු අස්නෙන් නො නැංග හෙන සේ දැකැ, උහු පරිභූත වූ බව් දැන මේ කී යැඃ-

"පාටික පුත්‍රය, අතීතයෙහ කෙශරසිංහරාජයක්හට මෙ වැනි සිතෙක් උපනඃ 'එක්කරා වනලුවකට වැද, වාස කරණ තැනක් තන් කොට ගෙණ එහි වැස සවස් වේලේ එයින් නික්මැ වජඹමි. වැජැඹ හාත්පස්හි සතර දිසා බලමි. සතර දිසා බලා තුන්යලක් සිංහනාද කෙරෙමි. සිංහනාද කොට ගොදුරු සඳහා යෙමි. ගොස් උතුම් උතුම් මුවමුළු මරා මියුරු මස් කා එම වාසයෙහි වෙසෙමි"යි සිතී. එකල්හි සිංහරාජ එක්තරා වනලැවක් නිසා වාස කෙළේ. එහි වාස කොට සවස් වේලෙහි එයින් නික්මින. නික්මැ වැජැඹ හාත්පස්හි සතරදිසා බැලීය. සතර දිසා බලා තුන්යලක් සිංහනාද කෙළේ සිංහනාද කොට 'ගොදුරු සඳහා යෙමි'යි ගොස් උතුම් උතුම් මුවමුළු මරා මියුරු මියුරු මස් කා එම වාසයෙහි වෙසෙයි. එක් දවසක් සිංහරාජ ගොදුරු ගෙණ නවත්නේ තමා බියෙන් පලන බලුකැණහිලකු දැක කුළුණු කොට 'යාළුවා, නොබා සිට. තෝ කිනම්හි?' කී යැ. මම් ජම්බුක නමි. ස්වාමිය'යි කී ය. 'සබඳ, ජම්බුකය, තෝ මෙතන පටන් ගෙණ මා සම්වටනට[10] හැක්කෙහි දැ?"යි කී යැ. 'සම්වටනට නිස්සෙමි. ස්වාමි ය',යි කී යැ. හේ එතැන පටන් ගෙණ ඔහු සම්වටී[1]. සිංහ ගොදුරු කා එන්නේ මහත්[2] මස්කඩ ගෙණ එයි. හේ මස් කා නොදුරු තන්හි පහණ පිටෙක වෙසෙයි. හේ කීප දවසෙකින් මැ තර වි යැ. මහත් කඳට වී. එකල්හි සිංහ ඔවුහට "යහළුව, මා වජඹනා කල්හි නුදුරු තන්හි සිට 'හිමී වොරජ, හිමි වොරජ'යි කියන්නට නිස්සෙහි දැ?"යි කී. හේ උහුට වජඩන කල්හි එසේ කියයි. එයින් සිංහයාට අහංකාර උපද්දි.

"එක් දවසක් ඒ ජරසිඟල් කෙමෙක පැන් බොන්නේ තමාගේ සේය දිට. තමාගේ තර ශරීරය ද මහත් කඳට දැකැ 'මම් ජර සිඟාලයෙක්මී' නො සිතා තෙමේ ම කමහට මෙසේ කී යැඃ- 'යහළු ජම්බුක හිමි, තා මෙ අත්බැවින් අනුන් ඉඳුල් මස් කනු යෙදේ ද? කිම, තෝ නොපිරිමියෙක් වී ද? උහු දු සතරපයැ. දෙදළ යැ. දෙකණ යැ. එකවල්පතෙකැ. තට දු මෙහැම ඇති හුදෙක් කෙසරුබර මත්ත තට නැත්තේ ය'යි උහු මෙසේ සිතන්නාහට අහංකාර උපන. හේ මන්දොසින් 'මම් කවරෙමි? ඒ මුවරජ කවර? මා නො දනෑ යැ. නො ද ස්වාමි යැ. මම් ඔහුට කුමට හරසර දක්වමි? මම ද එක් වනලැවක් නිසා වාසයක් කොට ගෙණ වෙසෙමි. එහි වාසකොට සවස් වේලේ වාසයෙන් නික්ම වජඹමි. වැජඹ[3] හාත්පස්හි සතරදිසා බලමි. සතරදිසා බලා තුන්යලක් සිංහනාද කෙරෙමි. සිංහනාද කොට ගොදුරු සඳහා යෙමි. ගොස් උතුම් මුවමුළු මරා මියුරු මියුරු මස් කා එහිම වාසය කෙරෙමී' සිතා ගෙණ එ ජරසිඟල් එක්තරා වනලැවක්[4] නිසා වාසයක් කොට ගෙණ විසී යැ. එහි වැස සවස් වේලේ වාසයෙන් නික්ම හාසත්පස්හි සතරදිසා බැලී යැ. සතරදිසා බලා 'තුන්යලක් සිංහනාද කෙරෙමී' කැණහිල්හඬ හැඬී. ඔහු සෙයින් ම තො ද නොබුදු ව "සීලාදී ගුණයෙන් වැඩ සිටි බුදුනට දෙම්හ"[5]යි දෙන සතරපසය වළඳා සම්මාසම්බුදුන් හා ගැහැටෙයි. 'කෙසර සීරජහු හා සමයෙමි' සිතු රජසිඟල්හු සෙයිනැ"යි ජාලිය නම් දාරුපත්තිකයා අතැවැසි මේ උපමා ඇර දක්වා ද පාටිකපුත්‍ර නම් නුවටහු එ අස්නෙන් සොල්වන්නටද් නොපොහොසත් වූයේ පිරිසට අවුදු "පාටිකපුත්‍ර පරිභූත වි ය. 'එමි, එමී' කියා එහි ම ගැලෙයි. හුන් අස්නෙනුදු නැඟෙන්නට නොනිස්සැ"යි කී යැ.

එකල්හි බුදුහු පිරිස්වැස්සනට "ඉදින් ලිච්ඡවිහි පාටිකපුත්‍රයා වරබානින් බැඳ ඇතුන් ලවා අදවන්නාහු වූහු නම්, වරබාන් හෝ සිඳෙයි. පාටිකපුත්‍රයා හෝ කැඩෙයි. හේ එ තෙපුල් නො පියා එයිත් නො පියා ඒ දිට්හ. නො විහිද මා කරා එන්නට නොනිස්සැ. ඉදින් ආ නම්, උහු හිස් සත් කඩක් වැ පැළෙ"යි වදාළෝ. වදාරා එ පිරිස් වැස්සනට ධම් දෙසූහු. ඒ ධම්දෙස්නෙන් සුවාසු දහසක් දෙනා අධිගම කරවා තෙජොධාතු සමාපත්ති සමවැද සත්තලයක් පමණ තැන් අහසට නැඟී අනෙක් සත්තලක් පමණ තැනට රස් විහිද දිලී දුමා මහවන වෙහෙර ගොස් වැඩ සිටියෝ. සුනක්ඛත්තලිච්ඡවී වූ කල බුදුන්ගේ මෙ බඳු පෙළහර දැකැ ද තමා පින් නැති වන බැවින් දුලද ගෙණ සගමොක්සුව දෙන මේ සස්නෙන් පහවී.

මෙසෙයින් බුදුහු තමන් පුරුෂදම්‍යසාරථී වන බැවින් පාටිකපුත්‍රයාගේ සමාගමයට රැස් වූ නුවටනුදු ආදි ශබ්දයෙන් ගත් නුවටනුදු නුවටලද ගත් නොයෙක් දහස්නුදු දමා අමාමහ නිවන් පැමිණි වූහු.

දිගම්බරදමන නම් දසවන පරිච්ඡේදය නිමි.

---

1. සැම්වැටිය. 2. මහත් මහත්. 3. වජඹ. 4. ලැහැබක්-සිවලෙකු. 5. මු. බුදුනට දෙන. 6. බඩුගෙණ. 7. පිරිවරා. 8. වෙහෙර.

II. වන පරිච්ඡේදය

ජටිල දමනය

සච්චබද්ධ නම් ජටිලයා දැමූ පරිදි කිසේ ය? යත්:- සූනාපරන්ත නම් ජනවියෙහි එක් වෙණෙඳගමෙකැ දෙබෑ කෙනෙක් වූහු. ඔවුන් කෙරෙහි ඇතැම් කලෙකැ මහලු බෑ පන්සියක් ගැල් ගෙණ ජනපදාන්තරයට ගොස් බඩු ගෙණ එයි. ඇතැම් කලෙක මල් ගොස් ගෙන[6] එයි. එක් සමයෙක්හි මලු ගෙහි හිඳුවා පුණු නම් කෙළෙම් පන්සියක් ගැල් ගෙණ දනවු සැරිසරමින් ගොස් සැවැත් නුවරට පැමිණ දෙවරම් වෙහෙරට නුදුරුතන්හි කඳවුරු බැඳ පෙරවරු බත් කා පිරිවර හා[7] සැපතැනෙක්හි හුන්නේයි.

එක්බිති සැවැත් නුවරැ වැස්සෝ පෙහෙ ව ගඳමල් ගෙනැ බුදුන් කෙරෙහි බණ අසන්නට දකුණු දොරින් නික්ම දෙව්රම් වෙහෙරට[8] යෙති. හේ ඔවුන් දැකැ "මොහු කොයට යෙතී?" එක් මිනිසක්හු පිළිවිත. හේ "ලෝකයෙහි බුදුරුවන් ධමුරුවන් සඟුරුන් උපන් පරිදි තෙපි නො දන්නා වන් ව. මොහු බුදුන් කෙරේ බණ අසන්නට යෙති" කී යැ. ඔවුහට 'බුදුහ' යන තෙප්ලෙන් උපන් සොම්නස් සිව්සම් ආදී සිඳැ ඇටමුල්හු සිටියේ යැ. හේ තමාගේ පරිජනයන් පිරිවරා එ පිරිස් හා වෙහෙර ගොස් මියුරුසරයෙන් ධම් දෙසන බුදුන්ගේ පිරිස් අන්තයෙහි සිට බණ අසා පැවිජි වියටි වී. බුදුන් කල් බලා පිරිස්වැස්සනට සමු දුන කල්හි බුදුනු කරා එළැබ වැඳැ සෙට දවසට නිමන්ත්‍රණය කොට දෙවන දවස් මඬුවක් කරවා අසුන් පන්වා බුදුපාමොක් සඟනට මහදන් දී භාණ්ඩාගරිකයා කැඳවා "මෙතෙක් බඩු විකිණි යේ[1]ය. මෙතෙක් බඩු නො විකිණි යේ[1]ය. මේ සම්පත් මා මල්හට දෙ"යි හැම උහුට දක්වා දී පැවිජි වැ කමටහන් ගෙණ දවස් යවයි[2].

ඔහු (කර්මස්ථාන) මහස්කාර කරන කල කමටහන් මනසට නො වටහයි. එයින් ඔහු "මේ ජනපදය මට යොගානුකූල නො වෙයි, සියරට ම යෙමි" සිතා පෙරවරු නුවරැ වළඳා සවස් වෙලෙහි පිළිසලනෙන් නැඟී බුදුන් කරා එළැබ වැඳ එකත්පස්ව හිඳ "වහන්සේ, මට සැබෙවින් අවවාද කරනු මැනැව. යම් තැනෙක්හි එකළා වැ වාස කටටියෙමි"යි කී හු. බුදුහු ඔවුනට "සන්ති බො පුණ්ණ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා" යනිදි විසින් දුක්සස් සමුදසස් විසින් වට මුදුන් පමුණුවා, නිරොවසස් මඟසස් විසින් විවිට මුදුන් පමුණුවා, රාත්බැවැ එවැ, ධම් දෙසූහු. මෙහි විස්තර මැඳුම්සඟීයැ පුණ්ණොවාද සුතින් දන්නේ යැ.

මෙසේ බුදුහු පුණුමහකෙරනට සැබෙවින් ධම් දෙසා "දැන් තෝ ගොස් කොහි වෙසෙති?"යි වදාළහ. "වහන්සේ, සූනාපරන්ත නම් ජනවියෙක් ඇති. එහි ගොස් වෙසෙමි" කීහ. "පුණ, සූනාපරන්ත ජනපදවාසීහි දරුණු මිනිස්හ. ඉදින් උහු තට ආක්‍රොශ කෙරෙත් නම් එ තැන කට කිමෙක් සිතෙ?"යි වදාළහ. "මොහු මනා මිනිස් කෙනෙකැ. 'මිටින් මට පහර නො දෙනසේ මැනැවැ'යි සිතමි; වහන්සේ"යි කීහු. "ඉදින් උහු මිටින් පහර දුන්හු නම්, එතැන තට කිමෙක් සිතෙ?"යි වදාළහ. "මොහු මනා මිනිස් කෙනෙකැ. 'කැටින් මට පහර නො දෙන සේ මැනැවැ'යි සිතමි. වහන්සේ"යි කීහු. "ඉදින් ඔහු කැටින් පහළහු නම්, එ තැන තට කිමෙක් සිතෙ?"යි වදාළහ. "මොහු මනා මිනිස් කෙනෙකැ. 'දඬියෙන් මට පහර නො දෙන සේ මැනැවැ'යි සිතමි; වහන්සේ"යි කීහු. "ඉදින් ඔහු දඬියෙන් පහළහු නම්, එතැන තට කිමෙක් සිතෙ?"යි වදාළහ. "මොහු මනා මිනිස් කෙනෙකැ. 'මට සැතින් පහර නො දෙන සේ මැනැවැ'යි සිතමි; වහන්සේ"යි කීහු. "ඉදින් ඔහු සැතින් පහළහු නම්, එතැන තට කිමෙක් සිතෙ?"යි වදාළහ. "මොහු මනා මිනිස් කෙනෙකැ. 'තිහිණි සැතින් පැහැර මා දිවි නො ගලවන සේ මැනැවැ'යි සිතමි; වහන්සේ"යි කීහු. "ඉදින් තිහිණි සැතින් පැහැර තා දිවි ගලවත් නම්, එතැන තට කිමෙක් සිතෙ?"යි වදාළහ. "ඉදින්, වහන්සේ, සූනාපරන්ත ජනපදවාසී මිනිස්සු තිහිණි සැතින් පැහැර මා දිවි ගලවත් නම්, 'ඇතැම් බුදුසවු කෙනෙක්, සිරිරුහි පිළිකුල් ඇති වැ තමන් මරණුවන් පිරියෙස්ති[3] මම් ඒ නො පිරියෙසැ මැ ලදිමි, සිතමි; වහන්සේ"යි කීහු. එකල්හි බුදුහු තුන්යලක් සාධුකාර දී "තෝ යා. සූනාපරන්ත[4] ජනපදයෙහි වසන්නට නිස්සෙහි. කල් දනැ"යි වදාළෝ.

මෙසේ පුණුමහතෙරහු බුදුන් පෙරට ව සත් සිංහනාදයක් කොට හුනස්නෙන් නැඟී බුදුන් වැඳ, පැදකුණු කොට, පාසිවුරු ගෙණ සැරිසරමින්, සූනාපරන්ත ජනපදයට ගොස් අඹටපව් යෙහි වැස වෙණෙඳගම සිඟන්නට වැඩියෝ. මල් කෙළෙඹි හැඳින වළඳවා "වහන්සේ, බැහැර නො ගොස් මෙහි ම වාස කරව"යි ගිවස්වා ගෙණ එහි ම වැස්වී.[5] එයින් මුහුදුගිරි නම් වෙහෙරකට ගියහ. එහි යකත්පහණි න් බඳ සක්මනෙක් බඳ සක්මනෙක් ඇති එහි මුහුදුරළ පැහැර මහත් ශබ්ද කෙරෙයි. මහතෙරෙහු එහි සිට කමට හන් මෙනෙහි කරණු වනට සැප වනු සඳහා, "මුහුදු නිශ්ශබ්ද වේව"යි ඉටා එයින් මයිලිගිරි නම් වෙහෙරකට ගියහ. එහි ලිහිණි යෝ බොහෝහ. ඔවුන්ගේ හඬ රැ දාවල් එකාබද්ධ යැ. එයින් මුහුලු අරම් නම් වෙහෙරකට ගියහ. වෙණෙඳගමට නො ද දුරැ නො ද වෙතැ. ගමනාගමන සම්පන්න යැ. විවික්ත යැ. නිශ්හබ්ද යැ. මහතෙරහු "මෙතන සැප යැ"යි. එහි රැවටන් දිවාවටන් සක්මන් කරවා වස් වුසූහ. එහි වෙසෙමින් සිට පිළිසිඹියා[6] පත් රාත් වූහු.

---

1. වික්කේ. 2. යවති. 3. පිරියස්ති. 4. සුරාපරන්ත. 5. වැසවී. 6. පිළිසැඹියා. 7. මිසය යි.

එක් දවසක් එම අතවැස පන්සියක් වෙණෙඳහු "පරමුහුදු යම්හ"යි නැවට බඩු නැඟුහු. නැව් නැඟෙන දවස් මහතෙරුන් මල්, මහතෙරුන් වළඳවා, මහතෙරුන්ගෙන් පන්සිල් ගෙණ, වැඳ යන්නේ " වහන්සේ, මහමුහුදු නො ඇදහිය හැක්ක නො එක් අන්තරාය ඇත්තේ ය. එ බැවින් අප සඳහන් කරන්නේ ය"යි කියා නැව් නැංගැ. නැව උතුම් ජවයෙන් යන්නේ එක් දිවයිනකට යම්ප්‍රාප්ත වි යැ. මිනිස්සු "පෙරවරු මෙහි බත් කැව මැනැමැ"යි සිතා දවයිනට බටහ. එහි අනික් දෙයෙක් ඇත්තේ නොවෙයි. රන්සඳුන් වනයක් මිස යැ[7] එක් මිනිසෙක් රුකක් වැහැයෙන් ඇන බලා රත්සඳුන් බව දැන "ඇපි ලාහ සඳහා පරමුහුදට යම්හ. මෙයට වැඩි ලාහයෙක් නැති සතරඟුල් පමණ සඳුන් කඩෙක් ලක්ෂයක් විටී. හරණට නිසි බඩු හැරපියා සඳනෙන්[1] පුරම්හ"යි කී ය. "ඉතා මැනැවැ"යි ඔහු සතුටු ව හළ මනා බඩු හැර නැව සඳනෙන් පිරුහැ.

ඒ සඳුන් වනයෙහි අමනුෂ්‍යයෝ දැහැව. "මොවුන් විසින් අපගේ සඳුන් වනය නසන ලද. මොවුන් මරම්"හයි සිතා "මෙහි මැරූ කලැ හැම එක් කුණු රැසෙක් වෙයි. මුහුදු මොවුන්ගේ නැව ගලා පියම්හ"යි කීහු. ඔවුන් නැවට නැඟී මඳක් සැඳින් එහි අමනුෂ්‍යයෝ මහමුහුදු උපැ රළගළ කොට තුමුහු දු හයානක රූප දැක්වූහ. බියපත් මිනිස්සු දු තමන් තමන්ගේ දෙවියන් අයජති. මහතෙරුන් මල් කෙළෙඹි "ම බනෝ[2] මට වහල් වෙත්ව"යි මහතෙරුන් සඳහන් කෙරෙමින් සිටියේ යැ. මහතෙරහු දු එ ම කෙණෙහි අවජනාහු ඔවුන් වසන්පත් බව් දැනැ අහසින් එයට ගියහ. අමනුෂ්‍යයෝ මහතෙරුන් දක්මින් ම "අප වත් හිමියෝ පුණු මහතෙරහු වැඩියහ"යි පහ වූහ. උත්පාතය සන්හින. මහතෙරහු "නො බව. නොබව"යි ඔවුන් අස්වසා "කොයට යාටිහු දැ?"යි[3] පුළුවුත්හ. "වහන්සේ, අපගේ තැනට ම යම්හ"යි කීහු. මහතෙරහු නැව්හි පල[4] ඇක්මැ "මොවුන් කැමති තැනට යේව!"යි ඉටූහ. වෙණෙඳෙෝ තමන්ගේ තැනට ගොස් එපවත් අඹුදරුවන්ට කියා "එවා. මහ තෙරුන් සරණ යම්හ"යි පන්සියෝ ම තමන්ගේ පන්සියක් මාගමුන් හා සමඟ තෙසරණ පිහිටා උපාසක වූහ.

එක්බිති නැවැ බඩු බහා මහතෙරනට කොටස් තබා "වහන්සේ, මේ තොපගේ කොටස ය'යි කීහ. මහතෙරහු "මට වෙන කොටසින් කම් නැති. බුදුන් දුටුවිරුහ දැ?"යි කීහ. "නුදුටුවිරුම්හ. වහන්සේ"යි කීහු. "ඔස; මෙයින් බුදුනට[5] ගඳකිළියක් කරව. එසේ වන්නා හා බුදුන් දක්ව"යි කීහ. ඔහු "ඉති මැනැවු; වහන්සේ"යි එ කොටසිනුදු තමන්ගේ කොටසිනිදු ගඳකිළි කරන්නට පටන් ගත්හු. බුදුහු ආරම්භයෙහි පටන් ගෙණ පරිභොග කළහ. රක්නා මිනිස්සු රෑ බුදුරස් දැකැ "මහානුභාව දෙව් කෙනෙකැයි"යි සිතූහ. උපාසකවරහු බුදුන් වසන ගඳකිළිය ද සඟුන් වසන සෙනස්න ද නිමවා දාන සම්භාර සරහා තබා "වහන්සේ, ඇපි අප විසින් කළ මනා දැ කළම්හ. බුදුන් වහන්සේ වඩනට නුවර ගොස් 'වහන්සේ, වෙණෙඳ ගම්වැස්සෝ දැකැ වැන්දැටියහ. ඔවුන්ගේ මනදොළ පිරෙණු මැනැවැ"යි බුදුන් අයජියහ. බුදුහු ඉවසූ දැ ය. මහතෙරහු තමන් වසන තැනට ම එළඹියහ. බුදුන් අනඳ මහතෙරුන් කැඳවා "අනඳ, සෙට සූනාපරන්ත ජනපදයෙහි වෙණෙඳගම සිඟන්නට යම්හ. තෝ උනුපන්සියක් සඟනට ලහා දෙව"යි වදාළෝ. මහතෙරහු "ඉතා මැනැවු, වහන්සේ"යි සඟනට එපවත් සැළ කොට "අහසින් ඇවිදුනන් ලහා ගන්නේ මැනැවැ"යි කීහ. එ දවස් කොඬදාන මහතෙරහු පළමු ලහා ගත්හ. වෙණෙඳ ගම්වැස්සෝ ද "සෙට බුදුහු වඩිත් ල"යි ගම මැද මඬුවක් කොට උඩ විසිතුරු වියන් බැඳ ග|ｏïි[6] මල්දම් රුවන්දමින් රන්තරු රිදීතරු මිණුතරුයෙන් වියන් සඳා බිම සිවුදැ ගඳින් පිරිබද්ධ ගෙණ මහරහ අසුන් පැන්වූහු. බදුහු උදය ම සිරිරු පිළිදැගිනි කොට ගඳකිළියට වැද පලසමවත් සමවැද වැඩහුන්හු. සක්දෙව් රජුගේ පඬුඇඹුල් සලඅස්න හුණු වි යැ. හේ "මේ කිමෙක හො?"යි අපවනේ බුදුන්ගේ සූනාපරන්ත ජනපදයට ගමන් දැකැ විස්කම් දෙව්පුත්හු කැඳවා "පුත, අද බුදුහු තුන්සියක් යොදුන් තැන් සිඟන්නට වඩිති. පන්සියක් කූටාගාර නිමවා දෙව්රම් දොරටු මුඳුනෙහි සරා තබ"යි කී ය. හේ අවුදු රුවන්මුවා පන්සියක් කූටාගාර මැවී ය. බුදුනට කූටාගරය සතර මුහුණු. දෙඅගසව්වනට දෙමුහුණු. සෙස්සනට එක්මුහුණු. (මෙසෙයින් නිර්මිත කූටාගාරයට)* බුදුහු ගඳකිළියෙන් නික්ම පටිපාටියෙන් සිටි කූටාගාරයන් කෙරෙහි ප්‍රධාන කූටාගාරයට වන්හ. දෙඅගසව්වන් පටන් කොට එකුන් පන්සියක් සඟහුදු කූටාගාරගත වූහ. එක්[7] සිස් කූටාගාරයෙක් වි ය. පන්සියක් කූටාගාරයෝ අහසින් ගියහ බුදුහු අතරමග සච්චබද්ධ නම් පර්වතයකට පැමිණ, කූටාගාර අහස සිටුවා බැස - ඒ පර්වතයෙහි මිසදිට්හ ගත් ජටිලයෙක් මහජනා මිසදිට්හ ගන්වා ලාගයෙහි දු යශස්හි දු අග්‍රප්‍රාප්ත වැ වෙසෙයි. ඔහු ලෙහි ඇතුළුසැළැ පහනක් සෙයින් රාත් බවට උපනිඃශ්‍රය දිසියෙහි - ඔහු දැකැ "මොහුහට ධම් දෙසුව මැනැවැ"යි ගොස් දුලද්[8] බිඳැ ධම් දෙසූහ. හේ දෙසුන් අවසන්හි රාත්වැ එහි හික්ෂු භාවයෙන් පැවිජිවැ සිස්ව ආ කූටාගාරයට වන.

බුදුහු කූටාගාරගත වූ පන්සියක් රාත් සඟුන් හා සමඟ වෙනෙඳගම් ගොස් කූටාගාරයන් අතුරුධන් කොට බෙණෙඳගම් වන්හ. වෙණෙඳෙෝ මඬුයෙහි බුදුපාමොක් සඟුන් පැන්වූ අස්නෙහි වඩා හිඳුවා මහදන් දී බුදුන් මුහුලුඅරම් වැඩූහ. බුදුන් ගඳකිළියට වැද සැතපී වැඩහුන් කල්හි මහාජනයෝ බත් කා පෙහෙ වැ බොහෝ ගඳ මල් ගෙණ බණ අසන්නට අරම් ගියෝ. බුදුහු ධම් දෙසා මහජනා සසරින් මිදූහ. මහත් බුද්ධකොලාහල විය. බුදුන් මහජනාහට වැඩ සඳහා කිහිප දවසක් එහි ම වුසූහ. අරුණු වනාහි දෙව්රම් වෙහෙර මහගඳකිළියැ නැඟුහ. එහි කිහිප දවසක් වාස කොට වෙණෙඳගම්හි වළඳා "තෝ මෙහි ම වාසකරා"යි පුණු මහතෙරුන් නවතා අතුරෙහි නර්මදා නම් හොයෙක් ඇති ඒ හෝ තෙරට වැඩියහ. මෙහි

1. සඳුනෙන්. 2. බැයාණෝ. 3. යටියාදැයි. 4. සළා. 5. ගඳකෙළියක්. 6. ගඳදුම්. * වරහන් ඇතුළෙහි පාඨය අධික ය. 7. එකෙක්. 8. දුලැදු. 9. නර්මදා. 10. දෙයක්

නර්මද[9] නම් නාරජ බුදුන් පෙර මඟට අවුදු නාග භවනයට වඩා ඇරැ තුණුරුවනට මහත් සත්කාර කෙළේ. බුද්හු ඕහට ධම් දෙසා නාග භවනයෙන් නික්මුහු. හේ "වහන්සේ, මා පුදන දැයක්[10] දෙන්නේ ය"යි අයජිය.

බුදුහු කැලණි ගඟ මිණි ඇසි නාරජහට සෙයින් නර්මදා නදිතීරයෙහි පදලස් දැක්වූහු. හේ රළ ආකල මුවහ වෙයි. ගීයකල විවර වෙයි. මහාසත්කාරප්‍රාප්ත වීය. බුද්හු එයින් නික්ම සච්චබද්ධ පර්වතයට ගොස් සච්චබද්ධ මහතෙරනට "තා විසින්

බුදුහු කැලණි ගඟ මිණි ඇසි නාරජහට සෙයින් නර්මදා නදිතීරයෙහි පදලස් දැක්වූහු. හේ රළ ආකල මුවහ වෙයි. ගීයකල විවර වෙයි. මහාසත්කාරප්‍රාප්ත වීය. බුද්හු එයින් නික්ම සච්චබද්ධ පර්වතයට ගොස් සච්චබද්ධ මහතෙරනට "තා විසින් මහාජනයෝ අපාය මඟට පමුණුවන ලදහ. තෝ මෙහි ම වාස කොට ඔවුන්ගේ දුලද් විහිද්වා නිවන් මඟ පිහිටුව"යි වදාළහ. ඔහුද් පුදන්නට නිසි දැයක් ඉල්වූහු. බුදුහු ගනගල් පිටැ අලුත් මැටි කඩෙක්හි එබූ හසක් සෙයින්, පදලස් පෙන්වූහු. එයින් දෙව්රම් වෙහෙරම වැඩියෝ.

මෙසෙයින් බුදුහු තමන් පුරුෂදම්‍යාරථී වන බැවින් සච්චබද්ධ නම් ජටිලයා හා ආදිශබ්දයෙන් ගත් උරුවෙල් කසුබු ඈ ජටිලයනුදු දමා අමාමහ නිවන් පැමිණිවූහු.

ජටිල දමන නම් එකොළොස්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

12. වන පරිච්ඡේදය

තාපස දමනය

බාවරික නම් මහතවුසා[1] දැමූ පරිදි කිසේ ය? යත්:- අතීතයෙහි බරණැස් නුවර වැසි එක් රැක්වඩියෙක්[2] වාස්තු[3]විද්‍යායෙහි ශික්ෂිත වි ය. ඔහු අතැවැස්සෝ සෙළොස් දෙනෙක් වූහ. එකක්[4] එකක්හුගේ දහස් දහස් අතැවැස්සෝ වූහ. මෙසේ ඔහු සොළොස් දහස් සතළොස් දෙනෙක් වූහ. ඔහු හැමදෙන බරණැස නිසා වැටන්නාහු, ගල්පාතට ගොස් රුක් කපා දැව සැසැ, ඒ ඒ ගෙට නිසි කොට වනලෑයෙන්[5] ගෙණ පසුරු බැඳ ගඟින් බරණැසට ඇරැ, රජ කැමැති වීනම්, ඔහුහට එක්බුමු කොටින් හෝ යාවත් සත්බුමු කොටින් හෝ, පහා යොදා දක්වා දෙති. රජ නොකැමැති වී නම්, සේසනට විකුට[6] අඹුදරුවන් පිසිත්. මෙසේ වැටෙමින් සිට වල් ගිය කලැ එක් දවසක් ඇදුරු වඩු "හැම කල් ම වඩුකම් කොට වැටෙන්නට දුක. මහලු කලැ නොදකට හැක්කැ"යි සිතා අතවැසස්නට "දරුයෙනි,[7] මේ දුඹුල් ඈ හර නැති රුක් ගෙණ එව"යි කී ය. ඔහු "මැනැව"යි අළහ. හේ ඒ දඬියෙන් ලිහිණි යක්හු කොට උහුගේ කුසට බැද යන්ත්‍රය පිරී ය. දඬුලිහිණි ගුරුළු රජක්හු සෙයින් අහසට නැඟී වනමුදුනෙහි ඇවිද අතැවැන්සන් පෙරට බට.

එකල්හි ඇදුරුවඩු "දරුයෙනි,[7] මෙබඳු කාෂ්ඨවාහන කොට මුළු දඹදිව රජය ගත හැක්ක. තෙපි දු මෙසේම කරව. රජය හැර ගෙණ වැටෙමහ. වඩුකැමින් වැටෙන්නට දුකැ"යි කී ය. ඔහු එසේම කොට ඇදුරු වඩුහට දැක්වූහ. "දරුයෙනි,[7] කවර රජය ගන්මහ?"යි කී ය. "බරණැස් රජය ගන්මහ"යි කීහ. 'හේ මට නො රිසියෙයි. අප ඒ රජය ගත්කලැ 'බඩුරජ, වඩු යුවරජ' යන දෑ වෙයි. දඹදිව මහතැ. අනික් තැනකට යම්හ"යි අඹුදරුවන් හා සමඟ කාෂ්ඨවාහනයට[8] නැඟී සරහාගත් ආයුධ ඇති වැ හිමවු දසට ගොස් හිමවියෙහි එක්තරා නුවරකට වැද රජහෙි බැස සිටියෝ. ඔහු එහි රජය ගෙණ ඇදුර වඩුවා රජ කළහ. හේ "කාෂ්ඨවාහන රජ"යි පාළවිය. එනුවර ද ඔහු විසින් ගත් වන බැවින් කාෂ්ඨවාහන නුවර නම් විය. එසෙයින්ම සියලු රට දු කාෂ්ඨවානහ රජ නම් වී. එරජ ධැමිටු වි ය. එහෙයින්ම යුව රජ දු ඇමැති තන්හි තුබූ සොළොස් අතැවැස්සො ද ධැමිටි වූහ. රජු විසින් සතර සඟාවතින් සඟරා කරණ ලදු[9]. ඒ රජය ඉතා සමෘද්ධ වි ය. නිරුපද්‍රව වී. නුවර වැස්සෝ ද රට වැස්සෝ ද "භද්‍ර රජකු ලදුම්හ. භද්‍ර රජ පිරිසකුදු ලදුම්හයි"යි රජු කෙරෙහි දු රජ පිරිස් කෙරෙහි දු මමත්ව කොළෝ.

එක් දවසක් මධ්‍යගෙශයෙහි සිට වෙණෙදෝ බඩු ගෙණ කාෂ්ඨවාහන නුවර අවුදු පඬුරු ගෙන ගොස් රජු දුටිහ. රජ "කොහි සිට ආව?"යි කී ය. "බරණැස සිට ආම්හ"යි කීහ. හේ එහි හැම පවත් පිළිවිස "තොපගේ රජු හා මා හා මිත්‍රකම් කරව"යි කී යැ. ඔහු "ඉතා මැනැවැයි"යි ගිවිස්සහ. ඔවුනට සංග්‍රහ කොට, බඩු පෙරළා ඔවුන් යන කල, එසේ ම කියා නඟා යවී ය. ඔහු බරණැස් ගොස් රජහට එපවත් සැළ කළහ. රජ "ඉතා මැනැවයි; කාෂ්ඨවාහන රටැ සිට ආ වෙණෙඳනට අද පටන් ගෙණ සු'වත්[10] හළම්" බෙර

---

1. නම් තවුසා. 2. වැඩියෙක්. වඩුයෙක්. 3. වස්තු. 4. එහි එකක්. 5. මු. වැතලායෙන්. වනලයන්. 6. විකොට. 7. දැරියෙනි. 8. මු. වාහන. 9. ලද්. 10. සුන්වත්, මු. සුක්වත්. 11. මිත්‍රව වැටෙයි. මිත්‍ර යයි. 12. වෙණඳන්ගෙන්. 13. වැනිවීය.

පියෙම් කරවා "කාෂ්ඨවාහන මට මිත්‍ර වේව"යි[11] දෙදෙන නො දැක මිත්‍ර වූහු. කාෂ්ඨවාහන ද "බරණැස සිට ආ වෙණෙඳන්ගේ[12] සුංවත් හළමි". නුවර බෙර පියෙවි කරවී ය. ඔවුනට සංග්‍රහ ද කෙළේ.

එක්බිති බරණැස් මහරජ කාෂ්ඨවාහන රජහට පත් දෙන්නේ "ඉදින් ඒ දනවියැ දක්නට හෝ අසන්නට නිසි කිසි ආශ්වර්යෙන් ඇත් නම්, අප දක්වන්නේ යැ. අස්වන්නේයැ"යි මොවුන් මෙසේ ව්‍යවස්ථා කොට වැටෙන කල්හි එක් දවසක් කාෂ්ඨවාහනයහට ඉතා සියුම් අනැඟි අටපලසෙක් උපන. ලහිරි රස්කලබක් වැනි මැයි[13] මුරුතමල් කලබක් වැනි මැයි. රජ එ දැකැ "ම සබඳ රජහට දී යවුව මැනැවැ"යි සුවරුවන් ලවා අට දළ කරඬුවක් ලියවා එකෙකි කරඬියෙහි එකෙකි පලස තබා පියන් ගන්වා පිටත ලාවට සෙයින් ලාකම් කරවා අට ලාවට අට සුමුගෙක තබා පිළීන් වසා රජ මුද්නෙන් හස්කොට "බරණැස් රජහට දෙව"යි, "මෙ පඬුරු නුවර මැද ඇමැත්තන් පිරිවරාහිඳ බලන්නේ ය"යි පත් දී යවී. ඔහු ගොස් රජහට දුන්හු.

හේ පත් කියවා ඇමැත්තන් රැස් කරවා ගෙණ නුවර මැද රාජාංගණයෙහි හිඳ හස් හැරැ වසුන් හැරැ සුමුග විවර කොට අට ලාවට දැකැ "ම සබඳ ලාවටින් කෙළනා දරුවනට සෙයින් මට ලාවටදී එවූයේ ය"යි රැහැණි ව[1] එක් වටක් තමා හුන් අස්නෙහි පහළ. එකෙණෙහි ලා නැඟී ගියේ. දළකරඬුව විවර වී යැ. ඇතුළත තුබූ පලස දැකැ තුබුවා ද විවර කොට බලනුයේ එ ම සේම දිට. එකෙකි පලසැ දිග සොළොස් හතැ. පලල අට හතැ. පලස් විජහාපී[2]කලැ සියලු රාජාංගණය ලහිරුැරැසින් දිලියෙන්නක් වැනි වීයැ. රජ අක්කැමියන් ගෙන්වා ගෙණ එකෙකි පලසැ මිල බැලවී ය. හැම පලස ම[3] අමුල්‍ය වී.

එකල්හි රජ "පසුව පඬුරු දෙනුවන් විසින් පෙරට වැ දුන් පඬුරට ද්විගුණ කළ මැනැවැයි. ම සබඳහට කුමක් දී යවමී?" සිතී. එසමාහි කසුබු සම්මාසම්බුදුහු උපදැ බරණැස වෙසෙති. එකල්හි රජ " තුණුරුවනට වැඩි අනෙක් උතුම් රුවනෙක් නම් නැති. තුණුරුවන් උපන් බව් ම සබඳ හට කියා යවමී" සිතී. හේ "බුදුහු ලෝකයෙහි උපන්හ; හැම සත්නට වැඩ සඳහා ය. දහම් ලෝකයෙහි උපන; හාම සත්නට සුව[4] සඳහා ය. සඟහු ලොකයෙහි උපන්හ; උතුම් පින්කේ වී ය"යි රන්පතැ දැහිගුලෙන් ලියවා සතුරුවන්මුවා සුමුගෙක තබා, ඒ සුමුග මිණි මුවා සුමුගෙක තබා ඒ සුමුග මරාමිණි මුවා සුමුගෙකැ තබා, ඒ සුමුග පියුම්රාමිණි මුවා සුමුගෙකැ තබා, ඒ සුමුග රන්මුවා සුමුගෙකැ තබා, ඒ සුමුග රිදීමුවා සුමුගෙකැ තබා, ඒ සමුග දළමුවා සුමුගෙකැ තබා, ඒ සුමුග සඳුන්මුවා සුමුගෙකැ තබා, ඒ සුමුග වේවැල්මුවා[5] සුමුගෙකැ තබා, ඒ සුමුග පිළීන් වසා හස් කොට, මඟුල් ඇතු සව්බරණි න් සදා, ඔහු පිට පලග්පන්වා, පලඟ මත්තේ සුමුග තබා, සේසත් නඟා ගඳින් මලින් පුදමින්, පසඟතුරු රැවින් පුද කරවමින්, තියුගී කියවමින්, තමාගේ රාජ්‍ය සීමා දක්වා මඟ සදවා[6], තෙමේ ම ගොස් එහි සිට, හාත්පස රජනට පඬුරු දී "මේ නියායෙන් සත්කාර කොට මේ පඬුරු දී යවන්නේ ය"යි පත් දින. ඒ අසුන් අසා රජහු පෙරමඟට අවුදු කාෂ්ඨවාහනයාගේ රාජ්‍ය සීමා දක්වා පුදමින් ගෙණ ගියෝ.

කාෂ්ඨවාහන රජදු අසා පෙරමඟට අවුදු, එසෙයින් ම පුදමින් නුවරට ඇරැ, ඇමැත්තනුදු නුවර වැස්සනුදු රැස් කරවා ගෙණ, රාජාංගණයෙහි තබා වැසූ පිළීහැරැ සුමුග විවරකොට, එහි තිබූ සඳුන් සුමුග විවර කොට දළ සමුග දැකැ, ක්‍රමයෙන් හැම සුමුගු විවර කොට, රන්පත ගෙණැ කියවා, තුණුරුවන් උපන් බව් දැනැ "ම සබඳ කප්සුවහස්හිදු දිලුබ් බුදුරුවන් පඬුරු දී එවීයැ"යි සතුටු වැ "මා ගොස් බුදුන් දුට මැනැවැ. බණ ඇසුව[7] මැනැවැ"යි සිතා ඇමැත්තන් කැඳවා ගෙණ "තුණුරුවන් ලෝකයෙහි උපන. කුමක් කළ මැනැවැයි"යි කී ය. "මහරජ, තෙපි මෙහිම හිඳුව. ඇප් ගොස් අතුරු දන්මහ"යි සොළොස් දහසක් දෙනා පිරිවරා සොළොස් ඇමැත්තෝ රජු වැඳ "ඉදින් බුදුහු[8] ලොකයෙහි උපන්හු නම්, වටාලා දැකුම් නැති. නොඋපන්හු නම්, එම්හයි" නික්මුනුහු. රජු බෑනෙක් පසු වැ රජු වැඳ "මම ද යෙමි" කී ය. "තෝ බුදුන් උපන හොත්, අවුදු මට කියා" යි කී. හේ "මැනැවැ"යි ගිවිස ගෙණ ගියේ.

ඔහු හැමදෙනම හැම තන්හි එකෙකි රැ වෙසෙමින් බරණැසට පත්හ. ඔවුන් ගොස් නොවදනා තුරු ම බුදුහු පිරිනිවියෝ. ඔහු "බුදුහු කොහිය? කොයට වැඩියහ?"යි වෙහෙර ඇවිදුනාහු[9] සඟුන් දැකැ පුළුවුත්හ. ඔහු බුදුනු පිරිනිවී සේ කීහ. "අහෝ! පිරිහුනුම්හ![10] දුරුකතර ගෙවා අවුදු බුදුන් දක්නා පමණකුදු නො ලදුම්හ"යි වැලැප වැහැස "කිම වහන්සේ, බුදුන් දුන් ඔවා යැ?"යි පුළුවුත්හ. "ඇති උපාසකයෙනි; තෙසරණ පිහිටිය යුත්තේ යැ. පන්සිල් සමාදන් විය යුත්තේ යැ. පෙහෙවස් විසිය යුත්තේ යැ. දන් දිය යුත්තේ යැ. පැවිජි විය යුත්තේ යැ" කීහු.

ඔහු ඒ අසා රජු බෑනා[11] මිස හැමදෙන පැවිජි වූහු. බෑනෙ[12] පරිභෝග ධාතු ගත, පරිභෝගධාතු නම් මහබෝ රුකැ; පාසිවුරු ආදියැ. මේ වනාහි බුදුන්ගේ ඩබරාව දු මහබෝපල දු වනදහම් ධරා සිටි මහතෙර කෙනෙකුදු ගෙණ නික්මැ ක්‍රමයෙන් කාෂ්ඨවාහන නුවරට ගොස් "බුදුහු ලෝකහෙි උපන්හ. පිරිනිවියහ"යි රජහට කියා බුදුන් දුන් ඔවා කී ය. රජ මහතෙරුන් කරා එළඹ බණ අසා වෙහෙරක් කරවා

---

1. හානිවහැම. 2. විජහාපු. 3. අරක්කැමියන්. මු. අයක්කැමියන්. 4. වැඩ. 5. වේවැල්. 6. සදවමින්. 7. අසනු. 8. බුදුන්. 9. ඇවිදුනා. 10. පිරිහිනම්හ. 11. බෑනෙ. 12. බෑනෝ. 13. බමුණු. බමුණුහට. 14. බාවරික. 15. එකක්. 16. මපණෝ. මපියාණෝ. 17. කුමටද මහරජ පැවිජි නොවන්නේ.

දාගබ්මහබෝ පිහිට්වා තුන්සරණැ දු පන්සිලැ දු පිහිටා පෙහෙවස් වෙසෙමින් දන් දෙමින් ආ පමණි න් සිට, දෙව්ලොවැ උපන. ඒ සොළොස් දහසක් පැවිජියෝ ද පුහුදුන්වැ මියැ එ රජහට පිරිවර වැ උපන්හු.

ඔහු එක් බුදතුරක් දෙව්ලොව ගෙවා, අප බුදුන් උපදනා පෙරට දෙව්ලොවින් සැවැ, මහකොසොල් රජුගේ පෙරෙවි බමුණා[13] දරු වැ උපන. නැමින් බාවරි[14] නම් වී යැ. තුන් මහා පුරුෂලක්ෂනයෙකින් උපෙත යැ. තුන් වේදයෙහි පාරයට ගියේ යැ. පියබමුණා ඇවෑමෙන් පෙරෙවිතන් පත. සෙසු සොළොස් දහස්හුදු එම සැවැත් නුවර බමුණු කුලෙහි උපන්හැ. ඔවුන් කෙරෙහි සොළොස් දෙට අතැවැස්සෝ බාවරිහි කෙරෙහි ශිල්ප උගත්හැ. තුබූ සොළොස් දහස්හුදු ඔවුන් කෙරෙහි උගත්තු. මෙසේ ඔහු හැමදෙන පුන දු එක්[15] ම වූහු.

මහකොසොල් රජ මෙළේ. ඔහු පුතු පසේනදී රජහු රජයෙහි පිහිට්වූහ. බාවරි බමුණු ඔහුටද් පුරෝහිත වී. රජ පියා දුන් හොගදු අනෙක් හොගයනුදු ඔහුහට දිනි. ඒ ළදරු කලැ ඔහු කෙරෙහි ශිල්ප උගත්තේ යි. එක්බිති බාවරි බමුණු පැවිජි වියටිවැ රජහට කී ය. "ආචාර්ය, තොප සිටිකලැම බපානෝ[10] සිටියාහුමයැ. පැවිජි නො වව"යි කී ය. "කුමටද? මහරජ, පැවිජි වෙමි[17]. කී ය. රජ වළකන්නට නොහැකි වූයේ "රැයිම්මෙහි දු සවසැදු මා දක්නට නිසි තැන. රජ උයන්හි, පැවිජි වන්නේ ය" යි අයජි යැ. ආචාර්ය සොළොස් දහසක් බමුණු දරු පිරිවර ඇති සොළොස් අතැවැස්සන් හා සමඟ තවුස් පැවිජිව රජ උයන්හි විසී යැ. රජ සතර පසයෙන් උපස්ථාන කෙරෙයි. රැයිම් මෙහිදු සවසැදු ගොස් දක්කි.

එක් දවසක් අතැවැස්සො "ආචාර්ය, නුවර වෙත වාස මහාපරිරොධ ය. නිරාකුල තැනකට යම්හයි; පැවිජියනට ගැඹුරු වල් නිස්සැ"යි කීහ. ආචාර්ය 'මැනැවැ'යි ගිවිස රජහට කී ය. රජ තුන්යලක් කියා වළකන්නට නොහැකි වූයේ දෙඇමැත්න්හට දෙලක්ෂයක් දී "යම් තැනෙක්හි තවුසෝ විසියටි වූහු නම් එහි ආශ්‍රම පදයක් කොට දෙව"යි යෙදී ආචාර්ය සොළොස් දහසක් ජටිලයන් පිරිවරා පස් පස් යන ඇමැත්තන් ඇතිවැ උතුරු දනව්යෙන් දකුණු දනව් බලා ගොස් අස්සක නම් මූලක නම් දෙ රදුන්ගේ දෙරට ගෝදාවරී හෝ මැද තුන්යොදුන් ගිවුළු වනයෙහි සරහංගාදීන් වුසූ පියෙස් දැකැ "මේ පෙරැ තවුසන් වුසූ පියසෙක් වන. පැවිජියනට නිස්සැ"යි ඇමැත්තනට කී යැ. ඇමැත්තෝ බිම් ගන්නට[1] අස්සක රජහට ලක්ෂයක් දුන්හ. මූලක රජහට ලක්ෂයක් දුන්හු. උහු එයින් දුන්හැ. දෙරටින් අනෙක් දෙයොජනක් තැන් දු දුන්හු. මෙසේ දෙරදුන් දුන් දෙරට මැද පස් යොජනක් පමණ තන් වී. ඇමැත්තෝ එහි ආශ්‍රමපද කරවා, සැවැත් නුවර යවා යළිදු ධන ගෙන්වා ගෙණ ගොදුරුකම් පිහිට්වා දී ගියෝ.

තවුසෝ වනයෙහි කඳුමුලු[2] ඵලයෙන් හා කෙණෙයි අහරින් යපෙති. එගමැ කෙළෙඹියෝ බදුකරවුවරින් ලක්ෂයක් ධන නඟාගෙණ අස්සක රජු කරා ගෙණ ගියහ. හේ "මම නොගන්මි. ආචාර්යහට දෙව"යි කී ය. ආචාර්ය ද නොගෙණ දන් දින්. හේ මෙසේ හවුරුදු හවුරුදු පතා දන් දෙන්නේ එක් හවුරුද්දක් මහදන් දී ගැමින් නික්මැ ආශ්‍රමපදයට ගොස් පන්සල වැඳැ දන් අවජමින් හුන්නේ යි.

එකල්හි ළදැරි බැමිණි යක් "බමුණ, මම නිත්තෙන් තාගේ ගෙහි මෙහෙ නො කට[3] හෙමි. එම්බල, බාවරි බමුණු හවුරුදු පතා ලක්ෂයක්[4] දන් දෙයි. තෝ ගොස් පන්සියක් ඉල්වා ගෙණ මට දැසක ගෙණ එ"යි සැමියා නඟා යවූ. බමුණු බාවරිම්හ තවුසා කරා ගොස් "පන්සියක් දෙ"යි කී යැ. "ඇති දැ හැම දන් දින්මි. මාගේ පන්සියෙක් ඇත්තේ නො වෙයි. හදහා"යි කී ය. බමුණු "ඉදින් තෝ කියතුද් ධන නොදෙහි නම්, සත්වන දවස් තා හිස් සත්කඩක් කොට පළාපියමි" කියා, එවැනි විධියක් තමා නොදනිතුද් බවාපියටි[5] වැ ගොම[6] වනමල් කුසතණ ආද වෙලෙවි වැ ගෙණ ගොස් බාවරිගේ පන්සල් දොරට ඇරැ, ගොමයන් මඬුල්ලක් කොට, එහි මල් හිසැ ලා, තණ අතුට[7] දියෙන් දෙවා[8], සත්පියවරක් තැනට ගොස්, බාවරිහි හිස සත්කඩක් වී පැළේව"යි ඇසෙන සේ කියා ජප කරණ වන් වැ තොල් සලසලා හුන්නේ යැ. මහතවුස් "සැබෑවැ"යි සතා බියපත්වී.

එකල්හි ආශ්‍රමපදයෙහි දේවතා බාවරිහිගේ දුක් දොම්නස් දැකැ කරුණායෙන් උහු කරා එළඹ "මහතවුස, හේ මුදුන් නො ද දන්නි. මුඳුන් පළනසේ නො ද දන්නී. ධන කැමැති කුහකයෙකැ"යි කිව. තෝ මුඳුනුදු මුඳුන් පළන සේ දු දන්හි?"යි කී ය. "මම් ඒ නොදන්මි. එවැනි නුවණෙක් මට නැති" කිව. "කවරහ ඒ දන්නාහු?"යි කී ය. බුදුන් එකුන්තිස් හැවිරිදි කල්හි නික්මුනු බාවරි බමුණු ගෝදාවරී තීරයෙහි වසන අටහවුරුද්දක් ඉකුත් කල්හි ලෝකයෙහි බුදුහු උපන්හු. බුදුන් උපන් පරිදි දක්වන දෙව්දු "ඔකා රජහු මුනුබුරෙක්[10] සිද්ධත් කුමර කිඹුල්වත් නුවරින් නික්මැ බුදුවැ ලෝකයෙහි ධම් දෙසයි. තෝ ගොස් උහු පුළුවුස. හේ තට කිය"යි කිව. 'බුදුහු' යන බස් අසත්ම බමුණාට ශොක නැති වී ය. විපුල ප්‍රීති ඇති වී. හේ සතුටු සොම්නස් වැ "බුදුන් කොහි වෙසෙති? කොයට ගොස් දක්මහ"යි කී ය. "සැවැත් නුවර වෙසෙති"යි කියා අතුරුධන් වුව.

---

1. නගන්නට. 2. මුල. 3. නොකොට. 4. ධනලක්ෂයක්. 5. බාවාරියටි මු. බාවාරි මැරියටි. 6. හෝම. 7. අතොට. 6. කමඬායෙහි. 9. එව-හැම. 10. මුනුඹුරෙක්. 11. දිලුබ්භ. දිලුබුහ. 12. තෙපලෙන්.

එක්බිති එ තවුස් අතැවැස්සන් කැඳවා "බුදුහු ලෝකයෙහි දිලිබ්හ[11] දැන් බුදු කෙනෙක් උපන්හු ල. තෙපී වහා සැවැත් නුවර ගොස් අතුරුධන්ව"යි කී ය. "ඔවුන් දැකැ 'බුදුහු' යනු කිසේ දන්මහ?"යි කීහ. දෙතිස්මහපුරිස් ලකුණු වේදයෙහි ආයේ යැ. ඒ මහපුරිස් ලකුණු යමක්හට ඇද්ද, හේ ගිහිගෙයි සිටියේ සක්විති රජ වෙයි. පැවිජි වී නම්, බුදු වෙයි. තෙපි මාගේ වයසුදු ගොතදු ලක්ෂණ දු උගත්ගතුදු මාගේ ශිෂ්‍යයනුදු මුඳුනුදු මුඳුන්පැළුමුදු සිතින් පුළුවුස්ව. ඉදින් හේ බුදු වී නම්, තොප සිතින් පුළුවුත් පැන තෙපුලෙන්[12] විසජ"යි කී ය. බාවරි මහතවුසා තෙපුල් අසා සොළොස් බමුණෝ, කසුබු සම්මාසම්බුදුන් සස්නෙහි පැවිජිවැ සිල් රැකී සොළොස් දහසක් බමුණන් පිරිවරා, ඔහු වැඳ පැදකුණු කොට, දළමඬුලු අඳුන් දිවිසමින් සැරහී, උතුරු දෙස බලා නික්මුනුහු. එයින් කීහ:-

"බාවරිස්ස වචො සුත්වා - සිස්සා සොළස බ්‍රාහ්මණා,
අජිතො තිස්සමෙත්තෙයෝ‍යා - පුණ්ණකො අථ මෙත්තගූ.
ධොතකො උපසීවො ච - නන්දො ච අථ හෙමකො,
තොදෙය්‍යකප්ප දුභයො - ජතුකණ්ණි ච පණ්ඩිතො.
භද්‍රාවුධො උදයො ච - පොසාලො චාපි බ්‍රාහ්මණො,
මොඝරාජ ච මෙධාවි - පිංගියො ච මහඉසි
පච්චෙකණි නො සබ්බෙ - සබ්බ ලොකස්ස විස්සුතා,
ඣායි ඣානරතා ධීරා - පුබ්බවාසනවාසිතා,
බාවරිං අභිවාදෙත්වා - කත්වා ච නං පදක්ඛිණං,
ජටාජිනධරා සබ්බෙ - පක්කාමුමුත්තරාමුඛා"යි.

එයින් මූලක නම් නුවරට ගියහ. එයින් අස්සක නම් නුවරට ගියහ. එයින් මාහිස්සතී නම්, උජ්ජයිනී නම්, ගොධිපුර නම්, විදිසා නම්, වල් සැවැත් නම්, කොසඹෑ නම් නුවරට ගියහ. එයින් සාකෙත පුරයට ගියෝ. එයට යන්නා හා ඔවුන්ගේ සයොජුන් පමණ පිරිස් වී, එකල්හි බුදුහු "බාවරිහිගේ ශිෂ්‍යයෝ මහපිරිස් ගෙණැ එති. තව ඔවුන්ගේ ඉඳුරෝ නො පිරිපැසුනහ. මේ දෙශය ද සැප නොවෙයි. මගධරට පහණ උනට සැපැයැ. එහි හිඳැ ධම් දෙසන කල බොහෝ දෙනාහට අභිසමය වෙයි. හැම නුවරටම වැදැ එනකල බොහෝ දෙනා හා සමඟ එනු වෙතී" මහසඟුන් පිරිවරා සැවැත් නුවරින් නික්මැ දනවු සැරිසරමින් රජගහ නුවර වැඩියෝ. ඔහු හැම දෙනෙ ම සැවැත් නුවර අවුදු වෙහෙර වැද "බුදුහු කවරහ? කොහිය, බුදුහු හෝ?"යි සොයමින් යන්නාහු ගඳකිළි[1] දොරට ගොස් බුදුන් පද ලස් දැක සව්නේ දන්නා බුදුන් පරිදි දත්හු. බුදුහු ක්‍රමයෙන්, සෙතව්‍යා නුවර, කිඹුල්වත් නුවර, කිසානාරා නුවර, පාවා නුවර, භොග නුවර, විශාලා නුවර, රජගහා නුවර ගොස් රමණි පාණසැ වෙහෙර වැඩියෝ හේ පෙරැ මහත් ගල්පිටෙක්හි වූ දෙවොලක බුදුන් උපන්කලැ වෙහෙර වී ය. එ ම නම් වී.

තවුසෝ ද එම විගස සැවැත් නුවරින් නික්මැ හැම නුවර වැදැ පුළුවුස්මින් වෙලෙවි වැ බුදුන් අනුව යන්නාහු. පස්වරු වැඩි මගගෙණැ පෙරවරු යන්නාහු, පෙරවරු වැඩි මඟ ගෙණැ පස්වරු යන්නාහු, පාණසැ පැමිණ "බුදුහුම්හිය" යනු අසා සිහිල්පැන් ලද් පිපාසිතයක්හු සෙයින් මහාභොගලද් වෙණෙඳක්හු සෙයින්, ගිම්න් කලකිරී[2] සිහිල් සෙවන ලද් මඟයක්හු සෙයින්, සොම්නස් වැ එ ගලට නැඟියෝ. එයින් කීහ:-

"තයිතොව උදකං සීතං - මහාලාභංච වාණි ජො,
ඡායාං සම්මාහිතත්තොව - තුසිතා පබ්බතරුහුං"යි.

එකල්හි බුදුහු පාණසැතන්හි සක්දෙව් රජහු මැවූ රුවන් මඬියෙහි සේසතින් සැදි රුවන් පලඟ මතුයෙහි සඟපිරිවරා සවණක්රස් විහිදුවමින් වැඩ හිඳ මියුරු සරයෙන් ධම් දෙසත් එයින් කීː-

"භගවා ච තස්මිං සමයෙ - භක්ඛුසංඝපුරක්ඛතො,
භික්ඛුනං ධම්මං දෙසෙති - සීහො'ඡ නදතී වනෙ,,යි.

එසඳ තවුසෝ ගොස් බුදුන් දැකැ සතුටු වැ පිරිවැරුහු. ඔවුන් අනුවැ ඒ ඒ රටින් ආ මිනිස් පිරිස්[3] බුදුනට ම පිරිවර වී. එ දවස් බුදුන් පෙරටද් පිටිපසද් දකුණත්පසද් වමත්පසද් සයොජුන් සයොජුන් පමණ පිරිස් වී ය. අයම්විතරෙහි දොළොස් යොජුන් වි ය. වටා සතිස්යොජුන් වී. එපිරිස් මැද බාවරි මහතවුසා අතැවැසි සොළොස් බමුණන් කෙරෙහි දෙටඅතැවැසි අජිතමාණව, බුදුන් විසින් කරණ ලද සාමීචි ඇති වැ තෙමේ ද බුදුනට පිළිසථර කොට එකත්පස්වැ සිටැ බලනුයේ, පණුරැසි පෙහෝදවස්[4] සොළොස් කලායෙන් පිරිහුන්[5] සඳක් සෙයින් බුදුන් දෙතිස්මහපුරිස් ලකුණෙන් පිරිහුන්[5] සේ දැකැ සතුටු වැ, මනසින් පැන පුළුවුස්නේ "අප ආචාර්යාගේ වයස් කියව. ගොත් කියව. ලකුණු කියව. උහු උගත් ගත් කියව. උහුගේ ශිෂ්‍යයන් කියව"යි සිතී. එකලැ බුදුහු "තාගේ බමුණු එක්සිය විසිහැවිරිද්දැ. ගොතින් ප්‍රවරයා මුනුබුරු වන බැවින් ප්‍රාවරි ය. ලෝකයෝ 'බාවරි'ය යෙති. උහුට තුන් මහපුරුෂ ලක්ෂණයෙක් ඇති. ත්‍රිවෙදයෙහි පාරයට ගියේ යැ. පියොවින් අසල වූ නුවණ මඳ පන්සියක් දරුවනට වේද කිය"යි වදාළෝ.

1. ගඳකෙළි. 2. මු. ගිම්කැ පිරි. 3. පිවරත්. 4. පණු (ණ) රැසිපොහොය. 5. පිරිපුන්. 6. බත්හු. 7. පැළමැයි.

උහුගේ තුන් මහාපුරුෂ ලක්ෂනයෝ කවරහ?”යි සිතින් පිළිවිත්. “තමා දිවින් මුහුණ වසයි. නළල උණුලොම් ඇති. උහුගේ අංගජාතය ඇතුළත ගොස් සැඟවෙ”යි වදාළෝ. මෙසේ ඔහු මනසින් පුළුවුත් පැන වචසින් විසජූ කල්හි සතිස්යොදුන් පිරිස්වැසියෝ අසා “කවරදෙවියෙක් බඹෙක් මෙසේ විසජනුයෙක් වී?”යි සාධුකාර දී ගුගුරා මුඳුනෙහි ඇඳිලි බන්හු[6]. මෙසේ පස් පැනයක් බුදුන් විසජූ කල්හි තුබූ දෙපැනය පුළුවුස්නේ “අපගේ ආචාර්ය මුඳුනුදු මුඳුන් පැළුමුදු පුළුවුස්සී. ඒ කිවය”යි සිතී. “අවිජ්ජා සංසාරයැ හිස් වන බැවින් මුඳුනැ. රාත්මඟ නුවණි න් ඇය කැඩෙන බැවින් විදයා මුඳුන් පැළුමැ”යි[7] වදාළෝ.

එකල්හි අජිතමාණව පැන විසජන් අසා ප්‍රීතීන් මත්[8] වැ අඳුන්දිවි සම් එකස් කොට ලා “ බාවාරි බමුණු සතුටු සොම්නස් ව ශිෂ්‍යයන් හා සමඟ හවත්හු පැ වඳී”යි ආචාර්යා වැඳමෙන් බුදුන් පාවිට හිස් තබා වැන්ද බුදුහු උහුගේ ආචාර්යාට දු උහුට දු ආවඩන්නාහු-

“සුඛිතො බාවරි හොතු - සහ සිස්සෙහි බ්‍රාහ්මණො,
ත්වඤ්චාපි සුඛිතො හොගි - චිරංජිවාහි මාණව”යි

වදාළහ. ඉක්බිති පැන පුළුවුස්නට අවසර ඉල්වූ කල්හි “බාවරිහිගේ වුව මැනැමය. තොප හැම දෙනාගේ වුව මැනැ ම ය. යම් සංසයක් පුළුවුස්ව”යි සර්වඥ ප්‍රචාරණයෙන් පැවරූහු. බුදුන් අවසර දුන් කල්හි අජිත මාණව වැඳ එකත්පස්ව හිඳ පැන පිළිවිත්. “කෙනස්සු නිවුතො ලොකො” යනාදීන් ඔහු පැන පුළුවුත් පරිද දු “අවිජ්ජාය නිවුතො ලොකො” යනාදීන් බුදුන් පැන විසජූ පරිදි දු සුත්තනිපාතයෙහි පාරානසුතින් දන්නේ යැ. දෙසුන් අවසන්හි අජිත මාණව තමා අතැවැසි දහසත්[1] හා සමඟ රාත්වී යැ. සෙසු නොඑක් දහස් මිනිස්හුදු අධිගම කොළෝ. රාත් වත්ම අජිත මාණවයාගේ හා අතැවැස්සන්ගේ තවුස් පිරිකර අතුරුධන් වී යැ. හැමදෙනම ඍද්ධිමය පාත්‍රචීවරධරවැ දෙඅඟ-ල් පමණ කෙහෙ ඇති වැ එහි භික්ෂුභාවයෙන් පැවිජි වැ බුදුන් වඳිමින් බදැඳිලි වැ හුන්හු.

එක්බිති මොඝරාජ පැන පුළුවුස්නට වන. බුදුහු උහුගේ ඉඳුරන් පරිපාකයට නොගිය බව් දැනැ “තෝ සිට, අනෙකෙක් පැන පුළුවුසීව”යි[2] වදාළෝ. එකල්හි තිස්සමෙත්තෙය්‍ය නම් මණෙවු[3] පැන පිළිවිත්. “කො'ධ සන්තුසිතො ලොකෙ” යනාදීන් උග්‍ර පැන පුළුවුත් පරිදිදු බුදුන් “කාමෙසු බ්‍රහ්මචරියවා” යනාදින් පැන විසජූ පරිදි දු එම සුතින් දන්නේ යැ. දෙසුන් අවසන්හි මෙයිදු ඇතැවැසි දහසු දු[1] හා සමඟ රාත් වි යැ. සෙසු නොඑක් දහස් මිනිස්සු දු අධිගම කොළෝ රාත් වෙමින්මැ ඔහු හැමදෙනෙ පළමු නියායෙන් එහි භික්ෂුභාවයෙන් පැවිජිවැ බුදුන් වඳිමින් මැ බදැඳිලි වැ හුන්හු.

එක්බිති පුණ්ණක නම් මණෙවු[3] බුදුන් පෙර සේම මොඝරාජයා පැන පුළුවුස්නට වන්නහු පිළිබැහූ කල්හි, පැන පිළිවිත්. “අනෙජං මූලදස්සාවිං” යනාදින් ඔහු පැන පුළුවුත් පරිදි දු “යෙකෙචි ඉසයො මනුජා” යනාදින් බුදුන් පැන විසජූ පරිදි දු එම සුතින් දන්නේ යැ. දෙසූ අවසන් හි න්මෙයිදු ඇතවැසි දහසුත්[4] හා සමඟ රාත් වි යැ. සෙසු නො එක්දහස් මිනිස්හු දු අධිගම කොළෝ. රාත් වෙමින්ම ඔහු හැමදෙනෙ[5] පෙර සේ ම එහි භික්ෂු භාවයෙන් පැවිජි වැ බුදුන් වඳිමින් බදැඳිලි වැ හුන්හු.

මේ නියායෙන් මෙත්තගු නම්, ධොතක නම්, උපසීව නම්, නන්ද නම් හෙමක නම්, තොදෙය්‍ය නම්, කප්ප නම්, ජතුකණ්ණි නම්, භද්‍රාවුධ නම්, උදය නම්, පොසාල නම්, මේ එකොළොස් දෙනා දු පැන පුළුවුත් කල්හි බුදුහු පැන විසජූහු. මොහු තමන් තමන් අතැවැසි දහස් දහසුත්[4] හා සමඟ රාත් වැ එහි භික්ෂු භවයයෙන් පැවිජි වැ බුදුන් වැඳ බදැඳිලි වැ හුන්හු.

එක්බිති මොඝරාජ “වහන්සේ, මම් දෙයලක් පැන පිළිවිස් සැටි ව අවසර ගෙණ භවත්හු විසින් ප්‍රතික්ෂිප්ත වීමි. 'මේ තුන්වනවර පුළුවුත්කල කියති, යනු ගෝදාවරී තීරයෙහි ලා ම ඇසීමි දැන් කලි වදාළ මැනැවැ”යි පැන පිළිවිත. බුදුහු උහුගේ ඉඳුරන් පිරිපැසුනු බව් දැන ගිවිස්සහ. “කථං ලොකං අවෙක්ඛන්තං මච්චුරාජා න පස්සති” යනාදින් උහු පැන පුළුවුත් පරිදිදු “සුඤ්ඤතො ලොකං අවෙක්ඛස්සු” යනාදින් බුදුන් පැන විසජූ පිරිදි දු එම සුතින් දන්නේ යැ. දෙසුන් අවසන්හි මෙයිදු අතැවැසි දහසුත්[4] හා සමඟ රාත් වි යැ. සෙසු නො එක්දහස් මිනිස්සු දු අධිගම කළහ. රාත් වෙමින්ම ඔහු හැම දෙනෙ[5] පෙර සේම එහි භික්ෂු භාවයෙන් පැවිජිවැ බුදුන් වඳිමින් බදැඳිලි වැ හුන්හු.

එක්බිති එක්සිය විසිහැවිරිදි පිංගිය නම් බමුණු සොළොස් වනුව බුදුන් පැන පිළිවිත. “ ජිණ්ණො හමස්මි අබලො විවණ්ණො” යනාදීන් ඔහු පැන පුළුවුත් පරිදි දු 'දිස්වාන රූපෙසු විහඤ්ඤමානෙ” යනාදීන් බුදුන් පැන විසජූ පරිදි දු එම සුතින් දන්නේ ය. දෙසුන් අවසන්හි පිංගි බමුණු අනගැමි වී යැ. හේ අතරතුරෙහි “ම මයිල් බාවරි බමුණු මේ විසිතුරු ප්‍රශ්න ව්‍යාකරණ අසනු නොලද' යන සෙනෙහෙන් වික්ෂිප්ත වැ රාත් නො වී. ඔහු අතැවැසි දහස වූ කලි රාත් වූහු. පිංගිය බමුණා හා ඔහු අතැවැස්සන්ගේ තවුස් පිරිකර අතුරුධන් වී. හැමදෙනෙ[6] මැ ඍද්ධිමය පාත්‍ර චීවරධර වැ දෙඅඟුල් පමණ කෙහෙ ඇති වැ, එහි භික්ෂු භාවයෙන් පැවිජි වැ බුදුන් පිරිවැරූහු.

1. දහසුන්. 2. පුළුවුස්වයි. 3. මණවු. 4. දහසුන්. 5. දෙන ම. 6. හැම දෙනෙ. 7. සතන්හි. 8. සංසාරයාගේ.

මෙසේ බුදුන් මගධරට පහණසෑතන්හි[7] වැඩහිඳැ බාවරි මහතවුසා අතැවැසි දහස් දහස් පිරිවර ඇති සොළොස් මහතවුසන් පුළුවුත් පැන විසජා පාරාගණසුත දෙසූ දවස් සොළොස් දහසක් තවුසෝ රාත් වූහ. තුදුස්කෙළක් දෙව්මිනිස්හු සෝවාන් සෙදගැමි අනගැමි වූහු. එයින් කීහ:-

"තතො පාසාණකෙ රම්මෙ - පාරායණසමාගමේ,
අමතං පායයී බුද්ධො - චුද්දස පාණකොටියො"යි.

දම්දෙසුන් නිමි කල ඒ ඒ රට සිටැ, තවුසන් අනුව ආ මිනිස්සු බුදුන්ගේ ආනුභාවයෙන් තමන් තමන්ගේ ගම්නියම්ගම් ආදියට පැමිණුනුහු. බුද්හු සොළොස් දහසුන් හා සමඟ නොඑක් දහස් සඟපිරිස් පරිවරා සැවැත් නුවර මැ වැඩියෝ. එහි සිට පිංගිය මහතෙරහු බුදුන් වැඳැ "වහන්සේ, මම් බාවරි මහතවුසාට බුදුන් උපන් පරිදි අවුදු කියම්යි පිළිණ කොට ආයෙමි" සැළ කළහ. බුදුහු අනුදත්හ. ඔහු චිත්තගතීන් ගොදාවරී තීරයට ගොස් පාදගතීන් ආශ්‍රපදයට ගියෝ.

එකල්හි බාවරි පෙරමඟ බලබලා හුන්නේ යැ. ඔවුන් දුරැ තවුස් වෙස් හැරැ මහණ වෙසින් එනුවන් දැකැ, බුදුන් ලෝකයෙහි උපන් බව් දැනැ, අවුදු වන්කලැ "කිම, පිංගිය, බුදුහු ලෝකයෙහි උපන්හ?"යි පිළිවිත. "බුදුහු උපන්හ. පහණ සෑතන්හි[7] වැඩ හිඳ අපට ධම් දෙසූහ. එ දහම් තට දෙසන්නට ආමී" කී ය. එකල්හි බාවරි බමුණු මහත් සත්කාර කොට සහපිරිවරින් ඔවුන් පුදා අසුන් පැන්වී යැ. එහි වැඩ හිඳැ පිංගිය මහතෙරහු, තමන් ගොස් බුදුන් දුටු සොම්නසින්, වචසින් මනසින් පැන පුළුවුත් සේ කියා, තමා බුදුන් කෙරේ ඇසූ නියායෙන්, අපාරවූ සංසාර සාගරයාගේ[2] නිර්වාණ පාරයට පමුණු වන්නෙන් පාරායන නම් ලදු සුත දෙසූහැ. දෙසා "යම් සේ ලිහිණි යෙක් කුඩා වනයක් පියා ගොස් මහත් මධුර ඵලහරිති වනයෙක්හි අවුදු වෙසේ ද, එසෙයින්මැ මම මඳනුවණ ඇති තා වැන්නන් පියා මහත් උදකරාශි ඇති අනුතත්දහතළයට පත් හස්රජක්හු සෙයින් සවනේ දන්නා බුදුන් කරා ප්‍රාප්ත වීමි. රෑ දාවල් බුදුන් කෙරෙන් මොහොතෙක්හි දු වියෝ නොව ගිය ගිය දසායෙහි ඇසින් දක්නහු සෙමයින් සිතින් බුදුන් දැක වැඳ වැඳ වෙසෙමී" කීහු. එසඳ බුදුහු පිංගිය මහතෙරුන් හා බාවරිහිගේ ඉඳුරන් පිරිපසුනු බව් දැන සැවැත් නුවරැ සිට රන්වන් රස්කලබක් වුහුට්හ. පිංගය මහතෙරහු බාවරි මහතවුසාට බුදුගුණ කියමින් හුන්නාහු බුදුරජ දැකැ "මේ කිම හො?"යි බලන්නාහු, බුදුන් ගමන් පෙරට සිටියවුන් පැණෙනුවන් දැකැ "බුදුහු වැඩියහ" යි කීහු. බමුණු හුනස්නෙන් නැඟී බදැඳිලිවැ සිටියේ යැ. බුදුහු රස් පතුරුවා බමුණුහට තමන් දක්වා "යථා අහු වක්කලි මුත්තසද්ධො" යනිදීන් සිවුපැද ගයක් වදාළහ. දෙසුන් අවසන්හි පිංගිය මහතෙරහු රාත් වූහ. බාවරි මහතවුසා අනගැමි වි ය. ඔහු අතැවැසි පන්සියක් බමුණු දරුවෝ සෝවාන් වූහු.

මේ සෙයින් බුදුහු තමන් පුරිසදම්මසාරථී වන බැවින් බාවරි මහතවුසා ද ඔහු අතැවැසි සොළොස් දහස් සොළොස් තවුසනුදු බමුණු දරුවන් පන්සියනුදු, 'ආදි' ශබ්දයෙන් ගත් අග්ගිදත්තාදි තාපසයනුදු දමා අමාමහ නිවන් පැමිණි වූහු.

තාපස දමන නම් දොළොස්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

13. වන පරිච්ඡේදය

භික්ෂු දමනය

ශාක්‍ය රජුන් හා කොලිය රජුහු කිඹුල්වත් නුවර හා කොලිය නුවර හා දෙ අතුරෙහි රොහිණි නම් ගඟක් එක් අවුණෙන්[1] බඳවා බොහෝ ගොයම් කරවති. පොසොන් මසැ ගොයම් මියන කලැ දෙනුවර වැස්සන්ගේ ගොවීහි රැස්වූහ. කොලිය නුවර වැස්සෝ "මෙදිය දෙතනට ගෙණයන කල තොපට අපට නො සෑහෙයි. අපගේ ගොයම් එක දියවරින් එයි. දිය අපට දෙව"යි කීහ. කිඹුල්වත් නුවර වැස්සෝ ද "තොපදින්[2] මැඩුම් කොටගේ පුරා තුබූකල ඇපි රත්රන් නිල්මිණි , කහවුණු ගෙණ මලුපැස් තණ තොප ගෙදොර ඇවිදුනට යමෝද? අපගේ ගොයම් එක දියවරින් එයි ඇපිදු නොදෙම්හ"යි කීය. ඔවු දු "ඇපි නො දෙම්හයි" යි කීහු.

මෙසේ කලහ වැඩි කල්හි එකෙක් නැඟී එකක්හු පහළ හෙ ද නැඟී අනෙකක්හු පහළ. මෙසේ ඔවුනොවුන් පැහැර රජකුලන්ගේ ජන්ම සටා බිටා බිණූහු. කොලිය නුවර වැසි ගොවීහි "තෙපි කිඹුල්වත් වැසි රජුන් ගෙණ ගර්ජනා කරව[3]. යම් කෙනෙක් බලුසිගල් ආදීන් සෙයින් තමන් තමන් හොත් කුසැහොත් අඟනන් හ ාවාස කොළෝ ද, ඔවුන්ගේ ඇත්අස්හු දු ඵලකායුධයෝ ද අපට කුම් කෙරෙතී?" කීහු කිඹුල්වත් නුවර වැසි ගොවීහි "තෙපි කුෂ්ඨීන් දරුවන් ගෙණ ගර්ජනා කරව. යම් කෙනෙක් නිවහලු ව තිරිසන් ගතියැ සතුන් සෙයින් බුහුරුරුක්හි වුසූහු ද, ඔවුන්ගේ ඇත් අස්හුද් ඵලකායුධයෝද් අපට කුම් කෙරෙති?" කීහු.

ඔහු ගොස් එක්ම්හි යුතු ඇමැත්තනට කීහ. ඇමැත්තෝ හා වාස කළවුන්ගේ බල[3] දක්වම්හ"යි යුද්ධයට සැරහී නික්මුනුහු. කොලිය රජහුදු 'බුහුරුරුකැ වුසුවන්ගේ බල [3] දක්වම්හ"යි යුද්ධයට සන්නද්ධ ව

---

1. අවුණක්. 2. තෙදින්. 3. කෙරෙහි. 3. බැල. 4. නික්මුනු. 5. සිළුමිණි ක්. 6. බන්දහ. 7. ආවම්හ. 8. කළෝ.

නික්මුනුදු එකල්හි බුදුහු සැවැත් නුවර නිසා දෙවරම්හි වැඩවසනුවෝ, අලුයම්හි මහකුළුණු සමවතින් නැඟී මුළුලෝ බලනුවෝ, මොවුන් යුද්ධයට නික්මෙන[4] සේ දුටුහු දැකැ "මා ගිය කලැ මෙ කලහ සන්සිඳී හොයි? නො සන්සිඳී හො?"යි බලනුවෝ "මම එයට ගොස් කලහ සන්සිඳුවනු සඳහා ධම් දෙසමි. දෙසුන් අසා සමඟවු දෙනුවර වැස්සෝ පන්සියක් රජකුමරුවන් දෙති. මම ඔවුන් පැවිජි කෙරෙමි. මහත් සමාගම වෙ"යි සනිටුහන් කොට, පෙරවරු අහරකිස සාහා පස්වරු ගඳකිළින් නික්මැ, ඔවුන් යුද්ධසන්නද්ධ වැ නික්මුනු වේලෙහි, යම් කෙනෙක්නට නො කියා තුමුහ ම පා සිවුරු ගෙණ ගොස් දෙ සෙනඟ මැද අහස පලක් බැඳ සවණක්රස් විහිදුවමින් වැඩහුන්හු.

කිඹුල්වත් නුවර වැස්සෝ බුදුන් දකිමින් ම "අප සැහැ රජ කුලට පිළිමණක්[5] බඳු බුදුහු වැඩියහ. මේ කලහය දුටු බඳහ[6] දැන් වූ කල අප අනුන් වෙරැ සැත් නො පැහැර විය හැක්කැ. කොලිය නුවර වැස්සන් අප මරත් මැනෑ ම ය. පිසත් මැනෑ ම ය"යි ආයුධ දමා පියා සිටියෝ කොලිය නුවර වැස්සෝ ද එසේම සිතා ගත් ආයුධ හැරපියා සිටියෝ. එකල්හි බුදුහු ආසින් බැස, රමණී රෝහිණී ගඟ වැලිපිටු මත්තේ පැන්වූ අස්නෙහි, නිරූපම බුදු සිරින් වොරජමන් වැඩැහුන්හු. දෙනුවර රජහු දු බුදුන් වැඳ පිරිවරා හුන්හු. එකල්හි බුදුහු දනුතුදු හොත් "කුමට ආව? මහරජිනි"යි පුළුවුත්හ. "වහන්සේ, ගඟ කෙළනට නො ද ආම්හ[7] වන කෙළනට ගල් කෙළනට නො ද ආම්හ. මෙ තැන්හි සංග්‍රාමයට ආම්හ[7] යි කීහු. "තොපගේ කලහය කුමක් සඳහා වූයේය? මහරජිනි,"යි වදාළෝ. "දිය සඳහා වූයේ යැ; වහන්සේ," කීහු. "දාය කුමක් වටී?" වදාළහ. " මඳදෙයක් වටී; වහන්සේ,"යි කීහු. "පොළෝ කුමක් වටී?" වදාළහ. 'අනර්ඝ ය; වහන්සේ,"යි කීහු. "රජහු කුමක් වටති?" වදාළහ. "උහුදු අනර්ඝ ය, වහන්සේ"යි කීහු. "අල්පාර්ඝ වූ දිය සඳහා අනර්ඝ වූ රජුන් කුමට නසව? මහරජිනි, කලහයෙහි අස්වස් ඇත්තේ නො වෙ"යි පස්දාවක් හා එක් සුතක් දෙසා සමඟ කොළෝ[8].

රජහු පැහැද "ඉදින් බුදුහු මෙයට නොවැඩියාහු නම්, ඇපි සිය අතින් ඔවුනොවුන් මරා ලේ ගඟක් පැවැත්වූම්හ[1] අප මළ පරිදි අප අඹුදරුවනට ගොස් කියනුවෝ නො ද ඇති වූවාහ. බුදුන් නිසා දිවි ලදුම්හ.[2] ඉදින් බුදුහු ගිහිගේ වුසූහු නම්, දෙදහසක් කොදිව් පිරිවරණ ලදු[3]. සතර මහදිව්හි රජ වූවාහ. දහසෙකින් වැඩි පුත් වූවාහ. රජපිරිස් පිරිවරා ඇවිද්දාහ. එවැනි සක්විති ඉසුරු පියා නික්ම ගොස් බුදු වූවාහ. දැනුදු රජපිරිස් පිරිවරා ඇවිදිත්ව"යි දෙනුවරැ වැස්සෝ දෙසිය පණස් දෙසියපණස් රජකුමරුන් දුන්හු. බුදුහු ඒ පන්සියක් රජ කුමරුවන් පැවිජි කොට, මහවන නම් හිමවත හා එක් ව සිටි මහත් වනයෙක්හි වසනුවෝ, ඇතැම් දවසක්[4] කිඹුල්වත් නුවරැ වළඳති. ඇතැම් දවසක්[4] කොලිය නුවරැ වළඳති. දෙනුවර වැස්සෝ මහත් සත්කාර කෙරෙත්. එකල්හි මහලු නෑයන් කෙරේ හරසරින් නො රිසින් පැවිජි වූ ශාක්‍ය භික්ෂුන් පන්සියනට සස්නෙහි උකටලී උපන. ඔවුන්ගේ රජවරොධිහු දු ඔවුනට අනභිති උපදනා නියායෙන් හසුන් දුන්හු.

බුද්හු ආවර්ජනා කරන්නාහු ඔවුන් සස්නෙහි අභිරිති නැති බව් දැන "මේ මහණහු මා වැනි බුදු රජක්හු හා සමඟ වසන්නාහු උකටලීහ. මොවුනට කවර ධම්දෙසුන් සැපය හො?"යි බලන්නාහු කුණාල ධම්දෙසුම් දුටිහ දැකැ" මේ මහණුන් හිමවතට ඇර කුණාල්දා දෙසා මාගමුන්ගේ දොස් දක්වා අනභිරති හැර සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටුවුව මැනැවැ"යි සිතා පෙවරු කිඹුල්වතැ වළඳා මහවන එළබ පස්වරු සඟුන් කැඳවා 'මහණෙනි, රමණී හිමවුපියෙස් හා දුටටුවිරුදැ?" යි වදාළහ. "නෙ දුටුවිරුම් හ; වහන්සේ කීහු. "හිමවු සැරි සරන්නට එවුදැ?"යි වදාළහ. "වහන්සේ, අප ඍද්ධි නැති. කිසේ යම්හ?"යි කීහු. "ඉදින් තොප කිසිකෙනෙක් ගෙණයෙත් නම්, යවුදැ?"යි[6] වදාළහ. "යම්හ, වහන්සේ'යි කීහු. බුද්හු තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් ඔවුන් ගෙණ අහසට නැඟී හිමවතට එළබ අහස සිට රමණී හිමවුපියෙස රුවන්ගල් රුවන්කුළු රුවන්ගිරිතල දු සත්දහතළා දු පස්මහගඟු දු දියෙහි ගොඩෙහි පුප්නා මලුදු සදකුලෙහි ඇතුනුදු අසුනුදු සිංහයනුදු වගනුදු මුවගණ කිනිරිගණ ලිහිණී ගණා දු දැක්වූහු.

හිමවත් පර්වතය ඉතා මහත. උස පන්සයක් යොජන. අයම්විතරෙහි තුන්දහස් තුන් දහස් යොජන. උස සිය සිය යොජුන් සුවාසූ දහසක් රුවන්කුළින් දිලියෙනු වූයේ යැ. තන්හි තන්හි රන්ගල් රිදීගල් රක්ගල් හැඟුගල් අඳුන්ගල් සත රුවන්ගල් ඈ නොඑක් රුවන් ගල් ඇතියේ[7]යැ ඉඳුනිල්මිණි වෙරළුමිණි මරාමිණි පියුම්රාමිණි පිළිමිණි ඇමිණි ගල් ඇතියේ[7]යැ. තන්හි තන්හි රන්ගිරිතලා රිදීගිරිතලා රක්[8] හිඟුල් අඳුන්ගිරිතලා මිණි ගිරිතලා සතුරුවන් ගිරිතලා ඇතියේ[7]යැ. අයම් විතරෙහිදු ගැඹුරෙහිදු පණස් පණස් යොජුන් වට යෙළසිය යොජුන් මිණි වන් පහන් දිය පිරුණු පස්පියුමෙන් සුනන් සත්දහතළා ඇතියේ යැ. සපු පුවඟු නා පනා සල් සළල අගරු දෙව්දුරු නඳුන් සඳුන් ඈ නන් විසිතුරු මල්පල්ලෙන් සැදුම් ලදු රුක්රදුන් ඇතියේ යැ. හාත්පසින් බස්නා පන්සියක් ගඟින් විසිතුරු වූයේ යැ.

මෙතෙක්දෑ එදා කීසේ දැක්වූහ? යත්:- මේ මතු නො වෙයි. ඒ පර්වතයෙහි ඇති තාක් රමණී බුදුහු තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් එකවටම දැක්වූහ. එපියෙස් දුටුතැන් පටන් ගෙණ එ සඟනට ඒ අඟනන් කෙරෙහි ඡන්දරාග ප්‍රහීණ වී. මෙසේ බුදුහු තමන් පුරුෂදම්‍යසාරථී වන බැවින්, එසඟුන් ගෙණ අහසින් කුණාල් දහතලාවට බැස පැළ දෙසෙහි සැටයොජුන් සිලාතලයෙහි පිහිටි සත්යොදුන් කල්පස්ථායි මහසල් රැක්මුල තුන්යොජුන් මිණි අතලෙහි එ සඟුන් පිරිවරා සවණක් රස් විහිදුවමින්, යුගඳුරු මුඳුනෙහි සරාගිරක්

1. පැවැත්වූවම්හ. 2. ලදිම්හ. 3. පිරිවර ඇති. 4. දවක්. 5. රජුවරහුදු-හැම. 6. යාදැයි. 7. ඇති වූයේ. 8. රත්. 9. අසවයි සියක්. 10. මහනුවණි න් හා සැම. 11. වනයෙහි.

සෙයින් දිලිසෙමින් හිඳ. මියුරු ගැඹුරු හඬින් සඟුන් කැඳවා "මහණෙනි, මේ හිමවියෙහි තොප නුදුටුවිරීදැ දක්ව"යි වදාළෝ.

එකෙණෙහි චිත්‍රකෝකිලයෝ දෙදෙනෙක් දඬුයෙක්හි දෙකෙළවර ඩැහැගෙණ මැද කෙවිලි රජු හිඳුවාලා ගෙණ යෙති. අට දෙනෙක් පෙරටුයෙති අට දෙනෙක් පසුවයෙති. අට දෙනෙක් දකුණත් පසයෙති. අට දෙනෙක් වමත් පස යෙති. අට දෙනෙක් යට යෙති. අට දෙනෙක් මතු වැ යෙති. අට දෙනෙක් මියුරු එල එළවමින් යෙති. මෙසේ ඔවුන් චිත්‍රකෝකිලයාහට පිරිවර ව අහසින් යනුවන් දැක ඒ සඟුහු 'වහන්සේ, මුහු කිනම් ලිහිණි කෙනෙකැ?"යි පුළුවුත්හු, "මහණෙනි, මෙ මා කුණාල් දහතෙළෙහි චිත්‍රකොකිල ව උපන්කල මෙ කෙවිල්ලන් මට කළ පරිචර්යා අද දක්වා පවත්මින් ආයේ යැ. එකල්හි කෙවිල්ලලෝ බොහෝහැ. තුන්දහස් පන්සියක් දෙන ය. අනුක්‍රමයෙන් පිරිහී දැන් මෙතෙක් වූහ"යි වදාළෝ. එකල්හි සඟුහු 'ඒ ලිහිණි ගණයන් මේ වනයෙහි පරිචර්යා කළ පරිදි කිසේ යැ?"යි පුළුවුත්හු. "ඇසියටි ව; වහණෙනි"යි වදාළහ. "එසේ ය; වහන්සේ"යි කීහු. "ඔස; අසව"යි තුන්සියක්[9] ගාථායෙන් ප්‍රතිමණ්ඩිත වූ කුණාල්දා දෙසූහු. එහි විස්තර ජාතකයෙන් දන්නේ ය. දෙසුන් අවසන්හි පන්සියක් සඟුහු සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාහ. මඟනුවණ හා සමඟ ඔවුනට[10] සෘද්ධි උපන්. බුදුහු "දැන් මේ මහණට මෙතෙක් පමැණැ"යි අහසින් මහවනයට වැඩියහ. ඒ සඟුහු යන කලැ බුදුන්ගේ ආනුභාවයෙන් ගොස් එනකලැ තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් බුදුන් පිරිවරා මහවනයට[11] බටහු.

බුදුහු පැන්වූ අස්නෙහි වැඩහිඳ එ සඟනට "මහණෙනි, හිඳුව"යි හිඳුවාගෙන ඔවුනට රාත්වන කර්මස්ථාන වදාළෝ. සඟුහු "වහන්සේ, අපගේ අදහස් දැන දහතළා පියෙස් ඇර, අනභිරති හැරසෝවාන් කොට, දැන් රාත්වන්නට කමටහන් වදාළහ. අප නොපමා වුව මැනැවැ"යි බුදුන් පාවැඳ හුනස්නෙන් නැඟී ගොස් වෙන වෙන ඒ ඒ ගලබෙයදැ රුක්මුල්හි වැඩ හුන්හු. බුදුහු "මේ මහණහු රාත්ව, තමන් තමන් පිළිවුදු ගුණ කියම්හයි මා කරා එති. ඔවුන් ආකල දසදාහක් සක්වැළැ දෙවියෝ එති. මහත් සමාගම වෙයි. එ සමාගමයට නිසි පියෙසක් වුව මැනැවැ"යි රමණි විශාල පියෙසෙක්හි වනදෙවියන් පැන්වූ අස්නෙහි වැඩහුන්හු. හැමදෙනාහට පෙරට වැ කමටහන් ගෙණගිය තෙරහු පිළිසිඹියා පත් රාත් වූහ. ඔවුන් එක්බිති අනෙක් තෙරහු රාත් වූ හයි. පන්සියක් සඟුහු ම පියුම් විලෙක පිපි පියුම් වනයක් සෙයින් පුබුදු වූහ. හැමදෙනා හට පෙරටුව රාත්වූ තෙරහු "තමන් පිළීවුදු ගුණ බුදුනට කියම්හ"යි පලඟ විදහා හුනස්නෙන් නැඟී බුදුනට අභිමුඛ වූහ. එසෙයින් ම අනෙක් තෙරහු දු අනෙක් තෙරහු දැයි පන් සියෝ ම වත බැස බොජුන්හල් වදනවුන් සෙයින්[1] පිළිවෙළින් වැඩියෝ.

පළමු ආ තෙරහු බුදුන් වැඳ නිසදුන් සිවුර අතුට[2] ලා එකත් පස් වැ හිඳ තමන් පිළිවුදු ගුණ කියටි ව "කිසි කෙනෙක් නැති හොයි?"යි පෙරළී ආ මඟ බලන්නාහු අනෙක් තෙරුන් දුටහ. මෙසේ හැමදෙනෙ[3] ම අවුදු එකත්පස් වැ හැදී ඔවුන් ඔවුන් කෙරේ ලජ්ජා ඇතිව නො කීහු. රාත්නට උපදනා සිත් දෙ ආකාරයෙකින් උපද්දි 'මා පිළිවුදු[4] ගුණ වහා දෙව් මිනිස්හු ප්‍රතිවේධ කෙරෙත්ව'යි යනු එකෙකැ. පිළිවුදු ගුණ නිධියක් ලදු පුරුෂයක්හසේ අන්නට නො කියටි වනු එකෙකැ මෙසේ අරිගණන් මුළු දුන් විගස, බුද්ධොත්පාදයෙහි ප්‍රතිමණ්ඩිතලෙ කියා රමණි පරිදි දක්වනු සඳහා පැදුම්දෙසෙහි නැගු රිදීමුවා මහත් කැටපත්මඬලක් බඳු, නොහොත් නිම්වළල්ලෙහි ගෙණ පෙරළාන ලද රදිසකක් බඳු පුන්සඳමඬල නැඟී නුබතලට පිළිපන.

එ වෙනෙහි වැඩහුන් බුදුහු දු මහා සම්මත රජුගේ වංශයෙහි උපන්නාහ. එපන්සියක් සඟුහු දු මහාසම්මතයාගේ වංශයෙහි උපන්නාහ. බුදුහු දු එම වංශයෙහි රජකුමරියක බඩැ හොත්ත. ඔහුදු රජකුමරියන් බඩැ හොත්තාහු. බුදුහු දු රජපැවිජියහ. ඔහු ද රජපැවිජියෝ බුදුහු දු සේසත් පියා අතට පත් සක්විති රජය පියා පැවිජි වූහු. ඔවුදු සේසත් පියා අතැ තුබූ රජ[5] පියා පැවිජි වූවාහු. මෙසේ බුදුහු දු පිරිසුදු පියෙස්හි පිරිසුදු රාත්‍රිභාගයෙහි තුමූහ පිරිසුදු වූවාහු පිරිසුදු සඟුන් පිරිවරා තරු පිරිවර[6] ලදු සරාසඳක් සෙයින්, වොරජමින් වැඩ හුන්හු.

එකෙණෙහි එ වනයෙහි දෙවියෝ චලිත ව "භවත්නි, භවත්නි, පිරිසුදු බුදුන් සඟුන් දක්නට යම්හි"යි මහානාද කෙරෙමින් ගොස් බුදුනුදු එ විගස රාත් වූ සඟුනුදු වැඳ එකත්පස්වැ සිටියෝ. මෙ නියායෙන් ඔවුනොවුන්ගේ මහානාද අසා අඬසන් පියෙනි[7] ගවු දෙගවු යොජුන් දෙයොජුන් විසින් තුන්දහස් යොජුන් හිමවියෙහි දු තෙසැට දහසක් නුවරුදු නවානූ ලක්ෂයක් ද්‍රොණ බුඛයෙහි දු සයානු දහසක් කෙළ පටනෙ හි දු තෙපෙණසක් රුවන් ආකරයෙහි දු සියලු දඹදිව තෙලෙහි දු පූර්විදෙහයෙහිදු අපරගොයාන[8] යෙහි දු උතුරුදිවැ දු දෙදහසක් කොදිව්හි දු සියලු සක්වළ දෙවන සක්වළ තුන්වන සක්වළදැයි, මෙසේ දසදහසක් සක්වළ අරූතල අසඤ්ඤ තලවැසියන් මිස, දෙව්බඹුහු අවුදු රැස් වූහු මෙසේ රැස් වූ කල්හි දෙවියන් විසින් සියලු සක්වළගබ බඹලෝ දක්වා නිරන්තරයෙන් පරිපූර්ණ වී.

---

1. හල්සෙයින්. 2. අතොට. 3. දෙන. 4. පිළිවුන්. 5. රජය. 6. පිරිවරණ. 7. පියෙහි. 8. ගොධා. 9. දෙවි. 10. රත්තපලස්පට.

කිළිගෙකක් පමණ පහණක් හැමයෙන් පාතැ බඹලොව සිට වුහුට, එක් රෑ එක් දවහලෙකින් අටසාළිස් දහසක් යොදුන් තන් ගෙවමින් සාරමසින් පොළොවට බස්සි. මෙසේ මහත් අවකාශයෙහි දෙවියෝ පොළෝ තෙලෙහි පටන් ගෙණ බඹලෝ දක්වා අතුරු නැති ව සක්වළගල් දක්වා පී සිටියෝ යම් සේ සක්විති රජහු හුන් තන් හක නොවෙයි; ආ ආ මහෙශාඛ්‍ය රජහු[9] හිඳිනට අවකාශ ලැබෙති; සෙසු තැන් හක වෙයි; එසෙයින් ම බුදුන් වැඩැ හුන් තන් හක නො වෙයි. ආ ආ මහෙශාඛ්‍ය දෙවියෝ ද බඹහු ද සිටුනට අවකාශ ලදහ. බුදුන් වැළැතැ පටන් ගෙන කෙසගක් පමණ තන්හි දෙවියෝ දසදෙනෙක් විසිදෙනෙක් තිස්දෙනෙක් සියුම් අත්බව් මවා ගෙණ සිටියහ. හැමයෙන් පිටතැ සැට සැට දෙනා බැගින් සිටියෝ. එකල්හි සුද්ධාවාසයෙහි බඹහු සතර දෙනෙක්, සමවත් සමවැදැ පුරිසුන් වේලෙහි නැඟී බඹලොව බලන්නාහු, පස්බත බොජුන්හල්ගෙකක් සෙයින් සිස් ව තුබූ බඹවිමන් දැකැ, "බඹහු කොයට ගියහ හො?"යි අවජනාහු ඔවුන් මහාසමාගමයට ගිය බව් දැන "මේ සමාගමය ඉතා මහත. ඇපි පසු වුම්හ. පසු වුවන් සිටුනා අවකාශයෙන් ලැබෙන්නේ නො වෙයි. එ බැවින් ඇපි බුදුන් සඟුන්ගේ ගුණ වණා එකෙකි ගාථා බැඳ ගෙණ යම්හ. ඒ සමාගමයට අපගිය බැව් දන්වම්හ"යි එකෙක් පැදුම් සක්වළ මුවවිටියෙහි බට. එකෙක් දකුණු සක්වළ වුවවිටියෙහි බට. එකෙක් පැළ සක්වළ මුවවිටියෙහි බට එකෙක් උතුරා සක් වළ මුවවිටියෙහි බට.

පැදුම් සක්වළැ මුවවිටියෙහි බට බඹ නීලකිසුණු සමවත් සමවැද නිල්රස් විහිද දසදහසක් සක්වළ දෙව්බඹුන් ඉඳුනිල් මිණි කවප් පොරවන්නක්හු සෙයින් තමා ආ පරිදි දක්වා, බුද්ධවීථිය කිසිකෙනකුන් සිටිනට නොපොහොසත් බැවින් පාළ මඟක් බඳු වීථීන් අවුදු බුදුන් වැඳ එකත්පස්ව සිට " මහාසමයො පවනස්මි" යනාදී ගාථායෙන් බුදුන් සඟුන් ගුණ වණා පැදුම් සක්වළ මුවවිටියෙහි මැ ගොස් සිටියේ.

දකුණු සක්වළ මුවවිටියෙහි බට බඹ පීතකිසුණු සමවත් සමවැද රන්වන්රස් විහිද දසදහසක් සක්වළ දෙව්බඹුන් රන්පට පොරොවන්නක්හු සෙයින්, තමා ආබව් දක්වා බුද්ධ වීථීන් අවුදු, වැඳ එකත්පස් ව සිට, "තත්‍ර භික්ඛවො සමාදහංසු" යනාදි ගාථාවෙන් බුදුන් සඟුන් ගුණ වණා දකුණු සක්වළ මුවවිටියෙහි ම ගොස් සිටියේයි.

පැළ සක්වළ මුවවිටියෙහි බට බඹ ලොහිතකිසුණු සමවත් සමවැද රත්රස් විහිද, දසදහසක් සක්වළ දෙව්බඹුන් උතුම් රත්පලස්[10] පොරොවන්නක්හු සෙයින්, තමා ආබව් දක්වා බුද්ධවිථීන් අවුදු, බුදුන් වැඳ, එකත්පස් වැ සිට "ඡෙත්වා ඛිලං" යනාදි ගාථායෙන් බුදුන් සඟුන් ගේ ගුණ වණා පැළ සක්වළ මුවවිටියෙහි ම ගොස් සිටියේයි.

පැදුම් සක්වළැ මුවවිටියෙහි බට බඹ නීලකිසුණු සමවත් සමවැද නිල්රස් විහිද දසදහසක් සක්වළ දෙව්බඹුන් ඉඳුනිල් මිණි කවජ පොරවන්නක්හු සෙයින් තමා ආ පරිදි දක්වා, බුද්ධවීථිය කිසිකෙනකුන් සිටිනට නොපොහොසත් බැවින් පාළ මඟක් බඳු වීථීන් අවුදු බුදුන් වැඳ එකත්පස්ව සිට " මහාසමයොපවනස්මි" යනාදි ගාථායෙන් බුදුන් සඟුන් ගුණ වණා පැදුම් සක්වළ මුවවිටියෙහි මැ ගොස් සිටියේ.

දකුණු සක්වළ මුවවිටියෙහි බට බඹ පීතකිසුණු සමවත් සමවැද රන්වන්රස් විහිද දසදහසක් සක්වළ දෙව්බඹුන් රන්පට පොරොවන්නක්හු සෙයින්, තමා අ බව් දක්වා බුද්ධවිථීන් අවුදු, වැඳ එකත් පස් ව සිට, "තත්‍ර භික්ඛවො සමාදහංසු" යනාදි ගාථාවෙන් බුදුන් සඟුන් ගුණ වණා දකුණු සක්වළ මුවවිටියෙහි ම ගොස් සිටියේයි.

පැළ සක්වළ මුවවිටියෙහි බට බඹ ලොහිතකිසුණු සමවල් සමවැද රත්රස් විහිද, දසදහසක් සක්වළ දෙව්බඹුන් උතුම් රත්පලස්[1] පොරොවන්නක්හු සෙයින්, තමා ආබව් දක්වා බුද්ධවිථීන් අවුදු, බුදුන් වැඳ, එකත්පස් වැ සිට "ඡෂත්වා ඛිලං" යනාදි ගාථායෙන් බුදුන් සඟුන්ගේ ගුණ වණා පැළ සක්වළ මුවවිටියෙහි ම ගොස් සිටියේයි.

උතුරු සක්වළ මුවවිටියෙහි බට බඹ ඕදාතකිසුණු සමවත් සමවැද සුදුරස් විහිද, දසදහසක් සක්වළ දෙව්බඹුන් සමන්මල් පට පොරොවන්නක්හු සෙයින් තමා ආ බව් දක්වා බුද්ධවීථීන් අවුදු බුදුන් වැඳ එකත්පස්වැ සිට "යෙ කෙචි බුද්ධං සරණං ගතා සෙ" යනාදි ගාථායෙන් බුදුන් සඟුන්ගේ ගුණ වණා, උතුරු සක්වළ මුවවිටියෙහි ම ගොස් සිටියේයි.

බුදුන් බලන්නාහු, පොළෝ තෙලෙහි පටන් ගෙණ සක්වළ මුවවිටි පය්‍ර්යන්ත කොට අකනිටා බඹලොව දක්වා සිටි දෙවතාසන්නිපාත දැකැ "මේ දෙවතා සමාගමය ඉතා මහතැ. මහණහු 'මෙසේ මහත් දෙවතා සමාගමයෙක' යනු නො දනිති. ඔවුනට කිව මැනැවැයි"යි, "මහණෙනි, දසදහසක් සක්වළ දෙව්බඹුහු බුදුන් සඟුන් දක්නට ආවාහ. අතීතයෙහි වූ තාක් බුදුනට මෙ ම පමණ දෙවතාසන්නිපාත වී ය; අනාගතයෙහි වන තාක් බුදුනට මෙ ම පමණ දෙවතාසන්නිපාත වෙයි, යම් සේ මට දෙවතා සන්නිපාත වී දැ?"යි වදාළහ. දැන් අනෙක් බුදුකෙනකුන් නැත්තෙන් තුන්වනවරැ නො වදාළෝ.

---

1. රත්පලස්පට. 2. වැවස්තා. 3. පර්වත(න)යන්ගේ. 4. කම්වැද සිරිතින. 5. බුදුන්.

එකල්හි බුදුහු "මහණෙනි, තොපට දෙවියන්ගේ නම්ගොත් කියමි"යි වදාළහ. එසඳ දෙවියෝ " මෙසේ මහත් සමාගමයෙහි බුදුහු මහෙශාඛ්‍ය වූ දෙවියන්ගේ නම්ගොත් කියත් මිස, අල්පෙශාඛ්‍ය වූ දෙවියන්ගේ නම්ගොත් කුම් කියත් දැ?"යි සිතූහු බුදුහු ඔවුන්ගේ අදහස් දැන "දසදහසක් සක්වළින් ආවා වූ අල්පෙශාඛ්‍ය මහෙශාඛ්‍ය හැම දෙවියන්ගේ නම්ගොත් කියමි"යි සිතූහු. සිතා බුදුහු නමන් හැම තන්හි නො පැකිල පවත්නා අනාවරණ නුවණ ඇතිවන බැවින්, දෙවියන් හැමදෙනා භව්‍ය අභව්‍ය විසින් දෙකොටසක් කොට අභව්‍යයන් හැර භව්‍යයන් ගෙණැ, ඔවුන්ගේ චර්යානුකූල ධම්දෙසුන් ව්‍යවස්ථා[2] කොට "මොහු ආත්මාධ්‍යාශය විසින් දෙසූකල දන්ති හෝ? පරාධ්‍යාශය විසින් දෙසූකල දන්තී හෝ?"යි බලනුවෝ, පරාධ්‍යාශය විසින් දෙසූකල දන්නාබව් දැකැ "මෙහි දෙවියන්ගේ අදහස් දැනැ චර්යානුකූල කොට පැන පුළුවුස්නට නිසියෙක් ඇති හෝ?"යි බලනුවෝ පන්සියක් සඟුන් කෙරෙහි එක්කෙනකුනුදු එයට නොනිසි බව් දැන, අසූමහසව්වන් දෙ අගසව්වන් බලා උනුදු නො නිසි සේ දැකැ "ඉදින් පසේබුදු කෙනෙක් ඇත්නම්, ඔහු නිස්සහ හෝ?"යි බලන්නාහු, උනුදු එයට නොනිසේ දැකැ, ශක්‍රසුයාමාදි දෙවියන් කෙරෙහි යමෙක් නිසි වී නම්, උහු ලවා පැන විසජවමි" බලනුවෝ, ඔවුනුදු කෙරෙහි කිසිවක්හු නො හැකි සේ දැකැ "මා සේ ම බුදු කෙනෙක් වූ කල නිස්සහ, කිසිතැනෙක්හි බුදුකෙනෙක් ඇති හො?"යි අනන්තා පරාමාණ ලෝකධාතුව අනන්ත නුවණ පතුරුවා බලන්නාහු, යම් තැනෙක අනෙක් බුදු කෙනෙකුන් නුදුටුහු. නො දැක, ඉදින් "මම් ම පිළිවිස මම් ම විසජන්නෙම් වීම් නම්, එසේ ද කල මේ දෙවියෝ අධිගම කරන්නාට නොනිස්සහ. අනෙක් බුදු කෙනෙකුන් පුළුවුස්නා කල මා විසජනකල ප්‍රතිවෙධ කරන්නට නිසි වෙති, එබැවින් නිර්මිත බුදු කෙනෙකුන් මැවුව මැනැවැ"යි අභිඥාපාදකධ්‍යාන සමවැද එයින් නැඟී පාසිවුරු ගැන්මුදු ආලොකන විලොකන දු පර්වයන්ගේ[3] සංකොචන ප්‍රසාරණ දු මා මැ වැනි වේව"යි කම්වැජරිසිතින්[4] පිරියම් කොට, පැදුම් යුගඳුරු මුඳුනෙන් නැඟෙන සඳමඬලක් බිඳ නික්මෙන වන් කොට රූපාවචර සිතින් ඉටුහු.

දෙවියෝ එ දැකැ "අනෙක් සඳෙක් නැඟෙ"යි කීහු. සඳ පියා එත එත් "සඳ නො වෙයි; හිරෙක් නැඟෙ"යි කීහු වැලිදු ආසන්න ව එත් එත් "හිරෙක් නො වෙයි. එක් දිව්‍ය විමානයෙකැයි"යි කීහු. වැලි දු ආසන්න ව එත් එත් "දිව්‍යවිමානයෙක් නො වෙයි, එක් දිව්‍යපුත්‍රයෙකැ"යි කීහු. වැලි දු ආසන්නව එත් එත් "දිව්‍යපුත්‍රයෙක් නො වෙයි, එක් මහබඹෙකැ"යි කීහු. වැලිදු ආසන්නව එත් එත් "මහබඹෙක් නො වෙයි. අනෙක් බුදු කෙනෙකැ"යි කීහු. එහි පුහුදුන්[5] දෙවියෝ 'එක් බුදු කෙනෙකුන්ගේ මෙ බඳු දෙවනා සන්නිපාත වනකල, දෙ බුදුකෙනෙකුගේ ම දෙවතා සන්නිපාත කිසේ මහත් වෙයි හෝ?"යි සිතූහ. ආර්ය දෙවියෝ වු කලැ "එක කාලයෙහි දෙ බුදු කෙනෙක් නම් නොවෙති. ඒකාන්තයෙන් බුදුන් තමන් හා සමඅනෙක් බුදු කෙනෙකුන් මැවුසේයැ"යි සිතූහු.

එකල්හි දෙව්පිරිස් දක්නා සේ ම නිර්මිත බුදුහු අවුදු බුදුන් නො වැඳ මැ පෙරට සම සම කොට මැවු අස්නෙහි වැඩ හුන්හු. බුදුනුදුගේ දෙතිස්මහපුරිස් ලකුණැ නිර්මිත බුදුනුදුගේ දෙතිස්වහපුරිස් ලකුණි . බුදුන් සිරිරින් සවනක් රස් නික්මෙයි. නිර්මිත බුදුනුදු සිරිරින් සවණක් රස් නික්මෙයි බුදුන්ගේ ශරීරයෙන් රස් නික්ම නිර්මිත බුදුන්ගේ ශරීරයෙහි පහරී නිර්මිත බුදුන්ගේ ශරීරයෙන් රස් නික්ම බුදුන්ගේ ශරීරයෙහි පහරී දෙබුදුන්ගේ ශරීරයෙන් නික්මුනු රස්හු අකනිටා බඹලෝ දක්වා නැඟී බවඅග මැඩ සළා දී බැසැ සක්වළ ගල්මුඳුනෙහි පැහැර පොළෝ තෙලෙහි ගැසී දසදිසා පහයමින් වඩිත්[1] සියලු සක්වළ ගබ රුවන්මුවා වක්ගෝනැසි ඔත් දාගෙකක් සෙයින් දිලියේ.

දසදහස් සක්වළ දෙවියෝ එක් සක්වළැ රැස් වුවාහු දෙබුදුන්ගේ රශ්මිගර්භ අතුරෙහි වැඳ සිටියෝ. නිර්මිත බුදුහු වැඩ හිඳුනාහු ම "පුච්ඡාමි මුනිං මහානුභාවං" යන ගාථායෙන් බුදුන් බෝපලග්හි සව්කෙළෙස් පහා[2] පිරිසුදු වූ සෙයට ස්තොත්‍ර කෙරෙමින් වැඩහුන්හු.

සඳ බුදුහු දෙවියනට සොම්නස් ජනවනු සඳහා "මහණෙනි, දෙවියන්ගේ නම්ගොත් කියමි. දිවඇසින් දෙව්පිරිස් බලව"යි වදාළහ. සඟහු දිව්ඇසින් බලන්නාහු දෙව්පිරිස් දුටහ. එකල බුදුහු "මහණෙනි, මේ කිඹුල්වත් මහවනයෙහි දසදහසක් සක් වළ දෙවියෝ අවුදු බුදුන් සඟු සොම්නස් වැ දිලී සිටියහ"යි වදාරා, එමනියාගෙන් දසදහසක් සක්වළ භූමදෙවියන් රුක්දෙවියන් දියෙහි තෙළෙහි ගලැ අහසැ දෙවියන්ගේ නම්ගොත් වදාළෝ ඉක්බිති "මහණෙනි, දසදහසක් සක්වළ දියරට් නම් දසදහසක් වරම් රජහු ඇති. ඔහු හැමදෙනෙ කෙළසුවහස් කෙළෙසුවහස් ගඳැව්[3] දෙවියන් පිරිවරා අවුදු පැදුම් දෙසෙහි මෙ වනයෙහි පටන් ගෙණ සක්වළගබ පිරී සිටියාහ. දසදහසක් සක්වළ විරුළ්හ නම් විරූපක්ඛ නම්, කුවෙර නම්, දසදහසක් දසදහස වරම් මහරජු ඇති. ඔහු හැමදෙනෙ කෙළෙ සුවහස් කෙළෙසුවහස් කුම්භාණ්ඩයන් හා නාගයන් හා යක්ෂයන් හා පිරිවරා අවුදු දකුණු දෙසෙහි පැළදෙසෙහි උතුරුදෙසෙහි මෙවනයෙහි පටන් ගෙණ සක්වළගබ පිරී සිටියාහ. ඔහු හැම දෙනෙ ගල්මුඳුනෙහි දිලියෙන ගිනිකඳ සෙයින් දිලියෙති.

"චත්තාරො තෙ මහාරාජා
සමන්ත චතුරො දිසා,
දද්දල්ලමානා අට්ඨංසු
වනෙ කා පිලවත්ථවෙ"යි

1. මඩිත්. 2. පහයා. 3. ගඳබ්. 4. ජ්ඣාන. 5. සිවිතජ්ඣාන. 6. කන්(ම)රු. 7. සමහාරයෙහි.

"මහණෙනි, දසදහසක් සක්වළ නාගයන් හා සුපර්ණයෝ අසුරයන් හා දෙවියෝ නෑයන් හා මිත්‍රයන් සෙයින්, සිනිඳු සිතින් මියුරු බස් බැණ අත අල්ලා ගෙණ සිප ගෙණ දසරියෙහි අත් නගා තබා සතුටිසොම්නස් වැ බුදුන් සරණ ගියහැ. දසදහසක් සක්වළ දසදහසක් සක්දෙව්රජහු ද, දසදහසක් සුයාම් දෙවරාජයෝ ද, දසදහසක් සන්තුෂිත දෙවරාජයෝ ද, දසදහසක් පුනිර්මිත දෙවරාජයෝ ද, දසදහසක් පරනිර්මිත දෙවරාජයෝ ද, වෙන වෙන අනන්තා පරිමාණ දෙවියන් පිරිවරා අවුදු මෙවනයෙහි පටන් ගෙණ සක්වළ ගැබ පිරී සිටියහ. එක් ඇඟිල්ලක් නගා දහසක් සක්වළ, දසඇඟිල්ලක් නඟා දසදහසක් සක්වළ, පහන් කරන්නට නිසි සනත් කුමාරාදි දහස් බඹහුද් හාරිතාදි සුවහස් සුවහන් බඹහුද් අනන්තා පරිමාණ බඹුන් පිරිවරා අවුදු මෙවන යෙහි පටන් ගෙණ සක්වළගැබ පිරී සිටයාහ. දසදහසක් සක්වළ දුතියජ්ඣන්[4]තල වැසි, සුද්ධාවාස වැසි මහබඹහු අනන්තා පරිමාණ බඹුන් පිරිවරා අවුදු මෙවනයෙහි පටන් ගෙණ සක්වළගැබ පිරී සිටියාහැ.

"මහණෙනි, මරදෙව්පිත් අතිමහත් දෙවතා සන්නිපාත දැකැ ඔවුනට අභිසමයාන්තරාය කටටි වැ, අත්ලෙන් පොළෝ තෙළෙහි පැහැර මාරගර්ජනා කොට, මරසෙනඟ හා සමඟ අවුදු අනෙක ප්‍රකාශ විභීෂිකා දක්වයි. දෙවියෝ මාගේ ආනුභාවයෙන් උහුගේ රූප නොදක්ති හඬ නොද අසති"යි වදාළෝ. බුදුහු යම් තැනෙකැ අභිසමය නොවේ නම්, මාරවිභීෂිකා නො වළකති. යම් තැනෙකැ අභිසමය වෙ නම්, යම් සේ පර්ෂද් ඔහුගේ රූප නොදකිත් ද, ශබ්ද නො අසද් ද, එසේ ඉටත් මේ සමාගයෙහි වූ කල මහාභිසමය වෙයි. එයින් "දෙවියෝ මරහුගේ රූප නො දකත්වයි; හඬ නො අසත්ව"යි, ඉටුහු. සඟහු ඵලසමවත් සමවන්හු. එකල්හි මරදෙව්පිත් යම් කෙනෙක්ටද් භය නැති සේ දැකැ, සඟුන් අරහයා බුදුනට මෙ ගය කීː-

"සබ්බෙ විජිතසංගාමා
භයාතීතා යසස්සිනො,
මොදන්ති සහභූතෙහි
සාවකා තෙ ජනෙසුත"යි.

බුදුන් මේ මහාසමාගම්සුත දෙසූකල කෙළලක්ෂයක් දෙවියෝ බඹහු රාත්වූහු අසංඛ්‍යයක් දෙවියෝ බඹහු සෝවාන් සෙදැගැමි අනගැමි වූහු. මෙසුත දෙවියනට ප්‍රිය යැ. එ බැවින් මඟුලෙහි කිය යුතු දෙවියෝ "මෙ සුත අසම්හයි"යි කන් කුරු[3] කොටගෙණ ඇවිදිත්. මෙ සුත දෙවියනට ප්‍රිය පරිදි කිසේ යැ? යත්ː-

කෙළපවු වෙහෙර නාලෙණෑ දොරැ නාරුකැ එක් එක් දෙව් දුවක් වෙසෙයි. එක් ළදරු පැවිජි කෙනෙක් ඇතුළුලෙණෑ හිඳ මෙ සුත පිරිවහති. දෙව්දු අසා සමහරයෙහි[1] මහත් කොට සාධුකාර දුන. පැවිජ්ජෝ "තෝ[2] කවරහි[3]?" කීහු. "වහන්සේ, මම් දෙවදුවක්මු[4]"යි කීව. "කුමට සාධුකාර දුන්හු?"යි කීහ. "වහන්සේ, බුදුන් මහවනයෙහි වැඩ හිඳ මෙ සුත දෙසන දවස් ඇසීම්. දැන් අද ඇසීම්. බුදුන් වදාල නියායෙන් එක් අකුරකුද් නොපිරිහෙළා ගත් දැ යැ"යි කිව. "තෝ මෙ සුත බුදුන් දෙසන්නා ඇසූහුදැයි?" කීහ. "ඇසීම්; වහන්සේ,"යි කීව "එකල්හි දෙවතාසන් නිපාතය ඉතා මහත. තෝ කොතැනැ සිට ඇසූහු?"යි කීහ. "වහන්සේ, මම් මහවනයෙහි දෙව්දුවක්මු[4]. මම් මහවනයෙහි දෙව්දුවක්මු[4]. මහෙශාඛ්‍ය දෙවියන් එත් එත්, දඹදිවැ සිටුනා අවකාශ නොලදිමි. මෙ ලක්දවට අවුදු දඹුල්තොට සිට අසන්නට මන්මි. එහිද් මහෙශාඛ්‍ය දෙවියන් එත් එත්, අනුක්‍රමයෙන් පසුපස්සෙන් බස්මින් අවුද්, රුහුණු දනව්වෙහි මහගම් පිටිපස ගොළුමුහුද ගල පමණ දයට බැස, එහි සිට ඇසීම්"යි කිව. "තී සිටි තැන් දුරැ බුදුන් දුටුහු දැ?"යි කීහ. "කුමක් කිවය? වහන්සේ බුදුහු කිඹුල්වත් මහවනයේ වැඩ හිඳ ධම් දෙසන්නාහු නිරන්තරයෙන් මා ම බලති හඟනෙයිම්[5] විළී ඇතිවැ රළ මුවහ විමි"යි කිව. "එදවස් කෙළසුවහස් දෙවියෝ රාත් වූහු. තො ද රාත් වූ දැ?"යි කීහ. "නැති; වහන්සේ"යි කිව. "අනගැමි වූහු දැ?"යි කීහ. "නැති වහන්සේ"යි කීව. "සෙදැගැමි වූහු ද?"යි කිහ. "නැති; වහන්සේ"යි කිව. "තුන්මඟ තුන්පල පත් දෙවියෝ ගණන පථාතික්‍රාන්තයෙහ. තී[6] සෝවාන් වූහුයි සිතුයෙමි"යි කීහ.

දෙව්දු එදවස් තමා සෝවාන් නුවූ සෙයට ලජ්ජා ඇති ව "වහන්සේ, නුපුළුවුත[7] මනා දැයක් පුළුවුස්නා දැයැ"යි කිව. එකල පැවිජ්ජෝ "තී දැක්කැටියම්හ"යි කීහ. වහන්සේ, සියල් සිරිරු නොදැක්විය හැක්ක. ඇඟිලිපර්වයක්[8] වහන්සේට දක්වමි"යි කෙසිවිදින් ඇඟිල්ල ඇතුළුලෙණට කළා. සඳ දහස් හිරි දහස් නැඟි කලක් වැනි විය. දෙව්දු "නො පමා වන්නේය; වහන්සේ"යි ළදරු පැවිජ්ජන් වැඳ ගියා. මෙසේ මෙ සුත දෙවියනට ප්‍රිය යැ. මන වඩයි. දෙවයෝ "අපගේ සුත යැ" යෙත්.

මෙ සෙයින් බුදුහු තමන් පුරුෂදම්‍යසාරථී වන බැවින් පන්සියක් ශාක්‍ය භික්ෂුනුදු 'ආදි' ශබ්දයෙන් ගත් අනේ සියදහස් උත්කණ්ඨිත භික්ෂුනුදු දමා අමාමහ නිවන් පැමිණි වූහ.

භික්ෂු දමන නම් තෙළෙස්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

---

1. සමහාරයෙහි. 2. තෝ හෝ. 3. කවර හො. 4. දුවක්මි. - බොහෝ. දුම - ඇතැම්. 5. හඟනෙයින්. 6. මු. තෝ. 7. නුපුළුවුස - බොහෝ. 8. පර්වතයක්. 9. බොජුනෙන්. 10. මු. ඔබමින්.

14. වන පරිච්ඡේදය

නාග දමනය

නන්දොපනන්ද නම් නාගරාජයා දැමූ පරිදි කිසේ ය? යත්:- බුදුන් දෙව්රම්හි වැඩ වසනු කල්හි, අනේවඩුමහ සිටානෝ බුදුන් කෙරේ බණ අසා "වහන්සේ, සෙට පන්සියක් සඟුන් ගෙණ මාගේ ගෙට වඩුත් මැනැවැ"යි නිමන්ත්‍රණ කොට ගියහ. බුදුහු අධිවාසනා කොට එ දවසැ සිටි වේලාව දු රැසිදු ගිය කල්හි, අලුයම්හි දසදහසක් සක්වළ බැලූහ. එකල්හි නන්දොපනන්ද නම් නාගරාජ බුදුන්ගේ නුවණැස්හි පැණි න. බුදුහු "මේ නාගරාජ අපගේ නුවණැස්හි පැණෙයි. මුහුට උපනිඃශ්‍රය ඇති හො?"යි ආවර්ජනා කරන්නාහු "මේ මිසදිට්හ ගත්තේ ය. තුන්රුවන්හි නොපහන්නේ යැ"යි දැකැ "මුහු මිසදිට්හයෙන් තොර කරන්නට නිස්සෙක් කවර හො?"යි අවජනාහු මහමුගලන් මහතෙරුන් දුට්හ. එක්බිති පහන් වූ කල්හි සිරිරුකිස කොට අනඳ මහතෙරුන් කැඳවූහු. "අනඳ, පන්සියක් මහණනට කියා 'බුදුහු දෙවචාරිකාවට යෙතී' කියා"යි.

එ දවස් නන්දොපනන්දයාගේ අවන් බිම් සැදූහැ. හේ දිවරුවන් මුවාපලඟ මත්තේ දවසේසත් යට තුන් වැදැරුම් නළුපිරිස් හා නාපිරිස් පිරිවරා දිවබජනෙන්[9] එළවු අන්තපාන විධි බලමින් හුන්නේයි. එකල්හි බුදුහු, යම් සේ නාගරාජ දකී ද, එසේ ම පැණෙනුවෝ උහුගේ විමන් මුඳුනෙන් ම පන්සියක් සඟුන් හා සමඟ තව්තිසා දෙව්ලෝ බලා වඩති. එකල්හි නන්දොපනන්ද නම් නාගරාජහට මෙබඳු පව්ට්දිට්හයෙක් උපනිඃ "මේ මුඩු මහණසියෝ අපගේ විමන් මුඳුනෙහි ගෙණ තව්තිසාවැසි දෙවියන්ගේ භවනට වදිත්ම ය. නික්මෙන් ම ය. දැන් මෙ තැන පටන් ගෙණ ඔවුන් අප මුඳුනෙහි ගෙණ පියපස් ඕමින්[10] නො යා දුන මැනැව"යි හුනස්නෙන් නැඟී මෙරගල් පාතට ගොස්, එවෙස් හැර සියවෙස් ගෙණ මෙරගල් සත්දරණ පටෙකින් වසා, මෙර මුඳුනෙහි මහත් පැනයක් කොට තව්තිසා දෙව්නුවර කිබිසිනි කළ පැණයෙන් සොයා අදහසුන් බවට පැමිණි වී.

එකල්හි රටපල් මහතෙරහු "වහන්සේ, මම් පෙර මෙපියෙස්හි සිටියෙම් මෙරගල් දැක්මි. සත්කුළපවු දක්මි. තව්තිසා දෙව් නුවර දක්මි. විජයත් මහපහා දක්මි. පහාමුඳුනෙහි ලලන දද දහස් දක්මි. වහන්සේ, කවර හේතුවින හෝ දැන් මෙරගල් නො ද දක්මි? විජයත් මහපහා නො ද දක්මි? පහාමුඳුනෙහි දද නො ද දක්මි?"යි බුදුනට කීහ. එසඳ බුදුහු "රටපල, මේ නන්දොපනන්ද නම් නාගරාජ තොපට දැහැවි ය. මෙරගල් සත්දරණි න් පිරිබෙව් කොට මුඳුනෙහි පැණයෙන් පිළිසොයා අඳුරු කොට සිටියේ ය"යි වදාළහ. රටපල් මහතෙරහු "මම් ඔහු දමමි; වහන්සේ"යි කීහැ. බුදුහු නො අනුදත්හ. එසෙයින් ම භද්දය මහතෙරහු රාල් මහතෙරහු දැයි අනුක්‍රමයෙන් හැම සඟහු අවුද් බුදුනට සැළ කළහ. බුදුහු නො අනුදත්හ. අවසන්හි මහමුගලන් මහතෙරහු අවුද් "වහන්සේ, මම් නාරජහු දමමි" කීහ. "දමා; මුගලනැ"යි බුදුහු අනුදත්හ.

මහතෙරහු මහණ වෙස් හැර මහත් නාරජ වෙසක් මවාගෙණ නන්දොපනන්දනම් නාගරාජයාගේ සත් දරණපට පිට තුදුස් දරණ පටක් එවැ. මොහුගේ පැණය මුඳුනෙහි තමන්ගේ පැණය තබා මෙරගල් හා සමඟ පෙළාලුහ. නාරජ දුමයි මාතෙරහුද් "තාගේ ශරීරයෙහි ම මතු දුම් ඇත්තේ නොවෙයි. මයිදුගේ ශරීරයෙහි දු දුම් ඇත"යි දුමති. නාරජහුගේ දුමින් මහතෙරනට බාධා නැති මහතෙරුන් දුමින් නාරජහට බාධා වි ය.

එක්බිති නාරජ දිලිසින. මහතෙරහුද් දලියෙන්නාහු "තාගේ ශරීරයෙහි මතු දල ඇත්තේ නො වෙයි. මයිදුගේ ශරීරයෙහිද් දල ඇතී" දිලියුනහ. නාගරාජයාගේ දලයෙන් මහතෙරනට බාධා නැති. මහතෙරුන්ගේ දල නාගරාජයාහට බාධා කෙරෙයි. නාගරාජ "මේ මහණ මා මෙරගල් හා සමඟ පෙළාලා දුමයි. දිලියෙ"යි සිතා "භවත, තෝ කවර?"යි පිළිවිත. "නන්දය, මම් මුගලන්මි"යි කීහ. "වහන්සේ, තොපගේ මහණවෙසින් සිටුව"යි කීය. මහතෙරහු නාරජ වෙස් හැර, මහණ වෙසින් ඔහු දකුණු කණි න් වැද වම්කණි න් නික්වෙති. වම් කණි න් වැද දකුණු කණි න් නික්මෙති. එසෙයින්ම දකුණු නාසාබිලයෙන් වැද වම්නාසා බිලයෙන[1] වැද දකුණු නාසා බිලයෙන්[1] නික්මෙති.

එක්බිති නාරජ මුව[2] විවර කෙළේ. මහතෙරහු මියෙන්[3] වැද ඇතුළු කුස හිස පටන් ගෙණ වල්පත් දක්වා,[4] වල් පටන් ගෙණ හිස දක්වා[4] සක්මන් කෙරෙති. බුදුහු "මුගලන, මුගලන, සිහි එළවා. මහත් සෘඬි ඇත්තේ ය, නාරජ"යි වදාළහ. මහතෙරහු "වහන්සේ, මාවිසින් සතරසෘඬි පාදයෝ භවන ලද්දාහ. නන්දොපනන්ද සිටීවයි. මම නන්දොපනන්දයා වැනි නාරජුන් සියකුද් දහස් කුද් දසදහසකුද් දමමි"යි කීහ. නාරජ සිතීඃ "මහණු කුසට වදනාකල නො දිටිමි. නික්මෙන කල දැන් දළ අතුරෙහි හොවා මිරිකා කමි"යි සිතා, "නික්ම යව, වහන්සේ, මා ඇතුළුකුස ඔබට මොබට සක්මන් කොට මා නොපෙළව"යි කී ය. මහතෙරහු නික්ම පිටත සිටියාහ. නාගරාජ මහතෙරුන් දැකැ "මේ හේ යැ"යි[5] නාසාවාකයක් විහිට. මහතෙරහු

1. පුටයෙන්. සිදුරෙන්. 2. මුවය. 3. මුවයෙන්. 4. දක්වාද්. 5. මෙහෙසය නොයි. මු. වෙහෙසය හොයි. 6. අනුනො දක්හු. 7. මු. ගුරුළුවාද. 8. ලුහුබඳහු. 9. වැද. 10. වැද. වැදැ. 11. හොති. * ජාලාහිහතපදුමං - ජාතකට්ඨකථා 1 - 423. 12. කියුවෙත්.

සියුතජ්ඣන් සමවන්හ. ලොම් කුවකුදු ඔහුගේ විෂවාත සොල්වන්නට නො පොහොසත් වි ය. "සෙසු සඟහු ආදය පටන් ගෙණ හැම පෙළහර කරන්නට පොහොසත් වුවද මෙතෙනට පැමිණ මෙසේ වහා සමවදනට නො නිස්සහ"යි. ඔවුනට බුදුහු නාගරාජයා දමන්නට නො අනුදත්හු[6]

නාගරජ "මම් මේ මහණහු නාසාවාතයෙන් ලොම්කුවකුදු සොල්වන්නට නොපොහොසත් වීමි. මහණ මහත් සෘද්ධි ඇත්තේය"යි සිතී. මහතෙරහු මහණ වෙස් හැර ගුරුළුවෙසක් මවා ගෙණ ගුරුළුවා[7] දක්වා නාරජහු ලුහුබන්හු.[8] නාරජ එවෙස් පියා මණෙවු වෙසක් මවාගෙන "වහන්සේ, තොප සරණයෙමි" කියනුයේ මහතෙරන් පා වැන්දැ.[9] මහතෙරහු "නන්දය, බුදුහු වැඩියාහ, එබුදුන් කරා යම්හ"යි නාරජහු දමා නිර්විෂ කොට ගෙණ බුදුන් කරා ගියහ. නාරජ බුදුන් වැඳ "වහන්සේ තොප සරණ යෙමි"යි කී ය. බුදුහු " සුවපත් වා, නාරජ"යි වදාරා ධම් දෙසන්නාහු "නන්දය, සතුරන් කෙරෙහි ක්‍රොධ නො කටයුත්තේ ය. ක්‍රොධ ඇති පුගුල් වැදූ[10] මවට දු දා පියාට දු මල් බෑයනට දු නෑයනට දු මිතුරනට දු අප්‍රිය වෙයි. ඩහන්නට ආ සපක්හු සෙයින් අඩවියෙහි නැඟි සොරක්හු සෙයින්, කන්නට ආ යකක්හු සෙයින්, ත්‍රාස උපයනු වෙයි. හැඳ පැලඳද් සිටිය විවණ වෙයි. පුන්සඳක් බඳු මුහුණෙක් වී නම් දල පහළ පියුමක්* සෙයින්, මල ගත් රන්කැට පතක් සෙයින්, විරූප වෙයි. ක්‍රොධයෙන් තුමූ තමන් ඇන මියෙති. විෂ කා මියෙති. දිව ඇද මියෙති. ප්‍රපාතයෙහි හී මියෙති. මෙලොව අනුන් විසින් ගරහුනු ලැබෙති. පරලොව නිරය ආදිය උපැදැ කුරුරු දරුණු දුක් විඳුති. ඉදින් මිනිස්පියක් ලද්දාහු නම්, උපන් තැන් පටන් ගෙණ රොගී වෙති. චක්ඛුරොග සොතරොගාදි රොගයන් කෙරෙහි එක්තරා රොගයෙකින් නැංගෝ නම්, අනික් රොගයෙකැ හෙති[11] රොගයෙන් නො මිදී සියලු දුක් පත් වෙති. එ බැවින් හැම සතුන් කෙරෙහි මෙත්සිත් ඇති විය යුත්තේ ය. හිතසිත් මෙළෙක් සිත් ඇති විය යුත්තේ ය"යි අවවාද කොට සරණ සිලැ පිහිට්වා, සඟුන් පිරිවරා අනේවඩු මහසිටානන්ගේ ගෙට වැඩියෝ. අනේවඩු මහසිටානෝ "කිම, වහන්සේ, දව වැ වැඩිදැ නො"යි කීහු. "මුගලන්හු හා නන්දොපනන්දයා හා දෙදෙනාගේ සංග්‍රාමයෙක් වී ය"යි වදාළහ. "වහන්සේ, කාහට ජයයැ? කහට පරාජය?"යි පුළුවුත්හ. "මුගලන්හට ජය ය. නන්දයාහට පරාජය"යයි වදාළහ. එකල්හි අනේවඩු මහසිටානෝ " වහන්සේ, අද පටන් ගෙණ සතියක් දවස් මාගේ බත් අධිවාසනා කරණු මැනැවැයි"යි අයැජ "මහතෙරනට ජයමඟුල් කෙරෙමි"යි සතියක් දවස් බුදුපාමොක් පන්සියක් සඟනට මහත් සත්කාර කොළෝ.

නාලාගිරි දමනය

'නාග' ශබ්දයෙන් ඇතුනුදු කියන බැවින් මෙසෙයින් ම නාලාගිරි නම් ඇත්රජහු දැමූ පරිදි කියවේ[12] කිසේ ය? යත්:-

බුදුන් රජගහා නිසා ගිජුකුළු පව්යෙහි වැඩ වසන කල්හි, දෙව්දත් තෙරුන් විසින් බුදුන් මරණු සඳහා මෙහෙයු දුනුවාවන්[13.] කෙරෙහි පළමු මෙහෙයු දුනුවාවා අවුදු "මම්, මහන්සේ, (බුදුන්) මරන්නට නො නිස්සෙමි. බුදුහු මහත් ඉදුහ ඇත්තාහ. මහත් ආනුභාව ඇත්තාහයි"යි කී කල්හි "තා මහණ ගොයුම්හු මරන්නට නො නිසි බැවින් මම් ම මරමි" කියා බුදුන් ගිජුකුළු පව්යෙහි සක්මන් කරණ කල්හි ගිජුකුළු පව්වට නැඟී "මේගල් කුළින් මහන ගොයුම්හු දිවි ගලවමි"යි යන්ත්‍ර වේගයෙන් මහත් ගල්කුළක් වුහුටහ. දෙගල්කුළු කෙනෙක් එක්වැ එගල්කුළු පිළිගත්හ. එයින් පපටිකායෙක් නැඟී බුදුන් පයෙහි ලේ සෙල්වීය. බලවත් වේදනා වී ය. ජීවකයෝ බුදුන් පය සැතින් පළා දොස් ලේ හැර බෙහෙත් එවැ නීරොග කළහ. බුදුහු පෙර සෙයින් මැ සඟ පිරිස් පිරිවරා මහත් බුද්ධ ලීලායෙන් ඇව්දිති.

එකල්හි දෙව්දත් තෙරහු ඒ දැකැ සිතුහු: "මහණ ගොයුම්හුගේ රූපයෙන්[14] අගපත් සිරිරු දැකැකිසි මිනිසෙක් උපක්‍රම කරන්නට නොනිස්සැ. රජුගේ නාලාගිරි නම් ඇත් චණ්ඩයැ. පරුෂ යැ බුදුරුවන්හි ධමුරුවන්හි සඟුරුවන්හි ගුණ නොදන්නී. හේ ඔහු මර"යි[15] ගොස් රජහට කී ය. රජ "මැනැවැ"යි ගිවිසැ අතැජරා ගෙන්වා ගෙණ "සබඳ, සෙට නාලාගිරිහි මත්කොට පෙරවරු මහණ ගොයුම්හු පිළිපන් වීථිය විහිද්'යි කී යැ. දෙව්දත් තෙරහු දු "සෙසු දවස් මෙ ඇත් කෙනෙක් රහ බෝ දැ?"යි ඔහු පිළිවිසැ "අටකළක් රහ බො"යි කීයෙන් "සෙට සොළොස් කළක් රහපොවා මහණ ගොයුම්හු පිළිපන් වීථියට විහිද"යි කීහ. හේ " ඉතා මැනැවැ"යි ගිවිස්සැ රජ "සෙට නාලාගිරිහි මත්කොට නුවර විහිදුවති. නුවර වැස්සෝ රැයිම්මෙහිමැ හැම කිස කොට අතුරුවෙයට නොබසිත්ව"යි නුවර බෙර පියවි කරවීය. දෙව්දත් තෙරහු දු රජගෙන් බැස ඇත්හලට ගොස් ඇත්ගොව්වන් කැඳවා ගෙණ "ඇපි තොප වවන්නටද් නසන්නටද්[1] නිස්සම්හ. තොපට ඉදින් යසයෙන් කම් ඇත්නම්, සෙට පෙරවරු නාලාගිරිහි තිහිණි රා සොළොස් කළක් පොවා, මහණ ගොයුම්හු එනවේලෙහි තොත්‍රතොමරයෙන් විදැ විදැ දහවා, ඇත්හල් බිඳුවා, මහණ ගොයුම්හු පිළිපන් වීථියට මෙහෙයා, ඔහු මරාපියව"යි කීහ. ඔහු "ඉතා මැනැවැ"යි ගිවිස්සහ.

එපවත් මුළුනුවර පැතිර ගියේ තුණුරුවන්හි පහන් උපාසකවරහු ඒ අසා බුදුන් කරා ගොස් " වහන්සේ, දෙව්දත් තෙරහු රජු හා එක්වැ සෙට තොප පිළිපන් වෙයට නාලාගිරිහි විහිද්වති. සෙට නුවර නො ගොස් මිහි වැඩ හිඳුනේයැ. ඇපි වෙහෙරමැ වඩාහිඳුවා බුදුපාමොක් සඟනට දන් දෙම්හයි" කීහැ. බුදුහු "සෙට නුවර සිඟන්නට යම්හ"යි නොවදාරා මැ "මම් සෙට නාලාගිරිහි දමා පෙළහර කොට තිර්යන් මැඩ, රජගහා

1. වවන්නට. වනසන්නට. 2. සඳමඬුලු. 3. විදහමින් හළ සුන්-හැම. 4. ගොස් හඬ. 5. ඇවිද, 6. සිරිරු.

නුවර නොසිඟාම, බික්සඟුන් පිරිවරා නුවරින් නික්මැ වෙළුවනමැළුම්" යන සිතින් ඉවසූහු. ඔහු බුදුන් ඉවසූ බව් දැන වැඳ නුවර ගියෝ.

බුදුහු පෙරයම්හි ධම් දෙසා, මැදියම්හි දෙවියන් පුළුවුත් පැන විසජා, අලුයම්හි පළමුවන භාගයෙහි සිංහශයයාා කොට, දෙවන භාගයෙහි පල සමවතින් දවස් යවා, තුන්වන භාගයෙහි මහකුළුණු සමවත් සමවැද, විනේජනයන් බලා, නාලාගිරි දමනයෙහි සුවාසූ දහසක් දෙනාහට අභිසමය වන සේ දැකැ, පහන් වූ කල සිරිරු පිළිදැගැ, අනඳ මහතෙරුන් කැඳවා ගෙණ "අනඳ, අද රජගහා නුවර පිරිවරා සිටි අටළොස් වෙහෙර හැම මහණුන් මා හා සමඟ රජගහා වදනට කියා"යි වදාළහ. මහතෙරහු එසේ කළහ. හැම සඟහු වෙළුවන වෙහෙර රැස්වූහු.

බුදුහු මහභික්සඟුන් පිරිවරා රජගහා නුවර වන්හු. ඇත් ගොව්වෝ කී පරිද්දෙන් පිළිපන්හ. මහත් සමාගමය විය. තුණුරුවන්හි පහන් සැදැහැ ඇති මිනිස්සු "අද මහනාගයන් දෙදෙනාගේ සංග්‍රාම වෙයි. නිරුපමවු බුද්ධලීලායෙන් නාලාගිරිහි දමන සේ බලම්හ"යි පහා සඳලු[2] ගෙසියන් ආදිය නැඟී සිටියහැ. සැදැහැ නැත්තාහු, මිසදිට්හ. ගත්තාහු "නාලාගිරි චණ්ඩ යැ. පරුෂ යැ. කිසිකෙනකුන්ගේ ගුණ නො දන්නි. හේ අද මහණ ගොයුම්හුගේ රන්වන් සිරිරුදු බිඳැ මරාපියයි. අද අප සතුරා පිටි දක්මහ"යි (රුක්) පහා ආදිය නැඟී සිටියෝ. ඇතුද් බුදුන් එන්නන් දැකැ, මිනිසුන් උත්ත්‍රාස කරවමින් ගෙ විදහමින්, ගැල්සුන්[3] සුන් කෙරෙමින්, සොඬ ඔසොවා ගෙණ කන්වැල් හුවා ගෙණ, පර්වතයක් සෙයින් බුදුන් කරා දිව්. ඔහු දැක සඟහු බුදුනට "වහන්සේ, මේ නාලාගිරි චණ්ඩ යැ. පරුෂයැ. මිනීමරු යැ. මෙ වෙයට පිළිපන්නේ යැ. බුදුන් ආදීන්ගේ ගුණ නොදන්නි. වහන්සේ, නවත්නේ මැනැව. නවතනේ මැනැවැ"යි කීහු."මහණෙනි, නො බව, මම් නාලාගිරි දමන්නට පොහොසත්මී" වදාළෝ එකල්හි සැරියුත් මහතෙරහු "පියනට උපන් කිසියෙක් නම්, දෙට පුත්හු පමණ වෙයි. මම් මැ ඔහු දමමි" කීහ. බුදුහු "සැරියුත, බුද්බල තොරැ. සවුබල තොරැ. තොසිට"යි පිළිබැහූහු. මෙසෙයින් බොහෝ සේ අසූමහසව්වෝ අයජියහ. බුදුහු හැමදෙනාමැ පිළිබැහූහු.

එකල්හි අනඳ මහතෙරහු බුදුන් කෙරේ බලවත් සෙනෙහෙන් අදිවාසනා නො කට හී "මේ ඇත් පළමු මා මරාව!"යි. බුදුන් සඳහා දිව් පියා බුදුන් පෙරට ගොස් සිටියෝ. එසඳ බුද්හු "අනඳ පහ ව යා. මා පෙරට නොසිට"යි වදාළෝ. "වහන්සේ, මේ ඇත් චණ්ඩ යැ. පරුෂ යැ. මිනීමරු යැ. යුගත් ගිනි වැන්නැ. පළමු මා මරා පසු තොපවහන්සේ කරා යේව"යි කීහු. බුදුන් තුන් යලක් කියතුද් එසේ ම සිටියාහ. පහ නො වුහු. එකල්හි බුද්හු ඉදුහ බලයෙන් ඔවුන් පිළිබහා සඟුන් අතුරෙහි සිටුවූහ. එකෙණෙහි එක් මාගමක් නාලාගිරිහි දැකැ මරණ භයභීත වැ පලායෙන්නී උකුළින් ගත් දරුවකු ඇතු හා බුදුන් හා අතුරෙහි දමාපියා පලාගියා. ඇත් ඇය ලුහු බැඳපියා නැවතී දරුව කරා ගියේ. දරු මහහඬින් හඬයි. බුදුහු නාලාගිරිහි උදෙසා මෙත් පතුරුවා ඉතා මියුරු බඹගොස්[4] විහිද "භවත් නාලාගිරිය, තා සොළොස් කළක් රා පොවා මත් කරන්නාහු අනෙකක්හු ගන්නට කළාහු නො වෙති. මා ගන්නට කළාහු වෙති. අකාරණයේ කකුල් කලකුරුවා නො ඇවිඳු[5] මොබ එ"යි වදාළහ.

හේ බුදුන්ගේ බස් අසා, ඇස් විවර කොට, බුදුන්ගේ රුසිරි[6] බලා, පිළිලද සංවේග ඇති වූයේ බුදුන් තෙදින් සිඳී ගිය සුරාමද ඇත්තේ, අත බහා කන්පත් සලමින් ගොස්, බුදුන් පාපිට බැස හොති. එකල්හි බුදුහු "නාලාගිරිය, තෝ තිරිසන්වරනයෙහි. මම බුදුවරණයෙමි. මෙතන පටන් ගෙණ චණ්ඩ පරුෂ නො වැ. මිනීමරු නො වා.[1] මෙත්සිත් පිළිලබ"යි වදාරා දකුණු අත දික් කොට කුඹ පිරිමැදැ "මාකුඤ්ජර නාගමාසදො" යනාදීන් ධම් දෙසූ[2]. ඔහුගේ සියල් සිරිරු ප්‍රීතින් නිරන්තර වැ පිරිණ. ඉදින් හේ තිරිසන් නො වී නම්, සෝවාන් වූයේ ය.

මිනිස්හු ඒ පෙළහර දැකැ සකොබ මුහුදුහඬ සෙයින් ගුගුළහ. සෙනහඬ සෙයින් අපොළාපීහ. ඔහු සොම්නස් ව නන්අබරණ ඉසපීහ. ඒ අබරණි න් ඇතු සිරිරු පිළිසන් වි ය. එතන පටන් නාලාගිරි "ධනපාල" නම් වි ය. ඒ සමාගමයෙහි සුවාසු දහසක් දෙනෙ අධිගම කළහ. බුදුහු ධනපාලයා පන්සිලැ පිහිට් වූහු. හේ සොඬින් බුදුන් ඇකුත් තැනැ. පස්ගෙණ තමා මුඳුනෙහි එවැ. පසුපස්සෙන් බස්මින් ගොස්, දසුන් විදහන තැන සිටැ බුදුන් වැඳැ, නැවත ඇත්හල් වන. එතැන පටන් කිසිවක්හු නො නොවෙහෙසී.[3] මෙසේ කොපොලත්හි පැහැර මදදැලි මුසුව බමන මත්බමර මඬුලු හඬ මැ බෙර ඇති, කෝගිනින් දිලියෙන, යුගත් ගිනිකඳ මෙන්[4] යන ධනපලුවා විසින් ඔවුන් අකුසුසියෝ මඟුල්ලකුණු පිරිවර ලදු සක්ලකුණෙන් විසිතුරු දෙපත්ලෙහි බැස හෙවැ වඳනාලද.

එයින් කීහ. පාදපංකජස්තවයෙහිඃ-

"ගණ්ඩස්ථලීලුඨිතදානමසීනිෂෙක
භ්‍රාන්නෙතාන්නදද්භ්‍රම මණ්ඩලඩිණ්ඩිමෙන,
ක්‍රොධොෂ්මණාභිදවතා[5] ධන පාලකෙන

1. නොව. 2. යනාදීන්. දෙසූ. 3. වෙහෙසයි. 4. ගිනිමෙන්. 5. ක්‍රොධොෂ්මසාහිතයතා - හැම. 6. ගඳවු. 7. බැලයෙහි. 8. සැළියකුදු. 9. ඉසුරුපමාව. 10. දැක මහරජ. 11. විඳුතියි. 12. එපවත් කියා. 13. නැතිව කළාහු වේ. 14. අය පිළින්.

පාදලවයෙ ප්‍රණතමාර්ය ධෘතාංකුශෙ තෙ”යි.

බුදුහු නිපන් මනොරථ ඇති වැ “යම් කෙනෙකන් විසින් යම් ධනයෙක් ඉසපියනු ලද ද, ඒ ධන ඔවුන් ම කරා යේව”යි ඉටා අද මා විසින් මහත් පෙළහරක් කරණ ලද. මෙ නුවර සිඟනු සොබනේ නො වේ”යි තිථයන් මැඬැ සඟපිරිස් පිරිවරා දුනුරජක්හු සෙයින්, නුවරින් නික්මැ වේළුවනවෙහෙර මැ වැඩියෝ. නුවර වැස්සෝ අපමණ අපමණ අන්නපාන ගෙණ වෙහෙර ගොස් මහාදාන පැවැත් වූහු.

මෙ සෙයින් බුදුහු තමන් ‘පුරුෂදම්‍යසාරථී’ වන බැවින් නන්දොපනන්ද නම් නාගරාජයා ද, ‘නාග ශබ්දයෙන් ඇතුනුදු කියන බැවින් ධනපාලක නම් මහානාගයා ද ආදි ශබ්දයෙන් ගත් අපලාල නම් චූලොදර නම් මහොදර නම් අග්නිශිඛ නම් ආරවාල නම් නාගරාජයනුද් දමා සරණයිලැ පිහිට්වූහු.

නාග දමන නම් තුදුස්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

15. වන පරිච්ඡේදය

ආළවක දමනය

ආළවක නම් යක්ෂයා දැමූ පරිදි කිසේ ය? යත්:- අළව් නම් රට අළව් නම් නුවර අළව් නම් රජෙක් වී. හේ නළුපිරිස් පිරිවරා විඳුනා නැඩුම් ගඳැවූ[6] පියා, සොරුන් පිළිබහනු සඳහා දු ප්‍රතිපක්ෂ රජුන් වළකනු සඳහා දු, ව්‍යායාම කරණු සඳහා දු, සත් සත් දවසින් මුවදඩ යනුයේ, එක් දවසක් බලයෙහි[7] ඇත්තනට “යමක්හු සිටි දසායෙන් මුවගොන් පලා ගියේ වී නම්, ඒ උහු ම භාර ය”යි කී යැ. එකල්හි රජු සිටි දසයෙන් මැ මුවගොස් පැලෑ යැ. ජව ඇති රජ දුන්න ගෙණ පයින් මැ තුන් යොජුනක් තැන් මුවා ලිහිබැඳ ගෙණ ගියේ. ඉළුමුවෝ වනාහි තුන් යොජනකට ජව ඇත්තාහ. හේ එකල්හි හී ගිය ජව ඇති ඉළුමුවා දයට වැද සිටියහු මරා දෙකඩ කොට සිඳ, තමහට මයින් කම් නැත ද, ‘මුවා නොගත හින’ යන අපවාද මුදනු සඳහා, කදින් ගෙණ එන්නේ නුවරට නුදුරු තන්හි ගනබහල පත් ඇති මහත්නුගයක් දැකැ පරිදාහ නිවනු සඳහා ඒ රුක්මුලට ගියේ.

ඒ නුගරුක අළව්යක් වෙසමුණු රජහු කෙරෙන් භවනය ලදින් හිරිමුඳුනෙහි ඒ රුක්සේයෙන් පහළ පියෙසට වන් වන් සතුන් කමින් වෙසෙයි. හේ ඔහු දැකැ කන්නට ළඟා විය. රජ ඔහුහට “මා නො කා, මම තට දවසැ දවසැ මිනිසකුදු බත්තලියකු[8] දු දී එවමි”යි කී යැ. යක් “තෝ රජඉසුරයෙන් පමා වැ[9] මා සඳහන් නො කෙරෙ යි. මම් වනාහි භවනයට නො වන්නනුදු නොගිවිස්සනුදු කනු නො ලැබෙමි. එබැවින් මම තා යා දෙමි”යි කි යැ. රජ “යම් දවසක් නොදී එව්මි නම්, එදවස් රජගෙට ගොස් මා කායි” කි යැ. “ඉතා මැනැවැ”යි යක්ෂයා අවසර දුන් කල්හි නුවර බලා ගියේ. රජ බලය මග කඳවුරු බැඳැ සිටැ. රජු දැකැ “කිම, මහරජ[10] අයශස් බා මෙසේ දුක් වින්ද?”යි[11] කියමින් පෙරමඟට ගොස් රජු පිරිවැරූහු.

රජ එපවත් නො කියා[12] නුවර වැදැ බත් කා නුවර ලද්දා කැඳවා එපවත් සැළ කෙළේ. නුවර ලදු “කිම, මහරජ, කල් පිරිසුන්නේ දැ?”යි කී ය. රජ “පිරිකැප්පූ දැ නැතැයි” කී ය. “මහරජ වැරදවුව. යක්ෂයො ‘පිරිකැප්පූ පමනක් ම ලැබෙති. නො පිරිකැප්පූ කලැ රටවැස්සනට පීඩා යැ. මැනැවැ, මහරජ, කිසියෙකින් තෙපි මෙසේ කළාහු නම්, එතැන සිතිවිලි නැතිවැ[13] රජසුව අනුභව කරව. මම එයට කළ මනා දැ කෙරෙමි” බිණි ය. හේ වේලා ඇතිකල මැ නැඟී දඟගෙදොර සිටැ යම් කෙනෙක් මරැ හුනුවාහු ද, ඔවුන් සඳහා “යමෙක් දිවි කැමැත්තේ ද, හේ නික්මෙව”යි බෙණෙයි. යමෙක් පළමු නික්මිනි ද, ඔහු ගෙට ඇරැ නහවා බත් කවා “මේ බත් සැළයක්හට දෙ”යි නඟා යවයි. උහු රුක්මුල වන් විගස ම යක් භයානක වෙසින් මුලපලාකලබක් සෙයින් කයි. යක්ෂානුභාවයෙන් මිනිසුන්ගේ කෙහෙ පටන් ගෙණ සියල් සිරිරු වෙඬරු පිඬක් වැනි වෙයි. යක්හට බත් ගෙන්වා ගෙණ ගිය මිනිස්සු උහු දැකැ බියපත් වැ තමන් තමන් මිත්‍රයනට කීහු.

එතන පටන් ගෙණ, “රජ සොරුන් ගෙණ යක්හට දෙ”යි මිනිස්සු සොරකැමින් දුරු වූහ. එයින් උත්තරයෙහි අයලින් වදනා සොරුන් නැති වන බැවින්, පරණ සොරුන් හීගිය[1] වන බැවැනි දඟගෙය සිස් වියැ. එකල්හි නුවර ලදු රජහට කී ය. රජ තමාගේ ධන නුවරැ කෝවේමාවේහි තබාපීයඃ ‘ලොභයෙන් ගන්නා කෙනෙක් වූ නම් මැනෑ නො’යි[2] කියා ය. එහි පයිනුදු පහරනහු නැති. හේ සොරුන් නොලබන්නේ ඇමැත්තනට කී ැය. ඇමැත්තෝ “කුලපිළිවෙළින් එකෙකි මහලු මිනිසුන් ගෙණ නඟා යවම්හ”යි කීහ. රජ “නුවරවැස්සෝ ‘රජ අප පියන් අප මුත්තන් ගන්නී’ ගිගිරි කෙරෙති. හේ මට නොරිස්සි”යි වැළකී. “ඔස, මහරජ, පිටින් මිස නොහොත හෙන[3] දරුවන් දී යවම්හ. ඔවුන්ට ‘අප මවුපියෝ’යැ යන සනා නැතී” කීහු. රජ අනුදත. ඔහු එසේ කොළෝ. නුවර දරුවන් මවුහුදු දරුවන් ගෙණ, ගැබි[4] ලියෝ ද පලාගොස් පරරට දරුවන් වියපත් කල්හි ගෙණ එති. එසේ දොළොස් හවුරුද්දෙක් ගියේ.

---

1. මු. හිවර. 2. කෙනෙක් නම් කිසි (සේ) දැනෙයි. 3. නොහොනැගෙන. 4. ගැඹි. 5. සාවකු. 6. සේ දැක. 7. මු. පෙරබත්කිසය නිමවා පසු බත්කිසය නොනිමි. කළුවර පුණු - බොහෝ. 8. දැහැම. 9. කත්‍යාවෝ. 10. අසරවරහ. 11. දෙදෙනෙ. 12. නන් නන්. 13. යානාවෙන්.

එයින් උත්තරයෙහි එක් දවසක් සියලු නුවර සොයා එක් දරුවකු[5] දු නොලදින් "මහරජ, ඇතුළු රජගෙහි තපුතු අළව් රජකුමරහු තබා නුවර දරුවෝ නැතී" කීහා. "යම් කෙනෙක්නට තමා අත්පෙම් හැ සම පෙම් ඇත්තේ නො වයි. යව. ඔහුද් දී යවා මා දිවි රක්ව"යි කී ය. එකල්හි අළව් කරමහු මවු පුතු නහවා පහයින් ගන්වා දුහුල් සුඹුළියෙන් ගෙණ ඔර හොවා ගෙණ හින්නිය. රාජපුරුෂයෝ රජහුගේ යෙදමෙන් අවුදු සොළොස් දහසක් නළුවනුදු වලප්ව වලප්වා කිරිමවු හා සමඟ "සෙට දවස් යක්හට බත් වෙ"යි හැරගෙණ ගියෝ.

එදවස් බුදුහු දෙව්රම් මහවෙහෙර මහගඳකිළියැ අලුයම්හි මහකුළුණු සමවත් සමවැදැ බුදු ඇසින් ලොව බන්නාහු අළව් කුමරහු අනගැම්වන්නට උපනිඃශ්‍රය ඇතිසේ[6], යක්ෂයා සෝවාන් වන්නට නිසිසේ, දෙසුන් අවස්හි සූවාසු දහසක් දෙනා අධිගම කරන සේ දැකැ, පාන්වූ කල පෙරබත්කිස පස්බත්කිස නිමවා ගුණු[7] පොහෝ දවස් හිරු එප්සුනු කල හුදෙකළා වැ පාසිවුරු ගෙණ පා ගමනින් සැවැත් නුවරින් තිස්යොදුන් ගොස් ඒ යක්හුගේ භවනයට වන්හු. කිම, බුදුහු. යම් නුගයෙක්හි අළව් යක්හුගේ භවන ඇද්ද, ඒ රුක්මුල්හි වුසූහ හෝ නොහොත් භවනයෙහිම වුසූහ හෝ? යත්:- භවනයෙහිමැ වුසූහු. යම්සේ යක්හු තමන්ගේ භවන දකිත්ද, එසෙයින් මැ බුදුහු ද දකිත්. ඔහු එයට ගොස් විමන්දොර වැඩ සිටියහ. එකල්හි අළව්යක් හිමව්යෙහි යක්ෂ සමාගමයට ගියේ යැ.

එසද ආළවකයාගේ ගෙදොර රක්නා ගද්‍රභ නම් යක් බුදුන් කරා එළඹ වැඳැ "කිම වහන්සේ, මෙයට විකාලයෙහි වැඩිදෑ නො?" කී යැ. "ගද්‍රභය, කළ මනා දැයකට ආම්හ. ඉදින් තට නො බර වී නම්, එක් රැයක් ආළවකයාගේ භවනයෙහි වසම්හ"යි වදාළහ. "වහන්සේ, මට නො බර. අනෙකෙක් මත්න. එ යක් කැකුළ. පරුෂ ය. මවුපියනුදු පවා නො වඳී. වහන්සේ මෙහි වසනු මට නො රිස්සි" යි කී යැ. "ගද්‍රභය, හේ ඔහුගේ ස්වභාව යැ. මට කිසි අන්තරායක් වන්නේ නො වෙයි. ඉදින් තට නො බර වී නම්, එක් රැයක් මෙහි වසම්හ"යි වදාළහ. දෙවනවටැ දු ගද්‍රභ නම් යක් බුදුනට "වහන්සේ, ආළවක ගිනින් රත් කළ කබලක් වැන්නැ. 'මොහු මවුපියාහ. මුහු මාණබමුණහ. මේ දහමැ'[8] යනු නො. දන්නි. මෙයට ආවන් සිතට විබෙවු දු කෙරෙයි. හදවතු දු පළයි. පය ගෙන පරසමුද්‍රයෙහි හෝ පරසක්වළ හො දමා පිය" යි කී යැ. දෙවනවටැ දු බුදුහු "දන්මි; ගද්‍රභය, ඉදින් තට නො බර වී නම්, එක් රැයක් වසම්හ"යි වදාළහ. "වහන්සේ, මට නො බර. අනෙකෙක් මත්න. එයක්, තමහට නොකියා අනුදත්හ'යි මා මරන්නේ වනැ. වහන්සේ, ඔහු කරා ගොස් කියම දැ?"යි කී යැ. "ගද්‍රභය, රිසි සේ ගොස් කියා"යි වදාළහ."ඔස, වහන්සේ, මොබ ම දන්නේය"යි බුදුන් වැඳ හිමවු ගියේ.

භවනයෙහි දොර තෙමේ ම බුදුනට විවර වියැ. බුදුහු ඇතුළු භවනයට වැදැ, යම් අස්නෙකැ අළව්යක් උතුම් මඟුල් දවස් හිඳ මහත් සිරි අනුභව කෙරේ ද, එම දිවරුවන් මුවා පලඟ මත්තේ වැඩහිඳ රන්වන්රස් වුහුටුහ. එසඳ යක්ෂයාගේ කාන්තාවෝ[9] අවුදු බුදුන් වැඳ පිරිවරා හුන්හු. බුදුහු ඔනට "තෙපි දන්දී සිල් රැක පුදන්නට නිස්සන් පුදා මෙ සැපතට පත්ව. දැනුදු එසේම කර. ඔවුනොවුන් කෙරෙහි ඊර්ෂයා නොකරව" යනාදි විසින් ධම් දෙසූහ. ඔහු බුදුන්ගේ මියුරු ගැඹුරු හඬ අසා සාධුකාර දහස් දී බුදුන් පිරිවරා හුන්හුමැ යි. ගද්‍රභ නම් යක්ද හිමව්වට ගොස් අළව්හට "ස්වාමිය, බුදුහු අවුද් තාගේ විමන්හි වැඩ හුන්නාහ"යි කී යැ. හේ අභිමානයෙන් ලජ්ජිත වැ, ගද්‍රභයාහට "පිරිස් මැදැ කිසිකෙනෙක් අසනුවහැ[10] නො බැණ සිට. ගොස් කළ මනා දැ කෙරෙමි"යි කී ය. එකල්හි සාතාගිර නම් හෙමවත් නම් යක්ෂ සෙනාපතිහි දෙදෙනා[11] "බුදුන් දෙව්රම් මැ වැඳ යක්ෂසමාගෙමයට යම්හ"යි සහපිරිවරින් නන්[12] යානයෙන්[13] අහසින් යෙති. අහසැ යක්නට හැමතන්හි ම මඟ ඇත්තේ නො වෙයි. අහසැ සිටි විමන් පීරා වූ මඟතැන්මැ මඟ වෙයි.

අළව්යකුගේ විමන් වනාහි බිමැ වූයේ ය. සුරැකිය. පවුරෙන් පිරිබෙව් ලද්දේ ය. සුසංවිහිත දොරටු අටලු ඇත්තේ යැ. උඩ අහස් පියෙස් රන් දැලින් ගැවසී ගත්තේ යැ. සමුඟක් වැන්නැ උස තුන්යොජනැ. එවිමන් මුඳුනෙහි වූ මඟින් ඔහු එපියෙසට පැමිණ යන්නට නොපොහොසත් වුහු. කුමට ය? යත්:- බුදුන් යම් පියෙසක ද වැඩහුන, මුඳුනෙහි පටන් ගෙණ භවඅග් දක්වා යම් කෙනෙකුද් යන්නට නො නිස්සහ. එයින් මේ යක් සෙනෙවියෝ දෙදෙනෙ දු නොයා හී "මේ කුමැ?"යි අවජනා කරන්නාහු බුදුන් දැක අහස වුහුටු කැටක් සේ බැසැ වැඳ බණ අසා පැදකුණු කොට අවසර ගෙණැ යක්ෂසමාගමයට ගියෝ.

අළව්යක් ඔවුන් දැකැ "මෙහි හිඳුව"යි තෙමේ පහ වැ ඔවුනට අවසර දින. ඔහු අළව්යක්හට " තට කැරුණේ මහත් ලාභ ය. බුදුහු තාගේ භවනයෙහි වැඩ හුන්නාහැ. යා, බුදුනට උපස්ථාන කරා"යි කීහු. එකල්හි අළව්යක් ගිනියෙහි බහාලු ලුණුකැට සෙයින් කොධයෙන් තටතායමාන හෘදය ඇතිවැ "කවර බුදු නම් මාගේ ගෙට වන්නේ?"යි කි යැ. ඔහු දෙදෙන "තෝ නො දන්හි? අප බුදුන් තුසීපුරයෙහි සිට පඤ්චමහාවිලොකනා කොට" යැ යනාදීන් ධම්සක්පවත-න් දක්වා කියා, පිළිසඳ ආදියැ පාළවු දෙතිස් පූර්වනිමිත්ත කියා "මේ අසිරිපෙළහර නුදුටුවිරී දැ?"යි කීහ.

හේ දුට ද, ක්‍රොධයෙන් "නො දිටිමි"යි කී යැ. "කියග, ආළවකය, හේ තා දුට මනාම ය. නුදුට මනා ම ය. තා[1] විසින් කිම දැකැ නොදැකැ? තෝ කුමි කෙරෙහි ද? අප බුදුන් පිණි ස තෝ කියබර උසබරජක්හු සමීපයෙහි එදවස් උපන් වස්සක්හු වැන්නෙහි. තිමදගලිත මතැත්රජක්හු සමීපයෙහි ඇත්පැටවක්හු වැන්නෙහි. දිලියෙන කෙසරුසෙළෙන් හොබනා කඳට ඇති සිංහරාජයක්හු සමීපයෙහි මහලු කැණහිලක්හු වැන්නෙහි. යෙළසියක් යොජුන් ගුරුළු රජක්හු සමීපයෙහි පියා බුන් කවුඩුවක්හු වැන්නෙහි. තා කට හැකි දැයක් ඇත, කරා"යි කීහු. මෙසේ[2] කී කල අළව්යක් දැහැව හුනස්නෙන් නැඟී රක්[3]ගල් මුඳුනෙහි මව්පයින් සිට "දැන් තොප සථරහුගේ ආනුභාව හෝ මාගේ ආනුභාව හෝ බලව"යි දකුණු පයින් සැට යොජුන් පමණ කෙලෙස් ගල්කුළුයෙහි ඇක්මින. ඒ ගල යකුළකින් පහළ රත්කළ යපල්ලක් සෙයින් පපටිකා විහිට. හේ එහි සිට මම් "අළවියක්මි"යි හැඬී යැ. එහඬ මුළු දඹදිව පතුළේ.

සතර ශබ්ද කෙනෙක් මුළු දඹදිව්හි පතුළහ. කවර ශබ්ද සතර ද?[4] යත්:- පුණ්‍යක් ධනඤ්ජය රජු[5] හා දූ කෙළැ[6] දැනැ අපොළා "මම් දිනිමි"යි යම් හඬක් හැඬී ද, සක්දෙව් රජ කසුබු සම්මාසම්බුදුන් වහන්සේගේ සස්න නස්නාකල විස්කම් දෙව්පුත්හු බලුවෙස් ගන්වා තෙමේ වැදිවෙස් ගෙණ අවුදු "මම් පව්ටි මහණනුදු මෙහෙණනුදු උපාසකයනුදු උපාසිකාවනුදු හැම අධර්ම වාදීන් කමි"යි. යම් හඬක් හැඬී ද, කුසරජ ප්‍රභාවතිය සඳහා සත්රජක්හු අවුදු නුවර පිරිකෙව[7] වටාගත් කල්හි ප්‍රභාවතිය හා සමග ඇත්කඳැ නුවරින් නික්මැ සිංහස්වරයෙන් "අහං කුසො"යි යම් හඬක් හැඬී ද, අළව්යක් කෙළෙස් කල් මුඳුනෙහි සිට යම් හඬක් හැඬී ද, එ හැම හඬ මුළු දඹදිව දොර දොර සිට හැඬූ හඬ වැනි වී ය. තුන්දහසක් යොජුන් හිමවත් කම්පිත වී.

"මේ මහණහු පිඹ පියමි"යි අළව්යක් තමාගේ ආනුභාවයෙන් සුළඟක් මැවීයැ. ඒ සුළඟ සතර දෙසෙන් නැඟී ගවු දෙගවු තුන්ගවු පමණ යොජුන් දෙයොජුන් තුන් යොජුන් පමණ ගල්කුළු කඩාගෙණ වල්රුක් මුල දී උදුරාගෙණ, අළව් නුවර පැමිණි දිරිගිය ඇත්හල් අස්හල් සුන් කෙරෙමින් සියනැ උළු අහස බමවමින් ආ යැ. බුදුහු "කිසිවක්හට ගහට නොවේවා"යි ඉටුහ. ඒ සුළඟහු[8] බුදුන් කරා පැමිණ සිවුරැ කණකුදු සලන්නට නොපොසත් වූහ.

එක්බිති "මේ මහණහු දියවතුරෙන්[9] ගලා මරාපිව මැනැවැ"යි මහත් වැස්සක් වැස්වී යැ. උහුගේ ආනුභාවයෙන් මතුමත්තෙහි සියක් පටල දහසක් පටල ඈ හෙද ඇතිවලාහකයෝ නැඟී වටහ.[10] වැසිධාරා වේගයෙන් පොලොව් සිල් වන්නා වැනි වියැ. වනරුක් ආදීන්ගේ මුඳුනෙන් මහවතුරු ගලා අවුදු බුදුනුගේ සිවුරෙහි පිනිබිඳක් පමණ තැන් තෙමන්නට නොනිසි වී. එක්බිති පහණ වැස්සක් වැස්වීයැ. මහත් මහත් ගල්කුළුහු දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් අවුදු බුදුන් කරා පැමිණ දවමල්ගුළා බවට පැමිණි යෝ. එක්බිති ආයුධවැස්සක් වැස්වී යැ. එකතොධාරා උභතොධාරා ඇති කඩු අඩයටි පාරා හී ආදිහු දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් අවුදු බුදුන් කරා පැමිණ දිවමල්දම් බවට ගියෝ. එක්බිති අඟුරු වැස්සක් වැස් වියැ. කාහාල්මල් බඳු[11] අඟුරුහු[12] දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් අවුදු බුදුන් පාමුල්හි දිවමල් වැ වගුළෝ. එක්බිති හළුවස්සක් වැස්වී යැ. ඉතා හුණු අළු ආසින් අවුදු බුදුන් පාමුල්හි සඳුන්සුණුවැ වගුළෝ. එක්බිති වැලිවැස්සක් වැස්වීයැ. ඉතා සියුම් වැලි දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් අවුදු බුදුන් පාමුල්හි දවකුසුම්රොන් බවට ගියෝ. එක්බිති කලල් වැස්සක් වැස්වීයැ. ඒ කලල්වැසි දුමමින් දිලියෙමින් අහසින් අවුදු බුදුන් පාමුල්හි ගඳකලල් වැ වගුළෝ. එක්බිති "මෙ මහණහු මුළා කොටැ බවා නෙරපියමි[13]"යි අඳුරක් මැවී යැ. ඒ අඳුරු සියුරඟින් යුත් අඳුරු සෙයින් බුදුන් කරා පැමිණ හිරු රැසින් බුන් අඳුරු සෙයින් බුදුරැසින් බිඳී අතුරුධන් වී ය.

මෙසේ අළව්යක්, සුළඟින්, වැස්සෙන්, පහණ වැස්සෙන්, ආයුධ වැස්සෙන්, අඟුරු වැස්සෙන්, හළු වැස්සෙන්, වැලි වැස්සෙන්, කලල් වැස්සෙන්, අඳුරුයෙනැයි[14] මේ නව වැස්සෙන් බුදුන් නෙරණට නොපොහොසත් වූයේ, නන් නන් ආයුධ ගත් අති ඇති අනෙක-ප්‍රකාර රූ ඇති යක්ෂ ගණන් විසින් සමාකුලවූ සිවුරඟ සෙනඟින් තෙමේ ම බුදුන් කරා ගියේ. ඒ භූතගණයෝ අනෙක ප්‍රකාර විකාර කොට " ගන්ව, තළව"යි බුදුන් හිස්මත්තෙන් එන්නවුන් වැන්නා හැ. එතෙකුදු වුවත් ගිනි ගත් ලොහොපිඬුහි මැස්සන් සෙයින් බුදුන් ළඟ වන්නට නොපොහොසත් වූහු. එසේද වුව[2], යම් සේ බෝමඬහි ලා මරදෙව්පිත් ආ වේලායෙහි මැ නැවැත් ද, මොහු එසේ නො නැවතී රැයින් සමහරක් දක්වා ආකුලපාකුල[2] කොළෝ. මෙසේ අඩරැයක් පමන කල්හි නොයෙක් ප්‍රකාර භය දක්වා බුදුන් සොල්වන්නට නොපොහොසත් වූහු. අළව්යක් " කිසි කෙනෙකුනුදු විසින් නොදිනිය හැකි චෙලායුධය විහිජමියි"යි සිතී. සතර ආයුධ කෙනෙක් ලෝකයෙහි උත්තමයෝඃ ශක්‍රයාගේ වජ්‍රායුධ යැ, වෙසමුණු මහරජුගේ ගදායුධයැ, යමයාකේ නයනායුධයැ, ආළවකයාගේ චෙලායුධ යැ යි.

---

1. හේ තා දුට මනා ම ය. තා. 2. මු. මෙ. 3. රත්. 4. සතර සබ්දහ. 5. මහරජහු. 6. දැත. 7. පිරිකොට වටින්. පිරිවටා. 8. සුළඟ. 9. වතුරේ. 10. බටහ. 11. මල්සෙයින් බඳු. 12. අඟුරු. 13. නෙරපමි. 14. අඳුරු වැස්නේ. අඳුරුවැයෙන්.
2. වුවද්. 2 පළල්. 3. නසිති. 4. අප. 5. දැන් එහි. 6. කොටපුව. 7. භවනයෙහි. 8. ගෙයි. 9. මහණනට. 10. තොපි. 11. සුවචයෙන්. 6. විය. 13. වට. 14. ඉන්වන්නාහු-හැම. 15. දෙසන්නට. 16. යමක්. 17. වූ බැව්.

ඉදින් ශක්‍ර දැහැවැ වජ්‍රායුධය මෙරමුඳුනෙහි පහළුයේ වී නම්, එක්ලක්ෂ අටසැට දහසක් යොජුන් මෙර විනිවිදැ පත්ලට යෙයි. වෙසවුණු මහරජහු පුහුදුන්කලැ, වුහුට් ගදාව බොහෝ යක්දහසුන් හිස සිඳැ නැවැතැ අවුදු අත්පස්හි මැ සිටී. යමයා දැහැවැ නයනායුධයෙන් බැලුකල අනෙක කුම්භාණ්ඩ දහස්හු තත්කබලැ ලූ කල සෙයින් පුපුරා නස්ති.[3] අලව්යක් දැහැවැ ඉදින් වෙලායුධය අහසැ වුහුට්යේ වී නම්, දොළොස් හවුරුද්දක් වැසි නොවස්සි. පොළොවට වුහුට්යේ වී නම් හැම රක්හු හැම තණ ආදිහු වියළී දොළොස් හවුරුද්දක් නො නැගෙති. මුහුදැ වුහුට්යේ වී නම්, තත්කබලැ දියබිඳු සෙයින් හැම දිය සිඳීයෙයි. මෙරගල් සුදුසු ගලැ වුහුට්යේ වී නම් කඩවැ විසිරයෙයි. මෙසේ මහත් ආනුභාව ඇති වේලායුධය උත්තරීය වැ තිබුවා හැර ගති. බොහෝ සේ දසදහක් සක්වළ වැසි දෙවියෝ වෙලෙව්වැ අවුදු රැස් වූහුඃ "අද[4] බුදුහු අළවියකු දමති. එහි[5] බණ අසම්හ"යි. යුද්ධ දැක්කැටි දෙවියෝ ද, රැස් වූහු මයැ. මෙසේ සියලු අහස දෙවියන් විසින් පිරිණි .

අළව්යක් බුදුන් වැළැතැ උඩ අහස ඇවිද වෙලායුධය වුහුට්. හේ සෙනමඬලක් සෙයින් අහස ගොරබිරම ශබ්ද කෙරෙමින් දුමමින් දිලියෙමින් බුදුන් කරා පැමිණැ. යක්ෂයාගේ මන් බිඳුනා සඳහා පා පිස්නා කඩක් සෙයින්, පාමුල්හි හිත. අළව්යක් ඒ දැකැ, හඟ බුන් ගොනක්හු සෙයින්, දළ බුන් සපක්හු සෙයින්, තෙජ නැතිවැ මද නැති වැ මන් නැති වැ "වෙලායුධයත් මහණු අභිභවන්නට නොනිසි වී යැ. කරුණු කිම හො?"යි පිරික්සනුයේ "මේ මහණ මෛත්‍රී විහාරයෙන් යුක්ත යැ. මෝහට රොස් උපදවා මෛත්‍රීන් තොර කොට පිව[6] මැනැවැ"යි සිතා "මහණ, මා නො අනුදත් මාගේ භවනයට[7] වැදැ, ගෙ[8] හිමියක්හු සෙයින්, අඹුන් මිනිස් පිරිස් මැද හුන්නෙහි. මේ මහණහට[9] යුක්ත නො වෙයි. අදත්තාදානපරිභොග හා ස්ත්‍රීසංසර්ග ය. ඉදින් තෝ[10] මහණදම්හි සිටියේ විහි නම්, නික්මයා මහණ"යි කී යැ. එකල්හි බුද්හු "යමෙක් තද වී නම්, තද වැ විනය නො කට හැක්කැ. යම් සේ චණ්ඩ වූ බල්ලක්හු නාසායෙහි පිත් බුන්කල ප්‍රචණ්ඩ වෙ ද, එසෙයින් ම තද වන්නා හා මෙයිදු තද වෙයි. මෙළෙක් වන්නා හා විනය වෙ"යි සිතා "ඉතා මැනැවැ"යි ප්‍රිය තෙපුලෙන් උහුගේ තෙපුල් ගිවිස ගෙන් නික්මුනුහු.

එසඳ අළව්යක් "මේ මහණ කිකරි යැ. එක තෙපුලෙන් මැ ික්මින. මෙසේ සුවයෙන් නික්මෙන මහණු හා අකාරණයෙහි මම සියලු රෑ යුද්ධ කෙළෙමි"යි මෙළෙක් සිත් ඇති වැ නැවත සිතීඃ "මේ මහණ සුවචභාවයෙන්[11] නික්මින හෝ? ක්‍රොධයෙන් නික්මින හෝ? විමසා බැලුව මැනැවැ"යි (සිතා) "එවඃ මහණැ"යි කී යැ. බුදුහු උහුගේ අදහස් දැන "ඉතා මැනැවැ; ඇවැතැ"යි ගොස් වන්හු. එකල්හි අළව්යක් පුනපුනා එම සුවචභාවය විමසුනුයේ දෙවිනවටද් තුන්වනවටද් "නික්මැ යැ; මහණ, එව, මහණැ"යි කී යැ. බුද්හු එසේ කළහ. ඉදින් එසේ නො කළාහු වුහු නම්, පියොවින් මැ තද සිත් ඇති යක්හුගේ සිත ඉතා තදවැ ධම්දෙසුන් ගන්නට නො නිසි විය හෙයි[12] එබැවින්, යම් සේ මවු වලප්නා බුතක්හට, යමක් හේ කැමැත්තේ ද, ඒ දී හෝ කැමැත්තා කොටින් හෝ සන්හිඳුවාද, එසෙයින්ම බුදුහු කෙළෙස් වැලැප් මෙන් වලප්නා යක්හු සන්හිඳුවනු සඳහා යමක් බෙණේද, ඒ කළහ. යම් සේ කිරිමවු කිරි නොබොන දරුවා යම් කවර දැයක් දී නළවා පොවා ද, එසෙයින්ම බුදුහු යක්බිළිඳුහු ලොවුතුරා ධම් අමාකිරි පෙවියටි වැ උහු කැමති දැ කිරීමෙන් නළවා මෙසේ කොළෝ. යම් පුරුෂයෙක් ලප්පෙක පියු මියුරු පිරියටි වූයේ එහි ඇතුළත සෝධා ද, එසෙයින් මැ බුදුහු යක්ෂයාගේ සිතැ ලොවුතුරා සියුමියුරු පිරියටි වුවාහු. ඔහුගේ ඇතුළත ග්‍රොධමල සෝධනු සඳහා තුන්යලක් නිකමෙනුදු වැදමුදු කොළෝ.

එකල්හි අළව්යක් "මේ මහණ සුවචය. 'නික්මෙ'යි කීකලැ නික්මෙයි. 'වඳයි කීකලැ වද්දී. ඔස, මේ මහණහු සියලු රෑ ඇවිදුවා ලෙඩ කොට පියා පය අත් ලා ගෙණ ගඟ පරතෙර දාම පියමි"යි පවිටිසිත් උපයා සතරවනවර[13] "නික්මැයා; මහණැ"යි කී ය. එදැන බුදුහු "මත්තේ කළ මනා දැ ඉල්වනුයේ[14] මේ පැන පිළිවිස්සැටි වෙයි. හේ ධම් දෙස්නට[15] දොරැයි"යි දැන "ඇවැත, මම නො නිමෙමි. යමෙක්[16] තා විසින් කට යුතු ද, ඒ කර"යි වදාළෝ.

එක්බිති අළව්යක් අහසින් යනකලැ "මේ රන්විමනෙක හෝ? රිදිවිමනෙක හෝ? මිණි විමනෙක හෝ? ඒ බලම්හ"යි තමාගේ විමනට ආ ඍද්ධි ඇති තවුසන් පිරිවැජියන් පැන පිළිවිසැ විසජන්නට නොපොහොසත් වුවවුන්[17] සිතට විබෙව් කොට වෙහෙසයි. ඒ හේතුයෙන් "බුදුනුදු වෙහෙසමි"යි සිතනුයේ " මහණ, තා පැන පුළුවුස්මි. ඉදින් පැන නොවිසජහි නම්, තා සිතට විබෙව් හෝ කෙරෙමි. හදවත් හෝ පළාපියමි. පත්ල ගෙණැ ගඟ පරතෙර හෝ දමා පියමි"යි කී.

ඒ පැන ඔවුහට කා කෙරෙන් ආයේ? යත්:- ඔහු මව්පියෝ කසුබු සම්මාසම්බුදුන් වහන්සේට උපස්ථාන කොට අටපැනයක් විසජුන් හා සමඟ උගත්හ. ඔහු අළවියකු ළදරු කල්හි පුහුණු කරවූහු. කල් යත් යත් විසජුන් ඔහු නොසඳහන් වීය. එක්බිති "පැනයෝද නො නසිත්ව"යි රන්පතැ දැහිඟුලෙන් ලියවා විමන්හි තිබී යැ. ඔහු බුදුනට මැ විෂය පැනයහ. බුදුහු ඒ අසා යම් හේතුවකින් බුදුනට දුන් ලාභයට හෝ ජීවිතයට හෝ සවඥ්ඤණට හො බ්‍යාමප්‍රභාවට හෝ කිසිවක්හු[1] අන්තරාය නො කට හැකි ද, ඒ හේතුයෙන් ඔහුහට

---

1. කිසිවත්හු. 2. දක්නාහු. 3. කරන්නාහු. 4. නොබරහැ මම. 5. පැවරුණෙන්. 6. දන්. 7. මු. කාථාව සමහර. 8. එකෙණෙහි. 9. කුමරුවා. 10. කත් මැනැමයතට. 11. කියනුදු. 12. දොහොතින්. 13. සරණ සිලැ. 14. නැවත. 15. පැනට. 16. ළදරුවහයි. 17. කරුණු. 18. මුත අවි. ආයු(වු)ධ වැසි.

ලෝකයෙහි අසාධාරණවූ බුද්ධානුභාව දක්වන්නාහු[2] "ඇවත, මම දෙව්මිනිසුන් සියෝ බඹුන් සියෝ මහණ බමුණන් සියෝ ලෝකයෙහි මා සිතට විබෙව් කරන්නහු[3] හො, හදවත් පළන්නහු හෝ, පය ගෙණ ගඟ පරතෙර පියන්නට නිස්සක්හු හෝ නොදක්මි"යි පැන පුළුවුස්නට උත්සාහ ජනවමින් වදාළහ. "තට රිසියෙන දැයක් පුළුවුස. මට පැන විසජුන් නොබර. හැම[4] තට විසජමි"යි සවුපසේ බුදුන් හා අසාධාරණ වූ සර්වඥ පවරුණෙන්[5] පැවරූහ. මෙසේ බුදුහු සර්වඥ පවරුණෙන් පැවරූ කල්හි අළව්යක් "කිං සූධ චිත්තං පුරිසස්ස සෙට්ඨං" යනාදීන් පැනපිළිවිත බුද්හු විසජූහු. යක්ෂයා පැන පුළුවුත් පරිදි දු බුදුන් පැන විසජූ පරිදි දු සංයුත්සඟියැ යක්ෂ සංයුක්තකයෙන් දන්නේ යැ.

පැන විසජූ තැන සිට යක් සෝවාන් වැ බුදුනට ස්තොත්‍ර කරණුයේ "බුදුහු මට වැඩ සඳහා අළව්නුවරට වැඩියහ. යම් තැනෙක්හි දුන් දනැ[6] එල මහත් වේ ද, මම් ඒ අද දන්මි. මම් දෙව්ගමින් දෙව්ගමින් දෙව්ගමට දෙව්නුවරින් දෙව්නුවරට 'බුදුන් සව්නේ ගෙවා දන්ති. දහම් නීයාණි ක යැ. සඟහු සූපිළිපන්නාහ'යි ස්තොත්‍ර කෙරෙමින් තුණුරුවන් පුදමින් දහම් ගොසු වැ ඇවිදුමි"යි කී ය. එයින් කීහ.

"අත්ථාය වත මෙ බුද්ධො - වාසායාළවිමාගමා,
සොහං අජ්ජ පජානාමි - යත්ථ දින්නං මහප්ඵලං

සො අහං විචරිස්සාමි - ගාමා ගාමං පුරා පුරං,
නමස්සමානො සම්බුද්ධං - ධම්මස්ස ච සුධම්මතං"යි.

මේ ගාථාවේ සමාහාර දු,[7] පහන් වනු දු, සාධුකාර ශබ්ද නැඟෙනු දු, අළව් කුමරහු යක්ෂයාගේ භවනයට ගෙණ යනු දු, එකකෙණෙහි[8] මැ වි යැ. රාජපුරුෂයෝ සාධුකාර ශබ්ද අසා "මෙබඳු සාධුකාර ශබ්දයෙක් බුදුන් විනා අනෙක් කෙනෙක්නට නො නැඟෙයි. බුදුහු වැඩිය හො?"යි බලන්නාහු බුදුන්ගේ ශරීරප්‍රභා දැකැ "බුදුහු වැඩි වන්හ"යි පිටත නොසිටැ නිසැකව ම ඇතුළට වැද, බුදුන් යක්ෂයාගේ භවනයෙහි වැඩහුන්නන් දුටැහැ. යක්ෂයාද මුඳුනෙහි ඇඳිලි බැඳ සිටියහු දැක "මහයක, මේ රජකුමර[9] තට බිලියම් සඳහා අළියේ යැ. මොහු කත් මැනැම ය. බොත් මැනැමය. තට[10] රිසියෙන්නක් කරා"යි ඇරැ දුන්හු. හේ සෝවාන් බැවිනුදු බුදුන් පෙරට කීයෙනු දු,[11] වෙසෙසින්ම ලජ්ජා ඇති විය. කුමරහු දොඅතින්[12] පිළිගෙණ "වහන්සේ, මේ කුමර මට අළියේ යැ. දැන් මම් මුහු වහන්සේට දෙමි. මුහුට වැඩ සඳහා පිළිගන්නේ මැනැවැ"යි දින.

බුදුහු දරු පිළිගෙණ, යක්හට ද කුමරහට ද ආවඩා, කුමරහු බුද්ධානුභාවයෙන් සරණ[13] පිහිට්වා මොහු වඩා අපට මැ ඇරැදක්වා දෙව"යි රාජපුරුෂයනට ම වදාළහ. මෙසෙයින් කුමර රාජපුරුෂයන් අතින් යක්ෂයා අතට, යක්ෂයා අතින් බුදුන් අතට, බුදුන් අතින් රාජපුරුෂයන් අතට, ගිය වන බැවින් හත්ථකආළවක නම් විය.

ඔහු ගෙණැ නැවති[14] එන රාජපුරුෂයන් දැකැ නොයෙක් කර්මාන්තයට දරට පතට[15] යන මිනිස්සු "කිම, 'දරුවා ඉතා ළදරුහැ'යි[16] යක් නොගිවිසිදැයි?" බියපත්වැ පුළුවුත්හු රාජපුරුෂයෝ "නො බව. බුදුහු හැමදෙනාහට සුව කළහ"යි කරුණු[17] තාක් දැ හැම කීහු. එක්බිති සියලු අළව් නුවර වැස්සෝ " සාධුසාධුයි එකකොලාහව යක්ෂයා වසන දෙසට අභිමුඛ වූ හු. යක්යා ද වෙලා බලා බුදුන්ගේ පාසිවුරු ගෙණ මඟ සමහරක් දක්වා ගොස් නැවැත්තැ. එකල්හි බුදුහු නුවර දොරැ එක්තරා රුක් මුලෙක්හි පැන්වූ අස්නෙහි වැඩහුන්හු. එක්බිති මහජනා සමඟ රද දු නුවර වැස්සො ද එක්රැස් ව බුදුන් කරා එළබැ වැඳ පිරිවරා හිඳ " වහන්සේ, දරුණු යක්හු කිසේ දැමූ දැ?"යි පුළුවුත්හැ. බුද්හු වුනට යුද්ධයෙහි පටන් ගෙණ "මෙසේ නවවිධ වැසි[18] වැස් වී ය. මෙසේ භය දැක්වී ය. මෙසේ පැන පිළිවිත. ඒ පැන මෙසේ මම් විසජීමි"යි එම අළව්සුත වදාළහ. දෙසුන් අවසන්හි සූවාසුදහස දෙනෙක් අඬිගම කොළෝ.

එක්බිති රජ දු නුවර වැස්සෝ ද වෙසවුණු මහරජහුගේ භවන වෙතැ යක්ෂහට භවන කොට, ගඳින් මලින් පුදා, දවස් පතා බලිබත් පැවැත්වූහු. අළව් කුමරහු වින්වත් බවට පත් කල්හි "තෝ බුදුන් නිසා දිවි ලද්දේහිය. බුදුනට සඟනට මේ කරා"යි නඟා යවූහු. හේ බුදුනට සඟනට මෙහෙ කරන්නේ මඳ දවසෙකින්ම අනගැමි වැ සියලු බුදුවදන් උගෙණ පන්සියක් උපාසක පිරිවර ඇති වී ය. බුදුහු ඔවුනට තනතුරු වදාරන්නාහු "එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං උපාසකානං චතුහි සංගහවත්ථුහි පරිසං සංගණ්හන්තානං යදිදං හත්ථකොආළවකො"යි සතර සඟාවතින් පිරිසට සංග්‍රහ කරණුවන් කෙරෙහි අගතන් වදාළෝ.

මෙසේ බුදුන් තමන් පුරුෂදම්‍යසාරථී වන බැවින් අළව් යක්ෂයා ද, ආදිශබ්දයෙන් ගත් සුචිරොම ඛරරොම ඈ යක්ෂයනුදු දමා අමාමහ නිවන් පැමිණවූහ.

"යක්ෂ දමන" නම් පසළොස්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

15. වන පරිච්ඡේදය

අසුර දමනය

රාහු නම් අසුර[1] දැමූ පරිදි කිසේ යැ? යත්:- එක් සමයෙක්හි බුදුහු විශාඛාවන් විසින් කරවන ලද් පුවරම්වෙහෙර මුවරමා[2] පායැ වැඩ වෙසෙති. විශාඛාවෝ නම් කෙසේ වූ කෙනෙකැ? යත්:-

අතීතයෙහි ලක්ෂයක් කපින් මත්තෙහි පියුමතුරා නම් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් ලෝකයෙහි උපන්හු. ඔහු නොයෙක් කප් කෙළ සුවහස්හි පැරුම් පුරා තුසීපුරැ උපදැ[3] දසදහස් ලෝධාහි දෙව්බඹුන්ගේ අයජමෙන් තුසීපුරෙන් සැවැ, හවුරුදු ලක්ෂයකට ආ[4] ඇති කල්හි හංසවතී නම් නුවරැ ආනන්ද නම් රජු පිණිස සුජාතා[5] නම් දේවිය කුසැ පිළිසිඳ ගෙණ, දසමස් ඇවෑමෙන්, හංසවතී නම් උයන්හි මවුකුසින්, වලාගැබින්[6] නික්මුනු පුන් සඳක් සෙයින් නික්මැ[7] හංසවාහන,[8] නම් යසොවාහන[9] නම් වසවත්ති[10] නම් තුන්පහයැ එක්ලක්ෂ විසිදහස් නළුවන් පිරිවරා දසවාදහසක් වාස කොට, වසුදත්තා නම් අගමෙහෙස්න උත්තර නම් පුතකු ලද කලැ සතර නිමිත්ත දැකැ "මහබිනික්මන් කෙරෙමි"යි සිතූහ. සිතූ විගස මැ වසවත්ති[10] නම් පහය කුඹල් සකක් සෙයින් භ්‍රමා[11] දෙව්විමන් සෙයින් මැ අහසට නැඟී පුන්සඳක් සෙයින් ගොස් මහබෝ මධ්‍ය කොට බිමට බට.

මහබෝසතානෝ පහයින් බැස කඩුයෙන් කෙහෙ කපා මහබඹු අළ පාසිවුරු ගෙණ පැවිජි වූහු. ඔවුන් පැවිජි වූ කලැ පහය ගොස් සියතන්හි මැ තුබූයේ ය. ඔවුන් හා ආ තාක් දෙනෙ, මාගමුන් විනා, හැම පැවිජි වූහු. බෝසතානෝ ඔවුන් පිරිවරා සතියක් පධන්හි සැරැ වෙසඟපුණු පොහොයැ උජ්ජයිනී නම් නියම්ගම්හි රුවිනන්දා නම් සිටුදුව දුන් මීපිඬු[12] වළඳා සල් වෙනෙහි දිවාවිහාර කොට, සවස් වේලෙහි සුමිත්ත නම් ආජීවකයක්හු දුන් අට මිටක් තණ ගෙණ සළලමහබොයට එළඹ පැදකුණු කොට, අටතිස්හත් පමණ පලඟ මත්තෙහි පැදුම්ලෝධා[13] බලා වැඩහිඳ, සියුරගවැ ඉටා[14] මාරවිජය කොට සව්නේ දැනැ උදන් අනා, සතියක් මහබෝ පලඟ මතුයෙහි වැඩ හිඳ, දකුණුපය පොළොවට එළවූහු. එකෙණෙහි පොළොව පැළී අනූහත් පෙති ඇති, තිස්හත්[15] කෙසරු ඇති, දොළොස්හත් කෙමි ඇති, නව කළක්[16] පමණ මුවරඳ රොන් ඇති, දඬු[17] පියුමෙක් නැඟී පය පිළිගත.

බුදුහු උස අටපණස්හත්තෑ[18] දෙබාහු අතුරැ අටළොස්හති. (නළල පස්හතැ) අතුල්පතුල් එකොළොස්හති. ඔවුන්ගේ එකොළොස්හත් පත්ලෙන් දොළොස්හත් පියුම්කෙමියෙහි ඇක්මෙත් මැ නව කළක්[19] පමණ රන්සුණු බඳු මුවරඳරොන් සළා අනවලෝමුඳුන් දක්වා නැඟී අටපණස්හත් රන්වන්සිරිරු ලාරසපරිෂෙකයක් සෙයින් වසාගෙණ බස්සී. වම්පය ද පොළොවට එළවූ කලැ එම නියා පියුමෙක් නැඟී ඒ පය ද පිළිගත. එයින්[20] මුවරඳරොන්සළා එසෙයින්මැ නැඟී එසෙයින් මැ බස්සී. ඒ රොන් අභිභවමින් මෙන් ඒ බුදුන්ගේ ශරීරශ්මි යතුරුනළින් වුහුට් රන්රසධාරා සෙයින් නික්මැ හාත් පස්හි දොළොස්යොජනක් තන්හි රැයින් දෙවෙයිත්[21] එකලු කොට පැතිරැ සිටී. තුන්වන පියරෙ නඟනකලැ පළමු නැඟි පියුම අතුරුධන් වෙයි. අනෙක් අලුත් පියුමෙක් නැඟී පය පිළිගන්නි. මේ නියායෙන් ඒ බුදුන් යම් තැනකට වඩනා කල්හි පියෙහි පියෙහි පියුම් පිපෙයි. එයින් ඔවුනට 'පියුමතුරා සම්මාසම්බුදුහු' යන නම් වී.

ඔවුන් උපන් දවස්හි දු බුදු දවස්හි දු දසදහසක් ලෝධා සදා පියුම්වැඩි වට මැයි. බුදුහු මහබඹුගේ අයජමෙන් විනේජනන්[22] බලනුවෝ මියුලු[23] පුර නම් නුවරැ දෙවල නම් සුජාත නම් රාජපුත්‍රයන් දෙදෙනා දැකැ, අහසින් ගොස් මියුලු[23] වන නම් උයන්හි බැසැ, උයන්පල්ලා අත රජකුමරුන් දෙදෙනාහට තමන් වැඩි පරිදි කියායවූහු. ඔහු "අප නැන්දනියන් පුතනුවෝ, බුදුහු, වැඩියහ. ඔවුන් දක්නට යම්හ"යි සහ පිරිවරින් ගියෝ. බුදුහු ඔවුන් පිරිවරා එහි වැඩහිඳ ධම්සක් පැවැත්වූහු. එදවස් කෙළලක්ෂයක් දෙනාහට ධර්මාභිසමය වී.

එක්බිති සරද නම් තාපසයාගේ සමාගමයෙහි සැත්තෑ ලක්ෂයක් දෙනහට අභිසමය වී. එකල්හි බුදුන් පියමහරජ බුදුන් වඩාගෙණැ ඔනු කොට ඇමැත්තන් විසිදෙනකුන් හා සමඟ විසිදහසක් පුරුෂයන් යවී. ඔහු හැමදෙන ඒහි භික්ෂුභාවයෙන් පැවිජි වූහු. ඔවුන් පිරිවරා හංසවතී නුවර ගොස් කිඹුල්වත් නුවර වැඩි[24] අප බුදුන් සෙයින්, රුවන් සක්මන්හි සක්මන් කරණුවෝ බුද්ධවංශ වදාළහ. එදවස් පණස් ලක්ෂයක් දෙනාහට අභිසමය[25] වී. එකල්හි තීර්ථකයෝ නැති වූහු. කිසේ යැ? යත්:- ගිහිවැසියෝ උනට අහර නො දෙති. රටින් නෙරතී[26]. ඔහු ඔවුන් විසින් අහර නොදී නෙරණ ලද්දාහු හැමදෙන ගොස් බුදුන් මැ සරණ ගියෝ. ඒ බුදුනට දෙවල නම් සුජාත නම් මහතෙරහු දෙදෙනෙක් අගසවු වූහු. සුමන නම් මහතෙර කෙනෙක් අග් උවටා වූහ. අමිතා නම් අසමා නම් ථෙරීහි දෙදෙනෙක් අගසැවි වූහු.

---

1. අසුරිඳු. 2. මඟ. 3. මු. ඉපැද. 4. ආයු. 5. සුවෙධ-සංයුත්තට්ඨ කථා (314) 6. උයන්හි වලා ගබෙකින්. 7. සෙයින් මවුකුසින් නික්මැ. 8. නරවාහන-බුද්ධවංසට්ඨකථා. 9. යස. 10. යසවතී. 11. බමා. 12. කිරිපිඬු. 13. පැදුම්දෙස. 14. සියුරඟ ඉටා-හැම. 15. තිස්දහස්. 16. කෙළක්. 17. දඬුමඟ. 18. හත්හැ. 19. ඇත්මෙන් මැනැවැ කෙළක්. 20. එයිදු. 21. මු. දෙවෙත්, රැසින් දෙවනු. 22. අයමෙන් ජනන්. 23. මියුල. 24. වැසි. 25. දෙනහට අධිගමය. 26. නෙරපති.

මෙසේ පියුමතුරා නම් සම්මාසම්බුදුන් හංසවතී නුවර නිසා උයන්හි වැඩ වසන කල්හි, එනුවර එක් කුලදුවක් නුවර වැස්සන් ගඳමල් බණ අසන්නට යනුවන් දැක, ඔවුන් හා වෙහෙර ගොස් බණ අසන්නී, බුදුන් එක් උපාසිකාවක දායිකාවන්ට අග තන්හි තබනුවන් දැකැ. "මම දු අනාගතයෙහි එක් බුදුකෙනකුන්ගේ සස්නෙහි දානාභිරත උපාසිකාවන්ට අගතන් පත් වීම් නම්, මැනැවැ"යි සිතා දෙසුන් අවසන්හි ඒ බුදුන් කරා එළඹ වැඳ පවරා ගොස් පරිජනයන් කැඳවාගෙණ දන්වැට සරහනු කොට යොදා, මඬුවක් කරවා උඩ විසිතුරු වියන් බැඳ රන්තරු රිදිතරු මිණි තරුයෙන් හා ගඳදම්[1] මල්දම්[2] රුවන් දමින් සදා, බිම සිවුදැගඳින් පිරිබද්ධ ගෙණ[3] මහාරහඅසුන් පන්වා, බුදුන් සඟුන් වඩාහිඳුවා සියඅතින් දන් දී, ඒ නියායෙන් බුදුපා මොක් සඟනට මහදන් දී, සති අවසන්හි සිවුරු පිළිදී බුදුන් පෙරට බැස හෙවැ වැඳැ "වහන්සේ, මා සත්දවසක් බුදු පාමොක් සඟනට සත්කාර[4] කළ පින්කැමින් අනාගතයෙහි තොප සේ මැ වූ එක් බුදු කෙනකුන්ගේ සස්නෙහි දානාභිරත උපාසිකාවනට අගතැන් පැමිණෙම්ව"යි පැතුව.

ඒ බුදුහු "අනාගතයෙහි ලක්ෂයක් කප් ගියකලැ ලෝකයෙහි ගෞතම නම් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් උපදිති. තෝ විශාඛා නම් සිටිදුවක් වැ දායිකාවන් කෙරෙහි අගතනට පැමිණෙහි"යි වදාළෝ. හෝ දිවි පමණි න් දන් දී සිල්රැක පෙහෙවැ බණ අසා බොහෝ පින්කම් කොට දෙව්ලොව්හි උපාදැ, සපැරුමෙන් නො වියෝ වැ, දෙව්සැපත් මිනිස් සැපත් වළඳා කප් ලක්ෂය ගෙවා පාය, කසුබු සම්මාසම්බුදුන් දවසැ කිකි නම් කසී රජක්හු දුහුන් සක්දෙනාහට සගවැ උපන්නු. ඒ සත් බිහින්නෝ[6]ම සඟුන් කෙරෙහි බණ අසා තුණුරුවන්හි පැහැද සත් දෙනෙ සත්පිරිවෙණක් කරවා සඟනට මහදන් දි පති කුලයට නොගොස්, දසසිල් සමාදන් වැ විසිදහසක් හවුරුදු බඹසරවස් රැකියෝ. එ බුදු රජයෙහි.

"සමණි සමණ ගුත්තා ච භික්ඛුණී භික්ඛුදාසිකා,
ධම්මා චෙව සුධම්මා ච සංඝාදාසී ච සත්තිමා"

යන මේ සත්බිහින්නෝ මේ බුදුරජයෙහිඃ-

"ඛෙමා උප්පලවණ්ණාච පටාචාරාච ගොතමී,
ධම්මදිස්නා මහාමායා විසාඛා චෙව සත්තිමා"

යන මේ සත්දෙන වූහු.

මොවුන් කෙරෙහි සංඝදාෂී නම් රජකුමරි, එක් බුදතුරක් දෙව් මිනිස්වැ මහසැපත් වළඳා මෙ බුදුරජයෙහි අඟුරට භද්දිය නුවර මැඩ මහසිටිහු පුතු ධනංජය සිටිහු දූ විශාඛා නම් වැ සත් හැවිරිදි කලැ පන්සියක් කුමරියන් හා සමඟ සිය නුවර එන බුදුන් පෙර මඟට ගොස්, පළමු දස්නෙහ ම සෝවාන් වැ පස්ව කලණ ගුණෙන් පිරිහුන්[6] වැ. විපයත් කල්හි සැවැත් නුවර මුවර[7] සිටිහු පුතු පුණ්‍යවර්ධන නම් සිටිදරුවා කෙරෙහි වැසැ. සිටිදරුවා කෙරෙහි වැසැ. සුහුරු මුවර සිටිහු විසින් මවුතන්හි තබන ලදුවන බැවැන් මුවරමා[8] නම් වැ දුන් ඈ පින්කම් කරණුවී, දුබුන් කෙරෙන් අටවරයක්[9] ලදින්. නුබ තෙලෙහි ලසඳලෙයක් සෙයින් පැණෙනුවී නමුදු දුන් පුතුන් විසින් වෘද්ධි[10] ප්‍රාප්ත වූ ඇය පුත්හු දසදෙනෙක් වූ. දූහු දසදෙනෙක් වූහු. එසෙයින්මැ එකක් එකක්හු දස දසදෙනෙ පුත්හු වුහු. දස දස දුහු වූහු. එවුහු කෙරෙහි එකක් එකක්හු දස දස පුත්හු වූහු. දස දස දුවූහු එසෙයින් ඇය දරුමුනුබුරුහු පරම්පරායෙන් අටදහස් සාරිසිය විසිදෙනෙක් වූහු. මොහු හැම නීරොගයහ[11] නොකල්හි මරණට පත් එකද කෙනෙක් නැත්. ඇය එක්සියවිසි හැවිරිදි වයස් දක්වා හිස කණ එක නරයෙකුද් නො වී ය. හැම කල්හි සොළොස් හැවිරිදි වයස් වැනි වී.

ඇය යන කල්හි දුටු ජනයෝ "අප හැඹූ මඳක් යෙත්වයි, යන කලැමැ හොබි"යි[12] සිතත්. සිටිකල්හි දුටු ජනයෝ "අප හැඹූ මඳක් සිටිත්ව යි, සිටී කලැ මැ හොබි"යි[12] සිතත්. හුන් කල්හි දුටු ජනයෝ "අප හැඹූ මඳක් හිඳත්ව යි, හුන් කල මැ හොබියි"යි සිතත්. හොත් කල්හි දුටු ජනයෝ "අප හැඹූ මඳක් හොවිත්වයි, හොත් කලැ මැ හොබි"යි සිතත්. මෙසේ සතර ඉරියවුයෙන් අසුවල් ඉරියවුයෙහි මැ නොහොබි යනු නැත්. පස් ඇතක්හට බල ඇත්තී යැ. අභිමංගලසම්මත යැ. සත්කෙළක් ජනයන් වසන සැවැත් නුවර මඟුලෙහි සැණයෙහි ඇයජා ඇරැ වළඳවත්.

හෝ සෙනසුන්දනැ එල මහත් සේ අසා, තමාගේ පිණි න් නිපන් නවකෙළක් අගනා මෙහෙලපලධනා වියදම් කොට සෙනස්නක් කරවියටි වැ රථයේ තබා නුවර ඇවිද්වා ගන්නට නිස්සන් නැත්තෙන්, තොමෝ මැ විකිණි [13] ගෙණැ සත්විසි කෙළක් ධන විසඳා පුවරම් වෙහෙරැ යෙළදහසක් පහා පිරිවරණ ලදු මුවරමා[13] පහය කරවා, සැටකළක් දිය ගන්නා ගනරන් දැරටියක්[14] කරවා පා දෙණි යැ පිහිට්වා. බුදුපාමොක් සඟනට පිළිගැන්වූ. ඒ පහයැයටි මහලේ පන්සියක් ගබැ. උඩුමහලෙත් පන්සියක් ගබි. පහා මහන් දවස් දෙමාලේ දහසක් ගබැ දහසක් නිර්මිත බුදුහු සවණක් රැසින් දිලිහි වැඩ හුන්හු.

1. දුම්. 2. දමින්. 3. කොට. 4. මු. සඟනට මහදන්දී සත්කාර. 5. බිහින්න. 6. පිරිපුන්. 7. මුවරු. 8. මුවරමාතා. 9. වරක්. 10. වෘද්ධ. 11. නිරෝගියහ. 12. සොබි. 13. විකිණ. 14. කළයක් 15. ගන දැරියක්.

එදවස් ඇය සබඳ සිට්දුවක් දහසක් වටනා පිළියක් ගෙඇයණ කරා ගොස් "අප හැඹූ, මේ පිළිය මෙ පහයැ එක්තැනෙක බුමුතුරුණු කොට අතුරවා ලව"යි කිව. "යෙහෙළි, මම් ඉදින් තිට 'අතුරණ තානක් නැතැ'යි කීම් නම්, තී සිතට නො සෙ වද්දි[1]. තෝමැ ගොස් බලා මෙයට අඩු පිළියක් ඇත, හැරපියා අතට[1] ලා"යි කිව. හෝ එ පිළිය ගෙණැ දෙමහලේ[3] කබ් දහසට වැදැ ඇවිදැ බලන්නී තමාගේ දහසක් වටනා පිළියට අධම පිළියක් නොදැකැ "මම් මෙ පහයැ පුණ්‍යභාග් වනු නොලදිමි"යි එක් තැනෙක වැලැපැ පැලැපැ සිටියා. අනඳ මහතෙරහු දැකැ "දැරිය, කුමට වලප්හි?"යි පිළිවිසැ එපවත් අසා "තෝ රැණි නොවායි. තීගේ පිළිය අතුරන තෙනක් දක්මහ[4] සඟහු පා දෙවැ පළමු තීගේ පිළියේ ඇක්මැ සෙනස්නට වදති.[5] කිට මහත් ඵල වෙ"යි අඩසඳපහණ හා පාදෙණි ය හා දෙඅතුරෙහි ඇතිරි වූහ. වෙහෙර මහන් සාරමසින් අවසන් වී.

මාගම් වැ සිට විසාඛාවන් සෙයින් බුදුසස්නෙහි ධන පරිත්‍යාග කළාහු නැති. පිරිමිනී[6] වැ සිටැ අනේපඩු මහසිටානන් සෙයින් ධන පරිත්‍යාග කළාහු නැත්. සිටානෝ සූපණසස්කෙළක් ධන විසඳා සැවැත් නුවරට දකුණු දෙසෙහි, අනුර[7]පුරට මහවෙහෙර සුදුසු තන්හි, දෙව්රම මහවෙහෙර කරවූහු. විසාඛාවෝ සැවැත් නුවරට පැදුම්දෙසෙහි, අනුර[7]පුරට උතුම් දේවීඅරම්[8] සුදුසු තන්හි, පුවරම් වෙහෙර කරවූහු. බුදුහු මේ මේ දෙකුල වැසියනට අනුකම්පායෙන් එක් ඇතවසෙකැ දෙව්රම්හි වෙසෙති. එක් ඇතවසෙකැ පුවරම්හි වෙසෙත්. මෙසේ සැවැත් නුවර නිසා පස්විසි අවුරුද්දක් දවස් මේ දෙවෙහෙර වාස කොළෝ. මේ විසාඛාවන් විසින් කරවන ලද පුවරම් වෙහෙර මුවරමා[9]පහයැ වැවසන කලැ යැ බුදුන් රාහු නම් අසුරා දැමුයේ[10]. කිසේ යැ? යත්:-

රාහු නම් අසුරිඳු උස සාරදහස් අටසියක් යොජනැ. ඔහු බාහු අතුර එක්දහස් දෙසියක් යොජනැ. බොල සයියක් යොජනැ. හිස නවසියක් යොජනැ. නළල තුන්සියක් යොජනැ. බැම අතර පණස් යොජනැ. නැහැය තුන්සියක් යොජනැ. මුව දෙසියක් යොජනැ. ගැඹුර තුන්සියක් යොජනැ. අතුල්පතුල් පළල තෙසියක් යොජනැ[11]. ඇඟලිපර්ව පණස් යොජනැ. මෙසේ වූ රාහු අසුර බුදුන්ගේ මහත අසා "ලෝකයෙහි මට වඩා මහත් කෙනෙක් නම් ඇද්දැයි?"යි. බුදුන් කරා නො එළඹෙයි. සෙසු අසුරන් බුදුන්ගේ මහත කියත් කියත් "ඔස, ඔහුගේ මහත හෝ මාගේ මහත හෝ බැලුව මැනැවැ"යි බුදුන් කරා ගියේ.

බුදුහු ඔහු එන බව් දැන "සතර ඉරියවුයෙන් කුඩා ඉරියවුයෙක් කවර හො?"යි අවජනාහු හෝනා ඉරියව්ව කුඩාසේ දැකැ "හෙවැ ඔහු දැක්කුව මැනැවැ"යි සිතා "අනඳ, මෙහි හෝනා දැයක් අතුටලා"යි වදාළහ. "මැනැවැ, වහන්සේ"යි මහතෙරහු හැඳක් ඇරැ තබා යහන් සැලසූහු. බුදුහු සිංහශය්‍යායෙන් පා මත්තේ පා තබා ගෙණැ එහි වැඩ හොත්හු. රාහු අසුරිඳු අවුදු එමැ දවස් උපන් දරුවකු පත්ලක් සේ මෙළෙක්වූ පියුම්රාමිණි වන් රස් විහිදුනා අටතුරාසියක් මඟුල් ලකුණු පිරිරවණ ලද දැව්දහස්නිම් නැබසියෝ සක්ලකුණෙන් විසිතුරු පතුල් දිටී. එසඳ බුදුහු "කුමක් බලයි? අසුර,"යි වදාළහ. "තොප පත්ලෙහි කෙළවර බලමි"යි කී යැ. තෝ හවඅග් දක්වා නැඟී මා පත්ලෙහි කෙළවර බලහි නම්, දක්නට නොනිස්සෙ"හි වදාළෝ. එබස් අසා රාහු අසුරිඳු වැඩහොත් බුදුන් මුහුණ බලනුයේ, නුබ මුඳුනෙහි සිටි පුන්සඳක් බලන මිනිසක්හු සෙයින් බැලීය. "මේ ලෝකයෙහි තොප වහන්සේට වැඩි මහත් කෙනෙක් නැති"යි. පැහැද වැඳ සරන ගියේ.

මෙසෙයින් බුදුහු තමන් පුරුෂදම්‍යසාරථී වන බැවින් රාහු නම් ඇසුරා ද ආදි ශබ්දයෙන් ගත් වෙපචිත්තියැ, සුචිත්ති යැ, පහාරාද යැ, බලිපුත්‍ර යැ යන අසුරනුදු දමා සරණසිලැ පිහිටි වූහු. අසුරභවන වාසීන් හා වශවර්තිභවනවාසීන් හා අච්ඡන්දික අභව්‍ය වන බැවින් ඔවුනට අධිගම නැත්.

අසුර දමන නම් සොළොස්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

17. වන පරිච්ඡේදය

දෙව දමනය

සක්දෙව් රජහු දැමු පරිදි කිසේ යැ? යත්:- ඔහු ඇසූ සුතක් ඉසිරි[12] මදමත් වැ නොසඳහන් කෙළෙන්, ඔවුහට[13] සොම්නස් භය ජනවා, මොහඳුරු විධමා සඳහන් කරවූ සේ[14] කියත් කිසේ යැ? යත්:-

පොළෝ තෙලෙන් දෙසාළිස් දහසක් යොජුන් තන්හි යුගඳුරු මුඳුන හා සම අහස්හි සවමහරජ දෙව්ලොව සක්වළගල් දක්වා පිහිටියේ යැ. හේ අතුරු වෙහෙ පියා පිහිටි රන්රිදීමිණි මුවා දෙව් විමනින් අතුරු නැතියේ යැ. සතරවරම් මහරජුන්ගේ සතුරුවන් මුවා දෙව්නුවර යුගඳුරු මුඳුනෙහි පිහිටියේ යි. ඒ දෙව්ලොවින් උඩ දෙසාළිස් දහසක් යොජුන් තන්හි මෙරමුඳුන් හා සම අහස්හි තව්තිසා දෙව්ලෝ සක්වළගල් දක්වා පිහිටියේ යැ. මෙරමුඳුන මිණි මුවා යැ. එහි පිහිටි පිටිනුවර මිසැ තව්තිසැ දෙව්නුවර නම් ඇතුළු නුවර මතු පැදිදොරින් පැළදොර දක්වා දසදහසක් යොජනැ. දකුණු දොරින් උතුරුදොර දක්වා දස

1. වද්ද. 2. අතොට. දෙමහල්. 4. දක්වයි. 5. වදීති. 6. පිරිමි. 7. නුවරනුරු?. 8. උතුම්දෙව්රම්. 9. මාතා මහ. 10. දැමූයේය. 11. දෙසියක්. 12. ඉසුරු. 13. ඔහුහට. 14. කරවූයෙන්. 15. මහපවුරෙන්.

දහසක් යොජනැ. එනුවර සතුරුවන්මුවා මහවුරෙන්[15] හා දසදහසක් රුවන් දොරටුයෙන් පිරිබෙව් ලද්දේ යැ. රන්විමන් රිදිවිමන් මිණි විමන් පෙළින් හා උයන් පෙළින් විල් පෙළින් සැදුම් ලද්දේයි.

එනුවරට පැදුම් දෙසෙහි රුවන්මුවා පවුරු දොරටු පිරිබෙව් ලද දහසක් යොජුන් නඳුන් වන නම් උයනෙක් ඇති. උයන හා නුවර හා දෙඅතුරෙහි නන්දා[1] නම් චුල්ලනන්දා නම් දෙපොකුරුණි යෙක් ඇති. ඒ දෙවිල්තෙර කේල්මුවසම් සෙයින් යහපහස් දෙන නන්දා නම් චුල්ලනන්දා[2] නම් දෙරුවන් අතුළෙක්[2] ඇති. දකුණු දෙසෙහි එසෙයින් මැ රුවන්මුවා පවුරු දොරටු පිරිබෙව් ලදු පන්සියක් යොජුන්* ඵාරුසකවන නම් අයනෙක් ඇති. උයන හා නුවර හා දෙඅතුරෙහි භද්‍රානම් සුභද්‍රා නම් දෙපොකුරුණි යෙක් ඇති. ඒ දෙවිල්තෙරැ භද්‍රා නම් සුභද්‍රා නම් දෙරුවන් අතුළෙක් ඇති. පැළදෙසෙහි එසෙයින් මැ රුවන්මුවා පවුරු පවුරු දොරටුපිරිබෙව් ලද් පන්සියක් යොජුන් චිත්‍රලතාවන නම් උයනෙක් ඇති. උයන හා නුවර හා දෙඅතුරෙහි චිත්‍රා[3] නම් චුල්ලචිත්‍රා[3] නම් දෙපොකුරුණි යෙක් ඇති. ඒ දෙවිල් තෙර චිත්‍රා නම් චුල්ලචිත්‍රා නම් දෙරුවන් අතුළෙක්[2] ඇති. උතුරු දෙසෙහි එසෙයින් මැ රුවන්මුවා පවුරුදොරටු පිරිබෙව් ලදු පන්සියක් යොජුන් මිශ්‍රකවන නම් උයනෙක් ඇති. එ උයන හා නුවර හා දොඅතුරෙහි ධර්මා නම් චුල්ලධර්මා නම් දෙපොකුරුණි යෙක් ඇති. ඒ දෙවිල්තෙරැ ධර්මා නම් චුල්ලධර්මා නම් දෙරුවන් අතුළෙක් ඇති. පැදුම් උතුරු කන්හි[4] එසෙයින් මැ රුවන්මුවා පවුරු දොරටු පිරිබෙව් ලදු සත්දහසක් යොජුන් මහාවන නම් උයනෙක් ඇති. එහි රුවන් මුවා දහසක් කූටාගාර ඇති. මහාවන නන්දන[5] වන දෙඅතුරෙහි සියක් යොජුන් නන්දා[6] නම් පොකුරුණි යෙක් ඇති.

නුවර මැද තුන්සියක් යොජුන් රුවන්දද පෙළින් දිලියෙන උස සත්සියක් යොජුන් විජයතපහා නම් මහත් පහයෙක් ඇති. එ පහය සක්දෙව් රජහු මිනිස්පියෙහි වසනකලැ. යන එන ගමනින් වැද වසන ගලක් කරවා, දුන් පින්කැමින් නිපන්නේයි. එපහයට පැදුම් දෙසෙහි එකපුණ්ඩරීක නම් උයනෙක් ඇති. ඔඋයන්හි බොල සතළොස් යොජුන් වට පසළොස් යොජුන් උස පණස් යොජුන් කඳ ඇති පරසතු නම් දෙව්රුකෙක් ඇති. එ රුක සතරදෙසෙහි සතර ශාඛාව ද මධ්‍යයෙහි ශාඛාව ද පණස් පණස් යොජනැ. මුල පටන් ගෙණ මධ්‍යශාඛායෙහි අග් දක්වා සියක් යොජනැ. පැදුම් දෙසෙහි ශාඛා අගින් පැළදෙසෙහි ශාඛා අග් දක්වා ලියක් යොජනැ. දකුණුදෙසෙහි ශාඛා අගින් උතුරුදෙසෙහි ශාඛා අග් දක්වා සියක් යොජනැ. ශාඛාමඬුලු තුන්සියක් යොජනැ. එ රුක පුප්නා මලැ පැහැ පණස් යොජනක් තන්හි පැතිරෙයි. ගඳ සියක් යොජනක් තැනට යෙයි. එ රුක සක්දෙව් රජහු මිනිස් පියෙහි වසන කල යන එන ගමනින් සතප්නට, කොබලල[7] රුකක් පිහිට්වූ පින්කැමින් නිපන්නේයි.

එ රුක්මුල, දිග සැටයොජුන් පළල පණස් යොජුන් බොලි පසොළොස් යොජුන්, හුන්කලැ තිළි සේ නාභිය දක්වා ගැලෙනැ, නැගිකළ බෙරතලක්සේ සම වන, කැමති සෑතුවක් දෙන, බඳුවදමල් රැසක් සේ රත් පාණ්ඩුකම්බල නම් සල අස්නෙක් ඇති. හැම බුදුහු එහි හිඳ විජම් දෙසත්. එ අස්න සක්දෙව්රජහු මිනිස් පියෙහි[8] වසනකලැ යන එන ගමනින් හිඳිනට කොබලල රුක්පයැ තුබූ පළු[9]පහණෙකැ පින්කැමින් නිපන්නේයි.

විජයත්පහයට උතුරු දෙසෙහි සුධම් නම් දෙව්සභයෙක් ඇති. එහි බිම් පිළිමිණි මුවා යැ. (ඇණ මිණි මුවා යැ.) ටැම්[10] ගනරන් මුවා යැ. කොතුරුපක් රිදීවුමා යැ. වග්පෙළ පබළමුවා යැ. හොත්වස් ගෝනැස් මුවවී සතුරුවන්මුවා යැ. ඇතුළුසියන ඉඳුනිල්මිණි මුවා යැ. පිටිසියන ගනරන්මුවා යැ. කැරැළි රිදීමුවා යැ. අයම් විතර තුන්සිය තුන්සිය යොජනැ. වටා නවසියක් යොජනැ. උස පන්සියක් යොජනැ. දෙදෙව්ලොව එයට වඩා රමණි තැනෙක් නම් නැති. දේශනා ද විසින ද එහි හිඳ කෙරෙත්. ඒ දෙව්සභය හලකට රියනක් පමණ කැණි මඬලක් දුන් සුධර්මා[11] නම් මාගමගේ පින්කැමින් නිපන්නේ යැ.

දෙවියෝ ඒ දෙව්සභයෙහි රැස් වන කල පරසතුමල් සැණට[12] රැස් වෙත් මැ යැ. බණ අසන්නට රැස් වෙත් මැයැ. විනිසට[13] රැස් වෙත් මැයැ. සඟුන් වසා වසනකල රැස් වෙත් මැ යැ. පවරණ කල රැස් වෙත් මැ යි.

කිසේ යැ? යත්:- තව්තිසා වැසි දෙවියෝ හවුරුද්දක් දවස් දිවපරසතු රුක ගොස් ගොස් බලන්නාහු, එහි පත් විලිකුන් කලැ "පත් විලික්සින. මඳ දවසෙකින් වැම්හෙ"යි සතුටු වැ, සැණමත් වැ, සැණ කෙළිති. පත් වැම්හුනු කලැ "මඳ දවසෙකින් අකුරු[14] විහිද්දි"යි සතුටු වැ සැණ කළෙිති. අකුරු වුහුට්කලැ "මඳ දවසෙකින් පළු විහිද්දි"යි සතුටු වැ සැණකෙළිති. පලුපත් වුහුට් කලැ "මඳ දවසෙකින් කැන් ගන්හි"යි සතුටුව සැණ කෙළිති. කැන් ගත්කලැ "මඳ දවසෙකින් කැකුළු ගන්නි"යි සතුටු වැ සැණ කෙළිති කැකුළු ගත්කලැ "මඳ දවසෙකින් මිණි දැදිරිවර[15]වෙ"යි සතුටු වැ සැණකෙළිති. මිණි දැදිරිවර[15] වූ කල "මඳ දවසෙකින් මල් පිපෙ"යි සතුටුවැ සැණකෙළිති. මල් පිපිකල මල් බිඳුනා සඳහා රුකට නැගෙන කිස නො ද ඇති. මල්කතුරු

1.
2. මහානන්දා-ජිනාලංකාර වණ්ණණා. (70 පිටුව). 2. දෙ අතුලෙක්. 3. නන්දා. 4. තන්හි. 5. නන්දා. 6. නන්දනා-ජි - ව. * සත්තයොජන-ජිනාලංකාරණ්ණනා. 7. කොබෝලීල. 8. මිනිස්ව. 9. වල්. 10. බිම් ඉඳුනිල් මිණි මුවා ය බිත් පිළිමිණි මුවාය යට. 11. සුධම්. 12. සැණයට. 13. විනිශ්වයට. 14. අංකුරු. 15. පර. 16. මල්පෙති. 17. අතුරෙයි. 18. මුරුදු.

ගෙන අතු නමන කිස නොද ඇති. මල් ඕනා සුමුගු එළවන කිස නො ද ඇති. එක් සුළඟෙක් නැඟී මල් තුවටුයෙන් කඩයි. එක් සුළඟෙක් මල් ගෙණ සිටී. එක් සුළඟෙක් මල් සුධම්දෙව් සභාවට ගෙණ වද්දි. එක් සුළඟෙක් එහි මල්පරඬලා හැමැදැගෙණ යෙයි. එක් සුළඟෙක් එහි පෙති[16] කෙසරු කෙම් රඳවමින් මල් අතුරයි[17].

මධ්‍යයෙහි ධර්මාසනයෙක් වෙයි. එ අස්නෙහි යොජුන් පමණ රුවන් පලඟ වෙයි. පලඟ වෙයි. පලඟ මුදුනෙහි තුන් යොජුන් පමණ දිව්සේසත් වෙයි. ඒ වැලත යක්දෙව්රජහට අසුන් පන්වති. ඒ එක්බිති දෙතිස් දෙව්පුත්නට අසුන් පන්වති. ඒ එක්බිති මහානුභාව දෙවියනට අසුන් පන්වති. සෙසු දෙවියනට පරසතු මල්කෙමි මැ අසුන් වෙයි. දෙවියෝ දෙව්සභයට වැද හිඳිති. ඒ මල්හි මුවරඳ[18] රොන්සළා නැඟී කැණි මඬලෙහි පැහැර බැස දෙවියන්ගේ තුන්ගවු පමණ රන්වන් සිරිරු ලාරසපරිෂෙකයක් සෙයින් තවරයි.

එහි සනත් කුමාර නම් මහබඹ හෝ අවුදු හිඳ බණ කියයි. බණ දන්නා මහතෙර කෙනෙක් හෝ ගොස් හිඳ බණ කියති. බණ දන්නා මහතෙර කෙනෙක් හෝ ගොස් හිඳ බණ කියති. බණ කියන සේ දන්නා දෙව්පිතෙක්[1] හෝ ණ කියයි. සක්දෙවුරජ හෝ බණ කියා. සනත් කුමාර බණ කියන කලැ පන්සිකා දෙව්පිත්හුගේ වෙසින් හිඳ බණ කියා. කුමට යැ? යත්:- පන්සිකා දෙව්පිත් මිනිස් පියෙහි සිට පින්කම් කරණ කලැ කෙහෙ පන්සුළු ලූ[2] ළදැරි යැ[3]. හේ ගොපලු දරුවනට[4] දෙට වැ සෙසු දරුවන් ගෙණ ගමින් පිටත සතරමඟ එක් වූ තැනැ හල් කරවමින් පොකුණු බිඳුවමින් හේ[5] කරවමින් මඟ පහයවමින් කණුමුල් උපුරවමින් බළ ගොඩ සම කරවමින්[6] ඇවිදුනේ. නවයොවුනෙහි මැ මෙළේ. ඔවුහට එ අත්බව් කල් වී ය. හේ මියැ සව්මහරජ දෙව්ලොවැ ගඳබ්[7] දෙවියන් කෙරෙහි අනුලක්ෂයකට ආයුෂ ගෙණ උපන. ඔවුහට තුන්ගවු පමණ කසුන් කඳක් වන් දිලියෙන අත්බව් වී යැ. හේ දහසක් ගැල් පමණ පලඳනා පැලඳ නව කුඹක්[8] පමණ ගඳ[4] විලෙවුන් ගෙණ රන්දවපිළි හැඳ රත්රන්කෙම් පැලඳ පස්සුළක් කොට කෙහෙ බැඳ බහාලයි. එයින් පන්සිකා දෙව් නම් වැ ඇවිද්දි. ඒ දෙව් හැම දෙවියන්ට මා ප්‍රිය යැ. සනත් කුමාර නම් මහබඹ උහුගේ වෙසින් අවුදු හිඳ බණ කියා.

දෙවියන් සුධර්ම දෙව්සභායෙහි රැස් වත් මැ, දියරට් නම් ගඳවු දෙව්රජ කෙළසුවහසක් ගඳවු දෙවියන් පිරිවරා කෙළසුවහසක් රන් පලඟ හා රන් අඩයටි හා ගෙන්වා ගෙණැ පැදුම් දිසායෙහි පැළදිසා බලා දෙදෙව්ලොවැ දෙවියන් පෙරට කොට අරක් ගෙණ හිඳී. විරුළු නම් වරම මහරජ කෙළසුවහස් කුම්භාණ්ඩයන්[10] පිරිවරා කෙළසුවහස් රිදී පලඟ හා රන් අඩයටි ගෙන්වා ගෙණැ දකුණු දිසායෙහි උතුරු දිසා බලා දෙදෙව්ලොවැ දෙවියන් පෙරට කොට අරක්ගෙණ හිඳී. විරූපාක්ෂ නම් වරම්මහරජ කෙළසුවහසක් නාගභටයන් පිරිවරා කෙළසුවහසක් මිණි පලඟ හා රන් අඩයටි ගෙන්වා ගෙණැ පැළදිසායෙහි පැදුම්දිසා බලා දෙදෙව්ලොව දෙවියන් පෙරට කොට අරක් ගෙණ හිඳී. වෙසවුණු නම් වරම්මහරජ කෙළසුවහසක් යක්ෂයන් පිරිවරා කෙළසුවහසක් පබළ පලඟ හා රන් අඩියටි ගෙන්වා ගෙෂණැ උතුරු දිසායෙහි දකුණු දිසා බලා දෙදෙව්ලොවැ දෙවියන් පෙරට කොට අරක් ගෙණ හිඳී. මෙසෙයින් ගත් අරක් ඇති දෙවියන්ගේ පරසතු මල් සැණ සාරමසින් අවසන්වේ.

අටවක් පොහෝ දවස සතරවරම් මහරජුන් ඇමැත්තෝ, සයිත්සී[11] පොහෝ දවස් සතරවරම් මහරජුන් දරුවෝ, පණුරසි පොහෝ දවස් සතරවරම් රජහු රන්පත් හා දැහිඟුල් ගෙණ නික්මැ ගම්නියම් ගම් නුවර වැද "අසුවල් පිරිමිනී බුදුසරණ ගියේ යැ; ධම්සරණ ගියේ යැ; සඟසරණ ගියේ යැ; පන්සිල් රැක්කි; පෙහෙ වෙයි; මවුපියන් ධම් පුරයි; මල් පුදයි; ගඳ පුදයි; බණ දන්නාහට මහත් සත්කාර කොට බණ කියවති; දාගොබ් මහබෝ පිළිම පිහිට්වයි; තුන්සුසුරි පින්කම් පුරයි; දසකුසල්කම් පථයෙහි සමාදන් වැ වැටෙ"යි රන්පතැ දැහිඟුලෙන් ලියා ඇරැ පන්සිකා දෙවියාට දෙති. පන්සිකා දෙව්[12] මාතලි දෙව්පුත් සක්දෙව් රජහට දෙයි.

යම් කලෙක්හි පින්කම් කරන්නාහු නො බොහෝහු ද එකල්හි පොත කුඩා වෙයි. ඒ දැකැ දෙවියෝ "ජනයෝ පමා වැ දවස් යවති. සතර අපාය පිරෙයි; සදෙව්ලෝ සිස් වෙ"යි රැණි වෙති. ඉදින් පොත මහත් වී නම්, එ දැක "ජනයෝ නොපමාවැ දවස් යවති; සතරඅපාය සිස් වෙයි; සදෙව්ලොව පිරෙයි; බුදු සස්නෙහි පින්කම් කොට ආ මහපිණැති දෙවියන් ප්‍රධාන කොට සැණකෙළනට ලබම්හ"යි[13] සතුට වෙති. එ පොත ගෙණ සක්දෙව්රජ කියවයි. ඔහු පියව්බසින් කියවන කලැ දොළොස් යොජනක් තැනට ඇසෙයි. මහත් කොට කියවන කලැ සියලු දසදහසක් යොජුන් දෙව්නුවර පැතිර සිටී.

පොළොව පටන් ගෙණැ කප්රුක් සඳහා දිවසරන් සඳහා දෙවියන් උනුන් හා කරණ සටන් සක්දෙව් රජුහු කෙරෙ සිඳෙයි. දෙවියන් දුහු දූ පුත්හු උපපාදුකවැ ඇකයෙහි උපදිති. පාදපරිචාරිකාවෝ යහන්හි උපදිති. ඔවුන් පායින් ගන්වන පලඳනා පලඳවන දෙවියෝ යහන් වටා[14] උපදිති මෙහෙ කරණ දෙවියෝ ඇතුළු විමන්හි උපදිති. ඔවුන් සඳහා දෙවියෙන් කරණ සටන් නැති. යම් කෙනෙක් හිම්අතුරෙහි

---

1. පුතෙක්. 2. පන්(ස්)සුසු කළු. 3. ළදරු දැරිය. 4. ගොපල්ලනට. 5. ශේ. 6. කෙරෙමින්. 7. ගඳැව් 8. කුඹක්. 9. සුවඳ. 10. කුම්භාණ්ඩ දෙවියන්. 11. සයින්-හැම. සාදවස්-ධර්මප්‍රදීපිකා. 12. දෙව්පිත්. 13. කෙළනා බලම්හයි. 14. හේ වටා.

උපන්හු ද, ඔහු "මා ගැත්තාහ"යි "තා ගැත්තාහ"යි නිශ්චය කරන්නට නො පොහොසත් වූවාහු. උනුන් හා සටන් කෙරෙති සක්දෙව් රජහු කරා ගොස් පුළුවුස්ති. හේ, යමක්හුගේ විමනට ආසන්න වී නම්, "උහු ගැත්තේ යැ" යෙයි. ඉදින් දෙදෙනාගේ සීමාමධ්‍යයෙහි උපැද, යමක්හු විමන් බලා සිටියේ වී නම්, "උහු මැ ගැත්තේ යැ" යෙයි. එකක්හු දු ගේ විමන් නොබලා සිටියේ වී නම්, දෙදෙනා කලහ පසිඳුනා සඳහා සක්දෙව් රජ තමා අයති කෙරෙයි. මෙ ඈ නොඑක් විනිස දු එහි මැ පවත්ති.

සඟුන් පවරණ දවස් රැස් වූ දෙවියෝ "අද කොයට ගොස් කා කෙරෙහි පවරම්හ හො?"යි බැණ ගණි ති. ඔවුන් කෙරෙහි සක්දෙව් රජ බොහෝ සෙ පුවඟු දිවයින් ලක්දිව් හෝ ගොස් දහගබ් මහබෝ වන්දි. සෙසු දෙවියෝ පරසතුමල් ඈ දිවමල් හා දිවසඳුන් ගෙණ තමන් තමනට රිසියුනු තැනට ගොස් පවරා දහගබ් මහාබෝ වඳිති.

සක්දෙව් රජහු දෙවියන් රැස් වනු සඳහා එක්සියවිසි රියන් විජයතුරා[1]සක එක්යලක් පිඹාපී[2] කල්හි ඒ හඬ දසදහසක් යොදුන් තවතිසා දෙව්නුවර පැතිරැ සාරමසින් නිසන්වේ.

මෙසේ විසිතුරු තව්තැසි දෙව්ලොවැ රජ කරන සක්දෙව් රජුහු උයන් කෙළනට යන කල්හි, දියරට නම් වරම් මහරජ පැදුම් සක්වළ මුවවිටියෙහි තමාගේ සෙනඟ එවැ, රිදීමුවා අසිපතර ඉසිලූ[3] කෙළසුවහසක් ගඳව්දෙව් බළන් ගෙණැ වටා ලු කෙළසුවහසක් රිදී දඬුවැට ඇතියා වැ, සුදබරණි න් හැදී සුදු දිවඅස්රජක්හු[4] නැඟී යුගඳුරුගල් මුඳුනෙහි පැදුම් දෙසෙන්[5] අරක් ගන්නි. විරූළු නම් වරම් මහරජ දකුණු සක්වළ මුවවිටියෙහි තමාගේ සෙනඟ එවැ, මිණි මුවා අසිපතර ඉසිලූ[3] කෙළසුව හසක් කුම්භාණ්ඩ දෙවහටයන් හා සමඟ කෙළසුවහසක් මිණි දඬුවැට ඇතියා වැ, මිණි අබරණි න් සැදී සම්වන් දිව අසක්හු[6] නැඟී යුගඳුරු ගල් මුඳුනෙහි දකුණු දෙසෙන් අරක් ගන්නි. විරූපක්ඛ නම් වරම් මහරජ පැළසක්වළ මුවවිටියෙහි තමාගේ සෙනඟ එවැ, පබළ[7] මුවා අසිපරතර ඉසිලූ[3] කෙළසුවහසක් නාග හටයන් හා සමඟ කෙළසුවහසක් පබළ දඬුවැට ඇතියා වැ, පබළබරණි න් සැදී පබළවන් දිව අසක්හු නැඟී යුගඳුරු ගල් මුඳුනෙහි පැළ දෙසෙන් අරක් ගන්නි. වෙසවුණු නම් වරම් මහරජ උතුරු සක්වළ මුවවිටියෙහි තමාගේ සෙනඟ එවැ, රන්මුවා අසිපතර ඉසිලූ[3] කෙළසුවහසක් යක්බළන් හා සමඟ කෙළසුවහසක් රන් දඬුවැට ඇතියා වැ. රන් අබරණි න් සැදි රන්වන් දිව අසකු නැඟී යුගඳුරු ගල් මුඳුනෙහි උතුරු දෙසෙන් අරක් ගන්නි.

සුම් නම් ගඳව් දෙව්පිතෙක් සර්වනන්ද[8] නම් බෙරක් අස්හිලා, අටසැට දහසක් බෙරින් පිරිවරණ ලදු වැ, නො එක්දහස් දෙව්නළන්[9] හා සමඟ අවටහි පස්යොජනක් පමණ තන්හි මඬුලු[10] බැඳ පැදුම් සක්වළ ගල් මුඳුනෙහි නළුගඳැවු කෙරෙයි. තිම්බරු[11] නම් ගඳව් දෙව්පිතෙක් එකප්‍රමුබැ[12] නම් බෙරක් අස්හි ලා, අටසැට දහසක් බෙරින් පිරිවරණ ලදු වැ නො එක්දහස් දෙව්නළන් හා සමඟ අවටහි පණස් යොජනක් පමණ තන්හි මඬුලු[10] බැඳ දකුණු සක්වළ ගල් මුඳුනෙහි නළුගඳැවු කෙරෙයි[13] දික්ප්‍රමුඛ[14] නම් ගඳව් දෙව්පතෙක් මහාභාණ්ඩ නම් බෙරක අස්හි ලා, අටසැට දහසක් බෙරින් පිරිවරණ ලදු වැ, නොඑක් දහස් දෙව්නළන් හා සමඟ අවටහි පණස් යොජුනක් පමණ තන්හි මඬුලු බැඳ පාළසක්වළ ගල් මුඳුනෙහි නළුගඳැවු කෙරේ. පඤ්චශිඛ නම් ගඳව් දෙව්පිතෙක් සුසවර නම් බෙරක් අස්හා ලා අටසැට දහසක් දිවබෙරින් පිරිවරණ ලදු වැ නොඑක්දහස් දෙව්නළන් හා සමඟ අවටහි පණස් යොජනක් පමණ තන්හි පිරිස් බැඳ උතුරු සක්වළ ගල්මුඳුනෙහි නළුගඳැවු කෙරේ.

මෙසේ සිවුපස්හි සතරවරම් මහරජුන් විසින් ගත් අරක් ඇතියා වැ, හාත්පසින් දක්වන ලද නළුගඳැවු විඳිමින් සක්දෙව් මහරජ උයන් කෙළනට යනුයේ, ඇතැම් කලෙක්හි විශ්වකර්මයා මැවූ නාරීවාහන ඇති රන්මුවා මණ්ඩපයෙන්[15] යෙයි. ඇතැම් කලෙක්හි දිව අස්දහස් යුත් පස්වණක් ධ්වජපෙළින් ගැවසීගත් අහස්කුස් ඇති යෙළසියක් යොජුන් සතුරුවන් මුවා විජයත් නම් රථයෙන් යෙයි. ඇතැම් කලෙක්හි ඓරාවණ නම් දිවඇත් රජක්හු නැඟී යයි.

ඒ ඇත් දිග එක්සිය පණස් යොජුන් වැ උස අනූයොජුන් වැ බොල පණස්යොජුන් වැ තෙතිස්කුඹුතල[16] ඇති වැ මැවෙයි. එකෙකි කුඹු තෙලෙහි[17] සත්සත් දළ මැවෙයි[18] එකෙකි දළ පණස් පණස් යොජුන් වෙයි. එකෙකි දළැ සත්සත් පොකුරුණි වෙයි. එකෙකි පොකුරුණි යැ සත්සත් නෙළුඹුලිය වෙයි. එකෙකි ලියෙහි සත්සත් පියුම් වෙයි. එකෙකි පියුමෙහි සත්සත් පෙති වෙයි. එකෙකි පෙත්තෙහි සත්සත් දෙවඟනෝ නටති. එකෙකි දෙවඟනට සත්සත් දෙව්දුහු පිරිවර වෙත්. මෙසේ සැදි ඇත් රජහු පිටැ දිග පණස් යොජුන් උස පසළොස් යොජුන් රුවන් මඬියෙක් හෝ වෙයි. මැද දෙතිස් යොජුන් මහසුදසුන්කුඹු මතුයෙහි දොළොස් යොජුන් රුවන් මඬියෙක් හෝ වෙයි. ඒ මඬුයෙහි සූවාසු දහසක් රුවන්ටැඹ වෙයි. එකෙකි ටැඹ වැලදි සත්සත් රුවන් කුසුම්ලිය වෙයි. උඩ සතුරුවන්මුවා මල්දමින් දුන් ලල් දහස් වෙයි. අතුරතුරෙහි[19] සතුරුවන්මුවා දදපෙළ වෙයි. තන්හි තන්හි ලඹන මිණි කිකිණි දැල් වෙයි. ඒ දැල් මඳමරු පහසින් පසඟතුරු

---

1. විජයත්. 2. පිඹි. 3. ඉසුලූ. 4. සුදේවං නාම - රජතවණ්ණතුරගවරං ජී. වා. 5. දෙස්නෙන්. 6. මණි වණ්ණතුරග වරං - ජී. ව. 7. පබළු. 8. සබ්බනන්දන-ජී. ව. 9. බළන්. 10. රංග මණ්ඩල-ජී. වා. 11. තිම්බරුසක ජී. ව. තුම්බරු-හාභාරත. 12. එකපොක්ඛර-ජී. ව. 13. කෙරෙමින් සිටී. 14. දීඝමුඛ-ජී. ව. 15. මණ්ඩප්පයෙන්. 16. පෙළක්. 17. පෙළෙහි. 18. වෙයි. 19. අතුරෙහි. 20. දෙපස්හි වේදිකායෙන්.

රැවු පරයා හඬයි. වටා මණි වේදිකා වෙයි. වේදිකාවෙන් පිටත ආයුධහස්ත වැ අටවිසි යක් සෙනවියෝ සිටිති. වේදිකායෙන්[20] ඇතුළත සක්දෙවු රජහට වල්ලහ මහානුභාව දෙවියෝ සිටිති. දෙපස් දෙතිස් කුඹුතෙලෙහි[3] පිහිටි රුවන් මඬියෙහි දෙතිස් දෙව්රහු හිඳිති.

මැද තිස්යොජුන් සුදුන්කුඹැ පිහිටි දොළොස් යොජුන් පමණ රුවන් මඬුවැ මැද යොජුන් පමණ මිණි පලගෙහි තුන් යොජුන් රුවන් සේසත් යට දිවබරණි න් සව්සජ වැ සක්දෙව් මහරජ හිඳී. උහුගේ සුධර්මා නම් භාර්යා දිවඅබරණි න් සව්සජවැ නොඑක් සුවහස් දෙව්සරන් පිරිවරා පෙරට[21] හිඳී. සුජාතා නම් භාර්යා දිවඅබරණි න් සව්සජ වැ නොඑක්සුවහස් දෙව්සරන් පිරිවරා දකුණත්පස්හි[22] හිඳී. නන්දා නම් භාර්යා දිවඅබරණි න් සව්සජ වැ නොඑක්සුවහස් දෙව්සරන් පිරිවරා වමත්පස්හි හිඳී. චිත්‍රා[1] නම් භාර්යා දිවඅබරණි න් සව්සජ වැ නොඑක් සුවහස් දෙව්සරන් පිරිවරා පිටිපස්හි හිඳී. වල්ලහ වූ තෙයානු දහසක් දෙව්දූහු සැදී පැහැදී රුවන්කොතුරු ඈ පාණියභාජන ගෙණ හාත්පස්හි හිඳිති. නොයෙක් දහස් සුරවමියෝ පුන්කලස[2] ගෙණ මොවුන් පිරිවරා සිටිත්. මොවුන් ම පිරිවරා හිඳ නොඑක් දහස් සුරවර්ෂයෝ බිහිරඟහි නටත්.

අලම්බුසා ඈ ප්‍රධාන සුරවමියන් කෙරෙහි ගර්ගරා නම් අප්සරා මහාවීණා නම් වෙණක් වයා. එසෙඳැ එවෙණ පිරිවර[3] සැට දහසක් වෙණ තෙමේම රැවුදේ සුධර්මා[4] නම් දෙව්දු සුන්ද රාව නම් වංශයක් පුඹි. ඒ වංශය පිරිවර[3] සැටදහසක් වංශ තෙමේ ම රැවුදේ. ආහත්‍යසාරී නම් දෙව්දු මධුරස්වර නම් නකුලවීණාවක් වයා. එසඳ එවෙණ පිරිවර[3] සැටදහසක් නකුලවීණා තෙමේ ම රැවු දේ. මණි මෙඛලා නම් දෙව්දූ විජයොත්තර නම් සකක් පුඹි[5] එසක පිරිවර[3] සැට[6] දහසක් සක් තෙමේ ම රැවු දේ. මනොහරා නම් දෙව්දූ පෘථුබිම්බ නම් මිහිඟක් වයා. ඒ මිහිඟ පිරිවර[3] සැට දහසක් මිහිඟු තෙමේ ම රැවුදේ. අතිවෘත්තකා[7] නම් දෙව්දූ ආනන්දජනක නම්[8] මිහිඟක් වයා. ඒ මිහිඟ පිරිවර[3] සැට දහසක් මිහිඟු තෙමේ ම රැවු දේ. මත්තකි නම් දෙව්දූ දීර්ඝමුඛ[9] නම් එකච්ඡිද්‍රයක්[10] වයා එය පිරිවර සැට දහසක් එකච්ඡිද්‍ර[10] තෙමේ ම රැවු දේ. නන්දා නම් දෙව්දූ කොලස්වර[11] නම් වෙණක්[12] වයා එය[13] පරිවර සැට දහසක් කොලස්වර[11] තෙමේ ම රැවු දේ. යාමා නම් දෙව්දූ චිත්‍රපුෂ්කර[14] නම් පටහයක් වයා. එය[13] පිරිවර සැට දහසක් පටහ[14] තෙමේ මැ රැවු දේ. ඝොරස්වරා[15] නම් දෙව්දූ මඤ්ජුස්වර[16] නම් මණි පර්වතයක් වයා එය පිරිවර සැට දහසක් මණි පර්ව තෙමේ ම රැවු දේ. සර්වාංගශොභනා[18] නම් දෙව්දූ දෘඪඝෝෂ[19] නම් මහබෙරක් වයා. එය පිරිවර සැට දහසක් මහබෙර තෙමේ ම රැවු දේ.

මෙසේ නොඑක් දහස්සුවහස් දිව්‍යාංගනාවෝ නානා නාමයෙන් විශිෂ්ට වූ ආතතය, විතතය, ආතතවිතතය, ඝනය, සුසිරය, යන වාද්‍ය වයත්, එකෙකි වාද්‍ය පිරිවර සැට දහසක් වාද්‍ය තෙමේ ම රැවුදේ. මෙසේ එක්දවසක් දෙවේලෝවැසි දෙවියන් විසින් අනුයාත වැ, සිවුලෝපලුන් විසින් ගත් අරක් ඇතියා වැ, අටවිසි යක්සෙනවියන් විසින් පමුණුවන ලද් දෙව්සෙනඟ හා සමඟ සත්රුවන් කලස ඈ සලිලභාජන ඉසිලූ අඩු තුන්කෙළක් සුරසුන්දරී පිරිවර ඇතියා වැ, සූවිසිකෙළක් දෙව් නළනන්ගේ නළු ගඳැවු විඳිමින්, නන්දෙසෙන් වස්නා දිවකුසුම් පතර විරමින් නිරතුරු වැහෙන දිවකලුවැල් ඈ ගඳරොණි න් වැසෙින්, උයන් කෙළනට යන සක්දෙවු රජ උයන්දොරට පත්කල්හි "නිවන් අරමුණු කොට රාත් වූ, දෙව්මිනිස්නට උතුම්, මහණහුගේ පූර්වභාග පිළිවෙත් කවර හො?" සිතී.

එක්බිති "මේ පැනය ඉතා සසිරිය[20]. ඉදින් මම් මේ නොඋගෙණ උයන් වනිම් නම්, සක්දොර ඈ සදොරින් අවුදු වදනා රූ ඈ සඅරමුණෙන් මුළා වැ මෙ පැනය සඳහන් නො කරණු වෙමි. දැන් උයන්කෙළි තබා බුදුන් කරා ගොස් මෙ පැනය පිළිවිසැ උගත් පැන ඇතියා වැ, ඔයන් කෙළිම්"යි ඇත්කඳැ අතුරුධන් ව වක් කළ අතක් දික් නොකරණතුරු, පුවරම් මහ වෙහෙර මුවරමාපායැ බුදුන් පෙරට පාළවී. ඒ සතරවරම් මහරජහු දු රකවල් ගෙණ සිටි සේ මැ සිටියාහ. පිරිවරා සිටි දෙව් රැස්හු ද නළුවෝ ද ඓරාවණ ඇත්රජ ද එම උයන් දොරැ සිටි සේ ම සිටියාහු. එකල්හි සක්දෙවරජ බුදුන් වැඳ එකත්පස් වැ සිට, විසිතුරු උයන් කෙළනට යාටි[21] වුයේ, වෙලෙව් ව පැන පුළුවුස්නේ, "වහන්සේ, නිවන් අරමුණු කොට රාත් වූ, දෙව්මිනිස්නට උතුම්, මහණහුගේ පූර්වභාග ප්‍රතාපත් සැබෙවින් මට වදාරණු මැනැව"යි කී යැ. එසඳ බුදුහු " ඉධ දෙවානමින්ද, භික්ඛුනො සුතංහොති" යනාදි විසින් සල්හු කොට පැන විසජූහු. සක්දෙවුරජ අසා අනුමෙවැ[22] සාධුකාර දී උයන් කෙළනට ගියේ. මෙහි විස්තර මැදුම්සඟියෙහි චූලත්තණ්හාසංඛය සුතින් දන්නේය.

එකල්හි බුදුහු මුවරමාපායැ සතුරුවන්මුවා කූටාගාරයෙහි සිරියහන්ගැබ වැඩ හුන්නාහු. එයට දකුණුපස්හි සැරියුත් මහතෙරුන් වසන රුවන්මුවා කූටාගාරය යැ. වමත්පස්හි මහමුගලන් මහතෙරුන් වසන රුවන්මුවා කූටාගාරය යැ. අතුරෙහි සිදුරු විවර නැති. එකල්හි මහමුගලන් මහතෙරහු අන්තඃ[23] කූටාගාරයෙහි

---

1. විචිත්තා ජි. ව. (12 පිටුව) 2. සුවණ්ණ සලිලඝට ජි. ව. 3. පිරිවරා. 4. සුයාම-මු සුද්ධාම සාධු-ජිනාලංකාරවණ්ණනා 73. 7. පුබ්බි. 6. අටසැට. 7. අතිමුත්තකී-ජි.ව. 8. ආනන්දං නාම-ජි. ව. 9. දිශාප්‍රමුඛ. 10. ඒකක්ඛිභෙරි-ජි.ව. 11. කො (කෞ) ලස්වර. කොඤ්චස්වර. කෞණ්ඩස්වර - පූජාවලි -කො ලම්බස්ර - ජි. ව. 12. ආලිම්බරභෙරි - ජි. ව. 13. එයට. 14. මිත්‍ර පුෂ්කර. පොක්ඛර - ජි. ව. 15. පටහබෙර. 16. පොතත්සරා-ජිනාලංකාරවණ්ණනා. 17. මධුස්වර නන්දස්සර-ජි. ව. 18. සන්තාග සෙනා-ජි. වා. 19. ඝොස-ජි. ව. 20. මු. ඉතා. සරිය. 21. යායටි. 22. අනුමොව. මු. අනුමෝදන්ව. 23. අන්ත. 24. විසරන. 25. පරියන්ත ව. 26. සිටියා පියා. 27. අනුමොවි. 28. පිරිවරා යන.

වැඩහුන්නාහු බුදුන් පැන විසැජූ[24] හඬ නො ඇසූහු. සක්වේරජහු අනුමෙවැ සාධුකාර දෙන හඬ ඇසූහු. බුදුන් පැන විසැජූ හඬ කුමට නො ඇසූහ? යත්:- බුදුන් ධම් සෙන කල ඒකාබද්ධ ව සක්වළගල් පරියන්ත කොට[25] හුන් පිරිස්නට ඇසෙයි. පිරිස් අන්තය පියා[26] එක් අඟලක් තැනට දු නො ඇසේ. කුමට නො ඇසෙයි? යත්:- එබඳු මියුරු තෙපුල් නිරර්ථක වැ නො ගිය මැනැවින් නො යේ.

එබැවින් බුදුන් පැන විසජන හඬ නො ඇසුව ද සක්දෙව් රජහු සාධුකාර දෙන හඬ අසා " මේ දෙව්රජ දැන අනුමෙවි[27]යැ හෝ නො දැන හිස් සලයි හො? යි, ගොස් පිළිවිස බැලුව මැනැවැ"යි දික් කළ අතක් වක් නො කරණ තුරු මුවරමාපායැ අතුරුධන් වැ තව්තිසායැ දේනුවර පෙණුනුහු. එකල්හි සක්දෙව් රජ එකණ්ඩපුරික නම් උයන්හි තමා පිරිවරා වයන[28] පන්සියක් පසඟතුරු රැවින් නැටුම් ගඳැවූ විඳිමින් හුන්නේ, මහමුගලන් මහතෙරුන් වඩනමුන් දුරින් දැකැ, යම් සේ සැදැහැ ඇති රජෙක් එබඳු මහතෙර කෙනෙකුන් දැකැ "අසුවල් වහනසේ වැඩි දැ ය. දැරියෙනි, ගී නො කියව. නො වයව. නො නටව"යි නළුවන් පහ කෙරේ ද, එසෙයින් මැ සක්දෙව් රජ වයමින් සිටි පන්සියක් දිවපසඟතුරු පහ කරවා පියා මහතෙරුන් කරා එළැබ, සෙසු කලැ මහතෙරුන් දෙවචාරිකාවට වැඩිවිරී[1] ද වුව "අප කරා බොහෝ කලෙකින් වැඩි දැ ය" යි ප්‍රියකථා බැණ යොජුන් පමණ මිණි පලඟක් පන්වා "මේ අස්නෙහි වැඩ හිඳුනේ ය"යි කී යැ. මහතෙරුහු එහි වැඩහුන්හ. සක්දෙව් රජ ද මටි[2] අස්නක් තබවා ගෙණ[3] එකත්පස් වැ හිනි[4]. ඔවුහට මහතෙරහු "දෙව්රජ, අප බුදුන් තට වදාළ සුත ඇසියටියම්හ"යි කීහු.

සක්දෙව් රජ "වහන්සේ, ඇප් බොහෝ කාර්ය ඇත්තම්හ. අපගේ කාර්ය මඳැ. දෙවියන්ගේ කාර්ය බෙහෙවැ. අප මහනා කොට උගත් දෙයෙකුදු වී නම්, වහා ම අතුරුධන් වෙයි. අඳුරුයෙහි[5] රූ සෙයින් නො පැණෙයි. එයින් මම වහන්සේ පුළුවුත් දැ කියන්නට නො නිස්නෙසමි"යි යැ. මහතෙරහු "මේ දෙවරජ කවර කාරණයෙන් නො සඳහන් කෙරෙයි හො?"යි අවජනාහු "දෙවියෝ නම් මහාමූඪයහ. සදොර සඅරමුණෙන් මඩනා ලද්දාහු තමන් කෑබව් නොකෑබව් පූබව් නොපූබව් නො දන්ති"යි ඔහු මුළා වැ නො සඳහන් කළ පරිදි දත්හු.

එකල්හි සක්දෙව් රජ "වහන්සේ, පූර්වයෙහි දෙවාසුර සංග්‍රාම වි ය. එකල්හි දෙවියෝ දුනුහු. අසුරෝ පැරැද්හැ. දෙවියන් දුනු කල්හි විජයත්[6]පහා නම් පහයෙක් උපන. ඒ පහයැ සියක් නිර්යූහ යැ.[7] එකෙකි නිර්යූහයෙහි සත්සිය සත්සිය කූටාගාරය. එකෙකි කූටාගාරයෙහි සත් සත් දිවසරහ. එකෙකි දිවසරට[8] මල් ගොතන පහයින් ගන්වන පලඳනා[9] පලඳවන සත් සත් දෙව්දූහ. මෙසෙයින් රමණී නන්විසිතුරු මිණි රැසින් දිලියෙන විජයත්පහය බලනු මැනැවැ"යි කී යැ. මහතෙරහු නො බැණ ඉවසූහු.

එකල්හි සක්දෙව් රජු දූ ඔවුහට වල්ලභ වෙසමුණු රජු දූ මහතෙරුන් පෙරට කොට විජයත් පහයට ගියෝ. එසඳ සක්දෙව් රජුහුගේ පරිචාරිකාවෝ මහතෙරුන් දැකැ සුහුරක්හු දුටු බැනියක[10] සෙයින්, විළි ඇති වැ, තමන් තමන්ගේ අපවරකයට වැද දොර අඩවළ[11] කොට බලබලා සිටියෝ. එසඳ සක්දෙව් රජු හා වෙසමුණු දෙව්රජ හා දෙදෙන මහතෙරුන් පහයැ සක්මන් කරවමින් ඇවිදුනාහු "වහන්සේ, මෙ පහය රමණී සේ දුටු ද? මේ රන්ටඹ බලව. රිදිටඹ බලව. මිණි ටඹ බලව. පබළටඹ බලව. මරාටඹ බලව. සතුරුවන්ටඹ බලව. රන්මුවා රිදීමුවා මිණි මුවා පබළමුවා. මරාමුවා සතුරුවන්මුවා කොතුරපක්[12] බලව. පක්රුවළලු[13] ටඹමුල් බලව. යනාදි විසින් පහය රමණී පරිදි කියකියා දැක්වූහු.

එ සපුව ඔහු පෙර කළ පින්කැමින් ලද පරිදි කියා සිටැ මහතෙරහු "මේ දෙව්රජ තමාගේ පහයෙන් නළුවන් විසින් සම්පතින් යශසින් ඉතා පමා වැ දවස් යවයි. මෝහට සංවෙග ජනවුව මැනැවැ"යි අප්කිසුණු සමවත් සමවැදැ "පහය පිහිටි අවකාශය දිය වේව"යි ඉටා, පහය කැරළිඅග පාදාංගුෂ්ඨයෙන් පහළහු. යම් සේ දියපිටැ තුබූ පහයෙක්, මුවවිට ඇඟිල්ලෙන් පහරණ ලද්දේ, බමා[14] ද, සැලේ ද, නො සිටී ද එසෙයින් මැ පහය බබවයි[15]. සැලෙයි. නො සිටි යි. ටඹ වළරු[16] සඟළ ගොනැස් කැණි මඬුලු ආදීහු "කර කර" යන හඬ විහිදුමින් හෙන්නන් වැනි වූහු. එකල්හි සක්දෙව් රජුදු වෙසවුණු දෙව්රජු දූ තව්තිසැ වැසි දෙවියෝ ද මහතෙරුන්ගේ ඍද්ධිප්‍රාතිහාර්ය දැකැ විස්මයප්‍රප්ත වැ "අච්ජරියං වත හො! අබ්භුතං වත හො!"යි ගුගුළහ.

එකල්හි මහතෙරහු, සක්දෙව් රජහු උද්විග්න වැ විලත වැ කසුන්බිත්හි මිණි නාදැති සෙයින් පිපි ලොමින් ගැවසීගත් සිරිරු ඇති සේ දැකැ, "දෙව්රජ, අප බුදුන් තට වදාළ සුත ඇසියටියම්හ"යි කීහු. එකල්හි සක්දෙව් රජ, මහතෙරුන් කමහට සොම්නස් සංවෙග දනවා මොහඳුරු දුරු කළ කල්හි, සුත සඳහන් කොට, තමා බුදුන් කරා ගිය සේ, වැඳ එකත් පස් වැ සිට පැන පුළුවුත් සේ බුදුන් විසැජු සේ, කී යැ. මහතෙරහු සක්දෙව් රජහු විසින් කියන ලද සුත අසා අනුමෙවැ[17] වක් කළ අතක් දික් නො කරණ තුරු තව්තිසා දෙව්ලොවැ අතුරුධන් වැ මුවරම්‍යපහයැ පහළ වූහු. සක්දෙව් රජහුගේ පිරිවර සුරවමියෝ මහතෙරුන් වැඩිකලැ "මහරජ, කොයට ගොස් අහි?"යි පුළුවුත්හ[18]. "බුදුන් වහන්සේ කරා ගියෙමි"යි කී ය. "

1. විරූ. 8. මිණි -හැම. 3. තබාලා. 4. හිඳි. 5. අඳුරුගෙහි.6. විජයොත්. 7. නිර්යූහ. හැ. 8. දිවසරනට. 9. විසිතුරු පලඳනා. 10. මනියක. මැනියන්. 11. අඩවල් 12. කොතුරු. 13. වග්වළලු. 14. භ්‍රමා. 15. භ්‍රමයි. 16. වළලු. 17. සුත අනුමොව. 18. පුළුවුත්කල. 19. කීහු. 20. දැමුවා.

මුහු තා කියන බුදුහු වෙත් දැ?"යි කීහ. "මොහු බුදුහු නො වෙති. බුදුන්ගේ සස්නෙහි මා හා සබඳ එක් සඟකෙනෙකැ"යි කී යැ[19]. එකල්හි සුරවමියෝ "මහරජ, තෝ පිණැත්තෙහි. මෙ බඳු මහානුභාව සබඳ කෙනකුන් ඇත්තෙහි යැ. සව්වන්ගේ සෘද්ධිප්‍රතිහාර්ය මෙසේ වත්, බුදුන්ගේ සෘද්ධිප්‍රාතිහාර්ය කිසේ ය හො?"යි බුදුන්ගේ සෘද්ධිප්‍රාතිහාර්ය දක්නා රිසි වූහු.

මහමුගලන් මහතෙරහු බුදුන් කරා එළඹ එකත්පස් වැ හිඳැ "වහන්සේ, එක්තරා මහෙශාඛ්‍ය දෙවියක්හට නිවන් අරමුණු කොට රාත් වූ, දෙවිමිනිස්නට උතුම් වූ, මහණහුගේ පූර්වභාග ප්‍රතිපත් වදාළ දැ වේ දො හො?"යි කීහු. එසඳ බුදුහු සක්දෙව් රජහු තමන් කරා අවුදු පැන පුළුවුත් සේ, තමන් පැන විසැජූ සේ, දක්වමින් එම සුත මහමුගලන් මහතෙරනට වදාළෝ. මෙසෙයින් මහමුගලන් මහතෙරුන් සක්දෙව් රජු දැමූහු. රට සාහන්නට ගිය ඇමැත්තන් කළ දැ රජු මැ කළා වන සෙයින් බුදුහු මැ ඔහු දැමුවෝ[20] වෙත්.

මෙසෙයින් මැ[1] ඔහු අමාමහ නිවන් පැමිණි වූ පරිදි කිසේ යැ? යත්:- එක්සමයෙක්හි බුදුහු මගධරට රජගහා නුවරට පැදුම් දෙසෙහි මහත් අඹවනයක් වෙතැ පිහිටියෙන් අඹසද්ධ නම් ලදු බමුණුගමට උතුරු දෙසෙහි ගල්පාතැ මිණි පිළක්[2] බඳු නිල්වන ලැයෙකින්[3] පිරිබෙව් ලද්දෙන් වෙදියක නම් ලදු පව්යෙහි ලෙන දොර ඉඳුසලු රුකෙකින් ඉන්සලුගුහා නම් ලදු පවුරු දොරකවුළු යුත් සුණුවමින් හා මල්කැමින් විසිතුරු ලෙනෙහි වැඩ වෙසෙති එකල්හි සක්දෙව් රජහට බුදුන් දක්නට උත්සාහ උපන්. ඔහු බුදුන් එක්වන්[4] උහු නො අවිරිහි දෙව සන්නිපාතයෙක් නැත, උහු සේ නො පමා අනෙක් දෙව්පුතක්හු නැත, බුදුන් දක්නට නො ගියවිරියක්හට සෙයින් උත්සාහ කෙසේ උපනැ? යත්:- මරණ බියෙන් බිය පත් වූයෙන් උත්සාහ උපන්. කීසේ යැ? යත්:- ඔහු දෙව්සැපත් වළඳා මිනිස්ලොවැ හවුරුදු ගණනින් තුන්කෙළ සැට ලක්ෂයක් හවුරුදු ගෙවූ කල්හි, හේ තමහට උපන් පස් පූර්වනිමිත්ත දැකැ තමාගේ ආයුෂ හී ගිය බව් දැති.

යම් දෙව්පුත්[5] කෙනක්නට මරණ නිමිතියෙක් පැණි නි ද, ඔවුන් කෙරෙහි මඳ පින්කමෙකින් යම් කෙනෙක් දෙව්ලොව උපන්නාහු වුහු ද, ඔහු "දැන් කොහි උදම්හ හො?"යි බියපත් වැ වෙවුලති. යම් කෙනෙක් බොහෝ පින් කොට උපන්නාහු ද, ඔහු තමන් දුන් දන්, රැකි සිල්, වැඩූ භාවනා පිණි ස "මතු මත්තේ දෙව්ලොවැ සැපත්[6] වළඳම්හ"යි නො බත්.

සක්දෙව් රජ වනාහි පූර්ව නිමිත්ත දැකැ, දසයොජුන් දහස් දෙව්නුවර ද දහසක් යොජුන් විජයත් මහපාය ද පන්සියක් යොජුන් සුධම් දෙව් සභාව ද සියක් යොජුන් මහපරසතු[7] දු සැට යොජුන් පඬුඇඹුල්සල අස්නුදු අඩු තුන්කෙළක් නළුවනුදු දෙදෙව්ලොවැ දෙව් පිරිසුදු[8] නඳුන්වන ඈ උයනුදු යන දෙව් සැපත් බලා[8], තමා එ සම්පත්තීන් පිරිහෙන සේ දැකැ බිය පත් වී එක්බිති "කිසි මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ බඹෙක් හෝ මාගේ හෘදයෙහි ශොක නමැති ශල්‍යය උදුරා පියා මට මේ සව්පත් තහවුරු කරන්නට නිස්සෙක් ඇති හො?"යි බලන්නේ කිසිවක්හු නො දැකැ, වැළි දු බලන්නේ බුදුන් දිට මා තබා, මා වැනි සුවහස්නටද්[10] උපන් ශොකශල්‍යය බුදුහු උදුරාපියන්නට නිස්ස හ"යි සිතන්නාට යැ උත්සාහ උපන්නේ.

එකල්හි සක්දෙව් රජ "බුදුන් කවර දනව්යෙහි කවර නුවර වෙසෙති හො?"යි බලනුයේ, මගධරට රජගහා නුවරට පැදුම් දෙසෙහි අඹසද්ධ නම් බමුණු ගමන් උතුරු දෙසෙහි වෙදියක නම් පව්යෙහි ඉඳුසලුගුහායෙහි වැඩවසනුවන් දැක, තව්තිසැවැසි දෙවියන් තමා හා එනු සඳහා කැඳවී. කුමට යැ? යත්:- පළමු සක්දෙව්රජ බුදුන් සැවැත් නුවර නිසා දෙව්රම් වෙහෙර සලලාගාර නම් ගඳකිළියෙහි වැඩවසන කල්හි එකළා වැ දක්නට ගියේ. බුදුහු උහුගේ නුවණ නො පිරිපැසුනු සේ දැකැ "කිහිප දවසක් හැරැපියා මා ඉඳුසලු ගුහායෙහි වසන කල්හි පසුපූර්ව නිමිත්ත දැකැ මරණ භයභීත වැ දෙදෙව්ලොවැ දෙවියන් හා සමඟ අවුදු තුදුස්පැනයක් පිළිවිසැ විසැජූ[11] තැන සිටැ අසූදහසක් දෙවියන් හා සමඟ සෝවාන් වෙ"යි සිතා අවකාශ නො කොළෝ.

හේ "මා පෙර එකළා වැ ගිය වන බැවින් බුදුහු අවකාශ නො කළහ.[12] එකාන්තයෙන් මට මඟ ඵල පැමිණෙන්නට නිසි උපනිඃශ්‍රය නැති. එකක්හට උපනිඃශ්‍රිය ඇතිකලැ වනාහි සක්වළ පිරි සිටි පිරිසැ දු බුදුහු ධම් දෙසත් ම යැ. එකාන්තයෙන් දෙව්ලොවැ දෙවියන් කෙරෙහි කිසිවක්හට උපනිඃශ්‍රය වෙයි. බුදුහු උහු සඳහා ධම් දෙසති. එ ධම්[13] අසා මාගේ දොම්නස් සන්සිඳුවම්"යි සිත තමා හා එනු සඳහා දෙවියන් කැඳවා, බුද්හු ඉඳුසලු ගුහායෙහි වැඩ වෙසෙති බුදුන් දක්නට යම්හ"යි කීහු. දෙවියෝ ද "මැනව, මහරජ, තට/වැඩ වේව"යි, 'හිමවු කෙළනට ගඟ කෙළනට යම්හ'යි නො කියා අප බුදුන් කරා ගෙණයම්හ'යි සිතු සේ යහපත් නො"යි ඔහුගේ තෙපුල් මුඳුනෙන් පිළිගත්හු.

එකල්හි සක්දෙව් රජ පන්සිකා නම් ගඳැව් දෙව්පිත්හු කැඳවා "අප හා එනු මැනැවැ, බුදුන් දක්නට යම්හ"යි කියා "දෙවියන් කැඳවව"යි කී ය. මුහු කුමට කැඳවී ය? යත්:- අවකාශ කරවා දෙනු සඳහා යි. කිසේ යැ? යත්:- දෙදෙව්ලොවැ දෙවියන් ගෙණ පියෙහි පියෙහි පහරණක්හු සෙයින් මා[14] බුදුන් කෙරේ ගොස් වැද සිටුනා තැන් නො යෙදෙයි. මෙ පන්සිකා දෙව්පිත් බුදුන් කෙරේ වල්ලාග යැ. කැමැති කැමැති සඳැ

---

1. මෙ සෙයින් දමා. 2. මිණි වළල්ලක්. 3. ලැබෙකින්. ලැහැබෙකින්. 4. එක්වනු. 5. දෙව්. 6. සම්පත්. 7. යොජුන්. පරසතු. 8. පිරිස්නුදු. 9. සැපත්තබාලා. 10. දහස් සුවහස්න. 11. පැනයක් විසජු. 12. හළහ. 13. මම. 14. සෙයින් මැ.

ගොස් පැණි පැන පිළිවිස බණ අසයි. මුහු පෙරට කොට නඟා යවා අවකාශ කරවාගෙණ ගොස් පැන පුළුවුස්මි”යි යන සිතින් කැඳවී. හෙ ද “මැනැව; මහරජ තට වැඩ වෙව”යි උහුගේ තෙපුල් මුඳුනෙන් පිළිගෙණ බේලුවපණ්ඩු නම් වෙන ගෙණ ගොස් එකත්පස් වැ සිටියේ යි.

කිසේ ය? යත්:- ඒ වෙණ පොකුරු රන්මුවා යැ. දඬු ඉඳුනිල් මිණි මුවා යැ. තත් රිදීමුවා යැ. වෙළුම් පබළුමුවා යැ. වෙණපත් ගව් යැ. තත්ගව් යැ. මතුයෙහි දඬුව ගව් යැ. මෙසේ හේ තුන් ගවු පමණ වෙණ ගෙණ, සමපණස් මුසනින් මුසන් කොට, නියඇඟින් පැහැර, මියුරුගීසර[15] විහිද, දෙවියන්ට සක්දෙව් රජහුගේ ගමනට කල් දන්වමින්[16] සිටියේ යැ. මෙසේ ඔහු කියන වයන හඬින් දෙවියන් රැස් වූ කල්හි, සක්දෙව් රජ දෙවියන් පිරිවරා, පන්සිකා නම් දෙව්පුත්හු පෙරට කොට, දික් කළ අතක් වක් නො කරණතුරු තව්තිසා දෙව්නුවරැ අන්තර්හිත වැ වේදියක නම් පර්වතයෙහි බැස සිටියේ ය.

එකල්හි වෙදයක නම් පර්වතය දු අඹසද්ධ නම් බමුණුගම දු සෙසු දා එක්[1] දෙවියකු හො මරකු හෝ බඹකු හෝ සිරිරු පැහැයෙන් දිලියෙයි. එදවස් වනහි දෙදෙව්ලොවැ දෙවියන්ගේ සිරිරු පැහැයෙන් එක්පහන් වි යැ. සඳදහස් හිරිදහස් නැගි කල්[2] වැනි වියැ. එදවස් සක්දෙව් රජ, මිනිසුන් සවසැ බත් කන වේලේ ගම්මැද දරුවන් කෙළනා කල්හි, එයට ගියේ යැ. එයින් හාත්පස්හි හැම මිනිස්හු[3] ඉතා මැ දිලියෙන පර්වතය දැකැ “බුදුන් කරා දෙවියෝ මැදිම්යමැ එළඹෙති. දැන් පෙරයම්හි පළමුවන භාගයෙහි මැ ආහ. කිම හෝ? අද මහානුභාව දෙවියෙක් හෝ බඹෙක් හෝ බුදුන් පැන පුළුවුස්නට ආ වන. කිසෙයින් බුදුහු පැන විසජති හෝ? මෙසේ දෙවියන්ගේ[4] කුහුල් හරණා බුදුහු අපට නොදුරු වෙහෙරැ වෙසෙති. හඹු ලුවක් බත් කෙණෙස්සක් දුන් කෙනෙක්මෝ පිණැත්තම්හ”යි සතුටු සොම්නස්වැ පිපීගිය ලොම් ඇතිවැ මුඳුනෙහි ඇඳිලි බැඳ වඳිමින්[5] සිටියෝ.

එකල්හි සක්දෙව් පන්සිකා දෙව්පුත්හු කැඳවා “මම් සරාගයෙමි. බුදුහු වීතරාගයහ. බුදුන් සිත් ගන්නට නො පිළිවන. තෝ පළමු බුදුන් පහදවා අයැප් අවකාශ කරවා දෙව. එකලැ ඇපි ගොස් දක්මහ”යි කී. “මැනව, මහරජ” යි පන්සිකා දෙව්පිත් දසරියෙහි එල්වාලු වෙණ බහා අත්ලේ තබාගෙණ ලෙනට වැද බුදුනට නුදුරු නොවෙත් තන්හි සිට බුදුන් උදෙසා රාන් උදෙසා කාමගුණ උදෙසා පෙරැ තමා ගායනා කළවිරි[6]-

‘වත්දෙ තෙ පිතරං හද්දෙ - තිම්බරුං සුරිවච්චසෙ,
යෙන ජාතාසි කල්‍යාණි - ආනන්දජනනී මම”

යනාදි ගාථායෙන් ගායනා කොට වෙණ වයයි. එහි “සොබනා අඟපසඟ ඇත්තිය, මට සොම්නස් දෙනුවිය, පාදාන්තයෙහි පටන් ගෙණ කෙශාන්තය දක්වා ලහිරු රැස් කලබක් සෙයින් නැඟෙන ශරීර රශ්මින් සුරියවච්චසා නම් ලද් සොඳුර, තී පියා තිම්බරු[7] නම් ගඳව්දෙව්රජහු වඳිමි.[8] සොසුළුවනට සුළඟ සෙයින්, පවස් ඇත්තනට පැන් සෙයින්, රාත්නට දහම් සෙයින්, ආතුරයනට බෙහෙත් සෙයින්, සා ඇතියනට බත් සෙයින්, දිසියෙන ගිනි නිවන්නට දිය සෙයින්, තී විසින් උපන් මාගේ කාමරාගපරිදාහ[9] නිවා. යම් සේ මිරිඟුඅවල අඟණෙකැ පුල් පියුම් විලකට බට ඇතෙක් පැන් බී අක්සොඬ මතු පැණෙන සේ දියෙහි ගැලී සුව විඳී ද, එසෙයින්මැ තී තනබඩතුරට මම් කවර දවසෙක වැදැ සුව විඳිම් හෝ? යම් සේ මදමත් ඇතෙක් තෝත්‍රතෝමර අංකුශයෙන් විදුනා ලද්දේ අවස්[10] වන බැවින් කිසි කාරණයක් නොදන්නි ද, එසෙයින්මැ මම් උමතු වන බැවින් වීරාගයට නිසි කිසි කාරණයක් නො දන්මි. තී කෙරේ බඳ සිතින් කිසිකෙනෙකුන් කීවා නො ගන්මි. මා තී කෙරේ බඳසිත, බිළි ගිලූ මසක්හු සෙයින්, ගලවන්නට නො නිස්සෙමි. යම් සේ රාත්නට මඳ දෙයකු දු දුන නො එක් ඵල වේ ද, එසෙයින් මැ, අග්බඹුරු කෙහෙ ඇත්තිය,[11] මඳ බැලුම් ඇත්තිය, මට පළමු උපන් එක සිත දැන් නොයෙක් සිත් විය. රාතන් කෙරෙහි මා කළ යම් පින්කමෙක් ඇද්ද, හේ මට තී හා සමඟ ඵල දේවයි. පොළෝ තෙලෙහි සත්නට මා දුන් යම් දෙනෙක් ඇද්ද, හේ මට තී හා සමඟ ඵල දේවයි. යම් සේ සැහැමහණ රජ පළමු නිවන් සොයා ඇවිදි ද, එසෙයින් මැ මම් තී සොයා ඇවිදිමි. යම් සේ බුදුරජ මහ බෝපලග්හි වැඩහිඳ සව්නේ දැන සොම්නස්වී ද, එසෙයින්මැ මම් තී ලද දවස් සොම්නස් වෙමි. සක්දෙව් රජ මට වර දෙමින් ‘දෙදෙව් ලොවැ රජය ගන්හි ද? සුරියවච්චයාව ගන්හි දැ?යි කී නම් දෙදෙව් ලොවැ රජය පියා තී මැ ගන්මි. තී පියාගේ නුවරදොරැ අළුතැ පිපී සල් රුකෙක් ඇති හේ ඉතා මනොහරයැ. එසල් රුක සෙයින් සිරි බැරි වූ තී පියා ගඳව්දෙව් රජහු වැඳ නමස්කාර කෙරෙමි” යන වස්තු ඇති ගයින් ගඳැවු කෙරෙයි.

එකල්හි බුදුහු “පඤ්චසිඛය, තාගේ තන්ත්‍රි ස්වර ගීත ස්වර[12] හා සසන්දි[13] ගීත ස්වර ද තන්ත්‍රි ස්වර හා සසන්දි[13] තාගේ තන්ත්‍රි ස්වර ගීත ස්වර නොඉක්මෙයි. ගීත ස්වර තන්ත්‍රි ස්වර නො ඉක්මෙ”යි වදාාළෝ.

---

1. සෙසු එක්. 2. කල්හි. 3. මිනිසුන්. 4. හෝ දෙවියන්ගේ. 5. වඳවමි. 6. කලවිරිය ගාථායෙන්. 7. තුම්බරු-අවදානකල්පලතා. 8. වණමි. 9. රාගදාහ. 10. අවුස්. 11. ඇති. 12. ස්වරය. 13. සසඳ. 14. ශබ්ද. 15. මු. උපෙක්ෂාවත්. 16. උහුදු. 17. නො ගැලෙත්. 18. නම් බුදුන් විසින් පන්සිකා දෙව්පිත් තම හට. 19. දියට්ව සිට වැටමන්.

බුදුහු ගීතශබ්දයා[14] හා වීණා ශබ්දයාගේ ගුණ කුමට කියති? කිම බුදුනට එහි රාග ඇති ද? යත්:- නැති. සඇඟින් යුත් උපෙක්ෂායෙන් උපෙක්ෂක ව[15] මෙබඳුතන්හි හුදු[16] ඉෂ්ටානිෂ්ට දන්ති. එහි නො ඇලෙත්.[17] ඉදින් බුදුහු ගුණ නො වදාළෝ නම්, පන්සිකා දෙව්පිත් 'බුදුන් විසින් මාහට අවකාශ කළ' යනු නො දන්නී. සක්දෙව් රජ "බුදුන් පන්සිකා දෙව් පිත්හට අවකාශ නො කරණ ලදැ"යි දෙවියන් ගෙණැ එහි මැ සිට නැවතී යනු වෙයි. එසේ වන්නා හා මහපිරිහිනි වෙයි. එහි ගුණ වදාළ කලැ වනාහි "බුදුන් විසින් පන්සිකා දෙව් පිත්හට[18] අවකාශ කරණ ලදැ"යි වැඳ පැන පිළිවිස විසජු කල්හි අසූදහසක් දෙවියන් හා සමඟ සෝවාන් වෙ"යි යනු දැන ගුණ වදාළෝ.

ඉක්බිති "පන්සිඛය, මෙ ගාථා තුරුණුරුවන් හා කාමගුණ උදෙසා තා විසින් කවරකලෙක කරණ ලද දැ"'යි වදාළහ. "වහන්සේ, තොප බුදු වු අටවන සතියැ අජපල් නුගමුල්හි වැඩ වසන කල්හි නමින් භද්‍රා නම්, ශරීර සම්පත්තීන් සුරියවච්චසා නම්, තිම්බරු නම් ගඳව් දෙව්රජහු දුවක්, සතරවරම් මහජුන් හා සමඟ සක්දෙව් රජහට නැටුම් දක්වන්නට ගියා. එකෙණෙහි සක්දෙව් රජ බුදුන්ගේ යථාභූවූ අටගුණයක් කියැ. ඕ එදවස් ගොස් නටන්නී එ ඇසුව. සක්දෙව් රජ- මාතලි සංග්‍රාහකයා පිතෙක් සිඛණ්ඩි නම් ඕහට ඇ දියටි වැ සිටී. මම්[19] නොඑක්සේ පතා ඈ නො ලදිමි. නොලදින් බෙලුවපණ්ඩු නම් වෙණ ගෙණ තිම්බරු නම් ගඳවදෙව් රජහු ගෙට ගොස් වෙණ වයනුයෙම් මේ ගාථා කිමි. එකලැ හෝ මට 'මම් බුදුන් වෙතැ නුදුටුවිරීමි. තවතිසැවැසි දෙවියන් සුධම් දෙව්සභායෙහි නටන්නෙයිම් ඇසීමි මත්න. යම් හේතුවකින් තෝ ඒ බුදුන්ගේ ගුණ කියහි ද, අද අපගේ සමාගම වෙ'යි කිව. එදවස් අපගේ සමාගම විය. එතන පටන් ගෙණ ඈ හා සමාගම නො ලැබෙමි" කී.

එකල් සක්දෙව් "මෙ පන්සිකා දෙව්පුත් මාගේ කාර්යට යවුයේ තමාගේ කාර්යය බෙණෙයි. එබඳු බුදුන් කෙරෙහි සිට කාම කුළ අරභයා නොනිසි කථා කෙරෙයි. නළුවෝ නම් විළි නැති වෙති බැණ බැණ සිට නැටුම දැක්වුයේ වී නම්, නොයෙදෙයි. එසේ බැවින් මාගේ කාරිය දන්වමි"යි සිතා ඔහු කැඳවාගෙණ "මුතා පඤ්චසිඛය, 'වහන්සේ, සක්දෙව් රජ සහ පිරිවරින් භවත්හු පා වඳී"යි මා වැඳමෙන්[1] බුදුන් පා වඳ"යි කී ය. "ඉතා මැනැවැ; මහරජ"යි පන්සිකා දෙව්පිත් බුදුන් කරා එළඹ "වහන්සේ, සක්දෙව් රජ සහපිරිවරින් භවත්හු පා වඳී"යි වැන්ද "පඤ්චසිඛය, සක්දෙව් රජ සහ පිරිවරින් සුවපත් වේවායි; දෙවියෝ මිනිස්සු අසුර නාග ගාන්ධර්වයෝ නො එක් සත්හු සුව කැමැත්තාහ"යි වදාළහ.

එකල්හි සක්දෙව් රජ ඉඳුසලු ගුහාවට වැද බුදුන් වැඳ එකත් පස්ව සිටියේ යැ. තව්තිසැ වැසි දෙවියෝ ද පන්සිකා දෙව්පුත් ද වැඳ එකත්පස්ව සිටියාහු. එකල්හි ඉඳුසලු ගුහා මහත් වී යැ. ඒකාලෝක වී එකල්හි බුදුහු සක්දෙව් රජහට "තා අනවසර සේ බැලූකල ාසේ වෙසෙනැ"යි වදාළහ. "මෙම් බොහෝ දවසක් වහන්සේ දක්නට ආවටියෙමි.[2] පොළෝ තෙලෙහි පටන් ගෙණ දෙදෙව්ලොවැ දෙවියන්ගේ කාර්යෙහි ව්‍යාවට[3] වැ වහන්සේ දක්නට නො පොහොසත් වීමි. එක්[4] සමයෙක්හි භවත්හු සැවැත් නුවර නිසා දෙව්රම්හි සලලාගාර නම් ගඳකිළියැ වැඩ වසන කල්හි මම් වහන්සේ දක්නා සඳහා එයට ගියෙමි. එසවාහි වහන්සේ එක්තරා සමවතක් සමවැද වැඩහුන්දැ යැ. එකල්හි වෙසවුණු මහරජහුගේ භුඤ්ජති නම් පාදපරිචාරිකාවක් තමා සෙදගැමියෙන් දෙව්ලොවහි උකටලී වැ වහන්සේ කරා අවුදු මුඳුනෙහි ඇඳිලි බැඳ වඳිමින් සිට මා දැකැ 'වහන්සේ දක්නට අකල[5] යැ. එක්තරා සමවතක් සමවන්නෝ යැ' යි කිව. එකල මම් 'වහන්සේ සමවතින් නැගිකල මා වැඳමෙන් වඳ'යි කියා ගියෙමි. කිම හෝ වහන්සේ මා වැඳමෙන් වැඳි හො?"යි කී ය. "හෝ මා වැන්ද. ඈ කී දැ සඳහන් ඇති අනෙකක් මත්න. මම් තාගේ[6] රථයෙහි නිමැ හඬින් මැ සමවතින් නැංගෙමි"යි වදාළෝ. "නිමැ හඬින් නැංගෙමි" යනු කුමට යැ? නිමැ හඬමැ තිබීයේවයි; සමවත් සමවන් කලැ කන්මුලැ තබා පුඹුනා සක්යුවලෙහි දු සසලන සෙනදහස්හි දු හඬ නො අසති. බුදුහු වනාහි එදවස් "සක්දෙව් රජහු යන තැන් දක්වා අවකාශ නො කෙරෙමි"යි කල් පිරිසිඳ ඵලසමවත් සවන්හ. සක්දෙව් රජ "දැන් බුදුන් වහන්සේ අවසර නැති වනැ"යි ගඳකිළි පැදකුණු කොට රථය නවතා ගෙණ දෙව් ලෝ බලා මෙහෙයි.[7] ගඳළ[8] පිරිවෙණ රථ හඬින් වයන ලද පසඟතුරු (ඇති)වන්[9] වි යැ. බුදුන්, පිරිකැපූ කල්හි[10] සම වතින් නැංගානට, රථ ශබ්දයෙහි මැ පළමු අවජුන් උපනැ. එයින් වදාළහඃ "මම් තාගේ (රථයෙහි) නිමැ හඬින්මැ සමවතින් නැංගෙමි"යි.

එකල්හි සක්දෙව් රජ "වහන්සේ, යම් දෙව්කෙනෙක් අපට පෙරට වැ සිට තව්තිසා දේව්ලොවැ උපන්හුද, ඔවුන් කෙරෙහි මා කන් සපුරා 'යම් කලෙක බුද්හු මේ ලෝකයෙහි උපන්නාහු නම්, එකල්හි දෙව්ලෝ පිරෙයි. පොළෝ සිස් වෙ'යි යනු අසනු ලද්දේ යැ. වහන්සේ, දැන් මම ඒ පසක් කොට දිටිමි. යම් කලෙක පටන් ගෙණ ලෝකයෙහි බුදුහු උපන්හු ද, එතැන් පටන්ගෙණ දෙව්ලෝ පිරෙයි. පොළොව සිස් වෙයි. වහන්සේ, මෙමැ බුදු රජයේ කිඹුල්ත් නුවර ගොපිකා නම් සැහැදුවක් තුණුරුවන්හි පැහැද පන්සිල් නො කඬ කොට රැක සඟනට දන්දී 'මාගම් වැ සිටැ සක්විති රජ වියැ නොහැක්ක. සක්සැපත් මරසැපත් බඹ සැපත් නොද වින්දැ හැක්කැ. පසේ බුදු සම්මාසම් බුදු නො ද විය හැක්කැ'යි අඹුන්මිනිස් බැවැ විරාග ඇති

---

1. වඳමෙන්. 2. යටියෙමි-හැම. 3. වැවට. 4. වීමි මම් එක්. 5. ආකලැ. 6. අනෙකක් මත් තමන්ගේ. 7. යෙමියි. 8. ගඳකිළි. ගඳොළ. 8. තුරුවැනි. 10. උහු බුදුන් පිරිකැපූ කල්හි වැනි විය. 11. පිරිමි. 12. මු. මාරුව. ම ආදරව-ඇතැම්. 13. යම්තාක්. 14. මොහු අවිඳුනා.

වැ, පිරිමිනී[11] බව් උතුම් සේ දැකැ 'ඉහිසිට එසපුවට පැමිණි ය හැක්කැ'යි පිරිමිනී[11] බවට පතා කුසල් කොට තව්තිසැ වැසි දෙවියන් කෙරෙහි, මා දරු වැ[12] ගොපක නම් දෙව්පුතෙක් වැ උපනැ.

"බුදුසස්නෙහි සඟහු තුන්දෙනෙක් සිල්වත් වැ ධෑන් උපයා, පෙරැ තමන් වුසූ තන්හි නිකාන්ති ඇතිවැ, සවුමහරජ දෙව් ලොවැ ගඳව් දෙවියන් කෙරෙහි උපැදැ පස්කම් ගුණෙන් පිණපිණා දෙව්සපු වළඳන්නාහු මට 'නැටුම්ගඳවු කරමහ'යි සුධම් දෙව් සභාවට ආහ. එකල්හි ගොපක නම් දෙව්පිත් ඔවුන් දැකැ 'මේ දෙව්පිත්හු ඉතා මැ දිලියෙකි. පැහැපත්හ. කිනම් පින්කම් කොට ආහ හො? අවජනේ ඔවුන් පෙරැ මහණ සේ දිටැ. 'මහණවැ සිල් සකස්කොට පිරූහ හො?යි, නොපිරූහ හොයි?"යි අවජනේ සකස් කොට පිරූසේ දිටැ සිල් පිරුව ද 'අනෙක් ගුණයෙක් ඇති හො?යි, නැති හො?"යි බලනුයේ ධ්‍යාන ලදු සේ දිටැ. 'ධ්‍යාන ලදින් කොහි වුසූහ. හො?"යි බලනුයේ තමා මැ ගේ කුලොපග වූ සේ දිටැ. 'පිරිසිදු සිත් ඇත්තාහු නම්, සදෙව්ලොවැ යම්තැනක්[13] කැමැති වූහු නම්, එහි උපදිති. මොහු මත්තේ දෙව්ලොවැ නො ද උපන්හ. ධ්‍යානලාභීහි නම් බඹ ලොවැ උපදිති. මොහු බඹලොවැ නො ද උපන්හ. මම් වනාහි මොවුන් ඔවායෙහි සිටැ දෙව්ලොවට ස්වාමි වූ සක්දෙව් රජහු ඇකයෙහි පුත් වැ උපන්මි. මොහු හීනවූ ගඳවු දෙවියන් කෙරේ උපන්හ. මොහු ඇට විදුනා[14] පුගුලෝ නම්හ. වඩවඩා තර කොට විද්ද යුතු'හයි සිතා උනට චෝදනා කරණුයේ 'තෙපි බුදුන් ධම් දෙසන කලැ අන්‍යවිහිත වැ ඇසූහු හෝ?. දෙපිට බල බලා ඇසූහු හෝ?. නිදනිදා අසූහු හෝ?. මම් වනාහි අඹුන් මිනිස් බැවැ විරාග ඇති වැ පිරිමිනී බවට පතා තවුතිසැ වැසි දෙවියන් කෙරෙහි උපදනෙම් යක් දෙව් රජහු පුත් වැ ගොපක නම් දෙව්පුතෙක් වැ උපන්මි. තෙපි වනාහි බුදු සස්නෙහි පැවිජ්වැ[1] හීන වූ ගඳව් දෙවියන් කෙරෙහි උපන්ව. එක බුදුන්ගේ සස්නෙහි එක් වැ[1] පින්කම් හීන වූ ගඳ දෙවියන් කෙරෙහි උපන්ව. එක බුදුන්ගේ සස්නෙහි එක් වැ[1] පින්කම් කොට හීනවූ ගඳ දෙවියන් කෙරෙහි උපදන වුන් දක්නාමෝ නොදුට මනා කෙනෙකුන් දුටුම්හ. තෙපි හිරිඔතප් නැත්තාව'යි කී යැ.

"මෙසේ ගොපක නම් දෙව්පුත්හු විසින් චෝදනා කරණ ලද් දෙවියන් තුන්දෙනා කෙරෙහි දෙදෙනෙක් සිතූහුඃ 'නැටුම් ගඳැවු කරන්නවුන් විසින් බලන්නවුන් කෙරෙන් සඟරා ලද මැනැවැ. මෙ දෙව්පිත් අප දුටුතෙන පටන් ගෙන ගිනියෙහි බහුලූ ලුණු පුපුරණ කල් සෙයින් තටතා සමාන යැ. කිමෙකැ මේ?'යි අවජනාහු, තමන් මහන බව් පිරිසුදු සිල් ඇති බව් ධ්‍යාන ලාභීබව් උහු මැ ගේ[2] කුලොපග බව් දැකැ 'පිරිසිදු සිල් ඇත්තාහු නම් සදෙව්ලොව්හි රිසියුනු තැනෙක උපදිති. ධ්‍යානලාභීහි බඹ ලොවැ උපදිති. අපි මත්තේ දෙව්ලොවැ ද බඹලොවැ ද උපදනට නොනිසි වුම්හ. අපගේ ඔවායෙහි සිටැ මේ ගැහැණි මත්තේ දෙව්ලොවැ පිරිමනීවැ උපන. ඇපි මහණ වැ බුදුන් කෙරෙහි බඹසරවස් රැක හීනවූ ගඳව් දෙවියන් කෙරෙහි උපනුම්හැ. එයින් මේ අප නිගන්නි' යනු දැන උහුගේ බස් අසඅසා සිටියාහු මැ පළමු ධ්‍යාන උපයා අනාගාමි ඵල පසක් කොට එහි වැ සිටැ සැවැ බ්‍රහ්මපුරෝහිත නම් බඹතෙලෙහි උපන්හ.

"එක් දෙව්පිතෙක් සර්වකාම පියන්නට නොපොහොසත් වුයේ එහි මැ විසී ය. වහන්සේ, ඒ තුන්දෙව්පුතුන් කෙරෙහි දෙදෙව් පුතෙක් තොපගේ දහම් තුබූ පරිදි දැන අප[3] දක්නා සේ මැ තමන් පියපත් දෙවියන් මුඳුනෙහි ඕමින් අහසට නැඟී බ්‍රහ්මපුරොහිතයට ගියහ. ඇපිදු එමැ දහමට පැමිණෙනු සඳහා තොප වහන්සේ කරා ආම්හ. වහන්සේ, අවසර දුන හොත් පැන පුළුවුස්මහ"යි කී ය.

එසඳ බුදුහු "දෙව්රජ, තා සිතට රිසියුනු යම් දැයක් පුළුවුස. මම් විසජම්[4]"යි වදාළහ. එකල්හි සක්දෙව් රජ වහන්සේ, යම් දෙව් කෙනෙක් මිනිස් කෙනෙක් අසුරනාග ගන්ධර්ව කෙනෙක්, බොහෝ යම්[5] සත්ව කෙනෙක් ඇද්ද, ඔහු වෙර නැති වැ දඬ නැති වැ සතුරන් නැති වැ දොම්නස් නැති වැ කිසි කෙනෙක්හි කොවු[5] නොකොට 'අසුරෙන් ගත් දෙයක් දහසක් දෙනා හා සමඟ බෙදා වළඳ කරවමෝව'යි දන්දී පුද කොට පතති. එතෙකුදු වුව හොත් ඔහු වෙර සියො වැ දඬ සියො වැ සතුරන් සියො වැ දොම්නස් සියොවැ වෙසෙති. ඔහු කවර බන්ධනයෙන් බද්ධයහ"යි පළමුවන පැන පිළිවිත.

බුදුහු එ පැන විසජන්නාහු "දෙව්රජ, යම් දෙව්කෙනෙක් මිනිස් කෙනෙක් අසුර නාග ගන්ධර්ව කෙනෙක් බොහෝ යම් සත්ව කෙනෙක් ඇද්ද, ඔහු වෙර නැති වැ දඬ නැති වැ සතුරන් නැති වැ දොම්නස් නැතිවැ කිසි තෙනෙක්හි කොවු නො කොට 'අසුරෙන් ගත් දැයක් බෙදා වළඳ කරවමෝව' යි දන් දී පුද කොට පතති. එතෙකුදු වුවහොත් වෙර සියො වැ දඬ සියො වැ සතුරන් සියො වැ දොම්නස් සියො වැ වෙසෙති. ඔහු ඉස්සාමච්ඡරියසංයොජනයෙන් බද්ධයහ"යි වදාළෝ.

ඉහි 'ඉස්සා' නම් අනුන්ගේ ඉසුරු[8] නො වින්දැ හෙන බවයැ 'මච්ඡරිය' නම් තමාගේ සම්පත් අනුන් හා සාධාරණ බව් නොකැමැති බවයැ. මෙහි 'මච්ඡරිය' නම් ආවාසමච්ඡරිය යැ, කුලමච්ඡරිය යැ, ලාභමච්ඡරිය යැ, වණ්ණමච්ඡරිය යැ, ධම්මමච්ඡරිය යැ යි පසෙක් වේ. එහි අවසැ මසුරු වූවාහු යක්ෂ වැ හෝ ප්‍රේත වැ හෝ උපැදැ එ අවසැ කසල හිසින් නඟා ගෙණ ඇවිදිත්. කුලෙහි මසුරු වුවාහු ඒ කුළවැස්සන් අන්නට දන් දෙන්නන් පුදන්නන් දැකැ 'මාගේ කුල බිනැ'යි සිතන්නවුන් කටින් හුණුලෙහෙ හෝ නැගෙයි. ගිනි[9] හෝ බිඳෙයි. අතුණු හෝ කඩ කඩ වැ නික්මෙයි ලාභයෙහි මසුරු වූයේ සඟුන් හෝ ගණ හෝ හිමි

1. මහණව. 2. එකක් වැ. 3. උහු තමාගේ. 4. කියමි. 6. කෙනෙක් හෝ යම්. 7. මු. කෝ. 8. වස්තු ඉසුරු. 9. මු. බඳ. 10. එහි හැම.

ලාභයෙහි මසුරු වැ පුඟුල් පරිභොගයක් සෙයින් වළඳා යක් වැ හෝ ප්‍රේත වැ හෝ ගරවිල් වැ හෝ උපද්දි. සිරිරු වැන්මෙහි ගුණ වැන්මෙහි දහම්හි මසුරු වූයේ තමාගේ මැ ගුණ වණයි; අනුන්ගේ ගුණ 'කිනම් ගුණයෙකැ'යි ඒ ඒ[3] දොස් දක්වනුයේ ද, දහම් අන්නට නොකියනුයේ ද විවණ වෙයි; වහතොලු වෙයි. නොහොත් අවසැ මසුරු වූයේ වී නම්, ලෝහොගෙයි උපද්දි. කුලෙහි මසුරු වූයේ නම්, අලාභි වෙයි. ලාභයෙහි මසුරු වීමෙන් ගුථනරකයෙහි උපද්දි. වර්ණයෙහි මසුරු වීමෙන් භවයෙහි උපන්නාහට වර්ණ නම් නොවෙයි. දහම්හි මසුරු වීමෙන් හළුනිරයැ උපද්දි. මේ ඉස්සාමච්ඡරියසංයොජන සෝවාන් මඟින් පැහෙයි. ඒ තාක් කල්හි වෙරනැති බව් ආදි පතන්නාහු දු වෙර ආදීන් නොමිදෙත්මැ යි.

මෙසෙයින් බුදුහු සක්දෙව් රජහු පුළුවුත් 'ඉස්සාමාච්ඡරිය' නම් පැන විසජුහ. එකල්හි සක්දෙව් රජ සතුටුවැ මේ නියායෙන් තුදුස් පැනයක් පිළිවිත. තුදුස්පැනය නම් කවරැ? යත්:- 'ඉස්සාමච්ඡරිය' යනු එක් පැනයෙකැ. 'පියාප්පියං' යනු එකෙකැ. 'ඡන්දො' යනු එකෙකැ. 'විතක්කො' යනු එකෙකැ. 'පපඤ්චො' යනු එකෙකැ. 'සොමනස්සං' යනු එකෙකැ. 'දොමනස්සං' යනු එකෙකැ. 'උපෙක්ඛා' යනු එකෙකැ. 'කායසමාචාරො' යනු එකෙකැ. 'වචීසමාචාරො' යනු එකෙකැ. 'පරියෙසනා' යනු එකෙකැ. 'ඉන්ද්‍රියසංවරො' යනු එකෙකැ. 'අනෙකධාතු' යනු එකෙකැ. 'අච්චන්තනිධා' යනු එකෙකැයි යන මේයි. මෙසේ තුදුස් පැනය යක්දෙව් රජහු පුළුවුත්පරිදි දු බුදුන් විසැජු පරිදි දු- දික්සඟියැ සක්පැනසුතින් දන්නේ ය.

මෙහි උපෙඛා පැන විසජුන්හි සිට සක්දෙව රජ අසූදහසක් දෙවියන් හා සමඟ සෝවාන් වි ය. බුදුහු කල රාත්ඵල පරියන්ත කොට ධම් දෙසූහු. එවැනි ධම් දෙස්නෙහි මේ කුමට රාත් නො වී යැ? යත්:- බුදුහු රජක්හු වැන්නාහ. විනේජනයෝ රජකුමරුන් වැන්නෝ යම් සේ රජ වළඳන කල තමහට පමණි න් පිඬු වටා රජකුමරුන්ට[1] එළවයි. ඔහු එයින් තමන් මුව පමණි න් මැ ගන්ති. එසෙයින් මැ බුදුහු තමන් අධ්‍යාශය වූ[2] පරිද්දෙන් රාත්ඵල පරියන්ත කොට ධම් දෙසති. විනේජනයෝ තමන්ගේ උපනිඃශ්‍රය පමණි න් සෝවාන්ඵල හෝ ගන්ති. සෙදගැමි අනගැමි රාත්ඵල හෝ ගණි ත්.

සක්දෙව් රජ වනාහි සෝවාන්වැ බුදුන් පෙරට මැ[3] සිට සැවැ ළදරු සක්දෙව් රජක් වැ වැලි දු තුන්කෙළ සැට ලක්ෂයකට ආ ඇති වැ උපනි. සැවැ යන දෙවියන්ගේ අත්බව් ගීය තැන් ආ තැන් නො පැණෙයි. දිලියෙන පහන් යන්නා[4] වැනි වෙයි. ඒ හේතුවින් සෙසු දෙවියෝ නො දත්හ. සක්දෙව් රජ වනාහි තමා සැවැ යන බැවින් දත. බුදුහු තමන් සව්නේ දන්නා බැවින් දත්හු. එකල්හි සක්දෙව් රජ තමා මිය උපන් පරිදි බුදුනට සැළ කොට නොඑක් සේ බුදුන්ගේ ගුණ වණා සිට පන්සිකා දෙව්පුත්හු කැඳවා "තෝ මට බොහෝ උපකාරයෙහි. බුදුන් පළමු ප්‍රසාද කරවීහි. තා ප්‍රසාද කරවූ කලැ පැසුළු ඇපි ගොස් බුදුන් දුටුම්හ. තා මට පියතැනැ තබමි.ගඳවු දෙව්රජ කෙරෙමි. සුරියවච්චසාවත් දෙමි"යි කියා බුදුන් බැස හෙව වැඳ "නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස"යි තුන්යලක් බුදුනට නමස්කර කොට වැඳ පැදකුණු කොට වක් කළ අතක් දික් නොකරණ තුරු තව්තිසැ දෙව්නුවර පාළ වී.

විශාඛාවනට හා අනේ වඩුමහසිටානන්ට සෙයින් සක්දෙව් රජහට ද භවරාග බලවති. එසෙයින් මැ සක්දෙව් රජ සවරෙක දඹදිව රජසපු වළඳා සදෙව්ලොවැ උපැද දෙව්සපු වළඳා, එහි සිට ධ්‍යාන උපදවා බඹලොව උපද්දි. එහි දු හැම බඹතෙලෙහි ක්‍රමයෙන් උපැදැ උපැදැ ප්‍රීතිසුඛ අනුභව කොට එහි සිට අනගැමි වැ සුදවස්හි උපද්දි. එහි උපදනේ පළමුවන අවිහ තෙලෙහි දහසක් කපට ආ ගෙණ උපැදැ එහි දු ආපමණි න් සිට සමවත්සුව අනුභව කොට, දෙවන අතප්තලයෙහි දෙදහසක් කපට ආ ගෙණ උපාදැ, එහි දු ආ පමණි න් සිට තුන්වන සුදස්තලයෙහි සාරදහසක් කපට ආ ගෙණ උපැදැ, එහිද් ආපමණි න් සිට සතරවන සුදස්සිතලයෙහි අටදහසක් කපට ආ ගෙණ උපැදැ, එහි දු ආපමණි න් සිට පස්වන අකනිටාබඹ තෙලෙහි සොළොස්දහසක් කපට ආ ගෙණ උපැදැ, එහි සිට රාත් වැ ආපමණි න් සිට සමවත්සුව අනුභව කොට අනුපාසෙස් නිවන්ධැයින් පිරිනිවෙයි.

මෙසෙයින් බුදුහු තමන් පුරුෂදම්‍යසාරථි වන බැවින් සක්දෙව් රජහුදු, ආදිශබ්දයෙන්[5] සූවිසිතැනෙක්හි වැඩහිඳ සූවිසිවරෙක වදාළ ධම්දෙස්නෙන් කෙළසුවහසක් බැවින් රාත්වූ අසංඛ්‍ය අසංඛ්‍ය බැවින් සෝවාන් සෙදගැමි අනගැමි වූ දෙවියනුදු දමා අමාමහ නිවන් පැමිණි වූහු.

දෙවදමනය නම් සතළොස්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

18. පරිච්ඡේදය

---

1. කුමරුවන්ට 2. තුබූ. 3. පෙරම. 4. නිවන්නා. 5. ශබ්දයෙන් ගත්. 6. බුදුහු. 7. නිසරු තෙනෙක්. 8. මූඪයව. 9. යෙහි. 10. ආවෙශ. 11. හිරු. 12. ගෙන්වා යි ය. මු. ගොන්වා ගෙන්වා යි යැ.

බ්‍රහ්ම දමනය

බක නම් බඹහු දැමු පරිදි කිසේ යැ? යත්:- බුදුන්[6] උක්කට්ඨා නම් නුවර නිසා සුභග වනයෙහි සාලරාජමූලයෙහි වැඩ වසන කල්හි බක නම් බඹහට පවිටි සහස්වන දිට්හ උපන්. බුදුහු උහුගේ අදහස් දැන දික් කළ අතක් වක් නොකරණ තුරු ගොස් බඹලොවැ පහළ වූහ. බක නම් බඹ බුදුන් තමා කරා එනුවන් දැකැ "මොබ එ. මේ නිත්‍ය යැ. ධ්‍රැව යැ. සහස්වත යැ. මෙ බඹලොවැ මහලු වන්නෙක් හෝ මියන්නෙක් හෝ නැති. මෙයින් අනික් නිසරුණෙක්[7] ඇත්තේ නො වේ" යි කී යැ. මෙසේ කියනුයේ මත්තෙහි තුන්ධ්‍යානභූමි දු සතර මඟ සතරඵල දු නිවණ දු නැති යි කීවා වේ.

එකැලැ "මොහයෙන් මූඪය[8] බකබ්‍රහ්ම. අනිත්‍යයට 'නිත්‍ය ය' යෙයි[9]. අසහස්වතයට 'සහස්වතය' යෙහි. 'මෙහි මහලු වන්නෙක් හෝ මියන්නෙක් හෝ නැති'යි යෙයි. 'මෙයින් අනෙක් නිසරුණෙක් ඇත්තේ නො වෙ'යි යෙයි. අඳුරුවට වන්නක්හු වැන්නැ"යි වදාළෝ.

එකල්හි මරදෙව්පිත් "මහණ ගොයුම් කොහි යැ හො?"යි බලනුයේ බඹලෝ වඩන්නන් දැකැ, "මොහු බඹනට බණ කියා මාගේ විෂය නො ඉක්මවන තුරු ධම්දෙසුන් විනාශ කළ මැනැවැ"යි ගොස් බඹුන් අතුරෙහි නො පෙණී සිට බුදුන් බකබ්‍රහ්මයාට ගර්හා කළකල්හි මහාබ්‍රහ්මතලවාසීන් හෝ බ්‍රහ්මපුරොහිතතලවාසීන් හෝ වෙරැ ආවිෂ්ට[10] වන්නට අසමර්ථ වූයේ, බ්‍රහ්මපාරිද්‍යතලවැසි බඹක්හුගේ ශරීරයෙහි ආවිෂ්ට[10] වැ "මහණ, මහණ, ඕහට නින්දා නො කර. ඒ බඹ මහ බඹැ. හැම බඹුන් අබිභවයි. තෙමෙහෙ අනභිභූත යැ. සර්වදර්ශි යැ. හැමදෙනා තමා විසියැ වටයි. ලොකයෙහි ඉසුරැ. ලොකය මැවූයේ යැ. පොළොව් හිමගල් මෙරගල් සක්ගල් සක්වළගල් මහමුහුදු හිරි[11] සඳ මුහු විසින් මවන ලද්දේ යැ. ලොකයට උත්තම යැ. 'තෝ ක්ෂත්‍රිය වා. තෝ බ්‍රාහ්මණ වා. තෝ වෛශ්‍ය වා. තෝ ගෘහපති වා. තෝ හුද්‍ර වා. තෝ ගිහිගෙවැසි වා. තෝ සසුන වැසි වා. යටත් පිරිසෙයින්, තෝ ඔටු වා. තෝ ගොන් වා'යි (හැම මවන්නෙ යැ)[12] උපන් සතුනුදු උපදනා සතුනුදු පියෙ යැ. හැම සත්හු මැ මුහු දරුවහ. මහණ තට පෙරට වැ[1] ලොකයෙහි මහණ බමුණෝ වූහ. ඔහු තා සෙයින් මැ පොළොව අනිත්‍ය යැ, දුඃඛ යැ, අනාත්ම යැ යි ගැරහූහු[2] එසෙයින් මැ දය ගරහා ගිනි ගරහා සුළඟ ගරහා සතුන් ගරහා දෙවියන් ගරහා බඹුපුත්[3] ගරහා බඹුන් ගරහා මියැ ගොස් සතර අපායෙහි උපන්හ. තා ගැරහුවා සේ මැ එ නො ගරහා 'නිත්‍ය යැ' ධ්‍රැව යැ, සහස්වත යැ'යි පැසැස්සාහු මියැ ගොස් බඹලොවැ උපන්හ. මහණ, මා තට කියන දැයෙක් නම්-බඹ යමක් කී ද, උහු කීවා කරන්නෙ යැ. උහුගේ තෙපල් නො ඉක්මෙන්නෙ යැ. ඉදින් තෝ බඹහුගේ තෙපුල් ඉක්මිනිහි නම්, ගෙට සිරි වඩුත් මොහොල්[4] ගත්තා වෙයි. මහණ, යම් පුරුෂයෙක් සියක් පුරුෂයක් පමණ ගැඹුරු ප්‍රපාතයෙකැ හෙන්නේ අතින් ගන්නට නිසි දැයක්[5] හෝ පයින් ධරන්නට නිසි දැයක්[5] හෝ නො ලදු වී නම්, ප්‍රපාතයෙහි ගොස් හෙයි. තෝ බඹහුගේ තෙපුල් ඉක්මිනිහි නම්, උහුට වූ දැ තට වෙයි. මහණ, තෝ මෙහි මුළු[6] දුන් බඹපිරිස් යශසින් හා ශ්‍රීයෙන්[7] හා දිසියෙන සේ දුටයෙහි වෙහි ද? ඔහු හැමදෙන බඹහුගේ තෙපුල් පිදුවාහ. තො ද බඹහුගේ තෙපුල් නො ඉක්මැ උහු කීවා කරන්නෙහි වීහි නම්, මොවුන් සේ මැ යශසින් හා ශ්‍රීයෙන්[8] දිලියෙහි"යි කී යැ.

එකල්හි බුදුහු "පවිට, මම තා හඳුනමි[9]. මා තා නො හඳුනති[10]යි නොගණු. තෝ මාරයෙහි. මෙහි යම් බඹපිරිසෙක් ඇද්ද, ඔහු හැම තා හස්ත[10] ගතයහ තට වශගයහ. 'මේ මා හස්තගත යැ; මේ මට වශග යැ' යනුදු තට දැනෙයි. මම වනාහි තා හස්තගතයෙම් නො ද වෙමි. තා වශගයෙමි. තා වශගයෙමි නො ද වෙමි" වදාළෝ.

එකල්හි බක නම් බඹ "මම නිත්‍යය මැ[12] 'නිත්‍ය යැ' යෙමි ධ්‍රැවයැ[13]මැ 'ධ්‍රැව යැ' යෙමි. ශාශ්වතය[14] 'ශාශ්වත යැ' යෙමි. යම් තෙනෙක්හි වූවෝ මැ මහලු නො වෙද්ද, නො මියෙද්ද, අනෙක් නිසරුණෙක් නැද්ද, එ මැ කියමි. මහණ, තට පෙරට ව මැ ලෝකයෙහි මහණ බමුණෝ වූහ. ඔහු මහත් තව ඇත්තාහ. මෙයින් අනෙක් නිසරුණක් නුදුටහ. තො ද මෙයින් අනෙක් නිසරුණක් නො දක්හි[15]. හුදුක් තට වෙහෙසයෙක් මත්න තා සිතන්නෙ යැ යි. ඉදින් තෝ පොළොව් ආදින් තෘෂ්ණාමාන දෘෂ්ටීන් තහවුරු කොට ගත්තෙහි විහි නම්, මා යන කලැ වැළැත ගෙණ යනු ලැබෙයි. සිටුනා කලැ වැළැත සිටුනා ලැබෙයි. හිඳුනා[16] ලැබෙයි හෝනාකලැ වැළැත හෝනා ලැබෙයි. මා කෙරෙහි මට අරක් ගෙණ සිටුනා ලැබෙයි. මම් තා කැමැත්තක් කෙරෙමි. සෙස්සන් හැර තා ඇතුළත් කෙරෙමි. නො එසේ විහි නම්, හිරිඟි[17] කොළගසටද් වඩා තා බිමැ ඇපිළි කෙරෙමි"යි කී යැ.

එකල්හි බුදුහු "මෙ බඹ මානනිඃශ්‍රිත යැ. 'මම් දන්මි'යි ගත්තේ යැ. තමාගේ යශසින් මතැ. තමා වෙර පහරණට නිසි කිසිවක්හු නො දක්කි. මුහු නිගත මැනැවැ"යි සිතා "මම් තාගේ ගති දු දන්මි. ජුති[18] දු දන්මි. බකබ්‍රහ්ම මෙසේ මහර්ධික යැ; මහානුභාව යැ; මෙහෙශාඛ්‍ය යැ යනු දන්මි"යි වදාළෝ. ඒ "කිසේ යැ හෝ දන්නා පරිදි ය?" යි කී යැ.

---

1. පෙර. ම. 2. හැරපූයහ. හැරවූහු. 3. බඹහු. 4. මෝලු. 5. දැයෙක්. 6. පුළු. 7. ශ්‍රීයායෙන්. 8. ශ්‍රී යායෙන්. 9. හඳුනෙමි. 10. හඳුනෙති. 11. සහස්ත. 12. නිත්‍යයට. 13. ධ්‍රැවයට. 14. ශාශ්වතයට. 15. නොදක්හිදු. 16. හිඳිනා. 17. මු. ගිරිහි. 18. චුති. 19. විරාග. 20. පළමු තුන් ධ්‍යාන. 21. හේ තමා. 22. දන්නි.

බුදුහු "හිරි සඳ දෙදෙනා දශදිශා බබුලුවමින් ඇවිදුනා තාක් තැන් එක් සක්වළෙක් වෙයි. මෙසේ වූ සක්වළ දහසෙක් තා විසියැ වැටෙයි. මෙ සක්වළ ඇතුළු වැ සක්වළ දහසැ හීන ප්‍රණීත සත්වයන් දන්හි. 'මේ සරාගය, මේ විතරාග[19]ය' යනු දන්හි. උපදනවුන් නස්නවුන් දන්හි. තෝ වනාහි 'ඉතා මහත්මි'යි ගත්තෙහි තෝ නම් සහස්‍රී බඹෙක්හි. තට වැඩි සිටි ද්විසහස්‍රී ත්‍රිසහස්‍රී චතුස්සහස්‍රී පඤ්චසහස්‍රී දශසහස්‍රී ශතසහස්‍රී බඹුන්ගේ පමණ නාති තෝ සතරරියන් කඩෙක පමණ ගන්නට ව්‍යායාමයක් කරණුවක්හු වැන්නෙහි"යි නිගත්හු. නිගෙණ "බ්‍රහ්මය, අනෙක් තුන් ධ්‍යානභූමියෙක් ඇති. එයින් තා සැවැ ආ පරිදි තෝ නො දන්හි. මම දන්මි. මෙසේ දැන්මෙන් තෝ මා හා නො සමයෙහි. මම තට වැඩි සිටියෙමි"යි වදාළෝ.

මොහු තුන් ධ්‍යානභූමියෙන් සැවැ ආ පරිදි කිසේ යැ? යත්:- මේ බඹ අබුද්ධොත් පාදයෙහි තවුස් පැවිජ්ජයෙහි පැවිජි වැ කිසුණු භාවනා කොට සමවත් උපයා ධ්‍යානයෙන් නො පිරිහී මියැ සතර වන ධ්‍යානභූමියැ වෙහප්ඵල නම් බඹතෙලෙහි පන්සියක් කපට ආ ගෙණ උපනැ. එහි දු ආපමණි න් සිටැ එයින් පාත උපදනට තුන්වන ධ්‍යාන[20] පිණි කොට හවා සුභකිණ්ණ නම් බඹතෙලෙහි සූසැට කපකට ආ ගෙණ උපන. එහි දු ආපමණි න් සිට එයින් පාත උපදනට දෙවන ධ්‍යාන පිණි කොට හවා ආශස්සර නම් බඹතෙලෙහි අටකපකට ආ ගෙණ උපන. එහි දු ආ පමණි න් සිට එයින් පාත උපදනට පළමුවන ධ්‍යාන පිණි කොට හවා මහාබ්‍රහ්ම නම් බඹතෙලෙහි කපකට ආ ගෙණ උපනි. හේ පළමු තමා[21] කළ පින්කමුදු උපන්තැනුදු දති[22]. කල් යත් යත් දෙක ම සඳහන් නො කොට සස්සතදිට්ඨී ගත්. එසඳ බඹ "මහණ ගොයුම් මාගේ ආයු දු උපන් තැනුදු පෙර කළ පින්කමුදු දන්නි. ඔස, මොහු පුළුවුත මැනවැ"යි සිතා තමා පෙර කළ පින්කම් පිළිවිත. බුදුහු වදාළෝ. කිසේ යැ? යත්:-

පෙරැ මෙ බඹ කුලගෙකෙක්හි උපැද කාමයෙහි ආදීනව දැකැ 'ජරාමරණි න් මිදි ගිය මැනැවැ'යි ගිහිගෙන් නික්මැ ඉසි පැවිජ්ජෙහි පැවිජි වැ ධ්‍යාන උපයා අභිඥාලාභි වැ ගඟක් අසැ පන්සලක් කොට ගෙණ දහන්සමවතින් දවත් යවයි. එකල්හි සත්වාවෝ පන්සියක් ගැළැ බඩු පුරවා මරුකතර පිළිපන්හු. එවුහු එක්තරා හුණුවැල්ලෙකැ, දාවල් නො ඇක්මිය හැක්කෙන් රෑ රෑ ගමන් යෙත්. එහි පළමු යන ගැළ අග්වියෙහි බඳ ගොන්නු යෙමින් සිට ආ මඟ බලා නැමුනාහ. හැම ගැල්හු එ ගැළ ගිය නියායෙන් මැ ගියෝ. හිරු නැඟිකලැ ගැල් නැවති බව දත්හු. හේ ඔවුන් කතර ඉක්මැ යන දවස යැ. දිය දර හැම හී ගියේ ය. මිනිස්හු "දැන් කලි අප දිවි නට"යි සිතා ගොනුන් ගැල්සක බැඳපියා ගැල්සේයෙහි වැදහොත්හු. තවුස් වනාහි පන්සලින් නික්මැ පන්සල්දොර හිඳ ගඟ බලනුයේ, ගඟ මහත් වතුරෙන් පිරී, වැටෙමින් එන මිණි කඳක් සෙයින්, එන්නා දැක. "මෙලොව්හි මෙබඳු මියුරු දිය නො ලදින් නස්නා සත්හු හා ඇති හො?"යි අවජනේ මරුකතරෙහි සත්වාවන් දැකැ "මෙ සත්හු නො නසිත්ව යි, මෙයින් මහත් දියකඳෙක් කැඩී මරු කතර සත්වාවන් කරා යේව"යි ඉටී යැ. එ මැ විගස ඇළින් යන දය සෙයින් දිය එයට ගියේ. මිනිස්හු දිය දැකැ සතුටු සොම්නස් ව නහා පැන් බී ගොන් පැන් පොවා ගෙණ සුවයෙන් තමන් කැමැති තැනට ගියෝ.

මෙසෙයින් බුදුහු එ මහබඹහු පූර්වයෙහි හිමැ නස්නා මිනිස්නට පැන් දුන් සේ වදාරා, එවුහු මැ ගේ අනෙක් පින්කමක් දැක්වූහු. කිසේ යැ? යත්:- එ බඹ අනෙක් අත්බැවෙකැ එසෙයින් මැ පැවිජි වැ ගඟක් අස පන්සලක් කොට ගෙණ වල්ගමක්[1] නිසා වෙසෙයි. එකල්හි සොරහු ගම් පැහැර අත්සරු[2] රුවන් ගෙණ ගෙරි ගෙණ එහි මිනිසුන් ලවා ගෙන්වා ගෙණ යෙති. ගෙරි දු බල්ලෝ දු මිනිස්සු දු මහහඬින් හඬති. තවුස් එහඬ අසා "කිම හො?"යි අවජනේ මිනිස්නට භය උපන් බව දැනැ "මා දක්නා සේ මෙ සත්හු නො නසිත්ව"යි දහන් සමවැජ නැඟී සොරුන් පෙරමඟ සිවුරඟ සෙනඟ මැවි යැ. සොරහු බෙරැ අතොවමින්[3] එන සෙනඟ දැකැ "රජ ආ වනැ"යි තමන් තමන් ගත් වොලො දමාපියා පැලැහැ තවුස් "යමෙක් යමක්හු ගැත්තේ ද, හේ ඔහු හට මැ වේව"යි ඉටී ය. හේ එසේ මැ වි ය. ගම්වැස්සනට සෙත් වී.

මෙසේ බුදුහු එ බඹහු පූර්වජන්මයෙහි සොරුන් ලුහුබැඳපියා ගම්වැස්සනට සෙත් කළ පරිදි වදාරා උහු මැ ගේ අනෙක් පින්කමක් දැක්වූහු. කිසේ යැ? යත්:- එ බඹ අනෙක් ජන්මයෙක්හි එසෙයින් මැ පැවිජි වැ ගඟක් අස පන්සලක් කොට ගෙණ වෙසෙයි. එකල්හි උඩුගඟ වැසි එක් කුලෙක් යටිගඟ වැසි එක් කුලයක් හා සමඟ මිත්‍රකම් කොට නැව්හගුළු බැඳ බොහෝ කන බොන දෑ දු ගඳමලුදු නැවට නඟා ගෙණ දියපිටින් එති. මිනිස්සු කමින් බොමින් නටමින් ගයමින් දෙව්විමනෙකින් යනුවන් සෙයින් සොම්නස්හැ. ඒ ගඟැ වසන නාගරාජ දැකැ දැහැවැ "මොහු මා ඇතියි යන සිතු දු නො කෙරෙති. දැන් මොවුන් මුහුදුබත් කළ මැනැවැ"යි මහත් අත්බවක්[4] මවා දිය දෙකක් කොට පළාපියා නැඟී පැණ[5] කොට සුස්මමින් සිටියේ යැ. මිනිස්සු දැක බියපත් වැ හඬා නැංගාහ. තවුස් පන්සලැ හුන්නේ එ හඬ අසා "මොහු ගයමින් නටමින් සොම්නස් වැ එති. දැන් වනාහි භයරවයෙන් හැඬූහ. කිම හො?"යි අවජනේ නාරජු දැකැ "මා දක්නා සේ මෙ සත්හු නො නයිත්ව"යි යන සිතින් සමවත් සමවැජ නැඟී ගුරුළුවෙසක් මවාගෙණ නාරජහු දැක් වී ය. නාරජ බියපත් වැ පැණය. හකුළුවා ගෙණ දියෙහි ගැලී ගියේ. මිනිස්නට සෙත් වී.

මෙසේ බුදුහු එ බඹහු පූර්වජන්මයෙහි ගුරුළුවෙස් ගෙණ නා රජහු ලුහුබැඳපියා නැවැ මිනිස්නට සෙත් කළ පරිදි වදාළෝ.

---

1. වල වූ ගමක්. 2. අත්සර. 3. අන්වමින්. අතෙවමින්. 4. අත්බැව්. 5. පණය. 6. අසමසමතා. 7. උළුයෙන්.

මෙසේ බඹහු බක ජාතකාදි නොඑක් අත්බැවැ කළ දැ බුදුහු වදාළහ. බුදුන් කියත් කියත් ඔහු පූර්ව ජන්මයෙහි කළ පින්කම් පහන් දහස් දිලියෙන ගෙකෙක්හි රූ සේ පහළ වී. එසඳ එබඹු බුදුන් කෙරෙහි පැහැද "තෙපි මාගේ වැත්තා මතු දන්නා නො වව. තොප නො දන්නා දැ නම් නැති එයින් මැ තොප දිලියෙන ආනුභව ඇත්තේ යැ. සියලු බඹලෝ බබුලුවමින් සිටියේ යැ"යි කී යැ.

එකල්හි බුදුහු බඹහුගේ දුලද් බිඳිනට "පඨවිං ඛො අහං බ්‍රහ්මෙ" යනාදින් අසමතා[6] දැක්වූහු. මෙහි විස්තර මැදුම් සඟීයැ බ්‍රහ්මනිමන්තණි ය සුතින් දන්නේ ය.

එ බඹ තමා ගත් දුලද බුදුන් විසින් විහදුවාපි කල්හි ගන්නට නිසි කිසි දැයක් නො දැකැ ලලිතකම් කටටි වැ "ඔස, මම් අතුරුධන් වෙම"යි කී යැ. "පොහොසත් විහි නම්, අතුරුධන් වා. තෝ අතුරුධන් වන්නට නො හැක්කෙහි"යි වදාළහ. "හේ සෙස්සනට අවිෂය වූ සියුම් මුල්පිළිසඳට ගොස් අතුරුධන් වෙමි"යි සිතී ය. බුදුහු මෙ "බඹ නො යේව"යි ඉටුහු. එයින් හේ අතුරුධන් වන්නට නො නිසි වී ය. "අතුරුධන් වීමි"යි සිතා විමන්හි හැලෙයි. කප්රුක්හි හැලෙයි. උළුලයෙන්[7] හිඳී. උහු දැකැ බුදුහු "මේ බකබ්‍රහ්ම විමන්හි හැලෙයි. කප්රුක්හි හැලෙයි. උළුලයෙන් හිඳී. තෝ 'අතුරුදන් වීමි'යි සිතුයෙහි"යි පරිහාස කළහ. හේ බුදුන් විසින් පරිහාස කරණ ලද්දේ දළ බුන් සපක්හු සේ තෙජ නැති වි ය. මන් නැති වි ය.

එකල්හි බුදුහු එ බඹහට "මම් අතුරුධන් වෙමි"යි වදාළෝ "පොහොසත් වුව අතුරුධන් වව"යි කි යැ. එසඳ බුදුහු "මෙ බඹලෝවැසියෝ මා නොදකිත්වයි; බස් අසත්ව"යි, ඉටා හුනස්නෙහි මැ අතුරුධන් වැ වැඩහිඳ-

"භවෙ චා' හං භයං දිස්වා ගව්ඤ්ච විභවේසිනං
භවං නාභිවදිං කඤ්චි නන්දිඤ්ච න උපාදියිං"

යන මේ ගාථාව වදාළහ. අතුරුධන් ව හිඳ මෙ ගය කුමට වදාළහ? යත්:- බඹගණ "මහණ ගොයුම්හු මෙතැන ඇති බව් නැති බව් කවුරු දනිත් දැ?"යි කියන්නට අවකාශ නො දෙනු සඳහා වදාළෝ.

මෙයින් බඹලෝවැසියෝ බුදුන්ගේ ඍද්ධිප්‍රාතිහාර්ය දැකැ "ඇපි මෙසේ වූ ඍද්ධිප්‍රාතිහාර්ය කරණ මාණබමුණ කෙනකුන් පෙර නොදුටු විරීම්හ. නො ද ඇසූ[1] විරීම්හ"යි විස්මිතවැ ගුගුළෝ.

මෙසේ සිවුසස් දිස්වා බුදුහු ධම් දෙසූහු. දහසක් බඹහු රාත් වූහු. මෙසෙයින් බුදුහු තමන් අනුත්තර වූ "පුරුෂදම්‍යසාරථි" වන බැවින් බක ආදි බ්‍රහ්මයන් දමා අමාමහ නිවන් පැමිණි වූහු.

බ්‍රහ්ම දමනය නම් අටළොස්වන පරිච්ඡේදය නිමි.

මෙසෙයින් තුන්ලොව්හි සැරිසැරූ[2] උපාලි ගහපති ඈ සිටු නුදු, කුටදන්ත ඈ බමුණනුදු, අජාසත් ඈ රජුනුදු, අඟුල්මල් ඈ සොරුනුදු, සභිය ඈ පරිබ්‍රාජකයනුදු, සච්චක ඈ නුවට දරුවනුදු, පාටිකපුත්‍ර ඈ නුවටනුදු, සච්චබද්ධ ඈ ජටිලයනුදු, බාවරි ඈ තවුසනුදු, සාක්‍යභික්බු ඈ මහණනුදු, නන්දොපනන්ද ඈ නාගරාජ යනුදු, නාලාගිරි ඈ මහානාගයනුදු, ආළවක ඈ යක්ෂයනුදු, රාහු ඈ අසුරයනුදු, බක ඈ බඹූනුදු, දමා අමාමහ නිවන් පමුණුවමින් තරුපිරිවර ලද පුන්සඳක්හු සෙයින්, පිරිබද්ධපවු පිරිවර ලද රුවන්රෙක් සෙයින්, පත්පෙළ පිරිවර ලද පියුම්කෙමියක් සෙයින්, අරිගණා[3] පිරිවරා දෙව්රම් මහවෙහෙර වැඩ විසූහ, බුදුහ .

සසී'ව තාරාගණසම්පුරක්ඛතො
ගිරී'ව මෙරූ පරිභණ්ඩගන්තරෙ,
සරෙසු ඵුල්ලම්බුජකණ්ණි කූපමො
වසී ජිනො ජෙතවනෙ පභංකරො.

බුදුගුණ අනන්ත වන බැවින් නවගුණ හැම කියත් නොපිළි වනින් එහි 'පුරිසදම්මසාරථී' යන පදය ගෙණ විස්තර කෙරෙමින් දුර්දාන්ත දමනය, ස්වසන්තාන දමන, පරසන්තාන දමනය, ගෘහපති දමනය, බ්‍රාහ්මණ දමනය, රාජ දමනය, චොර දමනය, පරිබ්‍රාජක දමනය, මාණවක දමනය, දිගම්බර දවමනය, ජටිල දමනය, තාපස දමනය, භික්ෂු දමනය, නාග දමනය, යක්ෂ දමනය, අසුර දමනය, දේව දමනය, බ්‍රහ්ම දමනය යන අටළොස් පරිච්ඡේදයෙහකින පිරිසුන් මෙ ගත් කරණ මා විසින් යම් පින්කමෙක් ගඟ නොපම කොට රැස් කරන ලද ද, එ පින්කම් ගඟ නොපම හැම සත්වයනට පැමිණේවා යි.

යාව තිට්ඨති සෙලින්දො - යාව චන්දො විරොචති,
තාව තිට්ඨතු ගන්ථො'යං - පසාදෙන්තො මහාජන්නති.

ගුරුළුගෝමින් විසින් කරණ ලද අමාවතුර නම් පුරුෂදම්‍යසාරථී[4] පදවර්ණනා නිමි.

---

1. ඇසි. 2. සැරි සැරැ. 3. ආරියගණයා. 4. සාරථි යන. * සමහර පිටපත්හි "කුදිදීං" යනාදි ගාථා තුණක් ද මෙ තැන පෙණේ.

(බුදුගුණ මුත් තෙපුල් - මෙත්බහුවුන් මුත් සිත්
නො වේවා කෙණෙක්හි දු - පරවැඩ මුත් පියෝ මා.*)